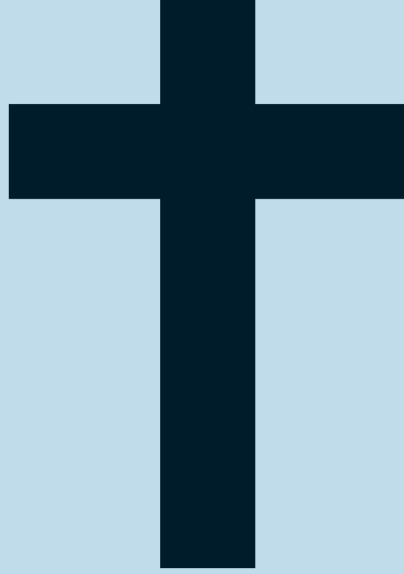

Itájtōl toTēko
ipan mela'tájtōl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtōl toTēko ipan
mela'tájtōl New Testament

Itájtɔl toTɛko ipan mela'tájtɔl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtɔl toTɛko ipan mela'tájtɔl New Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nahuatl, Isthmus-Mecayapan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
8d5b6a33-8846-5c0f-ae8f-62c94f894f7b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	56
San Lucas	90
San Juan	145
Hechos	187
Romanos	239
1 Corintios	261
2 Corintios	281
Gálatas	295
Efesios	303
Filipenses	310
Colosenses	315
1 Tesalonicenses	320
2 Tesalonicenses	325
1 Timoteo	328
2 Timoteo	334
Tito	339
Filemón	342
Hebreos	344
Santiago	361
1 Pedro	366
2 Pedro	373
1 Juan	377
2 Juan	383
3 Juan	384
Judas	385
El Apocalipsis	387

Itájtɔl Jesucristo yej kijkuiloj San Mateo

Iyikyapatajwewejmej Jesucristo

¹ Nigaj ijkuilijto' itokamej yej iyikyapatajwewejmej Jesucristo,* yej tepíltzimpa katka iga David iwán David tepíltzimpa katka iga Abraham.

² Abraham mochiy tɛtaj iga Isaac, iwán Isaac mochiy tɛtaj iga Jacob, iwán Jacob mochiy tɛtaj iga Judá iwán iyikniwán. ³ Judá iwán isiwa' yej itoká' Tamar mochiykej tɛtajmej iga Fares iwán Zara. Fares mochiy tɛtaj iga Esrom. Esrom mochiy tɛtaj iga Aram. ⁴ Aram mochiy tɛtaj iga Aminadab, iwán Aminadab mochiy tɛtaj iga Naasón, iwán Naasón mochiy tɛtaj iga Salmón. ⁵ Salmón mochiy tɛtaj iga Booz, tɛyɛ' itoká' Rahab. Booz mochiy tɛtaj iga Obed, tɛyɛ' itoká' Rut. Obed mochiy tɛtaj iga Isaí. ⁶ Isaí mochiy tɛtaj iga rey David, David kipiá' sɛ ipiltzín yej itoká' Salomón yej kita' iwán inón siwa' yej isiwa'pa katka Uriás.

⁷ Salomón mochiy tɛtaj iga Roboam, iwán Roboam mochiy tɛtaj iga Abías, iwán Abías mochiy tɛtaj iga Asa. ⁸ Asa mochiy tɛtaj iga Josafat, iwán Josafat mochiy tɛtaj iga Joram, iwán Joram mochiy tɛtaj iga Uzías. ⁹ Uzías mochiy tɛtaj iga Jotam, iwán Jotam mochiy tɛtaj iga Acáz, iwán Acáz mochiy tɛtaj iga Ezequías. ¹⁰ Ezequías mochiy tɛtaj iga Manasés, iwán Manasés mochiy tɛtaj iga Amón, iwán Amón mochiy tɛtaj iga Josías. ¹¹ Jeconías iwán iyikniwán itajmej itoká' Josías. Inimej ipilowán onokoj kuá' rey de país Babilonia kipresojwij israelitajmej iga kiwigakej Babilonia.

¹² Kuá' kiskeja Babilonia, Jeconías kipiá' ipiltzín yej itoká' Salatiel. Iwán Salatiel kipiá' ipiltzín yej itoká' Zorobabel. ¹³ Zorobabel mochiy tɛtaj iga Abiud, iwán Abiud mochiy tɛtaj iga Eliaquim, iwán Eliaquim mochiy tɛtaj iga Azor. ¹⁴ Azor mochiy tɛtaj iga Sadoc, iwán Sadoc mochiy tɛtaj iga Aquim, iwán Aquim mochiy tɛtaj iga Eliud. ¹⁵ Eliud mochiy tɛtaj iga Eleazar, iwán Eleazar mochiy tɛtaj iga Matán, iwán Matán mochiy tɛtaj iga Jacob. ¹⁶ Jacob mochiy tɛtaj iga José, yej iwewej María. Ininya María yej iye' Jesús, ininya Jesús yej tiktokawíaj Cristo.

¹⁷ Ijkón panoy catorce tɛtajwewetkej yej ipilówampa ipilowán Abraham este iga onókoya David. Panoy no catorce tɛtajwewetkej yej ipilówampa ipilowán David este kuá' israelitajmej kiwigakej preso Babilonia, iwán panoy se'o' máj catorce tɛtajwewetkej este kuá' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

¹⁸ Ijkín iga onoko Jesucristo: María yej iye' Jesús onóyaya iga yawi monamiktiti iwán José. E' kuá' aya monamiktiáj, María xoloyowi' iga ipoder iyEspíritoj Dios. ¹⁹ Iwán José yej mochiwas iwéj María, poxsan katka ye'nemiá, iwán ayo' kinekiá mamonamikti iwán María; e' malej ijkón, José akinekiá mamomati iga María óno'ya iwán se' taga'; yéj kejlantoya iga ichtákan mamokajtewakan. ²⁰ Mij inón kejlantoya, kochi' iwán kite'emi' iga sɛ iyángel† Dios walaj iwán ijkín kijlij:

—José, tej yej ipiltzín ipilówampa David, amo ximajmawi iga timonamiktiá iwán María, iga inón xolo' yej kitalaxwijto', inonwa' kimá'

* **1:1** 1:1 Xikita glosario “Cristo”. † **1:20** 1:20 Xikita glosario “Ángel”.

iyEspíritoj Dios. ²¹ Yéj yawi kitati se ichoochín, iwán tiktokawij JESÚS,‡ iga yéj yawi kimanawiti igentej iga ayo' makichijtokañ yej ayékti.

²² Inón sucederoj iga mamochiwa kensan ikya kijtoj toTéko ipan se profetaŝ kuá' kijtoj ijkín:

²³ Se takotzín yej aya kichijchimi taga', xoloyowis iwán kitas ichoochín, motokawij Emanuel,

yej kijtojneki: Dios ono' towán.*

²⁴ Kuá' José isa' iga temiktoya, kichij kensan kijlij iyáñgel Dios iwán kíkui'ya María iga isiwa'. ²⁵ E' José aya kitechowaya María este iga onoko ikone'. Iwán inón kone' kitokawijkeñ JESÚS.

2

Reyejmagojmej yawij kitatij Jesús

¹ Jesús onoko Belén, se altepe' yej ono' ipan estado de Judea. Íkuá' mandarojtoya rey Herodes.* Entonces asikeñ Jerusalén sekin tajtaga' yej walkej ikisáyampa tonati'. Inomeñ tajtaga' momachtijkeñ ken iga ojonokeñ sitalimeñ, iwán kijliáj Reyejmagojmej. ² Iwán tatajantinemiáj:

—¿Kañ ono' irrey judiyojmej yej nacérojo'? Nejemen nikitakeñ isitalin ne-iga ikisáyampa tonati' iwán niwalkej nikweyimatiltikoj.

³ Kuá' inín kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá te kichiwaya, iwán inewi gente de Jerusalén akojasiajo' no te kichiwaj. ⁴ Iwán Herodes kinotza' inochi ijefejmej sacerdotejmej iwán inochi yej tamachtiáj ipan iley Dios. Iwán kitajtankeñ kañ yawi naceroti Cristo. ⁵ Yejemen kijtojkeñ:

—Yawí naceroti ipan altepe' yej itoka' Belén yej ono' ipan estado de Judea. El profeta kikuiloj ijkín:

⁶ Tej, Belén, yej tonon' ipan estado de Judá, malej iga ti-altepetzín, e' ayéj yej máj ti-alimpa, no tivalerowa kensan inomeñ wejweyi altepe' yej ono' ipan estado de Judá;

iga ipan tej yawi kiasati se yej mandarowa,

yej yawi kicuidaroti nogenteñ de Israel.†

⁷ Iwán el rey Herodes kichtakanotza' yej kitakeñ sitalin; íkuá'ya kimatiltijkeñ kemañ nokta nesiko in inón sitalin. ⁸ Iwán Herodes kititan Belén inomeñ tajtaga', kijlijkeñ ijkín:

—Xakañ Belén, xiktemotij inón choointzín este kañ xikasikañ. Kuá' ankasikeja, xine-ijlikij sej iga nej no manía manikweyimatiltiti.

⁹ Kuá' tami' kikakikeñ yej kijtoj Herodes, Reyejmagojmej yájkija. Iwán inón sitalin yej kitakeñ ikisáyampa tonati', tapanotiaya iwán moketzato kañ nokta ono' choointzín. ¹⁰ Kuá' kitakeñ inón sitalin poxsan yolpakikeñ.

¹¹ Iwán kalakkeñ kalijti', iwán kitakeñ choointzín iwán María yej teye'. Motankuaketzkeñ iwán kiweyimatiltijkeñ choointzín. Iwán yejemen kikixtijkeñ regalojmej iga kimakakeñ choointzín, oro, incienso iwán mirra yej ken bálsamo. ¹² Iwán Dios kitemiktij inomeñ iga ayo' nokta mayakañ kañ ono' Herodes; inón iga yejemen yajkij sej ichameñ, e' ipan se'ya ojtí.

José, María iwán Jesús cholowaj iga yawij ipan país yej itoka' Egipto

¹³ Kuá' reyejmagojmej yájkija, se iyáñgel Dios kitemiktiko José, iwán kijlij:

‡ **1:21** 1:21 Jesús kijtojneki “yej kimanawía”. Jesús kimanawiti inomeñ yej moconfiarowaj ipan yéj iga ayá' kiknochiwas ken kajasi iga kichijkeñ yej ayékti. § **1:22** 1:22 Xikita glosario “Profeta”.

* **1:23** 1:23 Is 7:14 * **2:1** 2:1 Xikita glosario “Herodes”. † **2:6** 2:6 Miq 5:2

—Ximoketza, xikuiga Egipto choolintzin iwán iye'. Ómpao' xonokan este kuá' sej nimitznqtzas. Porque Herodes yawi kitemoti choolintzin iga makimikti.

¹⁴ Iwán José moketza' tayowakan, kiwiga' Egipto choolintzin iwán iye'.
¹⁵ Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inín mochij iga mamochiwa yej Dios kijtoj ipan se profeta, ijkín ijkulijto': "Este Egipto niknqtza' noPiltzin."‡

Herodes tatekimaka iga mamomijmikti chooilin

¹⁶ Kuá' Herodes kimati' iga kikajkayajkej inomej reyejmagojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwán tatekimá' iga makimijmiktij nochi chooilin yej aya kipiáj ome años, yej chantitokej Belén iwán ipan altepemej yej najna'san onokej. Herodes kijtoj ome años, iga anka achón an kiwigaya Jesús, ke'san kijtojkej reyejmagojmej. ¹⁷ Iwán ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkín ijkulijto':

¹⁸ Mokagui' iga wa'tzajtzilo' ipan altepe' yej itoka' Ramá. Chokalo' iwán poxsan moknomatilo'.

Rakelwa' in yej choga' iga ipilowan,

iwán awel moyoltalij, iga ipilowan kimijmiktilijkeja. §

¹⁹ Kuá' mi'ya Herodes, se iyángel Dios kitemiktij José ompa Egipto, kijlij:

²⁰ —Ximoketza, xikuiga choolintzin iwán iye' iwán xaj sej Israel kan amonoyaj iga mikikeja inomej yej kimiktijnekiáj chooilintzin.

²¹ Iwán José moketza' iwán kiwiga' chooilintzin iwán iye' ipan país de Israel. ²² E' kuá' José kimati' iga mandarówaya sej Arquelao yej ipiltzimpa Herodes ipan tajli de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kitemiktij, kijlij iga mayawi ipan estado de Galilea, iwán ompiga yajkij.

²³ Kuá' asikej ipan estado de Galilea, mochantitoyaj ipan altepe' yej itoka' Nazaret. Inín mochij iga mamochiwa ken kijtojkej profetajmej iga Jesús chantitos Nazaret.

3

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

¹ Inón vej Juan yej tabautizarowa* asi' ipan desierto† yej ono' ipan estado de Judea iga kipowa ye'noticiaj, ² iwán kijtowa:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkatís iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej.

³ De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kuá' kijtoj:

Mokaki a'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa:

"Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojtí iga toTeko."‡

⁴ Juan kakiptinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello§, iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti.

⁵ Iwán kiskej de Jerusalén, de Judea iwán inochi yej chantitoyaj najna'san weya' Jordán iga kikakikoj Juan. ⁶ Iwán kuá' la gente motenxitónkeja iga kichijkej yej ayekti, íkuá'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan weya' Jordán.

⁷ E' kuá' Juan kita' iga nemi yayaj mia' fariseojmej* iwán saduceojmej† iga no mamobautizarokan, kijlijkej:

‡ 2:15 2:15 Os 11:1 § 2:18 2:18 Jer 31:15 * 3:1 3:1 Xikita glosario "Bautizar". † 3:1 3:1 Xikita glosario "Desierto". ‡ 3:3 3:3 Isa 40:3 § 3:4 3:4 Xikita glosario "Camello". * 3:7 3:7 Xikita glosario "Fariseo". † 3:7 3:7 Xikita glosario "Saduceo".

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuá' Dios yawi tacastigaroti? ⁸ Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayékti. ⁹ Amo ximoweyimatikan iga ankijtowaj: “Nejemen no-ikyapatajwewejmej Abraham”; ¡Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichíwa ipilowan Abraham! ¹⁰ Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.† ¹¹ Nej nimitzbautizarowaj iga a'ti, iga manesi iga anmoyolpatákeja. E' yej wí-o', yawij mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwán nej ni alín ayá' neajasi iga manikuiguili iga'. ¹² Yéj kikitzi' yej iga kichijchíwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.§

Mobautizaroj Jesús

¹³ Iwán Jesús kisa' Galilea, iwán asito kan Juan tabautizarojtoya ipan weya' Jordán, iga nō mamobautizaro. ¹⁴ E' Juan akinekiá makibautizaro, kijlij:

—¿Te iga tiwí' iga nej manimitzbautizaro? Nejwa' in yej nikneki iga tej xinebautizaro.

¹⁵ E' Jesús kijlij Juan:

—Inán tej amo te xikijto; iga ijkón kajasi iga matikchíwakan inochi ken Dios kineki.

Iwán Juan motemá' iga kibautizaroj Jesús. ¹⁶ Kuá' Jesús tami' mobautizaroj, kisa' ipan a'ti. Iwán tapowi' cielo, iwán kita' iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita se jojtoko, iwán moketzako iyakapan. ¹⁷ Iwán mokagui' ipan cielo se tájtōl yej kijtoj:

—Inín nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyolchikajto'.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayékti

¹ Iwán iyEspíritoj Dios kiwíga' Jesús ipan desierto kan ayá' chantitolo', iga ompiga Tzitzimi' makita siga ayá' kichíwaltij yej ayékti.

² Jesús ayá' takuaj cuarenta días iwán cuarenta yówal, iwán mayana'. ³ Iwán Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichíwa yej ayékti, kijlij:

—Siga teja nokta iPiltzín Dios, xikijli inimej temej iga mamochíwakan pan.

⁴ E' Jesús kijlij Tzitzimi':

—Ijkín ijkulijto' itájtōl Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', nō wel ono iga kichíwa ken kijtowa itájtōl Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwíga' Jesús ipan weyi-altepe' Jerusalén, kitejkawiltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan,* ⁶ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teja nokta ipiltzín Dios, este nigaj ximopatánalti talpan; iga itájtōl Dios ijkín ijkulijto':

Dios kititanis iyangelejmej iga mamitzpalewíkan, iga mamitzmajkuiatíkan

iga amo ximokxiwíteki ipan te'ti.†

⁷ Jesús kijtoj:

‡ **3:10** 3:10 Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. § **3:12** 3:12 Kijtojneki iga yej ye'nemij, Dios yawi kimanawiti e' yej ayá' ye'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas. * **4:5** 4:5 Xikita glosario “Weyitiopan”. † **4:6** 4:6 Sal 91:11,12

—Nq ijkulijto' itájtɔl Dios: “Amo xiktajtánili moTɛko Dios iga makichíwa tejté iga san manesi iga wel kichíwa.”

⁸ Se' vej Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko, iwán kinextilij inochi paismej yej ono' ipan inín tajli iwán inochi yej kipiáj; ⁹ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Nej nimitzmasukas inewi inín siga timotankuaketza iga xineweyimatílti.

¹⁰ Iwán Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notenoj, iga ijkín ijkulijto' itájtɔl Dios: “Xikweyimatílti moTɛko Dios iwán xikchíwa kensan yéj kineki.”

¹¹ Iwán Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwán walkej angelejmej iga kipałewíkoj in Jesús.

Jesús pewa iga tamachtía

¹² Kuá' Jesús kimati' iga Juan kipresojwijkej, yajki ipan estado de Galilea.

¹³ E' ayá' kawí' Nazaret kan íchán katka, sino que yajki mochantito ipan altepe' yej itoka' Capernaum. Inón altepe' onoya ipan ațen iwán ipan ítal Zabulón iwán Neftalí. ¹⁴ Ijkín kichij Jesús iga mamochíwa yej el profeta Isaías ijkín kijkuiloj:‡

¹⁵ Ítal Zabulón iwán Neftalí,
ipán inón ojti yej yawi lámár, iyikampa weya' Jordán,
ipán Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej.

¹⁶ Inomej gente yej ken onoyaj kan takomichkan iga ayá' kixmatiáj Dios,
ken tikita kitawijkej se weyi tawilyo' iga asi' itájtɔl Dios.

Inomej majmatoyaj iga mamikikan,
e' inán kitawíjkeja weyi tawilyo'.

¹⁷ Iwán íkuá'ya Jesús pewa' kipowa itájtɔl Dios, kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichíwaj yej ayékti iga ayo' wejkwawas iga yawi reinaroti§ Dios.

Jesús kinotza' nawi atarrayojmej

¹⁸ Jesús nejnentiaya ipan ațen laguna yej itoka' Galilea. Ompa kita' Simón yej nq itoka' Pedro, iwán Andrés yej iyiknampa. Yejemen atarrayojmej. Iwán ompa atarrayaroytoyaj ipan inón a'ti. ¹⁹ Iwán Jesús kijlij inomej:

—Xinotokakan, iwán nikchíwas iga ankinechkoskej yej manotokakan ken inán topoj ankikitzkiáj.

²⁰ Iwán imanín kikajtejkej iyatarrayajmej iwán kitokákeja Jesús.

²¹ Iwán achi máj nejnenkej, kitakej omen tajtaga', Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Ompa onoyaj ipan ákal iwán itaj. Ompa kitamanijtoyaj iyatarrayajmej. Iwán Jesús kinotza' in inomej. ²² Iwán íkuá'san ompa kikajtejkej itaj iwán ákal. Iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtía mia' gente

²³ Jesús panoj noyan ipan estado de Galilea, tamachtijtinemiá ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej. Kipowaya ye'noticiaj ken iga Dios yawi reinaroti. Iwán kachitaltij nochi yej sese'pa iga wetitoyaj. ²⁴ Iwán noyan momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachitaltijtinemi', iwán nq kiwiguilijkej yej kipiayaj de sese'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tatapoliwij, yej kipiayaj malespíritoj iwán yej ikxitakuawayaxtoyaj. Iwán nochi inimej kachitaltij Jesús. ²⁵ Mia' de Galilea kitokakej Jesús, yej chantitoyaj ipan

‡ 4:14 4:14 Isa 9:1-2 § 4:17 4:17 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

ítał diez altepe' yej kijliáj Decápolis, iwán de Jerusalén iwán inewi nõ de Judea, iwán inomej yej chantitokej iyikampa weya' Jordán.

5

Jesús tamachtía ipan tepe'

¹ Kuá' Jesús kita' inewi gente yej kitokatinemiáj, tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motálij. Iwán idiscipolojmej* kiyawalojkej. ² Iwán Jesús pewa' kimachtij idiscipolojmej, ijkín kijtoj:

³ —Pakij yej kimachiliáj ipan iyalmajmej iga yejémensan awel te kichiwaj iwán ijkonya iga kitemowaj Dios, iga yejémnya kiplaskej Dios iga iTekomej.

⁴ 'Pakij yej chokaj, Dios yawi kiyolchikawati inomej.

⁵ 'Pakij yej moalimpamatij, iga yejemen mochiwaskaj itatki inón tajli yej Dios kijtoj iga kimakaskej.

⁶ 'Pakij yej kipoxyolmakatokej iga kichiwaskaj yej yekti, inomej sí, Dios kipalewjj.

⁷ 'Pakij yej ta-ikneliáj, iga Dios yawi nõ kinkelitij inomej.

⁸ 'Pakij yej ipan iyalmajmej kejlantokej yej yekti, yejemen sí kitaskej Dios.

⁹ 'Pakij yej kinekij iga maonolo tamelá, iga Dios kijlij iga yéj ipilowan.

¹⁰ 'Pakij yej kinkochiwaj iga san kichiwaj yej Dios kineki, iga yejémnya kiplaskej Dios iga iTekomej.

¹¹ 'Xipaktokan kuá' mitzijiliáj kuajkuantas iwán kuá' mitziknochiwaj iwán kuá' mitzpantiáj iga ankichiwaj yej ayekti, iga san nej annetokaj.

¹² 'Xipaktokan iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yekti; iga ijkón nõ kinkochijkej profetajmej yej ikya onoyaj.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwán ken yej tawiáj

¹³ 'Amejemen ipan inín tajli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istaweli', ¿téjaso' iga moneki? Ayo' yekti iga nité, sino que motajkáliya iwán motatáksaya.

¹⁴ 'Amejemen nõ ken antawilmej ipan inín tajli. Se weyi-altepe' yej ono' iyixko tepe' awel miyana. ¹⁵ Niga motatiá se cándil iga mamotali itampa tejté, majwa' motaliá ajko iga makitawi yej onokej kalijti'. ¹⁶ Ijkonsan nõ amejemen xikchiwakan yej yekti iyixtaj la gente, iwán kuá' mitzitaskej iga ankichijtokej yej yekti, kiweyimatiłtiskej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtía ipan la ley

¹⁷ 'Amo ankijtoskej iga niwalaj iga nikpoloko iley Moisés o kan tamachtijkej profetajmej. Nej ayá' inón nikchiwako, majwa' nikchiwako ken iga nokta kajasi iga mamochiwa ken tatekimakaj. ¹⁸ Iwán nõ nimitznojma-ijliáj, miej iga onos cielo iwán tajli, nisé punto nisé letra awel mopolowa ipan iley Moisés, este que nochí mamochiwa yej mochivas. ¹⁹ Inón iga yej kiyokakajtewa iga kichiwa ken tatekimaka se iley Dios, malej iga inón ley nésiki' ayá' máj te te-ijliá, wan ijkón matamachtí, inón mo-itas ken yej ayéj te iteki kan reinarowa Dios. E' yej makichiwa ken ijkulijto' la ley iwán ijkonsan nõ kinextiliá sekin iga makichiwakan, inón máj kiye'itaskej kan reinarowa Dios. ²⁰ Iwán nõ nimitzijliáj, siga ayá' máj anye'nemij que fariseojmej iwán ken yej tamachtíáj ipan la ley, nikeman ayá' ankalakiskej kan Dios reinarowa.

Jesús tamachtía iga amo mamokuejkuesolo

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Discípulo".

21 'Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwan iga: "Amo xitamikti, siga agaj tamiktiá, makimiktikan." Ijkón kijtoj iley Moisés. 22 E' inán nimitzijliáj igan se mamokuejkueso iwán iyiknín, Dios yawi kijuzgaroti. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tixeto", inón kikitzkiskej yej máj mandarowaj. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tipáchtol", yaŋi kan ono' tiwelon yej ayí' sewi.

23 'Siga tia tikmakati iyofrendaj Dios ipan altar† iwán tikejlanŋewa iga mitzkuesowilijto' moknín, 24 ómpao' xikajŋewa moofrendaj itenoj altar iwán xaj achto ximoyoltaŋiti iwán moknín. Íkuá'ya sí welja tiktaŋiti moofrendaj.

25 'Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwigaj iyixtaj juez, ipan ójtisan ximotajtolŋi iga ximoyoltaŋi iwán. Porque siga mitzwigaj iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko. 26 Nimitzijliáj iga atikisas ompa este que xixixŋewa inewi ke' mitztajtaniliáj.

Jesús tamachtía iga yej namiktito' amo mayawi wan se'

27 'Moisés este ikayay kijtoj: "Yej namiktito' amo mayawi wan se'." 28 E' nej nimitzijliáj siga se taga' kitachiliá se siwa' iwán ipan iyalmaj kinekiskiyaya magui' mamásiya iwán, ininwa' taxíma'ya nokta, malej iga keŋlan ipansan iyalmaj.

29 'Siga se moyix mitzchiwaltía yej ayekti, xixixŋi iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moyix que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis. 30 Siga moye'ma' mitzchiwaltía yej ayekti, xiktzonteki iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moma' que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis.

Jesús tamachtía iga amo mamokawakan yej namiktitokej

31 'Moisés no este ikayay kijtoj: "Siga se taga' kikawa isiwa', makimaka se ama' kan makijto iga mokákeja." 32 E' nej nimitzijliáj yej kiyokakawa isiwa' malej iga isiwa' ayá' nemi yawi wan se', inón taga' kichíwa iga isiwa' mamasi wan se'; iwán inón se' taga' yej iwán monamiktij no taxíma.

Jesús tamachtía iga amo matajuradolo

33 'No ankimatij iga amo-ikyapatajwan kijlijkej: "Amo xikelkawa iga tikchíwa yej iyixtaj toŋeko tikijtoj nokta iga tikchíwas." 34 E' nej nimitzijliáj iga amo xiktalíkan agaj o tejté iga testigo kuá' ankijtowaj iga ankichíwaskej tejté. Niga cielo iga ompa mandarowa Dios; 35 niga tajli iga ompa kitáliá iyixi Dios; niga Jerusalén iga inonwa' iciudad el Rey yej kipoxweyimatij. 36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchíwa iga se motzónkal mamochíwa ista' o písti'. 37 Máj yekti iga xikijto "kena" kuá' tikmati iga tia tikchíwati, iwán xikijto "ayá'" kuá' tikmati iga ayá' tia tikchíwati. Yej ayá' ijkón kichíwa, kichíwa yej ayekti.

Jesús tamachtía iga amo mamajasikan iga mo-ijiyaj

38 'Moisés este ikayay kijtoj:‡ "Siga agaj mitzixkopewa, no xixixkopewa, iwán siga agaj mitztankopewa, no xiktankopewa." 39 E' nej nimitzijliáj iga amo ijkonsan no xikchíwili yej mitzchíwiliá yej ayekti; majwa' siga agaj mitzxaŋgatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitzmaga. 40 Iwán siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzkuiliá mokuach, xikmaka no makiwiga mochamarraj. 41 Iwán siga agaj mitztekimaka iga xikuiguili tejté yej eti' se kilómetro, tej xikuiga ome kilómetro. 42 Siga agaj mitztajtaniliáj tejté, xikmaka. Agaj yej kineki mitztakewiliá tejté, amo xikijli iga ayá'.

† 5:23 5:23 Xikita glosario "Altar". ‡ 5:38 5:38 Ex 21:24

Kén iga matikchokilikán yej te-ijiyaj

⁴³ 'Moisés este ikayay kijtoj: "Xikchokili moknín iwán xikijiya yej mitzijiya." ⁴⁴ E' nej nimitzijliáj xikchokilikán yej mitzijiya, xikye'ijlikán yej mitzmajliáj, xikchíwilikán yej yékti yej ayá' mitzye'itaj, xiktajtánilikán Dios iga maye'onokán inomej yej mitzpantiáj iwán mitziknochiwaj. ⁴⁵ Ijkón amejemen anmochiwaskej ipilówampa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yéj kichiwa iga matawi tonati' kan ono' yej kichiwa yej yékti iwán yej kichiwa yej ayékti, iwán kititani no tiawa' iga yej ye'nemij iwán iga yej ayompa nemij. ⁴⁶ E' siga amejemen ankichokiliáj yejsan no mitzchokiliáj, ¿té anmotániliáj iga ijkón ankichiwaj? Este yej kicobradowaj impuesto§ iga Roma ijkón no kichiwaj. ⁴⁷ Iwán siga ankisaludadowaj yejsan amoknín, ijkón ayá' nemi ankichiwaj tejté yej sekin no akichiwaj. Ijkón no kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. ⁴⁸ Xipoxye'nemikan, ijkón kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochipa kichiwa yej yékti.

6

Jesús tanextiliá iga matikchiwakan yej yékti iyixtaj Dios

¹ Jesús no kijtoj:

—Kua' ankichiwaj tejté yej yékti, amo xikchiwakan iga san mamitzitakan. Siga ijkón ankichiwaj, amoTaj Dios yej ono' ipan cielo ayá' mitzmasukkej nité. ² Kua' tikpalewiá agaj yej amotapialiá, amo xikpojtinemi ken kichiwaj inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij iga kipojtinemij tiopan-ijti' iwán kajkan panolo iga makiweyimatiltikan. Nimitzijliáj iga inomej inonsan motániliáj, iwán Dios ayá' kiye'ita. ³ E' tej kua' agaj tikpalewiá yej amotapialiá, amo xikmatilti ni agaj. ⁴ Majwa' xikchiwa ichtákan. Iwán Dios yej mitzitzto' iga ichtákan nemi tikchiwa yawi mitzmakati yej pox yékti.

Jesús tamachtia ken iga matitajtokan wan Dios

⁵ 'Kua' antajtowaj wan Dios, amo xikchiwakan ken inomej yejsan mopajpantiáj iga ye'nemij, inomej kiye'matij iga ejkati-oradowaj tiopan-ijti' iwán ipan calle kansan makitakan. Nimitznojma-ijliáj iga inimej inonsan motániliáj, iwán Dios ayá' kikakij. ⁶ E' tej kua' titajtowa wan Dios, xikalaki kalijti', iwán ximokaltzakua iwán xitajto wan Dios yej ompa ono' mowan. Iwán Dios yej mitzitzto' kan ichtákan nemi ti-oradowa, yawi mitzmakati yej tikajtani.

⁷ 'Kua' titajtowa iwán Dios, amo xikojpa-ijto tajtolmej yej ayá' mitz-palewiá kansan mawejkawa iga titatapojo' iwán Dios, ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. Yejemen an kijtowaj iga ijkón kichiwaj, majya kikakiskej Dios. ⁸ Amo xikchiwakan ken yejemen; iga amoTaj Dios kimatiya te mitzpolowaj malej iga aya ankitajtániliáj. ⁹ Amejemen ijkón xitajtokan iwán Dios:

NoTaj yej tonon' ipan cielo,
nochi makiweyimatilti motoka'.

¹⁰ Xirreinarókiya.

Mamochiwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochijto' ipan cielo.

¹¹ Notakualmej yej nochipa moneki, xinemakakan aman.

¹² Xineelkawilikán yej nikchijkej yej ayékti, ijkón ken nejemen no nikelkawiliáj yej nechíwilikej yej ayékti.

§ 5:46 5:46 Xikita glosario "Impuestos".

13 Xinepalewikan iga amo manikchivasnekikan yej ayekti; amo xinesemakakan kuá' Tzitzimi' nechíwaltijnekij yej ayekti.

Iga tej nokta yej tirreinarowa, iwán tej yej nochi wel tikchiwa iwán inón moweyipoder nochipa nokta onos. Ijkónyawa'.

14 'Siga ankelkawiliáj yej agaj mitzchíwiliáj yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo nō mitzelkawiliskej yej ankichíwaj yej ayekti. 15 E' siga ayá' ankelkawiliáj yej mitzchíwiliáj yej ayekti, amoTaj ayá' nō mitzelkawiliskej yej ayekti ankichíwaj.

Jesús tamachtía ken iga mamayunaroło

16 'Kuá' anmayunarowaj, amo manesi iga anmoknoomatij ken inomej yej san mopajpantiáj iga ye'nemij. Yejemej kinekij makitakan iga mayunarojtokej. E' nimitznojma-ijliáj iga yej inón kichíwaj, kipiaja yej motanilijkej. 17 E' tej kuá' timayunarowa, ximotzijtzikui iwán ximixami, 18 iga amo manesi iga timayunarojto'. Petz moTaj Dios yej ichtákan mowan ono', yéjsan kimatis yej nemi tikchiwa. Iwán iyixtaj tokniwan mitzmakas yej kajasi iga mamitmaka.

Yej mitzyoltilana

19 'Amo xiknejnechkokan yej pox valerowa nigaj ipan tajli kan wel kitolowa wechi iwán wel ankinempoloskej, iwán kan wel kalakij yej tachteki. 20 Máj yekti xiknejnechkokan ipan cielo komati yej pox valerowa.* Ompa ateyi wechi yej tanempolowa, iwán niga nō yej tachteki ay'ya kalakiskej. 21 Porque kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejlantos.

Yej mitztawia

22 'Moyix ken tikita se cándil yej mitztawia; siga moyix yekti, mitztawijos. 23 E' siga moyix ayekti, tonos ken kuá' takomichkan. Siga inón cándil yej tikpia ayá' tawia, poxsan titakomititos.

Dios iwán tomın

24 'Ayagaj wel kipiá ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye'itas, iwán se' kijiya, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilanaj tomın.

Amo xitayokoyakan

25 'Nimitzijliáj: Amo xitayokoyakan iga te anyawij ankikuatij iwán te anyawij ankonitij iga wel xonokan, niga amotzótzol yej ankakiskej. ¿Ix ayá'taj máj valerowa amovidaj que tákual, iwán amocuerpoj máj que tzótzol? 26 Ximixkuićikan ipan totomej yej patantinemij; yejemen ayá' tokaj niga tapixkaj iwán ayá' nō kenaj yej mopixka. E' malej ijkón, Dios yej amóTajpa kitamaka nō inomej totomej. ¡Amejemen máj anvalerowaj que totomej! 27 ¿Iwán a' de amejemen iga san matayokoya wel weyas se' alın?

28 'Iwán, ¿te iga nō amejemen antayokoyaj iga amotzótzol? Ta' xikitakan ken iga weyáj xochimej ipan akawalyoj, ayá' tekipanowaj niga tajtzomaj. 29 E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmónsajtikej. 30 Iwán siga Dios ijkón kimónsajchiwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mosta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztotzolyotiskej, amejemen yej alın annoconfiarowaj ipan Dios? 31 Inón iga amo xitayokoyakan iwán amo

* 6:20 6:20 Inın mochiwa kuá' se kichíwa ken Dios kineki.

xikijtoḱan: “¿Te niawij nikuatij? o ¿te niawij nikonitij? iwán ¿kan niawij nikasitij notzotzolmej yej nikajakiskej?”³² Yej ayá' kixmatij Dios tayokoyaj iga nochi inín; e' amejemen ankipiáj se amoTaj yej ono' ipan cielo yej kimati te mitzpolowaj amochan.³³ E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwán xikchiwakān ken yéj kineki, iwán ijkón nochi inimej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij.³⁴ Amo xitayokoyakan iga yej mostapa mochiwas, yej mostapa, mostapaya sej ankitaskej. Ono' komati yej teyolmiktia ipan sejsé día.

7

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

¹ 'Amo xitajuzgarokan, iga Dios amo no mamitzjuzgarokan. ² Iga Dios yawi mitzjuzgarotij ijkón kensan sekin ankijuzgarowaj. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan no Dios mitzmakaskej. ³ ¿Te iga tikixtachilia moknín iga kipiá tasoltzín ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?*

⁴ Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá moknín: “Noknín, achi manimitzkixtili tasoltzín yej tikpiá ipan moyix”? ⁵ ¡Tej yej timopajpantiáj iga tiye'nemi!, xikixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix moknín.

⁶ 'Yej itatki Dios amo xikmakakan pelomej, amo santá' mitztaḱzayanaskkej. Yej pox patiyoj amo xikmakakan koyamemey iga amo makitaksakan.

Xiktajtanikan, xiktemokan iwán xikaltzotzonakan

⁷ 'Xiktajtanikan, iwán Dios mitzmakaskej; xiktemokan iwán ankasiskej; xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej. ⁸ Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

⁹ '¿Ix wel se de amejemen kimakas ipiltzín se te'ti kuá' kitajtaniliá tákual? ¹⁰ ¿O ix kimakas kowa' kuá' kitajtaniliá se topoj? ¹¹ Siga amejemey yej ankichiwaj yej ayékti, wel ankimakaj yej yékti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej yékti a'san iga kitajtanilij!

¹² 'Ijkón ken amejemen ankinekij mamitzchiwilikān sekin, ijkón no amejemen xikchiwilikān; ijkón kijtowa iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej.

Kalten yej tzolti'

¹³ 'Xikalakikan ipan kalten yej tzolti'. Iga kalten iwán ojti yej tawiga kan mopoipololo, kojokoyakti', iwán mia' yej ompa yawij. ¹⁴ E' kalten iwán ojti yej tawiga kan ono' Dios, poxsan tzolti', iwán ayá' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

¹⁵ 'Amo mamitzkajkawakan yej kijtowaj iga Dioski' kitajtolmakaj. Inimej nésiki' até wel mitzchiwiliáj, e' máj ipan iyalmajmej ken tikita tekuānimej. ¹⁶ Amejemen wel ankixmatij ken iga nemi agaj ipansan yej kichiwaj; puej ayá' moteki uva† ipan witztako', niga no moteki itakilka amakuawi' ipan ista'witz. ¹⁷ Nochi ye'kuawi' ye'taki, iwán yej ayéj ye'kuawi', ayejyékti itakilka. ¹⁸ Yej ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej ayá' yejyékti, niga yej ayéj ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej yékti.

* **7:3** 7:3 Kijtojneki: Ayompa tikchiwa siga tikpopowa moknín iga kichij alín yej ayékti kuá' tej tikchij máj komati yej ayékti. † **7:16** 7:16 Xikita glosario “Uva”.

19 Nochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán motatiá. 20 Inón iga amejemen ankixmatiskej inomej san ken iga kichiwaj.

Ayá' nochi kalakiskej kan reinarowa Dios

21 'Ayá' nochi yej ne-ijliáj "noTeko, noTeko" yawij kalakitij kan reinarowa Dios, sino que inómejsan yej kichiwaj ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo. 22 Kuá' asis inón día, mia' yawij ne-ijlitij: "NoTeko, noTeko, nejemén nikpowakej motájtól, iwán ipan motoka' nikixtijkej malespítojmej, iwán ipan motoka' nikchijkej mia' yej ayí' mo-ita." 23 E' nej nikijliskej: "Ayí' nimitzixmatikej; xicholokan notenoj, amejemen yej ankichiwaj yej ayekti."

Omen tajtaga' yej kalchiwaj

24 'Yej kikaki notájtól iwán kichíwa yej nikijtowa, ken tikita se taga' yej poxsan tajlanto' yej kichij íkal ipan se weyite'ti. 25 Wajaj tiawa', wejweyakej a'timej iwán wajaj ejeka' yej pox tajpalej ipan inón kajli; e' ayá' kiwetziltij iga tokto' ipan te'ti. 26 E' yej kikaki notájtól iwán ayá' kichíwa yej nikijtowa, inón ken tikita yej ayá' ye'tajlanto', yej kichij íkal ipan xajli. 27 Wajaj tiawa', wejweyakej a'timej, iwán wajaj ejeka' ipan inón kajli, iwán wetzi'. ¡Mela'xixitini' nokta!

28 Kuá' Jesús tamí' tajtoj, yej takaktoyaj san tajtachixtikajkej kén iga Jesús tamachtíaya; 29 iga ijkón ken tamachtíaya, nesía iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtíaj ipan iley Moisés.

8

Jesús kachitialtiá yej palantiá ikajlo'

1 Kuá' Jesús temoj ipan tepe', poxsan kitokatiajkij. 2 Iwán kiná'techoj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra,* motankuaketza' iyixtaj Jesús, iwán kijtoj:

—NoTeko, siga tikneki, wel xinepajti.

3 Iwán Jesús kichijchin in inón yej wetitoya, kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Kuá' inón kijtoj, achitiá' yej kipiaya lepra. 4 Iwán kijlij:

—Ta' xikaki, amo agaj xikijli; xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xiktali moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga nochi makimati iga tipájtí'ya.

Jesús kachitialtiá itekipanowani se capitán de Roma

5 Kuá' Jesús asi' ipan altepe' Capernaum, se capitán de Roma yajki kitecho to Jesús iwán kiteki'tajtanilij, 6 kijlij:

—NoTeko, notekipanowani wetzto' nochan pan itapech iga poxsan kuajkualoto' isempan iwán este awel molina.

7 Jesús kijlij:

—Nej niati nikachitialtiti.

8 Inón capitán kijtoj:

—NoTeko, akajasi xikalaki nochan, san xikijto iga maachitiá notekipanowani, iwán achitiás. 9 Nej no ono' yej netekimaka iwán no nitekimaka soldadojmej. Kuá' niktítani se mayawi kanaj, yawi; iwán kuá' se' nikijliá iga mawiki, wí'; iwán kuá' nikijliá notekipanowani iga makichíwa tejté, kichíwa.

10 Kuá' Jesús inón kikagui', madmiradoj iwán kijlij yej kitokatinemiáj:

* 8:2 8:2 Xikita glosario "Lepra".

—Nimitzijiáaj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiáro ipan nej ken inín taga'. ¹¹ Nej nimitzijiáaj iga poxsan witzeloj kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakíyampa', iwán motaliskej iga takuáskej wan Abraham, Isaac iwán Jacob ipan cielo kan reinarowa Dios; ¹² e' yej onóyaja† iga mayakan katka kan reinarowa Dios, kakiskej kan takomichkan, ompa chokaskej este tangueguetzekaskej.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón capitán:

—Xaja mochan, iwán mamochiwa ijkón ken ticređoj.

Iwán íkuá'san in inón tekipanowani achitiá'.

Jesús kachitialiá imonán Pedro

¹⁴ Jesús yajki chan Pedro, wan kasito imonán Pedro wetzto' ipan tapech iga kawanto'. ¹⁵ Jesús kimakitzkij, iwán íkuá'san sewi' ikajlo'; iwán mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialiá mia' yej wetitokej

¹⁶ Kuá' tayowáti'ya, kiwiguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj malespíritojmej; iwán Jesús iga san kitekimá' malespíritojmej, kikijkixtij, iwán no kachitij nochi yej wetitoyaj. ¹⁷ Inín mochij iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Isaías: “Yéj tepajtij, iwán yéj teachitij.”‡

Yej kinekiáj makitokakan Jesús

¹⁸ Kuá' Jesús kita' iga poxsan kipolojtokej, kitekimá' idiscipolojmej iga maapanókanya ipan laguna. ¹⁹ Iwán se yej tamachtiaš ipan iley Moisés kitechoko Jesús, iwán kijlij:

—Tamachtiani, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

²⁰ E' Jesús kijlij:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán totomej kipiáj ixekemej; e' nej yej iPiltzın Taga'* anikpiá kan achi manimokuajtetonti.

²¹ Iwán se' idiscipoloj, kijlij:

—NoTeko, maniao' achto maniktokati notaj.

²² Jesús kijlij:

—Xinotoka, xikawili yej ken miktokej iga makitokakan yej miktokej.

Jesús kipacholtiá ejeka' yej tajpalej

²³ Iwán Jesús tejkaj ipan weyi ákal, senyajki iwán idiscipolojmej. ²⁴ Tajko laguna pewa' se ejeka' yej pox tajpalej este atemiaya ákal. E' Jesús kochtoya. ²⁵ Iwán idiscipolojmej kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡NoTeko, xinemanawikan! ¡Nemiya ti-awetzij!

²⁶ Jesús kijtoj:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemen alintzın anmoconfiarowaj nopan!

Iwán Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán santakampolijtikawi'. ²⁷ Tajtaga' san tajtachixtikajkej, iwán kijtojkej:

—¿Ix a'taj yéj nokta an in inín taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

Tajtaga' de Gadara yej kipiáj malespíritojmej

²⁸ Kuá' Jesús asi' iyikampa laguna ipan estado de Gadara, omen tajtaga' kiskej posantoj, iwán kitechojkej Jesús. Iyomextın kipiayaj mal espíritoj, wan poxsan tatatalochtiayaj, iwán ipan inón ojti ayágajo' wel panowaya.

²⁹ Iwán tzajtzikej:

† 8:12 8:12 Judiyojmej ‡ 8:17 8:17 Isa 53:4 § 8:19 8:19 Xikita glosario “Yej tamachtiaš ipan iley Moisés”. * 8:20 8:20 Xikita glosario “IPiltzın Taga”.

—¿Té tikneki nowamej, tej Jesús yej iPiltzín Dios? ¿Ix tiwajaj aneyoka-iknochiwakoje malej iga aya asi hora?

³⁰ Iwán ayá' wejka iga ompa, takuajtinemíaj mia' koyamemej. ³¹ Iwán maļespiritomej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkín:

—Siga annekixtiájyawa', xinetitanikan ipan koyamemej.

³² Iwán Jesús kijtoj:

—Ómpayawa', xikalakitij.

Iwán inomej maļespiritomej kiskej ipan tajtaga' iwán kalakitoj ipan koyamemej; iwán nochi inomej koyamemej mobarrancarojkej iwán wetzitoj ipan a'ti iwán ompa amikikej.

³³ Yej kicuidarojtinemíaj koyamemej mokacholojkej. Kuá' asíkeja ipan altepe', kipojkej nochi yej mochij ipan inomej tajtaga' yej kipiayaj maļespiritomej. ³⁴ Iwán nochi yej chantitokej ipan inón altepe' yajkij kan ono' Jesús. Iwán kuá' iténoja onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan italmej.

9

Jesús kachitialtiá se taga' yej awel nejnemi

¹ Iwán Jesús tejkaj ipan se weyi ákal iga apanoj iwán asi' kan iyaltepe'.

² Ompa kiwiguilijkej se taga' yej awel nejnemi nokta, wetztiaya ipan itapech. Kuá' Jesús kita' ken iga yejemen moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Amo ximajmawi nopíj; nochi yej tikchij yej ayekti nimitzēlkawiliaya.

³ Iwán sekin yej tamachtíaj ipan iley Moisés, kuá' inín kikakikej, kijtojkej ipan iyalmajmej: “Inín taga' iga ijkón kijtowa, kimālijliá Dios.” ⁴ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, kijtoj:

—¿Te iga ankejlamikij yej ayekti ipan amoalmajmej? ⁵ ¿Kéntaj máj wel manikijto: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzperdonarowílija”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”? ⁶ Inán sí, nia nimitznēxtilitij iga ney yej iPiltzín Taga' ipan inín tajli wel nikperdonarowiliá yej se kichiwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

⁷ Iwán moketza' iwán yájkiya ichan. ⁸ Kuá' la gente inón kitakej, majmawikej iwán kiweyimatiltijkej Dios iga kimá' inón poder tajtaga'.

Jesús kinotza Mateo iga makitoka

⁹ Jesús kisa' ompa kan onoya, iwán kita' se taga' yej itoká' Mateo, ewatoya kan kicobrarojtoya impuestos* iga Roma, iwán kijlij:

—Xinetoka.

Iwán Mateo moketza' iwán kitoga' Jesús.

¹⁰ Jesús takuajtoya kalijti', iwán asi' mia' yej kicobrarowayaj impuestos iga gobierno iwán sekin yej ayá' ye'nemij, iwán kixnankej mesa iwán idiscipolojmej Jesús. ¹¹ E' kuá' fariseojmej kitakej iga Jesús nemi sentakuaj iwán inomej, kitajtankej idiscipolojmej:

—¿Te iga amomaestroj sentakua wan yej kicobrarowayaj impuestos iga Roma iwán yej kichiway yej ayekti?

¹² Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwán kijtoj:

—Yej yektitokej, ayá' kajasi iga mamochitiltikan, e' yej wetitokej, kena, kajasi. ¹³ Xakan iwán ximomachtikan yej kijtojneki ken ijkuilijto' itajtōl

* 9:9 9:9 Xikita glosario “Impuestos”.

Dios: “Nej nikneki xita-ikneḷikan; ayéj iga xinemiktilikan yolkamej.” Pues nej ayá' niwalaj niknotzako yej kjtowaj iga ye'nemij. Majwa' niwalaj niknotzako yej kichiwaj yej ayékti iga mamoyolpatakan.

Jesús kijtanej ken iga mayunaroḷo

¹⁴ Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizarowa yajkij kan ono' Jesús, iwán kitajtankej:

—¿Te iga nejemen iwán fariseojmej nipoxmayunarowaj iwán modiscipolojmej ayá' mayunarowaj?

¹⁵ Jesús kijtoj:

—¿Ix wel moknomatitoskej te-ikniwan kan monamiktilo miej ompa ono' iwamej chokotzin yej monamiktiá? E' asiti día kuá' chokotzin kiwigaskej. Íkuá'ya sí mayunaroskej.

¹⁶ 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanas tzotzolsósol. ¹⁷ Awel no moakiá vino yej kichíjkejo' ipan ikyapakuetakon† iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yekti mamooki vino yej kichíjkejo' ipan kuetaxtekon yej móchijo'. Ijkón apoliwis vino niga kuetaxtekon.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwapiltzin Jairo wan kachitaltij se siwa'

¹⁸ Miej Jesús t̄atapojtóyao', asi' se yej kimandarowa judiyojmej, motankuaketza' itenoj, iwán kijlij:

—Nosiwapiltzin nokto' migui', e' siga tia nochán, iwán tiktalij moma' ipan nosiwapiltzin, ojpa-isas sej.

¹⁹ Jesús moketza' iwán yajki iwán idiscipolojmej iwán inón taga'. ²⁰ Iwán se siwa' yej wetitoya doce años iga kistoya ken imés yej awel pachiwía, kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan isotantzótzol; ²¹ yéj kijtoj ipan iyalmaj: “Iga san nia nikchijchimil̄iti itzótzol, nia ni-achitiati.” ²² E' Jesús tachá' itepotztaj, kita' inón siwa', iwán kijlij:

—Xipaki, nopij, ti-achitia'ya iga timoconfiaroj ipan nej.

Iwán íkuá'san inón siwa' achitiá'.

²³ Kuá' Jesús asi' chan inón jefe yej itoká' Jairo, kita' iga tapit̄tolo' iga yáwija kitokatij yej mikto', iwán pox tzajtzitolo' iga chokayaj. ²⁴ Jesús kijtoj:

—Xikisakan nigaj; takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

Iwán kiwejwetzkilijkej Jesús. ²⁵ E' Jesús kikijkixtij yej onoyaj kalijti', iwán kala', kimakitzkij takotzin iwán kipalew̄ij iga moketza'. ²⁶ Iwán noyan ipan inón tajli momati' yej Jesús kichij.

Jesús kitachaltia' ome pachamej

²⁷ Kuá' Jesús kisa' ompa, ome pachamej kitokakej, kitzajtzilijtiayaj:

—¡Achi xine-ikneḷikan tej yej iPiltzin‡ David!

²⁸ Iwán kuá' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankičredowaj iga wel nimitztachaltiskej?

Pachamej kijtojkej:

—Kena, noTeko.

²⁹ Iwán Jesús kijixchijchin in inomej pachamej, iwán kijtoj:

—Mamochiwa ijkón ken amejemen anmoconfiarojkej.

³⁰ Iwán tachákeja. Iwán Jesús kitekimá' nokta inomej:

—Amo agaj xikijlikan.

† 9:17 9:17 Xikita glosario “Kuetaxtekon”. ‡ 9:27 9:27 Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzin ipilowampa, inón iga kijliayaj iga ipiltzin.

³¹ E' yejemen kǐskejsan ompa, kipojtinkej noyan yej Jesús kichij.

Jesús kitajtoltiá yej nonoj

³² Kuá' kǐstiáyaja, sekin asikej yej kiwajliguilijkej Jesús se nonoj yej kipiaya maļespíritoj. ³³ E' kuá' Jesús kikǐxtija inón maļespíritoj, welja tajtoj in nonoj. Yej ompa onoyaj san tajtachixtikajkej, kijtojkej:

—¡Ayí' mo-ita' ipan Israel ken inín!

³⁴ E' fariseojmej kijtowaýaj:

—Ijefej maļespíritojmej kimá' inín taga' iga wel kikǐxtiá maļespíritojmej.

Jesús kikneliá la gente

³⁵ Jesús nentinemiá noyan ipan weyi altepemej iwán ipan altepetzitzin, tamachtijtinemiá ipan tiopamej ipan sejsé altepe'. Kipowaya ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán kachitialtiaya inochi yej wetitokej iwán yej kualotokej. ³⁶ Kuá' Jesús kita' yej ompa chapantokej, kiknelij iga kita' tayokoxtokej iwán siatokej iwán papayintokej, ken tikita borregojmej§ yej atekoyojkej. ³⁷ Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—Nimitzijliáj, mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se weyi mijli yej némiya tayoksi. ³⁸ Inón iga xiktajtanilikan yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*

10

Jesús kitapejpena doce iyapostolejmej

¹ Iwán Jesús kinotza' doce idiscipolomej iwán kimá' poder iga wel makikixtikān maļespíritojmej iwán iga wel makachitialtikān yej de sese'pa iga wetitokej iwán nochi yej kuajkualotokej.

² Inín itokamej yej Jesús kitapejpen iga itatitanimej yej no kijliáj apostolejmej:* yej achto itokā' Simón, yej no itokā' Pedro, iwán Andrés yej yéjpasan iyiknīn; Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, iwán Mateo yej kicobrarrowaya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipiltzimpa Alfeo; Lebeo yej no itokā' Tadeo; ⁴ Simón yej ipartidoj nacionalista;† iwán Judas Iscariote, yej máj despuéj kinamá' Jesús.

Jesús kitekimaka apostolejmej iga makipowatij itájtōl Dios

⁵ Kuá' Jesús kititan inimej doce apostolejmej, ijkín kijlijkej:

—Amo xakan kan chantitokej yej ayéj judiyojmej, niga xakan ipan altepemej yej onokej ipan estado de Samaria;‡ ⁶ majwa' xakan xikitatij judiyojmej yej pojpolijtinemij ken borregojtitzin. ⁷ Xikijlijtinemikan iga inán sí na'ya ono' iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej. ⁸ Xikachitialtikān yej wetitokej, xikojpa-ixitikan yej miktokkej, xikpajtikān yej palantokkej ikajlomej iga kipiáj lepra, xikixtikān maļespíritojmej. Amejemen ayá' ankikojkej iga inín wel ankichiwaj, amejemen no amo mamitzixtawakan iga inín ankichiwaj.

⁹ 'Amo no xikuigakan ni alín tomin, ¹⁰ niga xikuigakan amomórral ipan ojtī; niga se' amotzótzol, niga se' gakti, niga bastón; iga yej tekipanowa kajasi iga makitamakakan.

§ **9:36** 9:36 Xikita glosario "Borrego". * **9:38** 9:38 Kijtojneki iga makitajtanilikān Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. * **10:2** 10:2 Xikita glosario "Apóstol". † **10:4** 10:4 Xikita Lc 6:15. ‡ **10:5** 10:5 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

11 'Kua' amasiskej ipan se altepe' o altepetzin, xiktemokan ompa agaj yej mitzye'itaj iwán ómpao' xikawikan ichan este que matami amotekipánol wan ankisaskej ipan inón altepe'. 12 Kua' ankalakiskej ichan, xikijlikan iga maonokan tamelá. 13 Siga yej ompa chantitokej kajasi iga ijkón xikijlikan, ijkón mochiwas; e' siga ayá' kajasi, amo xiktajtanilikan Dios iga tamelá maonokan. 14 E' siga ayá' mitzomemawíaj niga mitzkakisnekij, xikisakan ipan inón kajli o ipan inón altepe' iwán xiktzejtzeloqan amokxi iga maxini talpínol. 15 Nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej chantitokej altepemej Sodoma iwán Gomorra. §

Kiknochiwaskej yej kitokaj Cristo

16 'Ta' xikakikan, nej nimitztitanij ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.* E' xonokan listo ken tikita ankowamej, iwán ximochiwakan ken anjojtokomej iga amo agaj xikchiwilikan yej ayekti. 17 Amo xikelkawakan iga la gente mitzwigaskej kan ono' tekiwajmej, iwán mitzmagaskej ipan tiopamej. 18 Iwán iga notechko mitzwigaskej iná' gobernadormej iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtaj yejemej iwán yej ayéj judiyojmej. 19 E' kua' mitzwigaskej iná' yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij; iga kua' antajtoskej, Dios mitztajtolmakaskej. 20 Iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspíritoj amoTaj Dios in yej yawi tajtoti ipan amejemen.

21 'Se toknin yawi kitelwiti iyiknin iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzin iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan. 22 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej manetoka este que mamiki, yawi momanawiti. 23 Kua' mitztalochtiskej ipan se altepe', xakan ipan se' altepe'; nimitznojma-ijliáj iga nej yej ipiltzin Taga' nia niwitzeti kua' aya ampanowaj noyan ipan altepemej kan ichamej israelitajmej.

24 'Yej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, iwán nisé tekipanowani ayá' máj tayakanto' que ipatrón. 25 Se discípulo makisentali iyalmaj iga mochiwas kensan imaestroj, iwán tekipanowani kensan iteko. Siga nej yej nimanarowa ne-ijliáj iga niTzitzimi', † ¿ix ayá' no mitzijliskej iga amejemen no antzitzimimej yej annetokaj?

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

26 'Inón iga amo agaj xikmajmawilikan. Ateyi nité yej ichtákan maono yej ayá' momatis, wan ateyi nité yej iyanto' yej ayá' monextij. 27 Yej nimitzijliáj kan tamichkan, amejemen xikpowakan noyan kan onolo'; yej nimitzichtaka-ijliáj, xitzajtzikan iga xikijtokan iga nochi makikaki. 28 Amo xikmajmawilikan yej wel mitzmiktiáj, iga awel kimiktiáj toalmaj; majwa' xikmajmawilikan yej wel temela'polowa iwán wel kititani toalmaj kan tawewelkato'.

29 '¿Ix ayá' monamaka ome tototzitzin iga se tomintzin? E' malej ijkón, nisé toto' ayá' miki sin que amoTaj Dios amo makimati. 30 Pues este amotónkal Dios kimati ke' ankipiáj. 31 Amo ximajmawikan, amejemen máj anvalerowaj que mia' tototzitzin.

Yej mixewiáj iga kijtowaj iga kitokaj Jesús

§ 10:15 10:15 Yej ichan Sodoma iwán Gomorra pox ayekti kichijkej. Gn 19 * 10:16 10:16 Koyomej, español: lobos. Inin kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej. † 10:25 10:25 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

³² 'Inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej no iyixtaj noTaj yej ono' ipan cielo, nia nikijtoti iga netoka. ³³ E' yej iyixtaj la gente kijtowa iga ayá' netoka, nej no iyixtaj noTaj yej ono' ipan cielo nia nikijtoti iga ayá' netoka.

Jesús kijtowa iga ayá' wálaj iga tamelá maonolo

³⁴ 'Amo ankijoskej iga nej niwálaj ipan inín tajli iga tamelá maonolo; ayá' niwálaj iga tamelá maonolo, sino iga mamokuejkuesojtolo. ³⁵ Niwálaj iga taga' makikuesowili itaj, iwán siwapiltzin makikuesowili iye', iwán siwamon makikuesowili imonan; ³⁶ ijkón iga sejsé mokuejkuesoj iwansan iyiknímejpa.

³⁷ 'Yej makichokili itaj o iye' máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka; yej makichokili iyokichpiltzin o isiwapiltzin máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka; ³⁸ yej kinakis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,‡ ayá' kajasi iga mamochiwa nodiscipoloj. ³⁹ Yej kineki san mamomanawi, yawi poliwiti, e' yej mamiki iga netoka, nochipa onos nowan.

Yej yawi temajmakati Dios

⁴⁰ 'Yej mitzomemawíaj, néjyawa' in yej neomemawíaj; iwán yej neomemawíaj no ki-omemawíaj yej netitan. ⁴¹ Yej ki-omemawíaj se profeta yej kititani Dios, yawij kimakatij yej yékti kensan kimakaj se profeta, yej ki-omemawíaj se toknín yej te-ijiknín, yawij kimakatij yej yékti kensan kimakaj se toknín yej te-ijiknín. ⁴² Iwán si agaj kimaka yej nej netoka yej amoweyimati, malej alín seseka' ipan wájkal, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej yékti.

11

Juan kititani omen idiscipolojmej

¹ Kuá' Jesús tami' kinonotza' inón doce idiscipolojmej, kisa' ompa iga yajki tamachtito iwán kipowato ye'noticiaj ipan altepemej yej onokej ipan tajli de Galilea.

² Juan presojtitoja wan kimati' yej Cristo nemi kichiwa. Iwán Juan kititani omen idiscipolojmej iga makitaj Jesús, ³ iga ijkín makitajtanikan: —¿Ix teja in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?

⁴ Jesús kijtoj:

—Xakan xikijlitij Juan nochi yej nigaj nemi ankitaj iwán yej nemi ankikakij. ⁵ Xikpowilikan iga pachamej tachaja, koxomej nejnémija, yej palantiayaj ikajlomej iga kipiáj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja, yej ayá' motapialiáj, mopowiliá ye'noticiaj ken iga Dios tasalvarowa. ⁶ Paktos yej ayá' kikajtewa iga moconfiarowa ipan nej.

⁷ Kuá' yájkija itatitanimej Juan, Jesús pe'ya tatapowa' de Juan, kijlij la gente:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koolina ejeka'? ⁸ Siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakiáj, onokej ichan reyejmej. ⁹ Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta. ¹⁰ De inonya Juan tajtowa kan ijkín ijkuilijto': Niktitani notatitan iga mo-ixtaj matayakana, iga ken kuá' mamitzojtápoya.*

‡ 10:38 10:38 "Kikechpanowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakan, este mamiki iga kitoka Cristo. * 11:10 11:10 Malaquías 3:1

11 Jesús nŋ kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikayy este inán ateyi ni agaj yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

12 'Desde kuá' wáľaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej kijiay iyowwi Dios, wán ono' yej kichiwaskewij iga mapoliwi.† 13 Desde ikayy iwán este inán iga wáľaj Juan, nochi profetajmej iwán iley Moisés, kijtojkej iga wí' reinaroki Dios. 14 Siga aneçredowaj, Juanwa' in profeta Elías yej wĩziaya.‡ 15 Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

16 'Amejemen yej inampa amonokej anesij ken tikita kŋkŋe' yej mawiltiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziliáj iyikniwan: 17 "Nejemen nimitztapitzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtojkej, nejemen nimitzknŋtakuikilijkej iwán ayá' anchokakej." 18 Kuá' wáľka Juan yej mayunarowaya iwán ayí' tawana', amejemen ankijtojkej iga kipiá malespíritoj. 19 Niwáľaj nej iPiltzĩn Taga' yej nitakua iwán ni-ati, ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán yej kicobrarowaj impuestos iga Roma. Kuá' tikitaj iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, nesij iga Dios nochi kimati te kichíwa.

Yej ayá' kipatasnekij ken iga nemij

20 Iwán Jesús pe' kajajwa' yej chantitokej ipan altepemej kan máj kichij milagrojmej yej ayí'pa mo-ita, iga yej ompa chantitoyaj ayá' nemi kikajteyayaj iga kichíwayaj yej ayekti, kijtoj:

21 —¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Anlastimajmej yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochijka milagrojmej yej ankitakej, yejemej íkyasan kikajtejkaj iga kichíwayaj yej ayekti iwán monextiayaj iga kakiayaj itzotzolmej yej moakiá kuá' mikilo iga moknŋmatij iwán monejnexwiayaj.§ 22 E' nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, máj mitzcastigaroskej que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón. 23 Amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? Majwa' yawij mitzakitij kan onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichamej altepe' Sodoma* kitayaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, inón altepe' onóyasan este inán. 24 E' nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, amejemen máj mitzcastigaroskej que inomej de Sodoma.

Xiwitzekān notenŋj iwán ximosewikan

25 Iwán Jesús kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatiltiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij 26 iga te jikŋn tikne'.

27 Jesús nŋ kijtoj:

—NoTaj nēma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nēmela'ixmati nej yej iPiltzĩn Dios, iséltisan teTaj Dios nēmela'ixmati. Iwán ayagaj nŋ kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzĩn, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan. 28 Xiwitzekān notenŋj, amonochĩn amejemen yej ansiatokej iga antekipanowaj iwán an-etĩ'miktokej, iwán nej nikchíwas iga ximosewikan. 29 Xicredokān yej nimitzijliáj, iwán ximixkuĩtikān ipan nej,

† 11:12 11:12 Ijkin wel nŋ motraducirowa: Desde kuá' wáľaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyowwi Dios, wán este motojtopewaj iga makalakikan. ‡ 11:14

11:14 Malaquías 4:5 § 11:21 11:21 Monejnexwiayaj iga manesi iga momachiliayaj iga ayekti kichijkej. * 11:23 11:23 Yej ichamej Sodoma poxsan kichíwayaj yej ayekti iwán Dios kipolojkej;

Gn 18, 19

nej ayá' lue nikuejkuesiwi, niga ayá' nimoweyimati ipan noalmaj; iwán anyolajkatiaskkej. ³⁰ Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichiwaskkej, iwán yej nimitzijliáj iga xikchiwakan, ayéj ken yej awel mochíwa.

12

Idiscipolomej Jesús kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús iwán idiscipolomej nemi panotiayaj milijti'. Idiscipolomej mayanakej, iwán pe' iga kitektiajkij trigo iga kikuajkej.

² Kuá' fariseojmej inón kitakej, kijlijkej Jesús:

—Ta' xikita, modiscipolomej nemi tekipanowaj; inón ayékti iga mamochíwa ipan día kuá' mosewilo.

³ E' Jesús, kijtoj:

—¿Ix ayá'taj ankileerokkej yej kichij David* iwán yej iwán senemiáj kuá' mayanakej? ⁴ Kala' tiopan-ijti' iwán kikuaj inõmpa pan yej kikuajpa sacerdote, inõmpa awel kikuá David niga yej iwán nemiáj; wel kikuayaj petz sacerdotejmej. ⁵ ¿Ix nõ ayí' ankileerowaj iley Moisés iga sacerdotejmej ipan weyitiopan† wel tekipanowaj ipan día kuá' mosewilo?, iwán ijkón ayá' kichíwaj yej ayékti. ⁶ ¿Anyá sí nimitzijliáj iga nej majya sej que weyitiopan! ⁷ Mataj amejemen aya ankimatij te kijtojneki kan ijkín ijkulijto': "Nej nikneki xita-iknelikan, anikneki iga xinemiktilikan yolcamej."‡ Maga katka ankimatiáj, ayá' ankipantiayaj nodiscipolomej yej nemi kichíwaj yej yekti. ⁸ Puej nej yej iPiltzin Taga' wel nitatekimaka te wel mamochíwa ipan día kuá' mosewilo.

Se taga' yej matakuawayaxto'

⁹ Iwán Jesús kisa' ompa iwán kala' tiopan. ¹⁰ Ompa onoya se taga' yej matakuawayaxto'. Iwán fariseojmej kitemowiliayaj ken makimawetziltikan Jesús, kitajtankej:

—¿Ixtaj wel moachialtiá yej wetito' ipan día kuá' mosewilo?

¹¹ Jesús kijtoj:

—¿A'yéj de amejemen, siga kipiá se borrego iwán mawetzi xapoko ipan día kuá' mosewilo, ix ayá' yaj kikixtiti? ¹² ¿Iwán nej nimitzijliáj iga máj valerowa se taga' que se borrego! Inón iga wel mochí yej yekti ipan día kuá' mosewilo.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón taga':

—Xikmelawa moma'.

Iwán kuá' kimélaja imá, yektia'ya kensan se' imá'. ¹⁴ Kuá' fariseojmej kiskej kan ono' Jesús, monechkojkej iga kejlankkej kén iga yawij kimiktiti Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

¹⁵ Kuá' Jesús kimati' inón, kisa' ompa, iwán pox mia' kitokakej wan kachitaltij inochi yej wetitokej. ¹⁶ Iwán yej kachitaltiaya, kitekimá' iga amo makijtokan a'yéj in yéj. ¹⁷ Inín mochij iga mamochíwa ken kijtoj profeta Isaías, kuá' kijtoj:

¹⁸ Ininya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen, yej nikpoxneki, iwán neyolchikajto'.

Ípan nia niktaliti noEspíritoj,

iwán yéj yawi kipowati ken iga nõ wel nikmanawiáj yej ayéj judiyojmej.

¹⁹ Ayá' tatenkuepilij niga tzajtzi,

* **12:3** 12:3 1 Sam 21:1-6 † **12:5** 12:5 Xikita glosario "Weyitiopan". ‡ **12:7** 12:7 Oseas 6:6. Xikita glosario "Sacrificio".

ayagaj kikakis itájtɔl ipan callejmej.

²⁰ Kikneliá yej ayá' tajpalej,

kipaləwiá yej mosemakasneki, ken agaj yej kitimaka se cándil yej sewisneki,

ijkón kichiwás te kuá' noyan ipan tajli mamochiwa yej yekti.

²¹ Iwán nochi gente de mia' paismej moconfiaroskej ipan yéj iga kimānawiskej. §

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'

²² Iwán Jesús kiwiguilijkej se taga' yej pacha iwán awel tajtowa iga kipiaya maļespíritoj. Jesús kachitaltij inón taga'; welja tachá' iwán welja tajtoj. ²³ Nochi gente san tajtachixtikajkej iwán kijtojkej:

—¿Ix an ininya in iPiltzin* rey David?

²⁴ E' kuá' fariseojmej kikakikej inón, kijtojkej:

—Inín taga' kikixtiá maļespíritojmej ipan ipoder Tzitzimi', yej ijeféjmejpa inochi maļespíritojmej.

²⁵ Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país políwiya; iwán siga se altepe' o siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkaŋa iga onos. ²⁶ Ijkonsan no Tzitzimi', siga igánajsan kikixtiá maļespíritojmej, yej yéjpasan itatki, inón kijtojneki iga ayá' wejkaŋas iga tamis ipoder. ²⁷ Iwán siga annepantiáj iga nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj maļespíritoj? Yejémejsan monextiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj. ²⁸ Nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder iyEspíritoj Dios, iwán inín kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinaŋo ipan amejemen.

²⁹ '¿Kén wel se kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikuili yej itatki, siga ayá' achto kilpiá? Ijkón wel kikuilij yej itatki.

³⁰ 'Yej ayá' kiye'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepaləwiá; inonwa' tapojpolowa.

³¹ 'Inón iga nimitzijliáj, Dios wel kelkawiliá nochi yej agaj kichiwa yej ayekti iwán yej kijtowa yej ayekti; e' siga maļtajtowaj iga iyEspíritoj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij. ³² Siga agaj maļtajtowa iga nej yej iPiltzin Taga', inón Dios kelkawilij; e' yej mamalajtto iga iyEspíritoj Dios, inón nikeman ay'ya kelkawiliskej niga ipan inín vida, niga ipan se' vida.

Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka

³³ 'Siga ye'kuawi', ye'taki; siga ayéj ye'kuawi', ayekti no itakilka. Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka. ³⁴ ¡Amejemen ken ipilowan kowamej! ¿Kén anyawij ankijtotij yej ye'tájtɔl siga amejemen ankichijtokej yej ayekti? Puej yej ankijtowaj, ijkón ono' ipan amoalmaj. ³⁵ Yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj ono' yej yekti, e' taga' yej aye'nemi kijtowa tájtɔl yej ajayekti iga ipan iyalmaj ijkón kejlanto'. ³⁶ E' nej nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, nochi yawij motenxitomatij te iga ayompa tajtojkej. ³⁷ Iga inón yej tikijtoj, yawij mitzjuzgarotij, ómpaya nesis siga tikchij yej yekti o yej ayekti.

Kinekij makitakān yej ayi'pa mo-ita

³⁸ Sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, niknekij manikitakān iga xikchiwa yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichiwa.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej ankichijtokej yej ayekti iwán ayá' ankiçredowaj Dios, annetajtaniliáj iga manimitznexutilkan yej ayi'pa mo-ita. E' ayá' nim-itznexutilskej se'pa yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás. ⁴⁰ Ijkón ken Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko topojwéj, ijkónsan nō nej yej iPiltzin Taga' nonos taltampa eyi día iwán eyi yówal. ⁴¹ Kuá' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayekti; iga yej çantitokej Nínive, kuá' Jonás kipowa' itájtōl Dios, kikajtejkej iga kichiwayaj yej ayekti; iwán nej majya sej que Jonás. ⁴² Kuá' Dios tajuzgaroj, moketzas nō la reina yej mandarōj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnen iga makikakiki yej kimati rey Salomón;† iwán nej majya sej que Salomón.

Mokuepa maļespíritoj kan onoya

⁴³ Jesús nō kijtoj:

—Kuá' se maļespíritoj kisa ipan se taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa: ⁴⁴ “Nia sej nimokuepati noçan, kan nikisa.” Kuá' mokuepa, kasi inón taga' ken se kajli yej iselti ono', este tajtachpantolo' iwán tayejye'talijtolo'. ⁴⁵ Iwán yawi kikuiti se' siete maļespíritoj yej majya sej que yéj, iwán inoçin moçantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' moçiwias majya sej ayekti que achto. Ijkónsan nō moçiwias iwán inimej gente yej ayá' ye'nemij.

Iye' wan iyokichikniwan Jesús

⁴⁶ Jesús kitatapowijtoyao' la gente, kuá' asi' iye' iwán iyikniwan. Awel kalakikej este kalijti' iga matajtokan wan yéj. ⁴⁷ E' agaj kimatiltij Jesús, kijlij:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán kinekij matajtokan mowan.

⁴⁸ E' Jesús kijlij inón yej kimatiltij:

—¿A'yéj noye' iwán a'yéj nookichikniwan?

⁴⁹ Iwán Jesús kimajpilwij idiscipolomej, iwán kijtoj:

—Nigaj ono' noye' iwán nookichikniwan. ⁵⁰ Yej kichywa ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inonwa' in nookichikniwan, nosiwa-ikniwan iwán noye'.

13

Ken iga mixkuñtilo ipan yej toka

¹ Inón día Jesús kisa' kalijti' iwán motalij ipan lagunajten. ² Iga póxsanya moneçkolo', Jesús tejkaj ipan se weyi ákal iwán ompa motalij, iwán noçi tokni mej kawikej ipan aten. ³ Iwán pewa' sese'pa iga tamachtij kan wel mamijixkuñtilo, kijtoj:

—Se taga' yajki tokato, kipapatanáltijpa trigo. ⁴ Kan nemi toktiá, ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán walkej totomej iwán kikuajkej. ⁵ Ono' yej wetzito tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón iyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'. ⁶ E' kuá' tonatikisa', pilini', iwán wagui' iga ayá' monelwatij. ⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj wejweyakej iwán kijiyo miktij tato' iwán ayá' tagui'. ⁸ E' ono' yej wetzito ipan yé'tal, iwán poxsan moçij; sekin ipan sejsé imiawayo kitajlij cien iyol ipan se iyol

† 12:42 12:42 1 R 10:1-13

yej kitoga', iwán sekin kitalilij sesenta íyol, iwán sekin treinta. ⁹ Yej annakasyojkej, ¡xineye'kakikan!

Tejas in kan mamixkuñtilo

¹⁰ Iwán discipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿Te iga ipan mixkuñtilis tikmachtiá la gente?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmatiltiáj yej aya agaj kimati ken yéj reinarowa, e' yejemej awel kimatij. ¹² Yej kipiá, yawij máj kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuñliti. ¹³ Inón iga sekin nikpowiliapa kan mamixkuñtikán; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej pachamej, kikakij, e' ayá' kimatij te iteki, ken tikita yej ayá' takakij. ¹⁴ Ipan yejemej mochiwa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj:

Amejemen ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki; ankitaskej, e' ken kuá' nité ayá' ankitakej.

¹⁵ Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej, ayá' ye'takakij,

kitzajtzaktokej iyixmej;

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga matakakikan iga inakasmej,

niga makentenderokan iga iyalmajmej,

niga mawitzekan notenoj iga manikachitiltikan.*

¹⁶ 'E' amejemen xipakikan iga anne-itztokej iwán ankikakij notájtól.

¹⁷ Nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwán reyejmej kitasnekiáj inín yej ankiztokej iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inín yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón kan mixkuñtilo ipan yej toka

¹⁸ 'Inán xikakikan, nia nimitzijliti te kijtojneki inón kan mixkuñtilo ipan inón yej toka. ¹⁹ Yej kikakij ye'noticiaj yej tanextiliá ken iga reinarowa Dios iwán ayá' kimatij te kijtojneki, inómejwa' ken tikita inón íyol trigo yej wetzi' ipan ojti, iwán wí' Tzitzimi' iwán kelkawaltia notájtól yej achá onoya ipan iyalmajmej. ²⁰ Iwán inón íyol trigo yej wetzito tetzalan, inón kijtojneki yej kikakij itájtól Dios iwán poxsan pakij kuá' kicredójkejo'. ²¹ E' como ayá' wel monelwatiáj wejkatan, ayá' wejkatis iga moconfiarojtoskej nopan iga kuá' kipiás se prueba o kinkochiwaj iga kicredowaj itájtól Dios, ayá' kiyowíáj, iwán kikajtéwaja iga moconfiarowaj nopan. ²² Iwán inón trigo yej wetzi' ipan witzyoj, inón kijtojneki inomej yej kikakij itájtól Dios, e' poxsan kipiasekij kuajkuantawaj yej ono' ipan inín tajli, iwán mokajkawawaj ipan tomín. Nochi inón, kichíwa iga itájtól Dios makelkawa iwán inón toknín awel kichíwa yej yekti ²³ E' inón íyol trigo yej wetzito kan ye'tajli, inón kijtojneki yej kikakij itájtól Dios iwán kentenderowaj. Inomej kichíwaj yej yekti ken tikita inón íyol trigo yej kimá' cien, sesenta iwán ken yej kimá' treinta íyol ipan se imiawayo.

Mixkuñtilo ipan chakalsaka' iwán íyol trigo

²⁴ Jesús kipowa' se' kan mixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej kitoga' ye'semillaj ipan imil. ²⁵ E' kuá' kojkohtóló'ya, walaj se yej kijiya iteko mijli, iwán itzalan trigo kichtakatokako chakalsaka' iwán yákiya. ²⁶ E' kuá' weya'ya trigo iwán miawatapanikej, íkuá'ya nesi' in inón chakalsaka'.

* 13:15 13:15 Is 6:9,10

²⁷ Iwán tekipanowanimej yajkij kitatoj iteko mijli, kijlijkej: “Patrón, esi inón semilla yej tiktoğa' momilpan ye'semillaj, ¿ix kéntaj an iga ixwa' chakalsaka'?” ²⁸ Iteko mijli kijtoj: “Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatokako.” Inomej monsojmej kijtojkej: “¿Ix tikneki maniakān manikiwiwitatij?” ²⁹ Iteko mijli kijtoj: “Amo, siga anyawij ankiwiwitatij chakalsaka', wel nō ankiwiwitatij trigo. ³⁰ Xikajtewakān, kama sen-onokān este kuā' motekis trigo; íkuā' niktitanis tekipanowanimej yej makiwiwitačan achto chakalsaka' iwán makinechkokān iga makitatikan, iwán kinechkoskej trigo kan moena.”

Mixkuñtilo ipan mostazajyoloj

³¹ Jesús kinextilij se' kan mamixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita se' iyol mostaza yej se taga' kitoga' ipan ital. ³² Malej iga iyol mostaza máj alimpa de inochi yej ono'; e' kuā' weyá mochiwa majya sej que nochi yej tokto' kan tatojtokalo, mochiwa weyi kuawéj iwán ipan imajma' moxeketiáj totomej.

Mixkuñtilo ipan levadura

³³ Jesús tamachtij se' kan mamixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita levadura† yej se siwa' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

Te iga Jesús tamachtia kan wel mamixkuñtilo

³⁴ Jesús nochipa tamachtij kan wel mamixkuñtilo, ayá' tamachtij siga ayá' tajtowa kan mixkuñtilo. ³⁵ Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta:

Nia nitajtoti kan wel mamixkuñtilo.

Nia nikijtoti yej aya i' momatiá este que Dios kichij tajli.‡

Jesús kijtowa te kijtojneki in chakalsaka'

³⁶ Jesús kikajtej la gente yej ompa onoyaj iwán yákiya kaliiti', ompa idiscipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—Ta xine-ijlikān te kijtojneki on chakalsaka' yej ixwa' mijli'.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Yej kitoka ye'semillaj inonwa' nej yej iPiltzin Taga'. ³⁸ Iwán mijli kijtojneki noyan ipan tajli. Ye'semillaj kijtojneki nochi yej kichiwaj ken kineki Dios, chakalsaka' kijtojneki yej kichiwaj ken kineki Tzitzimi'.

³⁹ Yej ta-ijiya, yej kitoga' chakalsaka', inonwa' Tzitzimi'. Kuā' motekis trigo, kijtojneki kuā' tamis inin tajli, iwán tekipanowanimej yej kitekiskej, inón kijtojneki angelejmej. ⁴⁰ Ijkón ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatiá, ijkonsan nō mochiwas kuā' Dios tajuzgaroj. ⁴¹ Nej yej iPiltzin Taga' niktitanis noangelejmej iga makikijkixtikān ipan norreinoj yej tachiwaltiáj yej ayekti iwán yej kichiwaj yej ayekti. ⁴² Iwán kakiskej ipan tiwelon, ompa chokatoskej este tajtanguetzekaskej. ⁴³ Iwán inomej yej kichijkej ken kineki Dios, tawiskej ken tikita tonati' kan reinarowa Dios. Yej annakasyojkej, ¡ixikyē'kakikān!

Taliyanto' yej pox patiyoj

⁴⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita tejé yej pox patiyoj yej iyanto' ipan agaj ital. Se taga' kasi' yej pox patiyoj iwán ompasan sej kiyān; iwán pox paktiajki ichān iga kinamakato nochi yej kipiá iwán kikowa' inón tajli.

Mixkuñtilo ipan se perla yej pox patiyoj

† 13:33 13:33 Xikita glosario “Levadura”. ‡ 13:35 13:35 Sal 78:2

⁴⁵ 'Nō k̄an rein̄arowa Dios ken tikita s̄e tanamakani yej kitemojtinemi perla§ yej pox mojm̄onsajti'. ⁴⁶ Kūa' kasi s̄e yej pox patiyoj, yawi ich̄an iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa in̄on perla.

Mixkūitilo ipan redej

⁴⁷ 'K̄an rein̄arowa Dios ken tikita s̄e redej yej motaliá ipan lám̄ar, iwán ipan kuak̄awi de sese'pa topōj. ⁴⁸ Kūa' témi'ya redej, kik̄ixtiaja ipan ātat̄en, iwán ómpaya motaliá̄j iga kitapejpenaj in topōj. Yej yēkti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj ye'topoj kitajkalij. ⁴⁹ Ij̄k̄on mochiwas kūa' tamis in̄in tajli; w̄itzeskej angelejmej iga kiyokat̄ikij yej ayá' ye'nemij iwán yej ye'nemij, ⁵⁰ iwán yej aȳkti kichīwaj, kak̄iskej ipan tiwel̄on, ompa chokaskej este tajtanguetzekaskej.

Tamachtilis yej yánkuigo' iwán yej ikyápaya

⁵¹ Iwán Jesús kitajtan idiscipolomej:

—¿Ix ankimatij t̄e nemi nikijtowa?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, nikmatij.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Kūa' s̄e yej tamachtia ipan la ley momachtia ken iga rein̄arowa Dios, nēsi ken s̄e it̄eko kajli yej kimati t̄e kejento' kalijti', iwán ompa kikij̄ixtia yej kaxit̄ijo' iwán yej ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret k̄an moskaltij

⁵³ Kūa' Jesús tami' tamachtij ipan in̄omej k̄an mixkūitilo, yá̄jkiya, ⁵⁴ iwán asito ipan iyáltepe'. Ompa pe' tamachtij tiopan, w̄an yej ompa takaktoyaj, madmir̄adojkej, kijtowayaj:

—¿Ix k̄an an momachtij in in̄in taga' iga pox tajtolmati? ¿Kén iga wel kichīwa milagro yej ayi'pa mo-ita? ⁵⁵ Esi in̄inwa' ipiltz̄in carpintero; iye' itok̄a' María iwán iyik̄nimej itok̄amej Jacobo, José, Simón iwán Judas. ⁵⁶ Isiwa-ik̄niw̄an nigaj nō ich̄amej. ¿Kén kichīwa iga kipoxmati iwán iga wel kichīwa milagro?

⁵⁷ In̄on iga ayá' kitajtolkuikej. E' Jesús kijtoj:

—S̄e profeta noyan̄ kiȳe'itaj, e' ayéj ij̄k̄on ipan iyáltepe' niga k̄an onokej iyik̄niw̄an.

⁵⁸ In̄on iga Jesús ipan iyáltepe' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiarowayaj ipan yéj.

14

Miki Juan yej tabautizarowa

¹ Gobernador Herodes* yej mandarowaya Galilea, kikagui' yej kichi-jtinemi Jesús, ² iwán kijlij itekipanowanimej:

—In̄onwa' Juan yej tabautizarowaya, yéj nokta ojpa-isa' sej k̄an miktoya. In̄on iga wel kichīwa milagro yej ayi' mo-ita.

³⁻⁴ Íkyaya Juan kijlij Herodes:

—Aȳkti iga tikui' iga mosiwa' Herodías, yej isiwa' katka mok̄n̄in Felipe. Kūa' in̄on kiká', Herodes tatekimá' iga makilpik̄an Juan iga makipresojwik̄an.

⁵ Herodes kimiktijnekiá Juan, e' kimajmawiliaya la gente, iga momatiá iga Juan katka profeta. ⁶ E' kūa' iyilwi Herodes iga icumpleaños,

§ 13:45 13:45 Perla pox val̄erowa, ken tikita tetz̄in ke'pa ajayo' w̄an iga perla wel mochīwa k̄oska'.

* 14:1 14:1 Xikita glosario "Herodes".

isiwápitziñ Herodías mijtotij iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán Herodes kipoxye'ita', ⁷ kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotziñ. ⁸ Iwán inón takotziñ, kitajtan kensan iye' kijlij, ijkín kijlij Herodes:
—Nikneki xinemaka ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

⁹ Herodes moknomati' iga inón kiká'; e' como kįtoja iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotziñ, inón iga tatekimá' iga makimakakan yej kitajtan. ¹⁰ Iwán Herodes tatitan iga makikechtekitij Juan kan presojtito'. ¹¹ Iwán kiwajligakej itzontekon Juan ipan se platojwéj, iwán kimajkuiltįjkeja inón takotziñ iwán kimakato iye'.

¹² Iwán idiscipolojmej Juan asikej kan mikto' Juan iwán kitokátoja, iwán yajkij kimatiltįtoj Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

¹³ Kuá' Jesús kimati' iga kimiktįjkeja Juan, kisa' ompa, tejkaj ipan se ákal iga yajki kan ayagaj ono'. E' momáti'san, iwán kįsaló' ipan altepemej, iwán kitokatiajkij, ikxinejnentiąjkijpa. ¹⁴ Kuá' Jesús témoja ipan ákal, kita' iga poxsan mialó', iwán kiknelįj nochi inomej iwán kachitiltįj nochi yej wetitoyaj. ¹⁵ Iwán kuá' némiya tayowati, idiscipolojmej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tióta'ya, nigaj ayá' chantitoló'. Xikijli inimej gente iga mayakan ipan altepetzitzin, iwán ompiga makikowakan te kikuaskej.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Amo mayajyakan; amejemen xiktamakakan.

¹⁷ Discipolojmej kijtojkej:

—Anikpiáj te máj, petz se manoj pan iwán ome topoj.

¹⁸ Iwán Jesús kijtoj:

—Nijpa xinewajliguilikan.

¹⁹ Jesús tatekimá' iga mamotąlilo ipan sakatzitzin. Kikui' inón se manoj pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makimajmakakan la gente. ²⁰ Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán kuá' discipolojmej kinechkojkej tákual yej ay' kikuajkej, temi' doce chikiwi'. ²¹ Yej takuajkej ken cinco mil tajtaga' iyókawa' in siwatkej iwán kókone'.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

²² Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkawikanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen, miej Jesús tanawati-jtikáwigo'. ²³ Kuá' yąjkija, Jesús tejkaj ipan tepe' iselti iga tajtoto wan Dios. Ompa onoya iselti te kuá' tayowati', ²⁴ iwán ákal yayay tajko laguna. Iwán maréjal paréj mowitekiá ipan ákal iga kįxnantiąyapa ejeka'. ²⁵ Kuá' tanestiwį'ya, Jesús yajki kan nemi yawij idiscipolojmej ipan ákal, Jesús nejnentiąya iyixko a'ti. ²⁶ Iwán kuá' discipolojmej kitakej iga nejnentiwi' ipan a'ti, poxsan momajtįjkej, iwán mokatzajtzikej:

—įTa' xikitakan, se ánimaj!

²⁷ E' Jesús nimanın kijtoj:

—įTamelá xonokan! įNej niJesús, amo ximajmawikan!

²⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko siga melá' iga tej, xikijto iga maninejnentiapa iyixko a'ti este kan tej tono'.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Xinejnemiwa'.

Iwán Pedro temoj ipan ákał, iwán anejnentiaya iyixko a'ti iga yaya kan ono' Jesús. ³⁰ E' kuá' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej, momajtij iwán pewa' iga misawiá iwán tzajtzi':

—¡NoTeko xinemanawi!

³¹ Iwán nimanín Jesús kimañilan Pedro, iwán kijlij:

—¡Mataj tej neman timoconfiarowa nopan! ¿Te iga ayá' timomela'confiaroj ipan nej?

³² Kuá' iyomextimej tejkájkeja ipan ákał, pachiwi' in ejeka'. ³³ Iwán yej onoyaj ipan ákał motankuaketzkej iyixtaj Jesús iwán kijtojkej:

—Mataj melá', tej iPiltzın Dios.

Jesús kachitialiá yej kokolisyojkej yej ichamej Genesaret

³⁴ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret. ³⁵ Kuá' yej ompa chantitokej kixmatikej iga Jesús, kipojkej noyan ipan inón tajli, wan kiwijwigakej itenoy Jesús nochi yej wetitokej. ³⁶ Iwán yej wetitokej kitejteki'ijlikej Jesús iga mamotemaka iga makichijchimilikan malej itempan itzótzol, iwán nochi yej kichijchimilijkej, achitiakej.

15

Katiapa in tetzakuilá iga awel tikna'techowaj Dios

¹ Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, inomej walkej Jerusalén iwán kitajtankej:

² —¿Te iga modiscipolomej ayá' kichiwaj ken to-ikyapatajwewetkej tanextiliayaj iga mamochiwa? ¡Ayá' momapakaj kuá' yáwija takuatiñ!

³ Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga ayá' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Majwa' ankichiwaj ken amejemempa antamachtiaj. ⁴ Dios ijkín tatekimá': "Xikchiwa ken mitztekimaka motaj iwán moye' iwán xikpalewikán", iwán "Yej makimalijli itaj o iye', kajasi iga mamikiya." ⁵ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel ijkín kijliá itaj o iye': "Awel nimitzpalewiáj, iga nochi yej nikpiá nikma'ya toDios." ⁶ Yej ijkón kijtowa iwán akineki makipalewi itaj o iye', ay' makichywa. Ijkón amejemen nemi ankikajtejaw yej Dios mitztekimakakej, majwa' ankitokaj ken antekitamachtiaj. ⁷ ¡Amejemen san anmopajpantiáj iga anye'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemen nokta ijkín kijtoj:

⁸ Iga amotémejsan anneweyimatiltiaj, e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejlamikij.

⁹ Ígasan anneweyimatiltiaj, iga antanextiliaj ken taga' tatekimaka iwán tanextilia.

¹⁰ Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kijlij:

—Xikakikan iwán xikentenderokan: ¹¹ Nité yej agaj kikua o koniá kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita, e' yej ayekti kijtowa, inón kena, wel kichywa iga Dios amo makiye'ita.

¹² Iwán discipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—¿Ix tikmatí iga fariseojmej kikualomatikej kuá' kikakikej yej tikijtoj?

¹³ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj yej ono' ipan cielo kichiwás wan fariseojmej ken kichywa se milchiwani: tato' yej ayá' kitoga', yawi kiwiwitati este inelwayo. ¹⁴ Kama kuesiwikan; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuiltiaj ipacha-iknimej. Siga se pacha kojkuiltia se' pacha, yawij senwetzitij ipan se xapo'.

¹⁵ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—Nejemen niknekij xine-ijlikan te kijtojneki inon yej tikijtoj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—¿In amejementaj no ayá' ankimatij te kijtojneki yej nej nikijtoj? ¹⁷ ¿Ix ayá'taj ankimatij iga kuá' tejté tikuj yawi tojtiko iwán kisa? ¹⁸ E' yej ankijtowaj yej ajayekti, inon kisa pan amoalmaj, inonyawa' in yej kichíwa iga Dios amitzye'itaj. ¹⁹ Iga se ipan iyalmaj keklamiki iga kichíwasneki yej ajayekti, iga tamiktiáj, iga yej monamiktija yawi wan se', iga masij agaj kuá' ayapa monamiktiáj, iga tachtekij, iga takajkawawaj, iwán iga tapopowaj. ²⁰ Inimej yej kichíwiliá iga Dios ayo' makiye'ita agaj, e' kuá' se takua ayá'pa moye'mapaka, inon ayá' kichíwas iga Dios ayo' kiye'itas.

Se siwa' de Canaán yej moconfiaroj ipan Jesús

²¹ Jesús kisa' ompa iwán yajki ipan ital altepemej Tiro iwán Sidón. ²² Se siwa' de Canaán yej chantitoya ipan inon taji, tzajtziwajaj kan ono' Jesús:
—¡NoTeko, tej yej iPiltzin David, achi xine-ikneli! Notaochin kipiá malespíritoj iwán poxsan kinkochíwa.

²³ E' Jesús akinotza' inon siwa'. Iwán idiscipolomej kina'techotoj Jesús, kijtojkej:

—¡Xikijli inon siwa' iga mayáwiya; ay'ya matzajtziwíki totepotztaj!

²⁴ Jesús kijlij inon siwa':

—Dios netitan iga nikpalewíko petz israelitajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borregojmej.

²⁵ E' inon siwa' motankuaketza' iyixtaj Jesús iwán kijlij:

—¡NoTeko, achi xinepalewi!

²⁶ Iwán Jesús kijlij:

—Awel agaj kikuiliá itakual ipilowan iga makimaka pelomej.*

²⁷ E' inon siwa' kijtoj:

—Jekej, ijkón nokta noTeko, e' pelomej kikuaj takualtatájkol yej kipejpe-naj yej xini itampa mesa kan takuaj itekomej.

²⁸ Iwán Jesús kijlij inon siwa':

—¡Nej nikita iga tej pox timoconfiarowa nopan! Mamochíwa ken tej tikneki.

Iwán íkuá'san achitiá' itaochin inon siwa'.

Jesús kachitaltij mia' yej wetitokej

²⁹ Jesús kisa' ompa iwán panoj ipan aten laguna yej itoka' Galilea, iwán tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motalij. ³⁰ Mia' asi' kan yéj ewatoya, kiwiguilijkej yej koxomej, pachamej, nonojmej, yej matakuawayaxtokej iwán mia' máj yej wetitokej. Kikawatoj itenoj Jesús iwán yéj nochí kachitaltij. ³¹ Inon iga poxsan madmiradoló' iga kitakej yej nonojtitoyaj welya tajtojkej, yej matakuawayaxtoyaj, yektiakej imamej, yej koxotitoyaj welya nejnenkej, iwán yej pachatitoyaj welya no tachakej. Iwán pe' iga poxsan kiweyimatiltijkej iDios israelitajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajtaga'

³² Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej, iwán kijlijkej:

—Nej choka noalmaj iga inimej gente kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj, iwán anikneki maniktijtitanikanya, awel mamayantiakan, amo tapoliwiskej ipan ojtí.

³³ Idiscipolomej kijtojkej:

* **15:26** 15:26 Judiyojmej ayá' kiye'itayaj yej ayéj judiyojmej, sekin kijliayaj iga pelomej.

—E' ¿kányawa' an nikuítij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chantito'?

³⁴ Jesús tatajtan:

—¿Késkitaj pan ankipiáj in amejemen?

Kijtojkej idiscipolomej:

—Siete pan iwán alín topojtitzin.

³⁵ Iwán Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtalikan talpan. ³⁶ Iwán Jesús kikui' inón siete pan iwán inón topojmej, iwán kimá' gracias Dios. Kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolomej iga yejemen makimajmakakan inochi gente. ³⁷ Iwán nochi takuajkej este ijixwikej. Iwán kinechkojkej takualtatájkol yej ayo' kikuajkej este temi' siete chikiwi'. ³⁸ Takuajkej cuatro mil tajtaga', iyókapa siwatkej iwán kokone'. ³⁹ Iwán Jesús kijlij inomej gente iga mayákanya, kalakito ipan ákal iga yákiya itenoj altepe' de Magdala.

16

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

¹ Fariseojmej iwán saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwán iga wel makimawetziltikan, kitajtanilitoj iga makinextilikan tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichíwa. ² E' Jesús kijtoj:

—Kua' kalaktiaya tonati' iwán ankitaj este chilti' cielo, amejemen ankijtowaj: “An sí mosta yawi tonati.” ³ Iwán yowalti' ankijtowaj: “Inán sí atayekan iga este chilti' cielo iwán tamixtaj.” Amejemen ankimatij te kijtojneki kua' ankitaj ken motaliá cielo, e' awel an kentenderowaj yej nejpa nemi nikchíwa yej Dios nemi mitznextiliáj. ⁴ Amejemen ayá' anye'nemij niga ancredowaj Dios, ankinekij xikitakan yej ayi'pa mo-ita; e' ayá' nimitznextiliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichíwilij Jonás.*

Iwán Jesús yákiya.

Ken iga tanextiliáj fariseojmej

⁵ Kua' idiscipolomej apanojkej, kelkajkej iga makiwigakan pan. ⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Ta' xikakikan; amo xikchíwakan ken kitekichíwaj fariseojmej iwán saduceojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

⁷ Discipolomej mojliayaj:

—Anka ijkon te-ijliá iga atikuajligakej pan.

⁸ E' Jesús kimati' te kijtojtokej idiscipolomej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankijtowaj iga ayá' ankipiáj pan? ¡Mataj amejemen ayá' amomela'confiarowaj ipan nej! ⁹ ¿Ix ay'ya ankejlamikij kua' tiktamakakej cinco mil tajtaga' gasan cinco pan? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej? ¹⁰ ¿Ix ay'ya no ankejlamikij iga siete pan tiktamakakej cuatro mil tajtaga'? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej? ¹¹ ¿Te iga ayá' an kentenderojkej iga nej ayá' nemi nitajtowa de pan kua' nimitzijlijkej iga amo xikuikan ilevadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej?

¹² Discipolomej kimatikej iga Jesús ayá' nemi kijtowa levadura yepa motaliliá pan, sino que kijtoj iga amo makicredokan ken tamachtiáj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesusya nokta in el Cristo

* **16:4** 16:4 Jonás onoya eyi día iyijtiko weyitopoj; ijkon Jesús toktoya eyi día.

13 Kuḗ' Jesús asito ipan ítaḷ ḗtepe' yej itoḱa' Cesarea Filipino, kitajtan idiscipolomej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej yej iPiltzín Taga'?

14 Discipolomej kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Jeremías o agaj profeta.

15 Jesús tatajtan:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

16 Simón yej nō itoḱa' Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj, yej iPiltzín Dios yej isato'.

17 Iwán Jesús kijtoj:

—Xipaki tej Simón yej ipiltzín Jonás[†] iga ayéj taga' mitzmatiltij, noTaj yej ono' ipan cielo mitzmatiltij. 18 Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoḱa' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,‡ ijkón ipan inín te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi' ayá' kitānilij. 19 Nia nimitzmakati notájtōl yej ken tikita llave iga wel makalakilo ipan cielo kan reinarowa Dios; yej ipan inín tajli tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj nō iga awel. Iwán yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inín tajli, Dios yej ono' ipan cielo nō kijtoj iga wel.

20 Jesús kijlij idiscipolomej iga amo agaj makijlikan iga yéj Cristo.

Jesús kijtōwaya iga yawi mikiti

21 Íkuḗ'ya Jesús pe' kijlij idiscipolomej:

—Nej yej iPiltzín Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés. Yawij nemiktij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

22 Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kijlij iga amo makijto ijkón:

—¡Amo Dios makineki! ¡Ayí' ijkón mamitzchiwilikan!

23 E' Jesús kitachilij Pedro iwán kijlij:

—¡Tzitzimi', xicholo notenoj!, tej tinetzakuiliá. Tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

24 Jesús kijlij idiscipolomej:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan.

25 Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan. 26 ¿Itejas in taga' iga makipiá inochi yej ono' ipan inín tajli, siga yawi mela'poliwiti iyalmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyalmaj. 27 Iga nej yej iPiltzín Taga' niwí' iwán iweyipoder toTaj iwán nō iyangelejmej, íkuḗ'ya sí yawi kipagaroti sejsé kensan iga kichij.

28 Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que mane-itakan maniwiki nej yej iPiltzín Taga' iga manirreinaroki.

17

Kén iga Jesús se'pay nesi iga tawia

1 Kuḗ' pánoja seis días, Jesús kiwiga' Pedro, Jacobo iwán Juan yej iyíknimpa Jacobo, iwán yejemensan yajkij ipan se tepe' yej wejkapan.

2 Ompa iyixtaj inomej idiscipolomej, Jesús se'pay nesi'. Tawij ixaya' kenya

† 16:17 16:17 Inín Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inón Jonás yej onoya iyijtiko weyitopoj. ‡ 16:18 16:18 Pedro kijtojneki te'ti.

tonatí', itzótzol mochij este ichkáti'san, este ta-ixsewiaya. ³ Iwán íkuá'ya kitakej iga nesikoj ikyapapofetajmej Elías iwán Moisés, tatapojtokej iwán Jesús. ⁴ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—NoTeko, ¡ye'kti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchiwakan eyi ranchojtzitzin, se iga tej, se iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁵ Mie'j tajtojtoya Pedro w'alaj se mixti ye'j tawiá iwán kitzakuakoj. Iwán ipan inón mixti moká' se tájtól ye'j kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzin ye'j nikpoxchokiliá, iwán ye'j neyolchikajto'. Ye'j xikakikan.

⁶ Kuá' inón kikakikej discipolomej, motzojtzontokkej este talpan, iwán poxsan majmawikej. ⁷ Iwán Jesús kitechoj idiscipolomej iwán kitalij ima' ipan yejemej, iwán kijlijkej:

—Ximoketzakan, amo ximajmawikan.

⁸ Iwán kuá' tachakej, ayo' máj agaj kitakej, iséltisan Jesús.

⁹ Kuá' némiya temowaj ipan tepe', ijkín kitekimá' idiscipolomej:

—Amo agaj xikijlikan ye'j ankitakej, ankipowaskej este iga nej ye'j iPiltzin Taga' mani-ojpa-isa sej.

¹⁰ Iwán discipolomej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj ye'j tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wí' ikyapapofetaj Elías?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wí' achto, iga ye'j nochi kiye'talij.* ¹² E' nej nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán yejemej ayá' kixmatikej, majwa' kichiwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijkonsan no nej ye'j iPiltzin Taga' yawij ne-iknochiwatij.

¹³ Iwán idiscipolomej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan ye'j tabautizarowaya.

Jesús kachitialiá se choochin ye'j tatapoliwi

¹⁴ Kuá' asitoj kan onolo', se taga' kitechoj Jesús iwán motankuaketza' iyixtaj, kijlij:

¹⁵ —NoTeko, achi xikikneli nopiltzin ye'j tatapoliwi, poxsan kinkochijto' inín kokolis; wewetzi tiko iwán ipan a'ti. ¹⁶ Nikuiguiljkaya modiscipolomej, e' yejemen awel kachitaltijkej.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este keman nia nimitzijyowijtotij? Xinewajliguilikan in chokotzin.

¹⁸ Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, iwán kikixtij ipan inón chokotzin, iwán íkuá'ya achitiá'.

¹⁹ Kuá' iyokámeja onokej discipolomej iwán Jesús, discipolomej tatajtankej:

—¿Te iga an nokta nejemen awel nikixtilijkej in inón malespíritoj?

²⁰ Jesús kijtoj:

—Iga amejemen ayá' anmomela'confiarowaj nopan. Siga katka anmoconfiarowaj malej alín ke'pa íyol mostaza, wel ankijliayaj inín tepe': "Xicholo ompa iwán xaj nepa"; iwán inón tepe' choloj. Nochi wel ankichiwajaj siga anmomela'confiarowaj. ²¹ Inimpawa' nokta malespíritoj ayá' kisa siga ayá' achto xi-oradokan iwán ximayunarokan.

Jesús sej kijtowa iga yawi mikiti

* 17:11 17:11 Mateo 3:3

²² Mieĵ Jesús iwán idiscipolomej senemiáj ipan estado de Galilea, Jesús kijtoj:

—Neĵ yeĵ iPiltzín Taga' yawij nekĩtzkĩtij, ²³ iwán yawij nemiktĩtij, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-oĵpa-isati.

Kua' inón kikakikeĵ discipolomej pox moknomatikeĵ.

Tomín yeĵ momaka iga weyitiopan

²⁴ Kua' Jesús iwán idiscipolomej asitoj altepe' Capernaum, yeĵ kicobrarrowaj impuesto† iga weyitiopan yajkij kitatoĵ Pedro, kitajtankeĵ:

—In yeĵ mitzmachtíáj, ¿ix aya'taj kimaka tomín iga weyitiopan?

²⁵ Pedro kijtoj:

—Kena, kixtawa.

Kua' Pedro kala' kalijti', Jesús tatajtan:

—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In reĵejmeĵ de inín tajli, ¿ix kicobrarrowa yeĵ yeĵpa igenteĵ o yeĵ wéjkapa ichameĵ?

²⁶ Pedro kijtoj:

—Yeĵ wejka ichameĵ.

Jesús kijtoj:

—Ánkawa' yeĵ yeĵpa igenteĵ ayá' kicobrarrowaj. ²⁷ E' iga amo agaj matikuejkuesokan, xaj xitapiloĵi ne laguna, iwán yeĵ áchtopa tikpiloĵ, ipan iten tia tikasilĩti se tomín yeĵ kimakas iga xixixtawa no-impuestoj iwán yeĵ de tej, iwán xaj xixixtawati.

18

¿A'yéĵ yeĵ máĵ tayakanto'?

¹ Íkua' discipolomeĵ kitechoĵkeĵ Jesús iwán kitajtankeĵ:

—¿A'yéĵ máĵ tayakanto' kan Dios reinarowa?

² Iwán Jesús kinotza' se choochin iwán kiketza' tajkoyan kan onokeĵ idiscipolomeĵ, ³ iwán kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga ayá' ankipataskeĵ ken annemij iwán ayá' anmochiwaj ken inín choochin, awel reinarowa Dios ipan amejemen. ⁴ Yeĵ máĵ tayakanto' kan reinarowa Dios, yeĵ moalimpamati iwán mochiwa ken inín choochin. ⁵ Siga agaj komemawia se ken inín choochin iga netoka, ken kua' nejya yeĵ nemi neomemawia.

Amo agaj xikchiwalti yeĵ ayekti

⁶ 'Si agaj makichiwalti yeĵ ayekti se de inimeĵ yeĵ netokaj, yeĵ ayá' moweyimatij, máĵ yekti katka makipipiloĵikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámarko iga ompa maamiki. ⁷ Ĵipan inín tajli pox ono' yeĵ kiyoltilana se iga makichywa yeĵ ayekti! Inón nochipa onos, e' poxsan kinkochiwaskeĵ yeĵ matachiwalti yeĵ ayekti.

⁸ 'Inón iga, siga moma' o mokxi mitzchiwaltia yeĵ ayekti, xikteki iwán xiktajkali wejka, máĵ yekti xikalaki kan ono' Dios timatáĵkol o tikxitáĵkol, e' ayá' mitzmotaskeĵ ipan tiwelon yeĵ ayí' sewis iwán ome moma' iwán ome mokxi. ⁹ Siga moyix mitzchiwaltia yeĵ ayekti, xixixti iwán xiktajkali wejka, máĵ yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix que xikpia ome iwán mamitzmotakan ipan tiwelon yeĵ ayí' sewis.

Mixkuĩtilo ipan se borrego yeĵ polijto'

† 17:24 17:24 Xikita glosario "Impuestos".

10 'Amo xikalimpamatikan inimej yej netokaj. Nimitzijliáj iga iyangelejmej yej kicuidarowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan cielo. 11 Nej yej iPiltzin Taga' niwalaj nikmanawiko yej pojpoliwika.

12 '¿Kén ankitaj? Siga se taga' makipiá cien borrego, iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajteawas inón noventa y nueve iwán yaj kitemoti yej poliwi'? 13 Iwán siga casis, poxsan pakis. Máj pakis que iga inomej noventa y nueve yej ayá' polijtoyaj. 14 Ijkonan no amoTaj yej ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisé de inimej yej netokaj.

Kén iga se makiperdonaro se toknin yej kichiwilij yej ayekti

15 'Siga moknin mitzchiwiliá tejté yej ayekti, xitajto wan yéj kan amómensan iwán xikijli iga ayompa yej mitzchiwilij. Siga mitztajtolkuilij, tiktánija moknin iga wel sej anmoye'itaj. 16 E' siga ayá' mitztajtolkuiliá, xiknotza se o ome toknin iga no makimatikan yej yawi mojtoti. Itájtol Dios kijtowa iga kuá' agaj kitelwiáj, maonokan ome o máj yej kitztoskej.* 17 Siga yejemej no ayá' kitajtolkuij, xikmatiltiya inochi toknimej yej netokaj, siga yejemej no ayá' kitajtolkuij, xikitakan ken se yej námol yej ayá' kixmati Dios, o ken se yej kicobrarowa impuesto.†

18 'Nej nimitzijliáj, yej ipan inín tajli ankijoskej iga awel mochíwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj no iga awel. Iwán yej ankijoskej iga wel mochíwa ipan inín tajli, Dios yej ono' ipan cielo no kijtoj iga wel.

19 'No nimitzijliáj, siga ome de amejemen ipan inín tajli ankisentajtanij tejté kuá' an-oradowaj, noTaj yej ono' ipan cielo yawij mitzmakati. 20 Iga kan omen o eyi tokniwan monechkowaj iga neweyimatiltiáj, nej ompa nono' tatajkoyan.

21 Iwán Pedro kitajtanito Jesús:

—NoTeko, ¿ke' vej wel maniperdonarowili noknin yej nechiwiliá yej ayekti? ¿Ix este siete vej?

22 Jesús kijtoj:

—Nej ayá' nimitzijliá iga siete vej, sino que este setenta veces siete.

Se yej ayá' taperdonarowa yej kichiwilijkej yej ayekti

23 'Inón iga kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kicobrarowa itekipanowanimej yej kideberowaj. 24 Kuá' nemi tacobrarowa, kiwajliguilijkej se itekipanowani yej deberowaya poxsan komati tomín. 25 E' inón tekipanowani ayá' kipiaya tomín iga makikuepa ke' deberowa, el rey tatekimá' iga makinamakakan iga esclavo‡ iwán isiwa' iwán ipilowan iwán inochi yej kipiaya iga wel makikuepa ke' deberowaya. 26 Iwán inón tekipanowani motankuaketza' iyixtaj el rey, iwán kijlij: “NoTeko achó' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.” 27 Iwán el rey kichokilij inón tekipanowani, iwán kijlij iga makelkawayaya inón yej kideberowa iwán ay'ya kipresojuj. 28 E' kisa'san inón tekipanowani, masi' iwán se' itekipanowani-iknin yej kideberowaya alín. Kikechpatzka' iwán némiya kimiktiaya, kijlij: “¿Xinemákayakej yej tinederowa!” 29 Iwán inón itekipanowani-iknin, motankuaketza' iyixtaj iwán kijlij: “Achó' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.” 30 E' yéj ayá' kiknelij, majwa' kipresojuj iga makikuepa inochi ke' deberowa. 31 Kuá' sekin tekipanowanimej kitakej inón, kualo' iyalmajmej, iwán nochi yajkij kipowilitoj el rey. 32 Iwán el rey kinotza' inón yej tapresojuj, iwán

* **18:16** 18:16 Dt. 17:6; 19:15 † **18:17** 18:17 Judiyojmej kijiyayaj yej kicobrarowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario “Impuestos”. ‡ **18:25** 18:25 Xikita glosario “Esclavo”.

kijlij: “i Titekipanowani yej pox tikchiwa yej ayekti! Nej nimitzelkawilij nochi yej tinedeberowaya, iga tineteki'tajtanilij. ³³ Tej no katka xikchokili moknin yej mitzdeberowa, ken nej nimitziknelij.” ³⁴ Iwan el rey poxsan kuejkuesiwi', iwan tatekimá' iga makicastigarokan este que makikuepa nochi ke' deberowa.

³⁵ Iwan Jesús kijtoj:

—Ijkonsan no noTaj yej ono' ipan cielo yawi kichiwati iwan amejemen, siga ayá' ankelkawiliáj iga nochi amoalmaj yej mitzchiwiliáj amoknin.

19

Jesús tamachtiá iga yej namiktito' amo mamokawakan

¹ Kuá' Jesús tami' tajtoj, kisa' Galilea, iwan asi' ipan estado de Judea yej ono' iykampa weya' Jordán. ² Pox komati gente kitoga', iwan ompa Jesús kachitiltij yej wetitokej.

³ Iwan sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetziltikan, kitajtankej:

—¿Ix wel se taga' kikajtewa isiwa' iga san tejte-iga?

⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerowaj kan ijkuilijto' itajtól Dios, kijtowa iga kuá' pewa' nochi yej ono', Dios “kichij taga' iwan siwa'”?* ⁵ Iwan kijtoj: “Inón iga se taga', kuá' monamiktía, kikajtewas itaj iwan iye' iga mosekantiskeja iwan isiwa', iwan iyomextimej mochivaskej ken sesan.”† ⁶ Iwan ay'ya onoskej ken omemej, sino que sesan. Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

⁷ Fariseojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj Moisés kijtoj iga se taga' wel kikawa isiwa' siga kichiwiliá se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja?

⁸ Jesús kijtoj:

—Moisés kijtoj iga wel xikawakan amosiwa' iga anyoltakuaktikej, e' desde kuá' mochij tajli, Dios ayí' kine' ijkón. ⁹ Nej nikijtowa iga yej kiyokakawa isiwa', ayejpa iga isiwa' nemi yawi wan se', inón taga' yej takajtewa, siga monamiktía iwan se' siwa', inonwa' nemi taxima iwan yej monamiktij. Iwan taga' yej mamonamikti iwan se' siwa' yej mokajtej, no taxima. Yej taxima kajasi iga mamocastigaro.

¹⁰ Idiscipolomej Jesús kijtojkej:

—Siga ijkónwa' kichíwa se taga' iwan isiwa', máj yekti katka iga amowa' mamonamiktilo.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Inín ayá' nochi wel kentenderowa, petz inomej yejsan Dios kinextiliá.

¹² Ono' sese'pa iga taga' amonamiktía: sekin itekimeja iga amonamiktíáj, e' onokej sekin tajtaga' yej kiyokakaparowaj iga amo masiwayowikan. E' onokej sekin yej ayá' monamiktíáj iga máj wel makipowakan itajtól Dios. Yej kineki ijkón kichíwa, makichíwa.

Jesús ki-omemawíáj kokone'

¹³ Kiwiguilijkej sekin kokone' Jesús iga makitalili imamej iwan makitanili Dios iga maye'onokan; e' discipolomej, pe'ya kajajwakej yej nemi kajaxitiáj kokone'. ¹⁴ E' Jesús, kijtoj:

—Xikawakan in kokone', kama manetechokan, amo xikojtakuilikan; iga yej mochíwa ken inimej kokone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁵ Iwan Jesús kitálij imamej kokone', iwan kisa' ompa.

* 19:4 19:4 Gn 1:27 † 19:5 19:5 Gn 2:24

Se taga' yej kipoxpiá tom̄in t̄atapowa' iwán Jesús

¹⁶ Se taga' yajki kitato Jesús, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchiwas yej yekti iga wel nochipa manono iwán Dios?

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¿Te iga tin̄etajtaniliá katiá yej yekti iga mamochiwa? Sésanwa' in yej kichiwa yej yekti, inonwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa w̄an Dios, xikchiwa ken tatekimaka Dios.

¹⁸ Iwán chokotzin kijtoj:

—¿Katiapa yej Dios t̄etekimaka?

Jesús kijlij:

—Amo xitamikti; yej namiktito' amo mayawi w̄an se', amo xitachteki w̄an amo xikijto yej ayéj ijkón; ¹⁹ xikye'ita motaj iwán moye'; iwán xikchokili mokn̄in kensan tej timochokiliá.

²⁰ Chokotzin kijtoj:

—Inochi inón nikchijto'ya este kuá' aya niyolej; ¿te-o' máj nepolowa?

²¹ Jesús kijtoj:

—Siga tikneki xiye'ono iyixtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tia tikpiati yej pox valerowa ipan cielo; w̄an xiwiki iwán xin̄etoka.

²² E' kuá' chokotzin kikagui' yej kijlij Jesús, mokn̄omatitijkiya iga poxsan motapialiaya.

²³ Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—Nej nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itom̄in awel motemaka iga Dios marreinaro ipan yéj. ²⁴ Nimitzojpa-ijliáj iga máj wel panowa se camello‡ ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialiá mamomaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

²⁵ Kuá' inón kikakikej idiscipolomej este madmiradojkej, iwán motajtankej:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁶ Jesús kitachilij idiscipolomej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' in̄in awel kichiwaj, e' Dios kena, wel kichiwa.

²⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoT̄eko, nejemen nikajt̄ejeja nochi yej nikpiayaj, iwán nimitztokakej. ¿Té nimot̄aniliskej?

²⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inón vej kuá' Dios kichiwas iga tajli maye'ono, kuá' nej yej iPiltzin Taga' nimotalij kan nirreinarowa, amejemen yej an̄etokakej, anyawij n̄o anmot̄alitij ipan doce wejweyi asiento kan anmandaroskej iga sejsé de amejemen ankijuzgaroskej sejsé de inón doce tribu\$ yej w̄alkej ipan ipilowan Israel. ²⁹ Nochi yej iga san netokaj kikajtejkej ikalmej, iyokichikn̄imej, isiwa-ikn̄imej, itajmej, iyemej, ipilowan, o italmej, Dios yawi kimakati cien veces máj de lo que kikajtejkej, iwán yawij onotij nochipa iwán Dios. ³⁰ E' mia' yej in̄an tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej in̄an onokej tatepotztaj, yawij tayakantotij.

20

Yej tekipanowaj ipan uvajyoj

¹ Jesús kijtoj:

‡ 19:24 19:24 Xikita glosario "Camello". § 19:28 19:28 Xikita glosario "Tribu".

—Kañ reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej kipiá weyi uvajyoj,* inín taga' kisa' isájpasan iga kitemoto imonsojmej iga mayakan makitekitij uva. ² Kuá' kási'ya monsojmej, motajtoltijkej ke' yawij kitanitij inón día, iwán kititanya imilpan iga matekipanoitij. ³ Iwán iteko mijli kisa' sej ken las nueve de la mañana, iwán kita' sekin yej onokej tajkoaltepe', até kichijtokej. ⁴ Iwán kijlijkej: “Xakan no xiktekitij uva nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.” Iwán yejemen yajkij tekipanotoj.

⁵ 'Iteko mijli kisa' sej ken tajkodía, iwán kisa' sej ken las tres tiotakpan, ijkonsan sej kichij ken achto. ⁶ Iwán ken las cinco tiotakpan sej yajki tajkoaltepe', iwán kasi' sekin yej ayá' te kichijtokej, kijlijkej: “¿Te iga nij amonokej semilwi' wan até ankichijtokej?” ⁷ Kijtojkej: “Iga ayagaj netemowaj iga manitekipanokan.” Iwán kijtoj iteko mijli: “Xakan no xitekipanoitij nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.” ⁸ Kuá' tayówaya, iteko mijli kijlij yej kinentiá tekipanowanimej: “Xiknotzakanya in yej tekipanojkej, iwán xixixtawakanya. Xixixtawakan achto yej último pejkej iga tekipanowaj, iwán xitamiti ipan yej achto pejkej.” ⁹ Iwán asikej yej kalakkej iga tekipanowaj las cinco tiotakpan, iwán sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día. ¹⁰ Kuá' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka máj komati kitaniskej; e' sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día. ¹¹ E' kuá' an kixtájkeja, tekipanowanimej pewa' mokuesojkej wan yej iteko mijli, ¹² kijtojkej: “Inimej yej tióta'ya kalakkej, tekipanojkej sesan hora, wan tikixtaj achonsan no ke' nejemej anne-ixtajkej yej nikijyowijkej tekipanol wan nitonataakej semilwi'.” ¹³ Iteko mijli kijlij se de yejemej: “Ej, ayá' nemi nimitzchiwiliá yej ayekti. ¿Ix aya'taj tikajkej iga tia tiktaniti ke' motaniá se día? ¹⁴ Xikui motomin, iwán xaja. Nej nikneki manixtawa inín yej últimoja kala', ke'san tej nimitzixtaj. ¹⁵ ¿Ix aya'taj nej nikmati te nikchiwa wan notomin? ¿O tine-ixita iga nite-ijknin?” ¹⁶ Inón iga yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj; iga mia' yej kinotzaskej, e' ayá' inochin yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimiktitij

¹⁷ Kuá' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwiga' doce idiscipolojmej kan iyokamej iwán kijlijkej:

¹⁸ —Inán ankita iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés yawij nekizkitij nej yej iPiltzin Taga', iwán yawij kijtoj iga manemiktikan ¹⁹ iwán netitaniskej iyixtaj yej ayéj judiyojmej iga manepinajtikan, manemagakan iwán manemiktikan ipan cruz, e' ipan eyi día ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iye' Jacobo iwán Juan

²⁰ Isiwa' Zebedeo iwán ipilowan, yej itoka' Jacobo iwán Juan, kitechotoj Jesús. Teye' iyixtaj Jesús motankuaketza' iga kitajtanilij tejté. ²¹ Iwán Jesús kitajtan:

—¿Te tikneki?

Teye' kijtoj:

—Xikijto iga kan tirreinaroj se de inimej nopilowan mamotali moye'kampa iwán se' mamotali moopochkampa.

²² E' Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij te ankitajtani. ¿Ix ankiyowiskej ken nej nikijyowij kuá' necastigaroskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

* **20:1** 20:1 Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

Yejemej kijtojkej:

—Kena, wel.

²³ Jesús kijtoj:

—Kena, ankijyowiskej ken nej nia nikijyowiti kuá' ne-iknochiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj, e' iga agaj mamotali noye'kampa o noopochkampa, inón ayéj nej nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motalitij.

²⁴ Kuá' inomej se' diez discipolojmej inón kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan. ²⁵ Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej iwán kijtoj:

—Amejemen ankimatija iga yej mandarowaj ipan paismej poxsan kitajtaksa igentej, iwán yej gubernarowaj yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj. ²⁶ E' iwán amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej. ²⁷ Siga agaj de amejemen kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan. ²⁸ Ijkón nej yej iPiltzín Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikán, sino que iga manitapalewi, iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayékti kichijtokej.

Jesús kitachaltia ome pachamej

²⁹ Kuá' yejemej nemi kisayaj weyi-altepe' Jericó, Jesús poxsan kitokatiayaj. ³⁰ Ompa onoyaj omen pachamej ejewatoyaj ojtēnoj; kuá' kikakikej iga ómpaya nemi panowa Jesús, tzajtzikej:

—iNoTēko, tej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikan!

³¹ Yej ompa chapantiayaj kajajwakej pachamej iga ayo' máj matzajztitokán, e' pachamej majya tzajtzikej:

—iNoTēko, tej yej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikan!

³² Iwán Jesús moketza', kinotza' pachamej iwán tatajtan:

—¿Tē ankinekij manimitzchiwilikán?

³³ Pachamej kijtojkej:

—NoTēko, niknekij manitachakan.

³⁴ Iwán Jesús kiknelij inomej pachamej, iwán kijixchijchin, iwán íkuá'san in pachamej welja tachakej, iwán kitokákeja Jesús.

21

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

¹ Kuá' asitiawija Jerusalén, iwán asikej altepe' Betfagé, itēnoj tepē' yej itoká' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolojmej, ² iwán kijlijkej:

—Xakan ipan inepa altepētzin yej ono' to-ixtaj. Ompa anyawij ankasitij se burra ilpito', nō ompa ono' se burrojtzin. Xikxitomakan, iwán xinewajliguilikan. ³ Siga agaj tejté mitzijliáj, xikijlikán: “ToTēko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilikij.”

⁴ Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta, kuá' ijkín kijkuiloj:

⁵ Xikijlikán yej chantitokej Jerusalén:

“Xikitakan, amorrey wí' iga amejemej, ayá' moweyimati, tejkatiwí' ipan se burro, yej aya í' moxilajtiá.”*

⁶ Iwán discipolojmej yajkij, iwán kichijkej kensan Jesús kitekimakakej.

⁷ Kiwajligakej burra iwán ipiltzín; iwán discipolojmej kipechtijkej burrojtzin iga itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj. ⁸ Pox onoya mia' gente; yejemej kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojtí. Sekin sej kitekikej imajma'

* 21:5 21:5 Zac 9:9

soya' iga kitalijtiajkij ipan ojti.† 9 Yej tapanotiyay iwán yej yayaj tatzimpan tzajtzitiyay, ijkín tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatilti iPiltzín rey David! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!

10 Kuá' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj te nemi mochíwa, iwán mia' tatajtaniáj:

—¿A'yéj an in inín?

11 La gente kijtowa:

—Ininwa' profeta Jesús, yej moskaltij Nazaret ipan tajli de Galilea.

Jesús kikijkixtiá yej tanamakaj weyitiopan

12 Kuá' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kikijkixtij inomej yej tanamakatoj yej iwán yej takojtoyaj. Kitzijtzinkuepa' mesajmej kan kipata-tojaj namoltomín iga tiopantomín.‡ Iwán no kiyajyagatopewilijkej kan motaliyay yej kinamakatojaj jojtoko. 13 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkín ijkulijto' itájtól toTeko: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oráđolo”;§ e' amejemen ankikueptokey kan miyanaj yej tachtekij.

14 Ompa weyitiopan kitechoj Jesús sekin pachamej iwán koxomej, iwán kachitiltij. 15 E' kuejkuesiwikej ijefejejej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley kuá' kitakej iga Jesús taachitiltij, iwán iga kikakikej kokone' tzajtzitokej iga kijtojtoyaj: “¡Mamoweyimatilti iPiltzín Rey David!”

16 Iwán kijlijkej Jesús:

—¿Ix tikaki yej inimej kijtojtojkej?

Jesús kijtoj:

—Kena, nikaki. E' amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj itájtól Dios kan kijtowa?:

Tikchij iga kokone' iwán xolomej yej chíchijo',

mamitzakujkilikan.*

17 Iwán Jesús kisa' Jerusalén, iwán yajki altepe' Betania iwán ompiga kochi'.

Jesús kimalijliá higuerajkuawi' yej ayá' takto'

18 Iwán yowalti' kuá' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayana'. 19 Kita' se higuerajkuawi'+ yej ojtenoj onoya, iwán kitechoj iga makita siga takto', e' ayá' taktoya, kipiaya petz iyiswáyosan. Iwán ijkín kijlij inón kuawi':

—¡Nikeman nokta amo xitaki!

Iwán imaninsan wagui' in inón kuawi'. 20 Kuá' inón kitakej idiscipolojmej moyolmajtijkej, iwán kitajtankej Jesús:

—¿Ix ken iga imaninsan wagui' in higuerajkuawi'?

21 Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj siga amejemen anmomela'confiarowaj pan Dios ayejsan ijkín wel ankichíwaskej ken nikchíwilij inín higuerajkuawi', amejemen no wel ankijliskej inín tepe': “Xicholo ompa kan tonó', iwán xaj lámako”, iwán ijkón mochíwas. 22 Nochi yej ankitajtaniliskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, siga ankimela'credoskej, mitzmakaskej.

Ken iga mandarowa Jesús

† 21:8 21:8 Ijkón kichíwayaj iga kilwichíwiliáj se yej gobernarowa kuá' nemi asi ipan se altepe' iga manesi iga kiye'itakej. ‡ 21:12 21:12 Tiopantomín se'pa tomín iga kikowaya yej ki-ofreerowiliyay Dios weyitiopan. Awel mokowaya iga namoltomín. § 21:13 21:13 Is. 56:7 * 21:16 21:16 Sal 8:2 † 21:19 21:19 Xikita glosario “Higo”.

²³ Iwán Jesús kala' weyitiqpan, iwán miej tamachtijtoya ompa, kite-chojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kitajtankej:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

²⁴ Jesús kijtoj:

—Nej nō manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlitiy a'yéj netekimaka iga nikchiwa ijkín. ²⁵ ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaroki? ¿Ix Dios kititan o tajtaga'?

E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlijkej:

—Siga tikijtowaj iga Dios kititan, yawi te-ijliti: “¿Te ígataj ayá' anki-tajtolkakikej?” ²⁶ Siga tikijtowaj tajtaga' kititan, tikmajmawiliáj la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.

²⁷ Iwán ijkín kijlijkej Jesús:

—Ayá' nikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mamixkuñtilo ipan ome tepilowan

²⁸ Jesús tatajtan:

—¿Amejemen ken ankitaj inín? Se taga' kipiaya ome ipilowan; iwán kijlij se de yejemej: “Nopíj, xaj xitekipanoti ipan uvajyoj.”[‡] ²⁹ Tepiltzín kijtoj: “¡Ayá' nikneki!” E' máj máj moyolpata', yájkisan tekipanoto. ³⁰ Iwán tetaj kitato se' ipiltzín, ijkonsan nō kijlij; wan inón tepiltzín kijtoj: “Kena notaj, niati.” E' ayá' yajki. ³¹ ¿Katiapa de inimej kichij ken kitekimá' itaj?

Yejemen kijtojkej:

—Yej achto kitekimá'.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrarrowaj impuesto iga Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan reinarowa Dios que amejemen. ³² Wálkaya Juan yej tabautizarowa kinextiliko la gente ken iga maye'nemikan, iwán amejemen ayá' ankitajtolkakikej; e' yej kicobrarrowaj impuestos\$ iwán siwatkej yej najnamolnemij, kena kicredoijkej. E' amejemen malej ankitakej inín, e' ayá' anmoyolpatakej.

Kan mamixkuñtilo de inomej yej ayá' ye'tekipanowaj

³³ 'Xikakikan inín se' yej nia nikijtoti: Iteko mjili kitoga' uva iwán kikalaltij; iwán kichij se pozo kan mopatzka uva, iwán kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajyoj.

'Iwán iteko uvajyoj kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka. ³⁴ Kuá' asi' itiempoj iga motekiya uva, kititan sekin imonsojmej iga makitajtanilitij yej kitakewaltijkej uvajyoj ke' kixtawaskej iteko. ³⁵ E' yej kitakewaltijkej uvajyoj, kikitzkijkej iwán kimagakej itatitan iteko uvajyoj, se' itatitan kimiktijkej iwán se' kitewijkej. ³⁶ Iteko uvajyoj, kititan majya mia' imonsojmej; e' yej kitakejtokej uvajyoj, ijkonsan kichiwilijkej ken yej achto tatitanimej.

³⁷ 'Inón kita' iteko mjili, kititan ipiltzín, kijtoj: “Yawij kirrespetarotij nopiltzín.” ³⁸ E' kuá' kitakej tepiltzín, tekipanowanimej mojlijkej:

‡ **21:28** 21:28 Xikita dibujo pan Marcos 12:1. § **21:32** 21:32 Xikita glosario “Impuestos”. * **21:33** 21:33 Ikuayo uva pox wejkawa, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj.

“Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktíkanya nokta iga makawi ital iga tejemej.”³⁹ Kikitzkijkej iwán kikixtijkej ipan uvajyoj, iwán kimiktijkej.

⁴⁰ Iwán Jesús tatajtan:

—Kua' mawiki iteko uvajyoj, ¿te an kichiwilij yej kitakejtoyaj uvajyoj?

⁴¹ Yejemen kijtojkej:

—Inomej yej kitakejtoyaj uvajyoj yawij kimiktij niga kikneliskej. Iwán se' tekipanowanimej kitakewaltij, iwán inomej kua' asis itiempoj iga moteki uva, kimakaskej yej kitocarrowa iteko uvajyoj.

⁴² Iwán Jesús kijtoj:

—In amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj kan ijkín ijkulijto'? Quijtowa: Te'ti yej kitajkalkej yej kalchijawaj, inón te'ti inán yej achto motalij.

Inín kichij toTeko

iwán pox monsjaj tikitaj.†

⁴³ Amejemen ankijtowaj iga amonoskej kan Dios reinarowa, e' nimitzijliáj iga ayá' ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej kichywa ken Dios kineki. ⁴⁴ Yej mawetzi ipan inín te'ti yej kitajkalkej yej kalchijawaj, yawi mopoipostekiti; iwán siga te'ti agaj mawetzi iyakapan, yawi mochiwati pínolsan.

⁴⁵ Kua' ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej kikakikej yej Jesús kijtojtoya, imanín kimatikej iga inonwa' iga yejemen nemi tajtowa. ⁴⁶ Íkua'san kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojwikan, e' kimajmawiliayaj la gente iga kijtowayaj iga Dios kitajtolmakaya Jesús.

22

Wel mixkujtilo kan monamiktulo

¹ Jesús pewa' sej tatajapowij kan wel mamixkujtilo, kijtoj:

² —Kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kilwichiwiliá ipiltzín iga monamiktia. ³ Kititan imonsojmej mata-ijitatij, e' te-ikniwan akinekikej. ⁴ Sej kititan sekin imonsojmej, kijlijkej: “Xikijlikan te-ikniwan iga tákual óno'ya. Nikmiktija notorojmej iwán se'pa noyolkamej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis; mawitzékanya nigaj kan monamiktulo.” ⁵ E' te-ikniwan ayá' nokta kinekikej. Se de yejemej yajki imilpan, se' yajki tanamakato, ⁶ iwán sekin te-ikniwan kikitzkijkej imonsojmej el rey iwán kimagakej poxsan; este kimiktijkej. ⁷ Iwán el rey poxsan kuesiwi', iwán kititan isoldadojmej iga makimijmiktij inomej yej tamiktijkej iwán iga makitatikan iyaltepe'. ⁸ Iwán inón rey kijlij imonsojmej: “Nochi óno'ya yej monekis iga monamiktulo, inomej te-ikniwan ayá' kajasiáj iga mawitzekan. ⁹ Xakan ipan callejmej yej onokej tajkoaltepe' iwán xikijlikan a'san nesi', matakuaqij iga aman monamiktia nopiltzín.” ¹⁰ Monsojmej yajki ipan callejmej iwán kijlijkej yej ye'nemij wan yej ayá' ye'nemij iga matakuaqij kan monamiktulo, ijkón temi' mesajmej kan motaliayaj te-ikniwan.

¹¹ 'Kua' el rey kitato yej kixnantókeja mesa, kita' se taga' yej ayá' kakijto itzótzol yej moakiá kua' monamiktulo. ¹² Iwán el rey kijlij: “Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj ayá'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá kua' monamiktulo?” E' taga' ayá' tajtoj. ¹³ Inón rey, kitekimá' yej ompa tapalewiayaj: “Xikijxi-ilpikan iwán xikmajma-ilpikan, iwán xikixtikán iwán xikpatanaltikan kan takomichkan, ompa yawi chokati este tajtanguetzekas.”

¹⁴ 'Dios mia' kinotza, e' ayá' nochi kitapejpena.

† 21:42 21:42 Sal 118:22-23

Motajtani ix mo-ixtawá impuesto

¹⁵ Iwán fariseojmej yajkij iwán motajtoltijkej iga makitentemokan ken iga makimawetziltikan Jesús. ¹⁶ Iwán kititankej sekin yej de yejemempa iwán sekin yej kitokaj rey Herodes* iga ijkín makijlitij Jesús:

—Tamachtiani, nejemen nikmatij iga yej tikjowa ijkonya nokta, iwán titanextiliá iga makichiwakan ken Dios kineki, iwán ayá' tikchiwiliá caso yej kjtowa la gente iga tej ayá' titajtowa iga san mamitzye'itakan. ¹⁷ Ta' xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga manixtawakan impuesto iga rey César† o ayá'?

¹⁸ E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitentemowaj, iwán Jesús kijtoj: —Amejemen yej antakajkawaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga annetentemowaj? ¹⁹ Xinenextilikan se tomín yej iga mo-ixtawá impuesto. Iwán kiwiguilijkej in tomín. ²⁰ Kuá' Jesús kita' tomín, tatajtan:

—¿Ayéj ixaya' iwán itoka' yej nigaj ijkulijto'?

²¹ Yejemen kijtojkej:

—Rey César.

Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yejpa itatki, iwán xikmakakan Dios yej yejpa itatki.

²² Kuá' inón kikakikej, san tajtachixtikajkej; iwán yájkija, ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtani sigá monamiktilo kuá' ojpa-isalo

²³ Íkuá'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej kjtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj; inón iga ijkín kitajtankej Jesús:

²⁴ —Tamachtiani, Moisés kijtoj sigá se taga' yej siwayoj miki iwán ayá' kikajteawas nisé ipiltzín, iyiknín taga' yej mi' mamonamikti iwán isiwa' yej mi' iga ken kuá' makipiakan ipilowan yej mi'. ²⁵ Nij ijkón mochij wan nejemen: onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, iwán migui'. E' iga ayá' kikajtej nisé ipiltzín, siwa' monamiktij iwán iwéjpol. ²⁶ Ijkonsan nō mochij iwán se', iwán ijkón nochi mochij, este que masi' siete iwéj. ²⁷ Iwán migui' nō siwa'. ²⁸ In kuá' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochibas iwéj in inón siwa'? iga namiktitoya iwán inochimej.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij, ayá' ankimatij ken tamachtia itájtōl Dios, niga ayá' ankixmatij ken Dios wel kichíwa. ³⁰ Kuá' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochibaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo, yej nō ayá' monamiktiaj. ³¹ E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ayá' ankileerojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkín kijtoj: ³² “Nej iDios Abraham, Isaac iwán Jacob.”‡ Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej.

³³ Kuá' la gente inón kikakikej, poxsan madmiradojkej iga ijkón tamachtia Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecerokan

³⁴ Kuá' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitenkuepiliáj Jesús, monechkojkej iga kisen-itatoj Jesús; ³⁵ iwán se yej tamachtia ipan iley Moisés kine' makimawetzilti Jesús; ijkín kitajtan:

* **22:16** 22:16 Inimej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tiltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. † **22:17** 22:17 Xikita glosario “César”. ‡ **22:32** 22:32 Ex 3:2-6

³⁶ —Tamachtiani, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más achto mamochiwa?

³⁷ Jesús kijlij:

—“Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán yéj nochipa xikejlanto.”§ ³⁸ Ininyawa' in yej achto mandamiento yej máj mamochiwa. ³⁹ Iwán el segundo áchisan kensan inín, kijtowa: “Xikchokili moknín kensan tej timochokiliá.”* ⁴⁰ Ipan inín ome mandamiento taksa inochi ley iwán ken iga tamachtiaj profetajmej.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzín?

⁴¹ Mie j fariseojmej nechkatóyajo' iná', ⁴² Jesús tatajtan:

—¿Amejemen, te ankijtowaj iga Cristo? ¿A'yéj ipiltzín?

Kijtojkej:

—Ipiltzín David.†

⁴³ Jesús kijtoj:

—¿Te ígataj an David iga kitajtolmá' IyEspíritoj Dios, kijlij Cristo “noTeko”? David ijkín kijtoj:

⁴⁴ ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa, este que maniktali mokxitampa yej mitzijiayaj.”

⁴⁵ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzín David, esi David no kijliá iga iTeko?

⁴⁶ Iwán ayagaj wel kitenkuepili, iwán desde íkuá' ayo' máj agaj mixewij iga makitajtani Jesús.

23

Jesús kijtowa iga ayompa kichiway fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley

¹ Jesús kijlij la gente iwán idiscipolojmej:

² —Yej tamachtiaj ipan la ley iwán fariseojmej momachiliáj iga yejemensan yej wel tanextiliaj iley Moisés. ³ Inón iga nimitzijliáj, xikchiwakan nochi yej mitzijliáj, e' amo xikchiwakan yej yejemen kichijtokej, iga yejemen kijtowaj iga mamochiwa tejté, e' yejemej ayá' kichiwayaj.

⁴ Yejemen tatekimakaj iga mamochiwa yej ayagaj wel kichiwa, iwán tateki'chiwaltiaj, e' yejemejsan akichiwayaj ni alín. ⁵ Inochi kichiwayaj kansan makitakan. Kitaliáj pan iyixkuá' iwán ipan imamej itajtól Dios yej ijkuilijto' ipan amatzín yej ono' ipan cajatztizín iga san manesi, iwán kakaíj itzotzolmej yej kipiá weweya' ibibilonka.* ⁶ Kan takualo, yejemen motalijnekij ipan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan ipan tiopamej. ⁷ Yejemen kinekij inochi gente makisaludarokan tajkoaltepe', iwán makijlikan “tamachtiani”.

⁸ 'E' amejemen amo ximotemakakan iga mamitzijlikan “tamachtiani”, iga amejemen amonochin anmojliáj “noknín”, iwán ankipiáj sesan Tamachtiani, petz nejsan yej niCristo. ⁹ Iwán ipan inín tajli amo agaj xikijlikan notaj,† iga ankipiáj sesan amoTaj yej ono' ipan cielo. ¹⁰ Iwán amo no ximotemakakan iga mamitzijlikan iga antamachtianimej iga noselti yej niCristoj yej nitamachtiani yej nimitzmachtiaj kén iga xinemikan. ¹¹ Yej kipalewia' sekin de amejemen inón yej máj tayakanto'. ¹² Yej

§ 22:37 22:37 Dt. 6:5 * 22:39 22:39 Lv. 19:18 † 22:42 22:42 Inín David yej pox ikay mi' yej katka rey de Israel. * 23:5 23:5 Español: Filacterias y flecos. † 23:9 23:9 Ayéj iga awel mojliá ijkín se imela'taj, sino que amo makijli se' ijkón.

igánajsan moweyimati yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, inón yawij kiweyimatiltitij.

¹³ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankitzakuiliáj sekin iga amo makalakikan ipan iyojwi Dios. Niga amejemen ayá' ankalakij wan ankitzakuiliáj iga amo makalakikan yej kalakisnekij ipan iyojwi Dios.

¹⁴ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej iwán iga amo manesi yej ankichijtokej, pox anwejkawaj iga an-oradowaj. Inón iga amejemen máj yawij mitziknochawatij.

¹⁵ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen poxsan wejka annejnemij ipan tajli iwán ipan lámaj iga ankitemojtinemij yej wel ankiyolyamanaj iga makichiwakan no ken amejemen ankichiwaj, e' kuá' ankiyolyamankeja inón toknín majya kajasi iga mayawi kan tawewelkato', majya sej que amejemen.

¹⁶ '¡Lástima amejemen, momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo i-oroyjo weyitiopan, inón sí ayékti siga akichíwa." ¹⁷ ¡Anxetoktikej iwán ken ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ix oro o weyitiopan yej kichíwa iga mamoye'ita oro iga ono' tiopan-ijti'? ¹⁸ Iwán no ankijtowaj amejemen: "Si agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo altar yej ono' weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo ofrenda yej ono' iyixko altar, inón sí ayékti siga akichíwa." ¹⁹ ¡Anxetoktikej iwán ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ofrenda o altar? Yej máj yéktiwa' altar iga kichíwa iga mavalero ofrenda iyixtaj Dios. ²⁰ Yej kitálij iga testigo altar, ayéj testigo petz altar, no yej ono' iyixko. ²¹ Yej kitálij testigo weyitiopan, ayéj testigo petz weyitiopan, no Dios, iga ompa ichan. ²² Yej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichiwás tejté, no nemí kitáliá Dios de testigo iga ompa ewato' kan reinarowa.

²³ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen ankimakaj Dios amodiezmoj nochi yej ankipiáj este yej máj alimpa iyól wan iyiswayo yej yawi ipan especia,‡ e' ayá' ankichiwaj yej máj yékti yej kijtowa iley Moisés, iga xiye'nemikan, xita-iknelikan iwán iga ximoconfiarokan ipan Dios. Inonwa' in xikchiwakan, e' amo xikajtewakán iga ankitaliáj amodiezmoj. ²⁴ ¡Amejemen momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij. Amejemen kuá' ankoniáj tejté, ankikixtiliáj se asastzin, e' ayá' ankitaj iga ankimela'tolowaj se camello!§

²⁵ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, nésiki' anye'nemij siempa ayá'!, kenkuá' ankipajpakaj plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachtekiwán anmopoxtapialijnekij. ²⁶ Amejemen anfariseojmej yej ken ampachamej: achto xikpakakan iyijtiko vaso iwán plato,* ijkón no ejtos fuerájbapa.

²⁷ '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, amejemen ken tikita se animajxapo yej este ijísta'san iyíxkopa, este ye'nesi, e' ta-ijti' tento' iwán animajomimej

‡ 23:23 23:23 En español kijtowa: menta, aniz iwán comino. § 23:24 23:24 Xikita glosario "Camello". * 23:26 23:26 Anka kijtojneki iga maejto iyalmaj.

iwán kuajkuantas yej palanto'. ²⁸ Ijkón in amejemen; mitzítajki' pox anye'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anye'nemij iwán poxsan ankichiwaj yej ayekti.

²⁹ '¡Anlástimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwán amejemen anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej, iwán poxsan ankimonsajtiliáj ikalyotzitzin kan motokaj yej ye'nemij. ³⁰ Iwán ankijtowaj: “Siga katka tonóyaja kuá' to-ikyapatajwan kimiktijkej profetajmej, tejemen ayá' tikpalewiayaj kuá' kimiktijkej profetajmej.” ³¹ Iga ijkón ankijtowaj, anmokuítiáj iga amejemen ipilowan yej kimiktijkej profetajmej. ³² Inán, ¡xiktamikan yej amo-ikyapatajwan kitzintijkej!

³³ '¡Ankowamej! ¡Kowamej amokniwan! ¿Kénya anmomanawiskej kan ta-iknochiwas tiwelon? ³⁴ Inón iga nia nimitztitanilitij profetajmej, yej kimatij ken iga wel maye'nemilo, iwán yej mitzmachtiáj ipan iley Moisés. E' amejemen anyawij ankimiktítij iwán sekin aniclavároskej ipan cruz iwán ono' yej ipan tiopamej anyawij ankimagatij, ipan sejsé altepe' anyawij ankitalochtítij. ³⁵ Inón iga yawij mitzcastigarotij iga nochi yej ikya amotajwewetkej kimiktijkej inomej tajtaga' yej ye'nemiáj, desde Abel yej ye'nemiá, iwán este Zacarías yej ipíltzimpa Berequías, yej amejemen ankimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar. ³⁶ Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigarotij amonochin iga inin yej ankichijkej.

Choka Jesús iga Jerusalén

³⁷ Jesús kijtoj:

—¡Amejemen, amejemen yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profetajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej! ³⁸ Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan† yawi kawiti iselti; ³⁹ iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kuá' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatiltikan yej wi', yej toTeko Dios kititani.”

24

Jesús kijtowa iga weyitiopan yawi moxitinati

¹ Jesús kisa' weyitiopan iwán némiya yaya, íkuá' idiscipolojmej kitechojkej iwán pewa' iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiopan. ² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Yej mo-itas kuá' nq' iga Dios tajuzgaroki

³ Iwán yajkij ipan tepe' yej itoká' Olivos. Kuá' Jesús ómpaya ewato', idiscipolojmej kichtakatajtankej ijkín:

—¿Kémanya nokta yawi mochiwati on yej tikijtoj? ¿Té mo-itas kuá' tíwi'ya, iwán iga poliwiójya nokta?

⁴ Iwán Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej, ⁵ iga mia' yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij. ⁶ Kuá' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momijmiktilo, iwán ankikakiskej iga se' tajli no némiya momijmiktilo, amo

† 23:38 23:38 Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

ximomajtikan, inon nochi nokta yawi mochiwati, e' aya yej iga poliwiilo.
⁷ Se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; iwán poxsan apistajtiás, poxsan no onos kokolis iwán onos talolin nijnijiga.
⁸ Nochi inin aya yej iga poliwiilo, pewao' iga moknochiwalo.

⁹ 'Amejemen yawij mitzkizkitij iga mitzmagaskej iwán mitzmiktiskej. Nochi mitzijyaskej iga annetokaj. ¹⁰ Ikuá' mia' yawij kikajtewatij iga netokaj, iwán yawij mo-ijiyatij. Onos yej kimiktijnekiskej yej netokaj wan sekin kinextiskej kan onokej yej miyantokej. ¹¹ Yawij witzetij mia' yej takajkawawaj, kijoskej iga yejemej profetajmej, siempa ayéj, iwán mia' yawij kikajkawawatij. ¹² Poxsan mochiwas yej ayékti, iwán mia' kikajtewaskej iga te-ijiknimej. ¹³ E' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inon momanawij. ¹⁴ Inin ye'noticiaj yej kijtowa ken iga reinarowa Dios, yawi mopowati noyan ipan inin tajli, iga nochi gente makimati. Ikuá'ya sí yáwiya tamiti nochi kuá' Dios tajuzgaroki.

¹⁵ 'El profeta Daniel kikuiloj* iga mochiwas yej pox ayékti weyitiopan-ijti'; kuá' ankitaskej iga inon ono'ya kan moweyimatiltiá Dios —yej kileerowa, makentendero—, ¹⁶ yej onoskej ipan estado de Judea mayákanya ipan tepeyoj. ¹⁷ Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, amo matemo iga makixixti tejté kalijti'; ¹⁸ iwán yej nemis milijti', ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol. ¹⁹ ¡Lástima siwatkej inon día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej! ²⁰ Xiktajtanilikan Dios iga kuá' ancholoskej amo kuá' tasektaj, niga ipan día kuá' mosewilo.† ²¹ Poxsan nokta moknochiwaloj, ayi' ijkón mo-ita' este kuá' pewa' mochiw inin tajli. Niga mochiwaso' sej ijkón. ²² Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yej kitapejpen.

²³ 'Siga agaj mitzijliskej: "Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo", o "Xikitakan nepa ono'", amejemen amo xiktajtolkakikan. ²⁴ Iga yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj, kijoskej "Nejya niCristo", iwán kijoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kitajtolmakaj, siempa takajkawawaj. Yawij kichiwatij milagrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkawakan, este wel anka kikajkawawaskej yej Dios kitapejpen. ²⁵ Nej inin nochi nimitzmatiltijkeja malej aya mochiwa. ²⁶ Inon iga, siga mitzijliáj: "Ta' xikitakan, nepa ono' ipan desierto", amo xakan; o si agaj mitzijliskej "Neki' ono' kalijti'", amo xiktajtolkakikan. ²⁷ Ijkón ken ankitaj kuá' tapetani iwán tawia' este ikisayan tonati' iwán este ikalakiyan, ijkón kuá' nia niwitzeti nej yej iPiltzin Taga'. ²⁸ Kan ono' yej mikto'ya, ompa monechkowaj moximej.

Ken yawi witzeti iPiltzin Taga'

²⁹ Jesús kijtoj:

—Kuá' pánolja inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay'ya tawij tonati', niga ay'ya tametztonas; sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej ipan cielo mojolinaskej. ³⁰ Iwán mo-itas ipan cielo iga ninesikiya nej yej iPiltzin Taga', iwán nochi gente yawij chokatij iga majmawiskej, iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder. ³¹ Iwán niktekimakas

* **24:15** 24:15 Dn 9:27; 11:31; 12:11 † **24:20** 24:20 Ipan italmej israelitajmej kuá' pox tasektaj, wel wetzi hielo o pox tiawataj, inon iga pox moknochiwayaj siga wejka macholokan. No iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de se kilómetro ipan día kuá' mosewilo. Inon iga, awel poxsan cholowayaj siga iyenemijojmej maasikan kuá' tasektaj, o ipan día kuá' mosewilo.

noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinechkokan yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

³² 'Ximixkujikan ipan higuerajkuawi': Kua' ankitaj nemiya kisa iseliska iwán nemiya iswayowij, ankimatij iga wi'ya tonalis. ³³ Ijkonsan no, kua' ankitaskej iga nemiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikan iga aké' poliwi iga nej niwi'ya sej. ³⁴ Nimitzijliáj iga nochi inín yawi mochiwati kua' aya mikij yej inán onokej. ³⁵ Cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

³⁶ 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, iséltisan noTaj Dios, kimati.

³⁷ 'Ijkonsan ken mochi kua' onoya Noé, † ijkonsan no kua' niwi' nej yej iPiltzin Taga'. ³⁸ Kua' aya apoliwilo iga tiawa', nemi takualowaya iwán nemi atilowaya iwán nemi monamiktiayaj iwán sekin nemi kinamiktiayaj isiwapilowan, ijkón kichijtoyaj este iga Noé kala' ipan weyi ákal. ³⁹ Iwán ayagaj kimatiá, este que wala' tiawa' yej pox recio iwán nochi amikikej. Ijkonsan no kua' niwi' nej yej iPiltzin Taga'. ⁴⁰ Inón vej ome taga' onoskej milijtí; se kiwigaskej iwán se' kikajtewaskej. ⁴¹ Ome siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

⁴² 'Inón iga xisatokan iga ayá' ankimatij te keman nia niwitzeti nej yej amoTeko. ⁴³ E' xikmatikan inín, siga iteko kajli kimatiá te hora wi' tayowakan yej tachteki, ayá' kochá iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekan. ⁴⁴ Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzin Taga' niwi' kua' ayá' ankimatitokej.

Tekipanowani yej ayá' kichiwa ken kijtowa iteko

⁴⁵ Kijtoj Jesús:

—Nimitzijliáj iga ye'tekipanowani nochipa kichiwa ken kijtowa iteko, iwán kimati yej mamochiwa; inompa tekipanowani iteko kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wan este matatamaka kua' nokta takualo. ⁴⁶ Pakto' inón tekipanowani iga kua' wi' iteko kasiki kichijto' ken kitekimakakej. ⁴⁷ Nimitzijliáj iga inón tekipanowani yawij kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko. ⁴⁸ E' siga inón tekipanowani kichiwás yej ayekti, iwán makijto ipan iyalmaj: "Noteko wejkáwaso' iga asis", ⁴⁹ iwán pewas iga kinkochiwás sekin tekipanowanimej, iwán pewas iga takua, iwán sentawana iwán sekin, ⁵⁰ iteko yawi witzeti kua' inón tekipanowani ayá' kichixto'. ⁵¹ Iwán poxsan yawi kicastigarotij; kensan inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij. Yawi chokati iwán este tanguetzekas.

25

Kan mamixkujtilo ipan diez takomej

¹ Jesús kijtoj:

—Kan reinarowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikkej icandilmej de aceite iwán yajkij kan monamiktulo iga kixnamikitoj chokotzin. ² Cinco de yejemej moxeto'tilijkej, iwán se' cinco ye'tajlantokej. ³ Yej xetoktikej kikuikkej icandilmej, e' ayá' kiwigakej aceite iga sej makatalilikan. ⁴ Yej ye'tajlantokej, kinentiayaj máj aceite ipan ibotellajmej, iyoka yej kinentiayaj ipan icandilmej. ⁵ Chokotzin poxsan wejkaj, iwán takomej inochimej kochisnekikej iwán kochikej. ⁶ Wan tajkoyówal tzajtzilo': "iWi'ya chokotzin, xikixnamikítija!" ⁷ Nochi inomej takomej mopejpentiketkezkej kan kochtoyaj, iwán pewakej iga katalliláj icandilmej. ⁸ Iwán inomej

† 24:37 24:37 Gn 6 y 7

cinco takomej yej moxeto'tilijkej, kijlijkej inomej yej ye'tajlantokej: "Achi xinemakakan amoaceitej, iga némiya sewi nocandilmej." ⁹ E' takomej yej ye'tajlantokej, kijtojkej: "Ayá', akimakas iga tonochimej. Máj ye'kti xakan xikowatij kan monamaka iga no xikpiakan amoaceitej." ¹⁰ Mie' inomej cinco takomej yej moxeto'tilijkej nemi yayaj kikowatij aceite, asi' chokotzin. Takomej yej kipiáyaja aceite kalakkej iwán chokotzin kan monamiktilo iwán tzakui' kalten. ¹¹ Iwán asikoj takomej yej takowatoyaj, kijtojkej: "¡Juu, juu, achi xinekaltapowilikan!" ¹² E' chokotzin kijtoj: "Nimitznojma-ijliáj iga ayá' nokta nimitzixmatij."

¹³ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Xisatokan, iga ayá' ankimatij keman niwejasiki, nej yej iPiltzin Taga'.

Mixkuñtilo ipan eyi tekipanowanimej

¹⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej motapialiá yej yátiya wejka ipan se' país, kinotza' itekipanowanimej iga kikajtewilij tomín iga makitekipanokan.

¹⁵ 'Se de yejemej kimá' cinco tawaxan tomín,* se' kimá' ome tawaxan tomín, iwán se' kimá' sesan, ijkón nochi kimajmá' ke'san wel kitekipanoltiá. Iwán yákiya wejka ipan se' tajli. ¹⁶ Iwán inón tekipanowani yej kimakakej cinco tawaxan tomín, kitekipanoy iwán kitānilij se' cinco. ¹⁷ Ijkonsan no yej kimakakej ome tawaxan tomín, kitānilij se' ome. ¹⁸ E' yej kimakakej sesan, yajki kiyānato itomín iteko, kichkua' tajli iwán kitoga' inón tomín yej kimakakaj.

¹⁹ 'Kua' pox wejkaj, iteko inomej tekipanowanimej walaj sej, íkua'ya kichij cuenta iwán yejemen. ²⁰ Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxan tomín, iwán kimá' se' máj cinco yej yéjpaya kitānilij, kijtoj: "Noteko, tinemaga' cinco tawaxan tomín, inán nigaj ono' se' cinco yej nejya niktānilij." ²¹ Iteko kijtoj: "Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; como tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan." ²² Máj máj asiko inón tekipanowani yej kimakakaj ome tawaxan tomín, iwán kijtoj: "Noteko, tinemakaka ome tawaxan tomín, inán nikuajli' nawi, niktānilij se' ome." ²³ Iteko kijtoj: "Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; iga tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan." ²⁴ E' kua' asi' inón tekipanowani yej kimakakaj sesan tawaxan tomín, kijlij ipatrón: "Noteko, nej nikmatiá iga tipoxyoltakuakti' iwán titapixka kan ayá' titoga'. ²⁵ Inón iga nimitzimakasi', iwán niktoga' motomín, e' nigaj ono' yej motatki." ²⁶ Iteko kijlij: "Ayéj tiye'tekipanowani, atikyolmaka iga titekipanowa, tikmatiaya iga nej nitapixka kan ayá' nitoga'; ²⁷ maséj tikawato in notomín ipan banco, ijkón kua' nimokuepaya tinemakaya notomín wan se' alín yej kitānij." ²⁸ Iwán kijlij yej ompa onoyaj: "Xikuñlikan inón tawaxantomín yej kipiaya, iwán xikmakakan inón yej kipiá diez. ²⁹ Iga yej kipiá, máj yawij kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayá' kipiá, este yej alín kipiá yawij kikuñlitij. ³⁰ Iwán inín taga' yej atekipanoneki, xixixitikan iga maono kan takomi iga ompa machokato este maguetzeka itan."

Kua' yawij kijuzgarotij nochi gente

* **25:15** 25:15 Tawaxan tomín o bolsa de dinero: Griego "talento" yej valerowa ke' se kitāniá ipan veinte años.

³¹ 'Kua' nej yej iPiltzın Taga' niwi' ken se rey, neyawalojtiwıtzej noangelejmej, iwán nimotalij ipan weyi asientoj kan nirreinaroj. ³² Iwán nochi gente yej ono' ipan inın tajli yawij monechkotij no-ixtaj, iwán nej nia nikyojyokatitij, ken tikita yej kicuidarowa yolkamej kiyoyokatiá borregojmej iwán chivojmej.† ³³ Iwán borregojmej yawij kawitij noye'kampa, iwán chivojmej yawij kawitij noopochkampa. ³⁴ Wan nej yej Rey nia nikijliti yej kawitij noye'kampa: "Xiwikikanya yej mitzpalewijkej noTaj iga xiye'onokan; xikalakikan kan Dios reinarowa. Ijkón kine' Dios desde iga mochij inın tajli. ³⁵ Nimayana' iwán amejemen annetamakakej; kua' ni-atanekia, aneamakakej; kua' ninemiá kan ayéj nochan, annekochtijkej amochan. ³⁶ Kua' anikpiaya notzótzol, anetzotzolyotijkej; kua' niwetitoya, aneomemawijkej; kua' nonoya preso, anepaxalowilitoj." ³⁷ Iwán yej kichiwaj ken Dios kineki, kijoskej: "NoTeko, ¿keman nimitztakej iga timayantinemiá iwán nimitztakej? ¿O keman nimitztakej iga tatanektinemiá iwán nimitztakej? ³⁸ ¿Keman nimitztakej iga tinemiá kan ayéj mochan iwán nimitzkochtijkej nochamej? ¿O keman mitzpoloj motzótzol iwán nimitztotzolyotijkej? ³⁹ ¿O keman nimitztakej tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel iwán nimitzpaxalowilitoj?" ⁴⁰ El Rey kijtoj: "Nej nimitzijliáj, kua' tejté ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwan yej moalimpamatij, inonwa' nej anechiwilijkej."

⁴¹ 'Iwán el Rey kijlij yej onokej iyopochkampa: "Xicholokan no-ixtaj amejemen yej amonokeja iga anyawij ampoliwitij; xakan ipan tiwelon yej ayí' sewi yej ono' iga Tzitzimi' iwán iga iyangelejmej. ⁴² Nimayana', iwán ayá' annetamakakej, ni-atanegui' iwán ayá' aneamakakej. ⁴³ Ninemiá kan ayéj nochan, iwán ayá' annekochtijkej amochan. Anikpiaya notzótzol, amejemen ayá' anetzotzolyotijkej; kua' niwetitoya iwán nonoya preso, ayá' anepaxalowilitoj." ⁴⁴ Iwán yejemej kijtoskej: "NoTeko, ¿keman nimitztakej timayantinemi, o ti-atanektinemi, o tiwejkachanej, atikpiaya motzótzol, o tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel, iwán ayá' nimitzpalewijkej?" ⁴⁵ Iwán inon Rey kijtoj: "Nimitzijliáj iga kua' ayá' ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwan yej moalimpamatij, nej no ayá' anechiwilijkej." ⁴⁶ Inimej yatij kan ayí' tamis iga kiknochiwaskkej, e' yej kichiwaj ken Dios kineki, yawij onotij nochipa wan Dios, ayí' mikiskej.

26

Kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

¹ Kua' Jesús tami' nochi kijtoj inın, kijlij idiscipolomej:

² —Amejemen ankimátija iga mosta se día ásisya iyilwiyo la Pascua;* nej yej iPiltzın Taga' yawij nekitzkitij iwán yawij nemiktitij ipan cruz.

³ Iwán ijefejmej sacerdotejmej, wan yej tamachtiaj ipan la ley iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, monejnechkojkej chan Caifás, yej ijefej ijefejmejpa sacerdotejmej. ⁴ Ompa motatapowijkej iga makikitzkikan Jesús, e' matakajkawákampa iga makimiktikan. ⁵ Kijtowayaj:

—Ayá' tikchiwaskkej kua' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwa' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

⁶ Kua' Jesús onoya altepe' Betania chan Simón yej kipiaya lepra, ⁷ se siwa' yajki kan ono' Jesús, kiwajli' se iboteyajtzın yej kipiaya aceite yej poxsan

† 25:32 25:32 Xikita glosario "Chivo". * 26:2 26:2 Xikita glosario "Pascua".

ajwiya' iwán pox valerowa, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús kan kixnantoya mesa. ⁸ Kuá' discipolomej inón kitakej, kuesiwikej, mojlikej:

—¿Te iga in inín aceite kiyokatoyajkej? ⁹ Inín wel katka mamonamaka iga komati tomín, iwán inón tomín tikmajmakayaj yej ayá' motapialiáj.

¹⁰ Jesús kikagui' yej kijtojkej discipolomej, kijtoj:

—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inín siwa'? Inón yej nechiwilij poxsan nikye'ita. ¹¹ Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej. ¹² Iga inín siwa' kitoyaj inín yej ajwiya' noyakapan, tanextiliá iga ijkín nechiwiliskej kuá' netokaskej. ¹³ Nimitzijliáj iga nóyansan kan mopowas ipan inewi inín tajli, kén iga Dios tamanawia, yawi nō mopowati yej kichij inín siwa', iwán ijkón moejlamikis yej kichij.

Judas motajtoltiáj wan sacerdotejmej

¹⁴ Se de inomej doce idiscipolomej yej itoka' Judas Iscariote, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej, ¹⁵ iwán kijlij:

—Siga nimitzpalewiáj iga xikitzkikan Jesús, ¿ké' tomín annemakaskej?

Iwán yejemej kipagarojkej treinta tomín de plata. ¹⁶ Iwán ikua'ya Judas kitemoj keman wel makikitzkikan Jesús.

Cenrowa Jesús iwán idiscipolomej

¹⁷ Inón día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, discipolomej kitechojkej Jesús, kitajtankej:

—¿Kan tikneki manimitzchiwilijitij tákual iga tikilwichiwiliskej la Pascua?

¹⁸ Jesús kijtoj:

—Xakan Jerusalén, ichan inón taga' yej ankixmatij iwán xikijlikan: “ToTamachtiani kijtowa ijkín: Nej alinsan poliwi iga yawija nemiktij, mochan nikpanoltijneki iyilwiyo la Pascua iwán nodiscipolomej.”

¹⁹ Discipolomej kichijkej ken kijtoj Jesús, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

²⁰ Kuá' tayowati'ya, Jesús kixnan mesa iwán doce idiscipolomej. ²¹ Mie' takuajtoyaj, kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekitzkikan.

²² Discipolomej poxsan moknomatikej; iwán sejsé pe' kitajtankej Jesús;

—¿NoTeko, ix nej?

²³ Iwán Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej iwán nemi nisentakua ipansan inín plato, yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan. ²⁴ Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ikuilijto', e' lástima inón taga' yej yawi nenextiti iga manekitzkikan. ¡Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan!

²⁵ Iwán Judas, yej yawi tanextiti, kijtoj:

—Tamachtiani, ¿ix nejya an?

Jesús kijlij:

—Kena, tejya nokta.

²⁶ Mie' takuajtoyaj, Jesús kikui' pan, kimá' gracias Dios, iwán kuá' kitatajkóloja, kimajmá' idiscipolomej, kijtoj:

—Xikuakan inín pan, ininwa' nocuerpoj.

²⁷ Iwán kikui' se vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwán sejsé sejsé kimakatajkij idiscipolomej, kijlijkej:

—Xikonikan amonochin, ²⁸ iga ininwa' noesyoye yej kijtojneki iga nikchiwa se'ya pacto, iga nia niktoyawati noesyoye iga mia' mamoperdonaro yej

kichijkej yej ayękti. ²⁹ E' nimitzijiá ę ę ayo' máj nikonij inımbapa uva iyayo este kuę' tiksen-oniskej nuevo vino kan Dios reinarowa.

Jesús kijtowa ęga Pedro yawi kijtoti ęga ayá' kixmati

³⁰ Kuę' tami' kitakuękilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka' Olivos.

³¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochın inın yówal ankikajtewaskej ęga anmoconfiarowaj ipan nej; ęga ijkın ikuilijto': "Nikmiktij itęko borreęojmej iwán borreęojmej papayıniskej."† ³² E' kuę' ni-ojpa-isas sej, kuę' anyaskej Galilea, nej achto nięti.

³³ Iwán Pedro kijtoj:

—Malej ęga inochın mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁴ Jesús kijlij:

—Nej nimitzijiá ęga inın yówal kuę' aya takuęka kayo, tia tikijtoti eyi vej ęga ayá' tine-ıxmati.

³⁵ Pedro kijtoj:

—Malej ęga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj ęga ayá' nimitzixmati.

Iwán nochi idiscipolojmej ijkonsan no kijtojkej.

Jesús orędowa Getsemanı

³⁶ Iwán Jesús asito iwán idiscipolojmej kan kijliáj Getsemanı. Ompa kijlij idiscipolojmej:

—Nijo' ximotalıkan, nej maniao' nepa, manitajtoti wan Dios.

³⁷ Jesús kikuıtewa' Pedro iwán iyomexti ipilowan Zebedeo. Jesús pęwa' ęga poxsan moknoęmati' iwán moyolmiktij. ³⁸ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknoęmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawıkan, xisatokan nowan.

³⁹ Jesús yajki achi máj wejkatzın, iwán kitenewij Dios este motzontoga' talpan, ijkın kijtoj:

—NoTaj, siga wel mochiwas, xinemanawi ęga amo manemiktıkan; e' amo mamochıwa ken nej nikneki, mamochıwa ken tej tikneki.

⁴⁰ Jesús yajki sej kan ono' idiscipolojmej iwán kasitoj kojkoętokej; iwán kijlij Pedro:

—ęIx ni alın awel an-isatoj nowan malej se hora? ⁴¹ Xijisatokan iwán xi-orędokan ęga amo mamitztanilıkan Tzitzimi'. Ipan amoalmajmej ankiyolmakatokej ęga ankichıwaj yej yeęti, e' amogánajsan awel ankichıwaj.

⁴² Jesús sej orędoto, iwán ijkın kitajtanilij Dios:

—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochiwa ęga amo manemiktıkan, mamochıwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuę' mokuępa' sej Jesús, kasikoj idiscipolojmej kojkoętokej ęga poxsan kochisnekiáj. ⁴⁴ Iwán kıkajtej sej idiscipolojmej ęga yajki sej orędoto, inón vejwa' eyi veja ęga yawi orędoti, iwán ijkonsan sej kijtoj.

⁴⁵ Iwán yajki sej kan ono' idiscipolojmej, iwán kijlijkej:

—ęIx ankojkoętóęejo'? ęNemi anmosewiáj? Wıtzeja yej kitekichijtokej yej ayękti ęga yawij nekıtzkıtij, nej yej iPiltzın Taga'. ⁴⁶ Ximoketzákanya, tiákanya; wı'ya yej nenęxtıá.

Kikıtzkiáj Jesús

⁴⁷ Jesús tıtapojtýao' iwán idiscipolojmej, kuę' asiko Judas, se de inomej doce idiscipoloj Jesús. Asiko iwán mia' yej kitokatiwıtziáj. Kiwajligayaj

† 26:31 26:31 Zac 13:7

espada‡ iwán kuawi', inimej kititan sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej. ⁴⁸ Ijkin kijtoj Judas kuá' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikitzkikan.

⁴⁹ Iwán Judas kitechoj Jesús, iwán kijlij:

—¿Kén tikmati, noTamachtiani?

Iwán kipipitzoj. ⁵⁰ Jesús kijlij:

—Ej, in tej ¿té tikuiko?

Iwán kisémpolójkeja in Jesús iga kikitzkijkej, iwán kiwigákeja preso.

⁵¹ E' se yej nemiá iwán Jesús, kikixtij iyepadaj, iwán kinagastegui' se yej imónsojpa ijefej sacerdotejmej. ⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Xikena moepadaj ipan ikajlo', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij no kimiktij iga espada. ⁵³ ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniá noTaj más de setenta y dos mil angelejmej iga manemanawikan? ⁵⁴ E' siga ijkón, ¿kéntaj mochibas ken ikuilijto'? Inón iga yejti mamochiwa kensan kijtowa itájtól Dios.

⁵⁵ Iwán Jesús kijlij inomej gente:

—¿Ix anwalkej anekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? Nej nochipa nimotaliaya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' anekitzkijkej. ⁵⁶ Nochi inín nemi panowa iga mamochiwa ken kikuilijtoj profetajmej ipan itájtól Dios.

Iwán nochi discipolójmej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholójkej.

Jesús kijuzgarowaj chan Caifás

⁵⁷ Iwán kiwigakej Jesús iyixtaj Caifás yej ijefej sacerdotejmej. Ompa no onoyaj yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej. ⁵⁸ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipatioj ijefej sacerdotejmej, ompa kala' iwán motalij wan policiyajmej§ iga makita té kichiwiliskej Jesús.

⁵⁹ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej, kitemowiliayaj Jesús tejté yej ayekti kichij kansan makipantikán iga wel makimiktikan. ⁶⁰ E' akasilijkej nité yej ayekti, malej iga mia' kiyokapantiayaj Jesús. Iwán walkej omen yej tayokapantiáj, ⁶¹ kijtojkej:

—Inín taga' kijtoj: “Nej wel nikxixitina iweyitiopan Dios, iwán eyi día newiguiliá iga sej manikojpachiwa.”

⁶² Iwán ijefej sacerdotejmej, moketza', iwán kijlij Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwíaj?

⁶³ E' Jesús atajtoj. Iwán ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Nej nimitztajtani ipan itoká' Dios yej isato' iga xinenojma-ijlikán siga tejsa nokta Cristo yej iPiltzín Dios.

⁶⁴ Jesús kijtoj:

—Ijkón ken tej tikitoj. Iwán nimitzijliáj iga anyawij anne-itatij iga nej yej iPiltzín Taga' ni-ewatos iladoj iye'má' Dios yej nochi wel kichiwa, iwán anne-itaskej kuá' nemi niwí' ipan mixti cielojkóbapa.

⁶⁵ Íkuá'ya ijefej sacerdotejmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi', iwán kijtoj:

—Inín taga' kimalijlij Dios. Ay'ya tiknekiy máj agaj tejté makijto icontraj Jesús, némiya tikakij iga kimalijliá Dios. ⁶⁶ ¿Kén ankijtowaj amejemen?

Yejemej kijtojkej:

—¡Kichij yej ayekti, kajasi iga mamomikti!

‡ 26:47 26:47 Xikita glosario “Espada”. § 26:58 26:58 Xikita glosario “Policiyajmej yej taucidarowaj weyitiopan”.

⁶⁷ Íkua'ya kixaygachijchakej iwán kimagakej. Sekin kixaygatatzinakej Jesús. ⁶⁸ Kijliayaj:

—Tej Cristo, ¡siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

⁶⁹ Mieş Pedro ewatoya fuera ipan patio, se isirvientaj Caifás kitechoj iwán kijlij:

—¡Tej no tinemiá iwán Jesús yej de Galilea!

⁷⁰ E' Pedro iyixtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá' nikmati de te nemi titajtowa.

⁷¹ Pedro kistiaya ipan ipuertajyo patio iwán se' sirvienta kita', kijlij yej ompa onoyaj:

—Inín taga' no nemiá iwán Jesús yej de Nazaret.

⁷² Iwán Pedro sej kijtoj iga akixmati, este kitokawij Dios iga ijkón nokta, kijtoj:

—Ayá' nikixmati in inón taga'.

⁷³ E' aya wejkatí', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwán kijlijkej:

—Mataj tejwa' no de yejémempa iga tikakij ipan sanmotájtól.

⁷⁴ Pedro kijtojtewa':

—Ayá' nikixmati in inón Taga'. ¡Dios mane-iknochiwa siga nemi nimitzkajkawaj!

Iwán íkua'ya takuiktikisa' se kayo. ⁷⁵ Iwán Pedro keşlan yej kijtoj Jesús: “Kua' aya takuika kayo, tia tikijtoyi eyi vej iga ayá' tine-ixmati.” Iwán Pedro kisa' ompa iwán poşsan choşa' este kwaló' iyalmaj.

27

Jesús kiwigaj iyixtaj Pilato

¹ Kua' tanési'ya, nochi ijefeşmej sacerdoşejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, motajtoştijkej ken iga yawij kimiktij Jesús. ² Iwán kilpitiaşkij iga kikawatoş iyixtaj Pilato yej gobernador romano.*

Ken iga migui' Judas

³ Kua' Judas kinéştiş Jesús iga makikizkikan, iwán Jesús yawija kimiktij, Judas kimachilij iga poş ayekti kichij iwán kikuépilijoj sej in inón treinta toşin de plata ijefeş sacerdoşejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej. ⁴ Kijtoj Judas:

—Neş nikchij yeş ayekti iga niknamá' Jesús yeş ayá' nemi kichíwa yeş ayekti iga makimiktikan.

Yeşemeş kijtojkej:

—Inón neşemeş ayo' nikmatij, inonwa' teş tikmati.

⁵ Iwán Judas kitajşkal in inón toşin weşitiopan-ijti', kışewa' iwán yajki mopipiloto.

⁶ Ijefeşmej sacerdoşejmej, kipeşpeşpenkej inón toşin, iwán kijtojkej:

—Inín toşin awel matikakikan kan tikneşkowaj ofrendaşmej, iga inín ipati' iyesyó Jesús iga yawi mikiti.

⁷ Iwán motajtoştijkej iga inón toşin, makikuikan iga mamokowa tajli yeş itoká', Ítal yeş Tekipanowa iga Soki', kan motokaskej yeş weşkachaneşkej.

⁸ Inón tajli este inán itoká' Estajli iga mokowa' iga toşin yeş iga kimiktijkej Jesús. ⁹ Ijkón moşhij ken kijtoj el profeta Jeremías, kua' kijtoj: “Kikuikeş

* 27:2 27:2 Xikita glosario “Romano”.

inón treinta tomín de plata, achón ipatí' kitālilijkej israelitajmej, ¹⁰ iwán iga inón tomín mokowa' tajli yej itoká', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', ijkón ken nețekimá' toTeko.”†

Jesús iyixtaj Pilato

¹¹ Jesús kiwigakej iyixtaj el gobernador, iwán kitajtan:

—¿Ix teyya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

¹² Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej kitelwiayaj Jesús, Jesús até kijtoj. ¹³ Iwán Pilato kijlij Jesús:

—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitztelwiáj?

¹⁴ E' Jesús ayá' kijtoj nité nokta iwán in gobernador poxsan madmiradoj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

¹⁵ Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kitekimajkawaya se preso, san katiá kijtoskej la gente. ¹⁶ Ompa onoya se preso yej inochi kixmatiá iga kichíwa yej ayékti, itoká' Barrabás. ¹⁷ Kuá' la gente nechkatokej, Pilato kijlij la gente:

—¿A'yéj ankinekij manikmajkawa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej kijliáj el Cristo?

¹⁸ Iga Pilato kimatiá iga kikitzkijkej Jesús iga kixitayaj.

¹⁹ Mij Pilato ewatoya ipan iweyi-asientos kan mandarowa, isiwa' kitatitanilij iga kijlij: “Amo te xikchíwili inín taga', yéj ayá' nemi kichíwa yej ayékti. Nej yowan niktemi' poxsan yej ajayékti iga yéj.”

²⁰ E' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kijlijkej la gente iga makijtokan iga makimajkawakan Barrabás iwán Jesús makimiktikan. ²¹ Gobernador sej tatajtan:

—¿A'yéj de inín omen ankinekij manikmajkawa?

Yejemej kijtojkej:

—Xikmajkawa Barrabás.

²² Pilato kitajtan la gente:

—¿Te ankinekij manikchíwili Jesús yej kitokawíáj el Cristo?

Inochimej kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

²³ Pilato kijtoj:

—¿Ix te kichij yej ayékti?

E' majya tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

²⁴ Kuá' Pilato kita' iga ayo' te wel kichíwa iga la gente majya tzajtzikej, tatekimá' iga makikuilitij a'ti iga mamomapaƙa‡ iyixtaj la gente, kijtoj:

—Ayéj notechko iga mamiki inín taga', yéj ayá' kichij yej ayékti, ompa amejemen xikitakan.

²⁵ Iwán nochi gente kijtoj:

—Nejemenyawa' iwán nopilowan manimokuitikan iga mamiki.

²⁶ Iwán Pilato kimajkaj Barrabás, iwán tatekimá' iga makimagakan Jesús iwán kimá' la gente iga makimiktikan ipan cruz.

²⁷ Iwán isoldadojmej Pilato kiwigakej Jesús al palacio, iwán kipoloj komati soldadojmej. ²⁸ Iwán kipejpetzojkej Jesús iwán kajakiltijkej tzótzol yej este chílti'san. ²⁹ Iwán kitālilijkej ipan itzontekon se coronaŝ de witzti

† 27:10 27:10 Zac 11:12-13 ‡ 27:24 27:24 Iga ijkón momapá', yej kitakej kimatikej iga kijtojneki iga Pilato akiye'ita yej mochij, ayéj itechko iga mamiki Jesús. § 27:29 27:29 Xikita glosario “Corona”.

vej kiyawalchijkej, iwán kikitzkiltijkej nō se kuawi' ipan iye'ma'. Iwán motankuaketzayaj iyixtaj iga kajawilmatikej; kijliayaj:

—¡Xiyē'ono iRrey judiyojmej!

³⁰ Nō kichijchayaj, iwán iga kuawi' kikuajkuawitekkej. ³¹ Kuā' támi'ya kajawilmatikej, kikixtilijkej sej inōn tzótzol vej chilti' iwán kajakiltijkej sej vej itzótzolpa nokta. Iwán kiwigákeja iga kimiktijtoj ipan cruz.

Jesús kiclavārowaj ipan cruz

³² Kuā' kistiáyaja ipan palacio, kasikej se taga' vej ichan altepe' Cirene vej itōka' Simón; yéjya kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

³³ Kuā' asikej kan kitōkawíaj Gólgota, vej kijtojneki Kan ono' Kuaomi', ³⁴ ompa kimakakej Jesús iga makoni vino vej nenelijto' iwán vej pox chichi' iga amo mapoxkualo; e' kuā' Jesús, kimachilij, akine' konij.

³⁵ Kuā' kiclavārojkejya ipan cruz, soldadojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan aja'yéj kikuis. Ijkón kichijkej iga mamochiwa ken kijtoj se profeta: “Kirrifarojkej notzótzol iga makimatikan aja'yéj kikuis.” ³⁶ Iwán ómpaya motajtalkej iga kitztoyaj Jesús. ³⁷ Iwán ikuapan kijuilojkej vej kijtowa te iga kimiktijkej ipan cruz. Ijkín ijuilijtoya: “INÍN JESÚS YEJ IRREY JUDIYOJMEJ.”

³⁸ Iwán na' kan kiclavārojkej Jesús pan cruz, nō kiclavārojkej ome vej tachtekij, ipan sejsé icruz, se ilādoj iye'ma', se' iyopochkampa. ³⁹ Iwán vej panowayaj itenōj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejzelowiliayaj ⁴⁰ iga kijliayaj:

—Tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachiwa, moganaj ximomanawi. Siga tej iPiltzin Dios, xitemo ipan cruz.

⁴¹ Ijkonsan nō ijefejmej sacerdotejmej iwán vej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej iwán vej kimandarowaj judiyojmej, kipinajtiayaj Jesús, iwán mojliayaj:

⁴² —Sekin kimanawij, igánajsan awel momanawiá, siga yéj iRrey Israel, matemo ipan cruz iga maticredokan ipan yéj. ⁴³ Yéj moconfiaroj ipan Dios; inán Dios makimanawi, siga melá' iga kineki, porque yéj kijtoj: “Nej iPiltzin Dios.”

⁴⁴ Ijkonsan nō vej tachtekkej, vej nō kiclavārojkej ipan sejsé cruz, kipinajtijkej Jesús.

Miki Jesús

⁴⁵ Kuā' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitiá', ijkón takomititoya este las tres tiotakpan. ⁴⁶ Iwán íkuā'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpāl, kijtoj:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —vej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?

⁴⁷ Sekin vej ompa onoyaj kikakikej iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

⁴⁸ Iwán se de yejemej motalōj iga kikuito tejté vej ken ichka', iwán kapachōj iga xokō'vinoj, kitālij ipan se weya'ojta' iga kitecholtijkej iga makichichina. ⁴⁹ E' sekin kijtojkej:

—Xikajtewa, matikitakan siga wi' in Elías iga kimanawiki.

⁵⁰ Jesús sej tzajtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya. ⁵¹ Íkuā'ya tzótzol* vej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pewa' ajko iwán tzayantiwalaj este tani. Mojolín tajli iwán este xaxamani' temej. ⁵² Iwán animajxapomej tajtapowikej; iwán mia' vej miktokej, vej kicredojkej Dios, ojojpa-isakej.

* 27:51 27:51 Xikita glosario “Cortina”.

⁵³ Inimej kijekiskej animajxapoko kuꝥ' Jesús ojpa-ísa'ya, iwán yajkij ipan weyi-áltepe' Jerusalén, iwán ompa mia' kitakej.

⁵⁴ Ijefej soldadojmej iwán yej íwán kicuidarotoyaj Jesús, kuꝥ' kitakej molin tajli iwán nochi yej mochij, poxsan majmawikej iwán kijtojkej:

—Mataj melá' inin taga' iPiltzin Dios.

⁵⁵ Ompa onoyaj mia' siwatkej yej wéjkasan tajtachixtoyaj yej kipalewijnemiáj Jesús iwán kitokakej desde Galilea. ⁵⁶ No ompa onoya María Magdalena, María yej íye'pa Jacobo iwán José, iwán íye' yej ipilówampa Zebedeo.

Motoka Jesús

⁵⁷ Kuꝥ' némiya tayowati, wálaj se taga' yej motapialía yej itoꝥa' José, yej ichan áltepe' Arimatea, yéj no idiscipuloj katka Jesús. ⁵⁸ Inin taga' yajki kitato Pilato iwán kitajtanilij icuerpoj Jesús iga makitoka; iwán Pilato tatekimá' iga makimakakan. ⁵⁹ José kikui' icuerpoj Jesús, kikikimiloj iga se sábana yej ejto'. ⁶⁰ Iwán kitokato ipan se animajtexapo'† yej kichiwilíjkejo' José. Kuꝥ' kitentzákua'ya animajxapo' iga se weyiyawalte'ti, yájkíya.

⁶¹ Ompa onoya María Magdalena iwán se' María, ejewatoyaj itenoj animajxapo'.

Kicuidarowaj Jesús kan motoga'

⁶² Ipan se'ya día, día kuꝥ' mosewilo, ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato, ⁶³ kijlitoj:

—Tekiwaj, nejemen nikejlamikij iga inón yej takajkayawa, kuꝥ' aya miki, kijtoj iga kuꝥ' kipiaya eyi días iga mikto', yawi sej ojpa-isati. ⁶⁴ Inón iga xitatekimaka iga makicuidarotij kan motoga' eyi día, amo santá' yaskej idiscipulojmej iwán kikixtiskej icuerpoj iwán kijoskej: “Ojpa-ísa'ya kan miktoya.” Ijkón majya sej takajkayawaskej que achto.

⁶⁵ Pilato kijtoj:

—Nigaj ono' soldadojmej iga maticuidarotij. Xakan iwán xikitakan iga maye'tzakto animajxapo'.

⁶⁶ Iwán yajkij iwán kiye'tzakkej animajxapo', kitallilijkej se sello inón te'ti yej kitentzakto' animajxapo', iwán ompa kikajtejkej soldadojmej iga maticuidarokan.

28

Ojpa-isa' Jesús kan miktoya

¹ Kuꝥ' pánoja día iga mosewilo, kuꝥ' tanestíwi'ya sej ipan domingo, María Magdalena iwán se' María, yajkij kitatoj kan motoga' Jesús. ² Iwán poxsan molin tajli iga wálaj ipan cielo se iyángel Dios este kan tokto' Jesús. Iwán kena' weyite'ti yej iga tentzaktoya animajtexapo', iwán motallij ipan inón weyite'ti. ³ Inón ángel petaniá ken tikita kuꝥ' tapetani, iwán itzótzol este ichkati'. ⁴ Kuꝥ' soldadojmej inón kitakej kuekuechkakej iga majmawikej iwán wetzikej, kajkej ken tikita yej miktokej.

⁵ El ángel kijlij siwatkej:

—Amo ximajmawikan. Nej nikmati iga ankitemowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz. ⁶ Ayá' nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya, kensan kijtoj. Inán xikitakij kan kitalkaj. ⁷ Iwán xákanya semi, xikmatiltikan idiscipulojmej: “Yéj miktoyay, e' ojpa-ísa'ya sej, iwán yéj yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej.” Inón yej niwálaj nimitzmatiltikoj.

† 27:60 27:60 Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitokaj yej mi'. Kitzakkej iten xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

⁸ Iwán siwatkej kiskej animajtexapoko, malej majmawikej, e' yejemej paktiayaj iga kijlitoj idiscipolojmej nochi yej kitakej. ⁹ Iwán Jesús mixnextij iyixtajmej siwatkej iwán kisaludarojkej. Yejemen kitechojkej Jesús, iwán kiweyimatiltijkej este kijikxinapalojkej. ¹⁰ Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Xakan xikijlitij noknimej iga mayakan Galilea, iwán ompigaya ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldadojmej

¹¹ Miejinimej siwatkej nemi yawij, sekin soldadojmej yej tacuidarojtoyaj, yajkij ipan altepe', iwán kipowilijkej ijefejmej sacerdojmej nochi yej mochi. ¹² Inimej ijefej sacerdojmej yajkij tajtoj wan yej kimandarowaj judiojmej iga motajoltijkej iwán kimakakej komati tomín soldadojmej, ¹³ kijlijkej ijkín:

—Amejemen xikijtōkan iga tayowakan, miej ankochtoyaj, walkej idiscipolojmej Jesús iwán kichtekkej icuerpoj. ¹⁴ Siga el gobernador makamati nochi inín, nejemen niawij nikyolyamanatij, iwán até mitzchwiliskej.

¹⁵ Iwán soldadojmej kikuikej inón tomín, iwán kichijkej ken kijlijkej. Iwán ijkón kipowaj judiojmej este inán.

Jesús kijtowa te makichiwakan iyapostolejmej

¹⁶ Ijkón iga inón once apostolejmej* yajkij Galilea, ipan tepe' kan Jesús kijtoj iga mayakan. ¹⁷ Kuā' kitakej Jesús, kiweyimatiltijkej; malej iga sekin ayá' kitawelcredowayaj. ¹⁸ Jesús kitechoj idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Inán Dios kichij iga wel manirreinaro ipan cielo iwán nigaj ipan tajli. ¹⁹ Xakan noyan kajkán onolo' ipan nochi pajsmej iwán xiknextilikán inomej gente iga manetokakan; xikbautizarokan ipan itokā' toTaj, ipan itokā' tePiltzín iwán ipan itokā' el Espíritu Santo, ²⁰ iwán xiknextilikanya iga makichiwakan nochi yej nimitzijlijkej. Iwán xikmatikan iga nej nono' amowan nochipa, este kuā' tamis inín tajli. Ijkónyawa'.

* **28:16** 28:16 Xikita glosario "Apóstol".

Itájtol Jesucristo yej kijekuiloj San Marcos

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

¹ Ijkin pewa ye'noticiaj de Jesucristo,* yej Diospa iPiltzin.

² Ikyá profeta Isaías ijkín kijekuiloj ken Dios kijlij:

Ta' xikaki, niktitanis se notatitan miej tej aya nimitztitani, iga tayakanas iga mata-ijliti iga mamopreparadojtokan iga tiwi'.

³ Mokaki itájtol inón tatitan, tajtowa recio ipan desierto.† Kijtowa:

“Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.”

⁴ Ijkón Juan tabautizarowaya‡ ipan desierto iwán kijlij iga nochi makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti, iwán mamobautizarokan; ijkón Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti. ⁵ Nochi yej chantitokej ipan estado de Judea, iwán yej chantitokej Jerusalén, yayaj kikakitij Juan itájtol. Iwán kuá' la gente motenxítónkeja iga kichijkej yej ayekti, íkuá'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan weya' Jordán.

⁶ Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello,§ iwán tajko-ilpitiemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti.

⁷ Iwán Juan ijkín tatatapowiaya:

—Netokatiwi' se yej máj tayakanto' que nej, yej ni alín aneajasi iga manixitomili iga'. ⁸ Iwán nej inán nimitzbautizarojkej iga a'ti, e' yéj yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo.

Mobautizarowa Jesús

⁹ Inomej día, Jesús kisa' ipan iyaltepe' kan íchan katka; inón altepe' yej itoká' Nazaret, yej ono' ipan ital Galilea. Iwán Juan kibautizaroj Jesús ipan weya' Jordán. ¹⁰ Iwán kuá' kistiaya ipan a'ti, Jesús kita' iga tapowi' cielo, iwán temoj ipan yéj iyEspíritoj Dios ken se jojtoko. ¹¹ Iwán mokagui' itájtol Dios; kijtoj:

—Tej nokta tinoPiltzin yej nimitzpoxchokiliá. Tej tineyolchikajto'.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayekti

¹² Kuá' Jesús mobautizaroja, iyEspíritoj Dios kiwiga' ipan desierto kan ayá' chantitolo'. ¹³ Ompiga Jesús onoya cuarenta días iwán animálmej; iwán walaj Tzitzimi' iga katka makichiwalti yej ayekti; iwán walkej angelejmej* iga kipalewíkoj Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj

¹⁴ Kuá' el gobernador kipresójwija Juan, Jesús yajki ipan estado de Galilea, kipowato ye'noticiaj kén iga Dios temánawia. ¹⁵ Ijkin kijtowaya Jesús:

—An sí así'ya yej mochixtoya, iwán inán ayo' wejkatis iga yawi reinaroti Dios. Ay'ya máj xikchíwakan yej ayekti, iwán xicredókanya ye'noticiaj.

Jesús kinotza nawí yej topojmaj

* **1:1** 1:1 Xikita glosario “Cristo”. † **1:3** 1:3 Xikita glosario “Desierto”. ‡ **1:4** 1:4 Xikita glosario “Bautizar”. § **1:6** 1:6 Xikita glosario “Camello”. * **1:13** 1:13 Xikita glosario “Ángel”.

¹⁶ Jesús nejnentiaya ipan aten laguna yej itoka' Galilea. Ompa kita' Simón iwán Andrés yej iyiknimpa. Yejemen atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayaroytoyaj ipan inón a'ti. ¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xinetokakan, iwán nikchīwas iga ankinechkoskej yej manetokakan, ken inán topoj ankikitzkiáj.

¹⁸ Iwán íkuá'san kikajtejkej iyatarrayajmej, iwán kitokákeja Jesús.

¹⁹ Iwán Jesús achi máj nejnen, kita' ompa onokej Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Onoyaj ipan ákal, kitamanijtoyaj iyatarrayajmej.

²⁰ Iwán Jesús kinotza' inomej. Iwán yejemej kikajtejkej Zebedeo yej itájmejpa iwán imonsojmej ipan ákal. Kitokákeja Jesús.

Jesús wel kikixtiá maļespíritoj

²¹ Asitoj ipan se altepe' yej itoka' Capernaum. Iwán kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' tamachtij. ²² E' madmiradojkej kén iga tajtowa, porque Jesús kuá' tamachtíaya nešiá iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtíaj ipan iley Moisés. ²³ Tiopan-ijti' onoya se taga' yej kipiaya maļespíritoj, iwán tzajtzitewa'; kijtoj:

²⁴ —¿Té anechiwilíkoj Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati, iwán nikmati iga tej nokta yej Dios mitztapejpen.

²⁵ Iwán Jesús kajajwa' inón maļespíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtewa inín taga'!

²⁶ Iwán inón maļespíritoj kikuekuechkaltij inón taga', iwán tzajtzitikisa'.

²⁷ Iwán nochi majmawikej poxsan, iwán mosepantajtankej:

—¿Tétaj in? ¿Té yejtaj in inín yej nemo' tenextiliá? ¡Ininya sí taga' wel kitekimaka maļespíritojmej iwán kicredowaj!

²⁸ Iwán nimanín noyan momati' ipan estado de Galilea yej Jesús kichij.

Jesús kachitialiá imonān Simón Pedro

²⁹ Kuá' Jesús kisa' tiopan, yajki iwán Jacobo iwán Juan; asitoj ichan Simón kan ichan no Andrés. ³⁰ E' imonān Simón wetztoya iga kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga wetito'. ³¹ Iwán Jesús kitechoj, iwán kimakitzkijpa iga kiketza', iwán íkuá'san imonān Pedro sewi' ikajlō' iwán pewa tatamá'. Kitamá' Jesús iwán yej iwán nemiáj.

Jesús taajachitialiá

³² Kuá' kála'ya tonatí', iwán némiya takomiti kiwajwaliguilijkej Jesús nochi yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj maļespíritojmej. ³³ Iwán nochi de inón altepe' monechkojkej kaltenoj. ³⁴ Jesús kachitaltij mia' yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj maļespíritojmej, nochi kikixtilijkej. Akimakaltij iga matajtokan maļespíritojmej iga kimatiáj a'yéj in Jesús.

Jesús kipowa ye'notíciáj Galilea

³⁵ Kuá' tanestíwī'ya, e' takómi-o', Jesús moketza', iwán yajki iselti oradoto kan atelo. ³⁶ Simón iwán yej iwán nemiáj yajkij kiteṁotoj. ³⁷ Kuá' kasíkeja, kijlijkej:

—Nochi nemi mitzṁowaj.

³⁸ E' Jesús kijtoj:

—Matiakay ipan se' altepemej yej najna'san onokej iga manikpowa ye'notíciáj no ompí, iga inón nokta niwalaj.

³⁹ Iwán Jesús nemiá noyan Galilea ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej, kipojtinemiá itájtōl toTeko iwán kikixtijtinemi' maļespíritojmej.

Jesús kachitialiá se taga' yej nemi palani inakayo

40 Se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra† kitechoto Jesús, iwán motankuaketza' iná'. Kijlij:

—Siga tikneki wel xinepajti.

41 Jesús kiknelij, kichijchin iga ima', iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

42 Kuá' kijtoj ijkón, pájti'ya yej wetitoya. 43 Jesús kijlij iga mayáwiya, iwán ijkín kinonotza':

44 —Ta' xikaki, amo xikijli agaj kén iga ti-achitiá', tej xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita iwán xiktali moofrendaj iga tipájti'ya, kensan iley Moisés tatekimaka iga mamochiwa ijkón. Iga nochi makimati iga tipájti'ya.

45 E' inón taga' yajki, pewa' kipowa' nochi yej mochij, inón iga Jesús ayo' monextiaya ipan altepe', nemiá kansan ayagaj onoya, e' yayaj kitatij mia' yej de sejsé' altepemej.

2

Jesús kachitialtiá se yej awel nejnemi

1 Panoj achi días, Jesús yajki sej Capernaum. Kuá' nóyanya momati' iga yéj óno'ya kalijti' 2 monejnechkolo' este ayo' kitotolowayaj kalijti' niga kaltenoj; iwán Jesús kipojtoya itájtol Dios. 3 Iwán asitoj nawí tajtaga' yej kiwigakej se taga' yej awel nejnemi nokta. 4 E' kuá' kitakej iga awel kalakij kan ono' Jesús iga poxsan onolo' kalijti', tajtaga' kixitinkej alín ipetayo kajli kan kimatiáj iga ono' Jesús, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi. 5 E' kuá' Jesús kita' kén iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Nopíj, nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

6 E' ompa ewatoyaj sekin yej tamachtiáj* ipan iley Moisés; iwán kijtojkej ipan iyalmajmej: 7 “¿Te iga ijkón tajtowa inín taga'? Nemi kimalijliá Dios, iga ayagaj wel taekawiliá yej se kichiwa yej ayekti, petz Dios san.” 8 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—¿Te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej? 9 ¿Kén máj wel manikijli inín yej awel nejnemi? ¿Ix manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawílija”, o manikijli: “Ximoketza, xikui motapech, iwán xaja”? 10 An sí, nia nimitznextilitij iga nej yej iPiltzín Taga',† ipan inín tajli wel nikelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

11 —Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech, iwán xaja mochan.

12 Iwán inón yej awel nejnemi ikuá'ya moketza', kikui' itapech, iwán kistewa' iyixtaj nochi yej ompa onoyaj. Iwán inomej san tajtachixtikajkej, iwán ijkín kijtojkej iga kiweyimatiltijkej Dios:

—¡Ayí' ijkín tikitaj!

Jesús kinotza Leví

13 Iwán Jesús yajki sej ipan lagunajten. Iwán kuá' nochi kitatoj, Jesús kimachtij. 14 Kuá' Jesús panotiaya, kita' kan ewatoya Leví, yej ipiltzimpa Alfeo iga kicobrarojtoya impuesto iga Roma, iwán kijlij:

—Xinetoka.

Iwán Leví moketza' iwán kitoga' Jesús.

15 Jesús iwán idiscipolomej‡ takuajkej chan Leví iwán mia' yej kicobrarrowayaj impuesto iga gobierno iwán sekin yej ayompa nemij no

† 1:40 1:40 Xikita glosario “Lepra”. * 2:6 2:6 Xikita glosario “Yej tamachtiá ipan iley Moisés”.

† 2:10 2:10 Xikita glosario “IPiltzín Taga'”. ‡ 2:15 2:15 Xikita glosario “Discípulo”.

sentakuajkej iwán; iga mia' yej kitokatinemiáj. ¹⁶ Kuá' yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán fariseojmej[§] kitakej iga nemi sentakua iwán inomej, kijlijkej discipolomej:

—¿Te iga amomaestros sentakua wán yej kicobrarrowayaj impuestos* iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayekti?

¹⁷ Kuá' Jesús inón kikagui', kijtoj:

—Yej yektitokej ayá' kinekij yej taachitialiá, yej wetitokej, kena kinekij. Nej ayá' niwalaj niktemoko yej ye'nemij. Niktemoko yej kichiwaj yej ayekti.

Kitajtanij Jesús kén iga mayunaro

¹⁸ Yej kitokatinemiáj Juan iwán fariseojmej mayunarojtoyaj, iwán sekin kitajtanitoj Jesús, kijlijkej:

—In yej kitokaj Juan iwán fariseojmej, ¿te iga mayunarowaj, iwán modiscipolomej ayá' mayunarowaj?

¹⁹ Jesús kijtoj:

—¿Ix wel amo matakuaқан te-ikniwán қan monamiktulo kuá' chokotzin yej monamiktiá ono' iwamej? Siga ompa ono' chokotzin, awel mamayunaroқan. ²⁰ E' yawi asítisan kuá' kiwigaskej chokotzin, íkuá' kena, mayunaroskej.

²¹ 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanas tzotzolsósol. ²² Ipan ikypakuetaxtekon† awel nо moakiá vino yej kichíjkejo', iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yekti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamooki vino yej kichíjkejo'.

Discipolomej kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

²³ Se día kuá' mosewilo, Jesús panotiaya mijiti', iwán idiscipolomej pe' iga kitejtektiajkij trigo. ²⁴ Fariseojmej kijtojkej:

—Ta' xikita, ¿te iga modiscipolomej kichiwaj tekipánol yej ayekti mamochiwa ipan día kuá' mosewilo?

²⁵ E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerojkej yej ikya kichij David iwán yej iwán nemiáj kuá' cholojtinemiáj, iwán mayanakej? ²⁶ David kala' tiopan, íkuá' Abiatar katka kimandarowaya sacerdotejmej. Iwán David, kikuaj pamej yej itátkipa Dios, yej wel kikuaya petz sacerdotejmej, iwán kimá' nо yej iwán nemiáj.

²⁷ Iwán Jesús nо kijtoj:

—Dios achto kichij taga', después kitekimá' iga mamosewi se día; inón kijtojneki iga taga' máj importante que día kuá' mosewilo. ²⁸ Nej yej iPiltzin Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

3

Taga' yej matakuayaxto'

¹ Jesús yajki sej ipan itiopamej israelitajmej, iwán ompa onoya se taga' yej matakuawayaxto'. ² Iwán kipipixtoyaj Jesús iga makitakaan siga kachitaltij ipan día kuá' mosewilo, қansan wel makitelwikan. ³ Jesús kijlij yej matakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiki tatajkoyan.

⁴ Jesús kitajtan yej ompa onoyaj:

§ 2:16 2:16 Xikita glosario "Fariseo". * 2:16 2:16 Xikita glosario "Impuestos". † 2:22 2:22 Xikita glosario "Kuetaxtekon".

—¿Kén tē wel mochiwa ipan día kuá' mosewilo; yey yēkti, o yey ayēkti? ¿Mamoachitianti agaj o mamomikti?

E' yejemej atajtojkej. ⁵ Jesús kitachilij inomej; kikuesowilijpa, iwán moyolmiktij iga inomej yoltakuaktikej. Jesús kijlij inón yey matakuawayaxto':

—Xikmelawa moma'.

Iwán inón taga' kimelaj ima', iwán yektia'ya. ⁶ Iwán inomej fariseojmej kiskej; yajkij motajtołtitoj iwán sekin yey kitokaj rey Herodes,* iga makimiktikan Jesús.

Poxsan monechkolo lagunajten

⁷ Iwán Jesús yajki ipan lagunajten iwán idiscipolojmej, iwán kitoga' komati gente de Galilea. ⁸ Kuá' kimatikej iga Jesús kichiwaya kuajkuantas yey ayi'pa mo-ita, kiskej gente de Judea, de Jerusalén, de Idumea, yey ichamej iyikan weya' Jordán, de Tiro iwán Sidón, iwán yey najna'san ichamej iga yajkij kitatoj Jesús. ⁹ Inón iga Jesús kijlij idiscipolojmej iga makitemowilikan se ákal iga ompa matejkawi, iga amo makipipitzkoka. ¹⁰ Iga kachitiantij komati iwán mia' yey wetitoyaj, este mopilowayaj iga kichijchimisnekiáj Jesús. ¹¹ Kuá' yey kipiayaj malespíritojmej kitayaj Jesús, motankuaketzayaj iyixtaj, iwán tzajtziáj:

—¡Tej iPiltzin Dios!

¹² E' Jesús kitekimá' iga amo nokta makijtoka a'yéj in yéj.

Jesús kitapejpena doce itatitanimej yey no kijliáj apóstolejmej

¹³ Iwán Jesús tejka' ipan se tepe' iwán ompa kinotza' yey yéjsan kitapejpen; iwán yajkij kan ono' Jesús. ¹⁴ Iwán kitapejpen doce de yejemej iga iwán manemikan iwán iga makipowakan itajtł Dios. ¹⁵ Iwán kijlijkej iga wel mataachitiantikan iwán iga wel makikixtikana malespíritojmej. ¹⁶ Ijkin itokamej inón doce yey kitapejpen Jesús: Simón, yey no kitokawij Pedro; ¹⁷ Jacobo iwán iyiknin yey itoka' Juan, yey ipilowampa Zebedeo, Jesús kijliaya Boanerges, yey kijtojneki "tajtaga' yey nimanin kuejkuesiwij."† ¹⁸ Kitapejpenkej Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo yey ipiltzin Alfeo, Tadeo iwán Simón yey ipartidoj nacionalista.‡ ¹⁹ Iwán Judas Iscariote, yey máj máj kinamá' Jesús.

Sekin kijtowaj iga Jesús kipiá ipoder Tzitzimi'

Iwán Jesús kala' iwán idiscipolojmej ipan se kajli. ²⁰ Iwán sej poxsan monechkolo', este Jesús iwán idiscipolojmej ayo' wel takuayaj. ²¹ Kuá' kimatikej yey Jesús iparijentejmej, walkej kan ono' iga makiwigakan, porque kijtowayaj iga ayo' ye'tajlanto'.

²² No yey tamachtiaj ipan la ley yey walkej Jerusalén, kijtojkej:

—Inin taga' nemi wan Tzitzimi'§ yey ijéfejpa malespíritojmej, iwán iga ipoder Tzitzimi' kikixtia malespíritojmej.

²³ Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kipowilijkej se kan mamixkuñtilo, kijtoj:

—¿Kén wel Tzitzimi' makikixti Tzitzimi'? ²⁴ Siga se país mochiwa ome grupo iga mosenkuejkuesowaj, inón país awel wejkawas. ²⁵ Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkawas iga masetitokan.

* **3:6** 3:6 Injmej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipałewiayaj rey Herodes yey de los romanos yey tilitkmej yey kitaksayaj judiyojmej. Xikita no glosario "Herodes". † **3:17** 3:17 Ipan Griego kijtowa iga "ipilowan teyo'", anka iga Jacobo iwán Juan pox kuejkuesiwikej ken kichijkej kuá' onoyaj Samaria; Lc 9:54. ‡ **3:18** 3:18 Xikita Lc 6:15 § **3:22** 3:22 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yey kijtojneki Satanás.

26 Siga Tzitzimi' igánajsan kikixtiá maļespiritojmej, yej yéjpasan itatki, awel wejkaᵛas, iwán ompa tamis ipoder.

27 'Ayagaj wel kalaki çan se taga' yej tajpalej iga makikuili yej itatki, siga ayá' achto kilpiá; ijkón sí wel kitakuijkuilij.

28 'Nimitznojma-ijliáj, iga Dios nochi wel kelkaᵛiliá yej kichiwaj yej ayekti, iwán nochi yej makijtōkan yej ayekti. 29 E' yej mamaļtajto iga iyE-spiritoj Dios, ayo' wel nikeman moelkaᵛilij, nochipa Dios keļlamikilijtos.

30 Ijkón kijtoj Jesús iga kijlijtoyaj iga kipiaya maļespiritoj.

Kitakij Jesús iye' iwán iyokichikniᵛan

31 Mieļ ómpao' onoya Jesús, asi' iye' iwán iyokichikniᵛan, e' kajkej fuera, iwán taᵛitankej iga makinōtzatij Jesús. 32 Yej eļewatoyaj iwán kiyawalojtoyaj Jesús, kijtojkej:

—Moye' iwán mookichikniᵛan onokej fuera iga mitztemowaj.

33 Jesús kijtoj:

—¿A'yéj noye' iwán nookichikniᵛan?

34 Kitachilij yej kiyawalojtokej, iwán kijtoj:

—Inimejwa' in noye' iwán nokniᵛan. 35 Yej kichīwa ken Dios kineki, inonwa' in nookichikniᵛan, nosiwa-ikniᵛan iwán noye'.

4

Ken iga miᵛkuᵛtilo ipan yej toka

1 Jesús pewa' sej tamachtij ipan lagunajten, iwán monechkoj komati gente kan yéj onoya. Póxsanya katka komatimej, este Jesús tejkaj ipan se weyi ákaļ yej onoya ipan laguna, iwán ompa motaļij iga tamachtij. Nochi gente onoya ipan aᵛen. 2 Iwán pewa' tamachtij ipan mia' kan wel mamixkuᵛtilo; iwán kuā' tamachtijtoya, kijtowaya:

3 —Xikakikan inin: Se taga' yajki tokatō. 4 Kuā' nemi kipapatanaltia íyol trigo,* ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán waļkej toᵛomej iwán kikuajkej. 5 Ono' yej wetzitoj tetzaļan, kan ono' ajalín taļli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanin iga taļli ayá' pox tilakti'. 6 E' kuā' tonatikisa', pilini', iwán waļgui' iga ayá' monelwatij. 7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj; witzyoj wejweyakej iwán kijiyoᵛmiktij tato' iwán ayá' taļgui'. 8 E' ono' yej wetzito kan yé'taļ. Ixwakej iwán wejweyakej, iwán pox mochiļ. Ipan sejsé imiawayo kitalilij treinta, iwán sekin kitalilij sesenta, iwán sekin kitalilij cien.

9 Jesús kijtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuᵛtilo

10 Kuā' Jesús káwi'ya iselti, yej onoyaj itenoj iwán los doce discipolojmej kitajtankej te kijtojneki on kan mamixkuᵛtilo. 11 Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmaᵛiltiáj yej aya agaj kimati ken iga yéj reinarowa;† e' yej aya kicredowaj, yej nikmachiáj, nochi nikpowiliajpa kan mamixkuᵛtikān. 12 Ijkón malej iga matachakan, ken tikita ayá' tacháj. Malej iga matakakikan e' amo makentenderokan nité, iga amo mamoyolpatakān iwán iga amo makelkaᵛilikān yej kichijkej yej ayekti.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón yej toka

13 Kijtoj no:

* 4:4 4:4 Iga motōka trigo sekin kipapatanaltiajpa. Xikita dibujo Mt 13:9. † 4:11 4:11 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

—¿Ix ayá' ankentenderowaj in inín kan mamixkuñtilo? ¿Kéntaj anyawij ankentenderotij sékino' máj kan mamixkuñtilo? ¹⁴ Yej toka, inón ken yej kipowa itájtól Dios. ¹⁵ Sekin ken tikita íyól trigo yej wetzi' ipan ojti: kikakij itájtól Dios, e' kuá' kikakíkeja, wí' Tzitzimi' iga kelkawaltikij tájtól yej ken kuá' toktoya ipan iyalmajmej. ¹⁶ Sekin ken íyól trigo yej wetzi' ipan teyoj, kikakij itájtól Dios iwán kiye'itaj. ¹⁷ E' ken kuá' ayá' nelwayojkej iwán ayá' wejkawaj. E' kuá' panowa yej kiyolmikiáj o kijiay iga netokaj, mosemákaja. ¹⁸ Iwán sekin ken tikita íyól trigo yej xini' ipan witzyoj; kikakij itájtól Dios, ¹⁹ e' kiyoltilana nochi yej ono' ipan inín tajli, kineki makipoxpiá tomín iwán ijkón iga mopoipolowa, iwán kuajkuantás kineki makipiá; nochi inín kelkawaltia itájtól Dios iwán ayá' kichiwa yej yekti. ²⁰ E' ono' sekin yej kikakij itájtól Dios iwán kiye'itaj iwán kichiway yej yekti. Sekin ken íyól trigo yej kimá' este treinta iwán sekin ken yej kimá' sesenta iwán sekin ken yej kimá' este cien itakilka.

Jesús kijtowa ken iga mamixkuñtilo ipan ti'ti

²¹ Nō kijtoj:

—¿Ix motaliá ti'ti itampa cajón o itampa tapech? Awel, ti'ti motaliá ajko iga matawi. ²² Puej inewi yej iyanto' yawi monextiti. Iwán nochi yej mo-ichtaka-ijtoj, yawi momatiti. ²³ Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

²⁴ Iwán nō kijtoj:

—Xikye'kakikan yej nimitzijliáj, siga ankiyolmakaj, ankentenderoskej. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nō Dios mitzmakaskej. ²⁵ Yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuñlitij.

Jesús tajtowa de se semilla yej ixwa iga mamixkuñtilo

²⁶ Jesús kijtoj nō:

—Ken iga reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej toka. ²⁷ Kochi iwán tanesi moketza; áwil se'ya día, yej kitoga' ixwa iwán weyá iwán yéj akimati kén iga ixwa'. ²⁸ Tajli kixwaltiá; achto pochini iwán máj máj kisa imiawayo iwán chikawayay íyól. ²⁹ Kuá' chiká'ya itakilka, kitékija iwán mosasakay.

Jesús kipowa mostaza íyól

³⁰ Kijtoj nō Jesús:

—Nia nimitzpowilitij se' kan mamixkuñtilo iga xikmatikan kén iga Dios reinarowa. ³¹ Ken tikita íyól mostaza yej motoka iwán mochiwa weyikuawi', malej iga máj alimpa de nochi semilla yej ono' ipan tajli. ³² E' kuá' motóga'ya, weyá máj sej que nochi tato'mej, majmayowi poxsan, este totomej wel moxeketiáj ompa iga tasejkan.

Jesús tanextiliaya kan wel mamixkuñtilo

³³ Jesús tamachtiaya mia' kan mamixkuñtilo, este ke' yejemej wel kentenderowayaj. ³⁴ Siga ayá' kipowaya kan mamixkuñtilo, ayá' tamachtiaya; idiscipolomej kan iyokamej kijliayaj te kijtojneki inón kan mamixkuñtilo.

Jesús kipacholtiá ejeka' iwán maréjál

³⁵ Inonsan día kuá' tayowáti'ya, Jesús kijlij idiscipolomej:

—Mati-apanokan.

³⁶ Iwán Jesús kikajtej la gente iwán yajkij iwán idiscipolomej ipan inonsan weyi ákal kan tamachtijtoya, iwán kitokatiajkij sékino' máj ákalmej. ³⁷ E' tzinti' se ejeka' yej pox tajpalej, iwán poxsan mopapalakachowaya a'ti este kajkalakiá ipan ákal iwán némiya atemiá. ³⁸ E' Jesús kochtiaya itzinkopa ákal, mokuajtetontijtiaya iga kuajteton. Kixitijkej iwán kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¿In tej, atikita iga némiya ti-awetzij?

³⁹ Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán kijlij a'ti:

—¡Xipachiwi! ¡Xónosan!

Iwán inón ejeka' pachiwi', iwán santakampolijtikawi'. ⁴⁰ Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¿Ix áyataj anmoconfiarowaj ipan nej?

⁴¹ Iwán yejemen poxsan majmatikajkej, iwán yejémensan mosesepantajtaniáj:

—¿A'taj yéj an nokta in inín taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

5

Jesús kachitialiá se taga' yej kipiá malespíritoj

¹ Asikej iyikampa laguna, kan itoka' Gadara. ² Kuá' Jesús temoj ipan ákał; kixnan se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán inón taga' kisa' posantoj.

³ Inón taga' kochá kan motokalo iwán ayagaj wel kilpiaya malej iga cadena. ⁴ Mia' vej kilpijakaj iga cadena ipan iyikxi iwán ipan imajma', e' yéj kikokotonaya, ayagaj nokta wel kidominarowaya. ⁵ Nochipa nentinemiá; semilwi' iwán senyówal, tzajtzitinemiá ipan tepeyoj iwán kan motokalo, igánajsan momagatinemiá iga te'ti. ⁶ E' kuá' kiwejka-ita' Jesús, motaloj iwán motankuaketzato iyixtaj. ⁷ Tzajtzitéwa'pa iga kijlij:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzin Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniá iga amo xine-iknochiwa.

⁸ Ijkón kijtoj iga Jesús ijkín kijlijtoya:

—¡Malespíritoj, xikisa ipan inín taga'!

⁹ Jesús kitajtan:

—¿Té motoka'?

Iwán kijtoj:

—Notoka' Mia', iga nipoxkomatimej.

¹⁰ Iwán kiteki'tajtanilij Jesús iga amo makititani wejka in inomej malespíritojmej. ¹¹ Ompiga onoya mia' koyamemej, takuajtinemiáj ipan tepe'. ¹² Malespíritojmej ijkín kiteki'tajtanilijkej Jesús:

—Xineñitanikan iga manikalakikan ipan koyamemej.

¹³ Jesús kijlij iga mayakan ompiga; iwán inomej malespíritojmej kijekstejkej ipan taga', iwán kalakitoj ipan anka dos mil koyamemej, iwán inomej momajmapetzkotoj ipan barranko iwán wetzitoj lagunajijti'. Iwán ompa amikikej.

¹⁴ Yej kicuidarojtinemiáj koyamemej mokacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan ranchojmej iwán yajkij la gente kitatoj te sucederój.

¹⁵ Kuá' asikej kan ono' Jesús, kitakej inón taga' yej kipiaya malespíritojmej, ye'tajlánto'ya iwán este ewato'; iwán majmawikej.

¹⁶ Iwán inomej yej kitakej, kipojkej de inón taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán de koyamemej. ¹⁷ Iwán la gente kiteki'ijlijkej Jesús iga makísaya ipan italmej.

¹⁸ Kuá' Jesús nemi tejkawi ipan ákał, inón taga' yej kipiaya malespíritoj, kiteki'ijlij iga mayáwiya iwán. ¹⁹ E' Jesús ayá' kine', kijlij:

—Xaj mochan kan onokej mokniwan. Xikpowilikan inewi yej toTeko kichij iwán tej, iwán iga mitziknelij.

²⁰ Iwán inón taga' kipowa' nochí san ken iga kichij Jesús iwán yéj. Kipojtinemi' noyan ipan ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis iwán nochí kiyé'kakikej.

Jesús kojpa-ixitiá Jairo itaoch̄in, iwán sewo' siwá' kachitialiá

²¹ Kuá' Jesús iwán idiscipolójmej apanojkej ipan ákał, pox kipolójkej Jesús; iwán yéj ka' ipan aṭen. ²² Iwán asiko se ṭaga' yej mandarowa ipan se itioṭan israelitajmej. Inón ṭaga' itoṭka' Jairo; kuá' yéj kita' Jesús, motankuaketza' iyikxiteñoj. ²³ Iwán poxsan kitajtaniłij iwán kijlij:

—Notaoch̄in némiya miki. Achi xaj xikṭalil̄iti moma' iga maachitiá iwán amo mamiki.

²⁴ Iwán Jesús yajki iwán. Komati gente kipolójtiaya, este mopipitzkojtiajay. ²⁵ Iwán ompa yaya no se siwá' yej wetitoya, iga doce años kistoya esti ken imés yej awel pachiwíá. ²⁶ Iwán mia' médico, awel kipalewijkej, majwa' kiknoṭch̄iwayaj inón siwá', iwán motatámija, e' ayá' achitiá', majwa' nemi wetiaya. ²⁷ Kuá' kikagui' iga ompa nemi Jesús, inón siwá' kitechojtiajki itepotztájbapa kan polijtiálo; iwán kichijchimilij isotantzótzol. ²⁸ Ipan iyalmaj kijtowaya: “Masa an nikchijchimilij itzótzol ni-achitiás.” ²⁹ Iwán íkuá'san pachiwí' iga kitztoya ken imés; iwán kimach̄ilija iga mela'achitia'ya nokta. ³⁰ Iwán Jesús kimati' iga ipoder agaj kachitiltij. Tachá' itepotztajpa kan polijtiálo, iwán tatajtán:

—¿A'yéj nechijchimilij notzótzol?

³¹ Idiscipolójmej kijtojkej:

—Tikita iga mitzp̄ipitzkojtiawij, iwán titatajtani: “¿A'yéj nechijchin?”

³² E' Jesús tatachá' noyan iga makita a'yéj in yej kichijchin. ³³ Inón siwá' kuekuechkatoya iga majmatoya iga kichijchimilij itzótzol. Yajki iyixtaj Jesús motankuaketzato, iwán kinojma-ijlij ṭe kichij. ³⁴ Jesús kijlij:

—Nop̄ij, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Inán xaja tamelá, ti-achitia'ya.

³⁵ Mieṭ tatapojtóyao' Jesús, asikej sekin yej wálkej ichan Jairo, inón yej mandarowa ipan se tiopan. Kijtojkej:

—¡Mosiwapiltz̄in mi'ya! Ayo' máj xikuejkueso toTamachtiani.

³⁶ E' Jesús akitaṭolkuí' yej tajtojkej, iwán kijlij Jairo:

—Amo ximajmawi. Ximoconfiaro ipan nej.

³⁷ Iwán Jesús ayo' kine' iga makitoka nochi, Pédro-san, Jacobo iwán Juan yej iyikn̄in Jacobo. ³⁸ Kuá' asíkeja chan Jairo, Jesús kita' iga popolijtoló', pox chokatołó' iwán wa'tzajtzitolo'. ³⁹ Kala' Jesús iwán kijtoj:

—¿Te iga poxsan an-oyojtokej iwán anwa'tzajtzitokej? Inín takotz̄in ayá' mikto', yejwa' kochto'.

⁴⁰ Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, e' Jesús kikijkixtij inoch̄in. Kájkejsan Jesús iwán yej iwán senemiáj, takotz̄in itaj iwán iye' kan mejmelajto' takotz̄in. ⁴¹ Iwán Jesús kimak̄itzkij takotz̄in yej mikto' iwán tajtoj ipan itájtol, yej hebréojpa, kijtoj:

—Talita, cumi —yej kijtojneki: Takotz̄in, nimitzijliá iga ximoketza.

⁴² Íkuá'san in inón takotz̄in yej kipiaya doce años, moketza', iwán néjnenya. Iwán poxsan moyolmajtilo'. ⁴³ E' Jesús tatekimá' iga amo mamopowa yej mochij. No tatekimá' iga mamotamákaya takotz̄in.

6

Jesús nemi Nazaret kan moskaltij

¹ Jesús kisa' ompa iga mokuēpa' ipan ital, iwán kitokakej idiscipolójmej. ² Kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús pewa' tamachtij tiopan. Yej kikakiáj kén iga tamachtijtoya, san tajtach̄ixtikawíáj. Kijtowayaj:

—Inín ṭaga', ¿kan momachtij iga pox tajtolmati? ¿A' ijkón kinextilij? ¡Pox wel kich̄iwa milagro yej ayi'pa mo-ita! ³ ¿Ix ayejtaj el carpintero, inón yej

ipiltzın María? Itzoyowan itoká' Jacobo, José, Judas iwán Simón. Iwán isiwa-ikniwan nigaj nō ichamej.

Iwán ayá' kitajtolkuikej. ⁴ Jesús kijtoj:

—Se profeta nochi kitajtolkuiliáj; e' ipan iyaltepe' iwán ichan ayá' kitajtolkuij niga iyikniwan.

⁵ Jesús ompa awel kichij ni se milagro; sékinsan kachitaltij, kitalílija ima'. ⁶ Madmiradowaya iga inomej ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús tamachtijtinemi' ipan altepemej yej najná'san.

Jesús kititani idiscipolojmej iga makipowatij itájtōl

⁷ Iwán Jesús kinotza' inomej doce idiscipolojmej. Iwán pe' kitijtitan iga mayakan ojomen. Iwán kimá' poder iga wel makixtikān malesspítojmej.

⁸ Iwán kijlijkej iga amo makiwigakan nité ipan ojtī kan yaskej, petz bastón. Kijlijkej iga amo makiwigakan mórral, niga tákual, niga tomīn.

⁹ Iwán makajakijtiakan igakmej, iwán sejsesan ikuachmej, ayá' este ojome.

¹⁰ Iwán kijlijkej nō:

—San kan amasitij, ipan se kajli kan wel amonoskej, ómpao' xikawikan este matami amotekipánōl iwán ankisaskej ipan inón altepe'. ¹¹ Iwán siga kanaj ayá' mitzomemawíáj niga mitzkakisnekij, xikisakan ompa, xiktzejzelokan amokxitalpínōl iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yekti. Nimitzijliáj iga inomej, kuá' Dios tajuzgarōj, yejemej máj kiknochiwaskej que yej de Sodoma iwán de Gomorra iga ayá' mitzomemawijkej.*

¹² Jesús idiscipolojmej kiskej iga kipojtinenkej iga la gente mamoyolpata.

¹³ Iwán yejemen komati kikixtijkej malesspítojmej, iwán kikuapatzojkej iga aceite mia' yej wetitoyaj, iwán achitiakej.

Noyan momati te kichíwa Jesús

¹⁴ Noyanya momatiá yej kichij Jesús, nō kimati' el rey Herodes, iwán kijtoj:

—Juan yej tabautizarowaya ojpa-isa' sej kan miktoya, inón iga wel kichíwa milagro yej ayí' mo-ita.

¹⁵ Sekin kijtowayaj:

—Ininwa' lejuntoj Elías.

Iwán sekin kijtowayaj:

—Ininwa' profeta kensan yej ikyapamej profetajmej.

¹⁶ Kuá' Herodes kikagui' inín, kijtoj:

—Ininwa' Juan yej nitatekimá' iga makikechtekikan, iwán inán ojpa-isa' kan miktoya.

Herodes kimiktiá Juan yej tabautizarowa

¹⁷ Gobernador Herodes kisiwakuilij iyiknīn yej itoká' Felipe. Isiwa' itoká' Herodías. Herodes tatekimá' iga Juan makilpikan iga cadena iwán makipresojwikan, iga ¹⁸ Juan ijkín kijixko-ijlij Herodes:

—Ayekti iga tiksiwakuilij mōknīn.

¹⁹ Herodías kijiyaya Juan iwán kinekiá makimikti, e' ayá' welitiaya, ²⁰ iga Herodes kimatiá iga Juan ayá' nemi kichíwa yej ayekti, yéj yé'nemiá, iwán kimajmawiliaya, inón iga ayá' kinekiá iga isiwa' makimikti Juan. Herodes kiyé'kakiá ken iga tatapowaya Juan, malej iga ayá' kentenderowaya inewi.

²¹ E' Herodías kási'san ken iga yawi kimiktiti Juan. Kuá' asi' icumpleaños Herodes, ilwichij, kitamá' yejsan jefejmej iwán comandantejmej iwán yej mandarowaj Galilea. ²² Kuá' nento' ilwi', isiwapiltzın Herodías mijtotij.

* 6:11 6:11 Gn 19:4-25

Iwán Herodes iwán yej íwán sentakuajtoyaj kipoxye'itakej ken iga mijtotij, iwán Herodes kijlij takotzin:

—Xinetajtani santé tiknekis, iwán nimitzmakas.

²³ Herodes kinojma-ijtoj iga kimakas san te kitajtanilij, malej iga makitajtani iga makimandaro tajko país. ²⁴ Kua' takotzin kisa' ompa, kijlij iye':

—¿Té niktajtanilij?

Iye' kijlij:

—¡Xiktajtani itzontekon Juan yej tabautizarowa!

²⁵ Takotzin kala' nimanin kan onoya Herodes, iwán kijlij:

—Nikneki xinemaka semisan ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

²⁶ Iwán Herodes poxsan moknomati', e' como kijoja iga nochi kichiwás san te motajtanilij, iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj, inon iga kichij yej kitajtanilijke. ²⁷ Imaninsan el gobernador kitekimá' se isoldadoj iga makiwajliguili itzontekon Juan. ²⁸ Inon soldado yajki kikechtekito Juan kan onoya preso. Iwán kiwiga' itzontekon ipan se platojwéj, kimajkuiltij takotzin iwán yéj kimakato iye'.

²⁹ Kua' kimatikej idiscipolomej Juan, yajki kikuitoj kan mikto', iwán yajki kitokatoj.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

³⁰ Iwán apostolejmej† monechkojkej iwán Jesús, iwán kipowilijkej inewi yej kichijkej iwán ken iga tamachtijkej. ³¹ Jesús kijlij iyapostolejmej:

—Xinetokakan, matiakan matimosewitij kan ayagaj ono'.

Iga mia' yej asiáj iwán yayaj, iwán witziaj máj, este Jesús iwán idiscipolomej ayo' kasiáj lugar iga takuayaj. ³² Jesús iwán iyapostolejmej tejkajkej ipan akal iga yajki kan ayagaj ono'. ³³ E' mia' kita' kua' yajki. Kixmatikej iga Jesús, iwán yej ichajchan ipan altepemej, ompiga motalojkej kan yawi Jesús, iwán achto yejemej asikej. ³⁴ Kua' Jesús kisa' ipan akal, kita' iga poxsan mialo', iwán kikenlij. Kita' iga yejemen ken borregoitzitzin‡ yej atekoyojkej; iwán pewa' iga kuajkuantas kimachtijkej. §

³⁵ Kua' tióta'ya, idiscipolomej kijlitoj Jesús:

—Tióta'ya iwán nigaj ayagaj chantito'. ³⁶ Xikijli toknimej iga mayakan ipan altepetzitzin iga makikowatij te kikuaj.

³⁷ E' Jesús kijtoj:

—Amejemen xiktamakakan.

Yejemen kijtojkej:

—¡Malej iga manikpiakan ke' se kitaniá ocho meses, awelsan nikowaskej pan iga nochi!*

³⁸ Jesús kijtoj:

—¿Kesi pan ankipiáj? Xakan xikitatij.

Kua' kimatikej, kijtojkej:

—Ono' se mano pan iwán ome michin.

³⁹ Iwán kitekimakakej iga mamotalikan ipan sakatzitzin; ⁴⁰ iwán motajtalkej de cien iwán de cincuenta. ⁴¹ Jesús kikui' inon se mano pan iwán inon ome topo, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios. Iwán kitatajkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolomej iga makirrepartirokan. No kirrepartiroj michin. ⁴² Takuajkej inochimej este ijixwikej. ⁴³ Iwán discipolomej

† 6:30 6:30 Xikita glosario "Apóstol". ‡ 6:34 6:34 Xikita glosario "Borrego". § 6:34 6:34 1 R 22:17; Zac 10:2 * 6:37 6:37 2 R 4:42-44

kitemijkej doce chikiwi' pañ iwán michin yej ay' mokuaj. ⁴⁴ Yej takuajkej, cinco mil tajtaga'.

Jesús nejnemi a-ixko

⁴⁵ Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga mate-jkawíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen iga mayakan se altepe' yej itoka' Betsaida. Jesús tanawatijtikáwigo'. ⁴⁶ Kuá' tanawátija, Jesús oradóto ipan tepe'. ⁴⁷ Kuá' tayowátí'ya, ákal kan nemi yayaj discipolojmej, yayay tajko laguna. Iwán Jesús onóyao' kan kawi'. ⁴⁸ Kita' iga idiscipolojmej ayo' wel arremiarowaj, iga kixnantiáyajpa ejeka'. Iwán kuá' tanestíwi'ya, Jesús kitechoj idiscipolojmej, nejnentiaya iyixko a'ti; mochij iga némiya panotiaya. ⁴⁹ Kuá' discipolojmej kitakej iga agaj nejnentiá iyixko a'ti, kijtojkej anka ánimaj, iwán tzajtzikej. ⁵⁰ Inochin kitakej iwán momajtijkej. E' Jesús imanín kinotzkej:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej Jesús, amo ximajmawikan!

⁵¹ Iwán Jesús tejkaj no ipan ákal kan onokej iwán pachiwi' ejeka'; discipolojmej san tajtachixtikajkej; poxsan madmiradojkej. ⁵² Yejemen ayá' kiyé'entenderowayaj inón yej yalwapa kichij Jesús iga tatamá', iga pox kuatakaktikej.

Jesús kachitialiá yej wetitokej ipan altepe' Genesaret

⁵³ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret; ompa kilpijkej ákal ipan aten. ⁵⁴ Kuá' kiskej ipan ákal, la gente imanín kixmatikej Jesús. ⁵⁵ Iwán temotatalojkej iga kikuitoj yej wetitokej ipan altepemej yej najna'san, kiwajwaligakej ipan tapech iga kikawilitoj Jesús. ⁵⁶ Iwán noyan kansan yaya, ipan weyi altepemej, o siga altepetzitzin o ipan rancho, ompa kitaliayaj yej wetitokej kan panowa Jesús. Iwán kiteki'tajtaniliayaj iga achi makichichimilikan itempan itzótzol. Iwán nochi yej kichichimilijkej achitiakej.

7

Jesús kikulparowa inomej gente iga kikajtewaj se lado imandamientoj Dios

¹ Fariseojmej iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés yej walkej Jerusalén, kitechojkej Jesús. ² Yejemej kitakej idiscipolojmej Jesús iga ayá' momapakakej, iga takuajkej iwán imasokiyomej. Ayá' momapakakej ken tatekimaka ileyemej. Inón iga kimalitakej. ³ (Iga fariseojmej iwán nochi judiyojmej kitekichiwaj ken itajwewejmej kitekichiwayaj iga ayá' takuaj siga ayá' achto momapakaj mia' vej. ⁴ Iwán siga yajkaj tajkoaltepe', siga aya momapakaj, ayá' takuaj. Iwán ono' mia' yej yejemen kitekichiwayaj, ken iga tapajpakalo iwán ken iga mopaka tapech.) ⁵ Fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, tatajtankej:

—¿Te iga modiscipolojmej ayá' kichiwaj ken tanextilijkej totajwewetkej?, takuaj iwán imasokiyomej.

⁶ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej anmopajpantiáj iga anye'nemij, ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías de amejemen, ijkulijto':

Iga amotémejsan anneweyimatiltiáj,
e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejamikij.

⁷ Ígasan anneweyimatiltiáj,

iga antanextiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanextiliá.*

* 7:7 7:7 Is 29:13

⁸ Ankikajtejkej ken tatekimaka Dios, iga ankichiwaj ken tatekimaka taga': ken iga tapajpakalo iwán ankichiwaj miajmiá' yej áchisan ijikón.

⁹ No kijliayaj:

—Amejemen ankikajtejwej ken tatekimaka Dios iga ankichiwaj ken amejemempa antamachtiáj. ¹⁰ Moisés kijtoj: “Xik-respetaro motaj iwán moye'”, iwán “Yej makimaldeciro itaj iwán iye', inón mamomíktiya.”† ¹¹ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel kijliá itaj o iye': “Nopáj, nomáj, inán awel nimitzpalewíj, iga yej nikpiá, inón iga toDios nikmakas noofrendaj.” ¹² Siga ijkón, ankijtówajwa' iga ayo' nokta makipalewi itaj iwán iye'. ¹³ Iga ijkón ankichiwaj áyo'wa' ankitajtolkuíj Dios iga máj ankitokaj ken yej ikya mochíwaya iga ijkón amosešepannextiliáj. Mia' yej ankichijtokej yej ijikómpasan.

Jesús kijtowa te iteki yej temopa ipan toalmaj

¹⁴ Jesús sej kinotza' la gente, iwán kijtoj:

—Amonochin xikakikan iwán xikentenderokan yej nia nikijtoti: ¹⁵ Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita. E' yej se kichíwa yej ayekti, inón sí Dios ayá' kiye'ita. ¹⁶ Amejemen yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁷ Kuá' Jesús kikajtej la gente iwán kála'ya kalijti', idiscipolojmej kitajtankej te kijtojneki in inón kan mixkuñtilo. ¹⁸ Jesús kijtoj:

—¿In amejemen aya'taj no ankentenderowaj? Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita, ¹⁹ iga inón ayá' asi este ipan iyalmaj, sino que iyijtikosan iwán kikixtiá sej.

Inón kijtoj iga nochí tákual wel mokua iwán ayá' kitzakuiliá iga makiná'techo Dios. ²⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Yej agaj kichíwa yej ayekti, inón sí Dios ayá' kiye'ita. ²¹ Iga yej kichijto' yej ayekti, ijkón kejlanto' ipan iyalmaj; ono' yej namiktito' yej yawi wan se', sekin masij áyapa monamiktiáj, sekin tamiktiá, ²² ono' yej tachteki, ono' yej kineki makipiá yej ayéj itatki, ono' yej ayá' ye'nemi, ono' yej takajkayawa, yej pox taelewiá malej iga namiktito'ya, ono' yej ta-ixita iga kipiásneki tejté, yej tapopowa, yej moweyimati, iwán yej xejxeto'nemij. ²³ Nochí inimej yej ayekti yej se kichíwa, inón kisa ipan iyalmaj iwán inón kichíwas iga Dios ayo' kiye'itas.

Se siwa' yej sentaman, moconfiarowa ipan Jesús

²⁴ Jesús yajki ipan ital Tiro iwán Sidón. Kala' kalijti' iwán yéj ayá' kinekiá iga mamomati, e' awel miyan. ²⁵ Imanin kimati' se siwa' yej kipiaya se itaochin yej kipiaya malespíritoj. Inón siwa' kitato Jesús iwán motankuaketza' iyikxiteñoj. ²⁶ Inón siwa' sentaman iga griego itajtöl iwán irrazaj sirofenicia. Kitajtanilij Jesús iga achi makikixtiliti inón malespíritoj itaolin. ²⁷ E' Jesús kijlij:

—Nej achto manikpalewi nogentej, siga tej achto nimitzpalewiá, ken tikita nikuñliá tákual kokone' iwán nikmaka pelomej.

²⁸ Siwa' kijtoj:

—Jekej, ijkón nokta noTeko, e' pelomej yej onokej itampa mesa, kipejpenaj takualtatájkol yej kokone' kixiniáj kan nemi takuaj.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj; welya xaj, malespíritoj kisa'ya ipan motaolin.

³⁰ Kuá' inón siwa' asito ichan, kasito itaolin wetzto' ipan tapech, iwán ayo' kipiá malespíritoj.

† 7:10 7:10 Ex 20:12; 21:17

Jesús kachitialiá se yej nagastzako' iwán yej nemān wel tajtowa

³¹ Jesús sej kisa' Tiro iwán panotewa' Sidón, iwán ipan sekin nō altepemej yej ono' ítal diez altepe' yej kijliáj Decápolis, este asi' ipan laguna de Galilea. ³² Ompa kiwajliguilijkej se taga' yej nagastzako' iwán yej ayá' pox wel kisa itájtōl kuā' tajtowa, iwán kitajtanilijkej Jesús iga makitali imā' ipan inón taga' iga maachitiá. ³³ Jesús kiwiga' inón taga' kan iyokamej, iwán kakilij imájpil ipan inakas. Kichijchalwij imájpil iwán kichijchimilij ilengua. ³⁴ Iwán Jesús ajkotachá', este mijneltij, iwán kijtoj:

—¡Efata! —yej kijtojneki: ¡Xitapówiya!

³⁵ Íkuā'san nagastapowi' in inón yej nagastzaktōya, iwán kiyē'talilij ilengua iwán welya ye'tajtoj. ³⁶ Jesús kijlijkej inomej iga amo agaj makijlikan. Entre más kijlijkej iga amo makijtokan, majwa' kipowatoj. ³⁷ Iwán la gente poxsan madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

—Ininya sí kichīwa nochi yej yekti, este yej nagastzako' kinagastapowa, iwán yej awel tajtowa, wel kitajtoltiá.

8

Jesús kitamaka este cuatro mil tokniwān

¹ Íkuā' poxsan monejnechkōlo', iwán akipiayaj te kikuaj. Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej, kijtoj:

² —Chōka noalmaj iga inimej gente, iga kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowān, iwán ayá' kipiáj te kikuaj. ³ Siga niktijtitanij ichajchan, ijkón mayantiáskej, wel tapoliwij ipan ojtī iga sekin wālkej wejka.

⁴ Idiscipolomej kijtojkej:

—¿Kén mamotamaka inimej gente nigaj kan ayagaj chantito'?

⁵ Jesús tatajtān:

—¿Késkitaj pan ankipiáj?

Yejemēn kijtojkej:

—Siétejsan.

⁶ Iwán Jesús kijlij la gente iga mamotajtalikan talpan, iwán Jesús kikui' inón siete pan iga kimá' gracias Dios. Iwán kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolomej iga yejemej makimajmakakan la gente. ⁷ Kipiayaj nō alín topojtitzin, iwán Jesús kimá' gracias Dios iwán nō tatekimá' iga makimajmakakan la gente. ⁸ Nochi takuajkej este ijixwikej. Discipolomej kitemijkej siete chikiwi' iga takualtatájkol yej ayo' kikuajkej. ⁹ Iga nóchiya takuajkej ken cuatro mil. Iwán Jesús kijlij la gente iga mayákanya. ¹⁰ Iwán Jesús tejkájkeja ipan ákal iwán idiscipolomej iga yajkij se' altepe' yej kijliáj Dalmanuta.

Fariseojmej kitajtaniliáj Jesús iga makichīwa yej ayi'pa mo-ita

¹¹ Fariseojmej wālkej kan ono' Jesús iwán pe' kikuejkuesinotzkej, kitajtanilitoj iga makinextilikān tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diōssan wel kichīwa. ¹² Jesús achi máj mijneltij, iwán kijtoj:

—¿Te iga inimej gente kinekij makitakan yej ayi'pa mo-ita?, nimitzijliáj iga ayá' kitaskej.

¹³ La gente kawikej; Jesús iwán idiscipolomej yajkij tejkawitoj ipan ákal iga yajkij asentápal.

Amo mamitzkajkawakan fariseojmej

¹⁴ Kuā' yajkij ayá' kiwigayaj te kikuaskej iga kelkajkej, petz sétzinsan pan kiwigayaj ipan ákal. ¹⁵ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Ta' xikakikan; amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej iwán yej kitokaj Herodes, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

¹⁶ Iwán discipolojmej mojliayaj:

—Anka ijkón te-ijliá iga atikuajligakej pan.

¹⁷ Jesús kimati' te mojlijtoyaj iwán kijtoj:

—¿Te iga nemi anmo-ijliáj iga ayá' ankipiáj pan? ¿Ke ayá' ankimatij iga nej, iga se pan wel nikchí komati? ¿Ix poxsan anyoltakuaktikej?

¹⁸ ¿Ankipiáj amoyix iwán ayá' antacháj? ¿Annakasyojkej iwán ayá' antakakij? ¿Ayo' ankejlamikij? ¹⁹ Kuá' nik-repartiroj cinco pan entre cinco mil tokniwan, ¿ké' chikiwi' temi' yej tatájkol yej káwigo'?

Iwán yejemen kijtojkej:

—¡Doce!

²⁰ Jesús sej kijtoj:

—Kuá' iga siete pan nikmajmakakej cuatro mil tajtaga', ¿késki chikiwi' ankinejnechkojkej iga inón yej ayá' kikuajkej?

Iwán yejemen kijtojkej:

—¡Siete!

²¹ Jesús kijtoj:

—¿Amejemen aya ankentenderowaj?

Jesús kitachaltia se pacha de Betsaida

²² Máj máj asikej ipan se altepe' yej itoka' Betsaida; iwán Jesús kiwajliguilijkej se pacha, kiteki'tajtanilijkej iga makichichimi. ²³ Iwán Jesús kimawilan in pacha iga kikixtij ipan altepe'; iwán kitálij ichíjchal ipan iyix, iwán kitálij imamej, iwán kitajtan siga tejtaya kita. ²⁴ Yej pacha katka, kijtoj:

—Kena nitachá, nikita tajtaga' ken tikita kuawimej, e' nikita iga nejnemij.

²⁵ Iwán Jesús sej kitálij imamej ipan iyix, iwán taga' tachixtikisa', iwán achitiá'. Welja ye'tacha' este wejka. ²⁶ Iwán Jesús kitítanya ichan, kijlij:

—Amo xaj tajkoaltepe', amo xikijto iga nimitztachaltij.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús sí yéjya Cristo

²⁷ Jesús iwán idiscipolojmej yajkij ipan ital altepe' yej itoka' Cesarea Filipo, ipan ojti, Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

²⁸ Yejemen kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya. Sekin kijtowaj iga tej Elías, iwán sekin kijtowaj iga tej agaj profeta.

²⁹ Jesús kijtoj:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj.

³⁰ E' Jesús kitekimá' iga amo makijlikan ni agaj iga yéj in Cristo.

Jesús kipowa kén iga mikis

³¹ Iwán Jesús pe' kijlij idiscipolojmej iga poxsan yawij kiknochiwatij, kijtoj:

—Nej yej iPiltzin Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nemiktítij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

³² Ijkón iga kinojma-ijlijkej. Iwán Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kajáywa'pa iga kijlij iga amo makijto ijkón.

³³ E' Jesús mokuropa' iga kitachilij idiscipolomej, iwán kajajwa' Pedro, kijlij:

—¡Tzitzimi', xicholo notenoy! Iga tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlami, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

³⁴ Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej iwán la gente, kijtoj:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichíwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi, malej iga makiknochiwakán poxsan este makimiktikan.

³⁵ Iga yej ayá' motemakas iga makimiktikan, yawi mikiti; e' nochi yej makimiktikan iga nej netoka iwán iga kipowa ye'noticiaj, inón sí momanawij. ³⁶ ¿Té motanilij taga' siga makipiá nochi yej ono' ipan inín tajli, iwán makipolo iyalmaj? ³⁷ ¿Ke' wel kixtawas iga makikowa iyalmaj?

³⁸ Siga ipan inín tajli kan mopoxchiwa yej ayekti agaj mapinawa iga notájtól iwán iga ne-ixmati, nej no yej iPiltzín Taga', nia nikijtoti iga ayéj nodiscipoloy. Inón nikijtoj kuá' niwí' sej ipan itawilyo noTaj Dios, kuá' niwí' iwán iyangelejmej.

9

¹ Jesús no kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este makitakan kén iga Dios reinarowa iga ipoder.

Kén iga Jesús se'pay nesí iga tawía ixaya

² Kuá' pánoja seis días, Jesús yajki ipan se tepe' yej wejkapan, kiwiga' petz Pedro, Jacobo, iwán Juan; iwán ompa iyixtajmej yejemej, Jesús se'pay nesí'. ³ Itzótzol este xota', mokuropa' este ichkati'; ayagaj ijkón wel kikajtewa malej iga makiye'paka. ⁴ Iwán discipolomej kitakej iga nesikoy ikyapapofetajmej Elías iwán Moisés; kitakej iga tatapojtokej iwán Jesús.

⁵ Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ¡yektiá iga nigaj nonokej! Manikchiwakán eyi ranchojtiztín, se iga tej, se' iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁶ Kijtoj ijkón iga ayo' kimatiá te kijtowa iga discipolomej poxsan majmatoyaj. ⁷ Íkuá'san temoj mixti ipan yejemen, iwán kitzakuakej, iwán ipan inón mixti kikakikej se tájtól yej wálaj ipan cielo, kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá. Yéj xikakikan.

⁸ Kuá' discipolomej tachixtikiskej, ayo' onoyaj in sekin, iséltisan Jesús onoya iwamej.

⁹ Kuá' némiya temotiyaj ipan inón tepe', Jesús kijlij idiscipolomej iga amo makipowilikán agaj inón yej kitakej, kémano', este kuá' kimiktiskeja iwán ojpa-isas sej, yéj yej iPiltzín Taga'. ¹⁰ Inón iga yejemej ayagaj kipowilijkej, malej iga motajantoyaj iga te an kijtowaya Jesús iga ojpa-isas sej. ¹¹ Iwán kitajtankej Jesús:

—¿Te iga yej tamachtíaj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wí' ikyapapofetaj Elías?

¹² Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wí' achto, iga yéj nochi kiye'talj. ¿Kén kijtowa kan ikuilijto' itájtól Dios iga nej yej iPiltzín Taga'? Kijtowa iga poxsan yawij ne-iknochiwatij, iwán nepinajtiskej.* ¹³ E' nej nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán la gente kichiwilijkej san ken kinekikej, ijkón kensan ikuilijto' iga te yawij kichiwilitij yéj.

Jesús kachitliá se chokotzín yej kipiá malespíritoy

* 9:12 9:12 Is 53:3

14 Iwán mokuepkej kan onokej sekin discipolomej, kitakej iga mia' gente onoyaj, iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés motenkítzkijkej iwán discipolomej. 15 Iwán kua' kitakej Jesús, pox pakikej, iwán nochi motajtalojkej iga kixnankej Jesús. 16 Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga nemi anmotenkítzkiáj?

17 Se yej ompa onoya kijtoj:

—Tamachtiani, nigaj nimitzwajliguilij nopiltzin, kipiá malesspíritoj yej kinonojtilijto'. 18 Inín malesspíritoj kansan nesi' kikítzkiá, kiwetziltiá este talpan. Iwán ompa chijchalposoni, iwán kiguiguitzikaltiá itan. Iwán nopiltzin san kuetantikawi. Niktajtaniljkaja modiscipolomej iga makixtilikan, e' awelitiakej.

19 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este keman nia nimitzi-jyowijtotij? Ta' xinewajliguilikan in chokotzin.

20 Iwán kiwajliguilijkej, iwán kua' inón malesspíritoj kita' Jesús, íkua' sej kikítzkij, iwán wetzi' este talpan, momimimiloj, iwán chijchalposoni'.

21 Jesús kitajtan itaj chokotzin:

—¿Késkiya años kipiá iga ijkín ono'?

Itaj kijtoj:

—Este iga séligo'. 22 Mia' vej inín malesspíritoj kimota nopiltzin tiko iwán atampa iga makimikti. Anwa' nimitztajtaniko, ix ayá' wel tikixtiliaya inín malesspíritoj. Xinepalewikán, achi xine-iknelikan.

23 Jesús kijlij:

—Siga timoconfiarowa iga niwel, wel. Iga yej moconfiarowa ipan nej, nochi wel kichiwa.

24 Iwán itaj inón chokotzin kijtoj recio:

—¡Nimoconfiarowa; xinepalewi iga manimomela'confiaro!

25 Kua' Jesús kita' iga nemi monechkolo, kajajwa' inón malesspíritoj, kijlij:

—Ti-espíritu yej titanonojtiliá, iwán yej titanagastzakua, nej nimitzteki-maka iga xikísaya, xikáwaya in inín chokotzin, iwán ayo' sej xikalaki ipan yéj.

26 Iwán malesspíritoj tzajtzi' recio, kitzetjeztzeloj sej, iwán kisa', este kitapololtijtikawi' chokotzin. Iwán mia' yej ompa onoyaj kijtowayaj iga mi'ya. 27 E' Jesús kimakítzkij, iwán kikétza'ya in inón chokotzin; ejkatika'ya.

28 Iwán Jesús yajki kalakito kalijti'. Idiscipolomej kitajtankej Jesús kan iseltimej; kijtojkej:

—Nejemen, ¿te iga awel nikixtijkej inón malesspíritoj?

29 Jesús kijtoj:

—Es que inimpa malesspíritoj awel tikixtiáj siga ayá' ti-oradowaj, iwán siga ayá' timayunarowaj.

Jesús sej kipowa iga yawi mikiti

30 Kua' ompa kiskej, panotejkej Galilea. Iwán Jesús ayá' kinekiá iga mamomati. 31 Kijliaya idiscipolomej:

—Nej yej iPiltzin Taga' yawij nekítzkij iwán nemiktiskej, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.

32 E' yejemen ayá' kentenderowayaj yej Jesús kijtowaya. Kitajtanisnekiáj, e' aweliti', iga kimajmawiliayaj iga kitajtaniáj.

Jesús kipowa iga ayéj in yej máj tayakanto'

³³ Kuá' asikej altepe' Capernaum, iwán onóyaja kaliyti', Jesús kitajtan idiscipolomej:

—¿Té in yej anmo-ijlijtiwítziáj ipan ojti?

³⁴ E' discipolomej atajtojkej, iga ipan ojti mojlijtiwítziáj iga a'yéj an in yej máj tayakantos de yejemen. ³⁵ Iwán Jesús motalij, iwán kinotza' inomej doce idiscipolomej; kijtoj:

—Si agaj de amejemen kineki máj matayakanto, mamomachili ken yej ono' este tatepotztaj iwán makipalewi nochi toknimej.

³⁶ Kimatilán se choochin iwán kiketza' tajkoyan. Kinawaj, iwán kijlij idiscipolomej:

³⁷ —Siga agaj ki-omemawía se ken inin choochin iga netoka, ken kuá' nejya yej nemi neomemawía. Iwán inón yej ne-omemawía, no ki-omemawía yej netitan.

Yej ayá' temalita inón tepalewía

³⁸ Iwán idiscipolomej yej itoka' Juan, kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se yej ipan motoka' kikixtiá malespíritoj, e' como ayá' nemi iwán tejemen, nikawaltijkej.

³⁹ E' Jesús kijtoj:

—Amo xikawaltikan, iga yej kichíwa milagro ipan notoka', awel nemalijliá. ⁴⁰ Yej ayá' temalita inón tepalewía. ⁴¹ A'san nesí' yej mitzmakaj malej se wájkal a'ti ipan notoka' igasan annetokaj, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej yekti.

Amo te mamitzzakuili iga tiktoka Cristo

⁴² Jesús no kijtoj:

—Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámarko. ⁴³ Siga itechko moma' tikchíwa yej ayekti, ximomatajkolo; máj yekti xikalaki kan ono' Dios iwán se moma', e' amo xaj iwán ome moma' kan wewelkato' ti'ti yej awel sewi, ⁴⁴ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi. ⁴⁵ Siga itechko mokxi tikchíwa yej ayekti, ximokxitajkolo, máj yekti xikalaki kan ono' Dios tikxitepon, e' amo xaj iwán ome mokxi kan wewelkato' ti'ti yej ayí' sewi, ⁴⁶ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi. ⁴⁷ Iwán siga moyix mitzchíwaltiá yej ayekti, xikixti, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix, e' amo xikalaki iwán ome moyix kan tawewelkato', ⁴⁸ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.

⁴⁹ 'Ijkón ken ti'ti kitatiá tásol, iwán ista' kichíwa iga naka' amo mapalani, ijkón no yej netokaj panowaj ipan prueba iga maye'nemikan iyixtaj Dios. ⁵⁰ Ista' pox yekti, e' siga ay'ya istaweli', ¿tejas iga moneki? Amejemen xitamopakán ken ista' iwán xonokán tamelá iwán sekin.

10

Jesús tamachtía iga inomej yej mokawaj

¹ Jesús kisa' Capernaum, iwán yajki ipan estado de Judea iwán iyikan weya' Jordán ikisáyampa tonati'. Ompa sej monejnechkolo', iwán pewa' sej tamachtij ken nochipa kitekichíwa. ² Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetziltikan ipan itájtol. Kitajtankej siga se taga' wel kikajtewa isiwa'. ³ Jesús kijtoj:

—¿Kén mitztekimakakej Moisés?

⁴ Yejemen kijtojkej:

—Moisés kijtoj iga se taga' wel kikawa isiwa', siga kichiwiliá se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja.

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Moisés mitzkajtewilijkej inón ley iga poxsan anyoltakuaktikej. ⁶ E' kuá' pewa', Dios kichij inewi yej ono', kichij taga' iwán siwa'. ⁷ “Inón iga se taga', kuá' monamiktiá, kikajtewas itaj iwán iye' iga mosekantískeja iwán isiwa', ⁸ iwán iyomextimej mochiwaskej ken sesan.” Ayo' omen, sino que sesan.

⁹ Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

¹⁰ Kuá' Jesús iwán idiscipolojmej onókeja kalijti', kitajtankej sej Jesús de inón. ¹¹ Jesús kijtoj:

—Yej kiyokakawa isiwa', iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón kichíwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa isiwa'. ¹² Ijkonsan no siwa', siga kiyokakawa iwéj, iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón kichíwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa iwéj.

Jesús kinawaj kókone'

¹³ Iwán Jesús kiwijwiguiliayaj kókone' iga makitajtanili Dios iga maye'onokan. E' discipolojmej pewakej iga kajajwakej inomej yej nemi asij iwán ikókone'. ¹⁴ Kuá' Jesús kita' iga ijkón nemi kichíwaj idiscipolojmej, kuesiwi', kijtoj:

—Xikawakan in kókone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochiwa ken inimej kókone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj. ¹⁵ Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandaró ken se yej aya yolej, awel kalakis kan reinarowa Dios.

¹⁶ Iwán kinawajkej, iwán kitajtálijpa ima' iga kitenewij Dios iga yejemej.

Se rico tajtowa iwán Jesús

¹⁷ Kuá' Jesús némiya ojkui, motalojtiwalaj se taga', iwán motankuaketztikisa' itenoj, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchíwas iga nochipa manono iwán Dios?

¹⁸ Jesús kijlij:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichíwa yej yekti, inonwa' Dios. ¹⁹ Tej tikmátiya ken Dios tatekimaka: “Yej namiktito' amo mayawi wan se'; amo xitamikti; amo xitachteki; amo xitakajkayawa; amo xikijto yej ayéj ijkón, xikye'ita motaj iwán moye'.” *

²⁰ Taga' kijtoj:

—Tamachtiani, inewi inín nikchijto' este kuá' aya niyolej.

²¹ Iwán Jesús kitachilij iwán kiye'ita', iwán kijlij:

—Sesan mitzpolowa iga xikchí: xiknamaka inewi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tikpiás yej pox yekti ipan cielo; iwán xinetoka, malej iga este mamitzmiktikan.

²² Kuá' taga' kikagui' inón, moknomati', iwán ijkón moknomatitijki iga pox kipiaya tomín.

²³ Iwán Jesús tatchá' nij neí, iwán kijlij idiscipolojmej:

—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotemakakan iga Dios marreinaro ipan yejemen!

²⁴ Iwán discipolojmej poxsan madmiradojkej iga ijkón kijtoj Jesús. E' Jesús sej kijtoj:

—Nopilowan, ¡nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itomín, poxsan difícil iga motemaka iga Dios marreinaro ipan yej! ²⁵ Máj wel mapano se

* 10:19 10:19 Ex 20:12-16; Dt 5:16-20

camello† ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialia mamotemaka iga Dios marreinaro ipan yej.

²⁶ Kuá' discipolojmej kikakikej inín, poxsan madmiradojkej, iwán motajtaniáj:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁷ Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' awel kichiwaj, e' Dios wel kichywa; iga Dios ateyi yej ken awel makichywa.

²⁸ Iwán Pedro kijlij:

—NoTeko, nejemen nikajtejkej inewi yej nikpiyaj, iwán némiya nimitztokaj.

²⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj, siga agaj kikajtewa íkal, o iyikniwan, o itaj, o iye', o isiwá', o ipilowan, o ital, igasan netokaj iwán iga kipowaj itajtól Dios, ³⁰ nimitzijliáj iga ipan inín tajli yawij kipiati cien vej máj, kajlimej, iyikniwan, iyemej, ipilowan iwán italmej, malej iga kijiyaj; iwán ipan se' tajli yej wi-o' nochipa onoskej. ³¹ E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij.

Jesús sej kijtowa kén iga yawi mikiti

³² Jesús iwán idiscipolojmej nemi yayaj Jerusalén; Jesús tapanotiaya. Discipolojmej poxsan madmiradojkej; iwán sekin kimokatokatiayaj. Iwán Jesús kinotza', iyoka inomej discipolojmej, iwán kijlijkej yej yawij kichiwilitij kuá' asis Jerusalén. ³³ Kijtoj:

—Ken ankitaj amejemen, nemi tiawij Jerusalén. Ompa nej yej iPiltzin Taga', yawij nekizkitij ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, yawij kijtotij iga manemiktikan iwán netitaniskej ipan imamej yej ayéj togentejpa. ³⁴ Yawij nepinajtij, nemagaskej, nechijchaskej, iwán nemiktiskej; e' ipan eyi día iga nimikis, nia ni-ojpa-isati sej.

Jacobo iwán Juan kitajtaniliáj Jesús iga masenmandarokan

³⁵ Jacobo iwán Juan, yej ipilowan Zebedeo, kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tamachtiani, niknekij iga achi xinechwilikan yej nimitztajtaniliáj.

³⁶ Yéj kijtoj:

—¿Té ankinekij manikchí?

³⁷ Kijtojkej:

—Xikchí iga nejemen, kuá' tiaya tirreinaroti, manimotalikan ompa kan tej timotalij, se moye'kampa, sewo' moopochkampa.

³⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij te nemi ankitajtanij. ¿Ix ankijowiskej ken nej nikijowij kuá' ne-iknochiwaskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanój?

³⁹ Yejemen kijtojkej:

—Kena, wel.

Jesús kijtoj:

—Kena ankijowiskej inewi sufrimiento ken nej nia nikijowiti kuá' ne-iknochiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanój. ⁴⁰ E' iga ximotalikan moye'kampa no opochkampa, inón nej ayá' nikmati, iga notaj Dios kimati a'yéj kimakas.

† 10:25 10:25 Xikita glosario "Camello".

⁴¹ Kuꝥ' inomej se' diez discipolomej kimatikej inón, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan. ⁴² E' Jesús tanotza', kijtoj:

—Amejemen ankimatij iga yej mandarowaj ipan inín tajli, poxsan kitajtaksa igentej iwán yej gobernarowaj, yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj. ⁴³ E' amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej. ⁴⁴ Iwán agaj yej kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan. ⁴⁵ Iga nej yej iPiltzín Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikán, sino iga manitapalewi iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayékti kichijtokej.

Jesús kachitialiá Bartimeo yej pacha

⁴⁶ Iwán asikej Jericó. Kuꝥ' Jesús kistiaya ompa iwán idiscipolomej iwán poxsan mia' gente, se pacha ewatoya ipan ojten, kitajtantoya tomín. Itoka' Bartimeo, yej ipiltzimpa Timeo. ⁴⁷ Kuꝥ' kikagui' iga nemi kitechojtía Jesús de Nazaret, pacha tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzín David, achi xine-ikneli!

⁴⁸ Sekin kajajwakej iga ayo' matzajtzi, e' yéj majya tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzín David, áchikej xine-ikneli!

⁴⁹ Jesús moketza' iwán kijtoj:

—Xiknotzatij.

Iwán kinotzatoj inón pacha, kijlijkej:

—Ximoconfiaro iwán ximoketza, iga nemi mitznotza.

⁵⁰ Iwán inón pacha kitájkal itejkuix, este witóni'pa iga moketza', iwán kitechojo Jesús. ⁵¹ Jesús kitajtan:

—¿Té tikneki manimitzchiwili?

Pacha kijtoj:

—Tamachtiani, ¡nikneki manitachá!

⁵² Jesús kijtoj:

—Iga timoconfiaroj, titacha'ya, welja tia.

Iwán íkuꝥ'san inón pacha welja tachá', iwán kitokatiájkiya Jesús.

11

Jesús asi Jerusalén

¹ Kuꝥ' Jesús iwán idiscipolomej asitiáyaja Jerusalén, itenoj altepemej yej itoka' Betfagé iwán Betania, yej onokej iyixtaj tepe' yej itoka' Olivos, Jesús kitítan ome idiscipolomej, ² kijtoj:

—Xakan altepetzín yej nijigasan ono', kuꝥ' amasiskej, ankasiskej se burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan.

³ Iwán siga agaj mitztajtaniy te iga ankixitomaj, xikijlikán: “ToTeko kineki, iwán nimanín sej mitzkawiliki.”

⁴ Yajkij, iwán kasikej inón burro ilpito' puertajtenoj ipan ojti, iwán kixitonkej.

⁵ Iwán yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Té nemi ankichiwaj? ¿Te iga nemi ankixitomaj in burro?

⁶ Iwán yejemen kijtojkej kensan Jesús kijtoj; iwán kijlijkej iga wel makiwigakan. ⁷ Iwán inón burro, kiwiguilijkej Jesús, kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj. ⁸ Iwán mia' kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti, iwán sekin kitejtekkej imajma' soya' iwán kitalijkej ipan ojti.

⁹ Iwán inomej yej tayankantiayaj iwán yej wĩtziáj tatzimpan, pe' tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatĩti Dios! ¡Mamoweyimatĩti yej kititani toTeko Dios! ¹⁰ ¡Mamoweyimatĩti yej wĩ' mandaroki ken mandaroy rey David! ¡Mamoweyimatĩti Dios yej ono' ipan cielo!

¹¹ Jesús asi' Jerusalén iwán kala' weyitiopan.* Iwán kuá' nóchiya kita' yej ompa ono', iga némiya tayowati, yajkij Betania iwán doce idiscipolomej.

Jesús kitemowa itakilka higuerajkuawi' iga makikua

¹² Kuá' tanési'ya sej, kiskej Betania; Jesús mayana'. ¹³ Iwán wéjkasan kita' se higuerajkuawi'† yej iswayoj, iwán yajki kitato siga kipiá itakilka, e' kita' iga ayá' takto', akasi' nité, petz iyiswáyosan puej aya itiempoj iga maono yej yoksi'. ¹⁴ Jesús kinotza' inón higuerajkuawi', kijlij:

—Ayo' agaj mitzkualij motakilka.

Iwán idiscipolomej kikakikej Jesús.

Jesús tatatajkali ipan weyitiopan

¹⁵ Asikej Jerusalén. Iwán kuá' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kik-ijkixtij yej ompa tanamakatokej, iwán yej takojtokej. Iwán kitziytzinkuepa' mesajmej kan mokambiarowa tomin iwán kan motaliáj yej kinamakaj jojtokomej. ¹⁶ Iwán Jesús kijtoj iga awel panowa agaj ipan ipatiojyo weyitiopan siga kiwiga tejté. ¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Kan ijkulijto' itajtól Dios, ijkín kijtowa: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradowaj de inochi paismej”, e' amejemen ankikueptokej kan miyanaj yej tachtekij.

¹⁸ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kimatikej te kichij Jesús, iwán kitemowayaj ken iga makimiktikan iga kimajmawiliayaj, puej nochi kiye'itayaj ken iga tamachtiá. ¹⁹ E' kuá' némiya takomiti, Jesús kisa' Jerusalén.

Discipolomej kitaj iga wa'ya higuerajkuawi'

²⁰ Iwán yowalti' kuá' panotiyaj, kitakej iga higuerajkuawi' wa'ya este inelwayo. ²¹ Iwán Pedro kejlán, iwán kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ta' xikita in higuerajkuawi' yej yalwa tikajajwa', an sí wa'ya.

²² Jesús kijtoj:

—Ximoconfiarokan ipan Dios. ²³ Nimitznojma-ijliáj, iga a'san makijli inepa tepe': “Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámako”, siga momela'confiarowa iga inewi iyalmaj, iwán siga kicredowa iga inón yej kijtoj yawi mochiwati, ijkón mochiwás. ²⁴ Inón iga nimitzijliáj iga inewi yej ankitajtaniliskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, iwán siga ankiradowaj iga mitzmakaskej, ijkón mochiwás. ²⁵ Iwán kuá' nemi ankitenewiáj Dios, siga agaj tikuesowilijto', xikelkawili yej mitzchiwilij, ijkón no amotaj yej ono' ajko ipan cielo mitzelkawiliskej yej ankichijkej yej ayekti. ²⁶ Siga amejemen ayá' ankelkawiliáj yej agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amotaj yej ono' ipan cielo ayá' no mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

Kimatisnekij kén iga Jesús mandarowa

²⁷ Iwán sej mokupekej Jerusalén. Jesús nemiá weyitiopan, kitechotoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán yej kimanarowaj judiyojmej, ²⁸ kitajtankej Jesús:

* **11:11** 11:11 Xikita glosario “Weyitiopan”. † **11:13** 11:13 Xikita glosario “Higo”.

—¿Té moteki in tej iga tikchíwa inín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchíwa inín?

²⁹ Jesús kijtoj:

—Nia nõ nimitztajtanitij, iwán xine-ijlikan iwán nimitzijliskej a'yéj netekimá' iga nikchíwa inín. ³⁰ ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaro? ¿Ix Dios kititan, o tajtaga'? Xine-ijlikan.

³¹ Iwán yejemensan motatapowiyaj, mojliayaj:

—Siga tikijoskej iga Dios kititan Juan, Jesús yawi kijtoti: “¿Te ígataj ayá' ankitajtolkakikej?” ³² Iwán awel tikijoskej iga kititan taga'.

Ijkón kijtojkej ga kimajmawiliáj la gente, iga nochi kimatiá iga Juan Dios kitajtolmakaya. ³³ Iwán kijlijkej Jesús:

—Anikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nõ ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchíwa ijkín.

12

Jesús kipowa iga monsojmej yej malojmej

¹ Iwán Jesús pewa' tatapowij kan mamixkuñtilo, kijtoj:

—Sé taga' kitoga' uvajyoj. Kikolaltij, iwán kichij sé pozo kan mopatzka uva. Kichij sé torre iga wel matachalo nõyan kan ono' uvajyoj.

'Iwán kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.† ² Kua' némiya yoksi uva, iteko kititan sé monsoj, kijlij: “Xaj xiktajtaniliti yej nemi tekipanowaj iga manemakákanya uva ke' nej netocarowa.” ³ E' yejemen kikitzkijkej iwán kimagakej iwán akimakakej nité. ⁴ Iteko uvajyoj kititan se' monsoj; e' inón nõ kitewijkej, kikuajkuatzayankej iwán kuajkuntas kijlijkej. ⁵ Kititan sewo', inón sí este kimiktijkej. Máj máj kititan sekin, inomej nõ kimagakej iwán sekin kimiktijkej.

⁶ 'E' kipiaya sé ipiltzín yej poxsan kichokiliaya iwán kititan inón, kijtoj: “Inín sí nopiltzín kiye'itaskej.” ⁷ E' tekipanowanimej, yejemensan kijtojkej: “Inínyawa' in yej yawi mochíwati iteko inín tajli, yej ítajpa kikajteawas, matikmiktíkanya nokta iga makawi ítal iga tejemej.” ⁸ Iwán kikitzkijkej, kimiktijkej iwán kikixtijkej ipan uvajyoj.

⁹ Iwán Jesús tatajtan:

—¿Té an kichíwas iteko mijli? Wí' iwán kimiktij inomej tekipanowanimej, iwán inón uvajyoj kimakas se' tekipanowanimej.

¹⁰ '¿Ix ayí' ankitaj kan ijkín ikuilijto'? Kijtowa:

Yej nemi kalchíwaj kitajkalkej sé te'ti yej kijtojkej iga ayékti, e' inonya yej mochíwako máj ye'te'ti.

¹¹ Ijkón kichij toTeko, iwán poxsan timadmiradowaj iga tikitaj.

¹² Iwán kinekiáj makipresojuwikan Jesús iga kimatikej iga yejemej nemi kikajkaktiáj. E' kimajmawilijkej yej ompa chapantoyaj, kikajtejkej iwán yájkija.

Fariseojmej kitajtanij Jesús siga yékti mamó-ixtáwa impuesto

¹³ E' despuéj kititanilijkej sej sékino' más fariseojmej iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,‡ kansan Jesús makijto tejté iga wel makitelwikan.

¹⁴ Kua' inomej asitoj, kijtojkej:

* **12:1** 12:1 Ikuayo uva pox wejka, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj. Xikita glosario “Uva”. † **12:1** 12:1 Is 5:1-2 ‡ **12:13** 12:13 Inímej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tilitikmej yej kitaksayaj judiyojmej.

—Tamachtiani, nikmatij iga tej ómpaya ken tikijtowa, iwán tej ayá' tikchíwiliá caso ken mitzijliáj, tej nochi ijkonsan tikjuzgarowa; melá' iga titamachtia yej Diospa iyojwi. ¿Ix yekti manixtawakan impuesto iga rey César§ o ayá'? ¿Ix nikmakaskej o anikmakaskej?

¹⁵ E' Jesús kimati' iga kimawetziltijnekiáj, kijtoj:

—¿Te iga anneprobawaj? Xinewajliguilikan se tomin, iga manikita.

¹⁶ Kiwajliguilijkej, iwán kuá' kita', Jesús tatajtan:

—¿Inín a'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkulijto'?

Yejemej kijtojkej:

—Rey César.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmakakan rey César yej yéjpa itatki, iwán xikmakakan Dios yej yéjpa itatki.

Iwán fariseojmej san tajtachixtikajkej iga yej kijtoj.

Saduceojmej kijtowaj iga yej mıkto'ya ayo' wel ojpa-isa

¹⁸ Iwán sekin saduceojmej* yajkij kitatoj Jesús. Yejemej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj, iwán ijkín kitajtankej:

¹⁹ —Tamachtiani, Moisés ne-ijkulowilijtikajkej inín ley; siga se taga' miki, iwán kika'wa isiwa', e' ayá' kika'jewa nisé ipiltzin, iyiknín inón yej migui', kikuis inón viuda iga ken kuá' makipiá ipilowan yej migui'.

²⁰ Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kuá' aya pilwaj. ²¹ Iwán imámil inón yej migui' monamiktij iwán yej katka isiwa' yej mi', iwán no migui', iwán ayá' no kika'jtej ipilowan. Iwán ijkonsan no mochij iwán se' imámil. ²² Ijkón inomej siete, nochi monamiktikaj iwán inonsan siwa', iwán ayagaj kika'jtej ipiltzin. Iwán máj máj migui' no siwa'. ²³ In kuá' ojpa-isaskej yej miktokkej, ¿katiapa an de inón siete mochibas iwéj in inón siwa'?, iga namiktitoya iwán inochimej.

²⁴ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij iga ayá' ankixmatij itajtól Dios, niga yej wel kichíwa. ²⁵ Kuá' yej miktokkej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochibaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo yej no ayá' monamiktiáj. ²⁶ E' iga ojpa-isaskej yej miktokkej, ¿ix ayí' nokta ankileerowaj kan kén iga Dios tajtoj ipan se witztako' yej wewelontoya? E' Dios kijlij Moisés: “Nej niDios, yej iDiospa no Abraham, Isaac iwán Jacob.”† ²⁷ Dios ayéj iDios yej miktokkej, sino que iDios yej isatokkej; amejemen ayompa antajlamikij.

Jesús kijtowa katiapa mandamiento yej amo nokta mamoełkawa

²⁸ Ompa asito no se yej tamachtia ipan iley Moisés; yéj takaktoya kuá' Jesús tatapojtoya iwán kimatiá iga ompay ken kijlij yej iwán tatapojtoya. Kitajtan:

—De inewi mandamiento yej ono', ¿katiapa an yej achto?

²⁹ Jesús kijtoj:

—Yej máj achto mandamiento ijkín kijtowa: “Ta' xikaki, gente de Israel, toTeko Dios, yéjsan iselti toTeko. ³⁰ Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpál iwán yéj nochipa xikejlanto.”‡ Ininwa' in yej máj achto mandamiento. ³¹ Iwán

§ 12:14 12:14 Xikita glosario “César”. * 12:18 12:18 Xikita glosario “Saduceo”. † 12:26 12:26 Kuá' ijkín kijtoj Dios, ikay mikikej inimej tajtaga'. Ex 3:6 ‡ 12:30 12:30 Dt. 6:5

ono' sewo' áchisan ijkompa, kijtowa: "Xikchokili mokn̄n kensan tej timochokiliá." Ateyi se' mandamiento yej máj valerowa ken inimej.

³² Iwán inón yej tamachtiá ipan la ley kijlij:

—Ompay ken tikijtoj Tamachtiani iga ono' sesan Dios, iwán ateyi se' ken yéj. ³³ Iwán iga matiknekikan toDios iga inewi toalmaj, iga inewi toespíritoj iwán iga inewi totájpai, iwán yéj nochipa matikejlanokan iwán matikchokilikan tokn̄n kensan tejemej timochokiliáj. Iga ijkón mochiwa máj valerowa que nochi ofrenda yej motatiá iga momaka Dios.

³⁴ Kuá' Jesús kita' iga ómpaya ken kijtoj, kijlij:

—Alinsan poliwi iga Dios marreinaro ipan tej.

Iwán ayo' agaj máj mixewij iga kitajtajtan.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzin?

³⁵ Jesús tamachtijtoya tiopan; kijtojtoya:

—¿Te iga yej tamachtiáj ipan la ley kijtowaj iga Cristo ipiltzin David?

³⁶ Porque David kijtoj kuá' kitajtolmá' iyEspíritoj Dios, kijtoj ijkín:

ToTeko kijlij noTeko:

"Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa, este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj."

³⁷ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David no kijliá iga iTeko?

Iwán yej polijtoyaj kiye'kaktoyaj.

Jesús tanonotza iga ayompa nemij yej tamachtiáj ipan la ley

³⁸ Jesús ijkín tamachtiaya:

—Amo mamitzkajkawakan yej tamachtiáj ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinetikán sotantzótzol, iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'. ³⁹ Yejemen motalijnekij tiopan-ijti' ipan ye'asientos kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan kan takualo, ⁴⁰ iwán kikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej, iwán mopajpantiáj iga wejkawaj iga oradowaj. Yejemen máj yawij kicastigarotij.

Kitaliá iyofrendaj se yej wewejmí' yej amotapialia

⁴¹ Se vej Jesús ewatoya tiopan, kitztoya kén iga kakiayaj iyofrendajmej ipan cajon, iwán mia' yej motapialiaj kakiayaj komati tom̄n. ⁴² Iwán wala se yej ayá' motapialia iwán ipan cajon kakiij ome tom̄n de cobre yej ayá' pox valerowa. ⁴³ Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej, kijlijkej:

—Nimitznojma-ijliáj iga in̄n siwa' yej wewejmí', yej ayá' motapialia, kakiij máj que nochi yej nemi kakiáj tom̄n ipan cajomej; ⁴⁴ puej nochi kitelijkej yej kisobradowaj; e' yéj, malej ayá' motapialia, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

13

Jesús kijtowa iga yawi moxixitinati weyitiopan

¹ Kuá' Jesús kisa' weyitiopan, se idiscipolomej kijlij:

—¿Tamachtiani, ta' xikita kejké'pa te'ti, iwán kejké'pa kalwewetkej!

² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Jesús kijtowa yej yawi mochiwati kuá' aya poliwi

³ Jesús iwán idiscipolojmej yajkij ipan tepe' yej itōka' Olivos, yej ono' iyixtaj weyitiopan. Iwán kuā' Jesús ewato' ompiga, Pedro, Jacobo, Juan iwán Andrés, ijkín kichtakatajtankej:

⁴ —Niknekij xine-ijlikan kēman mochiwas in inón. ¿Té mo-itas kuā' ayo' wejka iga nochi inín mochiwas?

⁵ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej, ⁶ iga mia' yawij witzetij iwán mopaj-pantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

⁷ 'E' kuā' amejemen ankikakiskej momijmiktilo nijnijiga, amo ximaj-mawikan, ijkón nokta yawi mochiwati; e' aya yej iga poliwiłoj. ⁸ Iga se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; onos talolın nijnijiga, iwán poxsan apistajtiás iwán nijnijiga mokuejkuesoloj; Nochi inín aya yéj iga poliwiłoj, péwao' iga moknochiwalo.

⁹ 'E' ximocuidarokan amejemensan iga mitzwigaskej kan onokej yej mandarowaj iwán tiopan mitzmagaskej, iwán iga annetokaj mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtajmej. ¹⁰ E' kuā' aya poliwiłoj, mopowas noyan ipan tajli kén iga Dios tamanawia. ¹¹ E' kuā' mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga te ankijoskej, niga xikeejlantokan. Ankijoskej yej íkuā' Dios mitzijliskej iga xikijtokan; iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspiritoj Dios. ¹² Se toknın yawi kitelwiti iyiknın iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzın iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan. ¹³ Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón momanawij.

¹⁴ 'El profeta Daniel kijuiloj* iga mochiwas yej pox ayékti weyitiopan-ijti'; kuā' amejemen ankitaskej iga ono' yej akajasi iga maono weyitiopan-ijti', —yej kileerowa makentendero—, yej onoskej ipan estado de Judea, mayakanya ipan tepeyoj. ¹⁵ Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, ayo' matemo, niga makalaki iga makikijixti yej kipiá kalijti'; ¹⁶ iwán yej nemi imilpan, ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol. ¹⁷ ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej! ¹⁸ Xiktajtanilikan Dios iga kuā' ancholoskej amo kuā' sektaj;† ¹⁹ porque inomej días poxsan moknochiwaloj, este ayi' ijkón mo-ita' desde iga kichij Dios inın tajli, iwán ayi' ijkón mochiwas. ²⁰ Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéjpa kitapejpen.

²¹ 'Iwán siga agaj mitzijliskej: “Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo”, o “Ta' xikitakan nepa ono’”, amejemen amo xiktajtolkakikan. ²² Iga yawij witzetij iwán mopantiskej iga nej, siempa ayéj, kijtoskej “Nejya niCristo”, iwán kijtoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kitajtalmakaj, siempa takajkayawaj. Yawij kichiwatij milagrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen. ²³ E' xikye'kakikan, iga áchtoya nochi nimitzmatiltijkej.

Kén iga yawi sej witzeti Jesús yej iPiltzın Taga'

²⁴ Jesús kijtoj:

—Kuā' pánojya inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay' tawij tonati', niga ay'ya tametztonas; ²⁵ sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej, nochi yej ono' ipan cielo mojolinaskej. ²⁶ Íkuā'ya ne-itaskej nej yej iPiltzın Taga' yej niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

* **13:14** 13:14 Dn 9:27; 11:31; 12:11 † **13:18** 13:18 Mt 24:20

²⁷ Iwán niktékimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinejnechkokan yej niktapejpen yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

²⁸ 'Ximixkuítikan ipan higuerajkuawi': Kua' ankitaj némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowi, ankimatij iga wí'ya tonalis. ²⁹ Ijkonsan no kua' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikan iga ay'ya ke' poliwi iga nej níwi'ya sej. ³⁰ Nimitzijliáj iga nochi inín mochiwas kua' aya mikij yej inán onokej. ³¹ Cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

³² 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, iséltisan noTaj Dios kimati.

³³ 'Inón iga amejemen xisatokan, xitachixtokan iwán xiktenewijtokan Dios iga ayá' ankimatij kēman mochiwas. ³⁴ Nej ken se taga' yej yajki wejka, kua' aya kisa ichan, kitekimá' itekipanowanimej, sejsé kimá' itekipánol iwán kititan iga se matachixto ipan kalten. ³⁵ Amejemen xisatokan iga ayá' ankimatij kēman wí' iteko kajli, tayowakan, o tajkoyówal, o kua' takujka kayo, o yowalti'; ³⁶ amo santá' niwejkisaki iwán nimitzasikij ankojkochtokej. ³⁷ Yej nimitzijliáj amejemen, nochi nikijliáj: xisatokan.

14

Sacerdotejmej ijefejmej kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

¹ Poliwiasan dos días iga mo-ilwichiwiliá la Pascua,* iwán iga mokua pan yej ayá' kipiá levadura.† Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitemowiliayaj kén iga makikitzkikan Jesús malej iga matakajkayawákampa iwán makimiktikan. ² Kijtowayaj:

—Ayá' tikchawaskej kua' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwa' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

³ MieJ Jesús onoya ipan altepetzin yej itoka' Betania, onoya ichan Simón yej kipiaka lepra. MieJ kixnantoya mesa, asi' se siwa' yej kinentiaya se boteyajtzin yej chijto' iga te'ti yej itoka' alabastro. Ípan kiwiga' aceite yej ajwiya' yej kijliáj nardo yej pox patiyoj; iwán inón siwa' kikechposte' boteyajtzin, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús. ⁴ E' sekin yej ompa kitajtachilijtoyaj, kuesiwikej iwán kijtojkej:

—¿Te iga kiyokatoyajkej inín aceite yej pox ajwiya'? ⁵ Masejtaj monamá' iga ke' se kitaniá trescientos días iga mamomajmaka yej ayá' motapialiáj.

Iwán kajawakej inón siwa'.

⁶ E' Jesús kijtoj:

—Xikawakan. ¿Te iga ankikuejkuesowaj? YéJ nechiwilij yej yékti. ⁷ Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, iwán kua' ankinekiskej wel ankipalewiáj; e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej. ⁸ Inín siwa' kichij yej wel kichí, machtówija iga netalilij yej ajwiya' ipan notzontekon, iga ijkón nechiwiliskej kua' yawij netokatij. ⁹ Nimitzijliáj iga kansan ipan inewi inín tajli mopowas kén iga Dios tamawanawia, yawi no mopowati yej kichij inín siwa', iwán ijkón moejlamikis yej kichij.

Judas kinamaka Jesús

¹⁰ Judas Iscariote, se de inomej doce idiscípulojpa Jesús, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iga kijlito iga yéJ yawi kipalewiti iga makikitzkikan Jesús. ¹¹ Kua' yejemen kikakikej inón, poxsan pakikej iwán kijlikej Judas

* **14:1** 14:1 Xikita glosario "Pascua". † **14:1** 14:1 Xikita glosario "Levadura".

iga yawij kimakatij tom̄in. Iwán íkuā'ya Judas pēwa' iga kitēmoj kēman wel makikitzkikan Jesús.

La Santa Cena

¹² Ipan día kuā' pēwa' iyilwiyo la Pascua, kuā' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, momiktiá se borregoitzin iga mokua, discipolomej kitajtankej Jesús:

—¿Kān tikneki manimitzchiwilitij tákual iga tikilwichiwiliskej la Pascua?

¹³ Iwán Jesús kititan omen idiscipolomej, kijlij:

—Xakan Jerusalén, iwán ompa ankitechoskej se taga' kiwiga a'ti ipan akomi'. Inón xiktokakan, ¹⁴ iwán kan yéj kalakis, xikijlikan iteko inón kajli: “Kijtowa in Tamachtiani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenaroj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipolomej?” ¹⁵ Iteko kajli yawi mitznexilitij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochí yej ankinekiskej, ompa xikchiwakan yej tikuaskej.

¹⁶ Discipolomej yajkij iwán asikej altepe', iwán kasikej nochí kensan kijtoj Jesús; iwán ompay kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

¹⁷ Kuā' tayowáti'ya, Jesús iwán doce idiscipolomej, yajkij ompa. ¹⁸ Kuā' kixnantókeja mesa iga takuaj, Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejēmempa yej nemi nigaj íwan nisentakua, yawi nenextiti iga manekitzkikan.

¹⁹ Iwán yejemej moknomatikej, mosepantajtaniáj:

—¿Ix nejya an?

Se' nō kijtoj:

—¿Ix nejya an?

²⁰ Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej andocejmej, yej íwan nemi nisentakua ipansan inín plato, inonwa' in yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan.

²¹ Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ijkuilijto'; e' ¡lástimaj inón taga' yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan! Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan.

²² Mij nemi takuaj, Jesús kikui' se pan, kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj iga kimajmá' idiscipolomej. Kijtoj:

—Xikuikan inín pan iwán xikuakan, ininwa' nocuerpoj.

²³ Iwán Jesús kikui' vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios, iwán kimajmá' idiscipolomej, iwán inochin konijkej. ²⁴ Jesús kijtoj:

—Inín kijtojneki noesyó iga nikchiwa se'ya pacto, iwán toyawis iga mia' maye'ono iyixtaj Dios. ²⁵ Nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij uva iyayo, nikonij sej nuevo vino este kuā' nonos kan reinarowa Dios.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoji iga akixmati

²⁶ Kuā' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka' Olivos. ²⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin ankikajtewaskej iga anmoconfiarowaj ipan nej inín yówal iga ijkín ijkuilijto': “Nikmiktij iteko borregoimej, iwán borregoimej papayiniskej.” ²⁸ E' kuā' ni-ojpa-isas sej, kuā' anyaskej Galilea, nej achto niati.

²⁹ Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁰ E' Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inín yówal, kuā' aya takuika kayo ome vej, tej eyi vejya tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

³¹ E' Pedro sej kijlij Jesús:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoy iga ayá' nimitzixmati. Iwán inochin ijkón kijtojkej.

Jesús oradowa ipan se kuayojtzin yej itoka' Getsemani

³² Iwán asikej kan kijliáj Getsemani, iwán kijlij idiscipolojmej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' manitajtoti wan Dios.

³³ Kiwigákejsan petz Pedro, Jacobo iwán Juan kan oradoto. Iwán Jesús pewa' iga poxsan moknoṁati' iwán moyolmiktij. ³⁴ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknoṁati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan wan xisatokan.

³⁵ Iwán Jesús yajki achi máj wejka, iwán motankuaketza' talpan iga kitajtanilij Dios siga wel amo makiknoṁchiwakan ken yawij kichiwilitij ikuá'. ³⁶ Ijkin kitenewij Dios:

—NoTaj, noPapaj tej nochi wel tikchiwa; xinemanawi kuá' yawij ne-iknoṁchiwatij, e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

³⁷ Iwán Jesús yajki sej kan ono' idiscipolojmej, kasitoy kojkochokej; iwán Jesús kijlij Pedro:

—Simón, ¿ixtaj tikochto'? ¿Ix awel achi xisato malej se hora?

³⁸ Xisatókanya, iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Nikmati iga amoalmaj kineki xikchiwakán ken nej nikneki, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

³⁹ Yajki sej oradoto iwán kijtoj inómejsan tájtól ken achto. ⁴⁰ Kuá' sej yajki kan onokej idiscipolojmej, sej kasitoy kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj, inón iga aweljo' te kijtojkej. ⁴¹ Kuá' eyi vejya iga oradotoyay, kijtoj:

—¿Ix ankojkochokejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kipoxchiwaj yej ayekti iga yawij nekitzkitij nej yej iPiltzin Taga'. ⁴² Ximoketzakan, matiákanya; wi'ya yej nenextiá.

Kiwigaj preso Jesús

⁴³ Jesús tatapojtóyao' kuá' asiko Judas, se de inón doce yej idiscipolojpa katka. Judas walaj iwán mia' gente yej kiwajligakej espada iwán kuawi'. Inomej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej. ⁴⁴ Ijkin kijtoj Judas kuá' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikitzkikan iwán xikyē' ilpitiakan.

⁴⁵ Kuá' asi' itenoj Jesús, kijlij:

—Tamachtiani, Tamachtiani.

Iwán kipipitzoj. ⁴⁶ Iwán kikitzkijkej Jesús, iwán kiwigakej.

⁴⁷ E' se de inomej yej onoya iwán Jesús, kikixtij iyepadaj,‡ iwán kinagasté' itekipanowani ijefej sacerdotejmej. ⁴⁸ Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix anwalkej annekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? ⁴⁹ Nej nochipa nonoya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayi' annekitzkijkej. E' inín nemi mochiwa kensan ijkuilijto' ipan itájtól Dios.

⁵⁰ Iwán nochi discipolojmej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholojkej.

Chokotzin yej choloy

⁵¹ E' se chokotzin kitokatiaya Jesús, tejkuixtiaya iga se tzótzol, iwán kikitzkijkej; ⁵² e' yéj ompa kikajtej itzótzol iwán choloy ipetzkan.

‡ 14:47 14:47 Xikita glosario “Espada”.

Jesús iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej

⁵³ Iwán kiwigakej Jesús iyixtaj ijefej sacerdotejmej, iwán ompa mon-echkojkej sacerdotejmej yej tayakantokej, yej kimandarowaj judiyojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley. ⁵⁴ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús, este ipan ipatioj ijefej sacerdotejmej, iwán Pedro motalij wan policiyajmej; § moskojtoyaj titenoj.

⁵⁵ Ijefejmej sacerdotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej, kitemowayaj tejté yej manesi iga Jesús kichij yej ayékti iga wel makimiktikan; e' ayá' kasiliayaj. ⁵⁶ Iwán mia' yej kipantiayaj Jesús, e' ayá' sesan itajtölmej. ⁵⁷ Iwán sekin tajtojkej iga kipantijkej Jesús, kijtojkej:

⁵⁸ —Nejemen nikakikej iga Jesús kijtoj ijkín: “Nej nia nikxixitinati inín weyitiopan yej tamachíwal, iwán ipan eyi días nia sej nikchíwati se' yej ayéj tamachíwalpa.”

⁵⁹ E' malej ijkón kipantiayaj, ayá' sansé kijtowayaj.

⁶⁰ Iwán ijefej sacerdotejmej moketza' iyixtaj sekin, iwán kitajtan Jesús: —¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwiáj?

⁶¹ E' Jesús atajtoj. Ijefej sacerdotejmej sej kitajtan:

—¿Ix tejya in tiCristoj yej iPiltzín Dios yej kiweyimatiltiáj?

⁶² Jesús kijtoj:

—Nejya nokta. Anyawij anne-itatij nej yej iPiltzín Taga' newatos iladoj iye'má' Dios yej nochi wel kichíwa, iwán anne-itaskej nemi niwí' ipan mixti cielojkóbapa.

⁶³ Iwán ijefej sacerdotejmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi' iwán kijtoj:

—Ayo' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj. ⁶⁴ Amejemen ankikakikej iga kimalijlij Dios; ¿kén ankijtowaj amejemen?

Iwán inochin kijtojkej iga mamomiktiya.

⁶⁵ Sekin pewakej iga kichijchakej, iwán kixtzakkej iwán kimagakej, kijliayaj:

—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Iwán policiyajmej kixaygatatzinkej Jesús.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

⁶⁶ Pedro onoya tani ipan patio, iwán íkuá' ompa asi' se isirvientaj ijefej sacerdotejmej; ⁶⁷ iwán kuá' kita' iga Pedro nemi moskowa titenoj, kitachilijtiká', iwán kijlij:

—Tej no tinemiá iwán Jesús de Nazaret.

⁶⁸ E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

—Anikixmati, niga nikmati de te nemi titajtowa.

Iwán Pedro kisa' juerájbapa kan kalakilo, iwán íkuá' takuiga' se kayo.

⁶⁹ Iwán inón sirvienta sej kitachilijtikisa' Pedro, iwán kijlij yej ompa ojonokej:

—Inín taga' de yejémempa.

⁷⁰ E' Pedro sej kijtoj iga akixmati Jesús. Ayá' wejkati', yej ompa onoyaj sej kijlijkej Pedro:

—Mataj tejwa' tinemiá no iwán yejemej; tej de Galilea iga nikakij titajtowa kensan yejemen.

⁷¹ Iwán Pedro kijtoj iga kitzto' Dios iwán makiknochiwa siga takajkayawa, iwán kijtoj:

—Ayá' nikixmati inón taga' yej nemi anne-ijliáj.

⁷² Iwán íkuá' takuiga' sej in kayo. Iwán Pedro kejlan yej kijtoj Jesús: "Kua' kayo aya takuika ome vej, tej tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati." Iwán kuá' Pedro inón kejlan, pe' iga choga'.

15

Kiwigaj Jesús iyixtaj Pilato

¹ Kuá' tanesi', ijefeimej sacerdotejmej monechkojkej iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, iwán yej tamachtiaj ipan la ley iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej. Iwán Jesús kilpitiajkij iga kikawatoy iyixtaj pilato. ² Pilato kitajtan:

—¿Ix teya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

³ Iwán ijefeimej sacerdotejmej kitejtélwiyaj Jesús. ⁴ Iwán Pilato sej kitajtan Jesús:

—¿In tej atikijtowa nité? Ta' xikaki nochi yej mitzijliáj iga mitztélwiáj.

⁵ E' Jesús nité akijtoj; inón iga Pilato poxsan madmiradoj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

⁶ Ipan iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej la gente kitapejpenaya. ⁷ Onoya se preso yej itoka' Barrabás; sen-onoyaj iwán sekin yej no tamiktijkej kuá' yajkij icontraj igobiernoj. ⁸ Iwán mia' walkej, iwán pe' kijlijkej Pilato iga makimajkawa se ken kitekichíwa. ⁹ Pilato kijtoj:

—¿Ix ankinekij manikmajkawa iRrey judiyojmej?

¹⁰ Inín kijtoj iga kimatiá iga ijefeimej sacerdotejmej kixitayaj Jesús, inón iga kiwigakej iyixtaj. ¹¹ E' ijefeimej sacerdotejmej kitejtekimakakej la gente iga makitajtanikan iga makimajkawakan Barrabás. ¹² Iwán Pilato sej tatajtan:

—¿Té ankinekij manikchíwili yej ankijliáj iRrey judiyojmej?

¹³ Yejemen tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁴ E' Pilato kijtoj:

—¿Tétaj kichij yej ayekti?

E' yejemen majya tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁵ E' Pilato kinekiá makiye'itakan, inón iga kimajkaj Barrabás iwán kitekimá' soldadojmej iga makimagakan Jesús iwán iga makimiktij ipan cruz.

¹⁶ Iwán soldadojmej kiwigakej Jesús ipan ipatioj palacio, iwán kinejnehkojkej nochi soldadojmej. ¹⁷ Iwán kakiltijkej se sotantzótzol yej axokoti', iwán se corona* de witzti yej kijkitikej iga kiyawalchijkej. ¹⁸ Iwán pewakej iga kitzajtzilijkej:

—¡Xiye'ono iRrey judiyojmej!

¹⁹ Iwán kikuajkuawitekkej iga kuawi', kichijchakej, iwán motankuaketzakej iná', iga ken kiweyimatiltiyaj. ²⁰ Kuá' kajawilmatikeja, kikixtilijkej inón tzótzol yej axokoti', iwán sej kakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta, iwán kikixtijkej iga kimiktijtoj ipan cruz.

Kiclavarowaj Jesús ipan cruz

* 15:17 15:17 Xikita glosario "Corona".

21 Iwán se taga' yej ichan altepe' Cirene, yej itoka' Simón, yej itajpa Alejandro iwán Rufo, ompa panotiaya iga yajka imilpan, iwán yéj kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

22 Iwán kiwigakej Jesús kan kijliáj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi'. 23 Iwán kimakakej vino yej nenelijto' iwán remedio yej itoka' mirra, e' Jesús akonij. 24 Kua' kiclavarojkeja ipan cruz, soldadojmej kikuikkej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan te kiwigas sejsé de yejemej.†

25 Yowalti' las nueve kua' kiclavarojkej Jesús ipan cruz.‡ 26 Iwán kitalkkej ikuapan kan kijkuilojkej te iga kimiktijkej, ijkín ijkuijtoya: “IRREY JUDIYOJMEJ.” 27 Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, no kiclavarojkej ome yej tachteki, ipan sejsé icruz, se iladoj iye'ma' iwán se' iyopochkampa. 28 Ijkón iga mochij yej ijkuijto' ipan itájtol Dios: “Kitakej ken se yej kichij yej ayekti.”§

29 Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejzelowiliayaj iga kijliayaj:

—Ayki', tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sejtikojpachíwa,* 30 moganaj ximomanawi, iwán xitemo ipan cruz.

31 Ijkónsan no ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj pan la ley, kipinajtiayaj, iwán mojliayaj:

—Sekin kimanawij, e' yéj imatika awel momanawiá.† 32 Siga Cristo yej iRrey israelitajmej tikitaskkej iga temoj ipan cruz, ijkón sí ticredoskej.

Iwán yej na' pilojtoyaj ipan sejsé icruz, no maltajtowayaj iga Jesús.

Miki Jesús ipan cruz

33 Kua' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitiá', ijkón takomititoya este las tres tiotakan. 34 Iwán íkua'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpai, kijtoj:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?‡

35 Sekin yej ompa onoyaj, kikakikej, iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

36 Iwán se de yejemempa motaloj, kapachoto tejté yej ken ichka' pan xoko'vinoj. Kilpij ipan ojta', iwán kitecholtij Jesús, iga makichichina. Kijtoj:

—Xikajtewakán, matikitakan siga wi' Elías kitemowiki.§

37 Iwán Jesús tzajtzi'pa iga tajtoj, iwán migui'ya. 38 Iwán tzótzol* yej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pewa' ajko iwán tzayantiwalaj este tani. 39 Ijefej soldadojmej yej onoya iyixtaj Jesús, kua' kita' kén iga tzajtzi' iwán migui', kijtoj:

—Mataj melá' inin taga' iPiltzin Dios.

40 Ompa no onoyaj sekin siwatkej, tachixtoyaj wejka; onoyaj María Magdalena, iwán se' María yej iyémejpá José iwán Jacobo yej tetzoyó', iwán ompa no onoya se' siwa' itoka' Salomé. 41 Inimej siwatkej kitokatinemiáj Jesús, iwán kipalawijkej kua' nemiá Galilea. Ompa onoyaj no mia' siwatkej yej senyajki Jerusalén iwán Jesús.

Motoka Jesús texapoko

† 15:24 15:24 Sal 22:18 ‡ 15:25 15:25 Sal 22:16 § 15:28 15:28 Is 53:12 * 15:29 15:29 Sal 109:25 † 15:31 15:31 Sal 22:7-8 ‡ 15:34 15:34 Sal 22:1 § 15:36 15:36 Sal 69:21 * 15:38 15:38 Inón weyitiopan yej onoya Jerusalén kipiaya kan petz sacerdote kalakiá, ompa tajkotchaktoya iga se cortina. Ex 26: 31-33. Xikita glosario “Cortina”.

⁴² Inón día kichiwaj yej monekis iga mostapa día kuá' mosewilo. Kuá' némiya tayowati, ⁴³ se taga' yej itoka' José yej ichan altepe' Arimatea yej onoya ipan inón grupo yej tayakantokej yej kimandarowayaj judiyojmej, yajki kitato Pilato iwán ayá' majmawi' iga kitajtan icuerpoj Jesús iga makitoka. Yéj no kichixtoya keman wi' reinaroki Dios. ⁴⁴ Pilato madmiradoj kuá' kika' iga nimanin mi' Jesús, iwán kinotza' ijefej soldadojmej iga kitajtan iga ix an ijkonya. ⁴⁵ Kuá' inón capitán kimatiltij iga mi'ya Jesús, Pilato kijlij José iga wel kitokas Jesús. ⁴⁶ Iwán José kikowato se sábana, iwán yajki kitemowito icuerpoj Jesús ipan cruz iwán kikikimiloj iga inón tzótzol. Iwán kitoga' ipan se texapo' yej ichkuatoyay. Iwán kitentzakua' iga se weyiyawalte'ti.† ⁴⁷ María Magdalena iwán se' María yej iyé'pa José, kitakej kan kitokkej Jesús.

16

Ojpa-isa Jesús

¹ Kuá' pánoja día iga mosewilo, María Magdalena, Salomé, iwán María yej iyé'pa Jacobo, kikojkej yej ajwiya' iga kitaliliáj icuerpoj Jesús. ² Iwán isájpasan domingo asitoj kan tokto' Jesús, kisa'ya tonati'. ³ Iwán mojliayaj: —¿A'yéj an teenilij te'ti yej iga tentzakto' inón animajtexapo'?

⁴ E' kuá' tachakej, kitakej iga inón weyite'ti ayo' kitentzaktoya animajtexapo'. ⁵ Kuá' kalakkej animajtexapoko, kitakej se chokotzin ewato' a la derecha, kakijto' se weya'tzótzol yej ista'; iwán momajtijkej. ⁶ E' yéj kijtoj:

—Amo ximajmawikan; amejemen ankitemokoj Jesús de Nazaret, yej kimiktijkej ipan cruz. Yéj ojpa-isa'ya; ayo' teyi nigaj. Ta'ki' xikitakan kan kitekakaj.* ⁷ Xákanya inán, iwán xikijlikan idiscipolojmej iwán Pedro: “Jesús yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej, ijkón ken mitzijlijkej.”

⁸ Inomej siwatkej cholotikiskej animajtexapoko; kuekuechkatiajkij iga momajtijkej. Iwán ayagaj te kijlijkej iga majmawiáj.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

⁹ Kuá' ojpa-isa'ya Jesús, isájpasan domingo, kixnextilij achto María Magdalena, yej kikixtilij ikya siete malespírito. ¹⁰ Yéj yajki kimatiltito yej kitokatinemiáj Jesús; kasitoj moknomatitoyaj iwán chokatoyaj. ¹¹ Kuá' yejemej kimatikej iga Jesús ojpa-isa' iwán iga María kíta'ya, yejemen akicredojej.

Jesús kixnextiliá omen idiscipolojmej

¹² Después Jesús kixnextilij omen yej nemi yayaj ipan ojtí wéjkaya iga altepe'; e' sé'paya iga nesiá. ¹³ Yejemej no yajkij iga kimatiltitoj sekin, e' yejemej no ayá' kicredowilijkej ken iga kijtojkej.

Jesús kitekimaka idiscipolojmej kén iga makichiwakan

¹⁴ Máj máj Jesús kixnextilij once idiscipolojmej kan nemi takuaj. Iwán Jesús kajajwa' inomej iga ayá' kicredowayaj iga yoltakuaktíkejo' iga ayá' kicredowilijkej inomej yej kitakej iga Jesús ojpa-isa'ya. ¹⁵ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xakan noyan ipan tajli iwán xikpowilikan nochi gente ye'noticiaj kén iga Dios tamanawia. ¹⁶ Yej kicredoj iwán mobautizaroj, Dios kimawij; e' yej akicredoj, Dios kinkochiwás. ¹⁷ Iwán inomej yej kicredoskej

† 15:46 15:46 Is 53:9 * 16:6 16:6 Sal 16:10

kichiw₁waskej yej ayi'pa mo-ita. Ipan notoka' kikix₁tiskej malesp₁iritojmej, iwán yawij tajtotij ipan nuevo tajtolmej. ¹⁸ Kikitzk₁iskej kowamej iga imamej, iwán siga koniskej tejté yej temik₁tiá, até kichiw₁iliskej. Kit₁aliskej imamej ipan yej wetitokej, iwán achitiaskej.

Jesús tejkawi ipan cielo

¹⁹ Kua' tami' tajtoj wan idiscipolojmej, toTeko Jesús tejkaj ipan cielo, yajki motalito iladoj iye'ma' Dios.† ²⁰ Iwán discipolojmej kiskej iga kipowatoj noyan kén iga Dios tamanawiá. ToTeko Jesús kipalewiaya idiscipolojmej iga kua' kipowayaj ye'noticiaj, kichiwaya yej ayi'pa mo-ita iga manesi iga mela'ciertoj yej kijtowayaj. Ijkónyawa'.

---

† 16:19 16:19 Sal 110:1

Itájtɔl Jesucristo yej kijekuiloj San Lucas

Lucas kijekuillowiliá Teófilo yej kichij Jesús

¹ Mia'ya kinekiáj makiye'ijkuiłokan yej Jesús kichij miej onoya nowamej.
² Ijkón kensan nematiltijkej yej kinojma-itakej yej kichij Jesús iwán kipowakej inón ye'noticiaj. ³ Nej niLucas nɔ nitatajantinemi' iga manikmela'mati este kan pewa' yej kichij Jesús. Iwán tej Teófilo yej mitzpoxye'itaj, yekti iga nɔ manimitzijkuiłowili nochi kensan nikmati ⁴ iga xikmela'mati iga ijkonya nokta in inón yej mitznextilijkej.

Sɛ ángel kijtowa iga yawi onoti xɔłɔ' yej itɔkɔ' Juan

⁵ Kuɔ' Herodes* onoya iga rey ipan estado de Judea, onoya sɛ sacerdote yej itɔkɔ' Zacarías yej igrúpojpa katka Abías. Isiwá' Zacarías itɔkɔ' Elisabet, irrázajpa nɔ Aarón yej sacerdote. ⁶ Iwán iyomeximej ye'nemiáj iyixtaj Dios, nochipa kichiywayaj ken kijtowa iley toTɛko, iwán ayagaj wel kijtowaya iga kichijtoyaj yej ayekti. ⁷ E' ayá' kipiayaj nisé ipiltzın iga Elisabet ayá' wel pilowaya. Iwán póxsanya katka yolejkej inón yej.

⁸ Sɛ día igrupoj Zacarías kitocaroj iga kichiywa itekiyo sacerdote iyixtaj Dios. ⁹ Iwán ken iga kitekichiywayaj sacerdotejmej, kichijkej rifa iga makimatikan a'yéj yawi kitatiti incienso. Iwán kitocaroj Zacarías iga makitati incienso ipan ikal toTɛko. ¹⁰ Kuɔ' nemi kitatiaya incienso, nochi gente oradojtoya fuera. ¹¹ Iwán Zacarías kixnnextiliko sɛ ángel† yej kititan toTɛko. Kuɔ' kita' este ejkato' nɔ' altar‡ kan motatiá incienso. Ejkato' lado derecho inón altar. ¹² Kuɔ' Zacarías kita' el ángel, ayo' kimati' tɛ kichiywaya iwán poxsan momajtij. ¹³ E' el ángel kijlij:

—Zacarías, amo ximajmawi, Dios kika'ya yej nemi tiktajtaniliá, iwán mosiwá' Elisabet yawi kipiati sɛ ipiltzın yej tia tiktokawiti Juan. ¹⁴ Tia tipakiti poxsan, iwán mia' nɔ yawij pakitij kuɔ' naceroj ¹⁵ iga mopiltzın poxsan yawi kiyé'itati Dios. Ayá' yawi koniti okti, nité yej tatawantiá. Iwán kipiás nokta el Espíritu Santo este kuɔ' kitalaxwíjtoso' iye'. ¹⁶ Iwán yawi kiyolyamanati mia' gente de Israel iga makitoka Dios yej iTekomej. ¹⁷ Iwán mopiltzın tayakantiáj iyixtaj toTɛko iwán kipiás espíritu yej kipiaya el profeta§ Elías iga wel makichiywa ken kichij yéj. Kichiywas iga tetajmej mamoye'itakan iwán ipilowan, iwán iga yej ayá' tacredowaj wel matacredokan. Ijkón kichiywas iga la gente wel maki-omemawi toTɛko.

¹⁸ Iwán Zacarías kitajtan el ángel:

—¿Kén nikmatis siga mochiwas ken nemi tikijtowa? Nej niwéweja iwán nosiwá' nɔ ilámaja.

¹⁹ El ángel kijtoj:

—Nej niGabriel yej nono' iyixtaj Dios; yéj netitan iga manitajtoki mowan iga manimitzmatilti inın ye'noticiaj. ²⁰ E' inán, iga aticredoj yej nimitzijlij, tia tinonojtitoti, iwán titajtoj sej este kuɔ' mochiwasya yej nimitzijlij.

²¹ Miej la gente fuera kichixtoyaj Zacarías, mosepantajtantoyaj iga te iga áyasan kisa weyitiopan-ijti'.* ²² Kuɔ' Zacarías kiasako, ay'ya wel tajtowaya,

* **1:5** 1:5 Xikita glosario "Herodes". † **1:11** 1:11 Xikita glosario "Ángel". ‡ **1:11** 1:11 Xikita glosario "Altar". § **1:17** 1:17 Xikita glosario "Profeta". * **1:21** 1:21 Xikita glosario "Weyitiopan".

santamamānotzaya. Ijkón iga la gente kimatikej iga tejté kixnextilij weyitiopan-ijti'. Iwán nonojtiá'.

²³ Iwán kuá' Zacarías kimaxítija iga tekipanowaya weyitiopan, yákiya ichan. ²⁴ Iwán xoloyowi' Elisabet yej isíwapa Zacarías. Iwán Elisabet cinco mej ayá' kisa' ichan, ijkín kijtowaya ipan iyalmaj: ²⁵ “NoTēko neṭalij ijkín iga ay'ya máj manepinajtikan.”

Se ángel kijtowa iga yawi onoti xolo' yej itoka' Jesús

²⁶ Kuá' kiwígaya seis meses iga xoloyowi' Elisabet, Dios kititan el ángel Gabriel ipan se altepe' yej itoka' Nazaret ipan estado de Galilea. ²⁷ Iwán yajki chan se takotzin yej itoka' María yej aya kixmatiá taga'. E' onoyay comprometida iga yawi monamiktiti iwán se taga' yej itoka' José yej irrázajpa rey David. ²⁸ Iwán el ángel kala' este kan onoya María, iwán ijkín kijlij:

—¡Xiyolpaki iga tej mitztapejpen Dios iwán iga toTēko ono' mowan! Dios mamitzyolchikawa máj que inewi siwatkej.

²⁹ Kuá' María kita' el ángel, este moyolmajtij iga kika' yej kijtoj. Iwán motajtan iga té an kijtojneki inón yej kijtoj. ³⁰ El ángel kijlij:

—María, amo ximajmawi, Dios mitzye'ita iwán mitztapejpen. ³¹ Inán tia tixoloyowiti iwán tia tikpiati se mopiltzin iwán tiktokawij JESÚS. ³² Yéj yawij kipoxweyimatiltitij iwán kitokawiskej nō iga iPiltzin Dios yej ono' pox ajko. Iwán toTēko Dios kichiwaw iga maono iga rey ken David yej iyikyapatajwewej ³³ iga makigobernaro nochipa la gente de Israel. Iwán atamis iga gobernaroj.

³⁴ Iwán María kijlij el ángel:

—¿Kén nia nixoloyowiti esi nej aya nono wan taga'?

³⁵ El ángel kijlij:

—IyEspíritoj Dios wí' ipan tej iwán Dios yej ono' ajko iga ipoder yawi mitztakuati. Inón iga moxolo' yej yawi naceroti, inón wí' de Dios iwán kijliskej iga Diospa iPiltzin. ³⁶ Ta' manimitzijlo', Elisabet yej mopariéntajpa, xoloyowi'ya nō malej iga ilámaja. Yej kijliayaj iga ayí' pilowaya inán kipiá seis meses iga xoloyowi'. ³⁷ Iga Dios ateyi yej ken awel makichíwa.

³⁸ Iwán María kijtoj:

—Nej manikchíwa ken kineki toTēko, iwán Dios makichíwa ipan nej ken tikijtoj.

Iwán kuá' tami' tajtoj María, yákiya el ángel.

María kipaxalowiliá Elisabet

³⁹ Ayá' wejkati', María nimanín yajki kipaxalowilíto Elisabet yej chantitoya ipan se altepe' yej ono' ipan tepeyoj, ipan estado de Judea ⁴⁰ Iwán kala' chan Zacarías, kinotza' Elisabet. ⁴¹ Iwán kuá' Elisabet kika' iga kinotzkej, este itaxijti' wiwitoga' ixolo', iwán íkuá' iyEspíritoj Dios kitajtolmá' Elisabet, ⁴² iwán kijtoj recio:

—Dios mitzye'ítaya máj que inochi siwatkej. Iwán nō kiye'íta'ya moxolo'. ⁴³ ¿Té noteki in nej iga manepaxalowilíki yej íye'pa noTēko?

⁴⁴ Kuá' niká' iga tinenotza', este wiwitoga' notalaxijtiko noxolo' iga pagui'.

⁴⁵ Tej tipakto' iga ticredoj toTēko iga yawi mochíwati yej mitzijlij.

⁴⁶ Iwán kijtoj María:

Noalmaj kiweyimatiltiá toTēko.

⁴⁷ Iwán noespíritoj páki iyixtaj Dios yej nemanawij.

⁴⁸ Iga Dios neṭapejpen iga iyescalavaj, yej ayá' nimotapialíá.

Iwán este aman iwán nochipa kijtoskej iga Dios neye'ita,

49 iga Dios yej nochi wel kich_iwa, kichij ipan nej yej poxsan ye_kti.
;Mamoweyimati ito_ka'!

50 Dios nochipa kikne_lía yej kimajmawiliá.

51 Iga kichij yej ayagaj wel kich_iwa;
kitanilij yej mopoxweyimatij.

52 Kikixtij reyejmej kan mandarowayaj,
iwán kichij iga makiweyimatiltikan yej ayá' moweyimatij.

53 Yej nemi apismikiáj, Dios kimá' yej ye_kti,
iwán yej motapialiyaj ayá' kimá' nité.

54 Dios kipalew_ij la gente de Israel yej kicredowaj,
iwán ayá' kelkaj iga kiknelij.

55 Iga Dios ijkón kijlij to-ikyapatajwan,
iga nochipa kipalew_ij Abraham iwán nochi ipilowan ipilowampa.

56 Iwán María kaw_i' chan Elisabet ken eyi mej iwán yajki sej ichan.

Nacerowa Juan yej tabautizarowa

57 Kuá' asi' hora iga Elisabet taonoltía, kita' se ichoochin. 58 Kuá' ki-
matikej ivecinojmej iwán iparientejmej iga toTeko poxsan kiknelij Elisabet,
yajkij kiyolchikawatoj. 59 Iwán kuá' xolotzin kipiaya ocho día, kiwigakej
iga kicircuncidarotoj† ken kitekichiwaj israelitajmej. Iwán kinekiáj iga
makitokawikan Zacarías ken itajpa ito_ka'. 60 E' iye' kijtoj:

—;Ayéj ijkón! Yéj yawi motokawiti Juan.

61 Kijtojkej:

—¿Te iga? Esi ateyi nisé amokniwan yej ijkón ito_ka'.

62 Iwán Zacarías san kimamanotzakej iga kitajtankej kén kitokawij
ichoochin. 63 Itaj kitajtan tejté kan matajkuilo, iwán kijkuiloj: “Itoká' Juan.”
Iwán inewi san tajtachixtikajkej. 64 Iwán Zacarías íkuá'ya tajtoj sej iwán
pewa' kiweyimatiltij Dios. 65 Nochi yej najna'san ichamej momajtijkej,
iwán noyan ipan estado de Judea, yej chantitokej ipan tepemej kipowayaj
yej mochij. 66 Iwán nochi yej kikakiáj inón tatapowalis, mosepantajtaniáj:

—¿Té an itekiyo kipiás in inin choochin?

Iga nesía iga Dios onoya iwán choochin.

Itaku' Zacarías

67 Iwán ipan Zacarías, yej itajpa choochin, asi' iyEspíritoj Dios iwán kijtoj
tájtól yej Diospa kimá':

68 Mamoweyimatilti toTeko, yej iDiospa Israel,
iga walaj kimanawiko igentej.

69 Tetitanilij se yej tesalvarowa yej kipoxpiá poder
yej ipiltzin yej ipilowampa David yej kichij ken Dios kineki.

70 Ijkón kensan Dios ikya kijtoj ipan iprofetajmej yej ye'nemikej,

71 iga yéj yawi temanawiti de inomej yej temiktijnekij iwán de inochi yej
te-ijiyaj.

72 Iga manesi iga kikne_lía to-ikyapatajwan,
iwán ayá' kelkawa iga kichij pacto iwamej.

73 Inin yej Dios kinojma-ijlij to-ikyapatajwéj Abraham iga yawi kichiwati:

74 yawi temanawiti ipan toenemigojmej,
iwán ay'ya timajmawiskej iga tiktokaj Dios,

75 iwán nochipa tiye'nemiskej iwán tiye'onoskej iyixtaj.

76 Iwán tej nopiltzin, mitztokawiskej iprofetaj Dios yej ono' pox ajko,
iga tej titayakanas iyixtaj toTeko iga tikye'talijtiáj iyojwi,

† 1:59 1:59 Xikita glosario “Circuncisión”.

⁷⁷ Iga xikmatilti igentej toTeko ken iga kelkawiliskej yej kichiwaj yej ayekti iwán ijkón kimanawiskej.

⁷⁸ Iga toDios poxsan te-ikneliá, inón iga este ajko kan ono', tetitaniliá se yej ken kuá' tetawiki ipan toalmaj.

⁷⁹ Iwán iga makitawi yej onokej kan takomichkan, inomej yej majmatokej iga mikiskej.

Iwán teojmaka ipan ojti yej tenextiliá iga wel matonokan tamelá.

⁸⁰ Iwán choollintzin nemi weyaya iwán máj kixmatitiaya Dios. Iwán onoya ipan desierto‡ kan ayagaj ono', este que iyixtaj la gente de Israel monextij te itekiyo in yéj.

2

Jesús nacerowa Belén

¹ Kuá' gobernarrowaya rey César* Augusto, tatekimá' iga noyan mamochiwa censo. ² Inín achto censo kichijkej kuá' Cirenio mandarrowaya Siria. ³ Iwán inewi gente yajkij ipan iyaltepemej kajkan nacerojkej iga kijkluloj itokamej. ⁴ Inón iga José kisa' Nazaret, altepe' yej ono' ipan estado de Galilea. Iwán yajki ipan estado de Judea ipan altepe' yej itoka' Belén kan naceroj rey David, iga José irrázajpa David. ⁵ Yajki mo-ijkluloj iwán María este Belén. María onoyay iga yawi monamiktiti iwán José. María xolóyoja, e' ayéj iga iwanya onoya. ⁶ Iwán kuá' onokeja Belén, asi' hora iga María taonoltiá. ⁷ Iwán ompa kita' iyokichkopompiltzin, iwán kijklimiloy iga tzótzol iwán kitega' ipan kuacajon kan motamaka kawayojmej, iga ay'ya onoya kan kochij yej paxalowaj.

Angelejmej kipowaj iga nacéroja Jesús

⁸ Ayá' wejka iga Belén onoyaj sekin yej kicuidaroytoyaj borregojmej.† Iwán inomej senyówal onoyaj ipan sakayoj. ⁹ Kémpasan kixnextilikoj se iyángel toTeko. Iwán iweyipoder toTeko tawij kan onoyaj yejemen iwán pox majmawikej. ¹⁰ E' el ángel kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Nimitzmatiltikoj ye'noticiaj, iwán inewi yej kikakiskej, yolpakiskej: ¹¹ iga aman naceroco ipan iyaltepe' David se yej mitzmanawikoj, toTeko, el Cristo‡ yej itatitan Dios. ¹² Iga xikmatikan iga ayá' nemi nimitzkajkawawaj, anyawij ankasitij se xolotzin kijklimilijto' iga tzótzol iwán wetzto' ipan se kuacajon kan motamaka kawayojmej.

¹³ Iwán kémpasan mijxnexetikoj iná' el ángel máj komati angelejmej yej walkej ipan cielo iwán inochin kiweyimatitiayaj Dios iwán kijtowayaj:

¹⁴ ¡Mamoweyimatilti Dios ipan cielo yej ono' máj ajko, iwán ipan inín tajli maonokan tamelá nochi yej Dios kiye'ita!

¹⁵ Iwán kuá' yájkija sej angelejmej ipan cielo, pastormej pewakej iga mosesepan-ijliáj:

—Tiákanwa' Belén, matikitatij yej sucederoj, yej tematiltij toTeko.

¹⁶ Iwán nimanin yajkij, kasitoy María iwán José, iwán wetzto' xolotzin ipan kuacajon. ¹⁷ Kuá' pastormej kitakeja choollintzin, kimatiltijkej José iwán María yej el ángel kijlijkej de inón choollintzin. ¹⁸ Iwán nochi yej kikakikej yej kipowayaj pastormej, san tajtachixtikawíáj. ¹⁹ E' María kana' ipan iyalmaj nochi yej kijlijkej, iwán nochipa keklamikiá. ²⁰ Iwán pastormej yajkij sej kan onoyaj, kiweyimatiltitijajkij Dios iwán kitakuikilijtiajkij iga inón yej kikakikej iwán kitakej, iga nochi mochij kensan el ángel kijtoj.

‡ **1:80** 1:80 Xikita glosario "Desierto". * **2:1** 2:1 Xikita glosario "César". † **2:8** 2:8 Xikita glosario "Borrego". ‡ **2:11** 2:11 Xikita glosario "Cristo".

Choolintzin Jesús kiwigaj weyitiopan

²¹ Kua' choolintzin kipia'ya ocho día, yajkij kicircuncidarotoj iwán kitálijkej itoka' JESÚS, inonsan toka' yej el ángel kijlij María kua' aya xoloyowiá.

²² Iwán kua' asi' día iga mopurificarowaj yejemen, ken kijtowa iley Moisés, choolintzin kiwigakej Jerusalén iga makipresentarokan iyixtaj toTeko. ²³ Ijkón kichijkej iga ipan iley toTeko, ijkín ikuilijto': "Inewi koponchoochin yej nacerowa, mochiwaskej itatki toTeko." § ²⁴ Iwán yajkij kimakatoj iyofrendaj Dios ken kijtowa iley toTeko: ome solin o ome jojtokotzitzin.

²⁵ Inón vej, Jerusalén onoya se taga' itoka' Simeón, pox ye'nemiá iwán kiweyimatiltiaya Dios. Yéj kichixtoya yej kimānawiki israelitajmej. IyEspíritoj Dios onoya iwán Simeón, ²⁶ iwán kimatiltij iga aya mikis este que makita Cristo yej Dios kitapejpen iwán kititanis. ²⁷ Kua' itaj iwán iye' choolintzin Jesús kiwigakej weyitiopan iga makichiwakan ken la ley tatekimaka, iyEspíritoj Dios kitekimá' Simeón iga mayawi nō weyitiopan.

²⁸ Íkua' Simeón kinawaj choolintzin iwán ijkín kijtoj iga kiweyimatiltij Dios:

²⁹ NoTeko, inán welja nimikis tamelá, iga nikíta'ya yej tine-ijlij.

³⁰ Niknojma-íta'ya yej tasalvarowa,

³¹ yej tiktitan iga nochi gente.

³² Yéj ken kitawij ipan iyalmajmej nochi gente yej ayéj de Israel.

Iwán yawij kiweyimatiltitij Israel iga nij naceroy yej tasalvarowa.

³³ José iwán iye' Jesús yoltrikpakej kua' Simeón tajtowa de choolintzin.

³⁴ Iwán Simeón kitajtanilij Dios iga maye'onokan, iwán kijlij María yej iye'pa Jesús:

—Dios kitapejpen inín choochin iga ipan, mia' de Israel mopoypoloskej iwán mia' mosalvaroskej. Iwán inín poxsan yawij kijiyaatij, ³⁵ ijkón nešis yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej. E' tej tia timopoxyolmiktiti, tikmachilij ken tikita se espada yawi mitzyolsoloti.

³⁶ Ompa nō onoya se siwa' yej Dios kitajtolmakaya, yej itoka' Ana, yej ipiltzimpa katka Fanuel, yej irrázajpa Aser. Inón vej pox ilámaja. Yéj monamiktijka kua' takótzino', e' siete añojsan sen-onoyaj, iwán mi' iwéj.

³⁷ Iwán Ana kiwigayay ochenta y cuatro año. Ayá' kīsaya ipan weyitiopan iga kiweyimatiltiaya toTeko semilwi' iwán senyówal iga mayunarowaya iwán oradowaya. ³⁸ Kua' tami' tajtoj Simeón, íkua' asi' Ana iwán pewa' iga kimaka gracias Dios iwán kipowa' de xolo' iyixtaj la gente de Jerusalén yej kichixtoyaj se yej makimānawikan.

Mokuepaj sej Nazaret

³⁹ Kua' kichijkeja inewi yej kijtowa iley toTeko, mokuepkej sej ipan estado de Galilea, ipan iyaltepemej yej itoka' Nazaret. ⁴⁰ Iwán choolintzin nemi moskaltiaya iwán asitiaya itájpai iwán pox tamatitiaya, iwán Dios kipoxye'itaya iwán kipałewiaya.

Jesús kawī ipan weyitiopan

⁴¹ Itaj iwán iye' Jesús yayaj cada año Jerusalén iga mo-ilwichiwiliá la Pascua.* ⁴² Kua' kipia'ya doce años Jesús, yajkij sej Jerusalén iga yejemej kitekichwayaj iyilwi la Pascua. ⁴³ Kua' támi'ya ilwi', inón día yáwija

§ 2:23 2:23 Ex 13:1 * 2:41 2:41 Xikita glosario "Pascua".

ichamej. E' Jesús kawí' Jerusalén, itaj iwán iye' niga kitakej kan kawí'.
⁴⁴ Yejemej kijtojkej anka Jesús yaya tatzalan kan polijtiálo. Kuá' nejnénkeja semilwi', ikuáo' kitemojkej kan yayaj iyikniwan iwán yej kixmatiáj; ⁴⁵ e' ayá' kasikej. Iwán mokuépakkej sej Jerusalén iga kitemotoj ompiga.

⁴⁶ Este ipan eyi día kasitoj weyitiopan, ewato' kan onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley. Iwán Jesús kikaktoya yej tamachtiáj ipan la ley iwán kitajtantoya. ⁴⁷ Iwán nochi yej kikaktoyaj san tajtachixtikawíáj iga kitayaj iga poxsan kuayamani' iwán iga kuá' kitajtaniáj, kimatiá kén kijtowaya.

⁴⁸ Kuá' itaj iwán iye' kitakej, san tajtachixtikajkej. Iwán iye' kijtoj:

—Nopiltzin, ¿te iga inín annehixwilijkej? Motaj iwán nej nimitztemojtinemiáj este ken nichókaja.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—¿Te iga annetemojtinemiáj? ¿Ix ayá' ankimatij iga manono kan íkal noTaj?

⁵⁰ E' yejemej ayá' kimatikej te kijtojneki yej kijtoj.

⁵¹ Iwán Jesús senyákiya iwamej altepe' Nazaret. Iwán Jesús kipoxcredowaya itaj iwán iye'. Iwán iye' Jesús nochipa kejlantoya nochi inín ipan iyalmaj. ⁵² Iwán Jesús majya nemi weyaya iwán majya tamatitiaya. Iwán Dios iwán la gente kiyé'itayaj Jesús.

3

Juan yej tabautizarowa ono' ipan desierto kan ayá' onolo'

¹ Kuá' kipia'ya quince año iga rey Tiberio César mandarojtoya ipan mia' país, Poncio Pilato mandarojtoya ipan estado de Judea, Herodes mandarojtoya ipan estado de Galilea, Felipe yej iyikniñ Herodes mandarojtoya ipan estadojmej de Iturea iwán Trakonites, iwán Lisanas mandarojtoya ipan estado de Abilinia. ² Anás iwán Caifás kimandarowayaj sacerdotejmej. Inón tiempo ipan desierto Dios kitajtolmá' Juan yej ipiltzin Zacarías. ³ Iwán Juan panoj noyan ipan aten Jordán, kijlijtinemi' la gente iga yejemen makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan* iga Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti. ⁴ Inín mochi ken kijkuiloj el profeta Isaías:

Mokaki a'pa tajtowa recio ipan desierto, kijtowa:

“Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojtí iga toTeko.

⁵ Inewi axapowewetkej motalakilij,

iwán inewi tepeyoj iwán inewi tepetzitzin no moxitiñas iga makanivelarokan,

mamalich-ojtimej yawij melawayatij,

ojtimej kan axapoti', tayekantiás;

⁶ nochi gente kitas iga Dios tamanawía.”

⁷ Kuá' la gente yayaj itenoj Juan iga mamobautizarokan, yéj ijkín kijliaya:

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuá' Dios yawi tacastigaroti? ⁸ Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti. Iwán amo xikijtokan: “Nejemen no-ikyapatajwewejmej Abraham.” Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichywa ipilowan Abraham. ⁹ Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.†

* **3:3** 3:3 Xikita glosario “Bautizar”. † **3:9** 3:9 Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij.

¹⁰ Iwán la gente tatajtankej:

—¿Tétaj nikch̄iwaskej?

¹¹ Juan kijtoj:

—Yej kipiá ome ikuach, makimaka yej ayá' kipiá nisé. Iwán yej kipiá tákual makimaka yej akipiá.

¹² Walkej nõ iga mamobautizarokan sekin yej kicobrarowayaj impuestos‡ iga Roma iwán kitajtankej Juan:

—Tamachtiani, in nejemej, ¿té nikch̄iwaskej?

¹³ Juan kijtoj:

—Xitacobraḍokan achonsan ke' mitztekimakaj yej mitzmandarowaj.

¹⁴ Iwán soldadojmej nõ tatajtankej:

—In nejemen, ¿té nikch̄iwaskej?

Juan kijtoj:

—Amo agaj xikmajmajtikan, niga xiknamolpantikan kansan xikuilikan itomin Iwán xitawelonókanya, achón ke'ya iga ankitaniáj.

¹⁵ Nochi gente kitajtach̄ilijtoyaj Juan, iwán motajtaniáj ipan iyalmajmej: “¿Ix el Cristo in Juan?” ¹⁶ E' Juan kijtoj:

—Nej, nimitzbautizarowaj iga a'ti, e' se' yej wí', yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán ti'ti. Yéj máj tayakanto' que nej, este akajasi iga nej manixitomili imekayo iga'. ¹⁷ Yéj kikitzkijto' yej iga kichijch̄iwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.

¹⁸ Ijkón, iwán iga sekin máj tanonotzalis, Juan kipowiliaya ye'noticiaj la gente. ¹⁹ Iwán Juan kajajwa' el gobernador Herodes iga kikui' iga isiwa' ikuñada yej itoka' Herodías, yej isiwa'pa katka Felipe, iwán iga inochi yej ayekti kichiyaya Herodes. ²⁰ E' Herodes kichijo' máj yej ayekti iga kipresojwij Juan.

Juan kibautizarowa Jesús

²¹ Kuá' Juan tabautizarojtoya, kibautizaroj nõ Jesús. Iwán kuá' Jesús oradojtoya, cielo tapowi', ²² iwán iyEspíritoj Dios temoj ipan yéj, ken se jojtoko iwán mokagui' se tájtol ipan cielo, kijtoj:

—Tej nokta tinopiltzin yej nimitzpoxchokiliá, tej tineyolchikajto'.

Iyikyapatajwan Jesús

²³ Jesús kipiaya ken treinta años kuá' pewa' itekipánol yej Dios kimá'. Momatiá iga Jesús itaj itoka' José. Elí mochij tetaj iga José, ²⁴ iwán Matat mochij tetaj iga Elí, iwán Leví mochij tetaj iga Matat, iwán Melqui mochij tetaj iga Leví, iwán Jana mochij tetaj iga Melqui, iwán José mochij tetaj iga Jana, ²⁵ iwán Matatías mochij tetaj iga José, iwán Amós mochij tetaj iga Matatías, iwán Nahúm mochij tetaj iga Amós, iwán Esli mochij tetaj iga Nahúm, iwán Nagai mochij tetaj iga Esli, ²⁶ iwán Maat mochij tetaj iga Nagai, iwán Matatías mochij tetaj iga Maat, iwán Semei mochij tetaj iga Matatías, iwán Josek mochij tetaj iga Semei, iwán Judá mochij tetaj iga Josek, ²⁷ iwán Joanán mochij tetaj iga Judá, iwán Resa mochij tetaj iga Joanán, iwán Zorobabel mochij tetaj iga Resa, iwán Salatiel mochij tetaj iga Zorobabel, iwán Neri mochij tetaj iga Salatiel, ²⁸ iwán Melqui mochij tetaj iga Neri, iwán Adi mochij tetaj iga Melqui, iwán Cosam mochij tetaj iga Adi, iwán Elmodam mochij tetaj iga Cosam, iwán Er mochij tetaj iga Elmodam, ²⁹ iwán Josué mochij tetaj iga Er, iwán Eliezer mochij tetaj iga Jesús, iwán Jorim mochij tetaj iga Eliezer, iwán Matat mochij tetaj iga

‡ 3:12 3:12 Xikita glosario “Impuestos”.

Jorim, ³⁰ iwán Leví mochij t̄etaj iga Matat, iwán Simeón mochij t̄etaj iga Leví, iwán Judá mochij t̄etaj iga Simeón, iwán José mochij t̄etaj iga Judá, iwán Jonam mochij t̄etaj iga José, iwán Eliaquim mochij t̄etaj iga Jonam, ³¹ iwán Melea mochij t̄etaj iga Eliaquim, iwán Mainán mochij t̄etaj iga Melea, iwán Matata mochij t̄etaj iga Mainán, iwán Natán mochij t̄etaj iga Matata, ³² iwán David mochij t̄etaj iga Natán, iwán Isaí mochij t̄etaj iga David, iwán Obed mochij t̄etaj iga Isaí, iwán Booz mochij t̄etaj iga Obed, iwán Salmón mochij t̄etaj iga Booz, iwán Naasón mochij t̄etaj iga Salmón, ³³ iwán Aminadab mochij t̄etaj iga Naasón, iwán Aram mochij t̄etaj iga Aminadab, iwán Esrom mochij t̄etaj iga Aram, iwán Fares mochij t̄etaj iga Esrom, iwán Judá mochij t̄etaj iga Fares, ³⁴ iwán Jacob mochij t̄etaj iga Judá, iwán Isaac mochij t̄etaj iga Jacob, iwán Abraham mochij t̄etaj iga Isaac, iwán Taré mochij t̄etaj iga Abraham, iwán Nacor mochij t̄etaj iga Taré, ³⁵ iwán Serug mochij t̄etaj iga Nacor, iwán Ragau mochij t̄etaj iga Serug, iwán Peleg mochij t̄etaj iga Ragau, iwán Heber mochij t̄etaj iga Peleg, iwán Sala mochij t̄etaj iga Heber, ³⁶ iwán Cainán mochij t̄etaj iga Sala, iwán Arfaxad mochij t̄etaj iga Cainán, iwán Sem mochij t̄etaj iga Arfaxad, iwán Noé mochij t̄etaj iga Sem, y Lamec mochij t̄etaj iga Noé, ³⁷ iwán Matusalén mochij t̄etaj iga Lamec, iwán Enoc mochij t̄etaj iga Matusalén, iwán Jared mochij t̄etaj iga Enoc, iwán Mahalaleel mochij t̄etaj iga Jared, iwán Cainán mochij t̄etaj iga Mahalaleel, ³⁸ iwán Enós mochij t̄etaj iga Cainán, iwán Set mochij t̄etaj iga Enós, iwán Adán mochij t̄etaj iga Set, iwán Dios mochij t̄etaj iga Adán.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makich̄iwa yej ayēkti

¹ Kuá' Jesús k̄isa' ipan weya' Jordán, kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, iwán iyEspíritoj Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kan ayá' ch̄antitolo'. ² Ompa onoya cuarenta días, ayá' takuaj inomej días iwán mayana'. Iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makich̄iwa yej ayēkti, ³ kijlij:

—Siga teja nokta iPiltz̄in Dios, xikijli in̄in te'ti iga mamoch̄iwa pan.

⁴ Jesús kijtoj:

—Ijk̄in ijkuilijto' itájt̄ol Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', n̄o wel ono iga kich̄iwa ken kijtowa itájt̄ol Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko iwán kinex̄tilij niman̄insan inochi pāsmej yej ono' ipan in̄in tajli. ⁶ Tzitzimi' kijlij Jesús:

—Nej nimitzt̄alij iga xikmandaro inochi in̄in mon̄saj pāsmej yej nej nemakakej iwán wel nikmaka a'san nej nikneki. ⁷ Siga timotankuak̄etza iga tineweyimat̄iltiá, inochi nimitz̄makas.

⁸ Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo not̄en̄oj, iga ij̄k̄in ijkuilijto' itájt̄ol Dios: “Xikweyi-mat̄ilti moT̄eko Dios iwán xikch̄iwa kensan yéj kineki.”

⁹ Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan weyi-áltepe' Jerusalén, kitejkaw̄iltij este iyix̄ko, kan máj ajko ipan in̄on weyitiopan, iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teja nokta iPiltz̄in Dios, este nigaj ximopat̄analti talpan; ¹⁰ iga itájt̄ol Dios ij̄k̄in ijkuilijto':

Dios kit̄itanis iyangelejmej iga mamitz̄palew̄ikan.

¹¹ Mitzmajkuitiáskej,

iga amo ximokxiw̄iteki ipan te'ti.

¹² Jesús kijlij:

—Kijtowa nõ itájtł Dios: “Amo xiktajtani moTęko Dios iga makichıwa tejté iga san manesi iga wel kichıwa.”

¹³ Tzitzimi' kikajtejka Jesús kuą' kita' iga awel kichıwaltij yej ayękti.

Jesús pęwa iga tamachtıá

¹⁴ Jesús yajki sej Galilea, iwán iyEspırıtıoj Dios kipalęwij iga nochi wel makichıwa. Ipan inón tajlı nõyan momatiá yej yéjpa kichıwa. ¹⁵ Jesús tamachtıaya ipan itıopamej israelıtajmej, iwán nochi kiweyimatıltıayaj.

Jesús asi Nazaret

¹⁶ Jesús yajki Nazaret, kan moskaltij. Ipan día kuą' mosewilo, kala' tiopan ken iga nochipa kichıwaya. Iwán moketza' iga kileeroj itájtł Dios.

¹⁷ Kimakakej se ama' yej kijkuiloj el profeta Isaías, iwán kuą' kitapoj, kasi' kan ijkın ijkulijto':

¹⁸ IyEspırıtıoj toTęko nepalewiá,

Dios netapejpen iga manikuıguili ye'notıciaj yej ayá' motapialiáj.

Netıtan iga manikachıtıalti yej moyolmiktıtokej,

iwán iga manikıjtłki ken iga maxıtımıkan yej ken ilpıtıoj,

iwán iga maniktachıtıalti yej pachamej.

Netıtan iga manıkanawıki yej kıknochıwaj.

¹⁹ Netıtan iga manıkpowa iga toTęko inán tamánawıkoya.

²⁰ Iwán Jesús kıkıkimıloj in inón ama' iwán kimá' yej mandarowa, iwán Jesús motalıj. E' yej ompa onoyaj tiopan, kitachılijtikajkej Jesús. ²¹ Yéj kıjtoj:

—Aman amo-ıxtaj mocumpliıoj inın yej nigaj ijkulijto'.

²² Nochi ye'tajtoj iga Jesús, iwán madmiradojkej iga pox mınsaj yej kıjtojtoya. Motajtaniáj:

—¿In inın ayejtaj ipiltzın José?

²³ Jesús kıjtoj:

—Amelá' anne-ıjlıjnekıj yej mojtowa: “Médico, xımoachıtıalti momatıka”; iwán anne-ıjliskej: “Yej nikakıkej yej tikchıj Capernaum, xıkchıwa nõ nigaj ipan mıtıl.”

²⁴ Iwán kıjtoj sej Jesús:

—Nımitzıjlıáj iga nisé profeta ayá' kitajtolkuıj ipan iyaltepe'.

²⁵ Nımitzıjlıáj iga onoyaj komati viudajmej ipan Israel kuą' onoya el profeta Elías, kuą' ayá' wetzi' tiawa' tres año y medio iwán nõyan apıstajtıtoya;

²⁶ e', Dios ayá' kıtıtan Elías çan nisé yej wewejmı' de Israel, kıtıtan iga mayawi çan se yej wewejmı' de Sarepta yej ono' itenoj altepe' Sidón.

²⁷ Inón vej kuą' onoya Eliseo, onoyaj nõ komati de Israel yej palantıaya inakayomej iga kipiayaj lepra.* E' nisé de Israel ayá' kıpajtılij, setzın kıpajtılij yej itoką' Naamán yej ichan ipan país de Siria.

²⁸ Kuą' inón kıkakıkej, inochi yej onoyaj tiopan, pox kuejkuesıwıkej.

²⁹ Moketzkej kan ejewatoyaj, kıkıxtıjkej Jesús ipan altepe'; inón altepe' onoya iyıxko tepe', iwán Jesús kiwigakej este kan máj ajko ipan tepe', iga ompa makıbarrançarokan. ³⁰ E' Jesús panoj tatçalan, iwán yájkiya.

Se taga' yej kipiaya małespırıtıoj

³¹ Jesús yajki ipan se altepe' yej itoką' Capernaum, estado de Galilea, iwán ipan día kuą' mosewilo, tamachtıaya. ³² Iwán yejemen madmiradowayaj ken iga tamachtıaya, porque kuą' tajtowaya nesıá iga kimati te nemi kijtowa.

* 4:27 4:27 Xıkita glosario “Lepra”.

³³ Tiopan onoya se taga' yej kipiaya malesspíritoj, iwán tzajtzi' iga kijtoj:

³⁴ —Xinekajtewakan; ¿té tikpiá iwán nejemen, Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati a'yéj tej, tejwa' yej atikchiwa yej ayekti iwán mitztitan Dios.

³⁵ Iwán Jesús kajajwa' inón malesspíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtzi! ¡Xikajtewa inín taga'!

Iwán inón malesspíritoj kiwetziltij este ipan tajli in inón taga', iyixtaj inomej gente, iwán kisa' ipan inón taga', iwán até kichiwilij. ³⁶ Nochi momajtijkej iwán mosesepan-ijliayaj:

—Ayí' tikakij yej ijkín matajto; inín taga' pox wel tatekimaka; ¡malesspíritojmej kicredowaj iwán kisasaj!

³⁷ Iwán nochi yej kichiwaya Jesús, noyan momatiá ipan inón tajli.

Jesús kachitialiá imonan Pedro

³⁸ Jesús kisa' tiopan iwán yajki chan Simón. Kasito imonan Simón poxsan kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga makachitiali. ³⁹ Jesús motoloj kan wetztoya imonan Simón iwán kajajwa' kawan iwán séwi'ya ikajlo'. Iwán íkuá'san moketza' in imonan Pedro, iwán kichija tákual iga tatamá'.

Jesús taachitialiá

⁴⁰ Kuá' kála'ya tonati', nochi yej kipiayaj ichamej yej sese'pa iga wetitoyaj, kiwigakej kan onoya Jesús; iwán kitalij ima' ipan sejsé de yejemen iwán kachitaltijkej. ⁴¹ Mia' kipiayaj malesspíritoj, iwán kuá' kisasaj, tzajtziáj, kijtowayaj:

—Tej iPiltzin Dios.

E' Jesús kajajwaya malesspíritojmej, ayá' kimakaltiaya iga matajtokan, porque kimatiáj iga Jesús el Cristo yej Dios kititan.

Jesús kipowa itájtol Dios ipan estado de Galilea

⁴² Kuá' tanesi', Jesús kisa' ipan altepe' iwán yajki kan ayagaj ono'. E' la gente kitemojkej iwán asikej este kan onoya. Kinekiáj iga makáwi-o' iwán aya mayawi, ⁴³ e' Jesús kijlij la gente:

—Es que nia no nikpowati ye'noticiaj ipan se' altepemej iga ken reinarowa Dios,† iga inón nokta nejtitankej.

⁴⁴ Ijkón Jesús kipojtinemiá itájtol Dios ipan tiopamej yej ono' Galilea.

5

Topojmajkej ken ayi'pa mo-ita

¹ Se día Jesús onoya Genesaret ipan lagunajten, iwán walkej komati gente este kipipitzkowayaj Jesús iga kikakisnekiáj itájtol Dios. ² Iwán Jesús kita' ome ákal yej onoyaj ipan aten, iwán yej tamatawiáj temojkej iga kipajpakaj irredejmej. ³ Iwán Jesús tejkaj ipan se de inomej ákal yej itátkipa Simón. Iwán Jesús kijlij Simón iga achi máj makiwejkatili ákal iga ataten. Iwán Jesús motalij ipan ákal iga kimachtij yej ompa chapantokej. ⁴ Kuá' támi'ya tamachtij, Jesús kijlij Simón:

—Xikuiga moákal kan majya wejkatan iwán ompa xitopojmakan iga amoatarrayaj.

⁵ Simón kijtoj:

—Tamachtiani, senyówal nitopojmajkej iwán nisé anikitzkijkej. Ya que tej nemi tinetekimaka, nia sej nitopojmati.

† 4:43 4:43 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

6 Kuá' inón kichijkej, kikitzkijkej komati topoj, iwán este tzajtzayani' irredejmej. 7 Iwán kimanotzkej yej onoyaj ipan se' ákal iga mayačan makipalewítij. Iwán yajkij, iwán kitemijkej iyomexti ákal, iwán este ken awetziaya. 8 Kuá' inín kita' Simón Pedro, motankuáketza' itennoj Jesús iwán kijlij:

—NoTeko, amo xinetecho iga nej ayá' niye'nemi.

9 Ijkón kijtoj Pedro iga pox majmatoya; ijkonsan no nochi yej iwán nemiáj iga pox komati yej kikitzkijkej. 10 No momajtij Jacobo iwán Juan yej ipilowan Zebedeo, yej tekipanowayaj iwán Simón. E' Jesús kijlij Simón:

—Amo ximajmawi, inán tipewas iga tiknechkowa yej manetokakan, ken inán topoj tikitzkiá.

11 Iwán kuá' kikixtijkeja iyakalmej ipan ataten, ómpaya kikajtejkej inewi iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kachitialiá se taga' yej nemi palani ikajlo'

12 Se día onoya Jesús ipan se altepe', walaj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra. Iwán kuá' kita' Jesús, motankuáketza' iwán motzontoga' este ipan tajli iwán ijkín kichokistajtanilij:

—Noteko, siga tej tikneki, wel xinepajti.

13 Jesús kichijchin iga ima' iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Iwán íkuá'san pajti' kan palantiaya. 14 Jesús kijlij inón yej achitiá' iga amo agaj makijli a' kipajtij, iwán kijlij:

—Xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xikmaka moofrendaj Dios, ken Moisés tatekimá', iga Dios mitzpájtija iwán iga mamomati iga tipájtija.

15 Noyan momatitiaya iga taachitialiaya Jesús, iwán komati gente monechkowayaj iga makikakikan yej kijtowa iwán iga makachititikan.

16 E' Jesús kikajtewaya la gente iga iselti yaya tajtoti iwán Dios kan ayagaj ono'.

Jesús kachitialiá se yej awel nejnemi

17 Se día tamachtijtoya Jesús, iwán ompa ewatoyaj fariseojmej* iwán yej tamachtiaj† ipan iley Moisés, yej walkej de inochi altepemej yej ono' ipan estado de Galilea, de Judea iwán de Jerusalén; iwán ipoder Dios monextiaya kuá' Jesús taachitialiaya. 18 Iwán asikej sekin tajtaga' yej kiwajliguilijkej ipan tapech se taga' yej awel nejnemi nokta. Kinekiáj makakikan kalijti' iga makitekakan iyixtaj Jesús. 19 E' awel kalakkej iga pox onolo'. Tejkajkej iyixko kajli iwán kixitinkej ipetayo, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi iga kitalkkej tajkoyan, itennoj Jesús. 20 Kuá' Jesús kita' ken iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

21 Iwán fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, kijtojkej ipan iyalmajmej: “¡Inín taga' nemi kimalijliá Dios! Ayagaj wel taekawiliá yej se kichiwa yej ayekti, petz Dios san.”

22 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Amejemen, ¿te iga ijkón ankeklamikij ipan amoalmajmej? 23 ¿Katiá máj wel manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawilija”, o

* 5:17 5:17 Xikita glosario “Fariseo”. † 5:17 5:17 Xikita glosario “Yej tamachtiaj ipan iley Moisés”.

manikijli: “Ximoketza iwán xaja”? ²⁴ An sí, nia nimitznex̄tilitij iga nej yej iPiltz̄in Taga',‡ ipan in̄in tajli wel nikelkawiliá yej se kich̄iwa yej ayek̄ti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech iwán xaja močan.

²⁵ Iwán in in̄on yej awel nejnemiá; íkuá'san moketza' iyix̄tajmej, kikui' itapech kan wetztoya iwán yá̄kiya ichan, iwán kiweyimat̄iltijtiaya Dios. ²⁶ Iwán nochi tajtach̄ix̄tikajkej iwán kiweyimat̄iltijkej Dios. Iwán majmatitajtojkej:

—Inán sí, tikitakej yej ayi'pa mo-ita.

Jesús kin̄otza Leví yej it̄ok̄a' n̄o Mateo

²⁷ Kuá' k̄isa' Jesús, kita' se yej kicobr̄ar̄ojtoya impuestos iga Roma. In̄on taga' it̄ok̄a' Leví, ewatoya ompa kan kicobr̄ar̄ojtoya impuestos. Jesús kijlij: —Xin̄etoka.

²⁸ Iwán Leví moketza', kikajtej inewi itekipánol, iwán kitoga' Jesús.

²⁹ Iwán Leví ichan, kichij weyi-ilwi' iga Jesús. Ompa onoyaj mia' yej n̄o yej kicobr̄ar̄ojtoya impuestos iga gobierno iwán sékino' máj yej k̄ix̄n̄antoyaj mesa iwán yejemen. ³⁰ E' fariseojmej iwán yej tamachtiá̄j ipan iley Moisés, pewakej iga kipopowaj idiscipolomej§ Jesús, kijlijkej:

—¿Te iga ansentakuj iwán ansen-̄atij iwán yej kicobr̄ar̄owajaj impuestos iga Roma iwán yej kich̄iwaj yej ayek̄ti?

³¹ Jesús kijtoj:

—Yej yek̄titokej ayá' kinekij yej maki-achit̄ialt̄ikan, sino que yej w̄et̄itokej.

³² Nej ayá' niw̄alaj n̄ikn̄otzako yej k̄ijtowaj iga ye'nemij. Majwa' niw̄alaj n̄ikn̄otzako yej kich̄iwaj yej ayek̄ti iga mamoyolpatak̄an.

Kitajt̄anij Jesús k̄en iga yej mayun̄arowaj

³³ Kijlijkej Jesús:

—¿Te iga yej kitokaj Juan iwán yej kitokaj fariseojmej pox mayun̄arowaj iwán pox or̄adowaj, e' modiscipolomej nochipa ̄atij iwán takuaj?

³⁴ Jesús kijtoj:

—Awel mayun̄ar̄oskej te-ikniw̄an kan mon̄amiktilo kuá' ompa ono' iwamej chokotz̄in yej mon̄amikiá. ³⁵ Ásissan día iga kiwigaskej in chokotz̄in; íkuá' kena, mayun̄ar̄oskej.

³⁶ Iwán kipowa' n̄o in̄in iga mam̄ix̄kūit̄ilo:

—Ayagaj kiteki tájkol inuevojw̄ip̄il iga makitamani iwip̄ilsósol. Siga kich̄í ijk̄on, kisosol̄oj inuevojw̄ip̄il. Iwán ayá' ye'nesis wip̄ilsósol iga tamanijos iga tájkol yej nuévojo'. ³⁷ Ipan ikyapakuetak̄tekon* awel n̄o moakiá vino yej kich̄íjkejo' iga vino yej kich̄íjkejo' moposawa iwán kipox̄onas kuetak̄tekon iwán n̄empoliwis vino iwán kuetak̄tekon. ³⁸ In̄on iga, yek̄ti iga ipan kuetak̄tekon yej móchijo' mam̄oaki vino yej kich̄íjkejo'. Ijk̄on apoliwis vino niga kuetak̄tekon. ³⁹ Iwán ni agaj yej koniá ikyapav̄inoj kinekis makoni yej kich̄íjkejo', iga k̄ijtowa: “Mataj ikyapav̄inoj máj x̄ochajya'.”

6

Idiscipolomej Jesús kito'piyot̄ilant̄iwij trigo ipan día kuá' mosewilo

‡ 5:24 5:24 Xikita glosario “IPiltz̄in Taga’”. § 5:30 5:30 Xikita glosario “Discipulo”. * 5:37 5:37 Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús panotiyaya milijti', iwán idiscipolomej pe' iga kitektiajkij trigo iwán koxtiyaj iga imamej iwán kikuajtiyaj. ² Sekin fariseojmej kijtojkej:

—¿Te iga ankichiwaj tekipánol yey ayekti mamochiwa ipan día kuá' mosewilo?

³ Jesús kijlij:

—¿Ix ayí' ankileerojkej yey kichij David iwán yey senemiáj kuá' mayanakej? ⁴ Kala' tiopan, kikui' panmej yey itátkipa Dios. David kikuaj inõmpa pan iwán kimá' nõ yey iwán nemiáj, malej iga ayá' wel kikuaya námol, petz sacerdotejmej wel kikuayaj.

⁵ Iwán kijtoj Jesús:

—Nej yey iPiltzjn Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

Taga' yey matakuawayaxto'

⁶ Ipan sewo' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' iga tamachtij. Iwán ompa onoya se taga' yey takuawayaxto' iye'ma'. ⁷ Iwán inõmej yey tamachtiáj ipan iley Moisés iwán fariseojmej kipipiayaj Jesús iga makitakān siga kachitaltij ipan día kuá' mosewilo. Iga ijkón wel makasikān ken iga makitelwikān. ⁸ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijlij taga' yey matakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiki tatajkoyān.

Iwán taga' moketza'. ⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nia nimitztajtanitij: ¿Té an wel mochiwa ipan día kuá' mosewilo; yey yekti o yey ayekti? ¿Mamoachitalti agaj o mamomikti?

¹⁰ Iwán Jesús kitachilij inochi yey ompa onoyaj iwán kijlij inõn taga':

—Xikmelawa moma'.

Ijkón kichij in taga' iwán yektia'ya ima'. ¹¹ Yey ompa onoyaj poxsan kuejkuesiwikej, iwán pewakej iga motatapowijkej té wel kichiwiliayaj Jesús.

Jesús kitapejpena doce yey makipowakān itájtol

¹² Ayá' wejkatí', Jesús yajki tajtoto iwán Dios ipan se tepe' iwán senyówal oradojtoya. ¹³ Kuá' tanési'ya, kinotza' idiscipolomej iwán kitapejpen doce de yejemen, inõmej kitokawij apostolejmej.* ¹⁴ Inín itokamej: Simón yey nõ kitokawij Pedro; Andrés yey iyiknñ Simón, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo yey ipiltzjn Alfeo; Simón yey ipartidoj nacionalista,† ¹⁶ Judas, yey iyiknñmpa Jacobo iwán Judas Iscariote yey máj despuéj kinextij iga makikitzkikān Jesús.

Jesús tamachtiá

¹⁷ Jesús temoj iwamej ipan tepe', iwán kawitoj ipan planada. Iwán ompa onoyaj idiscipolomej iwán nõ komati yey walkej ipan estado de Judea, iwán yey ichamej altepe' Jerusalén iwán nõ yey ichamej lamartenoj na' altepemej Tiro iwán Sidón. Asikej ompa iga kikakitoj itájtol Jesús iwán iga maachitakān yey wetitokej. ¹⁸ Iwán yey kipiayaj malespítojmej nõ kachitaltiaya. ¹⁹ Iwán nochi kinekiáj makichijchimikān Jesús, iga ipan yéj kisaya poder iwán inochi kachitaltiaya.

Yey Dios máj kiye'ita

²⁰ Iwán Jesús kitachilij idiscipolomej iwán kijlij:

* **6:13** 6:13 Xikita glosario "Apóstol". † **6:15** 6:15 Kijliayaj nacionalista iga anka Simón, kuá' aya kitokaya Jesús, senemiáj wān judiyojmej yey kikixtijnekiáj romānojmej yey kidominarojtoyaj país de Israel.

—Xipaktokan yej ayá' anmotapialiáj, iga ankipiáj Dios iga amoTeko.

²¹ 'Xipaktokan amejemen yej inán anmayanaj iga an-ixwiskej.

'Xipaktokan yej inán anchokaj, iga anwetzkaskej.

²² 'Xipaktokan kua' mitzijiyaj, iwán kua' mitzkixtiáj ipan amoaltepe' iga akinekij xonokan iwamej, iwán kua' kuajkuantas mitzijliáj iwán kua' mitzpinajtiáj iga annetokaj nej yej iPiltzin Taga'. ²³ Xipakikan este xiwiwitonikan inón día, iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yekti, iga ijkonsan nō iyikyapatajmej inimej gente kipoxiknochijkej profetajmej.

²⁴ 'E' anlastimajmej yej ankipoxpiáj tomín, iga nij ampakíkeja.

²⁵ 'Anlastimajmej yej inán an-ixwitokej, porque anyawij anmayanatij.

'Anlastimajmej yej inán anwetzka, iga anyawij anchokatij iwán anmo-kno-matiskej.

²⁶ 'Anlastimajmej kua' inewi tajtaga' ye'tajtoskej iga amejemen, iga ijkonsan nō iyikyapatajmej yejemen ye'tajtojkej iga yej ayéj mela'profetajmej.

Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj

²⁷ 'E' amejemen yej annekaktokej nimitzijliáj: Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj, xikchiwilikan yej yekti yej mitzijiyaj. ²⁸ Xikye'ijlikan yej mitzmalijliáj. Xiktenewikan Dios iga inomej yej mitzpantiáj. ²⁹ Siga agaj mitzxaýgatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitmaga, iwán siga agaj mitzkuiliá mochamarraj, xikmaka nō mokuach iga makiwiga. ³⁰ Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka, iwán yej mitzkuiliá yej motátkipa, amo xiktajtanili iga mamitzkuepili. ³¹ Xikchiwilikan sekin ijkón ken amejemen ankinetikij mamitzchiwilikan.

³² 'Siga ankichokiliáj yejsan nō mitzchokiliáj, ¿té anmotaniliskej? Este yej kichiwaj yej ayekti, ijkón nō kichiwaj. ³³ Siga ankichiwiliáj yej yekti yejsan mitzchiwiliáj yej yekti, ¿té anmotaniliskej? Ijkón nō kichiwaj yej ayá' ye'nemij. ³⁴ Iwán siga ankitakewaltiáj tomín inomej yejsan wel mitzkuepiliáj, ¿té anmotaniliskej? Yej kichiwaj yej ayekti nō kitakewaltiáj yejsan wel kikuepiliskej se' achón. ³⁵ E' amejemen xikchokilikan yej mitzijiyaj iwán xikchiwakan yej yekti, iwán siga antatakewaltiáj tejté, amo xikchakan iga mamitzkuepilikan. Ijkón anmotaniliskej yej pox yekti, iwán amejemen anmochiwaskej ipilowan Dios yej ajko ono', iga yéj nō kikneliá yej ayá' taagradecerowaj iwán yej kichiwaj yej ayekti. ³⁶ Amejemen xita-iknelikan kensan nō amoTaj Dios ta-ikneliá.

Amo xitajuzgarokan

³⁷ 'Amo xitajuzgarokan iwán Dios ayá' nō mitzjuzgaroskej. Amo xikijlikan ni agaj iga ayompa nemi, iwán Dios nō ayá' mitzijliskej iga ayompa annemij. Xikelkawakan yej mitzchiwiliáj yej ayekti, iwán Dios nō ijkón mitzchiwiliskej. ³⁸ Yej ankipiáj xikmakakan sekin, iwán Dios nō mitzmakaskej. Yawi mitzmakatij ipan amomórral este temis, este tejtekalititos, iwán este áyo'ya kitoloj amomórral. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nō Dios mitzmakaskej.

³⁹ Jesús ijkín kijtoj iga mamixkuñtilo:

—¿Ix wel se pacha kimawilantiá se' pacha iga makojuñtili? ¿Ix ayá' an wetziskej iyomextimej ipan se xapo'? ⁴⁰ Yej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, kua' kitámijya iga momachtij, kaxílijya yej tamachtiá.

⁴¹ '¿Te iga tikixtachiliá moknín iga kipiá tasoltzín ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix? ⁴² Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi

tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá mokn̄n: “Nokn̄n, achi manimitzkixtili tasoltz̄n yej tikpiá ipan moyix”? ¡Tej yej timopajpantiá iga tiye'nemi!, xikixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix mokn̄n.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

⁴³ 'Nisé kuawi' yej mokuáliá itakilka wel kipiá itakilka yej ayá' mokua. Iwán kuawi' yej ayá' mokuáliá itakilka, awel nō kipiá itakilka yej mamokua. ⁴⁴ Sejsé kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka: ayá' moteki itakilka amakuawi' ipan witzkuawi', niga moteki uva‡ ipan chawawitz. ⁴⁵ Taga' yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj kejlanto' yejsan yekti. Iwán taga' yej ayá' ye'nemi, kuajkuantas kijtowa iga ipan iyalmaj ono' yej ajayekti, iga yej ono' ipan iyalmaj inón kijtowa.

Kajli yej ye'taksato'

⁴⁶ '¿Te iga anne-ijliáj “NoTeko, noTeko”, iwán ayá' ankichiwaj yej nimitzijliáj? ⁴⁷ Nia nimitzijlitij ken nes̄i inón yej w̄i' noten̄oj, yej kikaki notájtōl iwán kich̄iwa yej nikijtowa. ⁴⁸ Inón ken tikita se taga' yej kichij íkal de material. Achto talichkua' wejkatan iga kajli mataksato ipan weyite'ti. Kuá' weyá' a'ti iwán walaj arresom̄oj yej pox tajpalej ipan kajli, niga wel kol̄in, iga inón kajli tokto' ipan te'ti. ⁴⁹ E' yej netajtolkaki iwán ayá' kich̄iwa yej nikijtowa, inón ken tikita se taga' yej kichij íkal ipan petz tajli iwán ayá' kipiá kan taksato'. Iwán kuá' weyá' a'ti, walaj arresom̄oj yej pox tajpalej ipan inón kajli iwán inón kajli wetzi' iwán mela'xixit̄ini'.

7

Se taga' yej mopoxconfiarowa ipan Jesús

¹ Kuá' Jesús tami' tatatapowij, yajki altepe' Capernaum. ² Ompa chantitoya se capitán yej kimandarowaya soldadojmej de Roma, kipiaya se itekipanowani yej kipoxchokiliaya, e' wetitoya. Alinsan poliwiá iga mikiá. ³ Kuá' inón capitán kikagui' yej Jesús kichijto', kititan wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej iga makijlitij Jesús iga makachitalti itekipanowani inón capitán. ⁴ Yejem̄en yajkij kitatoj Jesús, iwán ijkín kitejteki'ijlijkej:

—Inón capitán kajasi iga xikpalewi, ⁵ iga kiyē'ita tokniwan yej nō israelitajmej, iwán yej nech̄iwilijkej notiopamej.

⁶ Jesús yajki iwamej. E' kuá' asitiáyaja chan inón capitán, inón capitán kititan iyamigojmej iga ijkín makijlitij:

—NoTeko, akajasi xikalaki noch̄an, ayá' neajasi iga xasi nokalijti'. ⁷ Inón iga ayá' nimixewij iga nimitztemoto nomatika. E' xikíjtosan iga mayektiá notekipanowani iwán yektiás. ⁸ Nej nō ono' yej netekimaka iwán nō niktekimaka soldadojmej. Kuá' nikt̄itani se mayawi kanaj, yawi; iwán kuá' se' nikijliá iga mawiki, w̄i'; iwán kuá' nikijliá notekipanowani iga makich̄iwa tejté, kich̄iwa.

⁹ Kuá' inón kiká' Jesús, madmiradoj, iwán kitach̄ilij yej kitokatinemiáj, kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiaro ipan nej ken in̄in taga'.

¹⁰ Kuá' tatitanimej yajkij ich̄an capitán, kasitōj tekipanowani, achitia'ya.

Jesús kinkeliá se yej wewejm̄i'

‡ 6:44 6:44 Xikita glosario “Uva”.

11 Jesús iwán idiscipolomej iwán komati gente nemi yayaj ipan se altepe' yej itoka' Naín. 12 Kua' asitiáyaja ipan altepe', kita' iga nemi yawij kitokati se yej mi', yej iselpiltzin se yej wewejmí'. Mia' kipolojtiayaj yej de ompamej. 13 Kua' toTeko kita', choga' iyalmaj iga inón viuda, iwán kijlij:

—Amo xichoka.

14 Iwán kitechoj tapechtzin kan mejmelajtiaya animaj iwán kichijchin. Iwán mokejketzkej yej nemi kiwigayaj. Jesús kijlij animaj:

—Chokotzin, nimitzijliá: ximoketza!

15 Iwán motalij in yej miktoyay iwán péwa'ya tajtoj. Iwán Jesús kima'ya iye'. 16 Iwán nochi yej ompa onoyaj momajtijkej iwán ijkín kiweyimatiayaj Dios:

—Te-ixnamikiko se profeta yej kipoxpiá poder.

Iwán kijtowayaj no:

—Dios wala'j kipalewiko igentej.

17 Iwán yej kichij Jesús, noyan Judea momati' iwán este ipan altepemej yej najna'san onokej.

Itatitanimej Juan yej tabautizarowa

18 Juan kimati' yej kichij Jesús iga kipowilijkej idiscipolomej. Iwán Juan kinotza' ome idiscipoloj, 19 iwán kititan iga makitajtanitij Jesús: “¿Ix teja in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?” 20 Kua' idiscipolomej Juan kitechojkej Jesús, kijlijkej:

—Juan yej tabautizarowa netitankej iga manimitztajtanikij; “¿Ix téjyaki' in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?”

21 Iwán íkuá' Jesús kachitiatij mia' yej sese'pa iga wetitoyaj, iwán yej kipiayaj malespíritoj, iwán no kitachaltij mia' pachamej. 22 Iwán Jesús kijtoj:

—Xakan xikijlitij Juan inochi yej ankitakej iwán yej ankikakikej: pachamej tachaja, koxomej nejnémija, yej palantiyaj inakayomej iga kipiayaj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja. Iwán yej ayá' motapialíaj, mopowiliaya ye'noticiaj ken iga Dios tasalvarowa. 23 Paktos yej ayá' kikajtewa iga moconfiarowa ipan nej.

Jesús kitajtajtani la gente te itekiyo in Juan

24 Kua' yájkija itatitanimej Juan, Jesús pe' tatatapowij de Juan; kijtoj:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koolina ejeka'? 25 Iwán siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakíaj iwán nemij ken kinekij, chantitokej chan reyejmej. 26 Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta. 27 De Juan tajtoj kan ijkín ijkuilijto':

Niktitani notatitan iga mo-ixtaj matayakana, iga ken kua' mamitzojtápoya.

28 Nimitznojma-ijliáj iga ateyi nisé profeta yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

29 Nochi yej kikakikej itájtól Juan este yej kicobrarowayaj impuestos iga Roma, no mobautizarojkej iwán ijkón kichijkej ken Dios tatekimaka. 30 E' fariseojmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley, ayá' mobautizarojkej iná' Juan, iwán ayá' kinekikej yej Dios kinekíaj makichíwa iga yejemen. 31 Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen yej inampa amonokej anesij ken tikita 32 kokone' yej mawiltiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziáj iyikniwan: “Nejemen

nimitztapitzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtotijkej; nejemen nimitzi-knotakuikilijkej iwán ayá' anchokakej.”³³ Ijkón inimej gente; wə́laj Juan yej tabautizarowa yej akikuaya pan niga koniaya vino iwán amejemen ankijtowaj iga kipiaya malespíritoj.³⁴ Iwán niwə́laj nej yej iPiltzın Taga' yej nitakua iwán nikoniá vino, iwán ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán inomej yej kicobrə́rowaj impuestos iga Roma.³⁵ Kuə' tikita ken iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, nesı́ iga Dios nochi kimati te kichı́wa.

Jesús paxə́lowa çan se fariseo yej itokə' Simón

³⁶ Se fariseo kijlij Jesús iga matakuați ichan, iwán kala' kalijti'. Iwán kuə' kixnə́nto'ya mesa,*³⁷ asito se siwə' yej ayá' ye'nemi. Inón siwə' de ompa, iwán kimati' iga Jesús yajki takuačo çan inón fariseo. Kiwı́ga' se iboteyajtzın yej chijto' de te'ti yej itokə' alabastro. İpan kiwı́ga' aceite yej pox ajwiya'.³⁸ Iwán itepotztajpa Jesús, choga' iyikxitenoj, iwán inón siwə', iga iyı́xa' kixxipə́tzoj. Iwán kiwə́kiltij iga itzónkal, iwán kixxipipitzoj iwán kitajtalilij aceite yej pox ajwiya'.³⁹ Kuə' fariseo yej nemi kitamaka Jesús, kita' yej nemi kichı́wa inón siwə', kijtoj ipan iyə́lmaj: “Siga inın taga' katka mela'profetaj, kimatiá katiábapa inın siwə' yej nemi kichijchimi; ayá' ye'nemi.”⁴⁰ Iwán Jesús kijlij fariseo:

—Simón, nimitzijlijneki achi tejté.

Fariseo kijtoj:

—Tamachtı́ani, xine-ijli.

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Onoya ome taga' yej kideberowayaj yej tatakəwa tomın. Se deberowaya ke' se kitaniá quinientos días iwán se' ke' kitaniá cincuenta días.⁴² Iwán nisé de yejemej awel kikuəpa' inón tomın, iwán inón yej tatakəwa tomın, kijlij yej deberowaj iga ay'ya makikuepakan inón tomın. Inán xine-ijli, ¿katiapa de yejemej mə́j kichokilij?

⁴³ Simón kijtoj:

—Anka yej mə́j komati tomın kelkəwı́lij iga kideberowaya.

Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj Simón.

⁴⁴ Iwán Jesús kitachı́lij siwə', iwán kijlij Simón:

—Ta' xikita inın siwə'. Nikala' moçan iwán ayá' tine-ikxipaga'. E' inın siwə' ne-ikxipaga' iga iyı́xa' iwán ne-ijikxiwə́kiltij iga itzónkal.⁴⁵ Tej ayá' tinepipitzoj; e' inın siwə', desde que nikala', ayá' nemi kikajtəwa iga kipipitzowa nokxi.⁴⁶ Ayá' tinətə́lilij aceite ipan notzontekon; e' yéj netə́lilij aceite yej ajwiya' ipan nokxi.⁴⁷ Inón iga nimitzijliá, nepoxçokilij iga nikelkə́wı́lija yej poxsan ayəkti kichij. E' yej nikelkə́wı́liá alın yej kichı́wa yej ayəkti, inón ayá' poxsan nechokilij.

⁴⁸ Iwán Jesús kijlij inón siwə':

—Inochi yej tikchij yej ayəkti nimitzə́lkə́wı́lija.

⁴⁹ Iwán yej iwə́mej ompa takuajtoyaj, motajtankej:

—¿A'yéj in yej wel nə́ kelkə́wı́liá yej se kichı́wa yej ayəkti?

⁵⁰ Jesús kijlij inón siwə':

—Iga timoconfiaroj ipan Dios, mitzmanə́wija. Xiyə́lpaktiaya.

* **7:36** 7:36 Inón vej, kuə' takuayaj toknı́mej, nochipa ken achi monagastəkə́yajpa iyopochkə́mpamej, motetoniayaj iga isətkolmej miej nemi takuaj iga iyə́məmej. Mesajmej poxsan çajçhapati'. Inón iga siwə' wel kinə́'teçoj itepotztajpa Jesús. Xikita dibujo pan página 555.

8

Siwatkej yej kipalewiáj Jesús

¹ Iwán Jesús yajki ipan nochi wejweyi altepemej iwán ipan altepetzitzin iga kipojtinemiá ye'noticiaj ken iga Dios reinarowa. Nemiá iwán doce idiscipolomej. ² Nemiáj nõ sekin siwatkej yej Jesús kachitaltij yej kipiayaj malespíritoj iwán yej wetitoyaj. Se de yejemen María, yej itoka' nõ Magdalena yej iyakapan kisa' siete malespíritoj. ³ Nõ Juana yej isiwa' Chuza, Chuza kipalewiaya Herodes kan mandarowa. Iwán se' itoka' Susana iwán sékino' máj yej kipalewiayaj Jesús iga kimakakej yej itakímejpa.

Kén iga mixkuñtilo ipan yej toka

⁴ Mia' kiskej ipan i-altepemej iga kitatoj Jesús. Iwán poxsan monechkolo'. Iwán Jesús kipowa' inin iga mamixkuñtilo:

⁵ —Se taga' yajki tokato, kipapatánaltijpa* íyol trigo. Ono' yej wetzito ipan ojtí iwán kitataksayaj yej ompa panowayaj. Walkej totomej iwán kikuajkej. ⁶ Ono' yej wetzito tetzalan kan ono' ajalín tajli; kuá' íxwa'ya, talwagui'. ⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj. Kuá' witzyoj sen-ixwakej iwán tato', witzyoj ta-ijiyomiktij. ⁸ E' ono' yej wetzito ipan ye'tal. Kuá' weyakej, pox mochi; iwán ipan sejsé imiawayo kitálilij este cien íyol.

Kuá' tami' kijtoj inón, Jesús recio tajtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuñtilo

⁹ Idiscipolomej Jesús kitajtankej:

—¿Té kijtojneki in inin kan mixkuñtilo?

¹⁰ Kijtoj Jesús:

—Amejemen Dios mitzmatiltiáj ken iga yéj reinarowa, inón yej ayagaj kimati. E' sekin nikpowiliapa kan mamixkuñtikan, ijkón malej iga tachaskej, ken kuá' ayá' tacháj, iwán malej iga matakakikan ayá' kimatiskej te kijtojneki.

Jesús kijtowa te kitojneki inón yej toka

¹¹ 'Ijkín kijtojneki inón kan mixkuñtilo: Íyol trigo kijtojneki itájtol Dios. ¹² Iwán yej wetzi' ipan ojtí, inón kijtojneki yej kikakíkeja itájtol Dios iwán wí' Tzitzimi' iga kelkawaltíáj inón yej kikakikej iga amo makicredokan iwán amo mamomanawikan. ¹³ Yej wetzi' ipan teyoj, inón kijtojneki yej este yojoylpakij kuá' kikakij itájtol Dios; e' ayéj iga kimela'credowaj, ken tikita tato' yej ayá' nelwayoj. Inomej ayá' nochípaya kicredojtoskej, iga kuá' kitantiarowaj, kikajtewaj iyojwi Dios. ¹⁴ Inón íyol trigo yej wetzi' ipan witzyoj, kijtojneki yej kikakij itájtol Dios, e' mopoypolowaj iga kiyoltilanaj yej kejlantokej, kipoxpiasnekij tomín iwán kichiwaj kensan iyalmaj kineki, akichiwaj yej yékti. ¹⁵ E' yej wetzi' ipan ye'tajli, inón kijtojneki yej kicredowaj itájtol Dios iga inochi iyalmaj, iwán ayí' mosemakaj ipan iyojwi Dios iwán kichiwaj yej yékti.

Ayekti iga mamoi-iyana itájtol Dios

¹⁶ 'Ayagaj kixotaltíá icándil iwán makikontepacho, niga kitaliá tapech-tampa. Majwa' kitaliá ajko iga matawi, iga matachakan yej kalakij. ¹⁷ Ateyi nité yej iyanto' yej amo mamonexti. Ateyi yej ichtákan yej keman amo mamomela'mati.

* 8:5 8:5 Iga motoka trigo sekin kipapatánaltijpa.

18 'Ta' xikyē'kakikān; yej kipiá, yawij máj kimakatij, e' yej ayá' kipiá este yej kijtowa iga kipiá yawij kikuilítij.

Iyē' Jesús iwán iyokichikniwan

19 Iyokichikniwan Jesús iwán iyē' yajkij kitatoj Jesús, e' awel asikej itenoj iga poxsan kipolojtoyaj. 20 Iwán kijlijkej Jesús:

—Moyē' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán mitzitasnekij.

21 Jesús kijtoj:

—Yej kikakij itájtōl Dios iwán kichiwaj ken kijtowa, inómejwa' in noyē' iwán nookichikniwan.

Jesús kipacholtia ejeka' iwán maréjal

22 Se día Jesús tejkaj ipan weyi ákal iwán idiscipolojmej, iwán Jesús kijtoj: —Mati-apanokan.

Iwán yajkij. 23 Kuá' nemi apanowayaj, Jesús mokochkuilij. Iwán ipan laguna kitzintijkej se ejeka' yej pox tajpalej, iwán ákal pewa' iga atemi' iwán este ken awetziaya. 24 Iwán kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¡Tamachtiani! ¡Némiya ti-awetzij!

Iwán moketza' Jesús, kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán pachiwikej, iwán santakampolijtikawi'. 25 Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—¿Te iga ayá' anmoconfiarojkej ipan nej?

E' yejemen majmatikawikej iwán san tajtachixtikajkej, iwán mosepantajtankej:

—¿A'yéj an in inón taga' yej este ejeka' iwán a'ti wel kitekimaka iwán kitajtolkakij?

Se taga' de Gadara yej kipiaya malespíritoj

26 Iwán kuá' apanójkeja, asikej Gadara yej ono' iyikan laguna, iyixtaj Galilea. 27 Iwán kuá' témoja Jesús, kixnamikito se taga' de ompa yej íkyaya kipiaya malespíritoj, iwán nochípaya nemiá ipetzkan iwán ay'ya katka chanej, kochá posantoj. 28 Kuá' inón taga' kita' Jesús, motankuaketza' iyixtaj, iwán tzajtzi', kijtoj:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzın Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknochjwa.

29 Ijkón kijtoj iga Jesús kitekimakatoya malespíritoj iga makisa ipan inón taga'. Máj achto malespíritoj mia' vej kikitzkiaya, malej iga kijikxi-ilpiayaj iwán kimajma-ilpiayaj iga amo macholo; e' yéj sankikokotonaya inón cadena. Iwán malespíritoj kiwigaya ipan desierto kan ayagaj chantito'.

30 Jesús kitajtan:

—¿Té motoka'?

Iwán kijlij:

—Notoka' Mia'.

Kijtoj ijkón iga mia' malespíritojmej onoyaj ipan inón taga'. 31 Kitajtanilijkej Jesús iga amo makititanikan xapoko yej ayá' kipiá kan tanto'. 32 Ipan tepe' takuajtinemiáj mia' koyamemej, iwán malespíritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús iga makalakikan ipan koyamemej; iwán Jesús ompa kititan inomej malespíritojmej. 33 Kuá' kiskeja ipan inón taga', kalákkeja ipan koyamemej, iwán inochi momajmapetzkoj ipan barranko, wetzitōj ipan laguna iwán ompa amikikej.

34 Kuá' inón kitakej yej kicuidarōjtinemiáj koyamemej, mokacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan altepetzitzın. 35 La gente yajkij kitatoj yej mochij. Iwán yajkij kan ono' Jesús; kasitōj inón taga' yej kipiaya malespíritoj este ewato' itenoj Jesús; taajakijto'ya iwán ye'tajlánto'ya.

Iwán majmawikej. ³⁶ Iwán yej kitakej, kipojkej inewi san kén kitakej iga yęktiá' inón taga' yej kipiaya małspíritoj. ³⁷ Nochi gente de Gadara iwán yej najna'san ichamej kiteki'ijlijkej Jesús iga makısaya ompa iga poxsan majmawiáj. Iwán Jesús kala' ipan ákal iwán yayay. ³⁸ Iwán inón taga' yej ipan kisa' małspíritojmej, kiteki'tajtanilij iga mayáwiya íwan. E' Jesús kitekimá' iga makawi, kijlij:

³⁹ —Xaj mochan, iwán xikpowa nochi yej Dios mitzchwilij.

Inón taga' yajki, iwán kipowa' noyan ipan inón altepe' yej Jesús kichij ipan yéj.

Jesús kachitialiá omęn yej moconfiarowaj ipan yéj

⁴⁰ Kua' Jesús asito sej Galilea, nochi kichixtoya iwán pakikej iga ki-omemawijkej. ⁴¹ Iwán asi' se taga' yej itoka' Jairo yej mandarowa tiopan. Inón taga' motankuaketzato iyikxitenoj Jesús, iwán iga inewi iyalmaj kitajtanilij iga mayawi ichan ⁴² iga kipiaya iseltaochin ken de doce años yej mikisnekiaya. Kan nemi yaya Jesús, este kipipitzkowayaj iga mia' yej kitokaj.

⁴³ Iwán nemi yaya no ompa se siwa' yej wetitoya, doce años kistoya ken imés yej awel pachiwia. Kitámija inewi itomin iga yajka iwán medicojmej iwán ayagaj wel kachitaltij. ⁴⁴ Inón siwa' kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan itzótzol, iwán íkua' pachiwí' iga kistoya ken imés.

⁴⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—¿A'yéj nechijchin?

Nochi kijtojkej iga ayéj yejemen. Pedro iwán yej iwán nemiáj, kijtojkej:

—Tamachtiani, nemi mitzpipitzkowaj iwán mitzyayagatopewaj nijnijiga, iwán tikijtowa-o': "¿A'yéj nechijchin?"

⁴⁶ E' Jesús kijtoj sej:

—Agaj nechijchin, nikhachilij iga ipan nej kisa' poder.

⁴⁷ Kua' siwa' kita' iga awel miyana, kuekuechkatiajki, motankuaketzato iyikxitenoj Jesús. Kinojma-ijtoj iyixtaj la gente te iga kichijchin iwán kén iga yęktiá' íkua'san. ⁴⁸ Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Xaja tamelá.

⁴⁹ Mieј tatapojtoyao' Jesús, a'pa asi' yej walaj ichan Jairo, inón yej mandarowa tiopan, kijlij:

—Mosiwapiltzin mi'ya, ay'ya máj xikuejkuesojto toTamachtiani.

⁵⁰ E' Jesús kika' iwán kijtoj:

—Amo ximajmawi, ximoconfiaro ipan nej iwán mopiltzin yęktiás.

⁵¹ Kua' asi' Jesús chan Jairo, ayá' kine' a'san nesí' makalaki, petz Pedro, Santiago, Juan, itaj takotzin iwán iye'. ⁵² Nochi moknomatitoyaj iwán chokatoyaj iga inón takotzin. E' Jesús kijtoj:

—Amo xichokatokan, takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

⁵³ Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, iga kimatiáj iga mıkto'ya in inón takotzin.

⁵⁴ E' Jesús kikitzkilij imá' iwán recio kinotza':

—¡Takotzin, ximoketza!

⁵⁵ Iwán sej ojpa-isa' iwán nimanin moketza'. Iwán Jesús tatekimá' iga mamotamakatiya in takotzin. ⁵⁶ Itaj iwán iye' san tajtachixtikajkej; e' Jesús tatekimá' iga amo agaj makimati yej mochiј.

9

Jesús kititan idiscipolojmej iga makipowakan kén iga reinarowa Dios

¹ Jesús kinechkoj doce idiscipolomej iwán kimá' poder iga wel makixtikan malespítoimej, iwán no iga makachitalkikan yej wetitokej. ² Kititankej iga makijtokan kén iga reinarowa Dios, iwán iga mataachitalkikan. ³ Iwán kijlijkej:

—Amo xikuigakan nité ipan ojti. Niga bastón, niga mórral, niga tákual, niga tomín, iwán amo xikuigakan ome amokuach. ⁴ Kan amasitij agaj ichan, ómpasan xikawikan este que matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón altepe'. ⁵ Iwán kan ayá' mitzomemawiskej, xikisakan ipan inón altepe', xiktzejtzelokan amokxitalpínol iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yékti.

⁶ Iwán kiskej, yajkij ipan inewi altepetzitzin, kipojtinenej ye'noticiaj kén iga Dios tasalvarowa iwán kachitalkitinenkej yej wetitokej.

Herodes kikaki yej kichíwa Jesús

⁷ Rey Herodes kíká' yej kichijtinemi Jesús; iwán ay'ya kimatiá te kichíwaya iga sekin kijtowayaj:

—Anka ojpa-isa' sej Juan kan miktoya.

⁸ Sekin kijtowayaj:

—O mixnextiko el profeta Elías.

Iwán sekin kijtowayaj:

—Anka ojpa-isa' sej agaj ikyapapofetaj.

⁹ E' Herodes kijtoj:

—Esi nej nitatekimá' iga makikechtekikan Juan, ¿a'yejtaj an in inín yej nikaki kipowaj kuajkuantas iga yéj?

Inón iga Herodes kitasnekiá Jesús.

Kua' tatamá' Jesús, takuaj cinco mil

¹⁰ Kua' mokupekej iyapostolejmej Jesús, kipowilijkej inewi yej kichijkej. Iwán Jesús kinechkoj idiscipolomej iwán kiwiga' kan ayagaj ono', na'san se altepe' itoka' Betsaida. ¹¹ E' kua' la gente kimati', kitokakej no, iwán Jesús ki-omemawij in inomej, iwán kitatapowijkej kén iga reinarowa Dios iwán kachitalkitij yej wetitokej.

¹² Kua' tióta'ya, kitechotoj Jesús doce iyapostolejmej, iwán kijlijkej:

—Xikijli la gente mayákanya mamosewitij, iwán makitemotij tákual ipan altepe' iwán ipan altepetzitzin yej najná' onokej, iga nigaj ateyi nité.

¹³ Jesús kijtoj:

—Amejemen xiktamakakan.

Yejemen kijtojkej:

—E', nikpiajsan se mano pan iwán ome topoj, ¿ix nikowatij tákual iga nochi inimej?

¹⁴ Onoyaj ken cinco mil tajtaga'. E' Jesús kijlij idiscipolomej:

—Xikijlikan iga mamotalikan de cincuenta en cincuenta.

¹⁵ Ijkón kichijkej, iwán nochi motajtalkej. ¹⁶ Iwán Jesús kikui' se mano pan iwán ome topoj iwán ajkotachá' iwán kimá' gracias Dios iga tákual, iwán kipoposte'. Iwán kimajmakakej discipolomej iga makimajmakakan la gente. ¹⁷ Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán discipolomej kitemíjkejo' doce chikiwi' de tákual yej ay' kikuajkej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús el Cristo

¹⁸ Se día Jesús iyoka oradojtoya. Ompa no onoyaj idiscipolomej, iwán Jesús tatajtán:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

¹⁹ Yejemen kijtojkej:

—Sekin kijtowaj tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin kijtowaj iga tej Elías; iwán sekin kijtowaj iga tej anka tiikyapaprofetaj yej ojpa-isa' sej.

²⁰ Iwán kitajtankej sej:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

Iwán Pedro kijlij:

—Tej tiCristoj yej itatitan Dios.

Jesús kipowa iga yawi mikiti

²¹ E' Jesús kitekimá' idiscipolomej iga amo makijlikan agaj iga yéj Cristo.

²² Iwán kijlijkej:

—Nej yej iPiltzín Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés. Yawij nemiktij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

²³ Iwán Jesús kijlij nochi gente:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi nochipa malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan. ²⁴ Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan. ²⁵ ¿Itejas in taga' siga makipiá inochi yej ono' ipan inín tajli, siga imatika mamopolo o mamiki? ²⁶ Siga agaj pinawa iga netoka iwán iga kipowa notájtól, ijkón nō nej yej iPiltzín Taga', nipinawas iga yéj kuá' niwí' nigobernaroki iwán iweyipoder noTaj, iwán angelejmej yej xoxotatiwitzej. ²⁷ Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que makitakan kén iga reinarowa Dios.

Kén iga Jesús se'pay nesí iga tawia

²⁸ Kipiá' ken ocho días iga kipojtoya inón, Jesús tejkaj ipan se tepe' oradóto. Kiwiga' Pedro, Juan iwán Jacobo. ²⁹ Kuá' oradótoya, moxaygapata' iwán itzótzol mokupepa' este ichkati' iwán mela'tawij.

³⁰ Iwán nesikoj omen tajtaga' iga tatapowakoj iwán Jesús, ikyapaprofetajmej Moisés iwán Elías. ³¹ Íkuá' kiyawalojtoyaj weyi tawilkan yej ipoderpa Dios. Iwán kipojtoyaj kén iga yawi kiknochiwatij Jesús iwán kén iga yawi mikiti en Jerusalén. ³² Malej iga Pedro iwán yej iwán nemiáj pox kochisnekiáj, e' yejemen akochkej iwán kitakej itawilyo Jesús iwán inomej omen tajtaga' yej onoyaj iwán Jesús. ³³ Kuá' némiya yayaj inomej tajtaga' iga kikajtéwaja Jesús, Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ¡pox yékti iga nonokej nigaj! Manikchiwakan eyi ranchojtiztín, se iga tej, se iga Moisés iwán se iga Elías.

E' Pedro akimatiá te kijtowaya. ³⁴ Kuá' inino' kijtojtoya, wálaj se mixti kitzakuakoj. Iwán majmawikej discipolomej kuá' mixtzakuikej. ³⁵ Iwán wálaj se tájtól ipan mixti, kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá; yéj xikakikan.

³⁶ Kuá' tami' mokagui' tájtól ipan mixti, Jesús iséltiya onoya. E' yejemen ayá' te kijtojkej iwán ayagaj kipowilijkej yej kitakej.

Jesús kachitialiá se chokotzín yej kipiá malesspíritoj

³⁷ Ipan se' día kuá' temotiwitziayaj ipan tepe', komati gente mixnankej iwamej. ³⁸ Iwán se taga' de yejemen tajtoj recio:

—Tamachtiani, nimitztajtaniliá iga achi xikita inín noselpiltzín. ³⁹ Se malesspíritoj kiyokakitzkiá iwán kitzajtziltiá iwán kikuejkuekuechkaltia iwán chijchalposontia. Kipoxiknochiwa iwán ayá' kikajtéwasneki.

40 Nikijljkaja modiscipolojmej iga makikixtilikān inin espíritu, e' ayá' welitiakej.

41 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen, iwán nia nimitzijyowijtotij? Xikuajlga nijiga mopiltzin.

42 Kua' chokotzin kina'techojtiaaya Jesús, maļespíritoj kitájkal este ipan tajli iga kikuejkuechekaltij recio. E' Jesús kajajwa' inon maļespíritoj iwán kachitaltij inon chokotzin. Iwán kimá' sej itaj. 43 Iwán inewi gente san tajtachixtikajkej iga kitakej iweyi poder Dios.

Jesús kijtowa sej iga yawi mikiti

Miej inewi moyolmajtijtoyaj iga yej Jesús kichij, kijlij idiscipolojmej:

44 —Xikyē'kakikān inin, iwán amo xikelkawakan; nej yej iPiltzin Tağa' yawij nekawatij ipan imā' yej ne-ijiyaj.

45 E' yejemen ayá' kentenderowayaj yej kijliayaj, iga ken kua' ixtzaktoyaj iga aya makentenderokan, iwán majmawiáj iga kitajtaniáj Jesús iga té kijtojneki inomej tajtolmej.

¿A'yéj máj tayakanto'?

46 Iwán idiscipolojmej pewakej iga mosejsepan-ijliáj iga a'yéj an de yejemen máj tayakanto'. 47 E' Jesús kimati' te kejlantoyaj, kikui' se choochin iwán kiketza' itenoj, 48 iwán kijlijkej:

—Yej ki-omemawia inin choochin iga netoka, nej neomemawia; iwán yej neomemawia nej, ki-omemawia no yej netitan. Iga yej moalimpamati ken inin choochin, inon yej máj importante.

Yej ayá' temalita, inon tepalewia

49 Juan kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se tağa' yej kitenewiayapa motoka' iga kikixtiaya maļespíritoj iwán niktekimakakej iga amo makichíwa, iga ayá' senemi towan.

50 Jesús kijtoj;

—Amo xikawaltikan, iga yej ayá' temalita inon tepalewia.

Jesús kajajwa Jacobo iwán Juan

51 Kua' asitiaya iga Jesús tejkawisya sej ipan cielo, kisentelij iyalmaj iga yawi Jerusalén. 52 Jesús kititan sekin iga mayakan ipan se altepe' de Samaria* iga kitemotoj kan kawiskej. 53 E' samaritanojmej ayá' kinekikej iga ompa makawi Jesús iga kimatikej iga nemi yayaj Jerusalén. 54 Kua' kitakej inon, Santiago iwán Juan yej idiscipolójmejpa Jesús, kijlijkej:

—NoTeko, ¿ix tikneki maniktajtaniłikan Dios iga matemo ti'ti iga makipolokan yejemen, ken kichij el profeta Elías?

55 Iwán Jesús kitachilij iwán kajajwa' in inomej:

—Amejemen ayá' ankixmatij iyEspíritoj Dios yej mitznentiáj. 56 Nej yej iPiltzin Tağa' ayá' niwalaj nitapoloko, niwalaj nitamanawiko iga amo mapoliwilo.

Iwán yájkija ipan se' altepe'.

Yej kitokasnekij Jesús

57 Kua' nemi yayaj ipan ojti, se tağa' kijlij Jesús:

—NoTeko, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

* 9:52 9:52 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán totomej kipiáj ixekemej, e' nej yej iPiltzín Tāga', anikpiá kan achi manimokuajtetontí.

⁵⁹ Jesús kijlij se':

—Xinētoka.

E' yéj kijtoj:

—NoTēko, maniao' achto maniktōkati notaj.

⁶⁰ Jesús kijtoj:

—Xikawili yej ken miktokej iga makitōkakan yej miktokej. Tej xaj, iwán xikpowa kén iga reinarowa Dios.

⁶¹ Se' kijlij:

—NoTēko, nikneki manimitztoka, e' achto maniknawatiti yej onokej nochan.

⁶² Jesús kijtoj:

—Yej nemi aradowa iwán tātachixtiá itepotztajpa, ayá' kajasi iga matekipano iga Dios.

10

Jesús kititani setenta idiscipolomej

¹ Iwán toTēko kitapejpen se' setenta iwán kititan ojomen iga mayakan ipan nochi altepemej iwán noyan kan yéj yawi panoti. ² Kijlijkej:

—Mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se' weyi mijli yej némiya tayoksi. Inón iga xiktajtaniłikan yej iTēko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.* ³ Amejemen xakan; nimitztitanij ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.† ⁴ Amo xikuigakan amomórral, niga kan ankenaj amotomimej, niga se' amogakmej; iwán amo ximokeketztiakan iga xitapojtokan iwán agaj yej iwán anmasij ipan ojtí. ⁵ Kuá' ankalakiskej ipan se' kajli, achto ijkín xikijtōkan: “Xonokan tamelá.” ⁶ Siga ompa ono' se' yej kineki maono tamelá, ipan yéj mochiwas inón yej ankijtowaj, e' siga ayá' kineki maono tamelá, ayá' mochiwas ken ankijtowaj. ⁷ Xikawikan ipan inonsan kajli, xikuakan iwán xikonikan yej mitzmakaj; pues yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan. Amo xikalaktinemikan ipan sesé kajli.

⁸ 'Kuá' amasiskej ipan se' altepe' iwán mitzomemawíaj, xikuakan yej mitzmakaskej; ⁹ xikachitiltikan yej wetitokej yej ompa onokej, iwán xikijlikan: “Ayo' wejkatis iga reinarōj Dios ipan amejemen.” ¹⁰ E' siga amasij ipan se' altepe' iwán ayá' mitzomemawíaj, xakan ipan callejmej, iwán xikijtōkan: ¹¹ “Este talpo' yej ono' ipan amoaltepe' salíwi' ipan nokximej, niktzejtzelojkej iga manesi iga ayá' anneye'itakej. E' xikmatikan iga ayo' wejkatis iga reinarōj Dios.” ¹² Nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgarōj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej ichamej katka altepe' Sodoma.

Yej ayá' moyolpataj

¹³ '¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Lástima yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochiwa milagrojmej yej amejemen ankitakej, desde ikya kikajtejkaj iga kichiwaj

* **10:2** 10:2 Kijtojneki iga makitajtaniłikan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. † **10:3** 10:3 Koyomej, español: lobos. Inón kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijya Cristo, ken koyomej.

yej ayękti, iwán monęxtiayaj iga kajakiayaj itzotzolmej yej moakiá kua' mikilo, iga moknomatij iwán motalıjkaja ipan nexti. ¹⁴ E' kua' Dios tajuzgaroj, amejemen máj yawij mitzcastigarotij que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón. ¹⁵ Iwán amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? ¡Yáwijwa' mitzakıtij kan onokej yej miktokej!‡

¹⁶ Jesús kijlij sej idiscipolojmej:

—Yej amejemen mitzkakij, nekakij nej; iwán yej ayá' mitztajtolkuuj, nej ayá' netajtolkuuj, iwán yej ayá' netajtolkuuj, ayá' kitajtolkuuj yej netitan.

Mokuepaj sej yej Jesús kititankej

¹⁷ Iwán inomej setenta yej yajkaj, yolpaktiwalkej, kijtojkej:

—AnnoTęko, este tzitzimimej kichıwaj ken niktekimakaj ipan motoka'.

¹⁸ Jesús kijtoj:

—Kena, nej nikita' iga Tzitzimi' nemi wetzi ipan cielo ken se teyo'.

¹⁹ Nej nimitzmakakej poder iga wel xitaksakan ipan kowamej iwán ipan kolomej, iwán iga wel xiktanilikan nochi amoenemigojmej, iga amo mamitzchıwilikan nitę. ²⁰ E' amo xiyolpakikan iga malespıritojmej mitzcredowaj, xiyolpakikan iga amotokamej ijkuilıjto'ya ipan cielo.

Petz tePiltzın kimati a'yéj iTaj

²¹ İkuá' Jesús yolpagui' iga iyEspıritoj Dios kiyolchikaj, iwán kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajlı, nimitzweyimatıltıá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij, iga tej ijkon tikne'.

²² 'NoTaj nęma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nęmela'ixmati nej yej iPiltzın Dios, isęltisan teTaj Dios nęmela'ixmati. Iwán ayagaj no kimela'ixmati teTaj; nosęltisan nej yej iPiltzın, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan.

²³ Iwán kitachılij idiscipolojmej, kijlij:

—Pakiskej yej makitakan yej ankitztokej; ²⁴ iga nimitzijlıáj iga mia' profętajmej iwán reyejmej kitasnekiáj inın yej ankitztokej, iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inın yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Sę samaritano yej te-ıjknın

²⁵ Iwán se yej tamachtıá ipan iley Moisés, moketza' iga tajtoj iga san kinekiá makita te kijtoj Jesús iwán kitajtan:

—Tamachtıanı, ¿té nikchıwas iga wel manono nochipa iwán Dios?

²⁶ Jesús kijtoj:

—¿Tę ijkuilıjto' ipan la ley? ¿Kén tikentenderowa?

²⁷ Iwán yej tamachtıá ipan la ley, kijtoj:

—“Xikchokili moTęko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespıritoj iwán iga inewi motájpal iwán yęj nochipa xikejłanto, iwán xikchokili moknın kensan tej timochokiliá.”

²⁸ Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj. Siga inón tikchıwas, nochipa tonos iwán Dios.

²⁹ E' inón yej tamachtıá ipan la ley moweyimatıá iyıxtaj yej ompa onoyaj, iwán kitajtan Jesús:

—¿A'yejtaj in noknın?

³⁰ Jesús kijtoj:

‡ 10:15 10:15 El infierno.

—Se taga' kisa' Jerusalén iga yawi Jericó. Iwán ipan ojti kitachtekikej, este itzótzol kikuilijkej, kimagakej, iwán este kitapololtijkej iwán ompa kikajtejkej. ³¹ E' kempasan ipan inón ojti panotiya se sacerdote; e' san kitachilij iwán san kipatiliz. ³² Se levita§ yej tekipanowa ipan weyitiopan no ompa asi', kitachilij iwán no san kipatiliz. ³³ E' se taga' yej chantito' Samaria* nemi yaya ipan inonsan ojti, kuá' kita', kiknelij. ³⁴ Iwán kina'tejoj iwán kipajtilij kan kimagakej. Kitallilij aceite iwán vino, iwán kilpilij iga tzótzol. Kitejkawiltij ipan iburroj iwán kiwiga' ipan se kajli iwán ompa kicuidaroytoya. ³⁵ Ipan se'ya día kuá' yáwiya, kikixtij tomin yej valerowa ke' se kitaniá ome día iwán kimá' iteko kajli, iwán kijlij: “Xinecuidarowili inín taga', iwán siga máj tigastaroy, nimitzkuetilij kuá' nimokuepas.”

³⁶ Jesús kijtoj:

—De inimej eyi taga', ¿a' mochij iyiknin inón taga' yej kitachtekikej?

³⁷ Yej tamachtiá ipan la ley kijtoj:

—Yej kiknelij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj iwán ijkonsan no xikchí tej.

Jesús ono' chan Marta iwán María

³⁸ Jesús ojkui' sej iwán asi' ipan se altepetzin ompa kan se siwa' yej itoka' Marta ki-omemawij ichan. ³⁹ Marta kipiaya se isiwa-iknin yej itoka' María, iwán motalij iyikxitenoj Jesús iga makikaki yej yéj kijtojtoya. ⁴⁰ E' Marta, kiyoltilantoya iga kichíwa mia' itekipánol, kina'tejoj Jesús iwán kijlij:

—NoTeko, ¿ix ayá' tikita iga nosiwa-iknin nesenkoka'wiliá notekipánol? Xikijli iga manepalewi.

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Marta, Marta, mitzyoltilanto' iwán poxsan mitzyolmiktiá kuajkuantas.

⁴² E' sesan yej máj yekti. María kitapejpen yej yekti iwán ayagaj yawi kika'waltiti.

11

Jesús kinextiliá idiscipolomej ken iga matajtokan wan Dios

¹ Se día Jesús oradojtoya ipan se lugar iwán kuá' tami' oradoj se idiscipolój kitajtan:

—NoTeko, xinexetilikan ken iga mani-oradokan, ijkón ken Juan kinextilij no idiscipolomej.

² Jesús kijtoj:

—Kuá' antajtowaj wan Dios, xikijtokan:

NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimati' motoka'.

Xirreinarókiya.

Mamochiwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochijto' ipan cielo.

³ Notakualmej yej nochipa niknekij, xinemakakan aman.

⁴ Xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti, ijkón ken nejemej no nikelkawiliáj yej nechiwilijkej yej ayekti.

Xinepalewikán iga amo manikchíwasnekikan yej ayekti; amo xinesemakakan kuá' Tzitzimi' nechiwaltijnekij yej ayekti.

⁵ Iwán no kijlijkej:

§ 10:32 10:32 Xikita glosario “Levita”. * 10:33 10:33 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

—Siga se de amejemen makipiá se amigo iwán tajkoyówal makijliti: “Amigo, achi manimitztajtanili eyi mopan ⁶ iga se noamigoj ásigo', wáľaj wejka iwán anikpiá te nikualtiá.” ⁷ Iwán yej ono' kalijti', makijto: “Amo xinekuejkuesoki, nikaltzákto'ya, niwejwetztokeja iwán nopilowantzizín. Awel nimoketza, awel nimitzmaka nité.” ⁸ Nimitzijliáj iga ayá' yawi moketzati iga san iyamigoj, sino que iga nemi kiteki'tajtaniliá iwán yawi kimakati inewi yej kipolowa. ⁹ Inón iga nimitzijliáj: Xiktajtanikan, iwán Dios yawi mitzmakatij, xiktemokan iwán ankasiskej, xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej. ¹⁰ Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltpowiliáj.

¹¹ '¿Ix wel se de amejemen antetajmej kimakas ipiltzín se te'ti kuá' kitajtaniliá tákual? ¿O kuá' kitajtaniliá topoľ, kimakas se kowa'? ¹² ¿O kuá' kitajtaniliá pioteksis, ix kimakas se kolo'? ¹³ Siga amejemej yej ankichiwaj yej ayekti, wel ankimakaj yej yekti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, majya sej kimakas iyEspírito Santo a'san kitajtanilij!

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'

¹⁴ Jesús kikixtijtoya maľespíritoj ipan se taga' iga inón maľespíritoj kinonojtijtoya. Kuá' kisa' maľespíritoj, nonoj welja tajtoj. Kuá' inón kitakej yej ompa onoyaj, san tajtachixtikajkej. ¹⁵ E' sekin kijtojkej:

—Tzitzimi'* yej ijéfejpa maľespíritojmej, kimá' poder inín taga' iga kikixtiá maľespíritojmej.

¹⁶ Sekin iga makimawetziltikan Jesús, kitajtaniliayaj iga makichíwa tejté yej manesi iga wí' ipan cielo. ¹⁷ E' Jesús kimatitoyay te keľlantoyaj in inomej, iwán kijlijkej:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país políwiya. Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, akawis ni agaj. ¹⁸ Ijkón no Tzitzimi' siga iséltisan mokixtiá, ¿kén yawi kipiati ipoder? Inín nikijtowa iga amejemen ankijtowaj iga nej nikixtiá maľespíritoj ipan ipoder Tzitzimi'.† ¹⁹ E' siga annepantiáj iga nej nikixtiá maľespíritoj ipan ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj maľespíritoj? Yejémejsan monexxiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj. ²⁰ Nej nikixtiá maľespíritoj iga ipoder Dios, inón kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinařo ipan amejemen.

²¹ 'Kuá' se taga' yej pox tajpalej kipiá yej iga momanawiá, ayagaj wel kitachtekiá ichan. ²² E' siga wí' se' yej máj tajpalej iwán kitaniliá, kikuiliá inewi yej iga momanawiá yej ipan moconfiarowaya iwán kichtekiliáj inewi yej kipiá.

²³ 'Yej ayá' kiye'ita yej nikchíwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapojpolowa.

Mokuropa sej maľespíritoj ipan taga'

²⁴ Jesús no kijtoj:

—Kuá' se maľespíritoj kisa ipan se taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa: “Nia sej nimokuepati nochan, kan nikisa'.” ²⁵ Kuá' mokuropa kasi inón taga' ken se kajli yej tajtachpantolo' iwán tayejye'talijtolo'. ²⁶ Iwán yawi kikuiti se' siete maľ espíritu yej majya sej que yéj, iwán inochin mochantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' kichíwas majya sej yej ayekti que achto.

* **11:15** 11:15 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás. † **11:18** 11:18 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

Mela'yolpakilis

²⁷ Mieĵ tatapojtáyao' Jesús, se siwa' tajtojté' recio, kijtoj:

—¡Mayolpakto inón siwa' yeĵ mitzonoltij iwán mitziskaltij!

²⁸ Jesús kijtoj:

—¡Máj mayolpakikan yeĵ kikakij itájtol Dios iwán yeĵ kichiwaj ken kijtowa!

Jesús tatapowa de Jonás

²⁹ Máj ajasitiayaj kan onoya Jesús iwán pewa' iga kijtoj:

—Inimeĵ gente pox maĵojmej iga kinekij manikchiwa yeĵ ayi'pa mo-ita, e' ayá' nia niknextilitij nité, petz yeĵ Dios kichiwilij Jonás.‡ ³⁰ Ijkón ken yeĵ chantitoyaj Nínive kitakeĵ ipoder Dios ipan Jonás, ijkón no yeĵ ámampa onokeĵ kitaskeĵ ipoder Dios ipan nej yeĵ iPiltzín Taga'. ³¹ Kua' Dios tajuzgaroj, moketzas no la reina yeĵ mandaroĵ ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskeĵ, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkeĵ. Inón reina wejka nejnen iga makikaki yeĵ kimati rey Salomón;§ iwán nej majya sej que Salomón. ³² Kua' Dios tajuzgaroj, yeĵ ichameĵ weyi-altepe' Nínive, moketzaskeĵ iga mitzjuzgaroskeĵ, iwán kijoskeĵ iga ankichijkeĵ yeĵ ayekti; iga yeĵ chantitokeĵ Nínive, kua' Jonás kipowa' itájtol Dios, kikajteĵkeĵ iga kichiwaj yeĵ ayekti; iwán nej majya sej que Jonás.

Lámpara yeĵ topan ono'

³³ 'Ayagaj kixotaltia icándil iwán makiyana, niga kitaliá itampa cajon, sino que kitaliá ajko iga yeĵ kalakiskeĵ matachakan. ³⁴ Moyix ken tikita se cándil yeĵ mitztawia; siga moyix yekti, mitztawijos. E' siga ayekti, tonos ken kua' takomichkan. ³⁵ Ximocuidaro iga inón ti'ti yeĵ tikpia amo masewi. ³⁶ E' siga monoyan mitztawijo' inón ti'ti, ayá' tonos ken takomichkan, noyan titachás, ken kua' se cándil mitztawijos.

Jesús kajajwa fariseojmej iwán yeĵ tamachtiáj ipan la ley

³⁷ Kua' tami' tajtoj Jesús, se fariseo kijlij iga matakuaĵi ichan. Jesús yajki, kala' ichan iwán kixnanya mesa. ³⁸ Iwán fariseo ayá' kiye'ita' iga Jesús ayá' achto momapá' ken kitekichiwaj kua' takuaj. ³⁹ E' toTeko kijlij:

—Amejemen fariseojmej kenkua' ankipajpakaj plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokeĵ iga antachteĵ iwán ankichivasnekij yeĵ ayekti. ⁴⁰ ¡Ampachtolmej! ¿Ix ayá' ankimatij iga yeĵ kichij fuerájbapa kichij no yeĵ ta-ijtkpa? ⁴¹ Nimitzijliáj iga achi xikmakakan ken tejté yeĵ ankipiáj, inomeĵ yeĵ ayá' motapialiáj iwán ijkón anye'onoskeĵ iyixtaj Dios.

⁴² '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga ankapartarowiliáj Dios diez por ciento de hierba buena, de chichi'kuaxiwi' iwán de inewi kuaxiwimeĵ yeĵ mókuapa. E' ayá' ankichiwaj ken Dios kineki iwán ayá' ankinekij Dios. Ininwa' in yeĵ yekti iga xikchiwakan iwán amo xikelkawakan iga xikyokatikan yeĵ itátkipa Dios.

⁴³ '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga kan takualo anmotalijnekij ipan ye'asientos kan motaliáj yeĵ máĵ tayakantokeĵ yeĵ onokeĵ tiopan, iwán ankinekij iga nochi mamitzsaludarokan tajkoaltepe'.

⁴⁴ '¡Anlastimajmej yeĵ antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ken tikita an-animajxapomeĵ yeĵ anesi, yeĵ kipapatiliá la gente iwán akitaj.

⁴⁵ Iwán se yeĵ tamachtiá ipan la ley, kijtoj:

‡ 11:29 11:29 Mt 12:40 § 11:31 11:31 1 R 10:1-13

—Tamachtiani, iga inón tikijtoj, anepopowaj nō nejemen.

⁴⁶ E' Jesús kijtoj:

—¡Anlastimajmej, yej antamachtiaj ipan la ley!, iga ankitekimakaj amogentej makichiwakan yej ayagaj wel kichywa. E' amejemen niga achi ankipalewiaj.

⁴⁷ '¡Anlastimajmej!, yej ankichiwiliaj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej yej kimijmiktijkej amotajwan. ⁴⁸ Iga ijkón ankichiwaj, ankiye'itaj yej kichijkej amotajwan. Yejemen kimijmiktijkej iwán amejemen ankichiwiliaj ikalmej kan toktokej.

⁴⁹ 'Inón iga Dios yej nochi kimati kijtoj: "Nia nimitztitanilitij profetajmej iwán notatitanimej, sekin de yejemej anyawij ankimiktij iwán sekin anyawij ankitalochtitij." ⁵⁰ E' Dios yawi kikulparoti la gente de inampa de inón i-esyomej inewi profetajmej yej kimijmiktijkej este iga kuá' pewa' inín tajli. ⁵¹ Pewa' este iga kimiktijkej Abel iwán este iga kimiktijkej Zacarías, yej kimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar. Inán nimitzijliáj iga Dios yawi kicastigaroti la gente yej inán onokej iga mikikej profetajmej.

⁵² '¡Anlastimajmej yej antamachtiaj ipan la ley!, iga ankitzakuaj itájtōl Dios, amejemen ayá' ankixmatij Dios iwán ankitzakuiliaj yej kixmatisnekij.

⁵³ Kuá' Jesús tami' kijtoj inín, yej tamachtiaj ipan la ley iwán fariseojmej pewa' iga kuejkuesiwikej iwán kitajtajtankej poxsan Jesús; ⁵⁴ kimela'temowiliayaj kansan makijto se tájtōl iga wel makimawetziltikan.

12

Jesús tanonotza

¹ Iwán monechkojkej miles de gente este mototopewayaj. Iwán Jesús achto pewa' kijlij idiscipolojmej:

—Ta' xikakikan: amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'. ² Ateyi nisé yej mochíwa ichtákan yej ayá' mamomati, iwán ateyi nisé yej iyanto' yej amo mamomati. ³ Nimitzijliáj iga inewi yej ankijtowaj kan takomichkan, yawi mokakiti kan tachalpan iwán siga amo-ichtakatatapowiáj ankaltzaktókejpa, yawi motzajtzipowati kan noyan mokaki.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

⁴ 'Nokniwan, nimitzijliáj iga amo xikmajmawilikan yej tamiktiáj, e' máj máj awel te kichiwaj. ⁵ E' nia nimitzijlitij a'yéj xikmajmawilikan; xikmajmawilikan Dios yej wel mitzmiktiáj iwán wel mitzmotaj kan tawewelkato', inonwa' in yej xikmajmawilikan.

⁶ 'Ankimatij iga monamaka cinco tototzitzin iga ome tomintzitzin, e' Dios ayá' kelkawa nisé de inón. ⁷ Dios kimati ke' amotzonkalmej ankipiáj ipan amotzontekon. Amo ximajmawikan, amejemej máj anvalerowaj que mia' tototzitzin.

Amo xipinawa iga tikijtowa iga tiktoka Jesús

⁸ 'Nimitzijliáj iga inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej yej iPiltzin Taga', nō nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga netoka. ⁹ E' yej makijto iyixtaj la gente iga ayá' netoka, nō nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga ayá' netoka.

¹⁰ 'Siga agaj makijto yej ayekti iga iPiltzin Taga', Dios weljo' kelkawilij yej kijtoj, e' yej mamaltajto iga iyEspíritoj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij.

11 'Kua' mitzwigaskej tiopan o iyixtaj juezmej o iyixtaj yej mandarowaj; amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij. 12 IyEspírito Dios yawi mitznextilitij te anyawij ankijtotij.

Amo ximoconfiapro ipan tomìn

13 Se toknìn itzalan gente kijlij Jesús:

—Tamachtiani, xikijli noknìn iga manemaka achi yej nekawilijkej notajmej.

14 E' Jesús kijlij:

—Ej, ¿a'yéj netalij iga juez iga manimitzmajmakakan yej amotatki?

15 Kijtoj no:

—Ximocuidarokan, amo xikpoxpiasnekikan tejté yej awel ankipiáj. Se taga' awel ye'ono iga san makipiá komati yej pox patiyoj.

16 Iwán kipowilijkej se kan wel mixkujtilo:

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya iwán pox mochiwaya yej kitokaya pan imil, iwán pox mochiwaya yej kitokaya. 17 Inón taga' ijkín kijtowaya ipan iyalmaj: “¿Té inán nia nikchiwati? Ayá' nikpiá kan nikana yej nikixtij ipan nómil.” 18 Iwán kijtoj: “Nikmátiya te nia nikchiwati, nia nikxixitinati kan nikana nokosechaj iga manikchiwa yej máj wejweyi, iwán ompa nia nikánati inewi nokosechaj, iwán inewi yej nikpiá. 19 Iwán nia nikijliti noalmaj: Noalmaj, paréj timotaenilijto' iga mia' año; ximosewi, xitakua, xi-ati, xipaki.” 20 E' Dios kijlij: “Taga' yej ken atitajlanto', ininsan yówal tia timikiti, iwán yej tikanto', ¿a'yéj tikawilij?” 21 Ijkón mochiwa se yej kinejnechkowa itomìn iga yéjsan; e' iyixtaj Dios ayá' kipiá nité.

Dios ki-qmemawia ipilowan

22 Jesús kijlij idiscipolomej:

—Nimitzijliáj iga amo xikyokoyakan té anyawij ankikuatij iga wel xonokan, niga xikyokoyakan amotzotzolmej yej anyawij ankakitij.

23 Tejemej máj tivalerowaj que tákual iwán tocuerpoj máj sej que tzótzol.

24 Ta' xikitakan totomej ayá' milchijaw iwán niga tapixkaj iwán akipiáj kajli kan kanaj yej kipixkaj, iwán Dios kitamakaj. ¡Puej amejemen máj anvalerowaj que totomej! 25 ¿Iwán a' de amejemej iga san matayokoya iga chapati', wel weyás se' alín? 26 Siga awel ankichijaw inín yej alín, ¿te iga anmoyolmiktíáj ipan sewo'?

27 'Ta' xikitakan ken iga weyáj xochimej, ayá' tekipanowaj iwán niga tajtzomaj. E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmõnsajtikej. 28 Iwán siga Dios ijkón kimõnsajchiwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mosta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztzotzolyotiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan Dios? 29 Amejemen amo xitayokoyakan iga ayo' te ankikuaskej o té anyawij ankonitij. 30 Yej ayá' kixmatij iyojwi Dios, tayokoyaj iga nochi inín, e' amoTaj yej ono' ajko kimátiya te mitzpolowaj amochan. 31 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwán nochi inimej yej mitzpolowaj anyawij ankipiatij.

Amo xikpoxneki tomìn

32 Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan, amejemen yej ken amborregojmej yej ayá' ankomatimej, e' toTaj kineki iga iwán xisenmandarokan. 33 Xiknamakakan yej ankipiáj iwán xikmakakan yej akipiáj. Ijkón ken ankenaj amotomìn ipan yej ayí' tamis, iwán ipan cielo ken ankipiáj amotomìn yej ayí'pa

tami, kan ayagaj tachteki, iwán kan wechi ayá' taxixitina. ³⁴ Kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejlantos.

Matikchixtokan toTeko iga wi'ya

Jesús kijtoj:

³⁵ —Xinechixtokan iga niwí', xitaajakijtokanya iwán maxotátoya amomechomej. ³⁶ Xonokan ken inón tekipanowanimej yej kichixtokej itekomej iga maasi, iga yajki kan monamiktilo, iga kuá' asis, kikaltapowiliskej kuá' kaltzotzonas. ³⁷ Paktokej tekipanowanimej iga kuá' asis iteko makasikij isatokej; nimitznojma-ijliáj iga iteko yawi kixnantitij ipan mesa iwán yéjsan imatika kitálij tákual. ³⁸ Paktokej yejemej siga kasitij isatokej, malej iga asis tajkoyówal o kuá' isájpasan. ³⁹ Iwán inín xikmatikan, siga se iteko kajli kimatiá katka keman yawi asiti yej tachteki, ayá' mokochkuilij iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekikan. ⁴⁰ Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzin Taga' niwí' kuá' ayá' ankimatitokej.

Qmen tekipanowani, se yej pox tacredowa iwán se yej ayá'

⁴¹ Pedro kitajtan:

—NoTeko, ¿ix tikpowa' inín iga manimixkuítikan nejémejsan o iga inochi?

⁴² Kijtoj toTeko:

—¿A'yéj onos ken inón ye'tekipanowani yej nochipa kichíwa ken kijliá iteko, yej kitaliá iga makimandaro sekin itekipanowanimej ipan ichan iga matatamaka kuá' takualo? ⁴³ Pakto' inón tekipanowani iga kuá' asis iteko makasiki kichijto' ken kitekimakakej. ⁴⁴ Nimitzijliáj iga inón tekipanowani yawij kitálij iga makimandaro inochi yej itákipa iteko. ⁴⁵ E' siga inón tekipanowani makijto ipan iyalmaj: “Noteko wejkáwaso' iga asis”, iwán pewas iga kinkochiwas sekin tekipanowanimej, tajtaga' iwán siwatkej. Iwán pewas iga takua iwán ati este tawana. ⁴⁶ Yawi asiti iteko inón tekipanowani kuá' ayá' kichixto', iwán kuá' ayá' kimatito', iwán yawi kicastigaroti, kititanis kansan yawij yej ayá' tacredowaj.

⁴⁷ 'Tekipanowani yej kimajmati te kineki iteko iwán ayá' keklamikis iga makichíwa, yawij kimagatij poxsan. ⁴⁸ E' yej ayá' kimatito' iga kichíwa yej kajasi iga makicastigarokan, inón ayá' poxsan yawij kimagatij. Siga agaj Dios kimaka komati, no kitajtanilij komati; siga agaj Dios poxsan kipialia confianza, poxsan maye'nemi.

Itechko Jesús iga moyoyokatilo

⁴⁹ 'Nej niwalaj niktikuiltiko ti'ti ipan inín tajli, iwán nejwa' niknekiá iga mawewelóntoya! ⁵⁰ Nia nipanoti ken ipan se bautismo iga yawij nepoxiknochiwatij, ipoxsan nimoyolmiktijto' malej ga aya asi inón día iga mamochíwa! ⁵¹ ¿Ankijtowaj an niwalaj iga xonokan tamelá ipan inín tajli? Nimitzijliáj iga ayá'; niwalaj iga ximoyoyokatikan. ⁵² Desde inán, cinco ipan se kajli yawij yojoyokatitotij, eyi kijiyaskej yej omemej, iwán omen kijiyaskej eyi. ⁵³ Tetaj yawi kijiyati ipiltzin iwán tepiltzin yawi kijiyati itaj; teye' yawi kijiyati isiwapiltzin, isiwapiltzin yawi kijiyati iye'; mónanti yawi kijiyati isiwamon iwán siwamon yawi kijiyati imonan.

Ayá' kitaj yej Dios nemi kichíwa

⁵⁴ Jesús kijlij no la gente:

—Kuá' ankitaj moketza mixti ikalakiyan tonati', ankijtowaj iga yawi witzeti tiawa', iwán ijkón mochiwa. ⁵⁵ Iwán kuá' tejkawi ejeka', ankijtowaj

iga yawi tadotonitiati, iwán ijkón mochiwa. ⁵⁶ ¡Amejemen antakajkawawaj iga ankitokaj Dios! Amejemej ankimatij yej kijtojneki mixti iwán yej mochiwas ipan tajli, ¿iwán te iga awel ankentenderowaj yej nejpa nemi nikchiwa yej Dios nemi mitznextiliáj?

Ximoyoltalikan iwán yej anmo-ijiyaj

⁵⁷ '¿Te iga ayá' amogánajsan anmo-ijliáj iga ankichijtokej yej ayekti? ⁵⁸ Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwiga kan mandarolo, ximoyoltalikansan ipan ojti. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko. ⁵⁹ Nimitzijliá iga atikisas ompa este que xixixtawawa inewi ke' mitztajtaniliáj.

13

Ximoyolpatakān o anyawij ampoliwitij

¹ Íkuá'san walkej sekin iwán kitatapowijkej Jesús iga Pilato kimijmiktij sekin tajtaga' de Galilea kuá' onoyaj tiopan, iwán inomej iyesyomej kisenetilij iwán iyesyoyo yolkamej yej kimakayaj iga iyofrendaj Dios. ² Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ankijtowaj amejemen iga ijkón kichiwilijkej inomej de Galilea iga máj kichijkej yej ayekti que sekin galileos? ³ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij no. ⁴ ¿O amejemen ankijtowaj iga inomej dieciocho yej mikikej kuá' torre de Siloé wetzi' iwán kitepachojkej, máj kichijkej yej ayekti que sekin yej chantitokej Jerusalén? ⁵ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij no.

Higuerajkuawi' yej ayá' taki

⁶ Jesús kijtoj inin iga mamixkuñtilo:

—Se taga' kipiaya se higuerajkuawi' yej ixwatoya ipan ital, iwán yajki kitato siga ayá' takto'; e' ayá' kasilij nité. ⁷ Kijlij yej kicuidarowa tajli: “Kipiaya eyi xiwi' iga niktekitemoliki itakilka inin higuerajkuawi' iwán ayí' nikasiliá. Xiktzontékiya; ¿te iga yawi talpolojtoti, ayéj iga taki?” ⁸ Inón yej kicuidarowaya tajli kijtoj: “Patrón, acho' xikajtewa inin xiwi'; manikaxanili-o' tajli iwán nia niktaliliti abono. ⁹ Ijkón sí, anka takisya; e' siga ayá' takis, xiktzontekiy.”

Jesús kachitialiá se siwa' ipan día kuá' mosewilo

¹⁰ Jesús tamachtijtoya tiopan ipan se día kuá' mosewilo ¹¹ iwán ompa onoya se siwa' yej kipiaya dieciocho año iga wetito'. Se malespíritoj kitepo'wjkolojtoya iwán ni alin awel kimelawaya itepo'. ¹² Kuá' Jesús kita', kinotza' iwán kijlij:

—Ti-achitia'ya.

¹³ Iwán kitalilij imamej ipan inón siwa' iwán íkuá'san tepo'melawaya' iwán pewa' kiweyimatiltij Dios. ¹⁴ E' yej mandarowa tiopan kuejkuesiwi' iga Jesús taachitiltij ipan día kuá' mosewilo, kijlij yej ompa onoyaj:

—Ono' seis día iga tekipanolo. Ipan inomej día xiwitzekān, ximoachitiltikij, ayéj ipan día kuá' mosewilo.

¹⁵ Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen antakajkawawaj iga ankitokaj Dios, ¿ix ayá' ankixitomaj amotojoj o amoburroj ipan día kuá' mosewilo iga anyawij ankamakati? ¹⁶ Iwán inin siwa' ipiltzin ipilowampa Abraham. Iwán Tzitzimi' kenkuá'

* 13:6 13:6 Xikita glosario “Higo”.

kilpitoya iga kokolis dieciocho año, ¿ix ayá' katka mamoxitoma malej iga ipan día kuá' mosewilo?

¹⁷ Kuá' Jesús tami' inín kijtoj, nochi yej ta-ijiyayaj mopinajtijkej. E' nochi pakiaj kuá' kitayaj iga Jesús kichiyaya yej ayi'pa mo-ita.

Íyol mostaza

¹⁸ Jesús kijtoj:

—¿Kén wel nimitzijliskej iga reinarowa Dios?, ¿iwán té wel nikmachotij?

¹⁹ Nikmachotía iwán se íyol mostaza yej kitoka se taga' ipan ital, ixwa iwán weyá este que mochíwa weyikuawi', iwán totomej moxeketiáj ipan imajma'.

Levadura yej kiposawayaltía itixyo pan

²⁰ Kijtoj nō Jesús:

—¿Iga té iwán wel nikmachotía ken iga Dios reinarowa? ²¹ Nikmachotía iwán levadura† yej se siwá' kaxakualowa iwán komati harina, iwán mposawa inewi tixti.

Se kajli yej tzolti' ikaltenyo

²² Kuá' Jesús nemi yaya Jerusalén, panotiaya ipan altepemej iwán ipan altepetzitzin iga tamachtijtiaya. ²³ Iwán a'pa kijtoj:

—NoTeko, ¿ix ayá' ke' yej momanawiáj?

Jesús kijtoj:

²⁴ —Xiteki'kalakikan ipan kalten yej tzolti', nimitzijliáj iga mia' kalakisnekekej iwán ayá' welitiaskej. ²⁵ Kuá' iteko kajli mokéztasya iwán kitzákuasya kalten, amejemej yej amonokej fuera ankaltzotzonaskej iwán ankijtoskej: “Noków, noków, achi xinekaltapokan.” E' yéj mitzijliskej: “Ayá' nimitzixmatij.” ²⁶ Iwán ankijtoskej: “Tisentakuajkej iwán tisen-atikej, iwán annemachtijkej ipan nocallejmej.” ²⁷ E' yéj mitzijliskej: “Nimitzijliskeja iga ayá' nimitzixmatij. Xicholokan notenoy, amonochin yej ankichiwaj yej ayekti.” ²⁸ Ankitaskej Abraham, Isaac, Jacob iwán inewi profetajmej yej onokej kan reinarowa Dios, miej amejemen amonoskej fuera, anyawij anchokatij iwán antanguetzekaskej. ²⁹ Witzeloj del nortepa iwán del sur iwán kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakiyampa iga mamotalikan iga matakukan kan reinarowa Dios. ³⁰ Yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj.

Jesús choka iga Jerusalén

³¹ Íkuá'san asikej sekin fariseojmej iwán kijlijkej:

—Xikísaya nigaj iwán xaja iga Herodes mitzmiktijneki.

³² E' yéj kijtoj:

—Xakan iwán xikijlikan inón koyo‡ yej takajkayawa: “Iga aman iwán mosta nia nikijkixtiti malespíritojmej iwán nia nitaachitiltiti iwán mosta se día niktamij notekipánol.” ³³ E' kipiá iga aman, mosta iwán mosta se día nia ninejnemiti, iga awel mamiki se profeta siga ayá' ono' Jerusalén.

³⁴ ¡Amejemen, amejemen, yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profetajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' yej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej! ³⁵ Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan§ yawi kawiti iselti; iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij

† **13:21** 13:21 Xikita glosario “Levadura”. ‡ **13:32** 13:32 Español: zorro. § **13:35** 13:35 Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

este kuá' antajtoskej de nej ijkín: "Matikweyimatiltikan yej wí', yej toTeko Dios kititani."

14

Jesús kachitialtiá se taga' yej pojposawa

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús yajki takuato chan se ijefej fariseojmej, iwán sekin fariseojmej kipixtoyaj. ² Ompa no onoya iyixtaj Jesús se taga' yej pojposawa. ³ Iwán Jesús kitajtan yej tamachtiaj ipan la ley iwán fariseojmej:

—¿Ix wel taachitialtilo ipan día kuá' mosewilo, o ayá'?

⁴ E' yejemej até kijtojkej. Jesús kikitzkij yej wetitoya iwán kachitialtij, iwán kijlij iga mayáwiya ichan. ⁵ Iwán kijlij sej fariseojmej:

—¿A'yéj de amejemen, siga iburroj o itorowéj mawetzi xapoko, ix ayá' íkuá'san kikixtij malej iga día kuá' mosewilo?

⁶ Iwán ayá' nokta wel kitenkuepiliyaj.

Te-ikniwan kan monamiktulo

⁷ Kuá' Jesús kitaya iga yejemej kitapejpenayaj iga mamotalikan kan motaliáj yej máj tayakantokej, ijkín kinonotzkej:

⁸ —Kuá' agaj mitzinvitarowa kan monamiktulo, amo ximotali kan motaliáj yej paréj tayakantokej, iga wel asi se' yej máj tayakanto' que tej, ⁹ iwán yej mitzinvitaroj wel mitzijliá: "Achi ximoketza iga mamotali inin toknin." Iwán tia timopinajtiti iga tia timotaliti kan motaliá námol. ¹⁰ Kuá' mitzinvitarowaj, ximotali kan motaliá námol; iga kuá' mawiki yej mitzinvitaroj, mamitzipli: "Amigo, ximotali kan motaliá yej máj tayakanto'." Ijkón mitzye'itaskej poxsan yej kixnantoskej mesa. ¹¹ Porque yej igánajsan moweyimati, inón yawij kalimpamatitij, iwán yej moalimpamati, yawij kiweyimatitij.

¹² Jesús kijlij no inón yej ta-invitarowa:

—Kuá' tikchiwa ilwi' o se cena, amo xikinvaro yej íwan timoye'ita, niga mokniwan, niga moparientejmej, niga movecinojmej yej motapialiáj; iga yejemej wel mitzinvitaroskej iwán ijkón mitzmakuepaskej. ¹³ Kuá' titatamakasneki, xiknotza iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej. ¹⁴ Iwán tipoxpaktos iga yejemej awel mitzmakuepaskej; e' tej yawij mitzmakuepatij kuá' yej ye'nemij ojpa-isaskej kan miktokej.

Se taga' kichiwa weyi-ilwi'

¹⁵ Kuá' kika' inin, se yej kixnantoya mesa kijlij Jesús:

—Pakto' yej takua ipan ilwi' yej kichiwiliáj inomej yej motemakaj iga Dios marreinao ipan yejemen.

¹⁶ Iwán Jesús kijlij:

—Se vej se taga' kichij komati takual, iwán tatitan iga makinotzatij mia' gente. ¹⁷ Iwán kuá' takuáloya, kititan imonsoj iga ijkín makijlitiya: "Xiwikikanya, iga óno'ya nochi." ¹⁸ E' inochi pewakej iga ijkín kijtojkej; yej achto kijtoj: "Achi xinēdisculparo, nikowago' se tajli iwán kipiá iga nia nikitati." ¹⁹ Se' kijtoj: "Nikowago' cinco yunta iwán nia nikitati ken tekipanowaj. Nimitztajtaniliá iga amo ximoyolmikti iga awel ompa nonos." ²⁰ Iwán se' kijtoj: "Nimonamiktijo' inón iga awel niati." ²¹ Iwán inón monsoj yajki kipowilito iteko inewi kensan kijlijkej. Iwán tetaj kuejkuesiwi', iwán kijlij imonsoj: "Xaj tajkoaltepe' iwán ipan ojtimej, iwán xikijli iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán

pachamej.” ²² Máj máj monsoj kijtoj: “Noteko níkchija ken tine-ijlij, iwán kitolówa-o' máj kan motalilo.” ²³ Tetaj kijlij imonsoj: “Xaj ipan callejmej, ipan ojtimej iwán xikteki'yolyamanakan sekin iga makalakikan iga matemí nókal. ²⁴ Nimitzijliáj iga nisé de inomej yej achto nikijlijkaj, yawij takuatij.”

Makisentali iyalmaj iga se kitoka Cristo

²⁵ Mia' gente kitokaya Jesús, iwán yéj mokuépa' iga kijtoj:

²⁶ —Siga agaj wí' iga netoka, iwán ayá' nechokiliá máj que itaj, máj que iye', máj que isiwa', máj que ipilowan, iwán máj que iyiknimej, iwán manetoka, malej iga este makimiktikan iga nej, inón awel mochiwa nodiscipoloj. ²⁷ Yej kinekis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,* awel mochiwas nodiscipoloj. ²⁸ Siga se de amejemen kichiwasneki se torre, ¿ix ayá' achto kitas ke' tomín kiwigas iga makita ken kiyekawiltij? ²⁹ Siga san makipewalti iwán awel makiyekawilti, nochi yej kitas yawi kipinajtiti. ³⁰ Iwán kijtoskej: “Inín taga' san kipewaltij iwán awel kiyekawiltij.” ³¹ Kuá' se rey yawi momijmiktiti iwán se' rey, ¿ix ayá' achto kitas siga wel kitaniliá siga kimatito' iga isoldadojmej ono' diez mil, iwán yej iwán yawij momijmiktitij onokej veinte mil? ³² Siga momachiliá iga yawi kipoloti, kuá' se' rey maónoo' wejka, kitatitanilij iga amo mamomijmiktikan. ³³ Ijkón nokta, a'san nesí' de amejemen yej ayá' makikajtewa inewi yej kipiá, awel mochiwa nodiscipoloj.

Kuá' iga ista' kikajtewa ikoko'ka

³⁴ Jesús nō kijtoj:

—Ista' pox yekti; e' siga ay'ya istaweli', ¿kénó' tawelialtij? ³⁵ Ayo' yekti iga nité, motajkáliya. Yej kipiá inakasmej, makikakikan. †

15

Borregoitzin yej poliwika

¹ Nochi yej kicobrarowayaj impuestos* iga Roma iwán yej namolnemiáj yayaj iná' Jesús iga kikakitij. ² Fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, ijkín kipopowayaj Jesús:

—Inín komemawia yej ayá' ye'nemij, iwán este iwán sentakuaj.

³ Iwán Jesús kipowa' se kan mamixkujtilo, kijtoj:

⁴ —Siga se de amejemen makipiá cien borrego iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas inón noventa y nueve ipan sakayoj, iwán yaj kitemojti yej poliwí' este kan casis? ⁵ Iwán kuá' kásisya, pakis iwán kikechpanojya iga kiwigas. ⁶ Iwán kuá' ásisya ichan, kinechkoj iyamigojmej iwán ivecinajmej, kijtoj: “Matipakikan, iga inán nikási'ya noborrego yej nikpolojka.” ⁷ Pues nej nimitzijliáj iga máj pakiloj ipan cielo kuá' se yej kichiwaya yej ayekti moyolpata, que iga inomej noventa y nueve yej ye'nemij iga moyolpatákeja.

Tomín yej poliwika

⁸ Siga se siwa' makipiá diez tomín iwán se makipolo, ¿ix ayá' kixotaltij ti'ti iwán tachpanas kalijti', iyolpan kitemoj este kan casis? ⁹ Iwán kuá' kásisya, kinechkoj iyamigajmej iwán ivecinajmej, kijliskej: “Matisempakikan iga nikási'ya notomín yej nikpolojka.” ¹⁰ Ijkónsan nō pakij iyangelejmej Dios kuá' se yej kichiwaya yej ayekti moyolpata.

* **14:27** 14:27 “Kikechpanowa icruz”: anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakan, este mamiki iga kitoka Cristo. † **14:35** 14:35 Yej kitoka Cristo, e' ayá' de mela', ken ista' yej ayá' koko'.

* **15:1** 15:1 Xikita glosario “Impuestos”.

Tepiltzın yej kitoloj itomın iga ayompa nemi'

¹¹ Iwán kijtoj nō Jesús:

—Sę taga' kipiaya ome ipilowan, ¹² iwán yej tetzoyo' kijlij itaj: “Notaj, xinemákaya yej mochiwas notatki.” Iwán itaj kimá' ke' kitocarowaj sejsé. ¹³ Iwán ayá' wejkatí', yej tetzoyo' kinamá' inewi yej kimakakaj, iwán yajki wejka ipan se'ya estado. Iwán ompiga kitoloto itomın iga ayá' ye'nemiá. ¹⁴ E' kuá' motatámija, íkuá'san nō pox apistajtiá' ipan inón estado iwán pewa' iga mayana. ¹⁵ Iwán yajki çan se taga' yej de ompa iga kitajtanilıto tekıpánol, iwán kitıtan rancho iga makicuidaroti koyamemej. ¹⁶ Iwán kinekiá magui' makıkuaya algarroba† yej itákualpa koyamemej, e' ayagaj kimakaya. ¹⁷ Iwán ijkın kijtoj ipan iyalmaj: “ıNotaj kipiá mia' itekipanowanimej iwán ompa ichan kipiáj komati tákual, e' nej nigaj nemi nimayanmiki! ¹⁸ Nej niati sej çan notaj, iwán kuá' nasiti nikilij: Notaj, nikchij yej ayekti iyıxtaj Dios iwán nō nimitzchıwilij yej ayekti. ¹⁹ Ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzın; e' achó' xineomemawi malej kenya se motekipanowani.” ²⁰ Máj máj ojkuí' iga yajki çan itaj.

'Iwán kuá' asitiayay, tetaj wéjkan kita' ipiltzın iwán kiknelij. Iwán motalojtiajki, kixnamikito, kikechnapaloj iwán este kipipitzoj. ²¹ Iwán tepiltzın kijlij itaj: “Notaj, nikchij yej ayekti iyıxtaj Dios iwán nō nimitzchıwilij yej ayekti, iwán ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzın.” ²² E' itaj ijkın kitekimá' itekipanowanimej: “Xikuajliguilıkan yej máj ye'tzótzol iwán xiktaajakıltıkan; iwán xiktalılıkan se anillo ipan imájpil iwán xikakıltıkan iga'. ²³ Iwán xikuitij torojtzın yej máj tomakti', iwán xikmiktıkanya iga matitakuakan iga tiawij tikilwichıwilıtij. ²⁴ Iga inın nopiltzın, ken kuá' miktoyay, iwán inán sej isa'. Poliwıkaya, iwán inán sej wıljaj.” Iwán pewakej iga kilwichıwilijkej.

²⁵ 'E' inón sewo' tepiltzın yej máj tekoko, ayá' onoya, nemiá ipan kuayoj. Iwán kuá' asitiwıtzıaya ichan, kikagui' iga nento' ilwi' iwán nemi miytotilo. ²⁶ Kuá' inón kikagui', kinotza' se chokotzın, kijlij: “¿Tétaj mochiwa?” ²⁷ Iwán kijlij: “Asi' sej moknın yej yájkaya. Iwán motaj tatekimá' iga mamomikti se torojtzın yej máj tomakti', iga ye'asi' sej ipiltzın.” ²⁸ Iwán poxsan kuesiwi' iyıknın yej máj tekoko, iwán ayo' kinekiá makalaki kalijti'. Máj máj kısa' itaj, iwán kijlıto iga makalaki. ²⁹ Tepiltzın yej tekoko kijtoj: “Nej ikyay nimitzpalewijto', iwán nochipa nikchiwa ken tine-ıjlıá. Iwán ayı' tinemaka nisé çıvojtızın‡ iga mani-ilwichıwakan iwán noamıgojwan. ³⁰ E' inán asi' inın mopiltzın yej nemitoyay iwán siwatkej, yej kitoloj inewi yej tikmakaka, iwán inán tikmiktilij se torojtzın yej máj tomakti'.” ³¹ Itaj kijtoj: “Ta' xinekaki nopiltzın, tej nochipa tononotenoj, iwán inewi yej nej nikpiá, tej motatki. ³² E' inán yekti iga mati-ilwichıwakan iwán matıpakıkan iga moknın ken kuá' mikikay, iwán sej isa'. Poliwıkaya, iwán inán sej wıljaj.”

16

Sę taga' yej takajkayawa

¹ Jesús nō kipowilij idiscipolojmej:

† **15:16** 15:16 Algarroba ken kuaxinékuil, se kuawi' yej momati Palestina. Inımej algarroba kikuayaj koyamemej wan toknımej yej amotapıalıayaj. Judıyojmej ni alın akiye'ıtayaj koyamemej, inón iga inın patrón nesı iga ayéj judıo. Iga se makicuidaro koyamemej poxsan ayéj ye'tekıpánol iga se judıo, wan máj ayekti iga makikua itákual koyamemej. ‡ **15:29** 15:29 Xikita glosario “Chivo”.

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kipiaya no se iyencargadoj, iwán inón iyencargadoj yajkij kitelwitoj iná' ipatrón iga nemi kimalgastarowiliá itomín. ² Iwán ipatrón kinotza', kijlij: “¿Té iteki in yej ne-ijliáj iga tej? Xinematilti de inochi motekipánol yej tikchij iga ay'ya máj tonos iga tino-encargadoj.” ³ Iwán inón encargado kijtoj ipan iyalmaj: “¿Té nikchiwas?, nopatrón némiya nekixtiá iga nej iyencargadoj ipan itekipánol. Ayá' wel niktekipanowa tajli, iwán nipiná iga maniktajtantinemi tomín. ⁴ Nikmátiya te nia nikchiwati, iga manikpiá a'yéj maneomemawikan ipan ichamej kuá' ay'ya nikpiás tekipánol.” ⁵ Iwán kinotza' sejsé sejsé yej kideberowayaj ipatrón. Yej áchtosan kitajtan, kijlij: “¿Ké' tikdeberowa nopatrón?” ⁶ Iwán yéj kijtoj: “Nikdeberowa cuatro mil litros de aceite.” Inón yej encargado kijlij: “Xikui morreciboj iwán nimanín xikijkuilo iga dos mil litros tikdeberowa.” ⁷ Iwán kitajtan sewo': “In tej, ¿ké' tikdeberowa?” Iwán kijlij: “Cien koya'kóxtal de harina.” Iwán el encargado kijlij: “Xikui morreciboj iwán nimanín xikijkuilo iga ochéntajsan tikdeberowa.” ⁸ Malej iga el encargado takajkayaj, ipatrón kiye'ita' ken kichij iga kimati kén iga wel mopalewiá.

Wan kijtoj sej Jesús:

—Yej ayá' kixmatij toTeko, máj kimatij ken iga mopalewiáj que yej kixmatij toTeko. ⁹ Nej nimitznonotzaj iga amotomín yej de inín tajli, xikuikan iga xikpalewikan toknimej, iga ijkón kuá' anmikiskej, támisya tomín iga amejemen, iwán onos yej mitzomemawiskej ipan cielo.

¹⁰ 'Yej ye'nemi kuá' kipiá alín, no ye'nemis kuá' kipiás komati; yej takajkayawa kuá' kipiá alín, no takajkayawas kuá' kipiás komati. ¹¹ Siga ayá' ankichiwaj yej yékti wan tomín yej ono' ipan inín tajli, ayagaj wel mitzmakaskej yej máj valerowa ipan cielo ¹² Siga ipan yej ayéj amotatki ayá' ankichiwaj yej yékti, ayagaj wel mitzmakaj tejté iga amotatki.

¹³ 'Ayagaj wel kipiá ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye'itas, iwán se' kijiyas, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilanaj tomín.

¹⁴ Fariseojmej yej poxsan kipiasekij tomín kikaktoyaj inewi inimej tájtól, iwán kipinajtiayaj Jesús. ¹⁵ Iwán Jesús kijlij fariseojmej:

—Amejémeyna nokta yej ankijtowaj iyixtaj toknimej iga anye'nemij, e' Dios kixmati amoalmajmej; yej tajtaga' kipoxye'itaj, Dios ayá' kiye'ita.

Iley Moisés iwán kén iga reinarowa Dios

¹⁶ 'Este kuá' onóyao' Juan yej tabautizarowa, inón vej onóyao' iley Moisés iwán yej tanextilijkej profetajmej. Inán mopowa ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán mia' kalakisnekij.

¹⁷ 'Máj fácil iga cielo iwán tajli mapoliwi, que iga amo mamocumpli ro inochi iley Moisés.

Jesús tamachtía iga amo mamokawalo

¹⁸ 'Nochi taga' yej kiyokakawa isiwa' iwán monamiktiá wan se' siwa', kichíwa yej ayékti; iwán yej monamiktiá iwán siwa' yej kikajto' iwewej, no kichíwa yej ayékti.

Lázaro iwán se taga' yej poxsan motapialiaya

¹⁹ 'Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kakiaya yejsan ye'tzótzol yej monajti' iwán nochipa kichíwaya weyi-ilwi'. ²⁰ Onoya no se taga' yej ayá' motapialiaya, itoká' Lázaro, yej palantoya ikajlo' inoyan, iwán motaliaya talpan ipan ikalten inón yej motapialiaya. ²¹ Iwán kinekiá makikua ipotzkilka tákual yej xixini ipan imesaj inón yej motapialiaya;

iwán pelomej kiná'techowayaj iga kipajpalowilitij ikajlo' kan palanto'.
²² E' se día migui' yej ayá' motapialiaya, iwán angelejmej kiwigakej ipan cielo itenoj Abraham. Iwán yej motapialiaya no migui' iwán kitokkej. ²³ Inón yej motapialiaya kinkochijtoyaj ipan ti'ti yej ayí' sewis, wéjkasan kita' Abraham, iwán Lázaro itenoj. ²⁴ Iwán tzajtzi': "Notaj Abraham, xine-ikneli, xiktítani Lázaro iga makapacho imajpulpuntaj ipan a'ti, iwán mawiki makiseseliki nolenguaj iga nemi ne-iknochiwa poxsan inin tiwelon." ²⁵ E' Abraham kijtoj: "Nopiltzin, xikejlamiki iga tej kuá' tisatoya, timotapialiaya, Lázaro poxsan mo-iknochij. Inán yéj yolpakto' nigaj, iwán tej inán timoknochiwa. ²⁶ Iwán awel nokta se yawi ompígapa, iga ono' se axapowewej yej teyokatiá iga amo matimona'techokan, inón iga yej kineki mayawi ompí, ayá' wel, niga yej de ompí awel witzej nijiga." ²⁷ Iwán yej motapialiaya kijtoj: "Nimitzijliá, notaj Abraham iga xiktítani Lázaro chan notaj, ²⁸ iga nikpiá cinco nokniwan, iga makitatapowitij iga amo mawitzekan nigaj kan moknochiwalo." ²⁹ E' Abraham kijlij: "Ompiga ono' yej kijkuiloj Moisés iwán profetajmej, inón makikakikan!" ³⁰ Yej motapialiaya kijtoj: "Kena notaj Abraham, e' siga agaj de inimej yej miktókeja mayawi, kpataskej kén iga nemij." ³¹ E' Abraham kijlij: "Siga ayá' kicredowaj yej Moisés iwán profetajmej kijkuilojkej, ayá' no kitajtolkuiskej se yej mikto' malej iga maojpa-isa."

17

Xikperdonaro moknin

¹ Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nochipa onos yej kiyoltilana se iga makichiwa yej ayekti; e' ipoxsan kinokchiwaskej yej matachiwalti yej ayekti! ² Máj yekti katka makimotakan lámako wan se weyite'ti makilpilikan ipan ikech, que iga yéj itechko se de inimej yej netokaj makichiwalti yej ayekti. ³ Ximocuidarokan.

'Siga moknin mitzchiwiliá yej ayekti, xiknonotza; siga moyolpata, xikelkawili yej mitzchwilij. ⁴ Malej iga mitzchiwiliá yej ayekti siete vej ipan se día, iwán siete vej mamitzijliki: "Ay' inán nikchiwas ijkón." Xikelkawili yej mitzchwilij.

Yej wel mochiwa iga moconfiarolo ipan Dios

⁵ Itatitanimej kijlijkej toTeko:

—Xinepalewikan iga máj manimoconfiarokan pan tej.

⁶ Iwán toTeko kijtoj:

—Siga anmoconfiarowaj malej alin ke' se iyol ajonjolín, wel ankijliayaj kuawewej: "Xiwiwita nigaj iwán xixwati ipan lámako", iwán inón kuawi' mitztajtolkuiskej.

Kén makichiwa se esclavo

⁷ 'Siga se de amejemen kipiá se esclavo* iwán kuá' ásigo' iga yajka milpan, iga támi'ya aradojtoya o kicuidarotoya ganadojmej, çix tikijlij: "Ximopanolti iwán ximotali iga xitakua"? ⁸ Ayá', majwa' tikijliá: "Xiktali momándil wan xinechiwili iga manitakua iwán manati. Iwán tej sej titakuaj iwán tatis." ⁹ Anka ayá' tikijlij: "Gracias", iga moesclavoj kichij ken tiktekimá'. ¹⁰ Ijkón no amejemen, kuá' ankitamiskej iga ankichiwaj inewi yej Dios mitztekimakaj, xikijtokan: "Ni-esclavojmej yej awel máj te nikchiwaj, iga nikchijkej yejsan netekimakakej."

* **17:7** 17:7 Xikita glosario "Esclavo".

Jesús kipajtiá diez tajtaga' yej palánto' inakayomej

¹¹ Kuá' Jesús nemi yawi Jerusalén, panotiajki kan mixnanto' italmej Samaria iwán Galilea. ¹² Kuá'san asi' ipan se altepetzín, mixnán iwán diez tajtaga' yej palántokej ikajlomej iga kipiayaj lepra, e' mokejketzkej wéjkasan de kan onoya Jesús ¹³ iwán tzajtzikej:

—¡Jesús, Tamachtiani, achi xine-iknelikan!

¹⁴ Kuá' Jesús kita', kijlijkej:

—Xakan iná' sacerdotejmej.

Miej nemi yayaj, achitiakej. ¹⁵ Iwán se de yejemen, kuá' mo-ita' iga achitia'ya, mokuropa', este tzájtzi'pa iga kiweyimatiltijiwaj Dios. ¹⁶ Motankuáketza' iyixtaj Jesús, motzontoga' este ipan tajli, iga kimá' gracias. Inín taga' katka de Samaria.† ¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá'taj diejmej yej pajtikej? ¿Kan onokej inomej sewo' nueve? ¹⁸ ¿Ix ininsan isel'ti yej ayéj israelita mokuropa' iga kiweyimatiltiko Dios?

¹⁹ Iwán kijlij taga':

—Ximoketza iwán xaja; tiyektia'ya iga timoconfiaroj ipan Dios.

Kén an iga reinaroj Dios

²⁰ Fariseojmej kitajtankej Jesús iga kéman pewas iga reinaroj Dios. Iwán yéj kijtoj:

—Kuá' pewas iga reinarowa Dios, ayéj ken tejté yej mo-ítapa. ²¹ Ayá' yawi mo-ijtoti: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'”; iga Dios reinarówaya ipan amoalmajmej.

²² Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—Wí'o' kuá' ankinekiskej xonokan wan nej yej iPiltzín Taga', e' ayá' anne-itaskej. ²³ Sekin mitzijliskej: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'.” E' amo xakan iwán niga xitokakan. ²⁴ Iga ijkón ken kuá' mo-ita iga tapetani iwán kitawia' noyan cielo, ijkón kuá' nia niwitzeti, nej yej iPiltzín Taga'. ²⁵ E' achto yawij ne-iknochiwatij poxsan, iwán yej inán onokej ayá' netajtolkuiskej. ²⁶ Ken mochij kuá' onoya Noé, ijkonsan no mochivas inón día kuá' nimokuepas nej yej iPiltzín Taga'. ²⁷ Nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, monamiktiayaj iwán kinamiktiayaj isiwapilowan, este ipan inón día kuá' Noé kala' ipan weyi akal. Iwán wajaj pox recio tiawa' iwán inochin amikikej. ²⁸ Ijkonsan no mochij kuá' onoyao' Lot: nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, takowayaj iwán tanamakayaj, tokayaj iwán mokaltiyaj; ²⁹ e' kuá' Lot kisa' ipan altepe' Sodoma, wetzi' ti'ti iwán azufre yej wajaj ipan cielo, iwán kimiktij nochi. ³⁰ Ijkón yawi mochiwati kuá' nej yej iPiltzín Taga' niwí'.

³¹ 'Íkuá', siga agaj onos iyixko kajli ipan ipetayo, ay'ya matemo iga matakijkixti; siga agaj onos imilpan, ay'ya mamokuropa ichan.

³² Xikejlamikikansan yej isiwa'pa Lot. ³³ Yej ayá' kinekis mamiki iga netoka, yawi mopoipoloti; e' yej mikis iga netoka, nochipa onos nowan.

³⁴ 'Nimitzijliáj iga ipan inón yówal kuá' niwí', omen senkochtoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej. ³⁵ Omen siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej. ³⁶ Ome taga' sen-onoskej milpan; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

³⁷ Kuá' kikakikej inín, kitajtankej:

—¿NoTeko in inón kan mochivas?

Iwán Jesús kijtoj:

—Kan onos yej mikto', ompa monechkoskej moximej.

† 17:16 17:16 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

18

Kan mamixkuñtilo de se yej wewejmí iwán se Juez

¹ Jesús kipowilij idiscipolojmej kan mamixkuñtilkan, kinextilijkej iga nochipa makitenewikan Dios iwán amo mamosemakakan. ² Kijtoj:

—Ipan se altepe' onoya se juez yej ayá' kimajmawiliaya Dios niga kitajtolkuiá agaj. ³ Ipan inonsan altepe' onoya no se siwa' yej mi' iwéj, tekiyaya kitati el juez iwán kijliaya: “Xinepalewi iga maniktanili yej ne-ijiya.” ⁴ Awil wéjkaja iwán el juez ayá' nemi kichíwa nité, e' máj, máj, kijtoj: “Malej iga ayá' nikmajmawiliá Dios niga niktajtolkuiá agaj, ⁵ e' inín yej wewejmí', nekuejkuesojtinemi, nia nikmanawiti iga ayo' mawiwiki, amo santá' nemela'kuejkuesoj.”

⁶ Iwán toTeko kijtoj:

—Inón yej kijtoj juez yej ayá' ye'nemi. ⁷ ¿In Dios ix ayá' kimanawij no yej kitapejpen, yej tanotztokej nochipa?, in Dios, ¿ix wejkawas iga kimanawij?

⁸ Nimitzijliáj iga ayá' wejkawas iga kimanawiskej. E' kuá' nej yej iPiltzín Taga' niwí', ¿ix nikasíki-o' ipan inín tajli yej moconfiarowaj ipan nej?

Kan mamixkuñtilo de fariseo iwán yej kicobrarowa impuestos iga Roma

⁹ Jesús kipowa' inín se' kan mixkuñtilo iga inomej yej momachiliáj iga ye'nemij, malej iga ta-ijiyaj:

¹⁰ —Ome taga' yajkij tiopan orádoj, se fariseo katka iwán sewo' inón yej kicobrarowaya impuestos iga Roma. ¹¹ Fariseo ejkati-orádoj, kijliá Dios: “Tej tinoTaj, nimitzmaka gracias iga nej ayéj ken sekin, tachteki, ayá' ye'nemij, iwán yawij iwán siwatkej. Nej ayéj ken inín yej kicobrarowa impuestos iga Roma. ¹² Nej nimayunarowa ome vej ipan semana iwán nimitzmaka diez ipan cada cien inewi yej niktaniá.”

¹³ Yej kicobrarowaya impuestos iga Roma kawí' este ken nepa iwán ayá' mixewiaya iga ajkotachaya, majwa' moelwitekiá iwán kijtowaya: “¿Dios, xine-ikneñi iga nej nikchijto' yej ayekti!”

¹⁴ Kijtoj no Jesús:

—Nimitzijliáj iga kuá' inín taga' tami' orádoj, yajki ichan iwán Dios kiye'íta'ya, e' inón fariseo Dios ayá' kiye'íta'. Yej moweyimati, yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, yawij kiweyimatitij.

Jesús kiye'ijliá kōkonetzitzin

¹⁵ Kiwigayaj no kōkonetzitzin iná' Jesús, iga makitajtanili Dios iga maye'onokan; e' kuá' discipolojmej kitakej, pewakej iga kajajwakej yej kiwigayaj kōkone'. ¹⁶ Iwán Jesús kinotzkej iwán kijtoj:

—Xikawakan in kōkone', kama manetechokan, amo xikojtakuilikan; iga yej mochiwawa ken inimej kōkone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁷ Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandarō ken se yej aya yolej, awel kalakis kan reinarowa Dios.

Se taga' yej motapialiá tajtowa iwán Jesús

¹⁸ Se yej mandarowa kitajtan Jesús:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchíwas iga manono nochipa iwán Dios?

¹⁹ Jesús kijtoj:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichíwa yej yekti, inonwa' Dios. ²⁰ Tikmátiya yej Dios tatekimaka iga mamochíwa: “Yej namiktito' amo mayawi wan se', amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitakajkayawa, xikye'íta motaj iwán moye'.”

21 Taga' kijlij:

—Inón nochipa nikchijto' desde ga aya niyolej.

22 Kuá' inón kiká' Jesús, kijtoj:

—Mitzpolówao' sesan: xiknamaka inewi yej tikpiá iwán xikmaka yej ayá' motapialiáj, iwán ijkón tikpiás yej Dios máj kiye'ita; iwán xiwiki iga xinetoka.

23 E' kuá' taga' kiká' inín, moknomati' iga poxsan kipiaya tomín. 24 Kuá' kita' iga moknomati', kijtoj Jesús:

—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotemakakan iga Dios marreinao ipan yejemen! 25 Máj wel panowa se camello* ipan ixapoyo akoxaj que se yej motapialiá mamotemaka iga Dios marreinao ipan yéj.

26 Yej kikakikej, tatajtankej:

—Iwán, ¿a'taj wel momanawij?

27 Jesús kijtoj:

—Yej awel kichíwa tajtaga', Dios wel kichíwa.

28 Pedro kijlij:

—NoTeko, nejemej nikajtejkej inewi yej notatkímejpa iga nimitz-tokákeja.

29 Yéj kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga agaj iga san kineki iga Dios marreinao ipan yéj, kikajtewa íkal, o kikajtewa isiwa', o iyikniwan, o itaj iwán iye' o ipilowan, 30 inón yawi kipiati yej yekti ipan inín tajli, iwán ipan se' vida nochipa onos iwán Dios.

Jesús ki-ojpa-ijtowa iga yawi mikiti

31 Jesús kinotza' iyokamej doce idiscipolomej iwán kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga matiakan Jerusalén, iwán yáwiya mochiwati inewi yej kijkuilojkej profetajmej iga nej yej iPiltzín Taga'. 32 Puej yawij netitanitij itenojmej yej ayéj de Israel, iwán yawij nepinajtítij, iwán kuajkuantas yej ayekti ne-ijliskej, iwán nechijchaskej. 33 Nemasaskej iwán yawij nemiktítij; e' ipan eyi día nia ni-ojpa-isati kan nimiktos.

34 Yejemen ayá' kentenderojkej yej kijtoj, iwán aya wel kimatiáj te kijtojneki itajtól, iwán ayá' kentenderowayaj.

Jesús kachialtiá se pacha ipan altepe' Jericó

35 Kuá' Jesús asitiájkiya altepetenoj Jericó, se pacha ewatoya ojtenoj kitajtantoya tomín. 36 Kuá' kiká' iga poxsan nemi panolo, tatajtán té mochiwa. 37 Kijlijkej iga Jesús de Nazaret nemi panowa ompa. 38 Iwán tzajtzi', kijtoj:

—¡Jesús, iPiltzín David, achi xine-ikneli!

39 Iwán yej tayakantiayaj, kajajwayaj yej pacha iga ay'ya matzajtzito, e' yéj tzajtzi' máj:

—¡IPiltzín David, áchikej xine-ikneli!

40 Jesús moketza' iwán tatítan iga makiwajliguilikan. Kuá' ina'ya onoya, Jesús kitajtan:

41 —¿Té tikneki manimitzchíwili?

Pacha kijtoj:

—NoTeko, nikneki manitachá.

42 Jesús kijlij:

—¡Xitachaya! Iga timoconfiaoj ipan nej, ti-achitiá'.

* 18:25 18:25 Xikita glosario "Camello".

⁴³ Íkuḗ'san tachá' in pacha iwán kitóga'ya Jesús, iwán kiweyimatiltijtiajki Dios. Nochi kita' inín iwán nḗ kiweyimatiltijkej Dios.

19

Jesús wḗn Zaqueo

¹ Jesús kala' ipan ḗtepe' Jericó iwán panotiḗya ompa. ² Chantitoya ompa se riçojtaga' itokḗ' Zaqueo. Zaqueo ijefejmej katka yej kicobrḗrowḗya impuestos iga Roma. ³ Yéj kinekiá makixmati Jesús, e' ayá' kixasiá iga pox onolo' iwán Zaqueo chapati' katka. ⁴ Iwán motalojtiajki iga tayakan, tejkawito ipan ḗmakuawi' iga makita, iga Jesús ompa yawi panoti. ⁵ Kuḗ' Jesús asi' ompa, ajkotachá', iwán kijlij:

—Zaqueo, xitemo nimanín iga ḗman nia nikawiti mochan.

⁶ Zaqueo temoj imanín iwán pagui' iga komemawij Jesús. ⁷ Kuḗ' kitakej inín, nochi pewakej iga kipopowaj Jesús iga yajki kawito chan se yej ayompa nemi. ⁸ Iwán Zaqueo moketza', kijlij toTeko:

—Ta' xikita noTeko, nia nikmakati la mitad notomín yej amotapialiáj; iwán siga agaj nikichtekilij tejté, nia nikuepilḗti cuatro vej máj.

⁹ Jesús kijlij:

—ḗman Dios mitzmanawij tej wḗn mofamiliáj iga timoconfiarḗj pan yéj, kensan Abraham moconfiarḗj. ¹⁰ Nej yej iPiltzḗn Taga', niwalaj niktemoko iwán nikmanawiko yej polijtokej.

Kḗn mamixkuḗtilo ken kichijkej wḗn tomín

¹¹ Kuḗ' kikakikej inín, Jesús kipowa' nḗ se kan mixkuḗtilo, iga na'ya onoya ipan ḗtepe' Jerusalén iwán la gente kijtojkej iga ayá' wejkatís, wḗ'ya reinarḗki Dios. ¹² Kijlijkej:

—Onoya se taga' yej ye'nemi iwán yajki wejka ipan se'ya país iga makitalikan iga rey iwán sej mokuepas. ¹³ Kuḗ' aya yawi, kinotza' diez itekipanowanimej iwán kimá' komati tomín sejsé de yejemen, kijlijkej: “Xiktekipanokan inín tomín este que manimokuepa.” ¹⁴ E' ipaisanojmej kijiyayaj iwán kititankej yej makijlitij: “Ayá' niknekij iga inín taga' manemandarokan.” ¹⁵ E' taga' kitalijkej iga rey, iwán mokuropa' ipan ipaís. Kuḗ' asi', tatitan iga makinotzatij tekipanowanimej yej kimakakej tomín, iga makimati ke' kitankej sejsé de yejemej. ¹⁶ Yej achto asi', kijlij: “Noteko, motomín piwi' diez vej máj.” ¹⁷ El rey kijtoj: “Yektia; tej tiye'tekipanowani; iga tikchij yej yekti ipan inón alín, nia nimitztaliti iga xikmandaro diez ḗtepe'.” ¹⁸ Iwán asi' se' iwán kijlij: “Noteko, motomín piwi' cinco vej máj.” ¹⁹ Inón nḗ kijlij: “Tej tia tikmandaroti cinco ḗtepe'.” ²⁰ E' se' asi' iwán kijtoj: “Noteko, nigaj ono' motomín. Niktzoztolkimilojtoya; ²¹ puej nimitzmajmawilij iga tiyoltakuakti', iga tikui yej ayá'pa tiktekipanoj iwán titapixka kan ayá' titoga'.” ²² Iwán kijlij el rey: “Tej ayéj tiye'tekipanowani, iga yejsan kijtoj moten, nia nimitzjuzgaroti. Siga tikmatia iga nej niyoltakuakti', nikui yej ayá'pa niktekipanoj iwán nitapixka kan ayá' nitoga', ²³ ¿te ígataj ayá' tikawato notomín ipan banco, iga kuḗ' nimokuepas nochan, makitani se' alín?” ²⁴ Iwán rey kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuilikan inón tomín iwán xikmakakan yej kipiwtij diez vej máj.” ²⁵ Yejemej kijlijkej: “Annoteko, ¿e' yéj kipiáy diez vej máj!” ²⁶ Yéj kijtoj: “Pues nimitzijliáj iga yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej ayá' kipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuilitij. ²⁷ Iwán yej ne-ijiyaj, yej ayá' kinekiáj iga manikobernarokan, xikuajligakan nigaj iwán xikmiktikan no-ixtaj.”

Jesús kalaki Jerusalén

28 Kuꜥ' Jesús tami' kijtoj inín, ókui'ya iga yajki Jerusalén. 29 Kuꜥ' asitiáyaja altepe' Betfagé iwán Betania, iná' tepe' yey itoꜥa' Olivos, kititan ome idiscipolojmej, 30 kijtoj:

—Xaꜥan ipan altepetzín yey máj nijígasan ono', iwán kuꜥ' an-asiskej, anyawij ankasitij se burro ilpito', yey aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan. 31 Siga agaj mitztajtaniy te iga ankixitomaj, xikijlikan iga toTeꜥo kineki.

32 Idiscipolojmej yajkij iwán kasitoj kenya nokta kijtoj Jesús. 33 Kuꜥ' nemi kixitomaj in burro, itekomej kitajtankej:

—¿Te iga ankixitomaj?

34 Yejemen kijlijkej:

—Iga toTeꜥo kineki.

35 Iwán kiwigakej kan ono' Jesús iwán kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej iwán ompa kitejkawiltijkej Jesús. 36 Ken iga Jesús nemi yaya, la gente kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti. 37 Iwán kuꜥ' asikej kan péwaya iga temowaj ipan tepe' yey itoꜥa' Olivos, inewi idiscipolojmej pewakej iga koyowilijkej iga pakij iwán kiweyimatiltijkej Dios iga nochi yey kichij yey ayi'pa mo-ita. 38 Kijtowayaj:

—¡Mamoweyimatilti Rey yey kititani toTeꜥo Dios! ¡Matikweyimatiltikan Dios iwán matiye'onokan iyixtaj!

39 Iwán sekin fariseojmej yey onoyaj tatzalan, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, xikijli modiscipolojmej iga ay'ya matzajzitokan.

40 E' Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj siga inimej ay' tajtowaj, temej tzajtziskej.

41 Kuꜥ' Jesús asitiájkiya Jerusalén, iwán kita' inón altepe', choga', 42 kijtoj: —¡Siga ankimatiáj iga aman wel anye'onoskej iyixtaj Dios, anye'onóyaja! E' inán inón iyanto', awel ankitaj. 43 Wi' día kuꜥ' yey mitzijiyaj noyan mitzyawaloskej, nijnijí mitztakuiliskej 44 iwán mitzxitiniliskej amokalmej. Mitzmijmiktiskej iwán ayá' kawis nisé te'ti yey manenekpanijto; iga ayá' ankiye'itakej kuꜥ' Dios walaꜥ mitzmanawikoj.

Jesús kikixtiá tanamakanimej ipan weyitiopan

45 Iwán Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan iwán pewa' kikijkixtij yey ompa tanamakatoꜥaj iwán yey ompa takojtoꜥaj, 46 iwán kijtoj:

—Ipan itájtól toTeꜥo ijkuijto': "Nókal yawi motokawiti kajli kan oradólo"; e' amejemen ankikueptoꜥej kan miyanaj yey tachtekij.

47 Iwán nochipa Jesús tamachtiaꜥa ipan weyitiopan. E' ijefejmej sacerdoꜥejmej, iwán yey tamachtiaꜥ ipan iley Moisés iwán yey mandarowaj kitemowayaj kén iga makimiktikan Jesús. 48 E' ayá' kasiáj ken kichawayaj, iga inochin kikakisnekiáj yey Jesús kijtojtoꜥa.

20

¿Ix Dios yey kititan Jesús?

1 Se día kuꜥ' Jesús tamachtijtoꜥa ipan weyitiopan wan kipojtoꜥa ye'noticiaꜥ, asikoj ijefejmej sacerdoꜥejmej, yey tamachtiaꜥ ipan la ley iwán yey kimandarowaj judiyojmej. 2 Iwán kijlijkej:

—Xine-ijlikan té moteki in tej iga tikchiwa ijkín. ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

3 Iwán Jesús kijtoj:

—Nej no nia nimitztajtanitij. Xine-ijlikan: 4 ¿a'yéj kititan Juan iga matabautizaro?, ¿ix Dios kititan, o tajtaga'?

⁵ Iwán pewayej iga mosepantajtanij:

—Siga tikijliáj iga Dios kititan, yawi kijtoti. “¿Te ígataj ayá' ankita-jtolkakikej?” ⁶ Iwán awel tikijtowaj iga kititan tajtaga' iga toknimej wel tetemiktiáj, iga nochi kimatij iga Juan Dios kitajtolmakaya.

⁷ Iwán kijtojkej iga ayá' kimatij a'yéj kititan Juan iga matabautizaroki.

⁸ Iwán Jesús tajtoj sej:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mixkuñtilo de tekipanowanimej yej kichiwaj yej ayékti

⁹ Iwán Jesús pewa' kipowa' inín kan mamixkuñtilo:

—Se taga' kitó' uvajyoj,* iwán kitakewaltij† tekipanowanimej iga makitekipanokan, iwán inón taga' kisa', wejkawato. ¹⁰ Kuá' tágui'ya uva, kititan se imonsoj iga tekipanowanimej makimakakan yej yéjpa kikuis. E' yejemej kimagakej iwán kititankej ijkan. ¹¹ Iwán iteko mijli kititan se' imonsoj, e' inón nō kijlijkej kuajkuantas, kimagakej iwán nō kititankej ijkan. ¹² Iwán kititan sewo', e' tekipanowanimej nō kimagakej in inón tatitan iwán nō kikixtijkej.

¹³ 'Iwán iteko uvajyoj kijtoj: “¿Té nikchiwas? Nia niktitaniti nopiltzín yej nikpoxchokiliá; anka yéj kirrespetaroskej.” ¹⁴ E' kuá' tekipanowanimej kitakej, mosepan-ijlijkej: “Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktikanya nokta iga makawi ital iga tejemej.”

¹⁵ Kikixtijkej ipan uvajyoj iwán kimiktijkej.

Iwán Jesús tatajtán:

—Amejemen, ¿kén ankitaj? Iteko uvajyoj, ¿té an kichiwilij in inomej?

¹⁶ Puej ya'ti iwán yawi kimiktiti inomej tekipanowanimej iwán sékinwa' in kimakas uvajyoj.

Kuá' kikakikej inín, kijtojkej:

—¿Amo Dios monekiltij!

¹⁷ E' Jesús kitachilij inomej iwán kijtoj:

—¿Té kijtojneki in yej ijkuilijto' ijkín?:

Te'ti yej ayá' kikuikej yej kalchijwaj, inón inán yej máj moneki.

¹⁸ A'san wetzis ipan inón te'ti, popostekis; iwán siga te'ti wetzi ipan agaj, mochivas ken pínol.

Kimawetziltijnekij Jesús

¹⁹ Kuá' kimatikej iga inín tájtól yejemej nemi kikajkaktiáj, ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíáj ipan iley Moisés kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojwikan. E' ayá' kichijkej nité iga kimajmawiliayaj la gente. ²⁰ Kititankej yej makipipiakan Jesús yej nésiajki' ye'nemij iga san makimawetziltikan Jesús, yejemej kinekiáj iga Jesús makijto tejté kansan wel makiwigakan iná' gobernador. ²¹ Tatajtankej yej tapipiáj:

—Tamachtiani, nikmatij iga yej tej tikijtowa iwán yej tej titanextiliá mela'ciertoj iwán tej ayá' titayokajuzgarowa. Tej sí titanextiliá iga se manemi ken Dios te-ijliá. ²² Xine-ijlikan: ¿Ix yékti iga matikixtawakan to-impuestoj rey César‡ de Roma, o ayá'?

²³ Jesús kimati' iga inomej kimawetziltijnekiáj iwán kijtoj:

—¿Te iga anneprobawaj? ²⁴ Xinenextilikan se tomín. ¿A'yéj ixaya' iwán a'yéj itoká' yej nigaj ijkuilijto'?

* **20:9** 20:9 Xikita dibujo p. X [Mc 12:1]. † **20:9** 20:9 Ikuayo uva pox wejka'wa, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj. ‡ **20:22** 20:22 Xikita glosario “César”.

Kijtojkej:

—Rey César.

²⁵ Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yéjpa itatki iwán xikmakakan Dios yej itatki Dios.

²⁶ Awel kimawetziltijkej iga yej kijtoj iyixtaj la gente, e' poxsan kiye'itakej yej kijtoj iwán até kijtojkej.

Kua' ojpa-isaloj

²⁷ Iwán sekin yej kijliáj saduceojmej,§ yajkij kitatoj Jesús. Inomej saduceojmej tamachtiáj iga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, inón iga kitajtankej ijkín:

²⁸ —Tamachtiani, ikuilijto' ipan iley Moisés ijkín: siga se taga' yej namiktito' miki, iwán ayá' kikajtewa nisé ipiltzín wan isiwa', iyiknín yej mi' mamonamikti iwán viuda iga ken makipiá ipilowan inón yej mi'.

²⁹ Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kua' aya pilwaj. ³⁰ Iwán imánil monamiktij no iwán inonsan siwa', iwán no migui' kua' aya pilwaj. ³¹ Iwán iyojpamánil no monamiktij iwán. Iwán inewi los siete ijkonsan no kichijkej iwán mikikej, nisé de yejemej akipiá' ipiltzín. ³² Iwán máj máj siwa' no migui'.

³³ In kua' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochīwas iwéj in inón siwa', iga namiktitoya iwán inochimej?

³⁴ Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli tajtaga' iwán siwatkej monamiktiáj. ³⁵ E' yej kajasiskej iga maasikan ipan se' vida iga ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga kinamiktiskej ipilowan. ³⁶ Ay'ya wel mikiskej puej yawij mochīwatij ken angelejmej, iwán yawij mochīwatij ipilowan Dios iga ojpa-isákeja. ³⁷ E' iga yej miktokej ojpa-isaskej, Moisés tenextiliá kan ikuilijto' de inón witztako' yej wewelontoya, ompa ijkín kinotza' toTeko: “iDios Abraham, iwán iDios Isaac iwán iDios Jacob.”* ³⁸ Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej. Iga Dios, nochi isatokej.

³⁹ Iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijlijkej:

—Ómpaya ken tikijtoj, Tamachtiani.

⁴⁰ Iwán ay'ya máj mixewijkej iga kitajtankej.

¿A'yéj itajwéwejpa Cristo yej kitapejpen Dios?

⁴¹ Jesús tatajtán:

—¿Te iga kijtowaj iga el Cristo ipiltzín David? ⁴² Puej Davidsan kijtoj ipan libro de los Salmos, kijtoj:

ToTeko Dios kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,

⁴³ este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

⁴⁴ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzín David, esi David no kijliá iga iTeko?

Jesús kajajwa yej tamachtiáj ipan iley Moisés

⁴⁵ Nochi kikaktoya, iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

⁴⁶ —Amo mamitzkajkawakan yej tamachtiáj ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinentikan sotantzótzol, iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'. Yejemen motalijnekij tiopan-ijti' pan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan kan takualo.

§ 20:27 20:27 Xikita glosario “Saduceo”. * 20:37 20:37 Kua' ijkín kijtoj Dios, ikay mikikej inimej tajtaga'.

47 Iwán kichtekiliáj ikalmej viudajmej iwán iga amo manesi iga ayompa nemij, pox wejkawaj iga oradowaj. Yejemej Dios máj yawij kicastigarotij.

21

Iyofrendaj se yej wewejmí' yej ayá' motapialiá

¹ Jesús kitachilijtoya yej motapialiáj kuá' nemi kakiayaj iyofrendajmej ipan se cajon kan moana tomín. ² Iwán kita' no se yej wewejmí' yej ayá' motapialiá, nemi kikiá ome tomín de cobre yej ayá' pox valerowa. ³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inín viuda yej ayá' motapialiá, kakij máj que nochi; ⁴ puej nochi kitalijkej yej kisobrarrowaj; e' yéj, malej ayá' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

Jesús kijtowa iga weyitiopan xixitinis

⁵ Sekin tatapojtoyaj de weyitiopan iga pox monsjaj temej yej iga chijto'. Iwán no kijtojtoyaj de yej kimajmakakej iga mamonsajtachá weyitiopan. Iwán Jesús kijtoj:

⁶ —Inán ankitztokej, e' wí' se día kuá' akawis nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Yej mo-itas kuá' aya poliwilo

⁷ Iwán kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿in inín, kéman mochiwas? ¿Té an mo-itas kuá' ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati?

⁸ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej; iga mia' yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkin kijtoskej: “Nejya el Cristo”, iwán “Na'ya iga poliwilo.” E' amejemen amo xitokakan. ⁹ Kuá' ankikakiskej iga kanaj némiya momijmiktilo, iwán ipan se país mokuejkuesolo, amo ximajmawikan, puej inín wí' achto, e' aya yéj iga poliwilo.

¹⁰ Iwán kijtoj sej:

—Mokuejkuesoskej se nación iwán se', iwán se país momijmiktiskej iwán se'. ¹¹ Pox molinas tajli, iwán pox apistajtiás, onos noyan kokolis, iwán pox majmawiloj iga mo-itas ipan cielo yej ayi'pa mo-ita.

¹² 'E' kuá' aya mochiwa inín, mitzkizkiskej iwán mitziknochiwaskej. Mitzwigaskej ipan tiopamej iga mamitzjuzgarokan, mitzakiskej kuákalko, mitzwigaskej itenoy reyejmej iwán iyixtaj gobernadormej iga annetokaj.

¹³ Íkuá'ya wel antajtoskej de nej. ¹⁴ Xiksentalikan amoalmajmej iga amo xikeejlantokan te ankijoskej iga ximotajtowilikan. ¹⁵ Porque nej nimitztajtolmakaskej iga xikmatikan te ankijoskej iwán nisé yej mitzijiyaj wel mitztenkuepiliskej. ¹⁶ E' amejemej amótajsan, amokniwan iwán yej íwan anmoye'itaj mitznexiskej iga annetokaj. Iwán sekin de amejemen mitzmiktiskej. ¹⁷ Iwán nochi mitzijiyaskej iga annetokaj. ¹⁸ E' nisé amotónkal yej ono' ipan amotzontekon yawi poliwiti. ¹⁹ Nochipa ximoconfiarojtokan ipan toTeko iwán yéj mitzmanawiskej.

²⁰ 'Kua' ankitaskej Jerusalén kiyawalójt'ya soldadojmej, xikmatikan iga yawija kixixitinatij. ²¹ Iwán yej onokej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj; yej onokej ipan altepe' Jerusalén, makisakan, iwán yej onokej imilpamej, amo mamokuepakán pan altepe'. ²² Iga inomej días Dios kicastigaroj yej ayompa nemij, iga yawi mochiwati inewi kensan ijkuilijto' ipan itájtol Dios. ²³ ¡Pox moknomatiskej siwatkej yej íkuá' xoloyojkej o yej nemi tachichitiáj! Iga Dios poxsan yawij kicastigarotij yej chantitokej

Israel iga kikuesowiliáj. ²⁴ Sekin kimiktiskej iga espada iwán sekin yawij kiwigatij preso ipan sekin paismej; yej ayéj de Israel yawij kitataksatij yej chantitokej Jerusalén. Inín kichiwassej este kuá' kijtoj Dios.

Kua' wí' Jesús yej iPiltzín Taga'

²⁵ Jesús nọ kijtoj:

—Nesis yej ayí'pa mo-ita ipan el sol, ipan metzti* iwán ipan sitalimej; iwán ipan tajli la gente ay'ya yawij kimatitij te yawij kichiwatij iwán momajtiskej iga pox tikuinto' lámār iwán maréjal. ²⁶ La gente tapoliwiskej iga majmawiskej iga kejlantoskej te nokta yawi mochiwati ipan inín tajli; iwán este sitalimej mojolinaskej. ²⁷ Iwán ne-itaskej nej yej iPiltzín Taga' iga niwí' ipan mixti, nitawijtiwí' iga noweyipoder. ²⁸ Kuá' pewas mochiwa inín yej nimitzijlįkejo', máj ximanimarokan, iwán xajkotachakan iga na'ya wí' yej mitzmanawiskej.

²⁹ Kipowilįkej nọ se kan mixkujtilo:

—Ta' xikitakan higuerajkuawi† o se' namolkuawi'. ³⁰ Kuá' ankitaj iga selkayokisay, ankimatij iga wí'ya tonalis. ³¹ Ijkonan nọ, kuá' ankitaskej iga mochiwas inín yej nimitzijlįkejo', xikmatikan iga na'ya wí' reinaroki Dios.

³² 'Nimitznojma-įliáj iga yawi mochiwati nochi inín, kuá' aya mikij yej inán onokej. ³³ Inín cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikįtoj, nochi yawi mochiwati.

³⁴ 'Xiye'tajlantokan; amo xikyolmakakan iga ankichiwaj yej mitzyoltilanaj yej ayekti, amo xitawanakan iwán amo mamitzyolmiktikan yej ankipiasnekij, iga kuá' tajuzgaroloj amo mitzwejasikij ³⁵ ken se yej wetzi ipan trampa. Yej chantitokej ipan inín tajli, inewi kiwejasikij. ³⁶ Amejemen xikchįtokan yej yekti iwán xiktenewįtokan Dios nochipa iga wel mamitzmanawikan ipan nochi yej yawi mochiwati, iwán iga wel xonokan no-įxtaj, nej yej iPiltzín Taga'.

³⁷ Jesús nochipa tamachtiaya weyitiopan, iwán tayowakan kawía ipan tepe' yej itoká' Olivos. ³⁸ Iwán nochi yayaj weyitiopan isajpa iga kikakitij.

22

Kikįtzkįnekij Jesús

¹ Ay' wejka iga mochiwa ilwi' kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura yej kijliáj nọ iyilwiyo la Pascua,* ² ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitemowayaj ken iga wel makimiktikan Jesús, e' awel kichıwayaj iga kimajmawıliayaj la gente.

³ Iwán Tzitzimi' kala' ipan Judas yej nọ kijliayaj Iscariote, se de idiscípolojpa Jesús. ⁴ Yéj yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iwán ijefejmej policiyajmej† yej mandarowaj weyitiopan, iga kijlito iga yéj yawi kipalewiti iga makikįtzkįkan Jesús. ⁵ Yejemej pakikej iwán kijlikej Judas iga yawij kimakatij tomįn; ⁶ Judas motemá' iga kichıwas, iwán kitemowaya kén iga makikįtzkįkan Jesús kuá' ayagaj ono'.

La Santa Cena

⁷ Asi' día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura iwán kimiktiáj borregoįtzın iga mokua. ⁸ Jesús kititan Pedro iwán Juan, kijlikej:

* **21:25** 21:25 Metzti: luna. † **21:29** 21:29 Xikita glosario "Higo". * **22:1** 22:1 Xikita glosario "Pascua". † **22:4** 22:4 Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan".

—Xakan xikchiwatij tákual iga tisentakuaskej ipan iyilwi la Pascua.

⁹ Yejemej kitajtankej:

—¿Kan tikneki manikchiwakan?

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Kua' ankalakiskej Jerusalén, anyawij ankasitij se taga' kiwiga a'ti ipan se akomi'. Xiktokakan este kan kalakis kaliyti'. ¹¹ Iwán xikijlikan iteko kajli: “Tamachtiani mitztajtani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenaroj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipolomej?” ¹² Yéj yawi mitznextilitij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochi yej ankinekiskej; ompa xikchiwakan tákual.

¹³ Yejemen yajkij iwán kasikej nochi ken Jesús kijlijkej, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

¹⁴ Kua' asi' hora, Jesús iwán iyapostolejmej kixnankej mesa. ¹⁵ Jesús kijtoj:

—¡Poxsan niknektoya matisentakuakan ipan la Pascua miej aya nimiki!

¹⁶ Iga nimitzijliáj iga ayo' máj nikchiwas, este que mamochiwa kan reinarowa Dios.

¹⁷ Iwán kikui' vaso yej kipiaya vino iwán kimá' gracias Dios, iwán kijtoj:

—Xikuikan inín vaso iwán ajachi xikonikan; ¹⁸ nimitzijliáj iga ayo' nia nikoniti vino este que mawiki marreinaroki Dios.

¹⁹ Iwán kikui' pan iwán kimá' gracias Dios, kitatajkolaj iwán kimajmakakej sejsé de yejemej, kijlijkej:

—Ininwa' nocuerpoj yej nikmaka iga nimikis iga amejemen. Xiktekikuakan inín iga amo xine-elkawakan.

²⁰ Ijkonsan no kichij iwán vaso yej kipiá vino, kua' támi'ya cenarojkej, kijtoj:

—Inín yej nemi ankoniáj, kijtojneki noesyoy yej yawi toyawiti iga amejemej iga nikchiwa nuevo pacto iga wel anye'onoskej iyixtaj Dios.

²¹ 'E' inán yej yawi ne-ichtakanextiti, nigaj iwán nemi nisentakua.

²² Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktitij ken ikyay mo-ijkuijoj, e' ¡Dios poxsan kinkochiwas yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan!

²³ Iwán pewakej iga mosepantajtaniy iga a'yéj an in yej kichtakanextiti Jesús.

A'yéj an máj tayakanto'

²⁴ Iwán idiscipolomej mosejsepan-ijlijkej iga katiapa de yejemej máj tayakanto'. ²⁵ E' Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli, reyejmej yej mandarowaj poxsan kitajtaksa igentej, e' yejemensan mojliáj iga kipalewiáj igentej. ²⁶ E' amejemen amo xikchiwakan ijkón, majwa' yej tayakanto', mamochiwa ken yej máj chokótzino'; iwán yej mandarowa, inón achto makipalewi toknimej.

²⁷ Puej, ¿a'yéj máj tayakanto', yej ewato' iga takua o yej taservirowa iga kitaliá tákual? ¿Ix aya'taj máj tayakanto' yej kixnanto' mesa? Puej nej nigaj nono' iwán amejemej ken se yej taservirowa.

²⁸ 'Amejemen nochipa amonoyaj nowan kua' poxsan nej tejté neyolmiktijtoya. ²⁹ Inón iga nej nimitzmakaj iga xitagobernarojan ken noTaj nemá' iga manitagobernaro. ³⁰ Iwán amejemen antakuaskej iwán an-atiskej ipan nomesaj kan nitagobernaroj iwán nia nimitzmakatij iga xikjuzgarojan inomej doce tribu[‡] yej walkej ipan ipilowan Israel.

[‡] 22:30 22:30 Xikita glosario “Tribu”.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoṭi iga ayá' kixmati

³¹ Kijtoj sej toTeko:

—Simón, Simón, ta' xikita, Tzitzimi' kineki mamitztzejtzelokan ken kitzejtzelowaj trigo iga makisa itasolyo. ³² E' niktenéwija Dios iga tej, iga amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan nej. Kuá' timomela'confiároja, xikpalewi mokniwan iga nochipa mamocfiarotokan ipan nej.

³³ Simón kijlij:

—NoTeko, nej niksentaḷija noalmaj iga mania mowan ipan cárcel, iwán este manimiki iwán tej.

³⁴ Jesús kijtoj:

—Pedro, nimitzijliá iga amansan nokta, kuá' ayapa takuika kayo, eyi vej tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

Ay'ya wejka iga kikitzkiáj Jesús

³⁵ Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—Kuá' nimitztitankaj iwán ayá' ankiwigakaj tomín, niga amomórral iwán niga amogakmej, ¿ix mitzpolojkej tejté?

Yejemén kijtojkej:

—Nité.

³⁶ Iwán kijlijkej sej:

—Inán sí, yej kipiá imórral makiwiga, iwán yej kipiá kan kakiá itomín, no makiwiga; iwán yej ayá' kipiá iyepadaj,§ makinamaka ikuach iga makikowa. ³⁷ Iga nimitzijliá iga yáwisan mochiwati ipan nej yej ijkuilijto': "Kijtowaj iga motoka iwán yej ayompa nemij." Puej yej ijkuilijto' iga nej, inewi mochiwas.

³⁸ Yejemej kijtojkej:

—NoTeko, nigaj ono' ome espada.

Iwán yéj kijtoj:

—Ómpasan yej anchijtokej.

Jesús kitenewiá Dios

³⁹ Iwán Jesús yajki ken iga nochipa yaya ipan tepe' yej itoka' Olivos, iwán idiscipolojmej kitokakej. ⁴⁰ Kuá' ási'ya ompa, kijlijkej:

—Xi-oradókan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'.

⁴¹ Iwán Jesús yajki achi máj wejka, ke' kan se kaxitiá iga kabentarowa te'ti, motankuaketza' iwán tajtoj wan Dios. ⁴² Kijtoj:

—Notaj, siga tikneki, xinemanawi iga amo mane-iknochiwakan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' kijtoj inón, kixnextiliko se ángel yej walaj pan cielo iga kiyolchikawako. ⁴⁴ Jesús máj kitenewij Dios iga pox tayokoxtoya, iwán iyiton chichipikaya ipan tajli kenya esti.

⁴⁵ Kuá' moketza' iga tami' oradoj, yajki kan onoyaj idiscipolojmej, iwán kasitoy kojkochokej iga pox moknomatij. ⁴⁶ Iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankojkochokej? Ximoketzakan iwán xi-oradókan, iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'.

Kikitzkiáj Jesús

⁴⁷ Tajtojtóyao' Jesús, kuá' asiko mia' gente yej kiwajli' Judas, se de inón doce idiscipolojmej. Judas tayakantiaya iwán kina'tejoj iga kipipitzoto Jesús. ⁴⁸ Jesús kijlij:

§ 22:36 22:36 Xikita glosario "Espada".

—Judas, ¿ix tinepipitzówapa iga tinenextiá iga manekitzkikan, nej yej iPiltzin Taga'?

⁴⁹ Yej onoyaj iwán Jesús, kitztoyaj yej nemi mochiwa, kitajtankej:

—NoTeko, imaniktzojtzontekikanya iga espada!

⁵⁰ Iwán se de yejemej kinagastzonte' se itekipanowani yej ijéfejpa sacerdotejmej, kitekilij inakas yej iládojpa iye'ma'. ⁵¹ Jesús kijtoj:

—Xikajtewakan; ómpaya matami.

Iwán kinagaschijchin inón taga', iwán kiyektialtij. ⁵² Iwán Jesús kijlij ijéfejmej sacerdotejmej, policiyajmej yej de weyitiópampa iwán yej kimandarowaj judiyojmej yej walkej iga kikuikoj:

—¿Ix anwalkej annekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? ⁵³ Nochipa nonoya amowan weyitiopan, iwán ayá' annekitzkiej, e' ási'ya hora iga amejemej, iga inán Tzitzimi' mandarowa.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

⁵⁴ Kikitzkiej Jesús iwán kiwigakej chan ijefej sacerdotejmej; iwán Pedro kiwejkatokatiaya. ⁵⁵ Iwán titalijkej tajkopatioj, iwán kiyawalojkej inón ti'ti; Pedro no ompa motalij iwamej. ⁵⁶ Iwán se sirvienta kuá' kita' este ewato' iná' ti'ti, kitachilijtiká' iwán kijtoj:

—Ininwa' no nemiá iwán Jesús.

⁵⁷ E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

—Nej ayá' nikixmati.

⁵⁸ Ayá' wejkati', se' kita' iwán kijlij:

—Tej no de yejemempa.

Pedro kijtoj:

—Ayá' ej, ayéj nej.

⁵⁹ Kipiá' ken se hora, se' kijlij:

—Mataj inín no onoya iwán yéj. Kéntaj nesi iga de Galilea.

⁶⁰ Pedro kijtoj:

—Ej, anikmati de te titajtowa.

Kuá' nokta tajtojtoya Pedro, takuiga' se kayo. ⁶¹ ToTeko mokuropa' iwán kitachilij Pedro. Iwán Pedro kejlán yej toTeko kijlij: “Kuá' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tineixmati.” ⁶² Iwán Pedro kisa' ompa iwán pox choga' este kualo' iyalmaj.

Kipinajtiáj Jesús

⁶³ Tajtaga' yej kicuidaroytoyaj Jesús, kipinajtiayaj iwán kimagayaj.

⁶⁴ Kixtzakuayaj iga tzótzol iwán kixaygatatzinayaj, iwán kitajtaniáj:

—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

⁶⁵ Iwán kuajkuantas kijlijkej yej ayekti.

Jesús ono' iyixtaj yej mandarowaj judiyojmej

⁶⁶ Kuá' tanési'ya, monechkojkej yej kimandarowaj judiyojmej, ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán kiwigakej Jesús iyixtajmej. Iwán ompa kitajtankej:

⁶⁷ —Ta' xine-ijlikan, ¿ix teja in Cristo?

Jesús kijtoj:

—Siga nimitzijliáj iga kena, ayá' annetajtolkuiskej. ⁶⁸ Iwán siga nimitztajtaniskej, ayá' annecontestaroskej, niga annemajkawaskej. ⁶⁹ E' nej yej iPiltzin Taga' amansan nia nimotaliti iládoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichiwa.

⁷⁰ Iwán nochi kitajtankej:

—¿Ix tejtaj in iPiltzjn Dios?

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta, ken amejemen ankiytojkej.

⁷¹ Iwán yejemej kijtojkej:

—Ay' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj; tomatika nokta tikakikej yej kijtoj.

23

Jesús kiwigaj kan mandarowa Pilato

¹ Nochi moketzkej, iwán Jesús kiwigakej kan mandarowa Pilato. ² Iwán iyixtaj pewakej iga kitelwiáj Jesús:

—Inín taga' nikasitoj kan kikajkayajtinemi noknimej, kijtowa iga ámoki' manikixtawakan impuesto iga rey César, iwán kijtowa iga yéjwa' in Cristo, se rey.

³ Pilato kitajtan:

—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

⁴ Iwán Pilato kijlij ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente:

—Inín taga' ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

⁵ E' yejemej majsan kijtojkej:

—Ijkón ken tamachtijtinemi, kikajkayajtinemi nochi ipan estado de Judea. Pewa' ipan estado de Galilea iwán asi' este nigaj.

Jesús ono' iyixtaj Herodes

⁶ Kuá' Pilato kika' inín, tatajtan siga inón taga' de Galilea. ⁷ Iwán kuá' Pilato kimati' iga Jesús de Galilea, estado kan mandarowa Herodes,* kititan Jesús iná' Herodes. Inomej día Herodes no nemiá Jerusalén. ⁸ Kuá' Herodes kita' Jesús, poxsan yolpagui' iga kipox-itasnekiá, puej kipoxkakiá kan kipowaj de Jesús, iwán kichaya iga makichiwa iyixtaj tejté yej ayi'pa mo-ita. ⁹ Kitajtajtan mia' vej, e' Jesús ayá' kijtoj nité. ¹⁰ Ompa no onoyaj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley, poxsan kitelwijtoyaj. ¹¹ Herodes iwán isoldadojmej kajawilkuikej Jesús, iwán iga kipinajtijkej, kajakiltijkej tzótzol yej patiyoj ken yej kakiá se rey. Iwán Herodes kititan sej kan ono' Pilato. ¹² Iwán íkuá'ya Pilato iwán Herodes moye'itákeja iga mo-ijiyayaj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

¹³ Pilato kinechkoj ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente iwán yej mandarowaj. ¹⁴ Iwán kijlijkej:

—Amejemej annewajliguilijkej inín taga' iwán anne-ijliáj iga takajkayajtinemi: e' nej niktájtanya amo-ixtaj iwán ayá' nemi nikasiliá yej kichij yej ayekti ken amejemej ankijtowaj. ¹⁵ Niga Herodes akasilij, puej tetitanilij sej. Ankitaj iga ayá' kichij nité yej kajasi iga mamomikti. ¹⁶ Niasan nikiknochiwati iwán nia sej nikmajkawati.

¹⁷ Kuá' iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej kitapejpenaya la gente. ¹⁸ E' inochi gente tzajtzikej:

—¡Inón xikmikti! ¡Xikmajkawa Barrabás!

¹⁹ Inón Barrabás kakijkaj ipan cárcel iga kichij revolución ipan altepe' icontraj gobernador iwán iga tamiktij. ²⁰ Pilato kimajkawasnekiá Jesús iwán sej kitajtan la gente, ²¹ e' yejemen tzajtzikej máj recio:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

* **23:7** 23:7 Xikita glosario "Herodes".

22 Ipan eyi vej iga tatajtan Pilato, kijtoj:

—Puej, ¿tétaj kichij yej ayękti? Nej ayá' nikasiliá nitę yej kajasi iga mamiki. Nia nicastigaręti iwán nia nikmajkawati.

23 E' la gente iwán ijefejmej sacerđotejmej tzajtziķej máj recio iga makimiktikan ipan cruz, este que kitajtolkuiķej. 24 Iwán Pilato tatekimá' iga mamochiwa ken kitajtanilijtoyaj. 25 Iwán kimajķaj inón taĝa' yej yejemen kitapejpenķej yej onoya ipan cárcel iga kichij revolución iwán iga tamiktij. Iwán Pilato kentregárojsan Jesús iga la gente makichiwilikan ken kinekiáj.

Jesús kiclavarrowaj ipan cruz

26 Kua' kiwigakej Jesús iga kiclavarótija ipan cruz, nemi wiziaya ipan mįlojti se taĝa' yej itoka' Simón, yej ichan altepe' Cirene, iwán yęj kimakakej cruz iga makisalojtiá itepotztaj Jesús.

27 Kitokatiayaj Jesús mia' gente iwán siwatķej yej chokatiayaj iga Jesús, iwán tzajtziáj iga moknomatiáj. 28 E' Jesús kitachilijķej iwán kijlijķej:

—Siwatķej yej anchantitokej Jerusalén, amo xichokakan iga nej; xichokakanwa' iga amejemen iwán iga amopilowan. 29 Porque wį' día kua' mojttoj: “Pakto' yej ayá' pilowa, siwatķej yej ayí' taonoltij, chichiwalmey yej ayí' tachichitij.” 30 Iwán la gente de inón tiempo pewas iga kijlij tepemej: “Xinętepachokan”, iwán tepętzitzin: “Xine-įyanakan.” 31 Siga inin nechiwiliáj nej, yej anikchij yej ayękti, ¿ix ayá' majya kiknochiwasķej yej kichijtoķej yej ayękti?

32 Kiwigayaj no omen yej kichijķej yej ayękti iga makisenmiktikan iwán Jesús. 33 Kua' asįķeja ompa kan kijliáj Kuaomi', ompa kiclavarojķej Jesús ipan cruz. No kiclavarojķej ipan sej se icruz omen yej kichijķej yej ayękti, se iladoj iye'ma' iwán se' iyopochkampa. 34 Jesús kijtoj:

—NoTaj, xikelkawilikan yej nemi kichiwaj, iga ayá' kimatij te kichijtoķej.

Iwán soldadojmej kirrifarojķej itzótzol Jesús iga makitakan aja'yęj kikuis. 35 La gente ompa tachixtoyaj. Iwán este yej mandarowaj kipinajtiayaj Jesús, kijliayaj:

—Sekin kimanawij; mamomanawi igánajsan, siga melá' iga yeja in Cristo yej Dios kitapejpen.

36 Soldadojmej no kipinajtiayaj Jesús. Kitechojķej iwán kimakakej iga makoni xoko'vinoj. 37 Kijlijķej:

—Siga tej in iRrey judiyojmej, moganaj ximomanawi.

38 Iwán onoya se tajkuilol ikuapan ipan tájtol griego, latín iwán hebreo, kįtowaya: “ININWA' IN IRREY JUDIYOJMEJ.”

39 Se yej kichij yej ayękti, yej no pipilojtoya ipan cruz, kimalilij Jesús:

—įSiga tej in el Cristo, ximomanawi iwán xinęmanawikan no nejemej!

40 E' sewo' kajajwa' in inón, kijlij:

—¿Ni alin ayá' tikmajmawiliá Dios? Tikmatito' iga nemi no mitzcastigarowaj. 41 Tejemej kajasi iga nemi tečastigarowaj, iga nemi tikixtawaj yej tikchijķej yej ayękti; e' inin taĝa' ayá' kichij yej ayękti.

42 Iwán kijtoj sej:

—Jesús, xineejlamiki kua' tiaj kan titagobernoj.

43 Jesús kijtoj:

—Nimitzijliá iga amansan tonos nowan kan paręj tayękan ipan cielo.

Miki Jesús

⁴⁴ Tajkodía takomiti' noyan ipan tajli este las tres tiotakpan. ⁴⁵ Ay'ya tonaya iwán tastalyo' ay'ya nesía. Tzótzol† yej iga tajkotzaktoya weyi-tiopan de Jerusalén tzayani' itajkoyan. ⁴⁶ Jesús tzajtzi' recio iwán kijtoj:

—¡Notaj, ipan moma' niktaliá noespíritoj!

Kua' kijtoj inín, migui'.

⁴⁷ Kua' ijefej soldadojmej kita' yej nemi mochíwa, kiweyimatiłtij Dios, kijtoj:

—Mataj melá' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.

⁴⁸ Nochi yej ompa onoyaj, iwán kitakej yej mochij, pox moknomatitiajkij.

⁴⁹ Inewi iyamigojwan Jesús, iwán siwatkej yej kitokatinemiáj este ipan estado de Galilea, wéjkasan kitachilijtoyaj.

Kitokaj Jesús

⁵⁰ Onoya se taga' pox te-ijiknín iwán ye'nemiá, itoka' José. Yéj ichan altepe' Arimatea, ipan el estado de Judea, inón taga' no senmandarowaya iwán ijefejmej judiyojmej. ⁵¹ E' yéj ayá' kinekiá makichíwa ken kichijkej nochi jefejmej kua' kijtojkej iga mamiki Jesús. Inín José kichaya iga marreinaro Dios. ⁵² Yajki kitato Pilato iga kitajtanilito icuerpoj Jesús iga makitoka. ⁵³ Kua' kitemówija ipan cruz, kikikimiloj iga sábana iwán kakij ipan se animajtexapo' kan aya agaj motoka. ⁵⁴ Inín mochij kua' mopreparado iga mostapa mosewilo iwán inón hora pewasnekiáy.

⁵⁵ Iwán siwatkej yej kitokatinemiáj Jesús este ipan estado de Galilea, yajki kitatoj kan motó' iwán kitakej kén nokta kitalıjkej icuerpoj Jesús.

⁵⁶ Kua' mokuépkeja ichamej kichijkej yej ajwiya' iwán pomada; siwatkej mosejkej ipan día kua' mosewilo ken iga kitekimakaj iley Moisés.

24

Ojpa-isa Jesús kan miktoya

¹ Isájpasan domingo, siwatkej yajki sej posantoj. Kiwigakej yej ajwiya' yej yejémejsan kichijkej iwán senyajki iwán sékino' máj siwatkej.

² Kua' asikeja ompa, weyite'ti yej kitentzaktoya animajtexapo', kimimilójkeja. ³ Iwán kalakkej, e' ayo' kasikej icuerpoj in toTeko Jesús.

⁴ Momajtijtikawikej iwán ay'ya kimatiáj te kichíwayaj, kua' kitakej omen tajtaga' ejejkatokej itenojmej, este pepetani itzotzolmej. ⁵ Siwatkej poxsan momajtijkej iwán motzontolojkej; e' inomej tajtaga' kijtojkej:

—¿Te iga ankitemowaj yej isato' kan ono' yej miktokej? ⁶ Ay'ya nigaj ono', yejwa' ojpa-isa'ya. Xikejlamikikansan yej mitzijlijkej kua' onóyao' ipan estado de Galilea. ⁷ Kijtoj iga iPiltzin Taga' wetziasan ipan imamej yej kichíway yej ayekti iwán kimiktiskej ipan cruz, iwán ipan eyi día ojpa-isas sej.

⁸ Iwán siwatkej kejlankkej yej kijtoj Jesús. ⁹ Kua' mokuépkeja iga onoyaj kan animajtexapo', kipowilijkej inewi yej sucederoj inón once apostolejmej iwán yej iwamej onoyaj. ¹⁰ Inín itokamej yej kipowilijkej apostolejmej: María Magdalena, Juana, María yej iye'pa Jacobo, iwán sekin máj siwatkej.

¹¹ E' apostolejmej kijtojkej anka lokajtiákeja, iwán ayá' kitajtolkuikej.

¹² E' Pedro moketza' iwán motalojtiajki iga yajki posantoj. Iwán kua' tachato texapoko, ayá' kita' nité, petz iyókaya onoya ista'tzótzolmej yej iga kimilijtoya Jesús iwán yajki sej ichan, yolmajmatiajki iga yej kita'.

Jesús mixnextiá ipan Emaús ojti

† 23:45 23:45 Xikita glosario "Cortina".

¹³ Ipansan inón día omen discipolojmej nemi yayaj se altepe' yej itoka' Emaús. Kipiaya ken once kilómetros este Jerusalén. ¹⁴ Kipojtiajaj inewi yej mochij. ¹⁵ Kua' nokta tatapojtiajaj, Jesús kina'tejoj inón omen, iwán némiya senyayaj. ¹⁶ E' yejemej ken tejté kixtzaktoyaj iga amo makixmatikan a'yéj in inón taga'. ¹⁷ Jesús tatajtan:

—¿Té ankipojtiawij, iwán te iga anmoknomatij?

¹⁸ Iwán se de yejemej yej itoka' Cleofas kijtoj:

—Nochi kimati yej mochij Jerusalén inimej días. ¿Ix tejsan yej ompa tonoya yej atikmati?

¹⁹ Yéj tatajtan:

—¿Té sucederój?

Yejemen kijlijkej:

—Yej kichiwilijkej Jesús yej ichan Nazaret, se profeta katka yej kichij yej pox yekti iga ipoder iwán iga itájtól, ijkón Dios kipoxye'ita' iwán la gente no kiyé-ita'. ²⁰ Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej mandarowaj kentregarojkej iga mamiki ipan cruz. ²¹ Nejemej nikchixtoyaj iga yéj kimawanawia ya el país de Israel. Anwa' kipiáy eyi día iga panoj inewi inón. ²² E' sekin siwatkej yeguín nemajmajtijkej iga yajkaj posantoj kua' tanestíwi'o' ²³ iwán ayá' kasikej icuerpoj Jesús. Iwán walkej nepowilikoj iga kixnextilijkej omen angelejmej iwán kijlijkej iga Jesús isato'. ²⁴ Sekin nokniwan yajkij no posantoj, iwán yajkij kasitoj animajtexapo' kenya nokta siwatkej kijtojkej, e' ayá' kitakej Jesús.

²⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen pox ankuatakua'ktikej iwán ayá' wel ankitajtolkuij profetajmej. ²⁶ E' Dios kine' iga Cristo makiknochiwakan antes iga mayawi ipan cielo.

²⁷ Iwán pewa' iga kinejnextilijkej itájtól Dios kan tajtowa de Cristo, pewa' pan ilibroj Moisés iwán kinextilijtiajkij pan inewi ilibrojmej profetajmej.

²⁸ Kua' asitiájkija ipan altepe' kan yayaj, Jesús kichij ken kua' yaya máj wejka. ²⁹ E' yejemej kijlijkej:

—Xikawi iwán nejemej, iga tióta'ya, némiya takomitiá.

Iwán Jesús kala' kalijti' iga kawí' iwamej. ³⁰ Kua' kixnantókeja mesa, kikui' pan iwán kua' tami' oradoj, kipoposte' iwán kimajmakakej. ³¹ Iwán íkua'ya ixtapowikej iwán kixmatikeja iga Jesús: e' yéj sanpolijte'wa'.

³² Iwán mosepan-ijlijkej:

—Inón iga este yekti tikmachiliayaj ipan toalmaj kua' tetatapowiaya ipan ojti iga tenextilijtiwiztiaya itájtól Dios.

³³ Iwán íkua'san sej ojkuikej iga yajkij Jerusalén iwán kasitoj nechkatokej once apostolejmej iwán icompañerojwan. ³⁴ Iwán kijtojkej yej nechkatoyaj:

—Mataj kena ojpa-isa' sej toTéko, porque kixnextilija Simón.

³⁵ Iwán inomej omen no kipowakej yej kisucederójkej ipan ojti. Iwán kijlijkej iga kixmatikej Jesús este kua' kimajmakákeja pan.

Jesús kixnextiliáj idiscipolojmej

³⁶ Mie j inón kipojtoyaj, Jesús mixnextiko tatajkoyan iwán kisaludarojkej ijkín:

—Tamelá xonokan.

³⁷ Yejemej poxsan momajtijkej, kijtojkej iga kitztoyaj animaj. ³⁸ E' Jesús kijtoj:

—¿Te iga anmajmatokej?, iwán ¿te iga ijkón ankejlamikij? ³⁹ Ta' xikitakan nomamej iwán nokximej. Nej nokta. Ta'ki' xinechijchimikan

iwán xine-itakān: ánimaj ayá' nakayoj iwán ayá' omiyoj, e' nej ni-omiyoj iwán ninakayoj iwán anne-itztokej.

⁴⁰ Kuá' kijtoj inón, kinextij imamej iwán iyikximej. ⁴¹ E' yejemej iga paktoyaj iwán iga moyolmajtijtoyaj, ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús kijtoj: —¿Ix ankipiáj achi tákual?

⁴² Kimakakej tájkol ta-ixkaltopoj iwán tájkol pánal. ⁴³ Iwán yéj kikui', iwán kikuaj kan kitztokej. ⁴⁴ Iwán kijtoj:

—Ininya nokta yej nimitzpowilijkej kuá' nonóyao' amowan: iga mamochiwa ipan nej inewi yej ijkuilijto' ipan iley Moisés iwán ipan ilibroymej profetajmej iwán ipan libro de los salmos.

⁴⁵ Iwán kichij iga makentenderokan itájtol Dios. ⁴⁶ Iwán kijtoj:

—Ijkuilijto' iga Cristo mikiasan iwán ojpa-isaya sej ipan eyi día. ⁴⁷ Iwán inin ye'noticiaj mopowas ipan notoka' desde Jerusalén iwán ipan nochi paismej. Mopowas iga mamoyolpatakān iga Dios wel makelkawili yej kichiwaj yej ayékti. ⁴⁸ Amejemen ankitakej inimej yej mochij. ⁴⁹ Iwán nia nimitztitanilitij yej noTaj kijtoj iga mitzmakaskej. E' amejemen xikawikan nigaj, ipan altepe' Jerusalén este que xikpiakan poder yej wí' ipan cielo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁵⁰ Iwán Jesús kiwiga' idiscipolojmej na' altepe' Betania iwán kajajko' ima' iwán kitenewij Dios iga maye'onokan. ⁵¹ Kuá' kitajtanílija Dios iga maye'onokan, majkejtiajki iga yajki ipan cielo. ⁵² Iwán yejemej kiweyimatiltijkej Jesús iwán paktiájkija iga yajkij Jerusalén. ⁵³ Iwán nochipa onoyaj weyitiopan iga kiweyimatiltiyaj Dios. Ijkónyawa'.

Itájtɔl Jesucristo yej kijkuiloj San Juan

Dios mochij taga'

¹ Kuá' pewa' nochi, onóyaya in Tájɔl;* iwán inón Tájɔl onoya iwán Dios iwán yéj in Dios. ² Puej kuá' pewa', yéj onoya iwán Dios. ³ Ipan yéj, Dios kichij nochi yej ono'; ateyi nité yej ono' yej inón Tájɔl ayá' kichij. ⁴ Yéj kichij iga nochi yej isato' maonokan, wan kitawíaya pan iyalmajmej nochi gente. ⁵ Inín tawílyo'[†] tawíá kan takomi iwán takomitilyo' awel kisewiá.

⁶ Onoya se taga' itoka' Juan, yej Dios kititan, ⁷ wala'j kinojma-ijto'ko itekiyo inón tawílyo', iga nochi makicredokan ipan tawílyo'. ⁸ Juan ayéj inón tawílyo', kitítankejsan iga ye'tajto'ko de tawílyo'. ⁹ Inón mela'tawílyo' yej kitawíá nochi gente, itoka' Jesucristo, némi-o' asiá ipan inín tajli.

¹⁰ Inón Tájɔl onoya ipan tajli; iwán malej iga Dios kichij ipan Jesucristo nochi yej ono', yej chantitokej ipan tajli akixmatikej. ¹¹ Jesús wala'j ipan ital, e' judiyojmej yej igéntejpa akomemawijkej. ¹² E' yej komemawijkej iwán moconfiarojkej ipan yéj, yéj kichij iga inimej mamochiwakan ipilowan Dios. ¹³ Ayéj ken ipilowan namoltetajmej yej nacerowaj iga ijkón kineki taga', sino que inimej ipilowan nokta Dios.

¹⁴ Iwán inón Tájɔl mochij taga', iwán chantitoya iwán nejemén, poxsan te-ijiknín iwán ayí' takajkayawa. Iwán nikitakej iweyipoder, inonwa' iweyipoder iselpiltzín toTaj. ¹⁵ Juan tajtoj de yéj, iwán kijtoj:

—De inín nitajtoj kuá' nikijtoj iga yej wí' despuéj de nej, achto que nej, iga onóyaya kuá' nej aya nono'.

¹⁶ Dios temaka yej yékti, ayéj se vej, mia' vej, iga tepoxchokiliá. ¹⁷ Dios kimá' iley Moisés iga yéj matenextili, e' ipan Jesucristo tenextilij kén iga techokiliá iwán ayá' tekajkayawa. ¹⁸ Aya i' nokta agaj kita Dios; iselpiltzín, yej mela'setito' iwán toTaj, yéj tenextilij kén in Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa de Jesucristo

¹⁹ Judiyojmej yej ichamej Jerusalén kitítankej sacerdotejmej iwán levitajmej[‡] iga mayakan kan ono' Juan iwán kitajtankej:

—¿A'yéj in tej?

²⁰ Iwán Juan kinojma-ijtoj:

—Nej ayéj niCristoj. §

²¹ Iwán sej kitajtankej:

—¿A'taj yej in tej? ¿Ix tiprofetaj* Elías?

Juan kijtoj:

—Ayéj.

Iwán kitajtankej:

—¿Ixtaj tej in inón profeta yej momatiá iga asiá?

Kijtoj:

—Ayéj.

²² Iwán kijlijkej:

* **1:1** 1:1 Ken tenextiliá ipan versículo 14, Tájɔl kijtojneki Jesucristo. Iga itájtɔl yej agaj kijtowa, se' wel kimati yej nemi kejlámiki. Ijkón kuá' mojtowa iga Jesucristo in Tájɔl, kijtojneki iga yéj nokta tenextiliá ken Dios kejlámiki. † **1:5** 1:5 Tawílyo' nq kijtojneki Jesucristo. ‡ **1:19** 1:19 Xikita glosario "Levita". § **1:20** 1:20 Xikita glosario "Cristo". * **1:21** 1:21 Xikita glosario "Profeta".

—¿A'taj yéj nokta in tej? Niknekij manikmatiltikan yej netitankej. ¿Té wel anne-ijliáj de tej?

²³ Juan kijtoj:

—Nej inón yej ijkín kijtowa ipan desierto:† “Xiktapowilikan toTeko se weyi-ojti yej melakti” —ijkón ken kijtoj el profeta Isaías.

²⁴ Yej tajtotoyaj iwán Juan, kititankej fariseojmej,‡ ²⁵ iwán tatajtankej:

—Sigataj ayéj tiCristoj, niga ti-Elías, niga tiprofetaj ¿Te ígataj titabautizarowa?§

²⁶ Juan kijtoj:

—Nej nitabautizarowa iga a'ti; e' iwán amejemen ono' se yej ayá' ankixmatij ²⁷ iwán netokatiwí', malej iga yéj tayakanto' máj que nej. Nej aneajasi ni alín iga manikxitomili imekayo iga'.

²⁸ Inochi inín mochij pan altepe' Betania, iyikampa weya' Jordán ikisáyampa tonati', kan Juan tabautizarojtoya.

Te itekiyo Jesús

²⁹ Ipanya se' día, Juan kita' Jesús iga kiná'techojtiwí', iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, ininwa' in yej Dios iCorderoj* yej wel kiperdonarowa yej ayekti yej kichij la gente. ³⁰ De yéj nitajtoj kuá' nikijtoj: “Notepotztaj wí' se yej achto que nej, iga onóyaya achto que nej.” ³¹ Nej nō ayá' nikixmatiá; e' nej nitabautizarojtiwalaj iga a'ti, iga nokta la gente de Israel makixmati.

³² Juan nō kijtoj:

—Nej nikita' iyEspíritoj Dios temoj ipan cielo ken se jojtoko, iwán saliwito ipan yéj. ³³ Nej aya nikmatiá a'yéj; e' yej netitan iga manitabautizaroki iga a'ti, ne-ijlij: “Yej tikitas ipan yéj temowa iyEspíritoj Dios iwán moketza iyakapan, inónyawa' in yej tabautizarowa iga iyEspíritoj Dios.” ³⁴ Nej niknojma-íta'ya, iwán nej nikijtowa iga yéj nokta iPiltzín Dios.

Yej áchtopa idiscipolomej Jesús

³⁵ Ipanya se' día, Juan onoya ómpasan sej iwán ome yej kitokatinemiáj.

³⁶ Kuá' kita' nemi panowa Jesús, Juan kijtoj:

—¿Ta' xikitakan, inépawa' in Dios iCorderoj!

³⁷ Iyomextin yej kitokatinemiáj Juan, kikakikej iga ijkón kijtoj, iwán kitokakej Jesús. ³⁸ Iwán Jesús tachá' tatepotztaj, iwán kita' iga kitokatiawij, iwán kijlijkej:

—¿Té ankitemowaj?

Yejemen kijtojkej:

—Tamachtiani, ¿kan inán tichantito'?

³⁹ Jesús kijtoj:

—Xiwitzekan xikitakij.

Iwán yajkij iwán kitakej kan onoya. Inón hora las cuatro tiotakpan iwán ompa tayowatiakej.

⁴⁰ Andrés yej iyiknín Simón Pedro, se de inón omen yej kikakikej Juan iwán kitokakej Jesús. ⁴¹ Andrés, lo que kichij, achto yajki kitemoto iyiknín yej itoka' Simón iwán kijlij:

—Nikasikeja in Mesías —yej kijtojneki Cristo.

⁴² Iwán Andrés kiwiga' Simón kan onoya Jesús, iwán kuá' Jesús kita' kijlij:

† 1:23 1:23 Xikita glosario “Desierto”. ‡ 1:24 1:24 Xikita glosario “Fariseo”. § 1:25 1:25 Xikita glosario “Bautizar”. * 1:29 1:29 Cordero ken tikita borregohtzín. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

—Tej tiSimón, ipiltzín Jonás, e' inán tia timotokawiti Cefas —yej kijtojneki Pedro.

Jesús kinotza Felipe wan Natanael

⁴³ Ipanya se' día, Jesús kiyolmá' iga yawi ipan ital Galilea, iwán kasi' Felipe iwán kijlij:

—Xinotoka.

⁴⁴ Inín Felipe ichan katka altepe' Betsaida, kansan no chantitoyaj Andrés iwán Pedro. ⁴⁵ Felipe yajki kitemoto Natanael, iwán kijlij:

—Nikasíkeja inón taga' yej Moisés ikyay kijuiloj ipan libro de la ley, de Yéj no kijuilojkej profetajmej. Inonwa' nokta Jesús yej ipiltzín José yej ichan altepe' Nazaret.

⁴⁶ Kijtoj Natanael:

—¿Ix wel kisa tejté yej yekti ipan altepe' Nazaret?

Felipe kijtoj:

—Ta'ki' xikitaki.

⁴⁷ Kuá' Jesús kita' iga kiná'techojtiaya Natanael, kijtoj:

—Nigaj wí' se yej mela'israelitaj, yej ayí' takajkayawa.

⁴⁸ Iwán Natanael tatajtán:

—¿Kén iga tine-ixmati?

Iwán Jesús kijlij:

—Nej achto nimitzita' kuá' Felipe aya mitznótza, kuá' tonoya itampa higuerajkuawi'.[†]

⁴⁹ Natanael kijtoj:

—Tamachtiani, tej iPiltzín Dios, tej tiRrey ipan Israel.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix tincredowa iga san nimitzijlij iga nimitzita' itampa higuerajkuawi'? Tia-o' máj tikitati yej ayí'pa mo-ita que yej inán nimitzijlij.

⁵¹ No kijtoj Jesús:

—Nimitznojma-ijliáj, iga amejemen anyawij ankitatij iga cielo tapojto', iwán iyangelejmej Dios tejkawiskej iwán temoskej ipan nej yej iPiltzín Taga'.[‡]

2

Monamiktulo Caná de Galilea

¹ Kuá' panoj eyi día, monamiktulo' ipan altepe' Caná, ipan ital Galilea. Iye' Jesús ompa onoya. ² Jesús iwán idiscipolomej* no motalkej kan monamiktulo. ³ Tami' vino, iwán iye' Jesús kijtoj:

—Ay'ya kipiáj vino.

⁴ Jesús kijtoj:

—Nomáw, inón tejemej ayá' tikmatij. Aya kajasi iga manimonexti a'yéj nej.

⁵ Iwán María kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xikchiwakan nochi kensan Jesús mitzijliáj.

⁶ Ompa onoya seis akomi' de te'ti, kan judiyojmej kakiáj a'ti iga moewiltiayaj iga ijkón kitekichawayaj. Ipan sejsé akomi' kitolowaya ken cien litros a'ti. ⁷ Jesús kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xiktemikan iga a'ti inimej akomimej.

Iwán kakilijkej a'ti este yejye'temi', ⁸ iwán Jesús kijtoj:

—Inán xikixtikán alín, iwán xikuiguilikán yej mencargarowa inín ilwi'.

[†] 1:48 1:48 Xikita glosario "Higo". [‡] 1:51 1:51 Xikita glosario "IPiltzín Taga'". * 2:2 2:2 Xikita glosario "Discípulo".

Ijkón kichijkej. ⁹ Iwán yej kitálkej iga makita te moneki ipan inón ilwi', kimachilij a'ti yej mochij vino, niga kimati' kan walaj; petz yej kikixtijtoyaj vino kimatiáj iga yejemen kajakijkej a'ti. Iwán yej mencargarowa ipan inón ilwi', kinotza' chokotzin yej monamiktiá, ¹⁰ iwán kijlij:

—Nóyansan kan monamiktilo, achto mooniá vino yej máj yekti, iwán kua' te-ikniwan konijkeja poxsan, mooniaya sej namolvinoj. E' tej tikena' vino yej máj yekti, este inán-o' nemi mooniá.

¹¹ Inín yej Jesús kichij Caná ipan estado de Galilea, áchto-o' kichij milagro kan kinextij iweyipoder; iwán idiscipolojmej kicredojkej ipan yéj.

¹² Kua' móchija inón, yajki ipan altepe' yej itoka' Capernaum, yajki iwán iye', iyikniwan iwán idiscipolojmej; iwán ayá' pox mia' día ompa onoyaj.

Jesús kikixixtiá yej tanamakaj tiopan

¹³ Kua' na'ya iyilwi la Pascua† yej kitekichiwaj judiyojmej, Jesús yajki ipan weyi-altepe' Jerusalén. ¹⁴ Iwán pan ipatiojyo weyitiopan‡ kasito yej kinamakaj torojmej, borreojmej iwán jojtokomej, iwán yej ewatoyaj iga kipatatoyaj namoltomín iga tiopantomín.§ ¹⁵ Kua' inón kita', Jesús kikui' tájkol reata iga tamajmaga' iwán kikixtij nochi ipan ipatiojyo tiopan, iwanya iborreojmej iwán itorojmej. Iwán yej kikambiarowayaj tomín kitatajkalilijkej talpan in tomín iwán kitziytzinkuepilijkej imesajmej. ¹⁶ Yej kinamakaj jojtokomej kijlij:

—¡Inochi inín xikixixtikán nigaj! ¡Amo xikchiwakan iga íkal noTaj mamokuepa ken kajli kan monamaka kuajkuantas!

¹⁷ Iwán idiscipolojmej kejlánkej yej ijkuilijto' pan itájtól Dios kan kijtowa: “Poxsan nikneki íkal noDios, inón iga poxsan nikuesiwi.” *

¹⁸ Iwán judiyojmej tatajtankej:

—¿Te wel annenextiliáj iga manesi iga wel tikchiwa inín yej tikchij?

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikxitinakán inín tiopan, iwán eyi día newiguilij iga sej nikojpachiwás.

²⁰ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Cuarenta y seis años tekipanolo' iga mochij inín tiopan; ¿ix eyi día mitzwiguilij iga sej tikojpachiwás?

²¹ E' inón tiopan yej Jesús kijtojtoya, kijtojneki icuerpoj. ²² Inón iga, kua' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, idiscipolojmej kejlánkej inín yej kijtoj, iwán kicredojkej itájtól Dios yej ijkuilijto' iwán tajtolmej yej Jesús kijtoj.

Jesús kixmati nochi

²³ Kua' Jesús onoya Jerusalén, kan mo-ilwichiwiliá la Pascua, mia' kicredojkej ipan yéj iga kitayaj kichijchíwaya milagro. ²⁴ E' Jesús ayá' moconfiarowaya ipan yejemej, iga Jesús kixmatiáj nochi inomej. ²⁵ Malej iga ayagaj kijlij kén kejlámiki la gente, yéj kimatiaya ken kejlámiki nochi gente.

3

Jesús iwán Nicodemo

¹ Onoya se taga' itoka' Nicodemo, yéj fariseo* katka, se de ijefejmej judiyojmej. ² Nicodemo yajki tayowakan kipaxalowilijto Jesús, iwán kijlij:

† **2:13** 2:13 Xikita glosario “Pascua”. ‡ **2:14** 2:14 Xikita glosario “Weyitiopan”. § **2:14** 2:14 Tiopantomín se'pa tomín iga kikowaya yej ki-ofrecerowiliayaj Dios. Awel mokowaya iga namoltomín. * **2:17** 2:17 Sal 69:9 * **3:1** 3:1 Xikita glosario “Fariseo”.

—Tamachtiani, nikmatij iga Dios mitztitan iga xinemachtikan, iga ayagaj wel kichwa milagro ken yej tej tikchiwa siga Dios ayá' ono' iwán.

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá nokta, yej ayá' ojpanacerowa, awel kita kan reinarowa† Dios.

⁴ Nicodemo tatajtan:

—¿Kén wel maojpanacero se taga' yej wéweja? ¿Ix wel sej ojpakalaki iyijtiko iye' iga maojpanacero?

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá, yej ayá' nacerowa iga a'ti iwán iga Espiritu, awel kalaki kan reinarowa Dios. ⁶ Taga' wan siwa' kitaj ipilowan; e' petz iyEspiritoj Dios wel kichwa iga ximochiwa ipiltzin Dios. ⁷ Amo ximadmirado iga nimitzijliá: “Mitzpolowaj iga amonochin xi-ojpanacerokan sej.” ⁸ Ejeka' nýansan panowa, tikaki iga nawati, e' ayá' tikmati kan wí' niga kan yawi. Ijkonsan no inochi yej nacerowaj iga iyEspiritoj Dios.

⁹ Nicodemo sej ki-ojpatajtan:

—¿In on, ken an iga mochiwa?

¹⁰ Jesús kijtoj:

—¿Tej yej tikmacthiá israelitajmej, iwán ayá' tikmati in inín? ¹¹ Nej nimitznojma-ijliá iga nejemej nikijtowaj yejsan nikmatij, iwán niknojma-ijtowaj yej nikitákeja, e' amejemen ayá' ankicredowaj yej nejemej nimitzijliáj. ¹² Siga ayá' anñcredowaj kuá' nej nimitzijliáj de yej ono' ipan inín tajli, ¿kén anyawij anñcredotij siga nimitztatapowiáj de yej ono' ipan cielo?

¹³ 'Aya agaj tejkawi ipan cielo, sino que yej temoj ipan cielo; ken tikijtowaj nej yej iPiltzin Taga'. ¹⁴ Ijkón ken Moisés kuá' ipan desierto kajko' pan kuawi' se kowa' yej chijto' iga tepos,‡ ijkón nej yej iPiltzin Taga' yawij neajkokuitij, ¹⁵ iga inochi yej mamocofiarokan ipan nej, amo mapoliwikán, majwa' nochipa maonokan wan Dios.

Ken iga Dios kipoxchokiliá la gente

¹⁶ Dios poxsan kichokilij inochimej yej onokej ipan inín tajli, este kimá' iselpiltzin, iga inochi yej makicredo ipan yéj amo mapoliwi, majwa' nochipa maono wan Dios. ¹⁷ Dios ayá' kititan iPiltzin ipan inín tajli iga makijto iga makicastigaro la gente, majwa' iga makimanawi.

¹⁸ Yej kicredowa ipan iPiltzin Dios, ayo' kicastigaroskej iga kichij yej ayekti; e' yej ayá' kicredowa, Dios kijtowa iga yawi kicastigaroti iga kichij yej ayekti iga ayá' kicredowa ipan iselpiltzin Dios. ¹⁹ Yej ayá' kicredowaj, ono' iga yawij mikitij, iga kuá' walaj yej tatawiko ipan inín tajli, maj kinekkej maonokan kan takomichkan iga kichipayaj yej ayekti. ²⁰ Inochi yej kichijawaj yej ayekti kijiay yej yekti, iwán ayá' kina'techowaj tawilyo' iga amo mamoi-ita yej kichijtokej. ²¹ E' yej kichijtokej ken kijtowa itajtól Dios, kina'techowaj tawilyo' iga manesi iga kichijtokej ken kineki Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa sej de Jesús

²² Kuá' tami' kijtoj inín, Jesús yajki iwán idiscipolomej ipan ital Judea, kan kawí' iwamej iga tabautizarojtoya. ²³ Juan no tabautizarojtoya ipan altepe' yej itoka' Enón, iná' altepe' Salim, iga ompa onoya weya'; iwán la gente yayaj iwán mobautizarowayaj. ²⁴ Inín mochij kuá' Juan aya kipresojiáj.

† 3:3 3:3 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”. ‡ 3:14 3:14 Num 21:9

²⁵ E' sekin yej kitokatinemiáj Juan pəwəkej iga motenkítzkijkej iwán sekin judiyojmej, iga san kén iga moewítilo iga maye'onolo iyixtaj Dios.

²⁶ Iwán yajkij kijlitoj Juan:

—Tamachtiani, yej onoya mowan asentápal weya' Jordán, ikisáyampa tonati', de inón yej annətatapowijkej de yéj, inán nemi tabautizarowa iwán nochí gente kitoka.

²⁷ Juan kijtoj:

—Ayagaj wel kipiá nité siga Dios ayá' kimaka. ²⁸ Amejemen nokta anəkakikej iga niknojma-ijtoj iga nej ayéj niCristoj, nejwa' sə yej kititankej achto que yéj. ²⁹ Kan monamiktilo, chokótzinwa' in yej kipiá takotzin; iwán yej chokotzin iyamigoj yej ompa nə ono', san takaki, poxsan paki iga kikakto' nemi tatapowa chokotzin. Ijkonan nə nej inán nipoxyolpaki. ³⁰ Inán yéj sej yawij kiweyimatiltitij, iwán nej yawij nealimpamatitij.

Yej wí' ajko

³¹ 'Ipiltzin Dios yej wí' ajko inón yej nochí kimandarowa. Yej ono' ipan tajli inón de nigaj, iwán kijtowa de yej ono' ipan tajli. E' yej wí' ipan cielo inón kimandarowa nochí, ³² iwán kijtowa yejsan kita' iwán yej kikagui'; e' ayagaj kicredowa yej yéj kijtowa. ³³ E' siga agaj kicredowa, kinextiá iga yej Dios kijtowa ijkonya nokta; ³⁴ pues yej Dios kititan, kijtowa tájtól yej Dios kijtowa, iga Dios nokta kimaka iyEspíritoj. ³⁵ TeTaj kichokiliá iPiltzin, iwán kimá' iga wel makimandaro inochi yej ono'. ³⁶ Yej kicredowa ipan tePiltzin, nochipa yawi onoti wan Dios; e' yej ayá' kineki kicredowa ipan tePiltzin, ayá' yawi onoti wan Dios, sino que Dios yawi kicastigaroti poxsan.

4

Jesús tajtowa wan sə siwa' de Samaria

¹ Fariseojmej kimatikej iga Jesús máj komati gente kitokatinemiáj iwán tabautizarowaya máj sej que Juan ² (malej iga ayejwa' in Jesús yej tabautizarowaya, sino que idiscipolomej). ³ Kuá' Jesús kimati' yej mojtowaya, kisa' Judea wan yajki sej Galilea.

⁴ Inón ojti kan nemi yaya, panowaya ipan ital Samaria. ⁵ Inón iga asi' ipan sə altepe' yej itoka' Sicar yej ono' ipan ital Samaria, na'san ital José yej pox ikay kimá' itaj yej itoka' Jacob. ⁶ Ompa onoya pozo yej Jacob kichij. Jesús siawi' iga nejnen, motalij posojtenoj ken tajkodía. ⁷ Wəljaj sə siwa' de Samaria atakuiko, iwán Jesús kijlij:

—Achi xinemaka a'ti manikoni.

⁸ Íkuá' idiscipolomej yájkija ipan altepe' kikowatoj te kikujaj.

⁹ Siwa' de Samaria kijtoj:

—¿Te iga tinətajtaniliá a'ti iga xikoni, tej tijudiyoj, iwán nej nisiwa'* de Samaria?

(Iga judiyojmej iwán samaritənojmej† ayá' moye'itayaj.) ¹⁰ Jesús kijtoj:

—Siga tikmatía katka yej Dios tamaka iwán a'yéj nej yej nemi nimitztajtaniliá a'ti, tej tinətajtaniliaya, iwán nimitzmakaya a'ti yej isato'.

¹¹ Siwa' kijtoj:

—Esi atikpiá ga te tikixtiá a'ti, iwán pozo poxsan wejkatan. ¿Kan tia tikasiti a'ti yej isato' iga xinemaka? ¹² Notajwewejmej Jacob nekawilijkej inín pozo, yéj nə nigaj kikixtiaya a'ti iga koniaya iwán ipilowan iwán iyolkamej. In tej, ¿ix májya sej que yéj?

* **4:9** 4:9 Judiyojmej akiye'itaya iga taga' matajto wan siwa' pan calle. † **4:9** 4:9 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

¹³ Jesús kijtoj:

—Nochi yej koniáj inimpa a'ti, sejo' atanekiskej; ¹⁴ e' yej makoni a'ti yej nej nia nikmakati, ayí'o' atanekis. Iga inón a'ti yej nikmakas, kistos ipan yéj ken se atzontekon yej kichíwa iga wel maono nochipa wan Dios.

¹⁵ Siwa' kijtoj:

—Áchiwa' xinemaka in inompa a'ti, iga ay'ya mani-ataneki iwán ay' manikikixtiki nigaj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Xaj xiknotzati mowewej iwán xiwiki sej.

¹⁷ Siwa' kijtoj:

—Ayá' niwewejyoy.

Jesús kijlij:

—Ómpaya ken tikijtoj iga ayá' tiwewejyoy; ¹⁸ iga tikasíkaya cinco mowewej, iwán yej inán tikpiá ayéj mowewej. Ómpaya nokta ken tikijtoj.

¹⁹ Kuá' inín kikagui' siwa', kijtoj:

—Nej nikita iga tej tipofetaj. ²⁰ Notajwewetkej, samaritanojmej, kiweyimatiltijkej Dios nigaj ipan inín tepe'; e' amejemen anjudiyoymej ankijtowaj iga Jerusalensan petz ómpasan wel moweyimatiltiá Dios.

²¹ Jesús kijtoj:

—Tej xinereño, yawi asiti hora iga amejemen anyawij ankiweyimatiltij toTaj, ay'ya anwizeskej ipan inín tepe' niga anyáskejo' Jerusalén.

²² Amejemen ansamaritanojmej ayá' ankimatij a'yéj ankiweyimatiltiáj; e' nejemen nikmatij a'yéj nemi nikweyimatiltiáj, puej Dios kitapejpen judiyoymej iga pan nejemej makisa yej tasalvarowa. ²³ E' asis hora, iwán inanya nokta kuá' yej kimela'weyimatiltiáj toTaj, yawij kichiwatij ijkón ken kineki iyEspíritoj Dios. Iga toTaj ijkón kineki makichiwakan yej kiweyimatiltiáj.

²⁴ Dioswa' Espíritu, iwán yej kiweyimatiltiáj makichiwakan ken kajasi, ijkón ken kineki Dios iyEspíritoj.

²⁵ Siwa' kijtoj:

—Nej nikmati iga yawi witzeti in Mesías —yej kitojneki Cristo—; iwán kuá' yéj mawiki, nochi nenojma-ijliskej yej ayá' nikmatij.

²⁶ Jesús kijtoj:

—Inonwa' nej, yej nemi tatapowa mowan.

²⁷ Iwán íkuá' asikej idiscipoloymej, iwán san tajtachixtikajkej iga kitakej Jesús tatapojto' iwán siwa'. E' ayagaj mixewij iga makitajtani te kineki inón siwa', o te kipojtoyaj. ²⁸ Siwa' kikajtej iyakon iwán yajki altepe', iwán kijlij la gente:

²⁹ —Xikitatij se taga' yej nenojma-ijlij inochi yej nikchij. ¿Ix ayéj an ininya in Mesías?

³⁰ Iwán kiskej ipan altepe' iga yajkij kan onoya Jesús. ³¹ Mie j discipoloymej kitejteki'ijlijtoyaj Jesús:

—Tamachtiani, achi xitakua.

³² E' yéj kijtoj:

—Nej nikpiá tákual yej amejemen ayá' ankixmatij.

³³ Iwán idiscipoloymej pewakej iga mosesepantajtanj:

—¿Ix ayá' an kiwajliguilijkej tejté yej kikuaj?

³⁴ E' Jesús kijtoj:

—Iga manikchiwa ken kineki yej netitan, iwán maniktamili itekipánol; inonwa' in notákual. ³⁵ Amejemen ankijtowaj: “Políwi-o' cuatro meses iga la cosecha”; e' nej nimitzijliáj: Xikitakan mijlimej, chiká'ya yej motojtoga'

iwán welja moteki. ³⁶ Yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli,‡ Dios yawi kimakati yej yeŕkti. Iwán yej kicredowaj, nochipa onoskej wan Dios iga yej kipowa itájtɔl Dios iwán yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli, masempakikan. ³⁷ Iga melá' nokta ken yej mojtowa: “Sewa' in yej kitoka, iwán se' in yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli.” ³⁸ Nej nimitztitankej amejemen iga xikosecharokan kan ayá' antekipanojkej; séwo'wa' in yej tekipanojkej, e' amejemenwa' in yej ankitekij yej yejemen kitokkej.

³⁹ Mia' yej chantitokej ipan inón altepe' de Samaria kicredojkej Jesús iga ijkín kijtoj siwa': “Ne-ijlij inochi yej nikchij.” ⁴⁰ Iwán kuá' asikej yej walkej Samaria, kitejteki'ijlijkej Jesús iga makáwi-o' iwán yejemen. Yéj kawí' ompa ome días, ⁴¹ iwán mia' máj kicredojkej iga kikakikej yej yéj kijtowa. ⁴² Iwán kijlijkej siwa':

—Inán nicredowaj, ayejsan iga inón yej tej anne-ijlijkej, sino que iga nejemen nɔ nikakikej iwán nikmatij iga yéj nokta in Cristo yej kisalvarowa nochi gente yej ono' ipan inín tajli.

Jesús kachitialtiá gobierno itekipanowani ipiltzin

⁴³ Kuá' pánoja inón ome días, Jesús kisa' Samaria iwán yajki ipan ital Galilea. ⁴⁴ Porque Jesús kijtoj iga nisé profeta ayá' kiye'itaj ipan iyaltepe'. ⁴⁵ Kuá' asi' Galilea, yej ompa chantitoyaj ki-omemawijkej Jesús, iga la gente nɔ yajkaj Jerusalén iga kilwichiwiltoyaj la Pascua iwán kitakej inochi yej íkuá' kichij Jesús.

⁴⁶ Jesús yajki sej altepe' yej itoka' Caná yej ono' estado de Galilea, kan kichij vino iga a'ti. Iwán ompa onoya se taga' yej itekipanowani el rey. Inón taga' ichan altepe' Capernaum wan wetitoya ipiltzin. ⁴⁷ Kuá' inón tekipanowani kimati' iga Jesús kisa'ya Judea iwán asi'ya Galilea, yajki kitato iwán kitejteki'ijlij iga mayawi ichan iga maki-achitialti ipiltzin, yej mikisnekiaya. ⁴⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' anikredowaj, siga ayá' ankitaj tejté yej ayi'pa mo-ita.

⁴⁹ E' inón tekipanowani kijtoj:

—NoTeko, nimanín xaj, miej aya miki nopiltzin.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—Xaj mochan; mopiltzin isato'.

Inón taga' kicredoj yej Jesús kijlij, iwán yajki. ⁵¹ Mieج asitiaya ichan, itekipanowanimej kixnamikitoj iwán kijlijkej:

—¡Mopiltzin isato'!

⁵² Yéj kitajtan itekipanowanimej te hora pewa' iga yéktiya kimachilij ipiltzin, iwán kijlijkej:

—Yalwa a la una de la tarde pojpoliwi' iga kawantoya.

⁵³ Tetaj keylan iga inón hora nokta kuá' Jesús kijlij: “Mopiltzin isato'”; iwán yéj iwán inochi ifamiliaj kicredojkej ipan Jesús.

⁵⁴ Iga ininya ome vej Jesús kichij milagro kuá' yajki Galilea iga kisa' Judea.

5

Jesús kachitialtiá se yej takuawayaxto' yej ichan Betesda

¹ Máj máj judiyojmej nemi ilwichiwayaj ken kitekimakaj itájtɔl Dios, iwán Jesús yajki sej Jerusalén kan nento' ilwi'. ² Ipan inón altepe',

‡ 4:36 4:36 Inín kijtojneki, yej kipowaj ye'noticiaj iga makicredokan ipan Jesús.

itenoj puerta yej itoꝓa' borregoimej* onoya se ayawalwéj, ipan hebreo† itoꝓa' Betesda, kipiá cinco itasejkanyo. ³ Ompa wejwetztoyaj komati yej wetitokej, pachamej, koꝓomej iwán sekin yej awel moꝓinayaj yej kichixtoyaj mamolina a'ti. ⁴ Iga kuꝓa'san iyáꝓgel‡ Dios temowaya ipan a'ti iwán kipepeyawaltiya; iwán yej achto kalakiá ipan a'ti, kuꝓa' pachiwia iga pepeyawaya, achitiaya san katiapa kokolis makipiá. ⁵ Ompa onoya se taga' yej wetitoya treinta y ocho años. ⁶ Kuꝓa' Jesús kita' iga ompa wetzto', kimati' iga ikyay ompa ono', kitajtan:

—¿Ix tikneki xi-achitiá?

⁷ Yej wetito' kijtoj:

—NoTeko, ayagaj ne-akiá atampa kuꝓa' pepeyawaya a'ti. Kuꝓa' nikneki manikalaki, sewo' achto kalaki.

⁸ Jesús kijlij:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja.

⁹ Ikuꝓa'san in inón taga' achitiá', kikui' itapech iwán pewa' nejnén. E' como inón día mosewilo, ¹⁰ judiyojmej kijlijkej yej achitiá':

—Inón día mosewilo; ayekti iga xikuiga motapech.

¹¹ Inón taga' kijtoj:

—Yej neachitaltij, ne-ijlij: “Xikui motapech iwán xaja.”

¹² Yejemen kitajtankej:

—¿A'yéj in inón yej mitzijlij: “Xikui motapech iwán xaja”?

¹³ E' inón taga' ayá' kimatiá a'yéj kachitaltij, iga Jesús kajkakala' tatzatzaꝓan, inón iga akixmati'. ¹⁴ Iwán Jesús kasi' weyitiopan in inón yej kachitaltij, iwán kijlij:

—Ta' xinekaki, inán ti-achitia'ya, ay'ya xikchiwa yej ayekti, iga amo majya sej tiwetias.

¹⁵ Iwán inón taga' yajki, iwán kijlij judiyojmej iga Jesúswa' in yej ki-achitaltij. ¹⁶ Inón iga judiyojmej kitemowayaj Jesús iwán kimiktijnekiáj, iga taachitaltiya ipan día kuꝓa' mosewilo. ¹⁷ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj nochipa tekipanowa, iwán nej nõ nitekipanowa.

¹⁸ Inón iga judiyojmej majya kimiktijnekiáj Jesús, ayejsan iga ayá' kichiyaya ken tatekimaka la ley iga amo matekipano ipan día kuꝓa' mosewilo, nõ kijtowaya iga iTaj Dios, ijkón kijtojneki iga yéj nõ Dios.

Ken iga reinarowa iPiltzin Dios

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzin Dios noselti awel nikchiwa nité; nikchiwasan petz yejsan nikita iga kichiyawa noTaj. Inochi yej kichiyawa noTaj, nõ nikchiwa nej yej nitePiltzin. ²⁰ NoTaj nepoxchokilia iwán nenextilia inochi yej kichiyawa; iwán yáwi-o' máj nenextiliti mia' yej ayagaj wel kichiyawa, iga inón ankitaskej, te anmoyolmajtiskej. ²¹ Iga ijkón ken noTaj kixitiá yej miktokej iwán kimaka vida, nõ nej yej tePiltzin yej nej niknekis, nikmakas vida. ²² TeTaj ayá' tajuzgarowa, nej yej iPiltzinya nemá' iga wel manitajuzgaro, ²³ iga inochi gente maneweyimatilti nej yej tePiltzin kensan noTaj nõ kiweyimatiltiáj. Yej ayá' kiweyimatiltiáj tePiltzin, ayá' nõ kiweyimatiltiá noTaj yej netitan.

²⁴ 'Nimitznojma-ijliáj: Yej kikaki yej nikijtowa iwán kicredowa ipan yej netitan, nochipa yawi onoti wan Dios; ayo' mojttoj iga makicastigarokan iga kichij yej ayekti, mikikaya wan ojpa-isa'ya sej. ²⁵ Nimitznojma-ijliáj, iga

* 5:2 5:2 Weyi-áltepe' Jerusalén tzaktoya iga tekólal wan kipiaya mia' kan kalakilo, sejsé de inimej kipiaya itoꝓa'. † 5:2 5:2 Xikita glosario “Hebreo”. ‡ 5:4 5:4 Xikita glosario “Ángel”.

yawi asiti la hora, iwán amansan nokta, kuá' yej miktokej[§] yawij kikakitij notájtól nej yej iPiltzín Dios; iwán yej kicredoskej yawij isatij. ²⁶ Iga noTaj Dios wel tamaka vida, nõ nemá' nej yej iPiltzín iga manitamaka vida. ²⁷ Iwán nemá' poder iga wel manitajuzgaro, iga nej iPiltzín Taga'. ²⁸ Amo ximoyolmajtikan iga inín nikijtowa, iga yawi asiti kuá' nochi yej miktokej yawij kikakitij notájtól ²⁹ iwán kikkisaskej kajkan toktokej. Yej kichijkej yej yekti, yawij ojpa-isatij iwán nochípaya onoskej wán Dios; e' yej kichijkej yej ayekti, yawij ojpa-isatij iga yawij kicastigarotij.

Monextiá iga Jesús mandarowa

³⁰ 'Nej awel nikchiwa nité yej nejsan nikneki. Nitajuzgarowa ijkón ken netekimaka noTaj, iwán yej nej nikchiwa ijkonya nokta, iga ayá' nemi nikchiwa ken nej nikneki, sino que nemi nikchiwa ijkón ken kineki toTaj yej netitan. ³¹ Siga nejsan katka manikijto iga ómpaya ken nikchijto', wel mojtowa iga nemi nitakajkayawa. ³² E' ono' sewo' yej ye'tatapowa iga nej, iwán nej nikmati iga inón yej nemi ye'tajtowa iga nej, ayá' takajkayawa. ³³ Amejemen ankititankej yej makitajtanitij Juan, iwán yej yéj kijtoj, melá' nokta. ³⁴ E' nej ayá' nikneki iga agaj maye'tajto de nej, inín nikijtowa iga xicredokan yej kijtoj Juan wán ximosalvarokan. ³⁵ Juan kuá' tamachtij, itájtól ken tikita katka se ti'ti yej wewelontoya iwán tawiaya, iwán amejemen ankinekikej xipakikan iga inón ti'ti yej ayá' wejkaj mitztawijtoyaj. ³⁶ E' nej nikpiá kan niktaksaltiá notájtól, máj yekti que yej kijtoj Juan. Yej nej nikchiwa, inón yej toTaj ne-ijlij iga manikchiwa, iwán inón yej nikchiwa, kinextiá iga kena, toTaj netitan. ³⁷ Iwán toTaj yej netitan, nõ ye'tajtowa iga nej, iwán amejemen ayí' ankikakij itájtól, niga ayí' ankitaj, ³⁸ niga ankipiáj itájtól ipan amoalmajmej iga ayá' ankidredowaj ipan nej yej netitan toTaj. ³⁹ Amejemen anmoye'machtiáj itájtól Dios, iga amejemen ankijtowaj iga wel ompa ankasij yej mitznexiliáj kén wel xonokan nochipa wán Dios; ompa kan ikuilijto' tajtowa de nej, ⁴⁰ e' amejemen ayá' ankinekij xinetchokan iga xonokan nochipa wán Dios.

⁴¹ 'Nej ayá' nikneki agaj maye'tajto de nej. ⁴² Iwán nej nimitzixmatij, iwán nikmati iga ayá' ankinekij Dios. ⁴³ Nej netitan noTaj, iwán amejemen ayá' annetajtolkuij; iwán siga se' mayokawiki yej ayagaj kititan, inón sí ankitajtolkuiliskej. ⁴⁴ ¿Kén wel annecredoskej, siga amejemensan ankinekij iga toknimej mamitzweyimatiltikan, iwán ayí' annemij ken kajasi iga Dios mamitzye'itakan? ⁴⁵ Amo ankijoskej iga nej nimitztelwiskej iyixtaj noTaj; yejwa' mitztelwiáj Moisés, yej amejemen ipan annoconfiarojtokej. ⁴⁶ Siga katka amejemen xicredokan yej Moisés kijtoj, nej nõ katka annecredowayaj, iga yej kikuiloj Moisés tajtowa de nej. ⁴⁷ E' siga ayá' ankidredowaj yej yéj kikuiloj, ¿kén anyawij ankidredotij yej nimitzijliáj?

6

Jesús kitamaka cinco mil tajtaga'

¹ Kuá' Jesús tami' tajtoj, yajki iyikampa lago de Galilea, yej nõ itoka' lago de Tiberias. ² Mia' kitokatinemiáj iga kitakej kichij milagro kuá' kachitajtijnemi' yej wetitokej. ³ Iwán Jesús tejkaj ipan tepe' iwán ompa motalij iwán idiscipolojmej. ⁴ Na'ya katka iga la Pascua,* yej iyilwi judiyojmej. ⁵ Kuá' Jesús kita' iga pox komati yej nemi asij, kijlij Felipe:

§ 5:25 5:25 "Yej miktokej" anka kijtojneki yej aya kixmatij Dios. * 6:4 6:4 Xikita glosario "Pascua".

—¿Kañ tiaskej tikowatij tákual iga inochi inimej gente?

⁶ Inón kijtoj iga makikaki te kijtoj Felipe, iga Jesús kimatiá te yawi kichiwati. ⁷ Felipe kijtoj:

—Ke' se kitaniá ocho meses ni alín ayá' kimaka iga matikowakan tákual iga matikmajmakakan ajachi inimej gente.

⁸ Iwán Andrés yej iyiknín Simón Pedro, yej no idiscípuloj Jesús, kijtoj:

⁹ —Nigaj ono' se choochin, kipiá cinco pan de cebada iwán ome topoj; e' inín ni alín ayá' kimaka iga poxsan timiakejmej.

¹⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikijlikan inochi mamotalikan.

Ompa onoya sakatzitzin, iwán motajtalijkej ken cinco mil tajtaga'.

¹¹ Iwán Jesús kikui' inomej pan, kuá' támi'ya kimá' gracias Dios, kimajmá' idiscípulojmej iga yejemej makimajmakakan yej ejewatoyaj. Ijkonan no kichij iwán topoj, kimajmakakej este ke' kinekikej. ¹² Kuá' ixwikeja, Jesús kijlij idiscípulojmej:

—Inochi xiknechkokan yej ay' kikuajkej, iga amo mapetzpoliwi nité.

¹³ Yejemen nochi kikuikej, iwán kitemijkej doce chikiwimej itatajkolka yej ay'ya mokuaj de inón cinco pan de cebada. ¹⁴ Kuá' la gente kita' iga Jesús kichij milagro, kijtojkej:

—Kena, inín profeta yej momatiá iga yawi witzeti ipan inín tajli.

¹⁵ E' como Jesús kimati' iga kinekiáj makiteki'wigakan iga makitalikan de rey, kisa' ompa, iwán yajki iyixko tepe', iga kinekiá maono iselti.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

¹⁶ Kuá' tayowáti'ya, idiscípulojmej Jesús yajkij laguna, ¹⁷ tejkajkej ipan se ákal iwán pewakej apanowaj iga maasikan Capernaum. Inón hora mela'takomíchkanya nokta, iwán Jesús aya asiá. ¹⁸ Iwán íkuá' pewa' ejeka' yej pox tajpalej iwán mopapalakachowaya a'ti. ¹⁹ Kuá' nejnénkeja ipan ákal ken cinco o seis kilómetros, kitakej Jesús iga nejnentiwi' iyixko a'ti iga kiná'techojtiwi' ákal, iwán majmawikej. ²⁰ Jesús kijtoj:

—¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

²¹ Iwán yejemen taomemawijkej iga kitejkawiltijkej Jesús ipan ákal, iwán nimaninsan asikej ompiga kan nemi yayaj.

La gente kitemowa Jesús

²² Ipanya se' día, yej kawikej iyikampa a'ti, kimatikej iga Jesús idiscípulojmej yajkij ipan inón setzin ákal yej ompa onoya, iwán Jesús ayá' yaya iwamej. ²³ Mie' se' ákalmej asikej yej kiskej ipan altepe' Tiberias, asikej na'san kan takuajkej kuá' toTeko kimá' gracias Dios iga tákual. ²⁴ Inón iga kuá' la gente kitakej iga ompa ateyi Jesús, niga idiscípulojmej, tejtejkajkej ipan ákalmej iwán yajkij Capernaum iga kitemotoj.

Jesús kenkuá' pan yej tamaka vida

²⁵ Kuá' yejemen asikej iyikampa laguna, kasikej Jesús iwán kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿keman tiwalaj nijiga?

²⁶ Jesús kijtoj:

—Nej nikijtowa iga amejemen anetemojtinemij iga san antakuajkej este amixwikej, ayéj iga ankidreojkej yej ankitakej iga nikchiwa milagro.

²⁷ Amo xitekipanokan iga san tákual yej tami, sino que iga tákual yej kichíwa iga xonokan nochipa wan Dios. Inómpawa' in tákual yej nia nimitzmakatij, nej yej iPiltzin Taga', iga Dios yej tóTajpa kijlij iga ijkón makichíwa.

²⁸ Kitajtankej:

—¿Te nikch_iwaskej iga manikch_iwak_an ken Dios kineki?

²⁹ Jesús kijtoj:

—Dios kineki iga xicredok_an ipan in_on yej yéj kit_itan.

³⁰ Iw_an kitajtankej:

—¿Te milagro wel annenextiliáj iga manikitak_an iga manimitzcredok_an? ¿Te wel tikch_iwa? ³¹ Ikya notajwewejmej kikuajkej maná† ipan desierto, ken kijtowa k_an ijkuilijto': "Dios kimá' in_omej iga makikuak_an p_an yej walaj ipan cielo."

³² Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj: Ayéj Moisés yej tamajmaka p_an yej w_i' ipan cielo, sino que noTaj yej tamajmaka in mela'p_an yej w_i' ipan cielo. ³³ Iga in_on p_an yej Dios tamaka, in_on yej temoj ipan cielo, iw_an kimaka vida nochi gente.

³⁴ Iw_an yejemen kijtojkej:

—NoTeko, nochipa xin_emakak_an in_ompa p_an.

³⁵ Iw_an Jesús kijtoj:

—Nejwa' in in_on p_an yej tamaka vida. Yej netoka ay_i' yawi mayanati; iw_an yej necredowa, ay_i' yawi atanekiti. ³⁶ E' ken nimitzijliájkeja, ayá' annecredowaj, malej iga anne-itákeja. ³⁷ Nochi yej toTaj nemaka, netokaj; iw_an yej netokaj, aniksenkokajtewaskej. ³⁸ Iga nej ayá' niwalaj ipan cielo iga san manikch_iwaki kensan nikneki, sino que iga manikch_iwa ken kineki yej net_itan. ³⁹ Iw_an ijk_in kineki toTaj yej net_itan; iga amo manikpolo nisé yej yéj net_itanilij, sino que manikojpa-ixiti k_eman ku_a' yéj w_i' tajuzgarok_i. ⁴⁰ Yej net_itan kineki iga inochi yej kitach_iliá iPiltz_in Dios, iw_an kicredowa ipan yéj, nik_eman ay'ya mikis, iw_an nej nia nikojpa-ixit_iti ku_a' Dios w_i' tajuzgarok_i.

⁴¹ In_on iga judiyojmej p_ewakej kipopowakej Jesús, iga sanki' kijtoj: "Nej nip_an yej temoj ipan cielo." ⁴² Iw_an kijtojkej:

—¿In in_on ayejtaj Jesús yej ipiltz_in José? Tejem_en tikixmatij itaj iw_an iye'. ¿Iw_an in_on kijtowa igaki' temoj ipan cielo?

⁴³ Iw_an Jesús kijtoj:

—Ay'ya xin_epopojtok_an. ⁴⁴ Ayagaj wel netoka siga ayá' kiwajliga toTaj yej net_itan; iw_an nej nia nikojpa-ixit_iti ku_a' Dios w_i' tajuzgarok_i. ⁴⁵ Ipan amamej k_an kijkuilojkej prof_etajmej, kijtowa: "Dios yawi kimacht_iti inochi." Nochi yej kikaki toTaj, momacht_iá ipan, iw_an netoka.

⁴⁶ 'Ayéj iga ágaja kita' toTaj; nik_ita'san nej yej niwalaj de Dios. ⁴⁷ Nej nimitzijliáj, yej necredowa, nochipa yawi onoti w_an Dios. ⁴⁸ Nejwa' in p_an yej nitamaka vida. ⁴⁹ Amo-ikyapatajw_an kikuajkej maná ipan desierto, iw_an malej ijk_on, mik_ikejsan; ⁵⁰ e' nej nitajtowa de in_on p_an yej temowa ipan cielo; yej kikua in_on p_an, ayá' mikis. ⁵¹ Nejwa' in in_on p_an yej isato'; yej temoj ipan cielo. Yej kikua in_on p_an, yawi onoti nochipa w_an Dios. In_on p_an yej nia nikmakati, in_onwa' nonakayo. Nia nikmakati iga makipiá vida nochi gente.

⁵² Judiyojmej p_ewakej iga mos_esepan-ijliáj:

—¿Kén mat_emaka inakayo iga matikuak_an?

⁵³ Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj, siga ayá' ankikuaj nonakayo nej yej iPiltz_in Taga' iw_an ayá' ankoniáj noesy, awel amisoskej iyixtaj Dios. ⁵⁴ Yej kikua nonakayo iw_an koniá noesy, nochipa yawi onoti w_an Dios; iw_an nia nikojpa-ixit_iti ku_a' Dios w_i' tajuzgarok_i. ⁵⁵ Iga nonakayo mela'takual nokta, iw_an noesy

† 6:31 6:31 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuak_an, ku_a' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

melá' nokta yej mooniá. ⁵⁶ Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyó, setito' nowan, iwán nej nisetito' íwan. ⁵⁷ ToTaj yej nețitan isato', iwán nej nisato' iga yéj; ijkonsan no yej kikua nonakayo, onos iga nej. ⁵⁸ Nej ayéj ken inón pan yej kijliáj maná yej kikuajkej amo-ikyapatajwan, malej iga kikuajkej, e' mikikejsan. Nej pan yej temoj ipan cielo. Yej kikua inınbapa pan, yawi onoti nochipa wan Dios.

⁵⁹ Jesús ijkón tamachtij tiopan ipan altepe' Capernaum.

Tájtól yej kichıwa iga nochipa matonokan wan Dios

⁶⁰ Kuá' kikakikej kén iga Jesús tamachtıá, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kijtojkej:

—Inın yej kijtowa ayagaj kojasi; ¿A' wel kitajtolkuilij?

⁶¹ Jesús kimati' iga yej kitokatinemiáj kipopojtoyaj, tatajtan:

—¿Ix mitzkuesowaj iga ijkón nitamachtij? ⁶² ¿Te ankijto wayaj siga xine-itakan nej yej iPiltzın Taga', nemi nitejkawi kan achto nonoya? ⁶³ Espıritojwa' in yej kichıwa iga matonokan; iselti tonakayo akichıwa nité, iwán tajtolmej yej nimitzijlijkej wıljaj ipan Espıritu iwán tamaka vida. ⁶⁴ E' ónogo' sekin de amejemen yej ayá' kicredowaj.

E' Jesús kimatiáy aja'yéj yej ayá' kicredowayaj, iwán a'yéj yawi kinextiti iga makikıtzkikan. ⁶⁵ Iwán kijtoj:

—Inón iga nimitzijlijkeja iga ayagaj wel wı' kan nono', siga toTaj ayá' kiwajliga.

⁶⁶ Iwán íkuá'ya, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kikajtejkej, iwán ay'ya nemiáj iwán Jesús. ⁶⁷ Jesús kitajtan doce idiscipolojmej:

—¿Amejemen no anyajnékija?

⁶⁸ Simón Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿a'ya se' manıtokakan? Motájtól nenextiliáj kén iga wel manonokan nochipa wan Dios. ⁶⁹ Nejemen nicredójkeja, iwán nikmatij iga tej tiCristoj yej iPiltzın Dios yej isato'.

⁷⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix aya'taj andocejmej nimitztapejpenkej? Iwán se de amejemen tıtzımi'.

⁷¹ Kuá' inın kijtoj, Jesús nemi tajtowa de Judas Iscariote, ipiltzın Simón, iga Judas yawi kinextiti iga makikıtzkikan, malej iga yéj se de inón doce idiscipoloj Jesús.

7

Iyikniwan Jesús akicredowayaj

¹ Kuá' nochi inın panoj, Jesús nemiá ipan ital Galilea; ayá' kinekiá maono ipan ital Judea, iga ompa judiyojmej kimiktijnekiáj Jesús. ² E' como asitiayay iyilwi ranchojtızızın*, se ilwi' yej kichıwayaj judiyojmej, ³ iyikniwan kijlijkej:

—Amo xikawi nigaj; xaj Judea iga yej mitztokaj yej ompiga onokej, no makitakan yej tikchıwa yej ayı'pa mo-ita. ⁴ Siga agaj kineki makixmatikan, ayá' kichıwa tejté ichtákan, e' siga tikneki mamıtzıxmatikan, yej tikchıwa, xikchıwa kan nochi mamıtzıta.

⁵ Niga iyikniwan ayá' kicredowayaj. ⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Aya asi nohoraj, e' iga amejemen malej iga námol hora, nochi yékti. ⁷ Yej ayá' necredojtokej, amejemen awel mitzijiyaj, e' nej, kena ne-ıjiyaj,

* 7:2 7:2 Xikita glosario "Tabernáculos o iyilwi ranchojtızızın".

iga nikneṭtiliáj iga kichijtokej yej ayękti. ⁸ Amejemen xakan ilwitaj; nej ayá' nia iga aya asi nohoraj.

⁹ Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús kawí' Galilea.

Jesús yawi ipan iyilwi ranchojtiztın

¹⁰ E' kuá' yájkija iyikniwan, Jesús yajki no ilwitaj, malej iga ayagaj kita', ken kuá' ichtakayajki. ¹¹ Judiyojmej kiteṁowayaj Jesús ilwitaj, iwán kijtowayaj:

—¿Ix kan an ono' in inón tağa'?

¹² Iwán poxsan mia' tatarowayaj de Jesús. Sekin kijtowayaj: “Inín tağa' pox kichíwa yej yeṭti”, e' sekin kijtowayaj: “Inín ayá' kichíwa yej yeṭti; takajkawawa.”

¹³ E' la gente ichtákanan tajtowayaj de Jesús iga kimajmawiliayaj judiyojmej yej mandarowayaj.

¹⁴ Kuá' náwiya día iga nentoya ilwi',† Jesús kala' tiopan-ijti' iwán pe' iga tamachtía. ¹⁵ Judiyojmej madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

—¿Kén kichíwa in inín tağa' iga pox wel tamachtía? Ayá' momachtij.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Ken nimitzmachtíáj ayéj nejsan nikijtowa, iga ijkón kijtowa yej neṭitan.

¹⁷ Siga agaj kineki makichíwa ken kineki Dios, yawi kixmatiti siga yej nitamachtía wí' de Dios o nejsan nikijtowa. ¹⁸ Siga nogánajsan niknekiá manimoweyimati, nejsan nimotajtowiliaya. E' nikneki mamoweyimatilti yej neṭitan. Inón iga yej nikijtowa, ijkonya nokta iwán ayá' nitakajkawawa.

¹⁹ '¿Ix ayejtaj Moisés mitzmakakej la ley? Iwán nisé de amejemen ayá' kichíwa ken ikuilijto'. ¿Te iga annemiktijneki?

²⁰ La gente kijtojkej:

—¿Tinemi wan Tzitzimi! ¿A'yéj mitzmiktijneki?

²¹ Jesús kijtoj:

—Igasan nikchij yej yeṭti ipan día kuá' mosewilo, ayá' ankiye'itakej.

²² E' Moisés mitznextilijkej iga ximocircuncidarokan,‡ (malej iga ayéj achto Moisés yej tatekimá' iga mamocircuncidarolo, yajki amo-ikyapatajwan), inón iga amejemen ankcircuncidarowaj se choochin malej iga ipan día kuá' mosewilo. ²³ Iwán inán amejemen iga san ankichíwaj ken kijtowa iley Moisés, ankcircuncidarowaj se choochin ipan día kuá' mosewilo, ¿te ígataj mitzkuesowaj iga nitaachitaltij ipan día kuá' mosewilo? ²⁴ Amo xitajuzgarokan san ken ankitaj, kuá' agaj ankijuzgarowaj, xitaye'juzgarokan.

Jesús kijtowa kan walaj

²⁵ Sekin yej chantitoyaj Jerusalén, pewakej tatajtankej:

—¿Ix ayéj inín in yej kiteṁojtinemij iga makimiktikan? ²⁶ Ta' xikitakan, ne tatajtojto' kan onolo', iwán ayagaj kijliá nité, in yej mandarowaj, ¿ix an kimela'kredójkeja iga inín tağa' in Cristo? ²⁷ E' tejemen tikmatij de kan wí'; iwán kuá' mawiki Cristo, ayagaj yawi kimatiti de kan wí'.

²⁸ Kuá' Jesús kikagui' inín, tamachtijtoya tiopan-ijti', iwán tajtoj recio:

—¿Wantaj ankijtowaj iga anne-ixmatij wan ankimatij kan niwalaj! E' ayá' niyokawalaj, sino que neṭitan se yej ayí' takajkawawa, yej amejemen ayá' ankixmatij. ²⁹ Nej sí nikixmati iga ipan yéj nikisa', iwán yéj neṭitan.

³⁰ Iwán kinekiáj makikitzkikan, e' ayagaj kimatalilij iga Dios aya kine'.

³¹ Mia' yej kicredojkej ipan yéj, iwán kijtojkej:

—Kuá' mawiki Cristo, ¿ix majya yawi kichíwati milagro que inín tağa' kichíwa?

† 7:14 7:14 Lev 23:33-36 ‡ 7:22 7:22 Xikita glosario “Circuncisión”.

Fariseojmej kitekimaka policiyajmej iga makipresoŵikān Jesús

³² Fariseojmej kikakikej yej la gente kipojtoyaj de Jesús; iwān fariseojmej iwān ijefejmej sacerdotejmej kitātankej policiyajmej§ yej tacuidarowaj weyitiopan iga makikitzkikān Jesús. ³³ Iwān Jesús kijtoj:

—Ayá' niwejkawas iga amowan nia nonoti, iwān niati sej kan ono' yej neŵitan. ³⁴ Amejemēn anneŵemoskej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nej nonos.

³⁵ Judiyojmej pēwakej iga mosesepantajtanij:

—In inīn, ¿kan an yaŵi iga ay'ya wel tikasiskej? ¿Ix an yaŵi kimachtij judiyojmej yej chantitokej ipan ital griegojmej, inomej yej papayintinemij iwān kimachtij nō griegojmej? ³⁶ ¿Ix te an kijtojneki in inōn yej kijtoj: “Anneŵemoskej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nia nonoti”?

Weyamej yej kipiá a'ti yej isato'

³⁷ Kuá' ási'ya día iga tami ilwi', inōn día nokta yej máj weyi-ilwi'; inōn día, Jesús moketza' iwān tajtoj recio:

—Siga agaj ataneki, mawiki kan nono' iwān maati. ³⁸ Xicredokan notájtōl iwān ipan amoalmajmej kistos ken weyamej yej kichiwaj iga xonokan nochipa wan Dios. Ijkōn kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl Dios.

³⁹ Iga inōn kijtoj Jesús, kijtoj iga yej kicredoj itájtōl, kipiás iyEspíritoj Dios; ikuá' aya wjtziá iyEspíritoj Dios, iga Jesús aya kiweyimatiltiayaj ipan cielo iga aya ojpa-isa.

Moyojoykatilo

⁴⁰ Sekin yej ompa onoyaj kuá' kikakikej inīn, kijtojkej:

—Inīn taĝa' profeta nokta yej tikchixtoyaj.

⁴¹ Sekin kijtowayaj:

—Inīnya in Cristo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Ix wel Cristo ma de Galilea? ⁴² Kan ijkuilijto' kijtowa iga Cristo yawi kisati ipan ipilowampa ipilowan rey David iwān nacerōj Belén, ipansan inōn altepe' kan ichan David.

⁴³ Inōn iga moyojoykatilo' iga itechko Jesús. ⁴⁴ Sekin kinekiáj makipresoŵikān Jesús, e' ayagaj mixewij.

Tekiwajmej akicredowaj Jesús

⁴⁵ Policiyajmej yajkij kan onokej fariseojmej iwān ijefejmej sacerdotejmej, iwān kitajtankej:

—¿Te iga ayá' ankiwajligakej?

⁴⁶ Policiyajmej kijtojkej:

—¡Ayí' nikakij agaj matajto ken inīn taĝa'!

⁴⁷ Iwān fariseojmej kijtojkej:

—¿Amejemēn noya mitzkajkayajkej? ⁴⁸ ¿Ix ágaja de tojefejmej o de tejemejpa fariseojmej kicredōja ipan yéj? ⁴⁹ E' inimej yej kitokaj Jesús akixmatij iley Moisés, inōn iga Dios yawi kicastigaroti.

⁵⁰ Nicodemo yej se vej yajka tayowa kitatōya Jesús, yej nō katka fariseo, kijtoj:

⁵¹ —Toley tatekimaka iga awel tikijtowaj iga mamiki se taĝa' siga ayá' achto tikakij wan tikmatij te kikometeroj.

⁵² Iwān kijlijkej:

§ 7:32 7:32 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

—¿In tej no ticalileo? Ximomachti kan ijkuilijto', iwán tikitas iga nisé profeta ayá' wálah de Galilea.

Siwa' yey najnamolnemi

⁵³ Iwán sejsé de yejemej yájkija ichamej.

8

¹ E' Jesús yajki ipan tepe' yey itoka' Olivos. ² Ipan se' día, yowalti' yajki tiopan. Iwán nochi gente kitechoj, iwán Jesús motalij iwán pewa' tamachtij. ³ Iwán yey tamachtíaj ipan la ley iwán fariseojmej, kiwajliguilijkej Jesús se siwa' yey kimawetziltijkej wan se taga' yey ayá' iwán namiktito' iwán kitalkej itajkoyan la gente, ⁴ iwán kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, inín siwa' nikmawetziltijkej iwán se taga' yey ayá' iwán namiktito'. ⁵ Iley Moisés tetekimaka iga ijkimpa siwa' matiktemiktikan. ¿In tej, ken tikijtowa?

⁶ Inón kijlijkej kansan makimawetziltikan, iga ijkón wel makitelwikan. Iwán Jesús mokototzoj iwán pewa' tajkuiloj ipan tajli iga imájpil. ⁷ E' como kitajtantóyajsan, moketza' iwán kijtoj:

—Agaj de amejemej yey momachiliá iga ayí' kichij yey ayekti, inón achto makipatanaltili te'ti inín siwa'.

⁸ Iwán sej mokototzoj iwán majo' tajkuiloj ipan tajli. ⁹ E' yejemej kuá' inín kikakikej, momachilijkej iga aye'nemij, iwán sejsé sejsé kistiajki. Achto kiskej yey wewétkeja. Iwán kuá' nóchiya kiskej, Jesús káwi'san iwán siwa' iga ompay kikajtejkej. ¹⁰ Iwán Jesús moketza' iwán como kita' iga petz siwa'san onoya, kijlij:

—Siwa', ¿kan onokej in yey mitzmiktijnekiáj? ¿Ix ayagaj kijtoj iga ximiki?

¹¹ Siwa' kijtoj:

—Ayagaj, noTeko.

Jesús kijtoj:

—Nej no ayá' nikijtowa iga ximiki; inán xaja iwán ayo' xikchiwa yey ayekti.

Jesús yey tetawiá pan toalmaj

¹² Jesús tajtoj sej iwán la gente, iwán kijtoj:

—Nej yey niktawiá nochi gente pan iyalmajmej; yey netoka ayí' nemis kan takomichkan, majwa' kipiás yey kitawiá ipan iyalmaj iwán kipiás nokta vida.

¹³ Fariseojmej kijtojkej:

—Tejsan timotajtowiliá, iwán iga mogánajsan timotajtowiliá, avalerowa.

¹⁴ Jesús kijtoj:

—Malej iga nejsan nimotajtowiliá, e' kena valerowa, iga nikmati kan niwalaj iwán nikmati kan nia, e' amejemen ayá' ankimatij kan niwalaj niga kan nia. ¹⁵ Amejemej antajuzgarowaj ken kiye'ita taga'. Nej ayagaj nikjuzgarowa, ¹⁶ e' siga nitajuzgarowa, nikchiwa ken kajasi iga ayá' nikchiwa noselti, sino que iwán noTaj yey netitan, iwán nitajuzgarowa. ¹⁷ Ipan amoley ijkuilijto', iga kuá' ome kitakej te mochij iwán sansé kijtowaj yey kitakej, inón yey kijtowaj, ijkonya. ¹⁸ Nej nimotajtowiliá, iwán noTaj yey netitan mochíwa se' yey netajtowiliá.

¹⁹ Iwán kitajtankej:

—¿Kan ono' moTaj?

Jesús kijtoj:

—Amejemej ayá' ane-ixmatij, iwán ayá' no ankixmatij noTaj, siga ane-ixmatiáj, no ankixmatiáj noTaj.

²⁰ Inín tajtolmej kijtoj Jesús kuá' nemi tamachtiá weyitiopan, itenoj cajontzín kan moakiá tomín iga ofrenda. E' ni agaj ayá' kikitzkij, iga Dios aya kine'.

Kan nej niaj amejemej awel anyawij

²¹ Jesús kijlij sej judiyojmej:

—Nej niati, iwán amejemej annetemoskej, e' anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Kan nej nia, amejemej awel anyawij.

²² Iwán judiyojmej kijtojkej:

—¿Ix anka kejlámiki iga momiktij, anka inón iga kijtowa iga awel tiáskej kan yéj yawi?

²³ Jesús kijtoj:

—Amejemej nigaj amochan ipan inín tajli, nej nochan ajko. Amejemej de inín tajli, iwán nej ayéj de inín tajli. ²⁴ Inón iga nimitzijlijkej iga amejemej anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Siga amejemej ayá' ankidredoskej iga nej niCristoj,* anmikiskej wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

²⁵ Iwán kitajtankej Jesús:

—¿A'taj yej in tej?

Jesús kijtoj:

—Inonsan ken nimitzijlijkej achto. ²⁶ Ónogo' komati yej wel nimitzijliáj yej ayompa ankichiwaj. E' yej neñitan ayá' takajkayawa iwán nikijliá la gente kensan nikagui' kijtowa yej neñitan.

²⁷ E' yejemej ayá' kimatikej iga nemi tajtowa de Dios yej iTaj. ²⁸ Inón iga Jesús kijtoj:

—Kua' amejemej anyawij aneajkokuitij ipan cruz, nej yej iPiltzín Taga', íkua' ankimatiskej a'yéj nej. Ayá' nikchiwa yej nej nikneki, nikijtowa kensan noTaj nenextilij. ²⁹ Iga yej neñitan ono' nowan; noTaj ayá' nesemaka, iga nochipa nikchiwa yej yejpa kiye'ita.

³⁰ Kua' Jesús kijtoj inimej tajtol, mia' kicredoj ipan yéj.

Ipilowan Dios iwán yej kichijtokej yej ayekti

³¹ Jesús kijlij judiyojmej yej kicredojkej ipan yéj:

—Siga amejemej amoconfiarojtoskej ipan notajtol, anmochiwaskej an-nomela'discipolomej. ³² Iwán ankixmatiskej yej melá' nokta, iwán ken kuá' ayo' nité mitzilpitoskej.

³³ Yejemej kijtojkej:

—Nejemej ipilowan ipilowampa Abraham iwán ayí' nimochiwaskej agaj iyesclavoj;† ¿te iga tej tikijtowa iga nexitomaskej?

³⁴ Jesús kijlij judiyojmej:

—Nimitzijliáj iga inochi yej kichíwa yej ayekti, ilpito' iga inón yej kichíwa yej ayekti. ³⁵ Se esclavo ayá' nochipa onos ipan se kajli. E' se tepiltzín, kena, kajasi maono nochipa pan se kajli. ³⁶ Inón iga, siga nej yej iPiltzín Dios nimitzxitomaj, amejemej anmela'xitontoskej. ³⁷ Nikmati iga amejemej ipilowampa Abraham. E' annemiktijnekij iga ayá' ankichiwaj ken nikijtowa. ³⁸ Nej nikijtowa yej nenextilij noTaj, iwán amejemej ankichiwaj yej amotaj mitznextilijkej.

* **8:24** 8:24 Español: Soy yo; judiyojmej kimatiáj iga Dios no motokawij: “Yo Soy”. Ex 3:14; 6:2. Jesús kuá' kijtowa “Yo Soy”, monextiá iga yéj el Cristo yej Dios kititan. † **8:33** 8:33 Xikita glosario “Esclavo”.

³⁹ Yejemej kijtojkej:

—Notájmejwa' Abraham.

Iwán Jesús kijtoj:

—Siga katka amejemej ipilowan Abraham, ankichiwajaj ken yéj kichij.

⁴⁰ E' inán amejemen annemiktijnekij iga san nimitzijlijkej yej melá', yej Dios nenextilij. ¡Abraham ayí' ijkón kichij! ⁴¹ Amejemej ankichiwaj ken kichíwa amotaj.

Iwán yejemej kijtojkej:

—Nejemej ayéj nipejpemej. Nikpiáj sesan notajmej, inonwa' Dios.

⁴² Jesús kijtoj:

—Siga melá' iga Dios amotaj, amejemej annenekiaj, iga nej nejtitan Dios. Ayá' niyokawajaj, sino que Dios nejtitan. ⁴³ ¿Te iga ayá' ankentenderowaj yej nikijtowa? Iga ayá' nokta ankikakisnekij notájtól. ⁴⁴ Amejemej amotaj tzitzimi', iwán ankichiwajajajaj ken amotaj kineki. Tzitzimi' nochipa tamiktiá iwán takajkawawa. Ayí' kijtowa yej melá' nokta, wan kuá' takajkawawa momela'nextiá ken iga yéj nokta. Yéjwa' takajkawawa nokta iwán kichíwa iga matakajkawawalo. ⁴⁵ E' nej nimitzijliáj yej melá' iwán amejemej ayá' annecredowaj. ⁴⁶ ¿A'yéj de amejemej wel nenextiliá iga nikchij yej ayékti? Iwán siga nej nikijtowa yej melá', ¿te iga ayá' annecredowaj? ⁴⁷ Yej itatki Dios, kikaki itájtól Dios. E' iga amejemej ayéj de Dios, inón iga ayá' ankikakij notájtól.

Cristo onoyay kuá' aya onoya Abraham

⁴⁸ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Ómpaya ken nikijtowaj iga tej tisamaritanoj‡ iwán tikpiá iyespíritoj tzitzimi'.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—Ayá' nikpiá nisé malespíritoj. Nej nikweyimatiltiá noTaj iwán amejemen annealimpamatij. ⁵⁰ Nej ayá' niktemowa iga maneweyimatiltikan, e' ono' se yej kineki iga maneweyimatiltikan, iwán yéj tajuzgarowa. ⁵¹ Nimitznojma-ijliáj siga agaj kichíwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.

⁵² Iwán judiyojmej kijtojkej:

—An sí nikmatij iga tikpiá malespíritoj. Abraham iwán nochi profetajmej mikikej iwán tej tikijtowa: “Siga agaj kichíwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.” ⁵³ ¿In tej, ix majya sej que to-ikyapatajwewej Abraham? Porque yéj migui', iwán profetajmej no mikikej, ¿a'taj yéj timomachiliá in tej?

⁵⁴ Jesús kijtoj:

—Siga nejsan nimoweyimatiltiá, ijkón ayá' movalerowa. E' noTaj yej neweyimatiltiá, inonsan yej ankijtowaj iga amoDios. ⁵⁵ E' amejemej ayá' ankixmatij. Nej sí nikixmati; iwán siga nikijtój iga ayá' nikixmati, no tewan nitakajkawawas ken amejemej. E' nej sí nikixmati iwán nikchíwa ken yéj kijtowa. ⁵⁶ Abraham, yej amo-ikyapatajmej, pagui' iga kitasnekiá iga niwitziá; iwán kita', iwán poxsan yolpagui'.

⁵⁷ Judiyojmej kijlijkej Jesús:

—Aya tikpiá niga cincuenta años, ¿iwán tikijtowa iga tikita'ya Abraham?

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga kuá' aya teyá Abraham, nej nonoyay.

⁵⁹ Iwán kikuikej te'ti iga kitemiktijayaj Jesús; e' Jesús miyan, iwán kisa' ipan weyitiopan; panoj tatjalan iwán yajki.

‡ 8:48 8:48 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

9

Jesús kachitialtiá se pacha

¹ Kan panotiyaya Jesús, kita' se taga' yej itékiya iga pacha. ² Iwán idiscipolomej kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿te iga an itékiya ga pacha inín taga'? ¿Ix iga itaj o iye' kichijkej yej ayekti, o iga yéj nokta kichij yej ayekti?

³ Jesús kijtoj:

—Ayéj iga yéj kichij yej ayekti, niga itaj niga iye' kichijkej yej ayekti, sino que iga ipan yéj mamonexti yej Dios wel kichíwa. ⁴ Mie'j nono' amowan nia nikchíwati itekipánol yej netitan, iga kuá' yawi tayowatiati, ayágajo' wel tekipanoj. ⁵ Mie'j nono' ipan inín tajli nej kenkuá' niktawíá la gente pan iyalmajmej.

⁶ Kuá' Jesús tami' inín kijtoj, chijcha' talpan wan kichij alín soki' iga ichíjchal, iwán inón soki' kitalilij ipan iyix yej pacha. ⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj ximo-ixpakati ipan ayawalwéj yej itoka' Siloé —Siloé kijtojneki “yej kititankej”.

Pacha yajki iwán mo-ixpaga', iwán kuá' mokuépa', welja tachaya. ⁸ Iwán yej najna'san ichamej iwán yej kixmatiajya iga pacha, kijtojkej:

—¿Ix ayéj inín yej motaliaya iga kitajtaniá tomín?

⁹ Sekin kijtojkej:

—Kena, yéjya.

Sekin sej kijtojkej:

—Ayéj yéj, e' ijkómpasan ken yéj.

E' yej katka pacha kijtoj:

—Nejya yej katka nipacha.

¹⁰ Iwán kitajtankej:

—¿Te mitzchíwilijkej iga wel xitachá?

¹¹ Yéj kijtoj:

—Inón taga' yej itoka' Jesús, kichij alín soki' iwán netalilij ipan noyix iwán ne-ijlij: “Xaj ipan ayawal yej itoka' Siloé iwán ximo-ixpaka.” Nej niajki iwán kuá' nimo-ixpaga', welja nitachá'.

¹² Iwán kitajtankej:

—¿Kan ono' inón taga'?

Iwán yéj kijtoj:

—Anikmati.

Fariseojmej kitajtani' pacha yej achitiá'

¹³ Iwán yej katka pacha kiwigakej iyixtaj fariseojmej. ¹⁴ E' kuá' Jesús kichij soki' iga kachitialtij pacha, inón día katka kuá' mosewilo, ¹⁵ inón iga fariseojmej sej kitajtankej yej katka pacha kén iga ixtapowi'. Yej katka pacha kijtoj:

—Netalilij soki' ipan noyix, iwán nimo-ixpaga' inán welja nitachá.

¹⁶ Sekin fariseojmej kijtojkej:

—Inón taga' yej kichij ijkón, ayéj Dios kititan, iga tekipanowa malej iga día kuá' mosewilo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Kén wel kichíwas milagro se taga' yej ayompa nemi?

Iwán ayá' sansé kijtowayaj, ¹⁷ iwán sej ki-ojpatajtankej inón yej katka pacha:

—Tej, ¿te tikjto'wa de inón yej mitzixtapoj?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej nikijtowa iga yéj profeta.*

¹⁸ E' judiyojmej ayá' kicredowayaj iga inón taga' pacha katka, iwán inán welja tachá, este que kinotzkej itaj iwán iye'. ¹⁹ Iwán kitajtankej:

—¿Ix inín in amopiltzín yej ankijtowaj itékiya iga pacha? ¿Kén iga inán welja tachá?

²⁰ Itaj iwán iye' pacha kijtojkej:

—Nikmatij iga inín nopiltzín, itékiya iga pacha. ²¹ E' ayá' nikmatij ken kichij iga inán welja tachá, niga nō nikmatij a'yéj kixtapoj. Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja, wel imatika mitzipliáj ken kichij iga inán ay'ya pacha.

²² Itaj iwán iye' ijkín kijtojkej iga kimajmawiliayaj judiyojmej, iga judiyojmej motajtoltijkaja iga kikixtiayaj ipan tiopan yej kijtowaya iga Jesús el Mesías. ²³ Inón iga itaj iwán iye' kijtojkej: “Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja.”

²⁴ Iwán judiyojmej sej kinotzkej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Xineojma-ijlikan iyixtaj Dios; nejemej nikmatij iga inón taga' kichijto' yej ayekti.

²⁵ Yej katka pacha kijtoj:

—Nej anikmatij siga kichijto' yej ayekti o ayá', yej sí nikmatij iga nej katka nipacha iwán inán welja nitachá.

²⁶ Sej kitajtankej:

—¿Te mitzchijwilij? ¿Kén iga mitzixtapoj?

²⁷ Yéj kijtoj:

—Nimitzijlijkejakej, e' amejemej ayá' ancredowaj, ¿te iga ankinekij iga sej manikojpa-ijto? ¿Ixtaj nō ankinekij xiktokakan?

²⁸ Judiyojmej kajajwakej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Tej sí tiktoka nokta in inón taga'. E' nejemej niktokaj Moisés.

²⁹ Nejemej nikmatij iga Dios tajtoj iwán Moisés, e' inón taga' anikmatij kan wəłaj.

³⁰ Taga' yej katka pacha kijtoj:

—¡Nej inín sí anikojasi! Amejemej ayá' ankimatij kan wəłaj iwán nej ne-ixtapoj. ³¹ Tikmatij iga Dios ayá' kikaki yej kichijwa yej ayekti, kikákisan yej kiweyimatiááj iwán kichijwaj ken kineki Dios. ³² Nikeman ayí' mokaki iga se yej itékiya iga pacha, agaj wel makixtapo. ³³ Siga katka inín taga' ayá' wəłaj de Dios, awel nité kichijwaya.

³⁴ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Tej yej motékiya iga tikchijto'ya yej ayekti, ¿tikneki xinemachtikan? Iwán kikixtijkej ipan tiopan.

Yej tacháj mochiwaj ken pachamej

³⁵ Jesús kimati' iga kikixtijkej ipan tiopan inón yej pacha katka, iwán kuə' Jesús kasi', kitajtan:

—¿In tej, ix ticredowa ipan iPiltzín Dios?

³⁶ Yej pacha katka kijtoj:

—Nokoko, xine-ijli a'yéj on iga nej manicredo ipan yéj.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Tikíta'ya, nej yej nemi nitatapowa mowan.

³⁸ Iwán inón taga', motankuəketza' itenoj Jesús, iwán kijtoj:

—Niredowa, noTeko.

³⁹ Jesús kijtoj:

* **9:17** 9:17 Xikita glosario “Profeta”.

—Nej niwajaj ipan inin tajli iga maniknexti katiapa yey yekti iwán katiapa yey ayekti. Nej niwajaj iga yey pachamej matachakan, iwán yey iga tacháj, mamochiwakan ken pachamej.

⁴⁰ Iwán sekin fariseojmej yey onoyaj itenoj Jesús, kuá' inin kikakikej, kitajtankej:

—¿In nejemej, no nipachamej?

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Siga amejemej katka ampachamej, Dios ayá' mitzitayaj iga ankichijkej yey ayekti. E' iga ankijtowaj iga antacháj, Dios mitzitaj iga ankichijtokej yey ayekti.

10

Kan mixkuñtilo pan borreojmej

¹ Jesús sej kijlij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijliáj iga yey ayá' kalaki ipan ipuertajyo kólal kan onokej borreojmej, majwa' kalaki se' lado, inonwa' yey tachteki, iwán tamaga iga kikui yey ayéj itatki. ² E' yey kalaki ipan puerta, inonwa' in pastor yey kicuidarowa borreojmej. ³ Yey tacuidarowa pan puerta, kitapowiliá puerta iga makalaki pastor, iwán borreojmej kitajtolkakij. Pastor kinotza ipan itokamej, iwán kikixtiá kólalko. ⁴ Iwán kuá' kikixtija inochi borreojmej, in pastor tapanowa, iwán borreojmej kitokaj iga kitajtolkakij. ⁵ E' ayá' kitokaj se' yey akixmatij, majwa' senchollowaj, iga ayá' kitajtolkakij yey námol.

⁶ Jesús kinextilij kan mamixkuñtikan, e' yejemej akimatikej te kijtojneki.

Jesús yey kiyé'cuidarowa borreojmej

⁷ Inón iga Jesús sej kijlij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijliáj iga nej ken nipuertaj kan kalaki borreojmej. ⁸ Inochi yey walkej achto que nej, inómejwa' yey tachteki iwán tamagaj iga kikuij yey ayéj itatkimej; e' borreojmej ayá' kitajtolkakikej. ⁹ Nej nipuertaj, yey ipan nej kalaki, momanawia, ken tikita inón borrego yey kisa iwán kalaki iwán kasi saka'.

¹⁰ 'Yej tachteki wi' iga san tachteki, tamiktiá iwán tapolowa, e' nej niwajaj iga xiye'onokan nochipa, wan amo mamitzpolokan nité. ¹¹ Nej yey nikye'cuidarowa borreojmej. Pastor yey kiyé'cuidarowa borreojmej este motemaka iga mamiki. ¹² E' yey tekipanowa iga san tataniá, kuá' kita wi' se weyi koyo',* ompa kikajtewa borreojmej, iwán cholowa, iga ayéj pastor iwán iga ayéj itatki borreojmej. Iwán weyi koyo' kitatalochtiá borreojmej, iwán sempapayinij. ¹³ Inón taga' cholowa iga yéj kinékisan tomín, ayéj borreojmej.

¹⁴ 'Nej yey nikye'cuidarowa borreojmej, inón iga nikixmati noborreojmej iwán noborreojmej no ne-ixmatij. ¹⁵ Ijkón ken noTaj ne-ixmati nej no nikixmati noTaj; iwán nej nimotemaka iga manimiki iga noborreojmej. ¹⁶ Nikpiá no se' noborreojmej, yey ayá' ono' ipan inin kólal, iwán nia no nikujligati ipan inin kólal. Ijkón yejemej no netajtolkakiskej, iwán onos sesan kólal iga borreojmej iwán sesan pastor.

¹⁷ 'Inón iga noTaj nechokiliá, iga nimotemaka iga nimiki iga noborreojmej iwán sej ni-ojpa-isas. ¹⁸ Ayagaj wel nemiktiá, sino que nej nimoyokatemaka iga nimiki. Nej wel nimotemaka iga manemiktikan iwán wel sej ni-ojpa-isa. Ijkón netekimá' noTaj.

* **10:12** 10:12 Español: lobo. Lobo ken weyi koyo'.

19 Kua' judiyojmej kikakikej inón tajtolmej, sej moyojyokatijkej. 20 Mia' kijtowayaj:

—¿Te iga ankichiwiliáj caso, yejwa' kipiá maļespíritoj iwán lojtojtito'?

21 E' sekin kijtowayaj:

—Ayagaj yej kipiá maļespíritoj wel ijkón tajtowa. ¿Ix wel se maļespíritoj kixtapowa pachamej?

Judiyojmej ta-ijiyaj

22 Inón vej sektaj, iwán Jerusalén nemi kilwichiwiliayaj weyitiopan. 23 Jesús onoya weyitiopan, iladoj kalten yej itoka' Salomón, 24 iwán judiyojmej kiyawalojkej Jesús, iwán tatajtankej:

—¿Este kēman nikmela'matiskej a'yéj in tej? Siga tej tiCristoj xinenojma-ijlikan nokta.

25 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlijkeja iwán ayá' annecredojkej. Yej ankitaj nikchiwa iga ijkón nokta netekimaka noTaj, inón kimela'nexitiá a'yéj in nej. 26 E' amejemej ayá' ankicredowaj iga ayéj anoborregojmej, ijkón ken nimitzijlijkeja. 27 Noborregojmej netajtolkakij, iwán nej no nikixmatij iwán netokaj. 28 Nej nikchiwa iga nochipa maonokan iwán noTaj, iwán ayagaj nekuilij. 29 Nochi noborregojmej nemá' noTaj, yéj máj kipiá poder que nochi, iwán ayagaj wel kikuiliá yej kipiá ipan ima'. 30 Nej iwán noTaj sesan.

31 Iwán judiyojmej sej kikuikej te'ti iga kipatanaltiliáj Jesús. 32 Iwán Jesús kijtoj:

—Nikchiya mia' yej yekti amo-ixtaj iga ipoder noTaj; ¿iga katiapa de inón yej nikchij anetemitijnekij?

33 Judiyojmej kijtojkej:

—Ayá' niawij nimitztewitij iga tikchij yej yekti, sino que iga timaltajtoj iga Dios; tej titaga' iwán tikijtowa iga tiDios.

34 Jesús kijlij judiyojmej:

—Ipan amoley ijkuilijto' yej Dios kijtoj: “Amejemen andiosmej.” † 35 Tikmatij iga yej kijtowa itajtōl Dios ijkonya nokta, iwán Dios kitokawij diosmej inomej yej kikakikej itajtōl. 36 Siga Dios netapejpen iwán netitan ipan inin tajli, ¿kēn ankijoskej iga nimaltajtoj iga nikijtoj iga nej iPiltzin Dios? 37 Siga ayá' nikchiwa yej kichiwa noTaj, amo xincredokan. 38 E' siga nikchiwa yej kichiwa noTaj, malej ayá' annecredowaj nej, e' xicredokan yej nikchiwa, iga xikmela'matika nokta iga noTaj ono' nowan iwán nej nono' iwán noTaj.

39 Sej kiwigasnekiáj preso, e' Jesús choloj.

40 Iwán Jesús yajki ipan weya' Jordán ikisáyampa tonati', iwán ompa kaw'i, kan Juan tekitabautizarowaya. 41 Mia' gente yajkij kitatoj, iwán kijtowayaj:

—Melá' iga Juan ayá' kichij nisé milagro, e' nochi ken kijtoj Jesús, ómpaya nokta.

42 Mia' kicredoj Jesús ompa kan onoyaj.

11

Miki Lázaro

1 Onoya se taga' yej wetitoya yej itoka' Lázaro. Isiwa-iknimej itoka' María iwán Marta, Lázaro iwán isiwa-iknimej ichamej Betania. 2 Inin María yej isiwa-iknin Lázaro yej wetitoya, ininya María yej kitoyawilij

† 10:34 10:34 Sal 82:6

aceite yey ajwiya' ipan iyikxi toTeko iwán kiwakiltij iga itzónkal. ³ Inomej ome siwatkej tatitankej iga ijkín makijliti Jesús:

—NoTeko, moamigoj yey tikpoxchokiliá, wetito'.

⁴ Kuá' Jesús inón kikagui', kijtoj:

—Inín kokolis ayá' kimiktij, inonwa' iga mamoweyimatilti Dios kuá' monextiá yey yéj wel kichíwa iwán iga nō mamonexti iga nej iPiltzín Dios.

⁵ Malej iga Jesús kipoxchokiliaya Marta, María iwán Lázaro, ⁶ kuá' kijlijkej iga Lázaro wetito', Jesús káwigo' ome día ompa kan onoya. ⁷ Iwán kijlij idiscipolomej:

—Tiakan sej Judea.

⁸ Idiscipolomej kijlijkej:

—Tamachtiani, ikín judiyomej mitztemiktijnekiáj, ¿inán sej tiajneki ompiga?

⁹ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá'taj ankimatij iga día kipiá doce hora? Siga se nejnemi ipan día, ayá' mokxiwiteki iga tawilpan. ¹⁰ E' siga se nejnemi tayowakan, mokxiwiteki iga ayá' tawilpan.

¹¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Toamigoj Lázaro kóchi'ya, e' nia nikixititi.

¹² Discipolomej kijtojkej:

—NoTeko, siga kóchi'ya, inón kitojneki iga yawi achitiatí.

¹³ E' Jesús inín kijtoj iga Lázaro mígui'ya, iwán idiscipolomej kejlantoyaj anka kochtoya. ¹⁴ Iwán Jesús kinojma-ijtoj:

—Lázaro mígui'ya. ¹⁵ Nipaki iga ayá' ompa nonoya, iga ijkón máj yekti iga amejemej xinecredokan. E' tiakan matikitatij.

¹⁶ Iwán Tomás yey kijliáj Kuátej, kijlij sekin yey nō discipolomej:

—Tiakan nō iga matimikikan wan Jesús.

Jesús wel ki-ojpa-ixitiá yey mikto'

¹⁷ Kuá' asi' ompiga, Jesús kimati' iga Lázaro kiwígaya nawí día iga kitokakej. ¹⁸ Betania onoya itenoj Jerusalén, mo-itzttoyaj ken eyi kilómetro; ¹⁹ iwán mia' judiyomej yajkij kipaxalowiltoj Marta iwán María iga kiyolchikawatoj, iga migui' iyiknín. ²⁰ Kuá' Marta kimati' iga Jesús nemi asi, yajki komemawito, e' María kawi' kalijti'. ²¹ Iwán Marta kijli Jesús:

—NoTeko, siga nigaj katka tonoya, noknín ayá' mikiá. ²² E' malej ijkón, nej nikmati iga Dios yawi mitzmakati nochi yey tej tiktajtaniij.

²³ Jesús kijtoj:

—Moknín yawi ojpa-isati.

²⁴ Marta kijtoj:

—Kena, nej nikmati iga yawi ojpa-isati kuá' yey miktókeja ojpa-isaskej ipan último día.

²⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nejwa' in yey nitaojpa-ixitiá iwán yey nitamaka vida. Yey kicredowa ipan nej, malej iga mamiki, ojpa-isas, ²⁶ iwán nochi yey isatokej iwán kicredowaj ipan nej, ayá' mikiskej nikeman. ¿Ix ticredowa yey nikijtowa?

²⁷ Marta kijtoj:

—Kena noTeko, nej nicredowa iga tej el Cristo yey iPiltzín Dios, yey witzia ipan inín tajli.

Jesús choka itenoj kan motoga' Lázaro

²⁸ Kuá' tami' inín kijtoj, Marta yajki kinotzato María yey iyíknimpa iwán ki-ichtaka-ijlij:

—In Tamachtiani nígaja ono' iwán mitznótza.

²⁹ Kuá' María inón kikagui', nimanín moketza' iwán yajki kan ono' Jesús. ³⁰ Jesús aya asiá ipan inón altepe', onoya ompa kan Marta kixnamikito. ³¹ Kuá' kitakej María moketza' iwán kistewa', judiyojmej yej onoyaj chan María iga kiyolchikawaj, kitokakej, yejemej kijtojkej anka yawi kan motoga' Lázaro iga chokati.

³² Kuá' María asi' kan ono' Jesús, motankuaketza' itenoj iwán kijlij:

—NoTeko, siga nigaj tonoya, noknín ayá' mikiá.

³³ Kuá' Jesús kita' iga chokato' María iwán judiyojmej yej iwán walkej, Jesús poxsan moknómati' este kualo' iyalmaj. ³⁴ Iwán Jesús tatajtan:

—¿Kan ankitokakej in Lázaro?

Yejemej kijtojkej:

—NoTeko, xiwiki xikitaki.

³⁵ Iwán Jesús choga'. ³⁶ Judiyojmej kijtojkej:

—Ta' xikitakan ken iga kipoxchokiliaya Lázaro.

³⁷ E' sekin de yejemej kijtojkej:

—In inín yej kitachaltij yej pacha, ¿ix awel katka tejté kichij iga Lázaro amo mamiki?

Ojpa-isa Lázaro

³⁸ Jesús sej choga' iyalmaj, kitechoj animajxapo', inón xapo' tentzaktoya iga se weyite'ti. ³⁹ Jesús kijtoj:

—Xikanakan inón te'ti.

E' Marta yej iyiknín yej migui', kijlij Jesús:

—NoTeko, anka machaya an in noknín, iga kiwigaya nawí día iga migui'.

⁴⁰ E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá' nimitzijlij, siga ticredowa tia tikitati iweyipoder Dios?

⁴¹ Iwán kenakej te'ti kan kitalkaj yej mikto'. Iwán Jesús ajkotachá' ipan cielo iwán kijtoj:

—NoTaj, nimitzmaka gracias iga tinekagui'. ⁴² Nej nikmati iga nochipa tinekaki, e' nikijtoj inín iga inimej gente yej nij onokej makicredokan iga tej tinejtán.

⁴³ Kuá' tami' inín kijtoj, tzájtzi'pa iga kijtoj:

—¡Lázaro, xikisa ompa!

⁴⁴ Lázaro yej miktoyay, kisa', majma-ilpitoya iwán ijikxiilpitoya iga tzótzol iwán xaygatzaktoya iga tzótzol. Jesús kijtoj:

—Xikxixitomakan iwán mayáwiya.

Motajtoltiáj iga kipresojiáj Jesús

⁴⁵ Iwán mia' judiyojmej yej senyajkiw iwán María kuá' kitakej yej kichij Jesús, kicredojkej ipan yéj. ⁴⁶ E' sekin de yejemej yajkiw kitatoj fariseojmej, iwán kipowilijkej yej kichij Jesús. ⁴⁷ Iwán fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motatapowijkej iwán kijtojkej:

—¿Te tikchiwaskej? Inín taga' nemi kichiwa mia' milagro. ⁴⁸ Siga ijkonsan tikajtwaj, nochí gente yawi kicredoti ipan yéj, iwán yej mandarowaj Roma wítzej iga kixixitínakij toweyitiopan iwán topaís.

⁴⁹ E' se de yejemej yej itoka' Caifás yej inón año onoya iga ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Amejemej ayá' ankimatij nité, ⁵⁰ niga ankimatij iga máj yékti mamiki se taga' iga nochí gente, e' amo mapoliwi nochí tokniwan.

⁵¹ E' Caifás ayejsan iga yéj kiyoka-ijtoj; iga yéj katka ijefej sacerdotejmej inón año, kijtoj ijkón iga Dios kitajtólma' iga Jesús yawi mikiti iga inewi judiyojmej. ⁵² Ayejsan iga judiyojmej, sino que yawi mikiti iga makinechko nochi ipilowan Dios yej papayintokej noyan pan tajli. ⁵³ Inón iga este íkuá', yej kimandarowaj judiyojmej motajtoltijkej iga makimiktikan Jesús.

⁵⁴ Inón iga Jesús ay'ya monextiaya iyixtaj judiyojmej, sino que kisa' ipan inón ital Judea iwán yajki itenoy desierto ipan se altepe' yej itoka' Efraín. Iwán ompa kawí' iwán idiscipoloymej.

⁵⁵ Ay'ya wejka iga judiyojmej kichiwaj ilwi' yej kijliáj Pascua,* iwán mia' gente de mia' altepemej yajki Jerusalén iga kichiwaj yej moneki† iga wel makiweyimatiltikan Dios, inín kichiwaj kua' aya pewa iyilwi la Pascua.

⁵⁶ Kitemojtinemiáj Jesús, iwán kua' onoyaj tiopan, mosesepantajtaniáj:

—¿Kén ankijtowaj? ¿Ix wí' an ilwitaj, o ayá'?

⁵⁷ Fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej tatekimakakej iga si agaj kimati kan ono' Jesús, makijto, iga makikitzkikan.

12

Se siwa' kixxipatzowa Jesús

¹ Poliwiao' seis día iga mochiwa ilwi' yej kijliáj la Pascua. Jesús yajki Betania kan chantitoya Lázaro, inón yej ki-ojpa-ixitij kan miktoya. ² Ompa kichijkej tákual iga komemawijkej Jesús; Marta kitajtaliaya tákual, iwán Lázaro se de inomej yej takuajtoyaj iwán Jesús ipan mesa. ³ Iwán María kiwajli' ken medio litro aceite yej ajwiya' yej chijto' de se xochi' yej itoka' nardo, yej poxsan patiyoj iwán kitoyawilij Jesús ipan iyixi, iwán kiwakiltij iga itzónkal. Iwán noyan kalijti' taajwiayaya. ⁴ Iwán Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón, se de idiscipoloy Jesús yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, kijtoj:

⁵ —¿Te iga ayá' monamá' inín yej ajwiya' iga mamopaléwi yej amotapialiáj? Inín ipatiyo ke' se kitaniá ipan trescientos días.

⁶ E' Judas kijtoj inín, ayéj iga kineki mamopaléwi yej amotapialiáj, sino que iga tachteki, como yéj kinechkowaya tomín, kichtekiá yej ompa kenaya. ⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikajtewa, iga yéj nemi machtowia' iga netajtaliliá yej netaliliskej kua' netokaskej. ⁸ Yej amotapialiáj, nochipa onos amowan, e' nej ayá' nochipa nij anepiaskej.

Motajtoltiáj iga makimiktikan Lázaro

⁹ Mia' judiyojmej kimatikej iga Jesús ono' Betania, iwán yajki ompiga, ayejsan iga kitatoj Jesús, no kitatoj Lázaro yej Jesús ki-ojpa-ixitij kan miktoya. ¹⁰ Iwán ijefejmej sacerdotejmej motajtoltijkej iga no yawij kimiktij Lázaro, ¹¹ iga itechko yéj, mia' judiyojmej kikajtejkej iga kitokaj sacerdotejmej iga kitokaja Jesús.

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

¹² Mia' gente yajki Jerusalén iga kilwichiwiliáj la Pascua; ipan se'ya día kimatikej iga Jesús yawi asiti ipan inón altepe'. ¹³ Iwán kimajmatekkej soya' iwán yajki kixnamikitoj Jesús, tzajztitiajkij:

—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios!
¡Maye'tajtolo iga iRrey Israel!

* **11:55** 11:55 Xikita glosario "Pascua". † **11:55** 11:55 Maltiayaj wan kitajtanilijkej perdón. Lev 15

¹⁴ Jesús kasi' se burro iwán tejkej ípan, ken kijtowa kan ijkulijto' itájtol Dios:

¹⁵ Amo ximajmawikan yej anchantitokej ipan altepe' Jerusalén; xikitakan iga wi' moRrey, tejkatiji' ipan se burro.

¹⁶ Kua' inón kichij Jesús idiscipulojmej ayá' kentenderowayaj, e' máj máj kua' Jesús yákiya ipan cielo, kejlánkej iga nochi inón ijkulijtoya de yéj, inón iga ijkón mochij.

¹⁷ La gente yej onoyaj kua' Jesús kinotza' Lázaro xapoko iwán kitakej kén iga ki-ojpa-ixitij, kipowayaj yej kitakej. ¹⁸ Inón iga la gente kixnamikitoj Jesús, iga kimatikej iga kichij inón milagro. ¹⁹ Iwán fariseojmej mosepan-ijlijkej:

—Ankitákeja, awel te tikchiwaj. Ta' xikitakan, nochi gente kitoka Jesús.

Sekin griegojmej kitemowaj Jesús

²⁰ Yajkij no sekin griegojmej iwán inomej gente yej yajkij Jerusalén ilwitaj iga kiweyimatiltitot Dios. ²¹ Inimej griegojmej kitechojkej Felipe, yej de Betsaida, estado de Galilea, iwán kitajtankej:

—Ej, niknekij manikitakan Jesús.

²² Felipe yajki kijlito Andrés iwán iyomextimej yajkij kijlitoj Jesús.

²³ Iwán Jesús kijtoj:

—Ási'ya hora iga iPiltzin Taga' yawij kiweyimatiltitij. ²⁴ Nimitzijliáj siga se iyol trigo ayá' wetzi ipan tajli iwán miki, seguirówasan iga ono sesan; e' siga miki yawi piwiti komati iyol. ²⁵ Yej igánajsan mochokiliá, yawi poliwiti, e' yej ipan inín tajli motemaka iga makisufriro iga nej netoka, nochipa yawi onoti wan Dios. ²⁶ Siga agaj kineki matekipano iga nej, manetoka; iwán kan nej nonos, ompa no onos yej tekipanowa iga nej. Siga agaj tekipanowa iga nej, noTaj yawi kiyé'itati.

Jesús kijtowa iga yawi mikiti

²⁷ 'Inán pox nitayokoxto'; ¿te nia nikijtoti? ¿Ix manikijto: "NoTaj, xinemanawi ipan inín yej yawij nechiwilitij inán"? E' iga inón nokta niwalaj. ²⁸ NoTaj, xikchiwa iga makiweyimatiltikan motoka'.

Iwán moká' se tájtol ipan cielo yej kijtoj:

—Nikchija iga mamoweyimatilti, iwán sej nia nikweyimatiltiti.

²⁹ Yej ompa takaktoyaj, kijtowayaj iga tatikuini', iwán sekin kijtowayaj:

—Se ángel kinotza'.

³⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Ayéj iga nej mokagui' inín tájtol, sino que iga amejemej. ³¹ Amanya nokta, Dios yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inín tajli, iwán aman yawi kikixtitij tzizimi' yej mandarowa ipan inín tajli. ³² Iwán kua' neajkokuiskej ipan cruz, nochi yawi necredoti.

³³ Iga inín yej Jesús kijtoj, kijtoj kén iga yawi mikiti. ³⁴ Iwán la gente kijtoj:

—Kan ijkulijto' la ley kijtowa iga Cristo nochipa onos. ¿Te ígataj tikijtowa iga iPiltzin Taga' yawij kajkokuitij ipan se cruz? ¿A'yéj in inón iPiltzin Taga'?

³⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Yej tawia' ónoso' iwán amejemej, e' ayá' wejkwawas iga onos amowan. Xinemikan miej ankipiajo' inón yej tawia', iga amo mamitztechokan yówal; iga yej nejnemi takomichkan akimati kan yawi. ³⁶ Xicredokan ipan yej mitztawiaj, miej ónogo' amowan, ijkón annemiskej kan taxotalpan.

Kua' tami' inón kijtoj, Jesús yajki kan awel kasikej.

Judiyojmej akicredowaj ipan Jesús

³⁷ Malej iga Jesús kichija mia' milagro iyixtaj yejemej, ayá' kicredojkej ipan yéj ³⁸ iga mamochiwa ken kijkuiloj el profeta Isaías:

NoTeko, ¿a'yéj kicredoj notájtól?

¿A'yéj kinextilij toTeko ipoder? *

³⁹ Inón iga awel kicredowayaj iga ijkín nō kijkuiloj Isaías:

⁴⁰ Dios kipajpachatilij iwán kiyoltakuawilij,

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga makentenderokan iga iyalmajmej,

niga mawitzekan notenōj iga manikachitiltikan.†

⁴¹ Isaías kijtoj inón iga kita' iweyipoder Jesús, iwán tajtowaya de yéj.

⁴² E' malej ijkón, mia' judiyojmej kicredojkej Jesús, este yej máj tayakantokej, e' ayá' momela'nextiayaj iga kimajmawiliayaj fariseojmej iga amo makikixtikān tiōpan. ⁴³ Akicredojkej ipan Jesús iga máj kinekiáj iga la gente makiye'itakān, que Dios makiye'ita.

Itájtól Jesús yawi kijuzgaroti la gente

⁴⁴ Jesús tajtoj recio:

—Yej kicredowa ipan nej, ayá' ipansan nej kicredowa, nō ipan noTaj yej neṭitan. ⁴⁵ Yej nej ne-ita, nō kita yej neṭitan. ⁴⁶ Nej yej nitawía, niwāljaj ipan inín tajli iga yej necredowa amo maono kan takomichkan.

⁴⁷ E' siga agaj kikaki notájtól iwán ayá' kichiwa ken nikijtowa; ayéj nej yej nikjuzgarowa iga nej ayá' niwāljaj iga nitajuzgaroko, sino que iga nitalwaroko. ⁴⁸ Yej aneye'ita iwán ayá' netajtol kui, óno'ya a' kijuzgarowa: notájtól yej nikijtoj, inón yawi kijuzgaroti ipan último día. ⁴⁹ Iga yej nikijtowa, ayá' nejsan niktēnchiwa; noTaj yej neṭitan netekimaka iwán nenextiliá te manikijto. ⁵⁰ Nikmati iga inón yej tatekimaka noTaj, kichiwa iga yej kicredowaj nochipa maonokan wan yéj. Yej nikijtowa, nikijtowa ken noTaj netekimaka.

13

Jesús kixipaka idiscipolojmej

¹ Kua' mostápaya iyilwiyo la Pascua, Jesús kimatiáy iga ási'ya hora iga yawi kikajtewati inín tajli iga yáwiya kan ono' toTaj. Yéj nochipa kichokilij yej kitokatinemiáj, yej onoyaj ipan inín tajli, iwán iga mikis nešis iga kipoxchokiliá inimej yej yéj itatki.

² Nemi cenarowayaj. Ompa nō onoya Judas Iscariote yej ipiltzimpa Simón. Tzitzimi' áchtōya kijlij Judas ipan iyalmaj iga makinexti Jesús iga makikitzkikan. ³ Jesús kimatiáy iga toTaj kima'ya nochi poder, kimatiá iga yéj kititan iwán yawi sej kan ono' Dios. ⁴ Mocketza' kan nemi cenarowa, kikixtij isotantzótzol iwán motajko-ilpij iga toalla. ⁵ Iwán kakij a'ti ipan se xikal iwán pewa' kixipaka idiscipolojmej, iwán kijikxiwatztiajki iga tzótzol yej iga tajko-ilpitoya.

⁶ Kua' asi' itenōj Simón Pedro, Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿ix kajasi iga tej xine-ikxipaka?

⁷ Jesús kijtoj:

—Inán ayá' tikentenderowa yej nemi nikchiwa, e' keman tikentenderoj.

⁸ Pedro kijlij:

* **12:38** 12:38 Is. 53:1 † **12:40** 12:40 Is. 6:10

—Ayí' nimomakas iga xine-ikxipaka.

Jesús kijtoj:

—Siga ayá' nimitzixipaka, awelwa' timochiwa tinodiscipoloj.

⁹ Simón Pedro kijtoj:

—NoTeko, ámosanwa' xine-ikxipaka; no xinemapaka iwán no xinekuapaka.

¹⁰ E' Jesús kijtoj:

—Yej máltijo' kinékisan mamom-ikxipaka iga inoyan ejto'. Iwán amejemen an-ejtokej, malej iga ayá' amonochin.

¹¹ Kijtoj iga ayá' inochin ejtokej, iga kimatiá a'yéj yawi kinextiti iga makikitzkikan.

¹² Kua' tami' ta-ijikxipaga', Jesús sej kakij isotantzótzol, iwán sej kixnan mesa iwán kijtoj:

—¿Ix ankentenderowaj yej nimitzchiwilijkej? ¹³ Amejemen anne-ijliáj iga nej amoMaestroj iwán iga amoTeko, iwán ómpaya iga ijkón anne-ijliáj. ¹⁴ Siga nej amoMaestroj iwán amoTeko, nimitzixipakakej, ijkonsan no amejemen ximosepan-ikxipakakan. ¹⁵ Nej nimitznextilijkej ken xikchiwakan, iga ijkonsan no xikchiwakan ken nimitzchiwilijkej. ¹⁶ Nimitznojma-ijliáj iga nisé tekipanowaní awel mochiwa majya sej que ipatrón, iwán nisé yej kititankej ayá' majya sej que yej tatitan. ¹⁷ Siga ankentenderowaj inin yej nimitzijlijkej iwán ankichiwaj, anyolpaktoskej.

¹⁸ 'Inin ayá' nemi nimitzijliáj amonochin, iga nikye'ixmati aja'yéj niktapejpen. E' yawi mochiwati yej kijtowa kan ijkuilijto': "Yej takua nowan, ne-ijiyay." ¹⁹ Áchtoya inin nimitzijliáj iga kua' mochiwas, amejemen xikmatikan a'yéj nej. ²⁰ Nimitznojma-ijliáj iga yej ki-omemawia yej nej niktitan, nej neomemawia, iwán yej neomemawia, ki-omemawia yej neitan.

Judas yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan

²¹ Kua' tami' inin kijtoj, Jesús poxsan moyolmiktij, iwán kinojma-ijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj, iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekitzkikan.

²² Iwán discipolojmej mosesepantachilijkej iga ayá' kimatiáj de a'yéj nemi tajtoya. ²³ Se de idiscipoloj, yej Jesús kipoxchokiliaya, takuajtoyaj itenoj; ²⁴ iwán Simón Pedro kimanotza' iga kitajtan de a'yéj nemi tajtowa.

²⁵ Iwán inon discipulo máj kina'tejoj Jesús, iwán kitajtan:

—NoTeko, ¿a'yéj?

²⁶ Jesús kijtoj:

—Nia nitapaloti iga tájkol pan, iwán yej nikmakas, inonya nokta.

Iwán tapaloj iga tájkol pan iwán kimá' Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón.

²⁷ Kua' Judas kikui' pan, Tzitzimi' kala' ipan iyalmaj. Iwán Jesús kijtoj:

—Yej tia tikchiwati, xikchiwaya sémiya.

²⁸ E' ni agaj yej kixnantoyaj mesa akimati' te iga ijkón kijlij. ²⁹ Judas kinentiaya kuetaxbojsaj kan kenaya tomin, sekin kijtojkej anka Jesús nemi kijliá iga makikowa tejté yej moneki ipan ilwi' o makimaka tejté yej ayá' motapialiáj. ³⁰ Kua' Judas kikui'ya in pan, kisa'. Íkua'wa' takómiya.

Yej Jesús tatekimaka

³¹ Kua' Judas kisa'ya, Jesús kijtoj:

—Inán monextiá iweyipoder iPiltzin Taga', iwán iweyipoder Dios monextiá ipan yéj. ³² Siga iPiltzimpa Taga' kinextiá iweyipoder Dios, Dios kinextij iweyipoder iPiltzin, iwán inanwa' yáwiya kinextiti.

³³ Nopilowantzitzin, ayo' máj nonos amowan. Amejemen annetemoskej; e' inonsan yej nikijlij judiyojmej, inonsan no nimitzijliáj amejemen: Ayá' wel anyaskej kan nej nia. ³⁴ Nimitzmakaj inin nuevo mandamiento: ximosepanchokilikan. Ijkón ken nej nimitzchokiliáj, amejemen no ximosepanchokilikan. ³⁵ Siga anmosepanchokiliáj, nochi kimatis iga amejemen annodiscipolomej.

Pedro kijtoj iga akixmati Jesús

³⁶ Simón Pedro kitajtan Jesús:

—NoTeko, ¿kan tia?

Jesús kijtoj:

—Kan nej nia; inán awel tinetokas, e' keman tinetokas.

³⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿te iga inán awel nimitztokas? Nej niksentalija noalmaj iga manimiki iga tej.

³⁸ Jesús kijtoj:

—¿Ix melá' iga tiksentalija moalmaj iga timikis iga nej? Nimitznojma-ijliá iga kua' áyapa takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

14

Jesús kijtowa iga yéj ojti yej yawi kan ono' toTaj

¹ Kijtoj Jesús:

—Amo xitayokoxtokan, ximoconfiarokan ipan Dios iwán ipan nej no.

² Ipan íkal noTaj pox ono' kan wel mochantilo, siga ayéj ijkón, nimitzijliayaj katka. Niáo'wa' nikchiwati kan ximochantikán. ³ Kua' niayya iwán nimitzchiwiliskeja kan amonoskej, niwi' sej iga nimitzkuikij, iga kan nonos nej, ompa no xonokan amejemen. ⁴ Amejemen ankimatij kan nia, iwán ankixmatij ojti.

⁵ Tomás kijtoj:

—NoTeko ayá' nikmatij kan tia; ¿kén nikmatiskej in inón ojti?

⁶ Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón ojti, nej yej anitakajkayawa, wan nitamaka vida. Ayagaj wel asi kan ono' toTaj Dios siga ayá' moconfiarowa ipan nej. ⁷ Siga katka xine-ixmatikan, no ankixmatiáj noTaj; iwán inán ankixmátija, iwán ankitákeja.

⁸ Felipe kijtoj:

—NoTeko, xinenextilikánwa' in toTaj, iwán ayo' máj nimitztajtantoskej.

⁹ Jesús kijtoj:

—Felipe, ikyay ninemi iwán amejemen, ¿iwán áyataj tine-ixmati? Yej ne-íta'ya, kita' no toTaj; ¿te ígataj tine-ijliá iga manimitznextilikan toTaj?

¹⁰ ¿Ayá' ticredowa iga nej nisetito' wan toTaj iwán toTaj setito' wan nej? Yej nimitzijliáj, ayá' nejsan niktenchiwa, toTaj yej iwán nisetito', netajtolmaka. Nochi yej nikchiwa, yéjwa' in yej kichijto'. ¹¹ Xinecredokan iga nej nisetito' wan toTaj, iwán toTaj setito' wan nej; siga ayá' annecredowaj, xicredokan ipan yej ankitaj nikchiwa. ¹² Nimitznojma-ijliáj, yej necredowa, yawi no kichiwati yej nej nikchiwa; iwán yawi kichiwati majya sej que nej nikchij, iga nej nia kan ono' toTaj. ¹³ Iwán nochi yej ankitajtaniliskej toTaj iga anmoconfiarowaj nopan, nej nimitzmakaskej, iga ipoder toTaj mamonexti ipan nej yej iPiltzin. ¹⁴ Nej nikchiwas nochi tesan amejemen annetajtaniliskej iga anmoconfiarowaj nopan.

Jesús kijtowa iga kititanis el Espíritu Santo

15 Jesús nọ kijtoj:

—Siga amejemen annehokiliáj, xikchiwakan ken nimitztekimakaj.
 16 Iwán nia niktajtaniłiti toTaj iga mamitztitanilikan se' yej mamitzpalewikan, iwán mamitzjolchikawakan iga nochipa maono amowan:
 17 inin iyEspíritoj Dios yej ijkonya nokta ken tanextiliá. Yej akixmatij Dios awel kipiaskes yej Espíritoj, iga ayá' kitaj iwán akixmatij; e' amejemen ankixmatij iga yéj ono' iwán amejemen iwán nochipa onos ipan amejemen.
 18 Ayá' nimitzsenkokajtewaskej; niwí' sej iga nonos iwán amejemen. 19 Alín poliwi iga la gente ay'ya máj ne-itas, e' amejemen anne-itaskej; iwán iga nej nisato', amejemen nọ an-isatoskej. 20 Íkuá' amejemen ankimatiskej iga nej nisetito' wan noTaj, iwán nej nisetito' iwán amejemen, iwán amejemen ansetitokej wan nej. 21 Yej kimati iwán kichíwa ken nitatekimaka, nesí iga nechokiliá nokta, iwán noTaj kichokilij inón yej nechokiliá iwán nej nọ nichokiliá, iwán nimonextij iyixtaj kén nokta in nej.

22 Judas (ayéj yej kitokawíaj Iscariote) kijtoj:

—NoTeko, ¿te iga tia timonextiti no-ixtajmej iwán ayéj iyixtajmej la gente yej amitzixmatij?

23 Jesús kijtoj:

—Yej nechokiliá, netajtolkaki; iwán noTaj yawi kichokilíti, iwán noTaj iwán nej niwitzej iga nisen-onokij wan yéj. 24 Yej ayá' nechokiliá, ayá' netajtolkui; yej inán nemi nimitzijliáj ayéj nejsan nikyoka-ijtowa, sino que noTaj yej netitan netajtolmaka.

25 'Nemi nimitzijliáj nochi inin miej nónogo' amowan; 26 e' iyEspíritoj Dios yej mitzjolchikawaj, yej toTaj mitztitaniliskej iga makikui notekipánol, yawi mitznexlilitij nochi, iwán mitzejlantiskej inewi yej nimitzijlijkej.

27 'Nej niaya, e' nikchiwas iga xonokan tamelá. Ijkón iga amonoskej tamelá, ayéj ken onokej inomej yej ayá' kixmatij Dios. Amo ximoyolmiktikan niga ximajmawikan. 28 Annekakíkeja iga nimitzijlijkej iga niaya, iwán niwí' sej iga nonoki iwán amejemen. Siga melá' iga annenekij, ampakiáj iga ankimati iga nia kan ono' toTaj iga yéj majya sej que nej. 29 Inin áchtoya nimitzijliáj iga kuá' mochíwas, ximoconfiarokan pan nej.

30 'Ay'ya máj nitajtoj iwán amejemen; iga wí'ya Tzitzimi' yej mandarowa ipan inin tajli. Malej iga nej ni alín awel te nechíwiliá, 31 ijkón nokta yawi mochíwati, iga la gente yej ayá' kixmatij Dios, makimatikan iga nikpoxneki toTaj iwán nikchiwa ken iga yéj netekimá'. Ximoketzakan, matiákanya.

15

Imekayo uva iwán imajmá'

1 Kijtoj Jesús:

—Nejwa' kenkuá' imela'mekayo uva,* iwán noTaj kenkuá' yej kicuidarowa inón imekayo. 2 Nomajmá' yej ayá' takilyowij, kima-jmachijchíwaj; e' yej kita iga taki, kitejtekiá imajmatzitzin kajkan kineki iga máj mataki. 3 Amejemen kenkuá' imajmá' uva yej kitejtekiá imajmatzitzin iwán anye'onókeja iga inón yej nimitzmachtijkej. 4 Ijkón xisetitokan iwán nej, ken nej nisetito' iwán amejemen. Ken imá' uva awel taki iséltisan siga ayá' salijto' ipan imekayo; ijkonsan nọ amejemen, awel ankichíwaj nité yej yékti, siga ayá' ansetitokej wan nej.

* 15:1 15:1 Xikita glosario "Uva".

⁵ 'Nejwa' in *uvajmeka'*, iwán amejemen imajma'. Jej setito' wan nej, nej nisetito' iwán yéj iwán poxsan taki. Siga ayá' amonokej nowan, awel ankichiwaj nité. ⁶ Jej ayá' setito' iwán nej, yawij kitajkalitij, iwán wakis ken tikita imajma' kuawi' jej monejnechkowa iwán kitatiáj.

⁷ 'Siga amejemej ansetitokej iwán nej, iwán ankichiwaj kensan nimitznextilijkej, xiktajtanikan jej ankinekij iwán noTaj mitzmakaskej. ⁸ NoTaj poxsan kiweyimatiltiáj kuá' amejemen ankichiwaj jej yékti, iwán ijkón nesi iga annemela'tokaj. ⁹ Nej nimitzpozchokiliáj ken noTaj nepozchokiliáj; nochipa xikchiwakan ken nimitzijliáj iga nimitzpozchokiliáj. ¹⁰ Siga ankichiwaj ken nimitzijlijkej, nochipa nimitzchokiliskej, ijkón ken noTaj nepozchokiliáj iga nikchiwa jej yéj netekimaka.

¹¹ 'Nimitzijliáj nochi inín iga xipaktokan ken nej, ijkón anmela'paktoskej. ¹² Ininwa' in nimitztekimakaj iga xikchiwakan: ximosepanchokilikan ken nej nimitzchokiliáj. ¹³ Ayagaj máj wel kinextij iga kichokiliáj iyamigojmej sino que yejsan momaka iga mamiki iga yejemej. ¹⁴ Amejemen anmochiwaskkej anoamigojmej siga ankichiwaj jej nimitztekimakaj. ¹⁵ Ay'ya nimitzijliskej iga annosiervoymej, iga siervo ayá' kimati jej kichywa ipatrón. Nimitzijliáj iga anoamigojmej, iga nimitznextilijkeja nochi jej noTaj ne-ijlij. ¹⁶ Ayéj amejemen jej annetapejpenkej; sino que nej jej nimitztapejpenkej iga nimitzijliáj iga xakan iwán xikchiwakan jej yékti ken tikita se uvajmeka' jej poz taki iwán itakilka ayá' nimanín palanis. Ijkón toTaj mitzmakaskej nochi jej ankitajtaniliskej iga anmoconfiarowaj pan nej. ¹⁷ Inín jej nimitztekimakaj iga xikchiwakan: iga ximosepanchokilikan sewo' iwán se'.

Jej ayá' kixmatij Dios kijiya Jesús iwán jej kitokaj

¹⁸ 'Siga jej ayá' kixmatij Dios mitzijiyaj, xikmatikan iga nej achto ne-ijiyakej. ¹⁹ Siga amejemen aya katka ankixmatiaj Dios, jej ayá' kixmatij Dios mitzchokiliayaj, ken kichokiliáj jej de yejemempasan. E' nej nimitztapejpenkej kan amonoyaj itzalan jej ayá' kixmatij Dios, inón iga yejemej mitzijiyaj iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej. ²⁰ Xikejlamikikan inín jej nimitzijlijkej: "Nisé tekipanowani máj mandarowa que ipatrón." Siga nej ne-ijiyakej, amejemen no yawij mitzijiyatij; siga inomej kichijkej ken niknextilijkej, no kichiwaskkej ken ankinextiliskej. ²¹ Nochi inín yawij mitzchwilijitij iga annetokaj, iga ayá' kixmatij jej netitan.

²² 'Siga ayá' niwiztia iga nikpowiliayaj notajtól, ayá' kimatiáj siga kichijtokej jej ayékti, e' inán awel kijtowaj iga ayá' kichijtokej jej ayékti. ²³ Jej nej ne-ijiya, no kijiya noTaj. ²⁴ Ayá' nesia siga kichijtokej jej ayékti siga nej ayá' nikchijka iyixtajmej milagroymej jej ayagaj wel kichywa, e' kitakeja jej nikchij; e' malej ijkón, ne-ijiyaj iwán no kijiya noTaj. ²⁵ E' inín mochij iga mamochiwa ken ikuilijto' ipan iley yejemej: "Ne-ijiyakej malej ayá' nemi nikchiwa jej ayékti."

²⁶ 'Nia niktajtaniliti toTaj iga mamitztitanili iyEspíritoj. Inón iyEspíritoj mitzpalewiáj iwán mitzjolchikawaj iga mitznextiliáj jej mela'ciertoj de nej, ²⁷ iwán amejemen no ankipowaskkej de nej, iga este kuá' pewa' iga nij ninemi, ansenemikej nowan.

16

¹ Jesús kijlij idiscipoloymej:

—Inín nimitzijliáj iga amo xikajtewakan iga ximoconfiarokan ipan nej. ² Yawij mitzkixititij ipan amotiopamej, iwán kuá' agaj de yejemej mitzmiktiskej, yejemej kejlantoskej iga ijkón kichiwaj, nemi kichiwaj ken

Dios kineki. ³ Inín kichiwaskew iga aya kixmatij toTaj niga nej. ⁴ Nimitzijliáj inín, iga kuá' ijkón mochawas, xikejlamikikan iga nej nimitzijlijeja.

Yej kichiwa el Espíritu Santo

'Inín animitzijlijej achto iga nonoya amowan. ⁵ E' inán nia iga manono iwán yej netitan; iwán nisé de amejemen ayá' netajtani kan nia. ⁶ Majwa', amoknomatikej iga yej nimitzijlijej. ⁷ E' ayá' nimitzkajkawawaj: yekti iga manía, iga siga ayá' nia, el Espíritu Santo yej mitzyolchikawaj ayá' wí' iga maonoki amowan; e' siga nia, nia nimitztitanilitij. ⁸ Kuá' yéj wí', yawi kinextiliti la gente iga kichijtokej yej ayekti iwán kinextiliskej iga ono' se ojti kan ye'nemilo iwán iga Dios yawi tajuzgaroti. ⁹ Kichijtokej yej ayekti iga ayá' moconfiarowaj nopan; ¹⁰ kimatiskej katiapa in ye'ojti iga nej nia kan ono' toTaj, iwán amejemen ay'ya anne-itaskej. ¹¹ Kimatiskej iga Dios yawi tajuzgaroti, iga yej mandarowa noyan ipan inín tajli óno'ya iga yawij kicastigarotij.

¹² 'Majo' nimitzijlijnekij, e' amejemen inán aya wel ankentenderowaj. ¹³ Kuá' wí' iyEspíritoj Dios, yéj mitzmachtiskej nochi yej mela'ciertoj, iwán ayá' tajtoj kensan yéj kineki, yawi kijtoti inewi yejsan kikakis, iwán yawi mitzmatilitij nochi yej mochawas. ¹⁴ Yéj yawi neweyimatiliti, iga kikuis yej nej notájtól, iwán mitznexsiliskej amejemen. ¹⁵ Inewi yej kipiá toTaj, notatki nō; inón iga nikijtoj iga el Espíritu kikuis notájtól iwán mitznexsiliskej amejemen.

Yej moknomatij, pakiskej

¹⁶ 'Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij iga nia kan ono' toTaj.

¹⁷ Iwán sekin idiscipulojmej mosepantajtankej se' iwán se':

—¿Ix te an te-ijlijneki iga te-ijliá? “Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij”, iwán te iteki on, “Nia kan ono' toTaj.” ¹⁸ ¿Te an kijtojneki in inón “alín tiempo”? Ayá' tikmatij de te nemi tajtowa.

¹⁹ Jesús kimati' iga kitajtanekekiáj, iwán kijlijkej:

—Nej nimitzijlijej iga poliwi alín iga ayo' anne-itaskej iwán panoj se' alín tiempo sej anne-itaskej. ¿Ix inín in yej anmotajtantokej amejemen? ²⁰ Nimitznojma-ijliáj iga anyawij anchokatij iwán anmoknomatiskej, e' yej akixmatij Dios yawij pakitij. E' malej iga anmoknomatitoskej, anyawij ampakitij. ²¹ Kuá' se siwa' yawi taonoltiti, pilkualoto', iga ási'ya hora; e' kuá' nacéroja xolo' kelkawayaya iga pilkualo', iga pakto'ya iga kíta'ya ixolo'. ²² Ijkón nō amejemen amoknomatij inán; e' nej nimokuepas iga nimitzitikij sej, iwán anyolpakiskej, iwán ayagaj wel mitzkawaltiskej iga ampakij.

²³ 'Ipan inón día ay'ya anejajtaniskej nité. Nimitznojma-ijliáj iga toTaj yawi mitzmakatij inewi yej xiktajtanilikán iga anmoconfiarowaj ipan nej. ²⁴ Este inán ayá' nemi ankitajtanij nité ipan notoka'; xiktajtanikan, iwán mitzmaskej iga ximela'pakikan.

Jesús kitaniliá nochi inón ipan inín tajli

²⁵ Jesús kijtoj:

—Nimitzijlijej nochi inín kan ximixkuijikan, e' yawi asiti hora iga ay'ya nimitzmachtiskej kan ximixkuijikan, iga nimitzmela'tatapowiskej de toTaj. ²⁶ Inón día amejemen ankitajtaniliskej ipan notoka', iwán ayá' nikijtowa iga nia niktajtaniliti toTaj iga amejemen, ²⁷ iga toTaj mitzpoxchokiliáj. Mitzchokiliáj iga amejemen anechokiliáj, iwán ankređojkej iga nej

niwajaj de Dios. ²⁸ Nikisa' iyixtaj toTaj iga niwajaj ipan inin tajli, e' inán nikajtewa inin tajli iga nia sej kan ono' toTaj.

²⁹ Iwán idiscipolomej kijtojkej:

—Inán sí nemi anne-ijliáj yej wel nikentenderowaj, ayejo' kan manixkujtikan. ³⁰ Inán nikitaj iga nochi tikmati, iwán ay' kineki iga agaj mamitzajtani, inón iga nicredowaj iga tiwajaj kan ono' Dios.

³¹ Jesús kijtoj:

—¿Inán ankicredowaja? ³² Pues ásiya la hora, iwán inanya nokta kuá' amejemen ampapayiniskej iwán nijnijiga anyaskej, iwán annesenkokajtewaskej. E' ayá' noselti nonos, toTaj ono' nowan.

³³ Nimitzijliáj inin iga xonokan tamelá iga ansetitokeja nowan. Ipan inin tajli amejemen yawij mitziknochiwatij; e' xiksentalikan amoalmaj ipan nej, nej niktanilija nochi yej ono' ipan inin tajli.

17

Jesús oradowa iga idiscipolomej

¹ Kuá' tami' inin kijtoj, Jesús tachá' cielojkóbapa iwán kijtoj:

—NoTaj, ási'ya hora. Xikweyimati moPiltzin, iga nej yej moPiltzin no manimitzweyimati. ² Puej tej tikchij iga moPiltzin makipiá poder ipan inewi gente, puej tej tikmá' iga wel makijto iga nochi yej tej tikmá' nochipa maonokan wan tej. ³ Iga se maono nochipa mowan, kineki mamitzixmati, tej yej moseltisan timela'Dios, iwán nej Jesucristo yej tej tiktitan.

⁴ 'Nej nimitzweyimati'ija nij ipan inin tajli, iwán niktámija yej tinețitan manikchiwaki. ⁵ NoTaj, inán xinemaka inón poder yej nikpiaya kuá' nonoya mowan kuá' aya teyá' tajli.

⁶ 'Inimej yej tiktapejpen ipan inin tajli iwán tinemá' iga manetokakan, nikmatiltijkeja a'yéj tej. Tejpa katka motatki, iwán tej tinemá', iwán kichijkej ken kijtowa motájtól. ⁷ Inán kimatij iga inewi yej nikpiá, tej tinemá'. ⁸ Puej nikpowilij motájtól yej tej tinemá', iwán yejemen kiyé'kuikej. Kicredójkeja iga tej nokta tinețitan.

⁹ 'Nimitztajtani'ia iga yejemen; ayá' nimitztajtani'ia iga yej ayá' mitzixmatij, sino que iga inomej yej tinemá' iga tej motatki. ¹⁰ Inewi yej notatki, tej no motatki, iwán yej motatki, notatki no; neweyimati'ia iga yejemen moconfiarowaj ipan nej.

¹¹ 'Nej ay'ya máj nonos ipan inin tajli; e' yejemej kena, káwijo' ipan inin tajli, iwán nej nia iga manono mowan. NoTaj yej mitzajasi iga mamitzweyimati'ikan, iga mopoder xikomemawi yej tinemá', iga maonokan sesan iyalmajmej kensan tej iwán nej. ¹² Kuá' nonoya iwamej ipan inin tajli, nicuidarowaya iga mopoder inomej yej tej tinemá', iwán nikomemawiyaj. Iwán nisé de yejemen apoliwi', petz inón yej wajaj iga yawi mela'poliwiti, iga mamochiwa ken kijtowa kan ijkuilijto' motájtól.

¹³ 'Inán nia kan tej tono'; iwán nikijtowa inin miej nóngo' ipan tajli, iga yejemej no mapakikan ken nej nipakto'. ¹⁴ Nej nikpowilijkeja motájtól, e' yej amitzixmatij kijiay yej mitzixmatij, iga yejemej ayo' kichiwaj ken yej ayá' mitzcredowaj, kensan nej no ayá' nikchiwa ken yej ayá' mitzcredowaj. ¹⁵ Ayá' nimitztajtani'ia iga xixixi ipan inin tajli, sino que xikmanawikan iga Tzitzimi' amo makiná'techo yejemej. ¹⁶ Ijkón ken nej ayá' nikchiwa ken yej amitzcredowaj, yejemen no ayá' kichiwaj ken yej amitzcredowaj. ¹⁷ Motájtól mela'ciertoj; xikchiwa iga kuá' kikakij, makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken tej tikneki. ¹⁸ Ken nej tinețitan kan onokej yej ayá' mitzixmatij, ijkón no niktitanij yejemen kan

onokej yej ayá' mitzixmatij. ¹⁹ Niksentaliá noalmaj iga manikchiwa ken tej tikneki. Nikchiwa iga yejemen, iga yejemej no makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken kijtowa motájtól yej mela'ciertoj.

²⁰ 'Ayá' nimitztajtaniliá iga yejémejsan, no iga yej necredóskejo' kua' kikakiskej motájtól yej kipowaskej. ²¹ Nimitztajtaniliá iga yejemej maonokan sesan iyalmajmej kensan tej tinoTaj, tisetitokej. Iwán makipiakan sesan iyalmajmej ipan tejemej, iga yej aya mitzixmatij makicredokan iga tej tinețitan. ²² Nikmakakej inonsan poder yej tej tinemá', iga maonokan ken sesan, ijkón ken tej iwán nej tisetitokej. ²³ Nej nono' ipan yejemen, iwán tej tono' ipan nej, iga yejemej mamela'setiakan, iwán ijkón yej ayá' mitzixmatij, makimatikan iga tej tinețitan, iwán tikpoxchokiliáj yejemej kensan nej tinechokiliá.

²⁴ 'NoTaj, inimej yej netokaj, tej tinemá', nikneki maonokan kan nej nonos, iga makitakan inón weyipoder yej tinemá'; iga tinechokilij desde kua' aya mochíwa inín tajli. ²⁵ NoTaj, yej nochipa tikchiwa yej yekti, yej amitzcredowaj, ayá' mitzixmatij; e' nej nimitzixmati, iwán inimej yej netokaj kimatij iga tej tinețitan. ²⁶ Niknextilíjkeja a'yéj tej, iwán ijkón nia nikchijtoti, iga ken tej tinechokiliá, ijkonsan no yejemen makichokilikan sekin iwán masetitokan wan nej.

18

Kikitzkiáj Jesús

¹ Kua' tami' inín kijtoj, Jesús kisa' iwán idiscipolojmej iga yajkij iyikampa atzin yej itoka' Cedrón. Ompa onoya se huerto kan Jesús kala' iwán idiscipolojmej. ² Iwán Judas yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, no kixmatia inón huerto iga mia' vej Jesús ompa monechkoj iwán idiscipolojmej. ³ Iwán Judas asiko iwán komati soldadojmej iwán sekin policiyajmej* yej tacuidarowaj weyitiopan yej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej, kinentiayaj iyepadajmej,† iwán mechomej iwán candilmej. ⁴ E' Jesús kimatiaya te yawij kichiwilitij, iwán tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

⁵ Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta.

Judas yej nemi kinextia Jesús iga makikitzkikan, ompa no onoya iwán yejemej. ⁶ Kua' Jesús kijtoj: “Nejya nokta”, tzincholojkej iwán wejwetzikej este ipan tajli. ⁷ Jesús sej tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitzijlíjkeja iga nej nokta. Siga nej annetemowaj xikajtewákanya inimej iga mayakan.

⁹ Inín mochij iga mamochíwa yej Jesús kijlij iTaj: “Yej tinemá', nisé ayá' nikpoloj.” ¹⁰ Iwán Simón Pedro kipiaya se espada, kikixtij, iwán kitekilij inakas yej iládojpa iye'ma' se yej itoka' Malco, yej itekipanowaní ijefej sacerdotejmej. ¹¹ E' Jesús kijlij Pedro:

* **18:3** 18:3 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”. † **18:3** 18:3 Xikita glosario “Espada”.

—Xikaki sej moespadaj pan ikajlo'. Siga toTaj kinakis iga mane-iknochiwakan, ¿ix aya'taj mane-iknochiwakan?

Jesús ono' iyixtaj ijefej sacerdotejmej.

¹² Iwán soldadojmej iwán icomandantejmej iwán judiyojmej ipoliciyajmej, kikitzkijkej Jesús iwán kilpijkej. ¹³ Kiwigakej ichan Anás yej imontaj Caifás, yej inón año onoya iga ijefej sacerdotejmej. ¹⁴ Inín Caifás inonsan yej kijlij judiyojmej iga máj yekti mamiki sesan taga' iga inochi gente.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

¹⁵ Simón Pedro iwán se' discípulo kitokatiayaj Jesús. Inón se' discípulo kixmatia' ijefej sacerdotejmej, inón iga kala' iwán Jesús ipan ipatioj ijefej sacerdotejmej. ¹⁶ E' Pedro kaw'i kaltenoj. Inón iga inón sewo' discípulo yej kixmati ijefej sacerdotejmej kisa' iwán tajtoj iwán takotzin yej tacuidaroytoya pan kalten, iwán ijkón iga wel kala' Pedro. ¹⁷ Takotzin kitajtan Pedro:

—¿Ayéj tej se' idiscipuloj Jesús?

Pedro kijtoj:

—Ayéj, ayéj nej.

¹⁸ Puej sektaj katka, tekipanowanimej iwán policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan, titálkej, iwán ompa moskojtoyaj. Pedro no ompa ejkatoya iwamej iga moskojtoya.

Ijefej sacerdotejmej kitajtani Jesús

¹⁹ Ijefej sacerdotejmej pewa' kitajtani Jesús iga de te tamachtiaya iwán aja'yéj idiscipulojmej. ²⁰ Jesús kijtoj:

—Nej nitajtoj iyixtaj nochi gente; nochipa nitamachtij tiopamej iwán ipan weyitiopan yej ono' Jerusalén kan monechkowaj nochi judiyojmej, iwán até nikichtaka-ijtoj. ²¹ ¿Te iga nej tinetajtani? Xiktajtani yej nekakikej, iwán yejemen makijtōkan te nikijtoj. Yejemen kimatij te nikijtoj.

²² Kua' Jesús kijtoj inín, se' policía yej kicuidarowa weyitiopan, yej ompa onoya, kixaygatatzin, iwán kijlij:

—¿Ijkón tiktenkuepilia' ijefej sacerdotejmej?

²³ Jesús kijtoj:

—Siga ayompa nitajtoj, xikijto te nikijtoj yej ayekti; e' siga ompay ken nikijtoj, ¿te iga nemi tinemaga?

²⁴ Iwán Anás kititan Jesús, ilpitiajki kan mandarowa Caifás, yej ijefejpa sacerdotejmej.

Pedro sej kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

²⁵ Miej Pedro ómpasan ejkatoya iga moskojtoya titenoj, kitajtankej:

—¿In tej ayéj se' idiscipuloj Jesús?

Pedro kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá', ayéj nej.

²⁶ Iwán kitajtan itekipanowani ijefejpa sacerdotejmej iparijentej inón taga' yej kinagastajkolojka Pedro:

—¿Ix animitzita' iga iwán tonoya ipan huerto?

²⁷ Pedro kijtoj sej iga akixmati, iwán íkua'ya takuiga' kayo.

Jesús ono' iyixtaj Pilato.

²⁸ Iwán kikixtijkej Jesús ichan Caifás iga kiwigakej ipan palacio kan ono' gobernador yej itōka' Pilato. Íkua' tanestiwitziayay, judiyojmej

ayá' kalakikej ipan palacio igaki' wel kimopaj[‡] iga ompa onokej yej ayéj judiyojmej, iwán ijkón awel cenarowayaj pan iyilwi la Pascua. ²⁹ Inón iga Pilato kisa' iga tajtoj iwamej; iwán kijtoj:

—¿In inín taga' tē kichij yej ayēkti?

³⁰ Yejemej kijtojkej:

—Siga inín katka ayá' kichij yej ayēkti, ayá' katka nimitzwajliguiliayaj.

³¹ Pilato kijtoj:

—Xikuigakan amejemen iwán xikchiwilikan ijkón ken tatekimaka amoleymej.

Judiyojmej kijtojkej:

—E' nejemej nijudiyojmej nemandarówajsan§ nō iwán awel nitateki-makaj iga agaj mamiki.

³² Ijkón mochij yej Jesús kijtoj iga ken iga yawi mikiti. ³³ Pilato sej kala' ipan palacio, kinotza' Jesús iwán kitajtan:

—¿Ix teja in irrey judiyojmej?

³⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix pan tejsan ijkón tinetajtani o agaj mitztatapowij de nej?

³⁵ Pilato kijtoj:

—Tikmati iga ayéj nijudiyoj. Yej mogentejpa iwán ijefejmej sacerdotejmej mitzkawakoj nij no-ixtaj. ¿Tetaj tikchij yej ayēkti?

³⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Kan nirreinarowa ayéj ipan inín tajli. Siga ijkón katka, yej netokaj wel nemanawiyaj iga amo manekitzkikan judiyojmej. E' norreinoj ayá' ono' nigaj.

³⁷ Iwán Pilato kijtoj:

—¿In tejtaj se rey?

Jesús kijtoj:

—Nej nirrey, ken tej tikijtowa. Nej inón iga ninaceroj iwán niwalaj ipan inín tajli iga nikijtoko yej melá' nokta. Nochi yej kixmatij iwán kijtowaj yej mela'ciertoj, netajolkakij.

³⁸ Pilato kijtoj:

—¿Tē iteki in yej mela'ciertoj?

Mojtowa iga miki Jesús

Kua' tami' kitajtajtan, Pilato sej kisa' iga tajtoto iwán judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nej ayá' nikasiliá siga inín taga' kichij yej ayēkti. ³⁹ E' amejemen nochipa ankitekimajkawaj se preso kua' iyilwiyo la Pascua, ¿inán, ix ankinekij manikmajkawa irrey judiyojmej?

⁴⁰ Iwán sej nochi tzajtzikej:

—¡Inón amo xikmajkawa! ¡Xikmajkawa Barrabás!

E' Barrabás se yej tachteki.

19

¹ Iwán Pilato tatekimá' iga makimagakan Jesús. ² Soldadojmej kitālilijkej ipan itzontekon Jesús se corona* de witzti yej kiyawalchijkej iwán kakiltijkej se tzótzol yej este ken tata'chapoti'. ³ Iwán kina'tejojkej iga kijlitoj:

[‡] **18:28** 18:28 Se judío yej onoya wan agaj yej ayéj judío awel kikuaya inón cena yej kijliá la Pascua iga kijtojkej iga yej ayéj judío, Dios akiye'ita, wan ken kimopa iga sen-onokej iwán. Inón iga akalakiáj ipan palacio iga Pilato ayéj katka judío. **§ 18:31** 18:31 Romanojmej mandarowayaj ipan itaj judiyojmej. * **19:2** 19:2 Xikita glosario "Corona".

—¡Nimitzweyimatĩtiáj tej iRrey judiyojmej!
Iwán kixaygatatzinkej.

⁴ Pilato kĩa' sej, iwán kijtoj:

—Ta' xikitakān, nikixtij iga xikmatikān iga ayá' nikasiliá siga kichij yej ayēkti.

⁵ Iwán kĩa' Jesús iwán icorōnaj yej chijto' iga witzti ipan itzontekon iwán kakijtiaya tzótzol yej chĩti' yej este ačhapotĩ'. Pilato kijtoj:

—¡Nija ono' in inĩn taga'!

⁶ Kuā' kitakej ijēfejmej sacerdotējmej iwán policiyajmej, pēwakej iga tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

Pilato kijtoj:

—Puej xikuigākanya iwán xikmiktikān ipan cruz amejemen, nej ayá' nikasiliá siga kichij yej ayēkti.

⁷ E' judiyojmej kijtojkej:

—Nejemen nikpiáj se ley, inōn ley kijtowa iga yawi mikiti, iga igánajsan mojliaya iga yéj iPiltzĩn Dios.

⁸ Kuā' inĩn kiká' Pilato, majya majmawi'. ⁹ Kala' sej al palacio iwán kitajtan Jesús:

—¿Kántaj in tej močan?

E' Jesús até kijtoj.

¹⁰ Iwán Pilato kijtoj:

—¿Iwán aya'taj tinēnōtza? ¿Ix ayá' tikmati iga nej wel nitatekimaka iga mamitzmiktikān ipan cruz iwán wel nō nimitzmajkawa?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Awel tikchĩwa nitē ipan nej siga Dios ayá' kineki; inōn iga yej nij nekawakoj mo-ixtaj, māj kichijkej yej ayēkti que tej.

¹² Desde íkuā' Pilato kitēmowaya ken iga makimajkawa Jesús; e' judiyojmej tzajtzikej:

—¡Siga tikmajkawa, tej ayéj iyamigoj el rey César!† ¡Nochi yej mochiwa rey, mochiwasneki iyenemigoj el rey César!

¹³ Kuā' Pilato inĩn kiká', tatekimá' iga makixtijkān Jesús, iwán Pilato motalij ipan iweyi-asientoj kān mandarowa, ompa kān ipan hebreo itōkā' Gabata, yej kijtojneki piso de te'ti. ¹⁴ Inōn mochiw kuā' kipolowaya se día iga mochiwa iyilwi la Pascua, ken tajkodía. Iwán Pilato kijlij judiyojmej:

—¡Nigaj ono' amorrey!

¹⁵ E' yejemen tzajtzikej:

—¡Mamiki! ¡Mamiki! ¡Xiclaváropa ipan cruz!

Pilato tatajtan:

—¿Ix nikmiktiá ipan cruz amorrey?

E' ijēfej sacerdotējmej kijtoj:

—Nejemen ayá' nikpiáj se' rey, petz iséltisan rey César.

¹⁶ Iwán pilato kentregaroj Jesús iga makimiktikān ipan cruz, iwán yejemej kiwigakej.

Jesús kiclavárowaj ipan cruz

¹⁷ Iwán Jesús kĩa', kiwigaya icruz iga yajki kān itōkā' Kuaomi', ipan hebreo kijliáj Gólgota. ¹⁸ Ompa kiclavárojkej Jesús ipan cruz. Nō kiclavárojkej itēnoj ome tajtaga' ipan sejsé icruz, se de cada lado, Jesús onoya tatajkoyān. ¹⁹ Pilato tatĩtan iga makitalilitij se tajkuĩlōl ipan icruz, yej

† 19:12 19:12 Xikita glosario "César".

kijtowa: “JESÚS DE NAZARET, IRREY JUDIYOJMEJ.” ²⁰ Kan kiclavarojkej Jesús ipan cruz, na'san weyi-altepe' Jerusalén, inón iga mia' judiyojmej kitajoltijkej inón tajkuilol yej ijkulijtoya ipan hebreo, ipan griego iwán ipan latin. ²¹ Inón iga ijefejmej sacerdotejmej kijlijkej Pilato:

—Amo xikijkuilo “iRrey judiyojmej”; máj yekti xikijkuilo “Inín mojliá iga iRrey judiyojmej.”

²² E' Pilato kijtoj:

—Yej nikijkuiloja, ijkonya makawi.

²³ Kuá' kiclavarójeja Jesús ipan cruz, nawí soldadojmej mor-repartirrowilijkej itzotzolmej Jesús. Ijkón nō kichíwayaj wān isotantzótzol, e' como inón tzótzol ayá' sasalijtoya, sesan iga ijkítitoya desde ajko wān este tani, ²⁴ soldadojmej mosepan-ijlijkej:

—Amo matiktzatzayanakan; matik-rifarokan iga matikitakan a'yéj kikuis.

Ijkón mochij ken ijkulijto' itájtōl Dios kan kijtowa: “Motatajkolowilijkej notzótzol iwán kirrifarójekej nosotantzótzol.”[‡] Ijkón kichijkej soldadojmej.

²⁵ Iye' Jesús iwán isiwa-iknín iye' onoyaj itenōj cruz kan Jesús onoya, nō onoyaj María yej isiwa' Cleofas iwán María Magdalena. ²⁶ Kuá' Jesús kita' iye' iwán iná' ono' idiscípoloj yej máj kichokiliaya, kijlij iye':

—Nomáj, inēpa xikita ken mopiltzín.

²⁷ Iwán kijlij inón idiscípoloj:

—Xikneki noye' ken moye'.

Iwán desde íkuá', íchan inón discípulo ki-omemawij María.

Miki Jesús

²⁸ Kuá' nochi panoj inín, Jesús kimati' iga nóchiya mochij, iwán iga mamochiwa ken ijkulijto', kijtoj:

—Nataneki.

²⁹ Ompa onoya se jarro yej tentoya iga xokó'vinoj, iwán kapachojkej tejté yej ken ichka' ipan xokó'vinoj, iwán kilpijkej ipan se ima' kuawi' yej itōka' hisopoš iwán kitenwiltijkej iga makichichina. ³⁰ Kuá' Jesús konij xokó'vinoj, kijtoj:

—Móchija nochi.

Iwán motzompilōj, íkuá'ya migui'.

Se soldado kisolowa Jesús isekatan iga ilanzaj

³¹ Kipolowaya se día iga mochíwa iyilwi la Pascua, iwán judiyojmej ayá' kinekiáj iga animajmej makawikan ipan icruzmej ipan día sábado, iga inón día kipoxweyimatiáj. Inón iga kijlijkej Pilato iga matatekimaka iga makipojpostekilikān iyikximej yej onokej ipan icruzmej iga máj nimanín mamikikan iwán makitemowikanya. ³² Iwán soldadojmej yajkij, iwán kipopostekilijkej iyikximej yej achto taga', iwán se' taga' yej onoya nō ipan icruz iná' Jesús. ³³ E' kuá' kiná'tejojkej Jesús, kitakej iga míkto'ya, inón iga ayá' kijikxipostekikej.

³⁴ E' se soldado kisolōj isekatenōj iga ilanzaj, iwán kisa' esti iwán a'ti. ³⁵ Inín kipowa yej kita', iwán ijkonya ken kijtowa, yéj kimati iga ijkonya nokta yej kijtowa iga amejemen nō xicredokan. ³⁶ Inín mochij iga mamochiwa ken ijkulijto': “Ayá' kipopostekilijkej nisé iyomiyo.” ³⁷ Iwán se' kan ijkulijto' itájtōl Dios kijtowa: “Kitaskej yej kisolōjkej.”

Kitokaj Jesús

‡ 19:24 19:24 Sal 22:18 § 19:29 19:29 Xikita glosario “Hisopo”.

³⁸ Kuꜥ' nochi inín mochij, José yej ichꜥn altepe' Arimatea, kitajtanilij Pilato iga wel makiwiga icuꜥrpoj Jesús iga makitoka. José nꜥ kitokaya Jesús, malej iga ichtákasan iga kimajmawiliaya judiyojmej. Pilato kijlij iga wel kiwiga' icuꜥrpoj Jesús, iwán José yajki kikuito. ³⁹ Asi' nꜥ Nicodemo yej se yówal yajka tajtoꜥya iwán Jesús, kiwajli' ken treinta kilos yej ajwiya', nelijto' iga mirra iwán áloes.* ⁴⁰ Ijkón iga José iwán Nicodemo kikuikej icuꜥrpoj Jesús, iwán kikikimilojkej iga venda yej kakalijto' iga yej ajwiya', ken iga kitekichíwayaj judiyojmej iga kitokaj animajmej. ⁴¹ Ompa kan kimiktijkej Jesús ipan cruz onoya se huerto, iwán ipan huerto onoya se animajtexapo'† yej kichíjkejo', kan aya agaj kitokaj. ⁴² Ompa kakijkej icuꜥrpoj Jesús, iga inón animajtexapo' na'san onoya, iwán pꜥwasnekiáy inón día kuꜥ' mosewiáj judiyojmej.

20

Ojpa-isa Jesús

¹ Ipan domingo, María Magdalena yajki isájpasan posꜥntoj, kuꜥ' takómi-o'; iwán kita' iga ay'ya teyá weyite'ti yej kitentzaktoya animajtexapo'.* ² Iwán motalojtiajki kan ono' Simón Pedro iwán se' discípulo, inón yej Jesús kipoxchokiliaya, iwán kijlijkej:

—¡Kichtékkeja toTꜥko ompa kan onoya ipan animajtexapo', iwán inán atikmatij kan kiwigakej!

³ Pedro iwán sewo' discípulo yajki kan ono' animajtexapo'. ⁴ Iyomextimej mosentalojtiajkij; e' sewo' motaloj máj nimanín que Pedro iwán máj achto asi' kan ono' animajtexapo'. ⁵ Iwán motoloj iga kitachilij, iwán kita' iga ompa ono' tzotzolmej yej iga kikimilijtoya Jesús, e' inón discípulo ayá' kala' este ta-ijti'. ⁶ Iwán Simón Pedro asi' nꜥ iwán kala' ipan animajtexapo'. Yéj nꜥ kita' iga ompa ono' tzotzolmej, ⁷ iwán tzótzol yej iga kikuakimilojkej Jesús, ay'ya onoya sekan iwán se' tzotzolmej, iyokay kimilijtoya. ⁸ Iwán kala' ipan animajtexapo' se' discípulo yej achto asi' iwán kita' nꜥ yej mochij iwán kicꜥꜥdoj. ⁹ Puej aya kentenderowayaj yej kitojwa itájtꜥl Dios iga Jesús ojpa-isas kan miktos. ¹⁰ Iwán inꜥmej discipolomej yajki sej ichꜥmej.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

¹¹ E' María chokatikawi' fuera itꜥnoj animajtexapo' iwán motoloj iga tachá' xapo-ijti'. ¹² Iwán kita' omꜥn angelejmej yej este ijichkati' itzotzolmej, ejꜥwatokej kan kitalkaj icuꜥrpoj Jesús; se ꜥwato' kan katka ikuꜥpan iwán se' iyikxitan. ¹³ Angelejmej tatajtankej:

—In tej, ¿te iga tichokato'?

Yéj kijtoj:

—Iga kiwigakej noTꜥko, iwán anikmati kan kikawatoj.

¹⁴ Tami' kijtoj inín, kuꜥ' tachá' itepotztajpa, ompa kita' Jesús, e' ayá' kimatiá siga Jesús. ¹⁵ Jesús kitajtan:

—In tej, ¿te iga tichokato'? ¿A'yéj tiktemowa?

Yéj kijtoj anka yej kicuidarowaya huerto, iwán kijlij:

—Nokój, siga tej tikuiga' animaj, xine-ijli kan tikawato iga mania manikuiti.

¹⁶ Iwán Jesús kijlij:

—¡María!

* **19:39** 19:39 Mirra iwán áloes kikuikej iga kembalsamarowaj animaj. † **19:41** 19:41 Xikita dibujo pan página 266. * **20:1** 20:1 Xikita dibujo p.

Yéj mokuépa' iwán kijlij ipan hebreo:

—¡Raboni! —yej kijtojneki Tamachtiani.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—Xinémajkawá iga aya nitejkawi kan ono' noTaj. E' xaj iwán xikijli nokniwan iga nia kan ono' noTaj iwán amoTaj no amejemen, noDios iwán amejemen no amoDios.

¹⁸ Iwán María Magdalena yajki kimatiltito discipolojmej iwán kijtoj:

—Nikita' toTeko.

Iwán kijlijkej nochi yej toTeko kijtoj.

Jesús kixnextiliá idiscipolojmej

¹⁹ Inonsan domingo, kuá' tayoway, discipolojmej nechkatoyaj iwán kaltzaktoyaj iga kimajmawiliayaj judiyojmej. Jesús kala' iwán moketza' itajkoyan discipolojmej, iwán kijtoj ijkín:

—¡Tamelá xonokan!

²⁰ Tami' kijtoj inín, kinextilijkej kan kisolojkej, ipan imamej iwán isekatenoj. Iwán yejemen pakikej kuá' kitakej toTeko. ²¹ Iwán Jesús kijtoj sej:

—Tamelá xonokan. Ijkón ken toTaj netitan, nej no nimitztitanij amejemen.

²² Iwán Jesús kipitza' yejemen, iwán kijtoj:

—Manimitzmakakanya iyEspíritoj Dios. ²³ Yej amejemen ankiperdonawiliskej agaj yej kichij yej ayékti, Dios no kiperdonawiliskej; yej ayá' ankiperdonawiliskej, inón Dios no ayá' kiperdonawiliskej.

Tomás kita toTeko iga ojpa-ísa'ya

²⁴ E' Tomás se de inomej doce idiscipoloj, yej kijliayaj Kuátej, ayá' ompa onoya kuá' asi' Jesús. ²⁵ Iwán sekin discipolojmej kijlijkej:

—Nikitákeja toTeko.

E' Tomás kijtoj:

—Siga ayá' nikitaliá imamej kan panoj clawojmej, iwán ayá' nikakiá nomájpil kan kisoloj clawojmej, iwán siga anikakiá noma' kan kisolojkej isekatan, ayá' nicredowa.

²⁶ Kuá' panoj ocho días, discipolojmej sej nechkatoyaj kalijti', iwán íkuá' Tomás ompa no onoya. Malej iga tzajzaktoya kalten, e' Jesús kala', moketza' tajkoyan kan onokej yejemen iwán ijkín kijtoj:

—Tamelá xonokan.

²⁷ Iwán kijlij Tomás:

—Xikaki nigaj momájpil, iwán xikita nomamej; iwán xikuajliga moma' iwán xikaki nosekatan. Amo xiyoltakuakti', sino que xicredo ipan nej.

²⁸ Iwán Tomás kijtoj:

—¡TinoTeko iwán tinoDios!

²⁹ Jesús kijtoj:

—Tomás, inán ticredowa iga tine-ita'. ¡Pakij yej necredowaj malej iga ayá' ne-itaj!

Tejas in inín libro

³⁰ Jesús kichijo' mia' milagro iyixtaj idiscipolojmej, e' ayá' ikuilijto' ipan inín ama'. ³¹ E' inín mo-ijkuiloj iga xicredokan iga Jesús in Cristo, iPiltzin Dios, iga anxicredowaj ipan yéj, wel nochipa xonokan wan Dios.

21

Jesús kixnextiliá siete idiscipolojmej

¹ Kuá' tami' inín, Jesús kixnextilij sej idiscipolomej ipan lagunajten. Inón laguna itoka' Tiberias. Ijkin kichij: ² Sekan onoyaj Simón Pedro, Tomás yej kijliayaj Kuatej, Natanael yej de Caná del estado de Galilea, ipilowan Zebedeo iwán sewo' máj omen discipolomej. ³ Simón Pedro kijtoj:

—Nia nitopojmati.

Yejemej kijtojkej:

—Nejemej no niawij mowan.

Tejkajkej ipan se ákal, iwán yajkij; e' inón yówal ayá' kikitzkijkej nisé.

⁴ Kuá' tanestiwiťziayay, Jesús nesiko ipan aten, e' idiscipolomej ayá' kimatiáj siga yéj. ⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nokniwan, ¿ix achá ankikitzkijkej topoj?

Yejemen kijtojkej:

—Ni se.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmotakan amorredej iladoj moye'kampa amoákal iwán ankikitzkiskej.

Ijkon kichijkej, iwán ay'ya wel kikixtiayaj redej iga komati topoj kipiaya.

⁷ Iwán inón discípulo yej Jesús kipoxchokiliaya, kijlij Pedro:

—¡Inonwa' toTeko!

Kuá' kika' Simón Pedro iga toTeko, motaajakij, iga ayá' kakijtoya itzótzol, iwán momota' atampa. ⁸ Sekin discipolomej asikej ipan playa iwán ákal, kitilantiajkij redej yej kipiaya komati topojmej, puej onoyaj ken cien metros iga aten. ⁹ Kuá' temójkeja ipan ákal kasitoy Jesús kipiá pan iwán nemi kixka se michin pan tékol. ¹⁰ Jesús kijtoj:

—Xikuajligakan achi topoj yej ankikitzkijkejo'.

¹¹ Simón Pedro tejkaj ipan ákal iwán kiwawatatzoj este ipan playa inón redej yej kiwajligaya ciento cincuenta y tres wejweyi topoj; malej iga komati, e' redej ayá' tzayani' ¹² Iwán Jesús kijtoj:

—Xitakuákija.

Iwán nisé de idiscipolomej amixewiaya iga kitajtaniáj a'yéj in yéj, iga kimatiáj iga toTeko. ¹³ Iwán Jesús tana'tejoj, kikui' pan iwán kimajmakakej yejemen; ijkonsan no kichij iwán topoj.

¹⁴ Iga inín eyi veja iga Jesús kixnextilij idiscipolomej kuá' ojpa-isa'.

Jesús tajtowa iwán Simón Pedro

¹⁵ Kuá' tami' takuajkej, Jesús kitajtan Simón Pedro:

—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinechokiliá máj que inimej?

Pedro kijtoj:

—Kena noTeko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xinecuidarowiliwa' noborregoťzitzin.*

¹⁶ Sej kitajtan, iga inín ome vejya:

—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro kijtoj:

—Kena noTeko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregoťmej.

¹⁷ Iga inín eyi veja kitajtan:

—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro moknomati' iga eyi veja kitajtaniáj iga si kichokiliá; iwán kijlij:

* **21:15** 21:15 Kuá' Jesús kijtoj “noborregoťzitzin”, kijtojneki nochi yej ipan kicredowaj iwán kitokaj.

—NoTēko, tej nochi tikmati; tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregoijtitzin. ¹⁸ Nimitznojma-ijliá iga kuá' ti-chokótzino', timotaajakiaya iga tiaya kan tej tikneki; e' kuá' tiwéweja, tikmelawas momá' iwán se' mitztaajakiltij iwán mitzwigas kan ayá' tikneki.

¹⁹ Iga inin kijtoj, Jesús nemi kijtowa kén iga Pedro yawi mikiti iwán ijkón kiweyimatiltij Dios. Iwán Jesús kijtoj:

—¡Xinētoka!

Discípulo yej Jesús kipoxchokiliá

²⁰ Kuá' Pedro tachá' itepotztajpa, kita' iga kitokatiwalaj inón yej Jesús kipoxchokiliaya, inonsan yej ewatoya itenoj kuá' cenarojtoyaj iwán kitajtan: “NoTēko, ¿a'yéj in yej yawi mitznex̄t̄iti iga mamitzk̄itzk̄ikan?”

²¹ Kuá' Pedro kita', kitajtan Jesús:

—NoTēko, in inin ¿tē yawi kipasaroti?

²² Jesús kijtoj:

—Siga nikneki ma-isato este kuá' nej niw̄i', inón tej atikmati. Tej xinētoka.

²³ Iwán mopowa' iga inón discípulo ayá' mikis. E' Jesús ayá' kijtoj iga ayá' mikis, sino que kijtoj: “Siga nikneki ma-isato este kuá' nej niw̄i', inón tej atikmati.”

²⁴ Nejsan in inón discípulo yej nikpowa nochi inin yej nikita', iwán nikijkuiloj. Iwán nikmati iga ayá' nitakajkayawa.

²⁵ Ónogo' máj yej Jesús kichij; siga mamó-ijkuilo katka sejsé sejsé, anka ipan inewi tajli akitoloj amamej yej mo-ijkuiloj. Ijkónyawa'.

Ken kichijkej iyapostolejmej Jesús Hechos

Jesús kijtowa iga wi' el Espíritu Santo

¹ Teófilo yej nimitzpoxye'ita, ipan yej achto nolibro, nimitzijkuilowilij nochi ken iga Jesús kichij wán tamachtij este iga pewa' itekipánol, ² iwán este iga tejkaj ipan cielo. Kuá' aya yawi ipan cielo kitapejpen iyapostolejmej* wán iga el Espíritu Santo kitekimakakej te makichiwakan. ³ Kuá' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, yéj imatika mixnextij iyixtaj yejemej, iwán cuarenta día kixnextilijtoya iga makitakan iga melá' iga isato'. Kitatapowiyaj kén iga reinarowa† Dios.

⁴ Mie' Jesús sen-onoyaj iwán iyapostolejmej kijlij iga aya makisakan Jerusalén, kijtoj:

—Xikchakan este iga maasi yej toTaj kijtoj iga yawi mitzmakatij, ijkón kensan nimitzijlijkej. ⁵ Melá' iga Juan tabautizaroj‡ iga a'ti, e' amejemen ayo' ke' poliwi iga Dios yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁶ Ye' ompa nechkatoyaj iwán Jesús, kitajtankej:

—NoTeko, ¿ix ámanya tikchíwas iga sej iselti mamomandaro topaís Israel?

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Inonwa' ayá' kajasi iga amejemen xikmatikan keman mochiwas, petz toTaj kimati keman yawi kichiwati. Inón yéjsan wel kichíwa. ⁸ E' kuá' el Espíritu Santo onos ipan amejemen, ankipiáskeja poder, iwán ankisaskej iga antatapowaskej de nej. Anyatij Jerusalén iwán noyan ipan estado de Judea, iwán este Samaria,§ iwán este kan máj wejwejka ipan nochi tajli.

⁹ Kuá' tami' kijtoj inón, mie' kitajtachilijtoyaj, Jesús pe' tejkaj iga yajki ipan cielo; iwán se mixti kitzakuako iwán ayo' máj kitakej. ¹⁰ Iwán mie' ajajkotachixtoyaj iga Jesús nemi tejkawi, íkuá'ya nesikoj itenojmej omen tajtaga' yej este ijista' itzotzolmej, ¹¹ iwán kijlijkej:

—Tajtaga' de Galilea, ¿te iga antajtachixtokej ipan cielo? Ininsan Jesús yej amo-ixtaj tejkaj ipan cielo, yawi sej witzeti kensan inán ankitakej yajki.

Apostolejmej kitapejpenaj Matías iga ipatka Judas

¹² Iwán kiskej ipan tepe' yej itoka' Olivojtoj iga yajki Jerusalén. Ayá' pox wejka nejnenkej, ken se kilómetro, ke'san la ley tatekimakaya iga wel manejnemilo ipan día kuá' mosewilo. ¹³ Kuá' asikej Jerusalén, tejkajkej ipan segundo piso ipan kajli kan kawíaj. Ompa onoyaj Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yej Alfeo ipiltzin, Simón yej ipartidoj nacionalista, iwán Judas yej iyiknin Jacobo. ¹⁴ Nochi yejemej nochipa monechkowayaj iga oradowayaj iwán iyikniwan Jesús iwán María yej íye'pa Jesús iwán sekin siwatkej.

¹⁵ Inomej días Pedro moketza' tajkoyan kan nechkatokkej ken ciento veinte yej kitokaj toTeko, wán kijtoj:

¹⁶ —Nokniwan, sányasan mochiwaya yej ijkuilijto' yej el Espíritu Santo áchtoya kitajtolmá' David, iga tajtoj de Judas yej kojkuiltij inomej

* **1:2** 1:2 Xikita glosario "Apóstol". † **1:3** 1:3 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". ‡ **1:5** 1:5 Xikita glosario "Bautizar". § **1:8** 1:8 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

vej kikitzikey Jesús. ¹⁷ Judas tejémempa katka, iwán tisentekipanojtoyaj iwán. ¹⁸ Yéj kikowa' se tajli iga inón tomín vej kimakakej iga kichij vej ayekti, iwán ompa tzontoktiajki, este talaxpoxoni', kisa' nochi ikuitáxkol. ¹⁹ Kua' vej chantitokej Jerusalén kimatikej, kitokawijkej inón tajli Acéldama, vej ipan itajtölmej vejemen kijtojneki Tajli vej Esyoj. ²⁰ Iga ipan Salmos kijtowa ijkín:

Íkal makawi iselti,
ayo' agaj mamochanti ompa.

Iwán kijtowa nõ:

Se' makikui vej yejpa katka itekipánol.

²¹ 'Nigaj iwán tejemej onokej tajtaga' vej nemiáj nochipa iwán tejemej kua' toTeko Jesús onoya towán, ²² este iga Juan kibautizaroj iwán este iga tejkaj ipan cielo. Yekti iga se de vejemej mamoseñili wán tejemej iga nõ makipowa iga ojpa-isa' toTeko Jesús.

²³ Iwán kitapejpenkej omén de vejemej: Matías wán José vej nõ kipiaya se' ome itoká': Barsabás iwán Justo. ²⁴ Ijkín kitenewijkej Dios:

—NoTeko, tej vej tikixmati nochi noalmajmej, xinexñilikan de inimej omén katiapa tiktapejpena ²⁵ iga matekipano ken apóstol, vej katka itekipánol Judas vej kipolój iga kichij vej ayekti iwán yajki kan kajasi.

²⁶ Iwán kichijkej rifa iwán kitanij Matías. Iwán desde íkuá' mosetiliya iwán inomej once apóstolejmej.

2

Asi el Espíritu Santo

¹ Kua' asi' iga mochiwa ilwi' vej kijliáj Pentecostés,* nochi vej kitokaj Jesús, sékansan onoyaj. ² Kua' kikakikej wejtikuñiko vej walaj ipan cielo ken se ejeka' vej pox tajpalej. Iwán nawatitoya nõyan kalijti' kan ejewatoyaj. ³ Iwán nesiko ken tilengua, xoxotato ipan sejsé sejsé de vejemej. ⁴ Iwán el Espíritu Santo asi' ipan vejemen, iwán pe' tajtojkej ipan sese'pa tájtöl kensan el Espíritu Santo kitajtöltiyaj.

⁵ Inomej días Jerusalén onoyaj judiyojmej vej kitekiweyimatiñtiyay Dios, vej nõyan walkej ipan paismej. ⁶ Kua' kikakikej tatikuñto', monechkolo' iwán ayo' kimatiáj te kichawayaj, iga kikaktokej nemi tajtowaj ipan sejsé itajtölmej vejemej. ⁷ Madmiradojkej, iwán este moyolmajtijkej, iwán mojliayaj:

—In inimej, ¿ayejtaj de Galilea in vej nemi tajtowaj? ⁸ ¿Kéntaj welij tikakij nemi tajtowaj ipan sejsépa totájtöl? ⁹ Nigaj onokej vej walkej Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto iwán tajli vej itoká' Asia, ¹⁰ Frigia iwán Panfilia, Egipto, wán altepemej África vej ono' iyikan Cirene. Nõ vej walkej Roma vej nigaj chantitokej; sekin de vejemej mela'judiyojmej, sekin vej kicredojkej ken kicredowaj judiyojmej. ¹¹ Onokej nõ vej walkej Creta iwán Arabia; e' tonochin tikakij ipan totajtölmej tepowiliáj vej Dios kichawa vej pox yekti.

¹² Inochin moyolmajtijtoyaj este ay'ya kimatiáj te kichawayaj, iwán motajtaniáj:

—¿Nochi inin, te an kijtojneki?

¹³ E' sekin kipinajtiyay iwán kijtowayaj:

—Inimejwa' tawamej.

Pedro kitatapowiá la gente

* 2:1 2:1 Xikita glosario "Pentecostés".

- 14 Iwán Pedro moketza' iwán inomej once apostolejmej; kijtoj recio:
 —Judiyojmej iwán nochi yej anchantitokej Jerusalén; xikmatikan iwán xikye'kakikan inín yej nia nimitzijliti. 15 Inimej ayá' tawamej ken amejemen ankijtowaj, ¿ix ayá' ankijta' iga yowáltigo'? Las nuevejo'.
 16 Ininwa' nemi mochiwa yej el profeta† Joel íkyaya kijtoj ijkín:
 17 Kijtoj Dios; kuá' ayo' wejka iga nitajuzgaroki, nia nikmakati noEspíritoj nochi gente, amookichpilowan iwán amosiwapilowan nia niktajtolmakatij, iwán chokomej kitaskej yej nej Dios niknextiliskej, iwán yej wewetkej temikiskej.
 18 Inomej días nikmakas noEspíritoj tajtaga' wan siwatkej yej netokaj, iwán yawij tajtotij de nej.
 19 Nia niknextiti nopoder ajko ipan cielo, iwán tani ipan tajli onos yej tanextilia: esti, ti'ti iwán mixti de pokti.
 20 El sol ay'ya tawij, iwán metzti‡ mochiwas ken tikita esti, inón mochiwas kuá' aya asi inón día kuá' poxsan majmawiloj iga wi' toTeko.
 21 E' nochi yej kitenewiá itoka' toTeko, momanawiskej.
 22 'Noknimej yej no an-israelitajmej, xikakikan yej nia nimitzijliti: Dios kiye'ita' Jesús yej ichan Nazaret. Iwán amo-ixtaj Jesús kichij mia' milagro, iwán yej pox yekti iga Dios kipalewij. Inín amejemen ankimátija.
 23 Dios kejlantoya desde ikya iga Jesús makiknochiwakan wan mawetzi pan imamej yej kijiay. Amejemen ankikitzkijkej iwán ankikawatoj ipan imamej tajtaga' yej poxsan ayompa nemij, wan kimiktijkej Jesús ipan cruz. 24 E' Dios sej kixitij, ijkón iga kikixtij kan miktoya, porque Jesús wel ojpa-isa' kan miktoya. 25 El rey David tajtoj ijkín de Jesús: Nochipa toTeko ono' no-ixtaj; iga yéj ono' noná', nité anekuekuechkaltia.
 26 Inón iga nipoxyolchikajto' iwán nitakuika iga nipakto', malej iga se día nimikis, niye'ono' iga nimoconfiarowa ipan Dios.
 27 Ayá' tinekajtewas kan ono' yej miktokej; ayá' no tiknekis iga nej yej nochipa nimitzweyimatiltia, mapalani nonakayo.
 28 Tinenextilij ojtimej yej newiga kan wel niye'onos, iwán poxsan niyolpakis iga tonon' nowan.
 29 Pedro no kijtoj:
 —Nokniwan, nochi kimati iga to-ikyapatajwewej David migui' iwán motoga', iwán este inán tikmatij kan tokto'. 30 E' David yajki profeta, iwán kimatitoyay iga Dios kinojma-ijlij iga ipan se de ipilowan ipilowampa yawi kisati Cristo§ yej yawi mochiwati rey. 31 Inón iga David, este ikay kenkuá' kitztoyay, kijtoj iga Cristo yawi ojpa-isati iwán ayá' kawis kan onokej yej miktokej iwán ayá' palanis inakayo. 32 Pues Dios ki-ojpa-ixitij ininya Jesús, iwán inón nonochimej nikmela'itakej. 33 Jesús yajki ipan cielo iga Dios kiwiga' iwán motalij iladoj iye'ma', iwán toTaj Dios kimá' iyEspírito Santo kensan kijtoj. Inín yej inán amejemen nemi ankijta' iwán ankikakij wi' de yéj. 34 E' ayéj David yej tejkaj ipan cielo; puej yéjsan kijtoj ijkín: ToTeko kijlij noTeko:

† 2:16 2:16 Xikita glosario "Profeta". ‡ 2:20 2:20 Metzti: luna. § 2:30 2:30 Xikita glosario "Cristo".

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,
³⁵ este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

³⁶ 'Amonochimej an-israelitajmej, xikmatikan iga inon Jesús yej ankimik-tijkej ipan cruz, Dios kitajij iga mamochiwa toTeko iwán iga mamochiwa Cristo.

³⁷ Kuá' inon kikakikej, pox moknomatikej iwán kitajtankej Pedro iwán sekin apóstolejmej:

—Nokniwan, ¿te wel manikchiwakan?

³⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichiway yej ayekti wan xikna'techokan Dios iwán ximobautizarokan sejsé de amejemen ipan itoka' Jesucristo, iga mamitzperdonarowilikan yej ankichijkej yej ayekti; iwán Dios mitz-makaskej iyEspíritu Santo. ³⁹ ToTeko Dios mitzijliáj, iga inin mitz-makaskej amejemen iwán amopilowan, iwán inomej yej wejka onokej; sanké' toTeko kinotzas.

⁴⁰ Ayejsan ijkón tanonotza' Pedro, majo' no tanonotza' ijkín:

—Ximomanawikan iga Dios amo mamitziknochiwakan ken kiknochiwaskej inomej yej kimiktijkej Jesús.

⁴¹ Yej kitajtolkuilij Pedro, mobautizarojkej; yej íkuá' kicredojkej Jesús, asi' este ken tres mil. ⁴² Iwán inochin kichiwayaj kensan apóstolejmej kinextiliayaj, iwán sesan iyalmajmej kipiayaj, sekan kichiwayaj la Santa Cena* wan sen-oradowayaj.

Ken iga nemij yej achto kitokaj Jesús

⁴³ Iwán inochin madmiradojkej iga kitayaj iga Dios kinextiaya ipoder ipan apóstolejmej kuá' kichiwayaj mia' milagro. ⁴⁴ Iwán inochin yej kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj iwán nochi yej itatkimej kisempiyaj. ⁴⁵ Iwán kinamakayaj nochi yej itatkimejpa, iwán itominyo mopartirowiliayaj ke'san iga se kipolowa. ⁴⁶ Iwán nochipa monechkowayaj weyitiopan,† iwán sentakuayaj ichamej sekin, inochin paktoyaj iwán ayagaj moweyimatiá. ⁴⁷ Kiweyimatiñtiayaj Dios iwán nochi gente kiyé'itaya yej kichijtokej; iwán toTeko cada día kichiwaya iga makomatiakan yej momanawijkej iga moconfiarojkej ipan Jesús.

3

Kachitialiá se yej awel nejnemi

¹ Pedro iwán Juan nemi senyayaj weyitiopan tiota' las tres, iga inon hora nokta kitenewiyaj Dios. ² Ompa tiopan onoya se taga' yej itekiya nokta iga awel nejnemi, nochipa katka kikapwatij tiopan, ipan kalten yej itoka' Monsajti' iga kitajtaniliaya tomin yej ompa kalakiáj. ³ Kuá' inon yej awel nejnemi kita' Pedro iwán Juan iga nemi kalakij tiopan, kitajtanilijkej tomin. ⁴ Entonces Pedro iwán Juan kitachilijkej inon yej awel nejnemi, iwán Pedro kijlij:

—Xinetachilikan.

⁵ Yej awel nejnemi tachixtikisa', yéj kijtoj anka yawij kimakatij tejté. ⁶ E' Pedro kijtoj:

—Anikpiá plata niga oro, e' yej nikpiá nia nimitzmakati: Jesucristo yej de Nazaret nochi wel kichiwa iwán yéj netitan, inon iga nimitzijliá, ximoketza wan xinejnemi.

* **2:42** 2:42 Xikita glosario “Santa Cena”. † **2:46** 2:46 Xikita glosario “Weyitiopan”.

⁷ Pedro, kikitzkilij iye'ma' iwán kiketza', iwán íkuá'san tojtomi' inochi iyikxi. ⁸ Iwán inón yej awel nejnejmi witóni'pa iga moketza', iwán pe'ya nejnen, senkalákkeja tiopan iwán Pedro wan Juan, wíwítontinemiá iwán kiweyimatiltijinemiá Dios. ⁹ Nochi kitakej iga nejnemiaya iwán kiweyimatiltiaya Dios. ¹⁰ Kixmatiáj iga inonya taga' yej motaliaya ipan tiopan ikaltenyo yej itoka' Mõnsajti' iga kitajtaniá tomín, iwán poxsan madmiradojkej wan moyolmajtijkej iga inón kitakej.

Pedro kitatapowiá la gente ipan tiopan icorredoryo

¹¹ Inón yej awel nejnejmiá, ayo' kinekiá makikajtewa Pedro iwán Juan, iwán nochi gente madmiradojkej iwán yajkij weyitiópampa kan ikaltenyo yej itoka' Salomón kan yejemen onoyaj. ¹² Inón kita' Pedro, kijtoj:

—Nokni mej yej nõ an-israelitajmej, ¿te iga anmoyolmajtiáj? ¿Te iga nejemen annetachiliáj kenkuá' nejemej nikachitiltijkej inín taga'? ¿Ix nikachitiltijkej iga nejemej niwelitij o iga niye'nemij iyixtaj Dios? ¹³ Ayéj ijkón, majwa' inõnsan iDios to-ikyapatajwan Abraham, Isaac iwán Jacob kichij inín iga kipoxye'ita Jesús yej iPiltzín. Inón Jesús yej amejemen ankijiyakej iwán ankikawatoj ipan ima' Pilato yej gobernador. Kuá' Pilato kinekiá makimajkawa, amejemen ayá' ankinekikej. ¹⁴ Amejemej katka xiktajtowilikán iga makimajkawakan Jesús yej ayá' kichij yej ayékti, majwa' ankijtojkej iga makimajkawakan se' taga' yej tamiktij. ¹⁵ Ijkón iga ankimiktijkej inón yej temaka vida. E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, inón nejemej niknojma-itakej. ¹⁶ Iga nimoconfiarowaj iga Jesús wel nochi kichíwa, achitiá' inín taga' yej inán ankítaj iwán ankixmatij. Igasan nimoconfiarowaj ipan Jesús inón nokta iga mela'achitiá' in inín taga' yej ono' amo-ixtaj.

¹⁷ 'Nokniwan, nikmati iga kuá' amejemen iwán yej mitzmandarowaj ankimiktijkej Jesús, ayá' ankimatiáj te nemi ankichíwayaj. ¹⁸ E' ijkón Dios kichij iga mamochíwa ken ikya kijtojkej profetajmej iga Cristo yawij kíknochíwatij. ¹⁹ Inón iga xikajtewákanya iga ankichíwaj yej ayékti wan xikna'techokan Dios, iga mamitzperdonarowilikán yej ankichijkej yej ayékti. Iwán toTeko kichíwas iga xiye'onokan. ²⁰ Iwán Dios nõ mitztitaniliskej Jesús yej el Cristo yej íkyaya kitapejpen iga mitztitaniliayaj. ²¹ Malej iga inán Jesucristo káwiso' ipan cielo este que Dios makiyejye'tali nochi, ken kijtoj ipan iprofetajmej yej ye'nemikej yej ikay onoyaj. ²² Ijkón Moisés kijlij to-ikyapatajwan: "ToTeko Dios yawi mitztitanilitij se profeta yej de amejémempa, ijkón ken nej netitan. Xikchíwakan nochi yej yéj mitzijliskej, ²³ iga nochi yej ayá' kitajtolkuis inón profeta, ay'ya wel onos kan onoskej ipilowan Dios."

²⁴ 'Iwán nochi profetajmej desde Samuel iwán yej despueja tajtojkej, nõ kijtojkej yej inán nemi mochíwa. ²⁵ Yej Dios kijlij profetajmej iga kichíwas, inón iga amejemen xiye'onokan. Dios kichij se pacto iwán to-ikyapatajwewetkej, kuá' ijkín kijlij Abraham: "Nej nikchíwas iga pan mopilowan ipilowampa, nochi gente yej onokej ipan inín tajli maye'onokan." ²⁶ Kuá' Dios ki-ojpa-ixitij iPiltzín, amejemej achto mitztitanilijkej iga mamitzjolchikawakan iwán iga xikajtewakan iga ankichíwaj yej ayékti.

4

Pedro iwán Juan onokej iyixtaj yej mandarowaj

¹ Mij Pedro iwán Juan t̄atapojt̄oyajo' iwán la gente, asikej sacerdot̄ejmej iwán saduceojmej* iwán ij̄efej policiyajmej† yej kicuidarowaj weyitiopan.

² Kuesitoyaj iga Pedro iwán Juan tan̄extilijtoyaj iga kena, ojpa-isaskej yej miktokej iwán in̄on mon̄extij kua' ojpa-isa' Jesús. ³ Kikit̄zkijkej Pedro iwán Juan e' iga tīota'ya katka kiwigakej ipan cárcel, iwán senyówal ompa onoyaj, kikixtijkej este iga tanesi'. ⁴ E' mia' yej kikakikej yej kipojtoya Pedro, kicrēojkej; iwán yej kitokaj Jesús masi' ken cinco mil, petz tajt̄aga'san iyoka siwatkej.

⁵ Ipan se'ya día, monechkojkej Jerusalén ij̄efejmej judiyojmej, totajwewetkej yej mandarowaj iwán yej tamachtiaj ipan la ley. ⁶ Ompa no onoya Anás yej kimandarowa sacerdot̄ejmej, Caifás, Juan, Alejandro, iwán inewi iyikniwán sacerdot̄ejmej yej mandarowaj. ⁷ Iwán kikuitoj Pedro iwán Juan, iwán kitalk̄ej tajkoyan, iwán ijk̄in kitajtankej:

—¿A' mitzijlijkej iga wel antamachtiaj ijk̄in? ¿A'yéj mitzmakakej poder iga wel antaachit̄ialtiaj?

⁸ Iwán el Espíritu Santo kitajtolmá' Pedro, kijtoj:

—Amejemen yej anmandarowaj, iwán notajwewetkej de Israel: ⁹ ya que amejemen ann̄ejatjanij te iga nikch̄iwilijkej yej yekti in̄in taga' yej wetitoya iwán ankinekij xikmatikan kén iga achitia', ¹⁰ niknojma-ijtowa amo-ixtaj iga makimati nochi israelit̄ajmej, iga in̄in taga' yej to-ixtaj ono', achitia' iga ipoder Jesucristo de Nazaret, in̄on Jesús yej amejemej ankimiktijkej ipan cruz iwán Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. ¹¹ Amejemej yej ken ankalch̄iwaj, in̄in Jesús ken se te'ti yej ankitajkalkej, e' in̄in te'ti kitakej iga majya sej yekti iwán kikuik̄ej iga ipan pewa' iga mochij kajli. ¹² Petz Jesús wel tem̄anawia'; iga Dios tet̄itanilij Jesús iwán ateyi se' ipan in̄in tajli, yej ipan wel timomanawiaj.

¹³ Kua' yej mandarowaj kitakej iga Pedro iwán Juan pox tajtolmatij, madmir̄ojkej iga kimatiáj iga Pedro wan Juan, namolmej yej ayá' pox momachtijkej; wan kicrēojkej iga nemiáj wan Jesús. ¹⁴ Ompa ejkatoya iwán yejemen in̄on taga' yej achitia', in̄on iga awel te kijliayaj.

¹⁵ Entonces kitekimakakej Pedro iwán Juan iga mak̄isakan kan monechkowaj yej mandarowaj iga kinekiáj yejémensan makawikan iga matatapowakan. ¹⁶ Kijtowayaj:

—¿Te yej tiawij tikch̄iwilit̄ij in̄imej tajtaga'? Nochi de Jerusalén kimatij iga kichijkej in̄in milagro, in̄on awel tikijtowaj iga ayá'. ¹⁷ E' iga ayo' máj map̄iwi in̄in tájt̄ol ipan altepe', matikmajmajtik̄an iga ayo' agaj makipowilik̄an de Jesús.

¹⁸ Iwán kinotzkej, kitekimakakej iga ayo' nokta matajt̄okan niga mata-machtik̄an de Jesús. ¹⁹ Pedro iwán Juan kijtojkej:

—Amejemen, ¿kén ankitaj?, ¿ix máj yekti iyixtaj Dios manimitzta-jtolkuilik̄an amejemen o maniktajtolkuilik̄an Dios? ²⁰ Puej nejemej awel nikajtewaj iga nikijtowaj yej nikitakej iwán nikakikej.

²¹ Iwán yej mandarowaj kimajmajtijkej Pedro wan Juan iwán kimajkajkej. Akasikej kén iga wel makiknoch̄iwakan iga nochi gente kiweyimat̄iltiaya Dios iga in̄on taga' yej achitia'. ²² In̄on taga' yej ipan yéj mochij milagro iga achitia', kipiayay máj de cuarenta años.

Yej kitokaj Jesús kitajtaniliaj Dios iga makipalewik̄an

²³ Kua' Pedro iwán Juan kimajkájkeja, yajkij kan onokej yej kicrēowaj Jesucristo, iwán kipowilijkej inewi yej kijtojkej ij̄efejmej sacerdot̄ejmej

* **4:1** 4:1 Xikita glosario "Saduceo". † **4:1** 4:1 Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan".

iwán wewetkej yej mandarowaj. ²⁴ Kua' inón kikakikej, inochin kisentewijkej Dios, kijtojkej:

—NoTeko, tej tiDios yej tikchij cielo, tajli, lámar iwán inewi yej ono'.
²⁵ Tej iga moEspíritu Santo tiktajtolmá' David yej mitztoka, kijtoj:

¿Te iga kuejkuesiwilo ipan pajsmej,

iwán la gente kejlamikij iga kichiwaj yej ayekti yej niga kipalewiáj?

²⁶ Reyejmej yej onokej ipan inin tajli inochin monechkojkej,

yej mandarowaj ipan altepemej mosenechkojkej,

yajkij icontraj toTeko wan icontraj Cristo yej kititan.

²⁷ 'Melá' iga nigaj ipan inin altepe' mosenechkojkej Herodes[‡] iwán Poncio Pilato iwán la gente de Israel iwán yej ayéj de Israel, motalkej icontraj moPiltzin Jesús yej tej tiktapejpen iga marreinaro. ²⁸ Iga inón, yejemej kichijkej nochi yej tej tikejlantoya iga ijkón yawi mochiwati. ²⁹ NoTeko xikita iga nemiktijnekij iwán xinepalewikán iga amo manimajmawikán iga manikpowakán motájtól. ³⁰ Iwán iga mopoder maachitiakán yej wetitokej iwán mamochiwa weyi milagrojmej ipan itoka' moPiltzin Jesús yej ayí' kichij yej ayekti.

³¹ Kua' tami' oradojkej, ompa kan nechkatoyaj takuekuechka'; iwán inochimej kipiayaj nokta el Espíritu Santo, iwán ay'ya majmawikej iga kipowaj itájtól Dios.

Nochi yej kipiayaj isentatkimej

³² Nochi yej kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj. Ayagaj motatkinekiá tejté yej kipiaya, majwa' inewi yej kipiayaj, kijtowayaj iga nochi isentatkimej. ³³ Iwán apostolejmej kipowilijkej nochi gente iga toTeko Jesús ojpa-isa', iwán kicredojkej. Dios poxsan kipalewiayaj inochimej. ³⁴ Ateyá ni agaj de yejemen yej amakipiá tejté, iga inochimej yej kipiayaj italmej o ikalmej kinamakayaj, iwán itominyo kiwigayaj ³⁵ iwán kimakayaj apostolejmej, iwán yejemej kimajmakayaj nochi tokniwan sanké' kipolowayaj. ³⁶ Ijkón kichij se levita[§] yej itoka' José, yej naceroj ipan tajkótal* yej itoka' Chipre. Apostolejmej kitalilijkej José se' itoka', kitokawijkej Bernabé, yej kijtojneki Yej Tayolchikawa; ³⁷ inin taga' kipiaya se ital iwán kinamá', iwán itominyo kikawilito apostolejmej.

5

Ananías iwán Safira kichiwaj yej ayekti

¹ E' se taga' yej itoka' Ananías iwán Safira yej isiwa', kinamakakej italmej.
² Inin taga' kikui' achi inón tomin, iwán achi kikawilitoj apostolejmej ken tikita achonya nokta iga kinamakakej. Iwán isiwa' nochi kimatiá. ³ Iwán Pedro kijtoj:

—Ananías, ¿te iga kala' Tzitzimi' ipan moalmaj iwán tikne' xikajkayawa el Espíritu Santo iga tikui' achi itominyo inón tajli yej tiknamá'? ⁴ ¿Ix ayéj motatki katka in tajli? Iwán siga tiknamá', ¿ix ayéj motatki no in tomin? ¿Te iga ijkón tikchij? Ayéj nejemej annejakayajkej, Dioswa' in tikne' xikajkayawa.

⁵ Kua' inón kika' Ananías, mikiwétzi'ya. Iwán nochi yej kimatikej, poxsan majmawikej. ⁶ Iwán asikej sekin chokomej, kikimilojkej iga tzótzol iwán yajkij kitokatoj.

[‡] 4:27 4:27 Xikita glosario "Herodes". [§] 4:36 4:36 Xikita glosario "Levita". * 4:36 4:36 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

7 Panoj ken eyi horas, kalakito isiwa' Ananías, yéj aya kimatiá iga mígui'ya iwéj. 8 Pedro kitajtan:

—Ta' xine-ijli, ¿ix achón iga ankinamakakej in amótal ke' ankijtowaj?

Iwán siwa' kijtoj:

—Kena, achón.

9 Iwán Pedro kijlij:

—¿Te iga anmotajtojtijkej iga ankinekikej xikajkawakan iyEspíritu toTéko? Ta' xikita, ne wítzej yej kitokatojay mowéj; inán tej nō yawij mitzwigatij.

10 Iwán íkuá'san miktiwetzi' iyikxitenoj Pedro. Kuá' kalakkej chokomej kasitoj siwa' míkto'ya, iwán kikixtijkej iwán kitokkej itenoy iwéj. 11 Iwán inochimej yej kicredojtoyaj Jesucristo iwán nochi yej kimatikej yej mochij, poxsan majmawikej.

Dios kichíwa mia' milagro

12 Iga Dios kipalewij apostolejmej, kichíwayaj mia' milagrojmej iyixtaj la gente. Inochin yej kicredowayaj toTéko monechkowayaj weyitiopan, itenoy puerta yej itoká' Salomón. 13 Ni agaj yej ayá' kicredowaya Jesucristo mixewiáya iga masen-onokan iwamej, e' la gente poxsan kiye'itayaj inomej toknijmej. 14 Yej kicredowayaj toTéko, majya miakiayaj, tajtaga' iwán siwatkej. 15 Este kikixtiayaj ipan calle yej wetitokej, kitekayaj ipan tapech iwán ipan peta', iga kuá' panoj Pedro, malej itónal maasi ipan sekin de yejemej. 16 Iwán mia' nō yej najná'san iyaltepemej, yayaj Jerusalén, kiwigayaj iyenfermojmej iwán yej kinkochijtoyaj malespíritojmej iwán nochi achitiakej.

Pedro wan Juan kiwigaj preso

17 Iwán ijefej sacerdotejmej iwán nochi saduceojmej yej íwan onoyaj, kixitayaj apostolejmej. 18 Iwán kikitzkijkej apostolejmej iwán kipresojujkej. 19 E' se iyángel* toTéko yajki tayowakan kitapowilitoj cárcel, iwán kikixtijkej, kijlijkej:

20 —Xakan, ximoketzatij weyitiopan iwán xiktatapowitij la gente ken iga wel manejnemikan ipan iyojwi Dios.

21 Iga inón kikakikej, ipan se'ya día isájpasan kalakkej weyitiopan iwán pewakej tamachtijkej.

E' ijefej sacerdotejmej iwán yej íwan ompa onoyaj, kinechkojkej nochi yej kimandarowaj israelitajmej, iwán tatekimakakej iga mamokuiti apostolejmej kanki' onokej carcelijti'. 22 Kititankej policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan. E' kuá' asitoj ipan cárcel, akasíkejo', iwán mokuepkej iga tamatiltitoy. 23 Kijtojkej:

—Nikasitoj cárcel ye'tzakto' iwán ipan kalten ejejkatokej policiyajmej. E' kuá' niktapojkej, ompa ayagaj onoya.

24 Kuá' inón kikakikej ijefej sacerdotejmej iwán ijefej policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan iwán inomej sacerdotejmej yej nō mandarowaj, mojliayaj: atikmatij kēman tamatis inín. 25 Íkuá' asito se taga' iwán kijtoj:

—Tajtaga' yej ankakijkaj ipan cárcel onókeja weyitiopan, némiya tamachtíaj.

26 Ijefej policiyajmej iwán policiyajmej yej takuidarowaj, yajkij kikuitoy tamelá iga kimajmawiliayaj la gente iga wel kitemiktiáj. 27 Kuá' kaxititoy, kiwigakej iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej, iwán ijefej sacerdotejmej kijlij apostolejmej:

* 5:19 5:19 Xikita glosario "Ángel".

28 —Nejemen nimitzijlíjkeja iga ayo' nokta xitamachtikan yej kichij Jesús. ¿Iwán te ankichijkej? Amejemen antamachtijtinénkeja noyan Jerusalén iwán ankinekij xinepantikan iga nejemej nikmiktijkej inón taga'.

29 Iwán Pedro iwán sekin apostolejmej kijtojkej:

—Máj yekti manikchiwakan ken kijtowa Dios, que manikchiwakan ken kijtowaj tajtaga'. 30 IDios to-ikyapatajwan, ki-ojpa-ixitij Jesús; inón yej ankiavarojkej ipan se cruz iga ankimiktijkej. 31 Dios kiwiga' ajko iwán kitajlij iladoj iye'ma', kitajlij iga mamandaro iwán matasalvaro. Ijkon israelitajmej wel makikajtewakan iga ayompa nemij iga Dios makiperdonaro yejemej. 32 Inón nejemej niknojma-itakej iwán nimitzpowiliáj, iwán no mitznextiliáj el Espíritu Santo. Inón Espíritu, Dios kimaka yejsan kichíwa ken yéj kijtowa.

33 Kuá' inón kikakikej, kuejkuesiwikej iwán kinekiáj makimiktikan. 34 Iwán ompa kan nechkatoyaj yej mandarowaj onoya se fariseo† yej itoka' Gamaliel yej tamachtiá ipan iley Moisés, inón taga' poxsan kiye'itayaj. Moksetza' iwán kijtoj iga achi alín makisakan apostolejmej. 35 Iwán Gamaliel kijlij yej mandarowaj:

—Nokniwan de Israel, cuidáj tejté ankichiwiliáj inimej tajtaga'. 36 Xikejlamikikan ken ikya kichij Teudas, yéj kiyolmakatoya iga mamandaro. Iwán kitokakej ken cuatrocientos tajtaga'; e' yéj kimiktijkejsan, iwán nochi yej kitokayaj papayinikej iwán ompa nochi tami'. 37 Máj despuéj, kuá' nemi mocensarolo, Judas yej de Galilea poxsan mia' kinechkoj yej kitokayaj; e' yéj no kimiktijkej, iwán yej kitokayaj inochimej papayinikej. 38 Inón iga nimitzijliáj iga xikajtewakan kama manemikan inimej tajtaga', amo te xikchiwilikan. Porque siga nemi kichiwaj kensan yejemen kineki, yawisan tamiti. 39 E' siga kichiwaj yej Dios kineki iga mamochiwa, amejemen awel te ankichiwiliskej. Achi xitamajmawilikan, amo santá' ankikuejkuesojtoskej Dios.

40 Iwán nochi kitajtolkuilij inón taga'. Iwán kinotzkej apostolejmej, kimagakej iwán kitekimakakej iga ayo' máj matatapowakan ipan itoka' Jesús; iwán kimajkajkej. 41 Iwán apostolejmej kiskeja iyixtaj yej mandarowaj, poxsan paktiajkij iga Dios kita' iga wel kiyowíáj kuá' kinkochijkej iga moconfiarojkej ipan Jesús. 42 Iwán nochipa tamachtiayaj iwán kipowayaj itajtol Jesucristo. Yayaj ipan weyitiopan, iwán no tamachtijtinemiáj ipan kajlimej.

6

Kitapejpenaj siete diaconojmej

1 Iwán inón vej yej kitokaj Jesucristo nemi máj miakiayaj. Iwán yej tajtowaj hebreo* nochipa tamajmakayaj tákual. Iwán yej tajtowaj griego motelwijkej wan yej tajtowaj hebreo. Kijtojkej iga kuá' momajmakayaj tákual, ayá' kiye'atenderowaj siwatkej yej tajtowaj griego yej mikikeja iwewejmej. 2 Iwán inomej doce apostolejmej kinechkojkej nochi yej kitokaj Jesús iwán kijtojkej:

—Akajasi iga manikajtewakan iga nikpowaj itajtol Dios iga san tákual manikmajmakakan tokniwan. 3 Inón iga nokniwan, xiktapejpenakan siete tajtaga' yej ankitaj ye'nemij, iwán yej kimatij te kichiwaj, iwán yej kipiáj nokta el Espíritu Santo iga yejemen makichiwakan inín tekipanol. 4 Nejemen niktenewijtoskej Dios, iwán nitamachtijtoskej ipan itajtol.

† 5:34 5:34 Xikita glosario "Fariseo". * 6:1 6:1 Xikita glosario "Hebreo".

⁵ Iwán nochi kiye'itakej yej kijtojkej apostolejmej. Iwán kitapejpenkej Esteban, se taga' yej poxsan moconfiarowaya ipan Dios, iwán kipiaya nokta el Espíritu Santo. No kitapejpenkej Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas iwán Nicolás de Antioquía yej ayéj judío, yéj íkyaya kicredoj ken iga tanextiliayaj judiyojmej. ⁶ Iwán kiwigakej itenoj apostolejmej, yejemej kitajlikej imamej ipan itzontekomej inomej siete toknimej iwán ki-oradowilijkej.

⁷ Iwán itájtōl Dios mia'ya nemi kicredowaya, iwán yej kitokaj Jesús poxsan miakiakej ompa Jerusalén. Este no mia' sacerdotejmej yej judiyojmej kicredojkej Jesús.

Kipresowiáj Esteban

⁸ Dios kimá' poder Esteban iga makichīwa milagrojmej iga la gente makicredokan Jesús. ⁹ E' sekin judiyojmej yej asij tiopan yej itōka' "Esclavojmej yej itekomej kimajkájkeja", iwán sekin yej de Cirene, de Alejandria, de Cilicia, de Asia, pewakej iga motenkitzkiáj iwán Esteban. ¹⁰ E' awel kitajlikej iga el Espíritu Santo kipalewij Esteban iga kimá' tájtōl yej ómpaya nokta ken kijtoj. ¹¹ Iwán inomej kixtawakej sekin iga maki-jtōkan iga Esteban maltajtowa iga iley Moisés, iwán maltajtowa iga Dios. ¹² Ijkón kichijkej iga makuejkuesiwikan la gente iwán nochi wewetkej yej mandarowaj iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán ki-onkawijkej Esteban; kikitzkijkej iwán kiwigakej iyixtaj kan monechkowaj yej kimandarowaj nochi judiyojmej. ¹³ Iwán no kitemojkej yej tapantiáj, kijtojkej:

—Inín taga' atami iga maltajtowa iga inín toweyitiopan kan moweyimati Dios, iwán tajtowa icontraj iley Moisés. ¹⁴ Nikakikej kijtojto' iga Jesús de Nazaret yawi kixitinati inín weyitiopan iwán yawi kipatati ken tiktekichiwaj ken Moisés tenextilij iga matikchīwakan.

¹⁵ Yej mandarowaj iwán nochi yej ompa ewatoyaj, kuá' kitachilijkej Esteban, kitakej iga ixaya' kenya se ángel.

7

Esteban motajtowiliá

¹ Ijefej sacerdotejmej ijkín kitajtan Esteban:

—¿Ix melá' iga ijkón?

² Iwán yéj kijtoj:

—Nokniwan iwán annotajwewetkej, xinekakikan yej nia nimitzijlitij. Inón toDios yej nochi wel kichīwa, kixnextilij to-ikyapatajwewej Abraham kuá' onoya ipan tajli yej itōka' Mesopotamia, kuá' aya yawi mochantiti altepe' Harán. ³ Iwán Dios kijlij: "Xikajtewa mótal iwán mokniwan iwán xaj ipan inón tajli yej nej nia nimitznexiliti." ⁴ Iwán Abraham kisa' pan país yej itōka' Caldea iwán yajki mochantito altepe' Harán. Kuá' Abraham mi'ya' itaj, Dios sej kikixtij ompa iwán kiwajli' kan inán amejemen anchantitokej. ⁵ E' ayá' kimá' ital yej ma-itátkipay; ni alín nokta ayá' kimá' kan wel mataksa. E' Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochiwas itatki, iwán kuá' míkisya, kawis iga ipilowan ipilowampa, malej íkuá' Abraham aya kipiaya ipilowan. ⁶ Iwán Dios kijlij iga yej ipilowan ipilowampa yatij mochantitij ipan se' tajli yej ayéj itatkimej. Ompa yawij onotij iga esclavojmej iwán kinkochitoskej cuatrocientos años. ⁷ Iwán Dios no kijlij: "Nej nia nicastigaroti yej mitzesclavojtiliskej. Iwán mopilowan ipilowampa yawij kiasatij ompa, iwán witzej neweyimatiltikij nigaj." ⁸ Dios

motajtołtij iwán Abraham, kimá' inón costumbre yej mojliá circuncisión* iga manesi iga motajtołtij iwán. Inón iga kuá' Isaac kipiaya ocho días iga naceroj, Abraham kicircuncidaroj, iwán ijkonsan nō kichij Isaac iwán ipiltzın yej itoka' Jacob. Iwán ijkonsan nō kichij Jacob iwán ipilowan, inomej doce ipilowan yej mochiķkej iga tetajmej ipan nación de Israel.

⁹ Inomej ipilowan Jacob yej yajķij to-ikyapatajwan kijiyaķej itzoyomej yej itoka' José, iwán kinamakakej, iwán inomej yej takojķej kiwiķakej Egipto. E' Dios onoya iwán José ¹⁰ wan kimanawij kuá' kiknochiwayaj. Dios kinextilij ken wel makichıwa iga wel makiye'ita Faraón el rey de Egipto. Inón iga Faraón kitalıj José iga mamochıwa gobernador ipan Egipto iwán nō mandarowaya çan Faraón.

¹¹ 'Iwán poxsan apistajtiá' iwán tayokoyayaj noyan ipan ital Egipto iwán Canaán, wan totajwan akasiajo' te kikuayaj. ¹² Kuá' Jacob kimati' iga Egipto ono' trigo, kitıtan ipilowan yej to-ikyapatajwan matakowatij. Ijkón iga achto vej yajķij Egipto. ¹³ Entonces kuá' se' vej yajķij yejemen, José motenxıtonya iyıxtaj iyikniwan, wan íkuá'ya el rey Faraón kimati' katiapa itaj wan iyikniķej José. ¹⁴ Iwán José tatıtan makikuitij Jacob yej itajpa iwán inochi iyikniwan; iga inochimej masi' setenta y cinco. ¹⁵ Ijkón iga Jacob yajķi mochantıto Egipto iwán ompa migui', iwán ompa mikikej nō ipilowan yej to-ikyapatajwan. ¹⁶ Iwán iyomiyomej Jacob kiwiķakej ipan tajli yej itoka' Siquem, iwán kitokakej ipan animajtexapo' yej Abraham kikowilij ipilowan Hamor.

¹⁷ 'Kuá' ayo' wejķa iga mochiwas yej Dios kijlij Abraham iga yawi kichıwati nokta, judiyojmej poxsan piwiķej Egipto. ¹⁸ Ompa Egipto pe' mandaroj se' rey yej akıxmatiá José. ¹⁹ Inın rey kikajķayaj totajwan iwán kiknochiķkej, kitekimakakej iga makisenkokajtewakın seli' choollın iga mamımiķikan.† ²⁰ Íkuá' naceroj Moisés. Yej kuá' séligo', Dios poxsan kiyey'ita'. Itaj iwán iye' kiskaltijķej eyi mes ompa ichamej. ²¹ Kuá' tatekimakakej iga kikajtejķeķa iselti iga mamiki, isiwapiltzın el rey de Egipto kasi' iwán kiskaltij ken ipiltzın. ²² Inón iga Moisés momachtij ken momachtıaj egıpciojmej. Yej mandarowaya poxsan iwán nochi ken tatekimakaya mochiwaya.

²³ 'Kuá' kipiaya cuarenta años, Moisés yajķi kipaxalowilıto iyikniwan, inomej yej de Israel. ²⁴ Ompa kita' se egıpcio kimagatoya se yej iyikniķejpa. Iwán kimanawıto iwán kimiktij inón egıpcio yej tamagatoya. ²⁵ Yej kijtoj anka iyikniwan kimatisķej iga Dios kitıtan iga makimanawıkan, e' yejemen ayá' kimatikej. ²⁶ Iwán ipan se'ya día, Moisés kasito omen israelita nemi momagaj, iwán kitakawaltıayaj, kijlijķej: “¿Te iga anmomagaj? Esi de amejémempasan.” ²⁷ Kuá' kiká' inón yej tamagatoya, este kiyagatopej Moisés, kijlij: “Tej ayagaj mitztalıj iga tijefej o tijuez iga xinetakawaltıkan. ²⁸ ¿Ix tikneķi nō xinemikti ken yalwa tikmiktij inón egıpcio?” ²⁹ Kuá' Moisés inón kiká', choloj iwán yajķi mochantıto ipan tajli yej itoka' Madián. Ompa onoya ken yej wejķachanej iwán kipiá' omen ipilowan.

³⁰ 'Kuá' pánoķa cuarenta años, Moisés onoya ipan desierto‡ iná' tepe' yej itoka' Sinaí. Ompa kınnextilij se ángel ipan se wıztako' yej wewelontoya. ³¹ Moisés momajtij iga inón yej kitztoya, iwán kuá' kitechoj iga makiye'ita, kiká' itajtol toTeko, kijlij: ³² “Nej yej iDiospa amo-ikyapatajwewetķej, Abraham, Isaac, iwán Jacob.” Iwán Moisés kuekuechkatoya iga majmawiá, iwán ayo' miķewıaya iga kitachıliaya. ³³ Iwán toTeko kijlij: “Xikıxti moga'

* 7:8 7:8 Xikita glosario “Circuncisión”. † 7:19 7:19 Ex 1:22 ‡ 7:30 7:30 Xikita glosario “Desierto”.

vej tikakijto', porque nij kan titaksato', nej nono'. ³⁴ Nikitzto' ken iga kiknochiwaj nogentej vej onokej Egipto, nikaki iga este tejtenaj. Inon iga niwalaj iga nikmanawikoj. Inan xiwiki iga nia sej nimitztitaniti Egipto."

³⁵ 'Malej iga yejemen kimalijlijkej Moisés, kuá' kijlijkej: "¿Ayéj mitztalij iga tijefej o tijuez?" E' Dios kititan ken jefe iga makimanawiti igentej. Kititan iyangel makixnextiliti Moisés ipan witztako'. ³⁶ Moiseswa' in vej kikixtij Egipto to-ikyapatajwan. Yéj kichij milagro ompiga Egipto iwán ipan inon Chilti' lámár iwán ipan desierto kan nemiáj cuarenta años.

³⁷ Inonsan Moisés kijlij israelitajmej: "Dios yawi mitztitanilitij se profeta vej de amejemempasan, ken nej netitan. Xikakikan vej yéj mitzijliáj."

³⁸ Inin Moisés vej onoya iwán la gente ompiga ipan desierto, iwán el ángel vej kinotza' ipan tepe' Sinaí. Iwán onoya wan to-ikyapatajwan, Moisés vej kimakakej itajtól vej tamaka vida iga tejemej sej matemakakan.

³⁹ 'E' inomej totajwan ayá' kinেকে makichiwakan ken kijtowa, majwa' kinekiáj sej mamokuepakán Egipto. ⁴⁰ Iwán kijlijkej Aarón: "Niknekij xinechwilikan diosmej iga mateojkuiltijtiakan tejemej. Porque atikmatij te kichij inon Moisés vej tekixtij Egipto." ⁴¹ Iwán kichijkej ken se torojtzin iga idiosmej iga makiweyimatiltikan, iwán kikuikéj mia' yolkamej iga kimiktijkej tepostorotzin iwán yejemen pakikej iga kichijkej inon. ⁴² Iwán Dios kikajtej yejemen, kismakákeja iga makiweyimatiltikan sitalimej. Ijkin ijkuilijto' ipan ilbroj profetajmej:

Amejemen de Israel, ¿ix amejemen ankimiktijkej yolkamej iga annemakakej ofrenda kuá' amonoyaj ipan desierto cuarenta años?

⁴³ ¡Ayá'! Majwa' ankinentiayaj ikuetaxtiopan dios Moloc, iwán ankinentiayaj sitalin vej kijliáj dios Renfán.

Inomej imágenes vej amejemensan ankichijkej iga xikweyimatiltikan.

Inon iga niawij nimitzkixtij kan amonokej; nimitzwigaskej este iyikampa país de Babilonia.

⁴⁴ 'Ipan desierto to-ikyapatajwan kipiayaj se kuetaxtiopan§ kan kanayaj inon ome patachte'ti kan ijkuilijtoya la ley. Inon kuetaxtiopan kichij Moisés kensan Dios kinextilij iga makichíwa. ⁴⁵ To-ikyapatajwan kimakakej inon kuetaxtiopan ipilowan iwán kaxitijkej este nigaj. Senwalkej iwán Josué iga kitalkuilikoj se' gente vej nigaj chantitoyaj. Inomej gente Dios kikixtij iga kimakakej ital totajwan. Ijkonya iga kawiko inon kuetaxtiopan este iga mandaroj el rey David. ⁴⁶ Dios poxsan kiye'ita' el rey David iwán yéj kine' makichiwili se íkal Dios vej iDiospa Jacob, kan wel maono. ⁴⁷ E' rey Salomón in vej kichij Dios íkal. ⁴⁸ Malej iga Dios vej kipoxpiá poder, ayá' mochantiá ipan tiopamej vej kimachíwajpa tajtaga'. Ken kijtoj se profeta:

⁴⁹ Ipan cielo nimotaliá iga nimandarowa, iwán ipan tajli nimokxitetoniá.

¿Katiábapa nókal nechwiliskej?

¿Kan wel nimosewíj?, kijtowa toTeko.

⁵⁰ ¿Ixtaj ayéj nej nikchij iga noma' nochi vej ono'?

⁵¹ Esteban kítojo' no:

—E' amejemen nochipa anyoltakuaktikej, amonakas iwán amoalmaj ken vej ayá' kixmatij Dios. Nochipa ankichiwaj vej ayá' kineki el Espíritu Santo. Amejemen kensan amo-ikyapatajwan. ⁵² Amo-ikyapatajwan kiknochijkej nochi profetajmej, este kimijmiktijkej vej kijtojkej iga yawi witzeti Cristo, vej ye'nemi. Iwán kuá' walaj, amejemensan sej ankentregarojkej iwán

§ 7:44 7:44 Xikita glosario "Kuetaxtiopan".

ankimiktijkej. ⁵³ Malej iga angelejmej mitzmakakej iley Dios, e' amejemen ayá' ankichijkej ken kijtowa.

Miki Esteban

⁵⁴ Kuá' kikakikej yej kijtojtoya Esteban, poxsan kuejkuesiwiwej este kigueguetzekaltijkej itamej iga kijiya Esteban. ⁵⁵ E' yéj kimela'piaya el Espíritu Santo, ajkotachá' ipan cielo iwán kita' kan Dios tawijto', wan kita' ompa ejkato' Jesús iladoj iye'ma' Dios. ⁵⁶ Iwán kijtoj:

—¡Ta' xikitakan! Nikitzto' tapojto' cielo, iwán ompa ono' Jesús* iladoj iye'ma' Dios.

⁵⁷ E' yejemej monajnagastzakkej iga imamej, tzajtziwej iwán kisempolojkej Esteban. ⁵⁸ Kiwawatatzojtikixtijkej ipan altepe' iga kitemiktijtoj. Iwán inomej yej nemi tatemiktiáj kikawatoyaj isotantzotzolmej† iyikxitenoj se taga' yej itoka' Saulo iga makicuidarowilikan. ⁵⁹ Mie' nemi kitemiktiáj, Esteban kitenewij Dios, kijtoj:

—NoTeko Jesús, xikomemawi noespíritoj.

⁶⁰ Iwán motankuaketza', iwán tajtoj recio, kijtoj:

—NoTeko, amo xikwelkuili yej ayekti yej nemi nechiwiliáj.

Kuá' tami' inón kijtoj, mígui'ya.

8

Saulo kitemowa iga kinkochiwa yej kicredowaj Jesús

¹ Saulo kiyé'ita' iga kimiktijkej Esteban.

Inonsan día pewakej iga paréj kitemojkej iga kinkochiwaj yej kicredojtokej Jesús yej ichamej Jerusalén. Nochi papayinikej, ono' yej yajki ipan ital Judea iwán Samaria. Apostolójmejsan kajkej Jerusalén. ² Sekin tajtaga' yej kicredojtokej Dios, kitokkej Esteban, iwán poxsan chokakej. ³ Iwán Saulo kinkochiwaya yej kicredojtokej Jesús, kalakiá ipan sejsé kajli iga kiwawatatzojtikixtiaya tajtaga' iwán siwatkej iwán kiwigayaj preso.

Mopowa ye'noticiaj Samaria

⁴ E' yej cholojkej Jerusalén, noyan san kan yajki kipowayaj itájtol Dios yej tasalvarowa, ⁵ Se de yejemen yej itoka' Felipe, yajki se altepe' yej ono' ipan ital Samaria,* iwán ompa pewa' kipowa' itájtol Cristo. ⁶ Ompa monechkolowaya iwán nochi kikakiáj yej kijtowaya Felipe, iwán no kitayaj iga kichiwaya milagro. ⁷ Mia' yej kipiaya malespíritoj achitiakej, iwán malespíritojmej kuá' kisasayaj ipan inomej este tzajtzitikisayaj. Iwán no achitiakej yej takuawayaxtoyaj iwán yej koxomej. ⁸ Inón iga poxsan paktoyaj ipan inón altepe'.

⁹ E' onoya no se taga' yej itoka' Simón yej motamatiliá iwán kikajkayajtoya la gente de Samaria, kinekiá iga makita la gente iga yéj ayéj námol.

¹⁰ Kitajtolkakiá yej máj aya yolej este yej máj yoleja, kijtowayaj:

—Inín Simón kinentiá nokta iweyipoder Dios.

¹¹ Kitajtolkuiliayaj iga inón itamatilis, íkyaya kikajkayajtokej. ¹² E' kuá' kicredojkej inón ye'noticiaj yej Felipe kipowa' ken iga reinarowa Dios, iwán iga mamosalvarokan ipan itoka' Jesucristo, mobautizarojkej tajtaga'

* **7:56** 7:56 Esteban kijtoj "iPiltzin Taga'", toka' yej Jesús kijtoj kuá' motokawij. Lc 5:24 † **7:58** 7:58 Anka iga sektaj kinentiayaj sotantzotzol, wan kikixtijkej iga máj wel matatemiktikan. Ayéj iga onoyaj ipetzka'mej. * **8:5** 8:5 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

iwán siwatkej. ¹³ Kicredoj nõ inón Simón, iwán mobautizaroj, iwán kitokatinemiáy Felipe, madmiradojtoya iga kitaya iga kichiwaya milagros.

¹⁴ Kuá' apostolejmej yej onoyaj Jerusalén kimatikej iga yej ichamej Samaria kicredójkeja itájtõl Dios, kitítankej mayakan ompiga Pedro iwán Juan. ¹⁵ Asitoj ompiga, oradojkej iga inomej yej kicredojkej Jesús iga makipiakan el Espíritu Santo. ¹⁶ Porque aya wítziá iyEspíritoj Dios niga ipan se de yejemempa, onóyajsan bautizado ipan itõka' toTeko Jesús. ¹⁷ Iwán Pedro iwán Juan kitálkej imamej ipan inomej, iwán inomej kipiákeja iyEspíritoj Dios.

¹⁸ Kuá' Simón kita' iga walaj iyEspíritoj Dios iga apostolejmej kitáljkejsan imamej ipan inomej, Simón kinekiá makixtáwa apostolejmej; ¹⁹ kijtoj:

—Xinemakakan nõ inón poder iga a'san ípan maniktálili nomá' makipiá nõ iyEspíritoj Dios.

²⁰ Iwán Pedro kijlij:

—Ximiki wan motomín iga tikowasneki imakõka Dios. ²¹ Tej ayá' mitzajasi iga xikpiá; iyixtaj Dios tej tikchijto' yej ayekti. ²² Xikajtéwaya iga tikchiwa yej ayekti, iwán xiktajtanili Dios siga wel mitzelkawilij inón yej tikejlan ipan moalmaj. ²³ Nimitzita iga ipan moalmaj titapox-ixita, iwán tikchijto' yej ayekti, inón kenkuá' mitzilpito'.

²⁴ Iwán kijtoj Simón:

—Amejemen xiktenewikan Dios iga nej iga amo mamochiwa inón yej anne-ijlijkej.

²⁵ Kuá' apostolejmej tami' tãtapowakej ipan itájtõl Dios, mokuepkej Jerusalén. Ipan ojti kipojtiwalkej ye'noticiaj ipan mia' altepetzitzin yej onokej ipan ital Samaria.

Felipe iwán se taga' de Etiopía

²⁶ Después se iyãngel toTeko kijlij Felipe:

—Ximoketza, iwán xaj taníbapa ipan ojti yej kisa Jerusalén iwán yawi altepe' Gaza.

Inón ojti panowa ipan desierto. ²⁷ Ijkón Felipe moketza' wan yajki ompiga; iwán ipan ojti masi' iwán se taga' yej ichan ipan tajli Etiopía. Inón taga' poxsan tayakantoya, yéj kenilijtoya itomín la reina de Etiopía yej itõka' Candace. Inón taga' yajka Jerusalén iga kiweyimatilitoyá Dios. ²⁸ Inón taga' némiya yaya ichan; ewatiaya ipan ikuacarretaj, kileerojtiaya inón libro yej kijkuiloj el profeta Isaías. ²⁹ IyEspíritoj Dios kijlij Felipe:

—Xiktecho inón kuacarretaj iwán xisenyawwi itenoj.

³⁰ Kuá' Felipe kitechoj, kικά' iga kileerojtiaya inón libro yej kijkuiloj Isaías, iwán kitajtan:

—¿Ix tikmati te kijtojneki in yej tikleerojtiá?

³¹ Iwán kijtoj inón taga':

—¿Kén nia nikmatiti si ayagaj ne-ijliá te kijtojneki? Iwán kijlij Felipe iga matejkawi iga mamotáli itenoj.

³² Kan kileerojtiaya ijkín ijkuilijto':

Kiwigakej kimiktitoj ken se borrego;†

iwán ken borregoitzin kuá' kitejtekiá itzojmiyo, atzajzi, ijkõnsan yéj nõ atajtoj.

³³ Kalimpamatikej, ayá' kitajtolkuilij yej kijuzgarowa.

¿Iwán a' tajtowa iga ipilowan?,

† 8:32 8:32 Xikita glosario "Borrego".

iga kimiktijkej ipan inín tajli.

³⁴ Iwán inón taga' de Etiopía kitajtan Felipe:

—Achi xine-ijli de a'yéj tajtowa inín profeta. ¿Ix iga yéjsan o iga sewo'?

³⁵ Iwán Felipe pewa' tajtoj de inón yej kileerojtiaya inón taga' de Etiopía, iwán kipowilij ye'noticiaj de Jesús. ³⁶ Kan nemi yawij, asitoj kan ono' a'ti. Kijtoj inón taga':

—Nij ono' a'ti; ¿ix awel tinebautizaroj?

³⁷ Felipe kijtoj:

—Siga tikmela'credowa iga inewi moalmaj, wel.

Iwán kijtoj:

—Nicrodowa iga Jesucristo iPiltzín Dios.

³⁸ Iwán kiketzeltij ikuacarretaj; iwán iyomextimej yajkij a-ijti'. Iwán ómpaya Felipe kibautizaroj inón taga'. ³⁹ Kuá' kiskeja a-ijti', iyEspíritoj toTeko kiwiga' Felipe. Inón taga' ayo' máj kita' Felipe; e' taga' kikui' iyojwi este paktiajki. ⁴⁰ Felipe asito sej este ipan altepe' yej itoka' Azoto, iwán panotiajki ipan sejsé altepe' iga kipojtinemi' ye'noticiaj de Jesús este que asi' altepe' Cesarea.

9

Saulo pewa iga kitoka Jesús

¹ Saulo kijtojtóyasan iga yawi kimiktiti yej kitokaj Jesús. Inón iga yajki kitato ijefej sacerdotejmej,* ² kitajtanito amamej kan makijto iga yejemej kitekimakaj iga mayawi Damasco iga makitemoti ipan itiopamej judiyojmej yejsan kitokaj iyojwi Jesucristo. San a' casis, kiwigas preso este Jerusalén, tajtaga' o siwatkej. ³ E' kuá' nemi yaya ipan ojti iga asitiayay Damasco, wálaj ipan cielo se ti'ti yej kiwejtawiko. ⁴ Saulo wetzi' este talpan, kika' a'pa ijkín kijlij:

—Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa?

⁵ Saulo kijtoj:

—¿A'yejtaj in tej?

Iwán kijlij:

—Nej niJesús. Nejwa' in yej nemi tine-iknochiwa. Iga ijkón tikchiwa, tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kuá' se toro kitiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá.

⁶ Iwán Saulo este kuekuechka' iga majmawi, kijlij:

—NoTeko, ¿tetaj tikneki manikchiwa?

ToTeko kijlij:

—Ximoketzaya, xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlitij te tia tikchiwati.

⁷ Inomej tajtaga' yej nemi yayaj iwán Saulo pox momajtiktikajkej iga kikakikej a'pa tajtoj, e' akitakej ni agaj. ⁸ Iwán Saulo moketza' kan wetztoya, kuá' mixtapoj, ayo' wel tachaya. Iwán kimawilantiajkij. Ijkón kaxititaj Damasco. ⁹ Ompa onoya eyi día, awel tachaya, atakuaj niga konij nité.

¹⁰ Ompa Damasco onoya se yej itoka' Ananías yej kitoka Jesucristo, wan toTeko kixnextilij, kijlij:

—¡Ananías!

Iwán yéj kijlij:

—Nigaj nono' noTeko.

¹¹ Iwán toTeko kijlij:

* 9:1 Inín ijefej sacerdotejmej, ichan Jerusalén.

—Xi-ójkuiya, xaj ipan calle yej itoqa' Melakti'. Ompa çan Judas, xiktemoti se de Tarso yej itoqa' Saulo, yéj inán nemi netenewiá. ¹² Nikixnextilija iga kalakito se taga' yej itoqa' Ananías iwán kitálij imá' iga sej matachá.

¹³ Kuá' inón kika' Ananías, kitenkuepili:

—NoTeko, e' inón taga', mia' toknimej ne-ijlijkej kén iga yéj poxsan kinkochij inomej yej Jerusalén mitztokaj. ¹⁴ Iwán inán wáaj nō este nigaj. Este kiwajli' se ama' kan ijefej sacerdotejmej kitekimá' iga wel makiwigakan preso yej mitzweyimatiltiáj.

¹⁵ E' toTeko, kijlij:

—Xaja, iga yéj niktapejpen iga makipowa notájtōl. Makipowiliti yej ayéj de Israel iwán irreyejmej, iwán nō yej de Israel. ¹⁶ Nej nia niknextiliti iga yéj yawij poxsan kinkochiwatij iga netoka.

¹⁷ Iwán Ananías yajki ipan inón kajli kan onoya Saulo. Kuá' kala', kitálij imá', iwán kijlij:

—Saulo, tinoknin, toTeko Jesús yej mitzixnextilij ipan ojti kan nemi tiwitziá, netitan iga wel sej xitachá, nō iga xikpiaya el Espíritu Santo.

¹⁸ Íkuá'san kojkopé' ipan iyixmej tejté ken topoj iyajwayo; ijkón iga welya sej tachá'. Iwán yajki mobautizaroto; ¹⁹ tami' inón, takuaj wán kikui' sej itájpāl.

Saulo kipowa itájtōl toTeko ipan Damasco

Iwán acho' ompa kawí' wán tokniwán yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Damasco. ²⁰ Íkuá'san pewa' iga kipowa itájtōl Jesucristo ipan itiopamej judiyojmej, kijtojtinemiá iga Jesús, Dios nokta iPiltzín. ²¹ Iwán nochi yej kikaktoyaj madmiradowayaj, kijtowayaj:

—¿Ix ayejtaj inín taga' yej Jerusalén kitemojtinemiá iga makinkochiwa yej kitenewiáj itoqa' Jesús? ¿Ix ayéj yejsan nō yej wáaj nigaj iga makijilpitiwiga katka itenoj ijefejmej sacerdotejmej?

²² E' Saulo máj kiyolmakaya iga kipowa toTeko itájtōl ipan altepe' Damasco. Kinojma-ijtowaya iga makimatikan iga Jesúsya nokta in el Cristo yej Dios kitapejpen; judiyojmej este akojasiáj ken iga makitenkuepilikán.

Saulo kicholowiliá judiyojmej

²³ Kuá' pánoja mia' día, judiyojmej motajoltijkej iga makimiktikan Saulo; ²⁴ e' yéj kimati' iga kimiktijnekiáj. Kichixtoyaj kajkan kiaslo ipan altepe' semilwi' iwán senyówal iga makimiktikan; ²⁵ e' yej kitokaj Saulo, tayowakan kakijkej ipan se panchikiwéj, iwán kipipilojtitemowijkej ipan muro yej iga kolálitoya altepe', ijkón iga choloj.

Saulo asi Jerusalén

²⁶ Kuá' Saulo asito Jerusalén, kinekiá mamosenechkokan iwán yej nō kitokaj Jesús; e' inochimej kimajmawiliayaj iga akicredowayaj siga yéj nō kitókaya Jesús. ²⁷ E' Bernabé kiwiga' kan ono' apostolejmej. Iwán kipowa' kén iga ipan ojti toTeko kixnextilij Saulo, iga toTeko kinotza', iwán kén iga kuá' onoya Damasco, Saulo amajmawi' iga kipowa' itájtōl Jesús. ²⁸ Ijkón Saulo kawí' Jerusalén, yayaj iwamej kansan kinekiá. ²⁹ Amajmawiá iga kipowaya itájtōl toTeko, este motenkitzkiaya iwán judiyojmej yej tajtoyawaj griego. E' yejemen kinekiáj makimiktikan. ³⁰ Kuá' yej kitokaj Jesús kimatikej iga kimiktijnekiáj Saulo, kiwigakej Cesarea iwán kititankej iga mayawi Tarso.

³¹ Iwán tokniwán yej kicredojtoyaj Jesús yej onoyaj noyan Judea, Galilea iwán Samaria, tamelá onoyaj iga ay'ya kiknochiwayaj, majya kisentaliayaj iyalmajmej ipan Dios. Ye'nemiáj ken tatekimaka toTeko iwán nemi miakiayaj iga el Espíritu Santo kipalewiayaj.

Eneas yektiá

³² Kuá' Pedro kipaxalowilijtinemiá yej kitokaj Jesús, yajki no kitato yej chantitokej altepe' Lida. ³³ Ompa kasito se taga' yej itoka' Eneas yej wetztoya ipan itapech ocho años, awel moketzaya iga takuawayaxtoya.

³⁴ Iwán Pedro kijlij:

—Eneas, Jesucristo mitzachitiáltija. Ximoketza iwán xi'yetáliya kan tiwetztoya.

Eneas nimanín moketza'. ³⁵ Iwán nochi kitakej yej chantitokej altepe' Lida wan ipan tajli de Sarón, iwán kitokákeja toTeko Jesús yej el Mesías.

Dorcas ojpa-isa

³⁶ Ipan altepe' Jope onoya se siwa' yej kitoka Jesucristo, itoka' Tabita. Ipan griego kijtojneki Dorcas.† Yéj nochipa kichijtoya yej yekti; kipalewiaya yej ayá' motapialiayaj. ³⁷ Iwán inomej días wetiá' wan migui'. Kuá' kaltíjkeja, kiwigakej ajko ipan se' piso. ³⁸ Iwán Jope ayá' wejka iga Lida; kuá' yej kitokaj Jesús kimatikej iga Pedro ono' Lida, kititankej omen iga ijkín makijlitij:

—¿Ix wel sémisán tiaj Jope nowamej?

³⁹ Iwán Pedro motemá', yajki iwamej. Kuá' asikej Jope, kiwigakej kan ono' animaj, iwán nochi yej wewejmikikej chojchokatókejpa iga kiyawalojkej Pedro, kinextilijkej wipilmej iwán kuachtimej yej Dorcas kichij kuá' aya miki. ⁴⁰ Iwán Pedro kikijkixtij nochi yej ompa onoyaj iwán motankuaketza' iga kitenewij Dios; iwán kitachilij animaj, kijtoj:

—Tabita, ximoketza.

Iwán kitapoj iyix, kita' iga ompa ono' Pedro, motalij. ⁴¹ Iwán Pedro kimakitzi' iga kiketza'. Iwán kinotzkej yej kitokaj Jesús, wan yej wewejmikikej, iga makitakan iga Tabita isa' sej. ⁴² Inón momati' noyan ipan altepe' Jope, iwán mia' kicredojkej ipan toTeko Jesucristo. ⁴³ Iwán Pedro wejka' achi kawí' ipan inón altepe' chan se yej itoka' Simón, yej kichiwa kuajkuantas iga kuetax.

10

Pedro iwán Cornelio

¹ Ipan altepe' Cesarea onoya se taga' yej itoka' Cornelio yej ikapitán cien soldado romanojmej, inómejwa' kijliayaj Italiano. ² Inón taga' wan nochi yej ono' ichan kicredowayaj wan kimajmawiliayaj Dios. No kipalewiaya mia' judiyojmej yej amotapialiayaj iwán nochipa kitenewiaya Dios. ³ Se tiota' ken las tres, kixnextiliko se iyá'ngel Dios, kinojma-ita' kalakiko kan yéj ono', kijlij:

—¿Cornelio!

⁴ Iwán yéj kitachilijtikisa' el ángel wan kimokatajtan:

—¿Anka tejté iga?

El ángel kijtoj:

—Dios mitzkaki kuá' tiktenewiá iwán mitzita kuá' tikpalewiá yej ayá' motapialiáj. ⁵ Inán xiktítani sekin tajtaga' iga mayakan Jope, iga makinotzatij Simón, yej itoka' no Pedro, ⁶ ono' chan sewo' Simón yej

† 9:36 9:36 Ipan mela'tájtól Dorcas kijtojneki Masatzin.

tekipanowa iga kuetax, yej ch̄antito' lamart̄enoj. Yéj yawi mitzijl̄iti yej tia tikch̄iwati.

⁷ Kūa' yákiya el ángel yej tajtojtoya iw̄an, Cornelio kinotza' omen itekipanowanimej iw̄an se soldado yej kiye'itaya, yej n̄o kicredowa Dios.

⁸ Iw̄an kūa' támi'ya kipowilij nochi kén iga kita', kit̄itan iga mayakan̄ altepe' Jope.

⁹ Ipan se'ya día miej nemi yawij ipan ojti iw̄an asitiáyaja Jope, Pedro tejkaj iyixko kajli* ken tajkodía iga kitenewiá Dios. ¹⁰ Iw̄an poxsan mayanaya, kinekiá magui' matákuaya. Kūa' nemi kich̄iwiliáj itákual, Dios kinextilij Pedro tepa iteki en visión. ¹¹ Kimela'ita' iga cielo tapowi', pilojtiw̄itziá te tani se ken tikita weyimántial, ijilpitiw̄itziá ipan n̄awi inakas. ¹² Ipan inón weyimántial onoya sese'pa yolkafej; yej kipiáj n̄awi iyikximej, yej moelwawatatzowaj iw̄an yej patanij.† ¹³ Iw̄an kikagui' se tájt̄ol yej kijlij:

—Pedro, ximoketza, xikmikti iw̄an xikua.

¹⁴ E' Pedro kijtoj:

—NoT̄eko, awel, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájt̄ol iga amokua.

¹⁵ Iw̄an inón yej kinotza', sej kijlij:

—Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayekti.

¹⁶ Ijkón mochij eyi vej, iw̄an inón weyimántial sej tejkaj ipan cielo.

¹⁷ Kūa' Pedro tayokoxtoya iga akimatiá te kijtojneki inón yej Dios kinextilij, asitoj tajtaga' yej Cornelio kit̄itan. Tatajtantiwalkej kan̄ ichan̄ Simón, este asikej ipan ikalten. ¹⁸ Tanotzkej, tatajtankej:

—¿Ix nigaj ono' se yej itoka' Simón yej n̄o itoka' Pedro?

¹⁹ Kūa' Pedro kejlántogo' inón yej kita', el Espíritu Santo kijlij:

—Ta' xikaki; eyi tajtaga' mitztemowaj. ²⁰ Ximokéztaya, iw̄an xitemo. Amo te xikejlamiki, xaj iw̄amej iga inomej nej nikt̄itan.

²¹ Iw̄an Pedro temoj, kitechoj inomej tajtaga' yej Cornelio kit̄itan. Kijlij:

—Nejwa' in yej annet̄emowaj; ¿te iga anwalkej?

²² Iw̄an yejemen̄ kijtojkej:

—Niwalkej iga net̄itankej el capitán Cornelio. Yéj poxsan ye'nemi iw̄an kiweyimatiá Dios. Nochi judiyojmej kipoxye'itaj Cornelio iw̄an kipoxnekij. Se iyángel Dios kitekimá' iga mamitznotzaki iga xajki' ichan̄, iga makikaki yej tej tia tikijl̄iti.

²³ Iw̄an Pedro kijlij iga makalakikan̄ kalijti', iw̄an ompa kawikej iga kochkej.

Kūa' tanési'ya, Pedro yajki iw̄an yejemen; yajkij n̄o sekin yej kitokaj Jesús yej ompa ichamej Jope.

²⁴ Ipan se' día asitoj Cesarea kan̄ Cornelio kich̄ixtóyaja iw̄an sekin iyikniw̄ampa wan̄ iyamigojmej yej iw̄an moye'itaj, yej yéj kijlij iga ompa maonokan̄. ²⁵ Kūa' Pedro asito, Cornelio kixnamikito, iw̄an motankuaketza' iyixtaj iga katka makiweyimatiá. ²⁶ E' Pedro kiketza', kijlij:

—Ximoketza. Nej n̄o nitaga' kensan tej.

²⁷ Iw̄an tatapojtiajkij te kalijti', ompa kasitoj mia' yej nechkatokej.

²⁸ Iw̄an Pedro kijtoj:

—Amejemen̄ ankimatija iga nej yej nijudiyoj, noley nenextiliá iga awel manimonechko iw̄an yej ayéj judío, niga manikalaki ichan̄; e' Dios

* **10:9** 10:9 Ikalmej judiyojmej itechoj kikuiáj iga mejekawiyajaj kūa' pox tadot̄oni wan̄ iga oradowajaj. † **10:12** 10:12 Iley Dios kijtowa iga judiyojmej awel kikuaj sekin in̄impa yolkafej. Lev 11

nenextilij iga amo manikijli ni agaj iga akajasi iga makina'techo Dios. ²⁹ Inón iga kuá' nenotzatoj, niwalaj; ayá' nikijtoj iga ayá' nia. Inán nikmatisneki te iga annenotzakej.

³⁰ Cornelio kijtoj:

—Kipiá nawi días, ken las tres tiotakpan, nigaj nochan nimayunarojtoya iwán niktenewijtoya Dios ken tiktekichiwaj,‡ iwán ne-ixnextiliko se taga', nikita' iga kinentiá itzótzol yej este pepetani. ³¹ Iwán nenotza', ne-ijlij: “Cornelio, Dios mitzkaki kuá' tiktenewiá iwán mitzitzto' iga tikpalewiá yej amotapialiáj. ³² Inán xiktítani yej mayakan Jope iga makikuitij Simón yej itoka' no Pedro. Ono' chan sewo' Simón yej kicurtirowa kuetax, yej chantito' lamartenoj. Kuá' ásisya, mitztatapowij.” ³³ Inón iga imanin nimitztatitanilij, iwán yektiá iga tiwalaj. Inán nigaj nonokej nonochin iyixtaj Dios wan niknekij manikakikan nochi yej Dios mitztekimá' iga xine-ijlikan.

Pedro kipowa itájtól Jesús chan Cornelio

³⁴ Iwán Pedro pewa' tajtoj:

—Inán sí nikmela'mati iga Dios ayá' sesan kiye'ita, ³⁵ kiye'ita yej kimajmawiliáj iwán kichíwa yej yekti, judío o a'san nesi yej ono' ipan tajli. ³⁶ Dios kinotza' ipilowan ipilowampa Israel, kipowilijkej iga wel onoj tamelá iyixtaj siga moconfiarowaj pan Jesús yej Mesías, yej tonochin toTeko. ³⁷ Amejemen ankimatij yej mochij noyan ipan ital judiyojmej, pewa' Galilea kuá' Juan kipowa' itájtól Dios iwán tabautizaroj. ³⁸ Ankimatij no ken iga Dios kimá' Jesús de Nazaret iyEspíritu Santo iga wel makichijtinemi yej yekti iwán makachitiltijtinemi nochi yej tzitzimi' kinkochijtoya. Jesús kichíwaya inón iga Dios onoya íwan.

³⁹ 'Nejemej sí nikitakej inochi yej kichijtinemi' Jesús ipan estado de Judea wan ipan altepe' Jerusalén. Ompa kimiktijkej, kiclavarojkejpa ipan kuacruz. ⁴⁰ Inín Jesús, Dios ki-ojpa-ixitij ipan tercer día, iwán kichij iga mane-ixnextilikan nejemej. ⁴¹ Ayá' inochin kixnextilijkej, ne-ixnextilijkej nejemensan yej ikay netapejpenkej iga manikpowakan iga isato' Jesús. Nejemen nisentakujkej iwán nisen-atikej iwán yéj, kuá' ojpa-isa'ya kan miktoya. ⁴² Iwán netitankej iga manikpowakan, manikijlitij nochi iga Dios kitálij Jesús iga makijuzgaro yej isatokej iwán yej miktokkej. ⁴³ Iwán te ikay profetajmej tajtowaj iga Jesús, kijtowaj iga nochi yej kisentaliáj iyalmaj ipan Jesús, kiperdonarowa yej kichijkej yej ayekti.

Dios kimaka iyEspíritos yej ayéj judiyojmej

⁴⁴ Tatapojtóyao' Pedro, kuá' walaj el Espíritu Santo ipan inochin yej takaktoyaj. ⁴⁵ Iwán judiyojmej yej kitokaj Jesús yej walkej wan Pedro, san tajtachixtikajkej iga Dios no kimá' iyEspíritu Santo yej ayéj judiyojmej, ⁴⁶ iga kikakiáj iga tajtojtokej ipan sesé'paya tájtól iwán kiweyimatiltijtoyaj Dios. ⁴⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—¿Ix wel agaj kijtowa iga amo mamobautizarokan ipan a'ti inimej yej Dios kimajma'ya no iyEspíritu Santo kensan tejemen temajmá'?

⁴⁸ Iwán tatekimá' iga mamobautizarokan ipan itoka' Jesucristo. Kuá' tami' mobautizarojkej, kijlijkej Pedro iga makáwi-o' achó' días máj iwán yejemen.

‡ **10:30** 10:30 Judiyojmej teki-oradowayaj a las nueve yowalti' wan a las tres tiotakpan.

11

Pedro tajtowa iwán yej kitokaj Jesús yej chantitokej Jerusalén

¹ Apostolejmej iwán yej kitokaj Jesús yej onoyaj Judea, kimatikej iga no kicredójkeja itájtol Dios yej ayéj judiyojmej. ² Kuá' Pedro asi' Jerusalén, judiyojmej yej tatekimakaj iga mamocircuncidarokan* yej ayéj judiyojmej, pe' ta-ijixko-ijlijkej, ³ kijtojkej:

—Tejémejpa tijudiyojmej, ¿te iga tikpaxalowilito inomej yej ayéj judiyojmej, iwán este titakuaj iwamej?

⁴ Iwán Pedro kipowa' inochi yej mochij este kan pewa', kijtoj:

⁵ —Nej nonoya Jope, iwán kuá' niktēnewijtoya Dios, yéj ne-ixnextilij tejté. Nikita' ken se weyimántial, temotiwajalaj ipan cielo, ijilpitiwajalaj ipan nawí inajnakastan, temoj este kan nej nonoya. ⁶ Niktachijitakawí' iga manikita' te kipiaya, ompa nikita' yolkamej yej kipiá nawí iyikxi, yej tekuaaj, yej moelwawatatzowaj iwán yej patanij. ⁷ Iwán niká' se tájtol ne-ijlij: “Ximoketza Pedro, xikmikti iwán xikua.” ⁸ E' nej nikijlij: “Awel noTeko, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtol iga amokua.” ⁹ Iwán sej niká' inón tájtol yej wajalaj ipan cielo, ne-ijlij: “Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayékti.” ¹⁰ Ijkón nikita' eyi vej, iwán nochi sej tejkaj ipan cielo. ¹¹ Íkuá'san asikej kalijti' kan nonoya eyi tajtaga' yej wálkej Cesarea iga netemokoj. ¹² IyEspíritoj Dios ne-ijlij iga manía, e' amo manimajmawi. Nō yajkaj inimej seis yej kitokaj Jesús, iwán nikalakkej chan se taga' ¹³ yéj nepowilijkej ken iga ichan kita' se iyangel Dios ejkatoya iwán kijlij: “Agaj xiktitaní ipan altepe' Jope iga makinotzatij Simón yej nō itoka' Pedro; ¹⁴ yéj yawi mitzijliti ken iga wel ximomanawi, tej iwán inochi mofamiliaj.” ¹⁵ Kuá' pe' niktatapowijkej, el Espíritu Santo wajalaj iyakapamej, kensan tejemej nō kuá' achto asi' ipan tejemej. ¹⁶ Íkuá'ya nikejlan yej kijtoj toTeko: “Juan tabautizarowa iga a'ti, e' amejemen mitzbautizaroskej iga el Espíritu Santo.” ¹⁷ Siga Dios kimakakej yejemej yej tejemej nō temakakej yej ticredojkej toTeko Jesucristo, ¿te noteki in nej iga amo manikchiwa ken kineki Dios?

¹⁸ Iwán kuá' yej de Jerusalén yej kitokaj Jesús kikakikej inón, ate-o' kijtojkej, iwán kiweyimantijkej Dios, kijtojkej:

—¡Mataj nō yej ayéj judiyojmej Dios kine' iga nō makikajtewakan iga kichiwaj yej ayékti iga nō maonokan nochipa itenoj!

Yej ichamej altepe' Antioquía yej kitokaj Jesús

¹⁹ Kuá' kimiktijkeja Esteban, pewakej kinkochijkej yej kitokaj Jesús, sekin cholojkej iwán yajkij Fenicia, Chipre iwán Antioquía.† Ompa kipowilijkej itájtol Dios yejsan judiyojmej, e' yej ayéj judiyojmej ayá' kipowilijkej. ²⁰ E' sekin yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Chipre iwán Cirene asikej pan altepe' Antioquía iwán nō kitatapowijkej yej ayéj judiyojmej, kipowilijkej ye'noticiaj de Jesús yej toTeko. ²¹ Ipoder toTeko onoya wan yejemej. Iwán mia' kicredojkej toTeko iwán kikajtejkej ken ikya kicredojtoyaj.

²² Kuá' tokniwan de Jerusalén yej kicredojtokej toTeko, kimatikej nochi inín yej mochij, kititankej Bernabé iga mayawi Antioquía. ²³ Kuá' ompiga asito, kita' kén iga Dios kiye'ita' inomej, iwán poxsan yolpagui'. Kinonotzkej iga makicredokan toTeko iga nochi iyalmajmej iwán makichiwakan ken yéj kineki. ²⁴ Bernabé poxsan te-ijiknin, kipiaya el

* **11:2** 11:2 Xikita glosario “Circuncisión”. † **11:19** 11:19 Fenicia ken estado, Chipre tajkótal iwán Antioquía altepe'. Xikita mapa pag. X

Espíritu Santo, iwán poxsan moconfiarojtoya ipan Dios. Iwán mia'ya gente kicredojkej toTeko iga yéj kitatapowij.

²⁵ Iwán Bernabé yajki Tarso iga kitemoto Saulo; iwán kuá' kasi' kiwiga' Antioquía. ²⁶ Ompa monechkojttoyaj se año iwán tokniwan iwán kimachtijkej mia' gente; ompa Antioquía achto vej kitokawijkej cristianojmej yej kitokaj Jesucristo.

²⁷ Inón tiempo sekin profetajmej‡ kiskej Jerusalén iga yajki Antioquía. ²⁸ Se de yejemej yej itoka' Agabo moketztikisa' kan nechkatoyaj yej kitokaj Jesús, iwán kijtoj ken iga Dios iyEspíritoj kitajtolmá' iga yawi apistajtiati noyan. Inón mochij kuá' gobernarojtoya rey Claudio. § ²⁹ Entonces yej kitokaj Jesús yej ichamej Antioquía kijtojkej iga yawij kititanilitij tomín iga kipalewiáj yej kitokaj Jesús yej chantitokej Judea, ke'ya iga se wel kimaka. ³⁰ Iwán ijkón kichijkej, iwán inón tomín kikawatoj Bernabé iwán Saulo, kimakakej iyanciaojmej* inomej yej kicredowaj Jesucristo yej onokej Judea.

12

Miki Jacobo iwán kipresojiwáj Pedro

¹ Inón vej el rey Herodes* pewa' iga kikitzkij sekin yej kitokaj Jesucristo iga kiknochiwaj. ² Iwán iga espada kimiktijkej Jacobo yej Juan iyiknín. ³ Iwán kuá' el rey kita' iga nochi judiyojmej kiyé'itakej iga kimiktijkej Jacobo, tatekimá' iga no mamokitzki Pedro. Inón mochij kuá' nentoya ilwi' yej kijliáj Pascua† kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura.‡ ⁴ Kuá' kikitzkijkej Pedro, Herodes kipresojiwij, ompa kicuidarojtoyaj nawí grupo soldadojmej, ipan cada grupo onoya nawí soldadojmej. Herodes kejlantoya iga kiwigaya iyixtaj la gente kuá' pánojya iyilwiyo la Pascua. ⁵ Iwán Pedro onoya preso, e' paréj kicuidarojtoyaj. E' tokniwan yej kitokaj Jesucristo ayá' siawiáj iga kitenewijtoyaj Dios iga makipalewi Pedro.

Dios kikixtiá Pedro ipan cárcel

⁶ Inonsan yówal antes iga Herodes makiwiga Pedro iyixtaj la gente, Pedro kochtoya itajkoyan ome soldado, majma-ilpitoya iga ome cadena, iwán sekin soldadojmej kicuidarojtoyaj ikaltenyo cárcel. ⁷ Iwán wejkiako se iyángel toTeko, este tawilpanya onoyaj carcelijti'. Iwán inón ángel kichijchin Pedro ipan iyájkol iga kixitij iwán kijlij:

—Nimanín ximokétzaya.

Iwán inomej cadena yej iga ma-ilpitoya, xixxitomi'. ⁸ Iwán el ángel kijlij:

—Ximotajko-ílpiya iga mocintoron iwán xikajákiya moga'.

Kuá' Pedro kichija ijkón, el ángel kijlij:

—Xikaki mosotantzótzol iwán xinotoka.

⁹ Pedro kisa' iwán kitokatiaya el ángel, e' ayá' kitawelcredowaya yej el ángel nemi kichiwa. Yéj kijtowaya anka kitemiktoya.

¹⁰ E' kuá' kita' kipatilijsaja yej áchtopa guardia, kuá' kita' se'ya kipatilijsaj, iwán kuá' asikeja kan kalten de tepos yej ono' callejtenoj, inón kalten yokatapowi', kiskej, iwán kuá' kipatilijsaj se calle, el ángel ómpaya kikajtej Pedro. ¹¹ Íkuá'ya Pedro kimati', iwán kijtoj:

‡ **11:27** 11:27 Xikita glosario “Profeta”. § **11:28** 11:28 Claudio katka itoka' rey o emperador, wan kijliáj César iga kigobernaroj nochi ital Roma. Xikita glosario “César”. * **11:30** 11:30 Xikita glosario “Anciano”. * **12:1** 12:1 Xikita glosario “Herodes”. † **12:3** 12:3 Xikita glosario “Pascua”. ‡ **12:3** 12:3 Xikita glosario “Levadura”.

—Inán sí niknojmamati' iga toTęko kititan iyáŋgel iga manemanawi ipan ima' Herodes iwán de inochi yej judiyojmej kinekiáj manechiwilikan.

¹² Mieŋ inón kejlantoya, Pedro yajki chan María, yej iye' Juan yej itoċa' nō Marcos, ompa nechkatoyaj mia' yej kitenewijtoyaj Dios. ¹³ Kuā' Pedro kaltzotzon ipan puerta yej ono' ojtenoj, se takotzin yej itoċa' Rode yajki kitato a'yéj tanotztoya. ¹⁴ Kuā' kitajtolkagui' iga Pedro, ayá' kikaltapoj, sino que iga yolpagui', motalojtiajki kalijti' iga tamatiltito iga Pedro óno'ya ipan kalten. ¹⁵ Iwán kijlijkej:

—Tej anka ay'ya titajlanto'.

E' yéj kijtowaya iga kena. Iwán yejemēn kijtojkej:

—Anka ayéj yéj; anka iyáŋgel.

¹⁶ E' Pedro tanotztóyasan ipan kalten. Iwán kuā' kikaltapowilijkeja iwán kitakej, momajtijkej. ¹⁷ E' Pedro tamanotza' iga ayo' matajtojtokan, iwán pe' kipowa' kén iga toTęko kikixtij ipan cárcel; iwán kijtoj:

—Inín xikmatiltikan nō Jacobo§ iwán yej kitokaj Jesús.

Después kisa' ompa; yajki se' lado.

¹⁸ Kuā' tanesi', soldadojmej ay'ya nokta kojasiáj te kichiwayaj iga ayá' kimatiáj kan yajki Pedro. ¹⁹ Herodes tatekimá' iga makitemotij, e' como ayá' kasikej, kuā' támi'ya kitajtatankej in soldadojmej, tatekimá' iga makimijmiktikan soldadojmej igaki' itechkomej choloj Pedro. Iwán Herodes kisa' Judea iwán yajki mochantito Cesarea.

Miki Herodes

²⁰ Herodes kikuesowilijtoya la gente yej chantitoyaj altepemej Tiro iwán Sidón, e' inomej gente kikowayaj te kikuaŋ ipan ipaís el rey Herodes. Inón iga sekin de yejemej yajkiŋ kitatoŋ se taga' yej itoċa' Blasto yej kipiaya itekipanōl kan mandarowa Herodes, iwán yéj kitajtowilijkej iga maonokan tamelá. ²¹ Se día Herodes kitatitanilij inomej, iwán inón día Herodes kakij ye'tzótzol iga manesi iga rey; iwán motalij ipan iweyi asiento kan mandarowa iwán tajtoj iyixtaj la gente. ²² La gente pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Inín yej nemi tajtowa, se nokta dios, ayéj namoltaga'!

²³ Iwán ikuā'san walaŋ se iyáŋgel toTęko, kichij iga Herodes mamenfermaro iga ayá' kiweyimatiltij Dios. Iwán máj máj okuilyowi' iwán migui'.

²⁴ E' itájtōl toTęko majya momatiá, iwán nóyanya momatitiaya.

²⁵ Kuā' Bernabé iwán Saulo tami' itekipanōlmej, yajkiŋ Jerusalén, senyajkiŋ iwán Juan yej itoċa' nō Marcos.

13

Bernabé wan Saulo yawij wejka iga kipowatij itájtōl Dios

¹ Ipan altepe' Antioquía kan monechkowayaj yej kitokaj Jesucristo onoya profetajmej* iwán yej tamachtiaŋ. Onoya Bernabé iwán Simón (yej kijliayaj Písti'taga'), iwán Lucio de Cirene, Manaén (yej moskaltijkej sekan iwán Herodes el gobernador de Galilea) iwán Saulo. ² Se día, kuā' inomej monechkoytoyaj iga kiweyimatiltiáj toTęko, iwán mayunarojtoyaj, kijtoj el Espíritu Santo:

—Xinetapejpenilikan Bernabé iwán Saulo, iga makichiwatij tekipanōl yej iga niknotzakej.

§ 12:17 12:17 Ayéj in apóstol Jacobo yej mi'ya (v 2), inín iyiknín Jesús. Mt 13:55; Jn 7:3-5; Hch 1:14

* 13:1 13:1 Xikita glosario "Profeta".

³ Iwán kuá' támi'ya orádojkej, iwán mayunarojkej, kitálibijkej imamej ipan itzontekomej, iwán kinawatijkej Bernabé iwán Saulo.

Apostolejmej kipowaj itájtɔl Cristo ipan tajkótɔl Chipre

⁴ Iwán iyEspíritoj Dios kititankej Bernabé iwán Saulo iga mayakan altepe' Seleucia iwán ompa tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótɔl† Chipre. ⁵ Kuá' asikej Salamina kan moketza akalmej, pewakej iga kipowaj itájtɔl Dios ipan itiopamej judiyojmej. Juan ompa no nemiá iga kipalewijnemiá inomej. ⁶ Nejenkej noyan ipan inon tajkótɔl este asikej ipan altepe' Pafos. Ompa kasikej se judío yej itoka' Barjesús. Motamatiliá iwán takajkayajtinemiá, kijtowaya iga Dios kitajtolmakaya. ⁷ Inon yej motamatiliá moye-itaya iwán el gobernador Sergio Paulo. Inon gobernador poxsan kuayamani', wan kinotzkej Bernabé iwán Saulo, iga kinekiá makikaki itájtɔl Dios. ⁸ Yej motamatiliá, ipan tájtɔl griego no itoka' Elimas. Elimas ayá' kiye'ita' inomej iwán akine' iga el gobernador makicredo itájtɔl Dios. ⁹ Iwán Saulo yej no itoka' Pablo, poxsan kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, kitachilijtiká' ¹⁰ iwán kijlij:

—¡Tejya yej poxsan titakajkayajto' iwán tikchijto' yej ayekti, tej motaj Tzitzimi' yej kijiya nochi yej yekti! ¿Te iga tiktzakuiliá iga sekin amo makicredokan Dios? ¹¹ Inán yawi mitzcastigaroti toTeko; tia tipachatati. Wejkawas iga atikitas tonati'.

Iwán íkuá'san pachatiá'; mela'takompachijtikawi'. Kitemojtinemi' a'yéj wel makimawilantiá. ¹² Kuá' el gobernador kita' inon yej mochij, kicredo iga madmiradoj kén iga kipowakej itájtɔl toTeko.

Pedro wan Bernabé onokej Antioquia yej ono' ipan estado de Pisidia

¹³ Iwán Pablo iwán yej senemiáj tejkajkej ipan weyi ákal ompa Pafos, yajkij asitoj ipan altepe' yej itoka' Perge, yej ono' ipan estado de Panfilia. E' Juan kikajtej yejemej, mokuropa' Jerusalén. ¹⁴ Pablo iwán sekin kiskej Perge, iwán asitoj ipan altepe' Antioquia, yej ono' ipan estado de Pisidia. Kuá' asi' día kuá' mosewilo, yajkij ipan itiopamej judiyojmej, kalakkej iwán motalkej. ¹⁵ Kuá' moleéroja iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej, yej mandarowaj tiopan kinotzkej Pablo iwán sekin, kijlijkej:

—Noknimej siga tejté anne-ijlijnekij yej nigaj nonokej iga annenonotzaj, xine-ijlikan inán.

¹⁶ Iwán Pablo moketza' iwán tamanotza' iga amo agaj matatapojo, iwán kijtoj:

—Xinekakikan, amejemen tajtaga' de Israel iwán yej ankimajmawiliáj Dios: ¹⁷ IDios israelitajmej kitapejpen to-ikyapatajwan, iwán kichij iga mapiwikan poxsan ipilowan kuá' chantitoyaj ipan tajli yej itoka' Egipto. Iwán imatika kikixtijkej ompiga. ¹⁸ Dios kijyowij cuarenta años ken kichijtinemiáj ipan desierto, ¹⁹ iwán kipoloj siete naciones yej onoyaj ipan ital Canaán, iwán inon tajli kimá' to-ikyapatajwan. ²⁰ Iwán máj máj, cuatrocientos cincuenta años mandarotiwálkej juezmej este iga profeta Samuel onoko. ²¹ Iwán la gente kinekikej iga makipiakan se rey iga makimandarokan. Iwán Dios kitálij Saúl iga mamandaro cuarenta años, yej ipiltzimpa Cis. Inon Cis irrazaj Benjamín. ²² Después Dios kikixtij Saúl, iwán kitálij David iga rey. Dios ye'tajtoj iga David, kijtoj: “Nikasi' David, yej ipiltzimpa Isai, se taga' yej nikpoxye'ita iwán yéj yawi kichiwati ken nej nikneki.” ²³ Jesús yajki se de ipilowan ipilowampa David. Jesús yej Dios kitapejpen iga makimanawi israelitajmej kensan kijtoj. ²⁴ Kuá'

† 13:4 13:4 Xikita glosario “Tajkótɔl o Isla”.

aya wí' Jesús, Juan kipowiliaya itájtɔl Dios nochi israelítajmej. Kijliayaj iga makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayékti iwán mamobautizarokan.

²⁵ Kuá' Juan ay'ya wejka iga mikis, kijtoj: "Nej ayéj inón yej amejemen ankejlantokej; yéj wí'o'. Nej ayá' neajasi iga manikxitomili imekayo iga'."

²⁶ 'Nokniwan yej ipilówampa Abraham, iwán amonochin yej anki-majmawiliáj Dios: iga amejemenya nokta mitztitanilijkej inín tájtɔl yej mitzmanawiáj.

²⁷ Iga yej chantitoyaj Jerusalén iwán yej ompa mandarowayaj ayá' kimatikej a'yéj in Jesús. Niga kentenderowayaj itajtɔlmej profetajmej, yej moleerowa nochipa pan día kuá' mosewilo; ijkón kuá' kimiktijkej Jesús kichijkej ken kijkuilojkej profetajmej. ²⁸ Malej akasilijkej te iga makimiktikan, e' kiteki'tajtanilijkej Pilato iga matateki-maka iga makimiktikan Jesús. ²⁹ Kuá' kichijkeja nochi kensan ijkulijto' itájtɔl Dios kan tajtowa de yéj, kitemowijkej ipan cruz, iwán kitókatoja. ³⁰ E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. ³¹ Iwán mia' días Jesús kixnextilij yej iwán senemiáj Galilea iwán Jerusalén. Inán yejemej yej kitatapowiáj la gente ken iga kitakej.

³² 'Inán nejemej nemi nimitzpowiliáj ye'noticiaj de inón yej Dios kijlij to-ikyapatajwan. ³³ Tejemej ipilówampa yejemej, Dios kichija yej kijtoj iga ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya, ijkón ijkulijto' ipan salmos dos: "Tej tinopiltzin; aman nej nikchij iga wel xono."

³⁴ Dios kijtoj iga yawi ki-ojpa-ixititi kan mikto' iga amo mapalani, ijkón kijtowa kan ijkulijto' pan itájtɔl Dios: "Nia nimitzmakatij yej yékti ken nikijlij David." ³⁵ Inón iga nō ipan se' salmo, kijtowa ijkín: "Tej Dios, ayá' tiksemakas iga mapalani inakayo motekipanowani yej tikpoxneki." ³⁶ Melá' iga David kimandaroj la gente de inón tiempo, ken kitekimá' Dios iwán máj máj migui', kitókatoj kan tóktokej itajwan, iwán palani' inakayo. ³⁷ E' inakayo inón yej Dios kixitij kan miktoya, ayá' palani'. ³⁸ Nokniwan, inín yej nimitzmatiltiáj: Jesús wel mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayékti. ³⁹ Iley Moisés awel tepalewiá kuá' tikchiwaj yej ayékti, e' Dios teperdonarowiliáj yej tikchijkej yej ayékti iga ticredowaj ipan Jesús. ⁴⁰ Xikchiwakan iga amo mawiki ipan amejemen yej kijkuilojkej profetajmej, kan kijtojkej ijkín:

⁴¹ Ta' xikitakan amejemen yej ankajawilmatij itájtɔl Dios, ximomajtikan, iwán xipoliwíkanya;

iga nej yej niDios, nikchiwa ipan inimej días,

yej ayí' ankitaj, este ayá' ankicredoskej, malej iga agaj mitzpowiliskej.

⁴² Kuá' Pablo iwán yej iwán nemiáj kiskej ipan itiopamej judiyojmej, la gente kitajtanilijkej iga ipan se'ya día kuá' mosewilo makitatapowikan de inómpasan. ⁴³ Kuá' mojmoyawílo'ya tiopan, mia' judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej e' kicredojkej ken tamachtiáj judiyojmej, kitokatiajkij Pablo iwán Bernabé. Iwán yejemej kinonotzkej iga amo makikajtewakan iyowji Dios yej teneki.

⁴⁴ Ipan se'ya semana, ipan día kuá' mosewilo, monechkoj nochi gente de inón altepe' iga kikakitoj itájtɔl Dios. ⁴⁵ E' kuá' judiyojmej kitakej komati gente nechkatokej, kixitakej iwán pewakej kipopowakej Pablo iwán kajawakej. ⁴⁶ Iwán Pablo iwán Bernabé ayá' majmawikej iga tajtojkej; kijtojkej:

—Yékti katka achto amejemen manimitzpowilikan itájtɔl Dios, amejemen yej anjudiyojmej; e' ayá' ankikakisnékijo' iwán ayá' ankinekij xonokan kan nochipa onoloj wan Dios. Inán niawij niktatapowitij yej ayéj judiyojmej. ⁴⁷ Iga ijkón netekimakakej toTeko, kijtoj:

Tej nimitztapejpen iga xiktawi nochi yej ayéj judiyojmej,

iga xikpowilitij nochi yej ono' ipan inín tajli iga mamomanawikan.

⁴⁸ Kua' kikakikej yej ayéj judiyojmej pakikej, pewakej kijtojkej iga itájtól toTéko pox yékti. Iwán kicredojkej inochin yej ijkonya onóyaya iga yejemen yej yawij onotij nochipa wan Dios. ⁴⁹ Iwán ijkón iga itájtól Dios mopowa' noyan ipan inón tajli. ⁵⁰ E' judiyojmej tajtojkej iwán sekin siwatkej yej kiye'itaj iwánki' kimajmawiliáj Dios. Judiyojmej no tajtojkej iwán tajtaga' yej tayakantokej yej ompa ichamej, kitejtekimakakej iga makitalochtikān Pablo iwán Bernabé este que makisakan ompa. ⁵¹ Iwán Pablo iwán Bernabé kitzejtzelojkej iyixxitalpinolmej iga makitakan iga ayompa kichijkej judiyojmej, iwán yajkij asitoj Iconio. ⁵² E' yej kitokaj Jesús, pox paktoyaj iwán kipiayaj el Espíritu Santo.

14

Pablo iwán Bernabé onokej altepe' Iconio

¹ Ipan altepe' Iconio, Pablo iwán Bernabé senyajkiy ipan itiopan judiyojmej iwán tatapowakej de Jesús, iwán pox mia' kicredojkej. Kicredojkej no sekin yej ayéj judiyojmej. ² E' judiyojmej yej ayá' kicredojkej Jesús kijijijkej yej ayéj judiyojmej iga amo makiye'itakan yej kitokaj Jesús. ³ Inón iga Pablo iwán Bernabé wejkej iga ompa onoyaj, amajmawikej iga tatapojkej, iga yejemen moconfiarojtoyaj ipan toTéko. Iwán toTéko kipalewiayaj iga manesi iga teneki Dios, iwán kimá' poder iga kichiwajaj mia' milagro. ⁴ E' la gente yej chantitokej altepe' Iconio, yojoyokatitoyaj; sekin kitajtowiliayaj judiyojmej iwán sekin apostolejmej. ⁵ Iwán judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej motajoltijkej iwán yej mandarowaj, motajoltijkej iga makajawakan iwán makitemiktikan apostolejmej. ⁶ E' kimatikej Pablo iwán Bernabé; cholojkej, yajkiy altepemej Listra iwán Derbe, yej ono' ipan ital Licaonia. Nentinemikej ipan altepetzitzin yej ompasan najná' ono', ⁷ ompa no kipojtinenej itájtól Jesucristo.

Kitewiáj Pablo ipan altepe' Listra

⁸ Ompa Listra kasitoj se taga' ewato', koxo. Awel nejnemi iga itékiya. ⁹ Kua' Pablo nemi tatapowa, inón taga' takaktoya. Pablo kitachilij iwán kita' iga inón taga' moconfiaroj iga wel maachitiá. ¹⁰ Iwán kitzajtziljpa iga kijlij:

—Ximoye'ketza.

Iwán taga' moketza', este tzikuini' iwán péwa'ya iga nejnem. ¹¹ Kua' kitakej yej kichij Pablo, pe' tzajtzikej; tajtojkej ipan itájtól yej de Licaonia, kijtojkej:

—¡Mataj temójkeja in diosmej ken tajtaga'! ¡Nija onokej iwán tejemen!

¹² Iwán Bernabé kitokawijkej dios Júpiter, iwán Pablo kitokawijkej dios Mercurio,* iga yéjwa' in yej tajtowaya. ¹³ Iwán isacerdotej Júpiter yej kipiaya itiopan ipansan taten altepe', kiwiguilijkej torojmej iwán koskamej de xochi'. Iwán sacerdote iwán la gente kinekiáj makiweyimatilikan, makimijmiktilikampa torojmej. ¹⁴ Kua' inón kimatikej apostolejmej Bernabé iwán Pablo, kitatzayankej itzotzolmej, yajkiy kan nechkatokej la gente, este tajkoyan, iwán tzajtzikej:

¹⁵ —¡Ayombrej amejemen! ¿Te iga ijkón nemi ankichiwaj? Esi nejemen no nitajtagamej kensan amejemen, inón iga niwalkej nimitzijlikoj iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ajayékti iwán xiktokákanya inón Dios

* **14:12** 14:12 Júpiter iwán Mercurio katka idiosmej romanojmej. Griegojmej kitokawijkej inómejsan diosmej Zeus wan Hermes.

vej isato', vej kichij cielo, tajli iwán lám̄ar iwán nochi vej ono' ipan inín tajli. ¹⁶ Ikya Dios kisemá' nochi gente iga manemik̄an ken yejemej kinekij, ¹⁷ malej iga nochipa ten̄extiliayaj a'yéj in yéj iga t̄echiwiliayaj vej yekti. Dios t̄ewetziltiliá kiaw̄a' iga mamochiwa vej tiktokaj. Temaka komati vej matikuak̄an iga matipakik̄an.

¹⁸ E' malej apostolejmej ijkón kijtojkej, alín poliwiá iga awel kikawaltiyaj iga makimiktik̄an t̄orojmej iga makiweyimatiltik̄an.

¹⁹ Iwán asikej sekin judiyojmej de Antioquía iwán de Iconio, inomej kiyolyamankej la gente vej ompa ichamej iga makitemiktik̄an, iwán kitewijkej Pablo. Yejemej kijtojkej anka kimiktijkeja iwán kiwawatatzojkej, kikixtijkej ipan altepe'. ²⁰ Kuá' vej kitokaj Jesucristo kiyawalojkej Pablo, yéj moketza' iwán yajki sej ipan altepe'. Kuá' tanesi', Pablo iwán Bernabé yájkija altepe' Derbe.

²¹ Kuá' kipójkeja itájt̄ol Jesús ipan altepe' Derbe, ompa mia' kicredojkej. Iwán yajki sej altepemej Listra, Iconio iwán Antioquía. ²² Ompa kanimarojtinenkej tokniwan vej kitokaj Jesús, kijlijtinenkej iga nochipa mamocnfiarok̄an pan toT̄eko; kijlijkej iga poxsan kinkochiwaskej iga wel makalakik̄an kan reinarowa Dios. ²³ Iwán n̄o kitalk̄ej ancianojmej† vej mamandarok̄an sejsé kan monechkowaj vej kitokaj Jesucristo. Kuá' támi'ya oradojkej iwán mayunarojkej, kikajt̄ejkeja ipan im̄a' toT̄eko vej ipan kicredojkej.

Pablo wan Bernabé yawij sej Antioquía vej ono' ipan it̄al Siria

²⁴ N̄o panojkej pan estado de Pisidia iwán asikej ipan estado de Panfilia. ²⁵ Kipojkej itájt̄ol Jesucristo ipan altepe' Perge, iwán yájkija altepe' Atalia. ²⁶ Ompa tejkajkej ipan weyi ákal iga mokuepkej sej altepe' Antioquía. Ipan inón altepe', toknimej vej kitokaj Jesucristo kititankej Pablo wan Bernabé iga mayakan wejka iga makipowatij itájt̄ol Dios, iwán kitajtanilijkej Dios iga makicuidarok̄an. Inón vej tami' kichijkej inón tekipánol, inón iga mokuepkej sej.

²⁷ Kuá' Pablo wan Bernabé asikej Antioquía, kinechkojkej vej kitokaj Jesucristo iwán kipowilijkej nochi ken Dios kichij iwán yejemen, iwán kén iga Dios kichij iga vej ayéj judiyojmej n̄o makicredok̄an. ²⁸ Iwán Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj iwán tokniwan vej kitokaj Jesucristo.

15

Monechkolo Jerusalén

¹ Inón tiempo asikej Antioquía sekin tajtaga' vej walkej ipan tajli de Judea. Ijkin kijlijkej vej kitokaj Jesucristo:

—Awel anmomanawiskej siga ayá' anmocircuncidaroskej* ijkón ken tatekimaka iley Moisés.

² Pablo iwán Bernabé motenk̄itzkijkej iwán inomej vej walkej Judea. Despues Pablo iwán Bernabé iwán sekin tokniwan kitapejpenkej iga mayakan Jerusalén iga matajt̄otij iwán apostolejmej iwán vej iyancianojmej† inomej vej kicredowaj Jesucristo ipan inón altepe'.

³ Tokniwan vej kitokaj Jesús vej chantitokej Antioquía, kititankej; wan kua' panojkej ipan it̄almej Fenicia iwán Samaria kipojkej ken iga vej ayéj judiyojmej kikajtejkej ken ikya kichipayaj iga kitokákeja Dios. Iwán kua' inón kikakiáj tokniwan vej kitokaj Jesús, poxsan pakikej.

† 14:23 14:23 Xikita glosario "Anciano". * 15:1 15:1 Xikita glosario "Circuncisión". † 15:2 15:2 Xikita glosario "Anciano".

⁴ Kuꝥ' Pablo iwán Bernabé asikej Jerusalén ki-omemawijkej yej kitokaj Jesús, apostolejmej iwán ancianojmej. Pablo iwán Bernabé kipojkej nochi yej Dios kichij iwán yejemen. ⁵ E' sekin fariseojmej yej nꝫ kicredojtokej Jesús, moketzkej iwán kijtojkej:

—Nꝫ mamocircuncidarokan yej kicredowaj Jesús yej ayéj judiyojmej iwán mamotekimaka iga makichiwakan ken kijtowa iley Moisés.

⁶ Iwán monechkojkej apostolejmej iwán ancianojmej iga tajtojkej de inón. ⁷ Kuꝥ' wéjkaja iga tatapowakej, Pedro moketza', iwán kijtoj:

—Nokniwan, amejemen ankimátija ken iga Dios ikya netapejpen iga manikpowili yej ayéj judiyojmej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga nꝫ makicredokan Dios. ⁸ Iwán Dios, yej kixmati nochi iyalmaj, tanextilij iga nꝫ kinekij inomej gente iwán kimakakej iyEspíritoj kensan tejemen nꝫ temakakej. ⁹ Dios ayá' tejémensan teye'ita, nꝫ yejemen kiyé'itaj. Iga yejemen moconfiarojkej ipan Jesús, kajkej ken tikita yej ayá' kichijkej yej ayékti. ¹⁰ Inán, ¿te iga ayá' ankitawelcredowaj yej Dios kichij, iwán ankitekimakaj toknimej yej kitokaj Jesús iga makichiwakan yej niga tejemej awel tikchiwaj, niga to-ikyapatajwan awel kichijkej? ¹¹ Majwa' tejemej ticredowaj iga toTeko Jesús temanawij iga tepoxnegui', ayéj iga tikixtawaj; ijkonsan nꝫ yejemen momanawiáj iga kicredowaj.

¹² Iwán ayagaj tajtoj. Tajtakaktikajkej kuꝥ' pe' tatapowakej Bernabé iwán Pablo. Kipojkej kén iga Dios kipalewíjkej iga makichiwakan milagrojmej ipan inomej yej ayéj judiyojmej iga mamixkuítikan iwán makicredokan.

¹³ Kuꝥ' tami' tatapowakej Bernabé iwán Pablo, Jacobo kijtoj:

—Nokniwan, ta' xinekakikan: ¹⁴ Simón Pedro tepowilij kén iga Dios achto vej ki-omemawij inomej yej ayéj judiyojmej iga nꝫ mamochiwakan itatki. ¹⁵ Inín nemi mochiwa ijkón ken kijkuilojkej profetajmej. Ijkín kijtowa kan ijkulijto':

¹⁶ Nej amoteko Dios, iwán niwí' sej.

Nikchiwas iga marreinaoj sej se ipiltzín yej ipilówampa David.

¹⁷ Iga nochi manetemokan, iga yej ayéj judiyojmej makitenewi notoká'.

¹⁸ Ijkón kijtowa toTeko, yej desde ikayay kijtoj iga mochiwas.

¹⁹ Jacobo nꝫ kijtoj:

—Inón iga nej nikijtowa iga yej ayéj judiyojmej amo matiktekimakakan iga makichiwakan yej akipalewiáj; yejemej kikajtéjkeja yej ikya kichiwaya iga kitókaja Dios. ²⁰ Majwa' matikijkuilowilikan iga amo makikuakan naka' yej momiktliapa idolojmej, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito', iwán amo makikuakan inakayo yolkamej yej mokechmekánajpa, iwán amo nꝫ makikuakan esti. ²¹ Porque desde ikya ono' ipan sejsé altepe' yej tanextiliá ken ijkulijto' ipan iley Moisés, cada día kuꝥ' mosewilo moleerowa ipan itiqpamej judiyojmej.

Kititaniliáj se ama' yej ayéj judiyojmej

²² Apostolejmej iwán ancianojmej iwán nochi yej kitokaj Jesucristo kijtojkej iga mamotapejpena sekin de yejémempasan iga masenyakan Antioquía iwán Pablo iwán Bernabé. Iwán kitapejpenkej Judas, yej itoká' nꝫ Barsabás, nꝫ kitapejpenkej Silas. Yejemen achi máj tayakantokej ipan yej kitokaj Jesús. ²³ Iwán yejemen kiwigakej ama', ijkín kijtowa:

“Nejemej apostolejmej, ancianojmej iwán amokniwan yej nꝫ kitokaj Jesús, nimitztitaniliáj saludos amejemen anokniwan yej ayéj anjudiyojmej,

yej anchantitokej Antioquía iwán yej anchantitokej ipan italmej Siria iwán Cilicia. ²⁴ Nikmatikej iga yájkajki' ompiga sekin de nijpamej, e' ayéj nejemej niktitankej. Yajkij mitzyolpatatoj iga mitzijlitoj iga ximocircuncidarokan wan xikchijtokan ken kijtowa iley Moisés. ²⁵ Nejemen nitatapowakej, iwán nikye'itakej iga niktapejpenkej sekin yej kitokaj Jesús yej yawij mitzitatij, senyawij iwán toknimej yej nikpoxnekij, Bernabé iwán Pablo. ²⁶ Inimej tajtaga' kisentalkej iyalmajmej malej kanaj kimijtijnékija iga kitokaj toTeko Jesucristo. ²⁷ Inón iga nimitztitaniliáj Judas iwán Silas. Yejemej imatikamej yawij mitztatapowitij de inín yej nimitzijlijkej. ²⁸ Iyespíritoj Dios nenextilijkej iwán nejemej nikye'itaj iga amo mamitztekimakakan iga xikchiwakan nochi yej tatekimaka iley Moisés, xikchiwákansan inín yej niawij nimitzijlitij: ²⁹ Ayo' xikuakan naka' yej momiktiliajpa idolojmej, iwán amo no xikuakan esti, niga inakayo no animal yej mokechmekanapa, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito'. Siga ankichiwaj ken nimitzijliáj, anye'nemiskej. Xiye'onokan."

³⁰ Iwán inomej yej kitapejpenkej yajkij Antioquía, ompa kinechkojkej toknimej yej kitokaj Jesucristo iwán kimakakej ama'. ³¹ Kuá' yej kitokaj Jesús kileerojkej inón ama', poxsan yolpakikej iga kiyolchikajkej. ³² Wan como Judas iwán Silas no profetajmej, kanimarojkej iwán kiyolchikajkej yej kitokaj Jesús kuá' kitatapowijkej. ³³ Kuá' inomej yej walkej Jerusalén wejkájkeja iga onokej Antioquía, yej kitokaj Jesús kinawatijkej iga maye'yakan sej kan onokej yej kititankej. ³⁴ E' Silas kijtoj iga makáwi-o' ompa. ³⁵ No Pablo iwán Bernabé kawikej Antioquía. Yejemen wan komati toknimej tamachtijkej itájtól toTeko.

Pablo yawi sej wejka iga kipowati itájtól Jesucristo

³⁶ Kuá' achá wejkatí' iga ompa onokej, Pablo kijlij Bernabé:

—Matiakan matikpaxalowilitij yej kitokaj Jesús noyan ipan altepemej kajkan tikpojkej itájtól toTeko iga matikitakan ken onokej.

³⁷ Iwán Bernabé kinekiá iga mayawi no Juan, yej itoka' no Marcos; ³⁸ e' Pablo ayá' kine' iga mayawi Marcos iwamej, iga Marcos ikya takajtej ipan tajli de Panfilia, ay'ya tapalewij iga kipowaj itájtól Dios. ³⁹ Iwán awel motajtolkuilijkej iwán mokaakajtejkej. Bernabé yájkisan iwán Marcos. Tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótal‡ Chipre, ⁴⁰ e' Pablo kitapejpen Silas. Iwán yej kitokaj Jesús kitajtanilijkej toTeko iga maye'yakan iwán makipalewikán. ⁴¹ Iwán panojkej ipan tajli de Siria iwán Cilicia iga kanimarojtinenkej kajkan monechkowaj tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

16

Timoteo yawi wan Pablo wan Silas

¹ Pablo iwán Silas asikej ipan altepemej yej itoka' Derbe iwán Listra, ompa kasikej se yej itoka' Timoteo yej no kitoka Jesús, ipiltzin se siwa' judía yej no kitoka Jesús, e' itaj irrázajpa griego. ² Iwán tokniwan de Listra iwán de Iconio ye'tajtowayaj de Timoteo. ³ Pablo kine' iga Timoteo mayawi iwán, e' achto kicircuncidaroj iga makiye'itakan judiyojmej yej de ompígapa, iga nochi kimatiáj iga itaj Timoteo irrázajpa griego. ⁴ Iwán kajkan panotiayaj ipan altepemej, kijliayaj iga makichiwakan tokniwan kensan kijtojkej apostolejmej iwán ancianojmej* yej onokej Jerusalén.

‡ 15:39 15:39 Xikita glosario "Tajkótál o Isla" * 16:4 16:4 Xikita glosario "Anciano".

⁵ Iwán tokniwán yej kitokaj Jesús kimela'sentalijkej iyalmajmej ipan yéj, iwán cada día máj komatiayaj.

Dios kinextiliá Pablo iga mayawi ipan estado yej itoka' Macedonia

⁶ IyEspíritoj Dios akimakaltij iga mamopowa itájtól Dios ipan el estado de Asia. Inón iga panojkej ipan estado de Frigia iwán estado de Galacia. ⁷ Iwán asikej kan tanto' estado de Misia. Kejlánkej iga mayakan estado de Bitinia, e' iyEspíritoj Jesús akimakaltij iga mayakan ompiga. ⁸ Iwán sanpanojkej Misia iwán asikej altepe' yej itoka' Troas kan moketza akalmej. ⁹ Ompa tayowakan Pablo kita' se visión. Kita' iga ejkato' se taga' del estado de Macedonia, kijlij: “Xaj Macedonia iga xinepalewitij.” ¹⁰ Kuá' Pablo kita' inón visión, nimanín nimajabiarojkej,† iga nikmatikej iga Dios nemi nenotzaj iga ompiga manikpowatij itájtól Jesucristo.

Pablo iwán Silas onokej Filipos

¹¹ Ompa Troas nitejkajkej ipan weyi ákal iga niajkij ipan tajkótal‡ yej itoka' Samotracia. Iwán ipan se'ya día nasikej altepe' Neápolis. ¹² De ompa niajkij Filipos, inón weyi-altepe' yej ono' ipan estado de Macedonia, ompa ayá' nipoxwejkajkej. ¹³ Se día kuá' mosewilo, nikiskej ipan weyi-altepe' iwán niajkij ipan aten kan nochipa oradolo. Nimotajtalkej, iwán nikpowilijkej itájtól Jesucristo siwatkej yej ompa monechkojkej. ¹⁴ Iwán ompa onoya se siwa' yej wálaj altepe' Tiatira yej itoka' Lidia, yej kinamakaya axokotzótzol yej este xolakti'. Inón siwa' no kiweyimatiltiaya Dios. Takaktoya, iwán toTeko kichij iga inón siwa' makitajtolkui Pablo. ¹⁵ Iwán mobautizaroj iwán inochi ifamiliaj. Después kine' manikan ichan; neteki'ijlijkej:

—Siga ankitaj iga nicrédoja toTeko Jesús, xakan nochan iwán ompa xikawikan.

Iwán neteki'ijlijkej iga ompa manikawikan.

¹⁶ Iwán se día kuá' nemi niyay kan ni-oradotij, nimasikej iwán se takotzin yej kipiaya espíritu yej tanextiliaya yej mochíwaso'. Kipiaya itekomej yej kikojtoyaj. Iga takotzin taadivinarowaya itekomej kitaniayaj komati tomín. ¹⁷ Inón takotzin netokatiayaj kan nemi niyay iwán Pablo; kijtojtiaya recio:

—Inimej tajtaga' yej kiservirowaj mela'Dios yej ono' pox ajko, yejemen mitzijliáj katiapa ojti xitokakan iga ximosalvarokan.

¹⁸ Ijkón kichijtoya mia' días este que Pablo kuejkuesiwi', iwán kijlij inón espíritu yej onoya ipan inón takotzin:

—Nimitztekimaka ipan itoka' Jesucristo iga xikisa ipan inón takotzin.

Iwán ikua'san kisa' inón espíritu.

¹⁹ Kuá' itekomej inón takotzin kitakej iga ay'ya wel kitataniliskej, kikitzkijkej Pablo iwán Silas, iwán kiwigakej tajkoaltepe', kan ono' yej mandarowaj. ²⁰ Kuá' asíkeja iyixtaj juezmej, kijtojkej:

—Inimej judiyojmej nemi kikuejkuesowaj togentej. ²¹ Iwán tanextiliáj iga mamochiwa ken yejemej kichiwaj, inón tejemen awel tikchiwaj iga tejemej tirromanojmej.§

²² Iwán la gente ki-onkawijkej Pablo iwán Silas. Iwán yej mandarowaj tatekimakakej iga makixtilikan itzotzolmej iwán makimagakan iga kuatakó'. ²³ Kuá' póxsanya kimagakej, kakijkej ipan cárcel. Iwán yej kicuidarowa presoymej kijlijkej iga makiye'cuidarokan iga amo choloskej.

† 16:10 16:10 Lucas, yej kijkuiloj inón libro de Hechos, senemiá iwamej inón vej. ‡ 16:11 16:11 Xikita glosario “Tajkótal o Isla”. § 16:21 16:21 Xikita glosario “Roma”.

24 Kua' inón kika' yej kicuidarowa presoymej, yajki kakitoj kan máj ta-ijti' ipan cárcel, kijikxi-ilpijkej iga cadena ipan kuawi' yej pox eti'.

25 E' tajkoyówal, Pablo iwán Silas oradojtoyaj iwán kitakuikilijtoyaj Dios, iwán sekin presoymej yej ompa onoyaj takaktoyaj, 26 iwán paréj wejmojinako tajli. Iwán mojinkej itaketzalyomej cárcel. Iwán ikua' tapowikej nochi kaltemej, iwán xixitomikej nochi cadena yej iga ijilpi-toyaj presoymej. 27 Kua' isatewa' yej kicuidarowa presoymej, kita' iga tapójtó'ya cárcel, iwán kikixtij iyepadaj,* momiktiáyaya, iga yéj kijtoj anka cholójkeja presoymej.† 28 E' Pablo kitzajtzilij:

—Amo ximomikti, nigaj nonokej nonochin.

29 Iwán yej kicuidarowaya presoymej kitajtan ti'ti, iwán motalojtikalakito kan onokej Pablo iwán Silas, kuekuechkatiajki, motankuaketzato itenoymej. 30 Iwán kikixtij Pablo iwán Silas, iwán yej kicuidarowa cárcel tatajtan:

—¿Té nikchiwas iga manimosalvaro iga Dios amo mane-iknochiwa?

31 Yejemej kijtojkej:

—Xicredo toTeko Jesucristo iwán timosalvaroj, tej, mosiwa' wan mopilowan.

32 Iwán kipowilijkej itájtól Dios inón yej kicuidarowa presoymej iwán inochin no yej onokej ompa ichan. 33 Iwán inonsan yówal inón yéj kicuidarowa presoymej kipakilij ikajlo' Pablo iwán Silas kan kimagakej. Después mobautizaroj iwán nochi yej ono' ichan. 34 Iwán kiwiga' ichan kitamakatoj. Inón yej kicuidarowa presoymej iwán inochi yej ono' ichan pakikej iga kicredójkeja Dios.

35 Kua' tanési'ya, yej mandarowaj kititankej policiyajmej iga kijlitoj yej kicuidarowa presoymej iga makimajkawakan Pablo iwán Silas. 36 Iwán yej kicuidarowa presoymej kijlij Pablo:

—Yej mandarowaj netekimakakej iga manimitzmajkawakan. Iwán welja anye'yawij.

37 E' Pablo kijlij policiyajmej:

—Nejemen niciudadanoymej romano.‡ Iwán iyixtaj la gente neyokamagakej iwán neakijkej ipan cárcel kua' aya mojtowa siga ayompa nikchijkej. ¿Iwán inán kinekij manemajkawakan ichtákan? ¡Ijkón awel! Mawitzekan yejemej iga manekixtikán.

38 Iwán policiyajmej inón yajkij kijlitoj yej mandarowaj. Kua' yej mandarowaj kimatikej iga Pablo iwán Silas no ciudadanoymej romano, majmawikej. 39 Iwán yej mandarowaj yajkij kitatoj Pablo iwán Silas iga kijlitoj iga amo makiwelkuilikan iga kipresojujkej. Kijlijkej iga makisákanya ipan inón altepe'. 40 Kua' kiskej ipan cárcel, yajkij chan Lidia. Ompa tatapojkej iwán tokniwan iga kanimarojkej, iwán yájkija.

17

Mokuejkuesqlo altepe' Tesalónica

1 Pablo iwán Silas panojkej ipan altepemej yej itoka' Anfípolis iwán Apolonia. Iwán asikej Tesalónica. Ompa onoya se itiojan judiyojmej. 2 Pablo, ken iga nochipa kichiwaya, yajki tiojan iga tatapowatoj iwán inomej gente. Eyi semanas ijkón kichijtoya cada día kua' mosewilo. 3 Kua'

* 16:27 16:27 Xikita glosario “Espada”. † 16:27 16:27 Inón tiempo, se yej kicuidaroj presoymej kimiktijkej siga kikajtej iga macholokan presoymej. ‡ 16:37 16:37 Ciudadano romano se yej naceroj Roma, o yej kipiá' ama' kan nesi iga kipertenecerowa Roma. La ley de Roma kimanawiyaya icudadanoymej.

tatapowaya, itájtɔl kitaksaltiaya kan ijkuijito' itájtɔl Dios, kan kijtowa iga Cristo yawi kinknochiwatij iwán yawi mikiti iwán yawi sej ojpa-isati. Pablo kijlijkej:

—Ininsan Jesús yej nemi nimitzijliáj, yéjyawa' in Cristo.

⁴ Iwán sekin judiyojmej kicredojkej iwán senemikej iwán Pablo iwán Silas. Nɔ kicredojkej mia' griegojmej yej kiweyimatíltiáj Dios. Iwán nɔ kicredojkej mia' siwatkej yej tayakantokej ipan inón altepe'. ⁵ E' judiyojmej yej akicredowayaj ipan Jesús ta-ixitakej, iwán kitemojkej tajtaga' yej ayá' ye'nemij yej akipiáj te kichiwaj, kinechkojkej mia' gente de inón altepe' iga kiyokachijkej iga ooyowaj iwán iga takuejkuesowaj. Iwán yajkij chan Jasón iga makixtikān Pablo iwán Silas iga makiwigakan iyixtaj la gente. ⁶ E' como ayá' kasikej ompa, kiwawatatzotiajkij Jasón iwán sekin toknimej iyixtaj yej mandarowaj ipan inón altepe'; ijkín tzajtzikej:

—Pablo wan Silas tayojoylxelotinemij noyan ipan inín tajli, inán este nígaja nɔ asikej, ⁷ iwán Jasón ki-omemawij ichan. Nochi yejemej ayá' kichiwaj ken tatekimaka torrey César,* iga kijtowaj iga ono' se' rey yej itokā' Jesús.

⁸ Kuā' inín kikagui' la gente iwán yej mandarowaj este yolchichiyakej. ⁹ E' Jasón iwán sekin kixtajkej iga wel makimajkawákano' iwán kimajkajkej.

Pablo iwán Silas asij altepe' Berea

¹⁰ Iwán tayowakan yej kitokaj Jesús nimanín kikixtijkej Pablo iwán Silas iga mayakan Berea. Kuā' asitoj ompiga yajkij itiopan judiyojmej. ¹¹ Inimej judiyojmej poxsan te-ijknimej ayéj ken de Tesalónica, iga yolpakikej iga kicredojkej yej kipowa' Pablo, iwán nochipa momachtiayaj ipan itájtɔl Dios iga makimatikan siga ijkonya ken kinextilijkej. ¹² Ijkón iga mia' judiyojmej kicredojkej, iwán nɔ mia' tajtaga' iwán siwatkej yej tayakantokej yej irrázajpa griego. ¹³ E' kuā' judiyojmej de Tesalónica kimatikej iga Pablo nɔ nemi kipowa itájtɔl Dios ipan altepe' yej itokā' Berea, yajkij ompiga iga kijichtakawitoj la gente iga amo makiye'itakan Pablo. ¹⁴ E' tokniwan kititankej Pablo iga mayawi lamartenoj, miej Silas iwán Timoteo kawíkejo' Berea. ¹⁵ Yej kojmakatoj Pablo kikawatoj este ipan altepe' Atenas. Iwán ompay mokuepkej; Pablo kijlij yej kojmakatoj iga makijlikān Silas iwán Timoteo iga sémiya ompígaya makasitij.

Pablo ono altepe' Atenas

¹⁶ Mie� Pablo kichixtoya Silas iwán Timoteo ipan altepe' Atenas, tatatzkay iyalmaj iga ompa kita' poxsan idolojmej. ¹⁷ Inón iga kitatapowiayaj judiyojmej ipan itiopan, iwán ompa nɔ kitatapowiayaj sekin yej kiweyimatíáj Dios. Iwán nochipa kitatapowiaya gente yej monechkowayaj plaza. ¹⁸ Iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj epicúreos,† iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj estoicos,‡ pewa' tatapowakej iwán Pablo. Kijtowayaj:

—¿Ix te an te-ijlijneki in inín taga' yej pox tajtowa?

Iwán sekin kijtowayaj:

—Nesi ken tepowiliá de sé'paya diosmej.

* **17:7** 17:7 Xikita glosario “César”. † **17:18** 17:18 Epicúreos kitokakej se taga' yej kimachtij iga wel se nochipa paki. ‡ **17:18** 17:18 Estoicos kitokakej se taga' yej kimachtij iga se amo makichíwasan ken kineki iyalmaj, sino maye'nemi.

Ijkón kijtojkej iga Pablo kitatapowiyaj itájtł Jesús iwán kijtowaya nō iga ojpa-isalo. ¹⁹ Iwán kiwigakej kan kitokawíáj Areópago, kan nochipa monechkowayaj sekin yej tamachtiayaj, iwán kitajtankej Pablo:

—¿Ix wel nikmatischej te iteki yej nemo' annenextiliáj? ²⁰ Iga nemi annepowiliáj yej ayi'pa nokta nikakij, iwán niknekij manikmatikan té nokta kijtojneki.

²¹ Iga nochi yej ichan Atenas iwán tilitikmej yej ompa chantitoyaj poxsan kiyolmakayaj iga makikakikan yej ayapa i' mokaki.

²² Iwán Pablo moketza' iyixtaj yej monechkojkej iwán kijtoj:

—Amejemen de Atenas, nej nikita iga poxsan ankičredojskej ipan diosmej. ²³ Kuá' nej nipanoj iwán nitachá' kan amejemen anmonechkowaj iga ankiweyimatiáj amodiosmej, nikasi' nō se altar§ kan ikuilijto' inín tájtł: “DIOS YEJ AYÁ' MO-IXMATI”. Pues de inón Dios yej amejemen ankiweyimatiáj malej iga ayá' ankixmatij, inónyawa' nokta nemi nimitzpowiliáj.

²⁴ 'Dios yej kichij inín tajli iwán nochi yej ono' ípan, yéj itatki cielo iwán tajli. Ayá' mochantiá ipan tiopamej yej tajtaga' kichiwaj. ²⁵ Yéj akipolowa nité iga matikpalawikan. Iga yejwa' in yej kichíwa iga matonokan iwán wel matimijneltikan iwán yéj temaka nochi yej tejemej tikpiáj.

²⁶ 'Ipan se taga' Dios kichij iga mapiwilo noyan ipan inín tajli. Iwán yéj kijtoj kēman se nación yawi onoti iwán kan yawij mochantitij. ²⁷ Dios ijkón kichij iga makitemokan malej ken tamamatemojtinémijpa iga makasikan, malej iga Dios ayá' wejka ono' ipan sejsé de tejemej. ²⁸ Iga Dios tonokej, tinejnemij, iwán tonoskej. Achi ijkón kįtoja se yej de amejēmempa yej wel kichíwa monsjatájtł, kijtoj: “Tejemen nō ipilowan Dios.” ²⁹ Siga tejemen ipilowan Dios, awel tikuiskej iga toDiosmej tejté yej chijto' de oro o de plata o de te'ti, yej kichíwa taga' kensan yéj keklamiki. ³⁰ Desde ikay Dios ayá' kiknohij la gente ken iga kajasiá iga yejemej aya kimatiáj itájtł. E' inán tatekimaka iga nochi gente noyan kan onolo', makikajtewakan iga kichijtokej yej ayekti. ³¹ Iga Dios kitapejpen se día kuá' yawi kijuzgaroti inochi gente kensan iga kichijkej. Dios kitapéjpenya se taga' yej yawi tajuzgaroti, inón monextij kuá' ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

³² Kuá' kikakikej iga ojpa-isaj yej miktokej, sekin kajawilmatikej iwán sekin kijtowayaj:

—Anka se' día niawij nimitzkakitij de ininsan sej.

³³ Iwán Pablo kisa' kan nechkatoyaj. ³⁴ E' sekin kitokakej Pablo iwán kicredojkej itájtł Jesús. Se de yejemej itoká' Dionisio, yéj de inomej yej mandarowaj yej monechkojkej ipan se tepe' yej kijliáj Areópago, iwán se siwa' yej itoká' Dámaris, iwán sekin máj nō kicredojkej.

18

Pablo ono' altepe' Corinto

¹ Kuá' nochi inín panoj, Pablo kisa' Atenas, iwán yajki Corinto. ² Ompa kasi' se taga' judío yej itoká' Aquila, yej naceroj ipan ital Ponto. Aya kipiaya días iga asikej, walkej de Italia iwán isiwa' yej itoká' Priscila. Kįskej Italia iga rey Claudio César tatekimá' iga makisakan Roma nochi judiyojmej. Iwán Pablo yajki kipaxalowiltoj. ³ Iwán como inómpasan tekipánł kipiaya ken yejemen iga kichíwayaj kajli de kuetax, inón iga ompa kawí' iwán yejemej iga sentekipanowaj. ⁴ Iwán cada día kuá'

§ 17:23 17:23 Xikita glosario “Altar”.

mosewilo, Pablo yaya itiopan judiyojmej. Ompa kipowaya itájtɔl toTɛko iga kinekiá makiyolyamana judiyojmej iwán yey ayéj judiyojmej.

⁵ Kuá' Silas iwán Timoteo asikej iga walkej ipan estado de Macedonia, Pablo kikajtej se' tekipánɔl iga kipetzpowáyan itájtɔl Dios; kijliaya judiyojmej iga Jesús nokta in el Cristo yey yejemej kichixtoyaj. ⁶ E' yejemej motalkej a contra iwán kuajkuantas kijlijkej Pablo. Iwán Pablo kitzejtzeloj itzótzol iga makimatikan iga ayompa kichijkej iwán kijtoj:

—Siga ampoliwiskej iyixtaj Dios, amejemen amotechko; nej ayo' nikmati. Amansan nia nikpowiliti ye'noticiaj yey ayéj judiyojmej.

⁷ Pablo kisa' tiopan iwán yajki chan se taga' yey itoka' Ticio Justo, yey ichan tiopantenoj, yéj nɔ kiweyimatiaya Dios. ⁸ Iwán Crispo, yey mandarowa tiopan, iwán inochi yey ono' ichan kicredojkej toTɛko. Iwán nɔ mia' de Corinto, kuá' kikakikej itájtɔl Dios, kicredojkej wan mobautizarojkej. ⁹ Iwán se yówal toTɛko ijkín kijlij Pablo ipan visión:

—Amo ximajmawi; xa xikpowa notájtɔl iwán amo xitensewi. ¹⁰ Iga nej nono' mowan, iwán ayagaj wel tejté mitzchiwilij yey ayekti, ipan inin weyi-altepe' ono' mia' yey yawij necredotij.

¹¹ Iwán Pablo ompa kaw'i Corinto se xiwi' iwán tajko iga kipowilijtoya la gente itájtɔl Dios.

¹² E' kuá' Galión gobernarrowaya ipan estado de Acaya, judiyojmej ki-onkawijkej Pablo. Kiwigakej kan tajuzgarolo, ¹³ iwán kijlijkej el gobernador:

—Inin taga' kiyolyamana la gente iga se'pa makiweyimatiikan Dios, ayo' ken kijtowa toley.

¹⁴ Pablo tajtowayay kuá' Galión kijlij judiyojmej:

—Siga kichij tejté yey pox ayekti, ijkón sí nimitztajtolkuiliayaj amejemen yey anjudiyojmej; ¹⁵ e' como iga san tajtolmej iwán tokamej iwán de amoleymej, ómpaya amejemen xikitakan, nej inón awel nikjuzgarowa.

¹⁶ Iwán kikixtijkej ompa kan tajuzgarolo. ¹⁷ Wan nochi griegojmej kikitzkijkej Sóstenes yey mandarowa tiopan iwán kimagakej ómpasan iyixtaj gobernador. E' Galión mochij kenkuá' ayá' kitzto'.

Pablo mokuépa sej altepe' Antioquía

¹⁸ Pablo káwigo' mia' días ompa Corinto. Después monawatijkej iwán yey kitokaj Jesús iwán tejkaj ipan weyi ákal iwán yajki ital Siria, senyajki iwán Priscila iwán Aquila. Ompa altepe' Cencrea mokuatetexoj Pablo. Ijkón kichij yey kijtoj iyixtaj Dios iga tejté kichijwaya.* ¹⁹ Kuá' asikej altepe' Éfeso, ómpaya kawikej Priscila iwán Aquila. Pablo yajki tiopan iwán tatapowa' iwán judiyojmej yey ompa monechkowayaj. ²⁰ Yejemen kijlijkej iga makáwi-o' ompa, e' yéj ayo' kine'. ²¹ Sino que monawatij iwamej, kijtoj:

—Nia Jerusalén, iga ompa manetecho ilwi'; e' siga Dios kineki niwi' sej nimitzitakij.

Después tejkaj ipan weyi ákal, yajki, kisa' Éfeso. ²² Kuá' asi' altepe' Cesarea, Pablo yajki Jerusalén kisaludarotoj tokniwan yey kitokaj Jesús, iwán yajkiya altepe' Antioquía. ²³ Kuá' acha wejkaj iga ompa ono', yajki kipaxalowilito tokniwan yey onokej ital Galacia iwán yey onokej ital Frigia, iwán ipan sejsé altepe' kipalewijkej iga máj mamocfiarokan yey kitokaj Jesucristo.

Apolos kipowa itájtɔl Dios altepe' Éfeso

* **18:18** 18:18 Anka Pablo kijlij iyixtaj Dios iga mawejkawa iga akoniaya vino niga motzonkixtiaya, e' atikmatij te iga.

²⁴ Inón tiempo asi' ompa Éfeso se judío yej itoka' Apolos. Yéj íchan katka ipan altepe' yej itoka' Alejandría. Poxsan wel predicarowaya iwán poxsan kimatiá itájtól Dios. ²⁵ Yéj machtitoya ipan toTeko iyojwi iwán kipoxyolmakaya iga taye'nextiliá itájtól Dios kan tajtowa de Jesús, malej iga kimatiasan ken iga tabautizaroj Juan. ²⁶ Apolos pewa' iga tajtoj tiopan-ijti' ken kuá' nochi kimati; e' kuá' kikakikej Priscila iwán Aquila kén iga tamachtijtoya, kinotzkej, iwán kiwigakej kan iseltimej iga kinextilijkej yej aya kimatiá de iyojwi Dios. ²⁷ Kuá' Apolos kine' mayawi ipan estado de Acaya, tokniwan de Éfeso yej kitokaj Jesús kichiwilijkej se ama' iga tokniwan de ompiga maki-omemawikan Apolos. Kuá' Apolos asi' Acaya pe' tamachtij. Ijkón poxsan kipalewijkej tokniwan yej Dios kichokilij iga makicredokan. ²⁸ Porque Apolos motenkizkij wan judiyojmej yej akicredojkej ipan Jesús, iwán awel kitenkuepiliayaj. Iwán iyixtaj la gente Apolos kinextiliayaj iga itájtól Dios kijtowa iga Jesús in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

19

Pablo ono' Éfeso

¹ Mie j Apolos onoya Corinto, Pablo panoj ipan tepeyoj iwán asi' altepe' Éfeso, ompa kasi' mia' yej kitokaj Jesús. ² Iwán Pablo tatajtan:

—¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritu Santo kuá' ankiaredojkej ipan Jesús? Yejemej kijtojkej:

—Nejemen ayí' nikakiáj siga ono' el Espíritu Santo.

³ Pablo kitajtan tokniwan:

—¿Kéntaj anmobautizarojkej?

Yejemen kijtojkej:

—Kensan tabautizaroj Juan el Bautista.

⁴ Pablo kijtoj:

—Kena, Juan kibautizaroj yejsan kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti, e' kijliayaj iga makicredokan ipan itoka' yej wi'o' tatepotztaj, ken tikijtowaj ipan Jesús yej el Cristo.

⁵ Kuá' inón kikakikej, mobautizarojkej ipan itoka' toTeko Jesús; ⁶ iwán kuá' Pablo kitajlij ima' ipan sejsé de inomej, iyEspíritos Dios walaj ipan yejemej, iwán sesé'paya iga tajtojkej ay'yéj ipan itajtolmej, iwán kijtojkej kensan Dios kitajtolmakakej. ⁷ Iga inochimej, ken doce tajtaga'.

⁸ Pablo yayajtoya tres meses itiopan judiyojmej, ompa kipowaya itájtól Dios iwán ayá' majmawiá. Iwán kuá' tajtowaya, kiyolyamanaya la gente iga kinextiliayaj ken iga reinarowa Dios. ⁹ E' sekin moyoltakuawilijkej iwán ayá' kicredojkej, majwa' iyixtaj la gente kijtojkej iga kijiay itájtól Jesucristo. Pablo kikajtej yej maltajtowaj, iwán kiwiga' yej kitokaj Jesús kan tamachtiá se yej itoka' Tiranno, iwán ompa kitatapowiayaj cada día. ¹⁰ Iwán ijkón kichijtoya dos años, ijkón yej chantitoyaj ipan tajli de Asia kikakikej itájtól toTeko Jesús, yej judiyojmej iwán yej ayéj. ¹¹ Iwán Dios kipalewij Pablo iga kichij milagrojmej. ¹² Malej se panyitoj o se tzótzol yej Pablo kichijchimiá, kitajliayaj ipan yej wetitokej iwán achitiayaj, iwán malespíritojmej kisasaj.

¹³ E' sekin judiyojmej yej nejnenka' yej kikixtiliáj la gente malespíritojmej, no kiyejyekojkaj iga kitenewiáj itoka' toTeko Jesús iga makixtikikan malespíritojmej, kijtowayaj:

—Ipan itoka' Jesús yej Pablo kipowa, nimitztekimakaj iga xikisakan.

¹⁴ Ijkón kichíwayaj siete ipilówampa Esceva, se judío yej ijéfeja sacerdotejmej. ¹⁵ E' kuá' kichijkej, maļespíritoj kijtoj:

—Jesús nikixmati, iwán nō nikmati a'yéj in Pablo; e', ¿a'yéj in amejemen?

¹⁶ E' inón taga' yej kipiaya mal espírito mopatanaltij iyakapamej, iwán como yéj máj tajpalej, nochi kitanilij, iwán paréj kimagakej iwán cholojtíkiskeja ipejpetzkamej iwán espatitiájkija. ¹⁷ Nochi kimatikej yej chantitokej Éfeso, judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán pox momajtijkej. Ijkón iga itōka' toTēko Jesús majya kiweyimatiltijkej.

¹⁸ Iwán mia' yej kicredowayaj Jesús, witzaiyaj iga motenxitomayaj iga kichijkej yej ayēkti. ¹⁹ Iwán mia' yej motamatiliáj kiwigakej ilibrojmej, kitatitōj iyixtajmej la gente. De inomej libro ipatiyo masi' ken cincuenta mil tomīn de plata. ²⁰ Ijkón iga itájtōl toTēko noyan momatitiaya iwán nesía iga kipiá poder.

²¹ Kuá' pánoja nochi inín, Pablo kejlan iga yawi estado de Macedonia iwán Acaya iwán yawi este Jerusalén. Kuá' pánoja noyan ipan altepemej kejlan nō iga yawi Roma. ²² Iwán kititan Macedonia omen yej kipalewiáj, Timoteo iwán Erasto, e' Pablo achō' kawī' Asia.

Mokuejkuesolo altepe' Éfeso

²³ Inón tiempo Éfeso monechkōlo' iwán mokuesojkej iga mopowa' yej aya i' mopowaya de iyojwi Jesucristo. ²⁴ Mokuesojkej itechko se taga' yej itōka' Demetrio, yej kitekipanowaya plata. Inín taga' kichíwaya kaltzitzin de plata kensan tachaya itiopan se diosa yej itōka' Diana, iwán poxsan tataniayaj yej tekipanowayaj iwán Demetrio. ²⁵ Iwán inomej kinechkoj, iwán sekin yej nō kipiáj inómpasan tekipánōl. Demetrio kijlijkej:

—Nokniwan, amejemen ankimatij iga ipan inín tekipánōl titataniáj. ²⁶ E' amejemen ankitaј iwán ankikakij iga Pablo kijtojtinemi iga diosmej yej kichíwaya taga' ayéj diosmej; iwán mia'ya gente kicredōltijkej, ayejsan nigaj Éfeso sino que casi noyan ipan inín tajli de Asia. ²⁷ Inón poxsan ayēkti, wel tikpolowaj totekipánōl, iwán itiopan kan ono' weyi dios Diana ay'ya agaj kiweyimatis. Inán nochi yej chantitokej ipan tajli de Asia iwán inewi de inín tajli kiweyimatiltiáj, e' siga ijkón ken kijtowa Pablo, nochi kelkawaskej Diana.

²⁸ Kuá' inón kikakikej yej ompa nechkatoyaj, kuesiwikej poxsan, iwán tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti Diana yej idiōsmej efesiojmej!

²⁹ Iwán nochi ipan weyi-altepe' ayo' kimatiáj te kichíwayaj. Kikitzkitoj Gayo iwán Aristarco omen tajtaga' de Macedonia yej senemiáj iwán Pablo. Iwán kiwawatatzojtiajkij este ipan wékal kan motekinechkōlo.

³⁰ Pablo kinekiá makalaki ompa iga matajto iwán la gente, e' tokniwan yej kitokaj Jesús ayá' kikalaktijkej. ³¹ Nō sekin yej mandarowaj Asia yej iyamigojmej Pablo, tatitankej iga amo mayawi kan chapantolo'. ³² Ompa kan nechkatolo', sekin tzajtziáj iga kijtowayaj tejté iwán sekin tzajtziáj iga se'pa kijtowayaj iga kuejkuesitoyaj, iwán mia' ayá' kimatiáj te iga ompa nechkatoyaj. ³³ E' sekin yej ompa chapantoyaj kimatiltijkej Alejandro te nemi mochiwa, iwán yej judiyojmej kitopejkej iga kitalkkej tatajkoyan. Iwán Alejandro kajko' ima' iga ayo' matzajtzitolo iga makitajtowilikan judiyojmej iyixtaj la gente. ³⁴ E' kuá' kimatikej iga Alejandro nō judío, nochi tzajtzitoyaj ken dos horas. Kijtojtoyaj:

—¡Mamoweyimatilti Diana idiōs efesiojmej!

³⁵ Iwán tajkuilowani yej ompa ichan, kua' kiyoltálija yej tzajtzitoyaj, kijtoj:

—Nokniwan de Éfeso, amejemen ankimatij iga noyan momati iga inin altepe' kicuidarowa itiopan weyi diosa Diana iwán imagen yej walaj ipan cielo. ³⁶ Ayagaj wel kijtowa iga ayá'. Inón iga ay'ya xi-oyojtokan, amo xikchiwakan nité siga aya ankimatij te nemi mochiwa. ³⁷ Iga inimej tajtaga' yej ankiwajligakej, até nemi kijtowaj yej ayekti, niga nemi maltajtowaj de tejemen todios Diana. ³⁸ Siga Demetrio iwán yej íwan tekipanowaj, kitelwijneki agaj, inonya iga ono' juezmej iwán kan tajuzgarolo iwán wel motajtowiliáj itenojmej yejemej iga makimakakan yej kinekij. ³⁹ E' siga se'pa yej ankitajtani, mamochiwa kua' monechkowaj yej mandarowaj ipan inin altepe'. ⁴⁰ Porque iga ijkín tikchiwaj, wel tepantiáj iga tikuejkuesowaj la gente iga inón yej mochij aman. Iwán awel timotajtowiliskej siga tetajtaniskej te iga nemi mokuejkuesolo.

⁴¹ Kua' tami' inin kijtoj, mojmoyawilo'ya.

20

Pablo yawi Macedonia iwán Grecia

¹ Kua' pachíwi'ya iga mokuejkuesolo', Pablo kinotza' yej kitokaj Jesucristo iga kinonotzkej. Iwán kinajnapalaj tokniwan iga monawati-kej, iwán yákiya estado de Macedonia. ² Kipaxalowiltoj altepemej yej onokej Macedonia iga kitatapowijtinemi' yej kitokaj Jesús iga amo makikajtewakan iyojwi Dios, iwán asito ipan país de Grecia. ³ Ompa onoya tres meses, ay'ya ke' poliwiá iga majkiltiaya pan weyi ákal iga yawi Siria, kua' kimati' iga sekin judiyojmej kinekiáj makikitzkikan. Inón iga ayo' yajki Siria, ikxinejnen iga yajki sej Macedonia. ⁴ Íwan senyajki inimej tajtaga': Sópater yej ichan Berea, iwán Aristarco iwán Segundo yej ichamej Tesalónica, Gayo yej ichan Derbe, iwán Timoteo iwán yajki no Tíquico iwán Trófimo yej chantitokej ipan ital Asia. ⁵ Inimej tokniwan tayakankej iga yajki nechatoj ipan altepe' Troas. ⁶ Nejemej, kua' pánoja iyilwi kua' mokua pan yej akipiá levadura, nimajkiltijkej Filipos ipan weyi ákal. Iwán este ipan cinco días nikasitoj ipan altepe' Troas tokniwan yej ompí nechatoj. Ompa nikajkej siete días.

Pablo kipaxalowiliá altepe' Troas iga monawatiá

⁷ Ipan achto día de la semana nimonechkojkej wan tokniwan yej kitokaj Jesús iga sekan nikujkej la Santa Cena.* Pablo kimachtijtoya tokniwan. E' como kimatiá iga yawi kisati mostapa, inón iga tatapojtoya este tajkoyówal. ⁸ Ompa ajko ipan se' piso kan ninechkatoyaj, paréj taxojxotatoya. ⁹ Iwán se chokotzin itoka' Eutico ewatoya ipan ventana este ipan tercer piso. E' como Pablo pox wejkaj iga tatapojtoya, chokotzin pox kochisnekiá iwán mokochkuilij iwán wetzi'. Iwán kua' kiketzejtoj, míkto'ya. ¹⁰ Iwán Pablo temoj, kiná'tejoj wan kinapalaj. Iwán kijtoj:

—Amo ximajmawikan; isato'.

¹¹ Iwán Pablo tejkaj sej ajko iwán kikui' pan wan kitatajkoloj, iwán kimajmá' tokniwan, iwán tamachtijtoya este ijkón tanesi', iwán yákiya. ¹² E' inón chokotzin yej wetzi', kiwigakej ichan isatiajki, iwán nochi pakikej.

Pablo kisa Troas iga yawi altepe' Mileto

* **20:7** 20:7 Xikita glosario "Santa Cena".

¹³ Nejemej nitapanojkej iwán niajkij ipan weyi ákal este ipan altepe' yej itoka' Asón iga ompa nikuitewaskej Pablo, iga yéj kine' matajnejmipa, áchtoya ijkón nimojlijkej. ¹⁴ Iwán ompígaya Asón, nimasikej wan Pablo, ómpaya tejkaj ipan weyi ákal iwán niajkij este ipan altepe' Mitilene. ¹⁵ Ompa nikiskej, iwán ipan se'ya día nipanojkej itenoj tajkótal† yej itoka' Quío. Iwán ipan se' día nasikej ipan altepe' yej itoka' Samos, ompa kan moketza akalmej. No nimoketzkej altepe' Trogilio, iwán ipan se'ya día nasitoj altepe' Mileto. ¹⁶ Ijkón nikchijkej iga Pablo ayá' kine' mawejkawa poxsan ipan tajli yej itoka' Asia, ayá' kine' mayawi Éfeso iga kinekiá magui' maásiya Jerusalén iga maono ompa siga wel kuá' mochiwas ilwi' yej kijliáj Pentecostés.‡

Pablo monawatiá wan yej ichamej Éfeso

¹⁷ Kuá' asikej Mileto, Pablo tatitan iga mawitzekān yej tayakāntokej yej kitokaj Jesucristo yej chantitokej Éfeso. ¹⁸ Kuá' asikej, Pablo kijtoj:

—Amejemen ankimatij ken iga ninemi' este kuá' achto nasi' Asia. ¹⁹ Nochipa nonoya amowan iwán nikchij ken netekimaka toTēko, iwán ayá' nimoweyimati. Ne-iknochijkej wan este nemiktijnekiáj sekin judiyojmej. ²⁰ E' ayá' nikajtej iga nimitznextiliáj nochi yej mitzpalewiáj. Nimitzmachtijkej tajkoaltepe' kan anmiakejmej anntakaktoyaj iwán no amochajchamej. ²¹ Niknextiliaya judiyojmej iwán no yej ayéj judiyojmej iga makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayékti wan makina'techokan Dios iwán makicredokan toTēko Jesucristo. ²² Inán netekimaka el Espíritu Santo iga manía Jerusalén, e' nej ayá' nikmati te yawij nechiwilitij ompiga. ²³ Nikmátisan iga el Espíritu Santo ne-ijliá iga ipan nochi altepemej kansan niati yawij nepresojuwitiw iwán yawij ne-iknochiwatij. ²⁴ E' nej nité ayá' neyolmiktia malej iga manimiki; san nikneki maniky'e'tami notekipánol yej toTēko Jesús nemá'. Inón tekipánol iga manikpowa ye'noticiaj yej tenextiliá iga Dios tepoxchokiliá, iwán nipa'ki iga inón nikchiwa.

²⁵ 'Iwán inán nikmati iga nisé de amejemen yej nimitzpowilijkej ken reinarowa Dios, nikeman ayo' anne-itaskej. ²⁶ Inón iga nikneki manimitzijlikan iga ayéj nej notechko siga agaj ayá' kicredoj. ²⁷ Nej nochi nimitzijlijkej ken Dios kineki iga xikmatikan, nité ayá' iyantikawi'. ²⁸ Inón iga xikitakan ken iga xiye'nemikan. Ijkonsan no xikitakan iga maye'nemikan tokniwan yej kitokaj Jesucristo. Porque amejemen el Espíritu Santo mitztalkej iga xikitakan tokniwan yej toTēko Jesucristo kikowa' iga iyesyoy. ²⁹ Pues nej nikmati iga kuá' nimitzkajtewaskeja, witzeskej sekin yej kinekiskej mamitzpojpolokan amejemen yej ankitokaj toTēko. Ayompa mitzmachtiskej iga xikisakan pan ye'o'jti, ken tikita mitzkuajnekij ken lojojmej§ kikuj borregojmej. ³⁰ Iwán onoskej de amejemensan yej yawij mitzmachtitij, e' takajkawáskejpa kansan makitokakan tokniwan yej kitokaja Cristo. ³¹ Inón iga ximocuidarokan iwán xikejlamikikan iga eyi años, semilwi' iwán senyówal este nichokaya iga nimitznonotztoyaj sejsé de amejemen.

³² 'Inán nokniwan nimitztaliáj ipan ima' Dios iga mamitzomemawikan iga yéj poxsan mitzchokiliáj. Amo xikelkawakan itajtól yej tepalewiá iwán te-ijliá iga Dios poxsan techokiliá iwán mitzmakaskej yej yékti kuá' tonoskej sekan wan nochi toknimej yej yéj kitapejpen. ³³ Ayí' nikne' manikuili agaj itomın niga itzótzol. ³⁴ Majwa', amejemen ankimatij iga nej

† 20:15 20:15 Xikita glosario "Tajkótal o Isla". ‡ 20:16 20:16 Xikita glosario "Pentecostés". § 20:29 20:29 Lobo ken weyi koyó'.

nitekipanoj iga wel manikpiá yej nepolowa iwán iga yej íwan nisenemiáj. ³⁵ Ijkón nochipa nimitznexutilijkej iga se matekipano. Ijkón wel tikpalewiáj yej akipiáj nité, amo matikelkawakan itájtól toTeko Jesús, kan kijtoj: “Máj paki yej tamaka, que yej kimakaj.”

³⁶ Kuá' tami' inón kijtoj, Pablo motankuaketzá', iwán sen-oradojkej iwamej. ³⁷ Nochi chokakej, kikechnapalojkej, iwán kipipitzojkej Pablo. ³⁸ Iwán poxsan moknomatikej iga Pablo kijtoj iga ayo' máj kitaskej. Iwán kojmakatoj este kan tejkaj ipan weyi ákal.

21

Pablo yawi Jerusalén

¹ Kuá' nikajtéjkeja tokniwan yej kitokaj Jesucristo, nitejkajkej ipan weyi ákal iwán niajkij ipan altepe' yej itoka' Cos. Ipan se'ya día niajkij ipan se'ya altepe' yej itoka' Rodas. Iwán después nasitoy ipan altepe' yej itoka' Pátara. ² Ompa Pátara nikasikej se weyi ákal yej yawi Fenicia, iwán ipan nitejkajkej iwán niajkija. ³ Kuá' nemi nipanowaj nikitakej tajkótal* yej itoka' Chipre, inón tajkótal kawí' noopochkampamej, iwán niajki este Siria. Iwán nitemojkej altepe' Tiro porque inón weyi ákal kan niyaj ompa kitatemowijkej. ⁴ Ompa nikasitoy tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán nikajkej iwamej siete días. Iwán el Espíritu Santo kitajlantijkej inomej tokniwan iga makijlikan Pablo iga amo mayawi Jerusalén. ⁵ E' kuá' pánoja siete días, nikiskej ompa. Iwán nochi tokniwan iwán isiwamej iwán ipilowan, neojmakatoj este playa. Ompa nimotankuaketzkej iga ni-oradojkej. ⁶ Iwán nimonawatijkej este nimonapalojkej iwán nitejkájkeja ipan weyi ákal; iwán tokniwan yájkija ichamej.

⁷ Nikiskej Tiro iwán nasitoy ipan altepe' yej itoka' Tolemaida, ompa tamati' iga ninemiáj ipan weyi ákal. Ompa niksalarotoj tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán se día ompa nikawikej iwamej. ⁸ Ipan se'ya día, Pablo iwán yej íwan nonoyaj nikiskej wan nasikej altepe' Cesarea. Ompa niajkij chan Felipe yej kipowa ye'noticiaj de Jesucristo, yejwa' se de inomej siete diaconojmej yej kitapejpenkej apostolejmej; iwán nikajkej ichan. ⁹ Felipe kipiaya nawi itakomej yej Dios kitajtolmakayaj. ¹⁰ Iwán kuá' mia'ya días ompa nonokej, asito se profeta yej walaj Judea, itoka' Agabo, ¹¹ walaj nepaxalowilikoj. Iwán kikui' icintoron Pablo, mokxi-ilpij iwán moma-ilpij iwán kijtoj:

—IyEspíritoy Dios kijtowa iga Jerusalén judiyojmej ijkín yawij kilpitij yej itatki inín cintoron, iwán yawij kentregarotij ipan ima' yej ayéj judiyojmej.

¹² Kuá' inón nikakikej nejemej iwán inomej yej ompa ichamej Cesarea, nikijlijkej Pablo iga ayo' mayawi Jerusalén. ¹³ E' Pablo kijtoj:

—¿Te iga anchokaj?, ijkón annechokismakaj. Nej niksentalija nokta noalmaj ayejsan iga mane-ilpikan sino que no niksemaka noalmaj iga manemiktikan ompiga Jerusalén iga niktoka toTeko Jesús.

¹⁴ Iwán como awel nikyolyamankej, ijkón nikajtejkej iwán nikijlijkej:

—Mamochiwa ken kineki toTeko.

¹⁵ Kuá' nochi panoj inín, nimajabiarojkej wan niajkij Jerusalén.

¹⁶ Senyajki nowamej sekin tokniwan de Cesarea yej kitokaj Jesús. Yaya no se taga' yej naceroy tajkótal Chipre yej itoka' Mnasón. Mnasón ikayay kicredojo' Jesús iwán ompa nikajkej ichan.

Pablo kipaxalowiliá Jacobo

* **21:3** 21:3 Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

17 Kuꜥ' nasikej Jerusalén, yej kitokaj Jesucristo neomemawijkej iwán poxsan pakikej. 18 Ipan se'ya día niajkij wꜥn Pablo iga nikpaxalowilítój Jacobo, ompa nõ nechkatoyaj nochi ancianojmej.† 19 Pablo tasaludaroj iwán kipowa' nochi ken iga Dios kichij iga kicredojkej nõ kesiá yej ayéj judiyojmej kuꜥ' yéj kipowa' itájtól Dios. 20 Kuꜥ' kikakikej inón, kiweyimatiltijkej Dios, iwán kijlijkej Pablo:

—Ta' xikítawa' noknín, nigaj ono' miles yej judiyojmej yej kicredójkeja ipan Jesús, iwán yejemej kijtówajo' iga mamochiwa ken tatekimaka iley Moisés. 21 Inomej kimatiltijkej iga tej tikmachtijtinemi nochi tokniwꜥn yej ayéj judiyojmej, teyki' tikijtowa iga ayo' mamochiwa ken tatekimaka Moisés, iwán titatekimaka iga ayo' makicircuncidarokꜥn ipilowꜥn, niga ayo' makichiwakꜥn ken tejemej tiktekichiwaj. 22 ¿Tej, té tikijtowa? Porque la gente yawij monechkotij kuꜥ' kimatiskej iga nigaj tono'. 23 Máj yékti ijkín xikchiwa ken nimitzijliáj: Onokej nigaj iwán nejemej nawí tokniwꜥn yej yawij kichiwatij ken motajtoltijkej wꜥn Dios. 24 Xikuigakꜥn inimej nawí tokniwꜥn, iwán xikchiwa ken kijtowa la ley iga ximochipawakꜥn.‡ Iwán tej xixixtawꜥn iga yejemej mamokuatagalokꜥn. Ijkón yawij kitatij iga ayéj cierto yej mitzpantiáj; kiskaskej iga tej tikchiwa ken kijtowa iley Moisés. 25 E' iga inomej yej ayéj judiyojmej, yej nõ kicredojkej ipan Jesús, nejemej nikijkuilowilíjkeja iga ininsan makichiwakꜥn: Amo makikuakꜥn naka' yej momiktiliapa idolojmej, iwán amo nõ makikuakꜥn esti, niga inakayo yolka' yej mokechmekánapa, iwán amo agaj mamoteka iwán yej ayá' iwán namiktito'.

Pablo kikítziáj ipan weyitiopan iga kipresojiáj

26 Iwán Pablo yajki iwán inomej nawí tajtaga', iwán ipan se' día kichijkej ken kijtowa iley Moisés iga mamochipawakꜥn§ iyixtaj Dios iwán kala' weyitiopan-ijti'. Después yajki kijtoto keman yawi tamiti iga inón kichijoskej, iga sejsé de yejemej yawi kimakati iyofrendaj.

27 E' kuꜥ' asiaya siete día, sekin judiyojmej yej walkej ipan tajli de Asia kitatej iga Pablo ono' weyitiopan iwán kiyokachijkej iga makuejkuesiwikꜥn nochi gente, iwán ki-onkawijkej Pablo 28 iwán tzajtzikej:

—¡Nokniwꜥn de Israel, xinepalewíkꜥn! Porque inín taga' tamachtijtinemi noyꜥn iga ayá' tiye'nemij tejemen tijudiyojmej, iga ayékti iley Moisés iwán ay' kiyé'ita toweyitiopan. Iwán ayejsan iga inón, sino que inán nõ kakij weyitiopan-ijti' sekin griegojmej.* Iga ijkón kichiwaj yej ayékti kꜥn moweyimatiltiá Dios.

29 Ijkón kijtowayaj iga kitakej senemiáj iwán se yej itokꜥ' Trófimo yej ichꜥn Éfeso, yejemej kijtojkej anka senkalakkej ipan weyitiopan.

30 Iwán la gente kuejkuesiwikej, motalojkej iga kikítzkitoj Pablo. Kiwawatatzojtikixtijkej weyitiopan-ijti', iwán nimanín kitzajtzakkej kaltemej. 31 Kimiktiáyaja Pablo kuꜥ' kimatiltijkej comandante yej kimandarowa soldadojmej iga nochi gente de Jerusalén kuejkuesitokej. 32 Iwán comandante kinechkoj isoldadojmej iwán soldadojmej yej máj tayakantokej. Iwán motalojtiajkij kꜥn monechkoló'. Kuꜥ' kitakej iga némiya asij soldadojmej, ayo' máj kimagakej Pablo. 33 Iwán comandante yej kimandarowa soldadojmej kikítzkij Pablo iwán tatekimá' iga mamoipli iga ome cadena.

† 21:18 21:18 Xikita glosario “Anciano”. ‡ 21:24 21:24 Atikmatij te kichijkej, anka kichijkej ken iga tanextiliá ipan Números 6:1-21. § 21:26 21:26 Xikita v 24. * 21:28 21:28 Inimej taga' kijliáj griegojmej iga walkej de se' país yej itokꜥ' grecia iwán judiyojmej ayá' kiyé'itakej. Nõ kijliayaj griego a'san neji yej tilti'. Yej ayéj judío awel kalakis tiopan, siga makalaki, kimiktijkej.

Iwán tatajtan a'yéj in, iwán te kichij. ³⁴ E' la gente tzajtzitoyaj, iwán ayá' sansé kijtowayaj, sekin kijtowayaj se', iwán sekin se'pa kijtowayaj. Iwán akojasiá te kijojoyaj la gente iga oyojoyaj. Iwán tatekimá' iga makiwigakan Pablo iwékal soldadojmej kan chantitokej. ³⁵ Kuá' asitoj kan iyescalerajyo wékal, soldadojmej kajkoktiajkij Pablo iga amo te makichiwilikan iga poxsan kuesitoyaj. ³⁶ Porque itepotztajmej nochi tzajtziwiztziáj. Kijtowayaj:

—¡Mamikiya!

Pablo motajtowiliá iyixtaj la gente

³⁷ Kuá' némiya kakiáj Pablo ipan iwékal soldadojmej, kijlij comandante:

—¿Ix wel nitajtoj mowan?

Iwán comandante kijojoy:

—¡Mataj wel no titajtowa griego! ³⁸ Mataj tej ayéj inon egipcio yej ikya kipewaltijka guerra iwán kiwiga' ipan desierto cuatro mil yej tamiktiáj.

³⁹ Pablo kijojoy:

—Nej nijudiyoj. Nej ninaceroj Tarso, se altepe' yej ayéj námol yej ono' ipan ital Cilicia. E' nimitztajtaniliá iga achi manitajto iwán la gente.

⁴⁰ Iwán comandante kijlij iga wel. Entonces Pablo moketza' ompa kan onoya ipan iyescalerajyo wékal. Iwán kajko' ima' iga la gente ay'ya matzajtzitokan. Iwán ni agaj ayo' tajtoj iwán Pablo tajtoj ipan hebreo, kijojoy:

22

¹ —Nokniwan iwán tetajwan, xikakikan ken iga nia nimotajtowiliti amo-ixtaj.

² Kuá' kikakikej iga nemi tajtowa ipan hebreo, ay'ya nokta semi te kijojoyej, san takaktikajkej. Iwán Pablo kijojoy:

³ —Nejwa' nijudiyoj. Ninaceroj altepe' Tarso yej ono' ipan ital Cilicia, e' nimoskaltij nigaj Jerusalén iwán nemachtij Gamaliel. Ijkón nimomachtij ken iga motoka la ley yej Dios tamá', kimá' to-ikyapatajwan. Nochipa nikyolmaka iga manikchiwa ken kineki toDios, ijkón kensan inán amejemen ankichiwaj. ⁴ Ikya nej niktemojtinemiáj iga niktiktiayaj yej kitokaj iyojwi Jesús iwán nikpresojwiayaj tajtaga' iwán siwatkej. ⁵ Ijefej sacerdotejmej iwán wewetkej yej tayakantokej ipan topaís kimela'matij iga inín nikchiwaya. Yejemej nemakakej ama' iga manikuiguili yej mandarowaj Damasco. Niajki ompiga iga niktemo to yej kitokaj Jesús iga manikuajligakan Jerusalén iga manikiknochiwakan.

Pablo kipowa ken iga moyolpata'

⁶ 'E' kuá' nemi nia ipan ojtí iwán nasitiayay Damasco, ken tajkodía newejtawiko se ti'ti yej walaj ipan cielo. ⁷ Iwán niwetzi' este talpan. Iwán nikagui' a'pa ijkín ne-ijlij: “Saulo, Saulo, ¿te iga tinetemojtinemi iga tine-iknochiwa?” ⁸ Iwán nej niktajtan: “¿A'yéj in tej, noTeko?” Iwán ne-ijlij: “Nej niJesús de Nazaret yej nemi tine-iknochiwa.” ⁹ Yej iwán nisenayay kitakej inon ti'ti iwán majmawikej; e' ayá' kikakikej itajtól yej nenotza'. ¹⁰ Iwán niktajtan: “¿NoTeko, te nikchiwas?” Iwán toTeko ne-ijlij: “Ximoketza, iwán xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlitij nochi te tia tikchiwati.” ¹¹ E' como inon ti'ti nepachatilij, yej iwán ninemiáj newilantiajkij este Damasco.

¹² 'Ompa onoya se taga' yej itoka' Ananías, yéj nochipa kichiwa ken kijtowa iley Moisés, nochi judiyojmej yej ompa ichamej Damasco

ye'tajtowayaj iga inón Ananías. ¹³ Ananías wəłaj ne-itako. Kuə' asi' ne-ijlij: “Noknɪn Saulo, sejya xitachá.” Iwán íkuə'san sej nitachá', iwán nikíta'ya Ananías. ¹⁴ Iwán ne-ijlij: “IDios to-ikyapatajwən mitztapejpen ikyay iga xikmati te kichiwasneki iwán tej, iwán iga xikixmati Jesús yej ayí' kichíwa yej ayəkti iwán iga xikaki imatika tajtowa. ¹⁵ Porque tej tia titajtoti de yéj iyixtaj nochi gente iwán tikpowas yej tikita' iwán yej tiká'.” ¹⁶ Ne-ijlij: “¿Teo' máj tikchá? Ximoketza iwán ximobautizaro, xiktajtani toTəko Jesús iga mamitzelkəwili yej tikchij yej ayəkti.”

Pablo kipowa ken iga kititankej kan onokej yej ayéj judiyojmej

¹⁷ 'Kuə' niájkiya Jerusalén, niajki weyitiopan iga ni-orəđoto, iwán nikita' se visión. ¹⁸ Nikita' toTəko iwán ne-ijlij: “Xikísaya nimanɪn Jerusalén, porque ayá' mitztajtolkuiskej kuə' titajtoj de nej.” ¹⁹ Nej nikijlij: “NoTəko, yejemej kimatij iga nej niaya ipan nochi itioamej iga nikpresojiwayaj iwán nikmagayaj yej mitzcređojtokej. ²⁰ Iwán kuə' kimiktijkej Esteban yej kipowaya motájtəl, ompa nonoya iwán nə nikijtowaya iga makimiktikan. Iwán inomej yej tamiktijkej, nej nicuidarowilijtoyaj itzotzolmej.” ²¹ E' toTəko ne-ijlij: “Xaja, porque nia nimitztitaniti wejka iga xiktətapowitij yej ayéj judiyojmej.”

Kikitzkiáj Pablo

²² Ompa tamati' iga santakaktoyaj la gente, pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Mamíkiya! ¡Inɪn taga' akajasi iga maono!

²³ Məjsan tzajtziáj, kitzejzelowayaj itzotzolmej iwán kipatanaltiayaj talpínol.* ²⁴ Comandante tatekimá' iga Pablo makakikan ipan iwékal soldədojmej, iwán tatekimá' iga makimagakan iga wel makijto te iga nokta ijkón kitzajtziáj. ²⁵ E' kuə' kilpitókeja in Pablo iga yáwija kimagatij, kijlij capitán yej kimandarowa sekin soldədojmej:

—¿Ix yəkti iga anneyokamagaj kuə' aya ankimatij siga ayompa nikchij? Nej niciudadano romano. †

²⁶ Kuə' inón kikagui' capitán, yajki kitato comandante, iwán kijlij:

—¿Tətaj nemi tikchíwa? Matajki' inɪnwa' taga' se ciudadano romano.

²⁷ Entonces inón comandante yej máj mandarowa yajki kitajtanito Pablo, kijlij:

—¿Ix melá' iga tej ciudadano romano?

Pablo kijtoj:

—Kena.

²⁸ Entonces inón comandante kijtoj:

—Nej newiguilij komati tomɪn iga manimochíwa ciudadano romano.

Pablo kijtoj:

—E' nej ijkón nokta ninacəroj iga notaj nə ciudadano.

²⁹ Iga inón kijtoj, yej kimagayaj Pablo kikajtéjkeja iwán este inón comandante momajtij iga kimati' iga Pablo ciudadano romano iwán iga kilpitoyaj iga cadena.

Pablo iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej

³⁰ Ipan se'ya día, comandante kinekiá makimati te iga judiyojmej kitəlwijkej Pablo, iwán kixiton kan ilpitoya iga cadena, iwán kinechkoj yej kimandarowa sacerđotejmej iwán nochi judiyojmej yej mandarowaj. Entonces kikixtij Pablo kan ilpitoya, iwán kiwigakej kan nechkatokkej.

* **22:23** 22:23 Ijkón kichijkej iga manəsi iga akiye'itayaj yej kijtoj Pablo. † **22:25** 22:25 Ciudadano romano se yej nacəroj Roma o yej kipiá' ama' kan neši iga kipertenecərowa Roma. La ley de Roma kimənwəyaja iciudadanojmej.

23

¹ Pablo kitachilij yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nokniwan, nej nikmati ipan noalmaj iga este inán, niye'nemi iyixtaj Dios.

² Entonces Ananías yej kimandarowa sacerdotejmej tatekimá' iga yej onoyaj iná' Pablo makitentatzinakan. ³ E' Pablo kijtoj:

—Dios yawi mitzmagati tej. Ígasan timoweyimati iga tiye'nemi, sien ayá'. Siga tej ompa tewato' iga titajuzgarowa kensan kijtowa la ley, ¿te iga titatekimaka iga manemagakan?, ayá' ijkón kijtowa la ley.

⁴ Yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Iwán ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotejmej yej kiservirowa Dios?

⁵ Iwán Pablo kijtoj:

—Nokniwan, nej anikmatía siga inín in yej kimandarowa sacerdotejmej. Pues ijkín kijtowa kan ijkulijto': "Amo xikmalijli yej kimandarowa mogentej."

⁶ Entonces Pablo kita' iga ompa onoyaj saduceojmej* iwán sekin fariseojmej.† Iwán tajtoj recio:

—Nokniwan, nej no nifariseo, iwán notajwan no fariseojmej. Nemi annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.

⁷ Kua' inón kijtoj Pablo, fariseojmej iwán saduceojmej pe' iga mokuékuejkuesojkej iwán moyojyokatijkej. ⁸ Porque yej saduceojpa kijtowaj iga ay'ya ojpa-isaskej yej mikikej. Kijtowaj iga ateyi angelejmej niga espiritojmej; e' yej fariseo kena kicredowaj inimej. ⁹ Iwán nochi tzajtzikej iga tajtajtojkej; iwán sekin fariseojmej yej tamachtiáj ipan iley Moisés moketzkej iwán kijtojkej:

—Inín taga' ayá' nemi kichíwa yej ayekti. ¿Qué tal si se espíritu o se ángel kimá' iga ijkón matajto? Amo tiaskej icontraj Dios.

¹⁰ E' como némiya máj kuejkuesiwilo, comandante majmawi' iga wel kitataj kotzayanaj Pablo. Iwán kitekimá' isoldadojmej iga makiwigakan sej Pablo ipan iwékal soldadojmej.

¹¹ Iwán inonsan yówal Pablo kixnextilij toTeko iwán kijlij:

—Pablo, amo ximajmawi. Kensan titajtoj Jerusalén iga nej, ijkonsan no tia titajtoti Roma.

Kejlamikij iga kimiktiáj Pablo

¹² Kua' tanési'ya, sekin judiyojmej motajtoltijkej iga yawij kimiktij Pablo. Iwán kijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta yawij takuati niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo. ¹³ Máj de cuarenta tajtaga' yej ijkón kijtojkej. ¹⁴ Yajkij kitatoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kijlitoj:

—Nejemej nimotajtoltijkeja iwán nikijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta niawij nitakuati niga aya nikmiktíáj Pablo. ¹⁵ Inán amejemen iwán nochi yej anmandarowaj, xikijlikan comandante iga mosta mamitzwajliguilikan Pablo, ximopajpantikan iga ankimatisnekij máj yej kichij; iwán nejemej nikchixtóskeja iga niawij nikmiktij ipan san-ojti.

¹⁶ E' ipiltzin isiwa-iknün Pablo, kimati' iga kimiktijnékija Pablo. Yajki kimatiltito este kan presojtito'. ¹⁷ Entonces Pablo kinotza' se capitán yej kimandarowa soldadojmej iwán kijlij:

—Xikuiga inín chokotzin kan ono' comandante, porque yéj yawi kijliti tepa iteki.

* **23:6** 23:6 Xikita glosario "Saduceo". † **23:6** 23:6 Xikita glosario "Fariseo".

¹⁸ Entonces in capitán kiwiga' inón chokotzín kan ono' comandante iwán kijlij:

—Pablo, yej ono' preso, ne-ijlij iga manimitzwajliguili inín chokotzín, porque tepa mitzijlijneki.

¹⁹ Inón comandante kiwilántiajki inón chokotzín iga kiwiga' kan iyokamej, iwán kitajtan:

—¿Te tine-ijlijneki?

²⁰ Inón chokotzín kijtoj:

—Judiyojmej motajtoltijkej iga yawij mitztatitanilítij iga mosta xikuiga Pablo iná' yej kimandarowaj judiyojmej, kansanki' makimatitikan te nokta kichij. ²¹ E' amo xiktajtolkuili. Porque máj de cuarenta tajtaga' yej yejémempa kojchaskej. Kijtójkeja iyixtaj Dios iga atakuaskej niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo, iwán inán kichixtokej iga makimatikan te tia tikijtoti tej.

²² Iwán comandante kijtoj iga welja yawi chokotzín; e' kijlij iga amo agaj makijli nité yej kijtojtoyaj.

Pablo kititanij iyixtaj el gobernador Félix

²³ Entonces inón comandante kinotza' ome yej nō kimandarowa soldadojmej iga makitekimaka mamalistarokan doscientos soldadojmej yej nejnentiaskej iwán setenta soldado yej mayakan ipan kawayoj, iwán doscientos yej makiwigakan ilanzajmej[‡] iga mayakan altepe' Cesarea tayowakan las nueve. ²⁴ Iwán kijlijkej nō iga makixilajtikan se kawayoj kan Pablo tejkatiáj. Iwán tatekimá' iga makitakan iga Pablo maye'asiti itenoj gobernador Félix. ²⁵ Iwán inón comandante kititan wan yejemej se ama':

²⁶ “Annogobernadormej Félix yej nimitzpoxye'itaj, mitzsaludarowa Claudio Lisias. ²⁷ Inín taga' kikitzkijkej judiyojmej iga kimiktiáyaja. Iwán kuá' nikmati' iga nō ciudadano romano, niajki iwán nosoldadojmej iwán nikmanawij. ²⁸ Iwán nikuiga' itenoj yej kimandarowaj judiyojmej iga manikmati te iga kikitzkijkej. ²⁹ Iwán nikmati' iga kikitzkijkej iga san itechko ileykej, e' akajasi iga mamomikti niga mayawi kuákalko. ³⁰ E' kuá' nikmati' iga judiyojmej motajtoltijkeja iga yawij kimiktítij, inán ompiga nimitztitaniliá. Iwán nikijlij yej tatelwiáj iga makijtokan motenoj te kikuesowaj. Xiye'ono.”

³¹ Iwán soldadojmej kichijkej kensan kitekimakakej iwán tayowakan kiwigakej Pablo, este ipan se altepe' yej itoka' Antípatris. ³² Ipan se'ya día inomej soldadojmej yej ikxinejnentiajkij ómpaya mokuepkej, yájkija sej iwékal soldadojmej, iwán yej nemiáj ipan kawayoj yajkij iwán Pablo. ³³ Kuá' asíkeja Cesarea, ama' kimakakej el gobernador, iwán ompa nō kikawatoj Pablo. ³⁴ Kuá' el gobernador tami' kileeroj inón ama', tatajtan kan ichan Pablo. Kuá' kimati' iga Pablo ichan estado de Cilicia, ³⁵ kijlij:

—Nimitzkakis kuá' witzeskej yej mitztelwijkej.

Iwán tatekimá' iga makakítijo' kuákalko ipan ipalacioj Herodes.

24

Pablo motajtowiliá iyixtaj Félix

¹ Kuá' pánoja cinco días, Ananías, yej kimandarowa sacerdotejmej yajki Cesarea iwán sekin ancianojmej* iwán se yej tatajtowiliá yej itoka' Tértulo.

[‡] 23:23 23:23 Xikita glosario “Lanza”. * 24:1 24:1 Xikita glosario “Anciano”.

Inimej yajkij itenoj el gobernador iga kitełwıtoj Pablo. ² Kuą' ómpaya kiwajligakej Pablo, Tértulo pewa' iga tatelwiá. Ijkın kijlij Félix:

—Señor gobernador, nimitzmakaj gracias, porque iga tej inán nonokej tamelá. Iwán iga tikmati ken iga titamandarowa, noyan ye'onolo'. ³ Nochi inın yej tikchiwa poxsan nikye'itaj iwán poxsan nimitzagraderowaj tej weyi tekiwaj Félix. ⁴ E' aniknekij máj manimitzatrasarokan, nimitztaj-taniliáj achi xinekakikan. ⁵ Pues nikasikej inın taga' tayojoyokatijnemi noyan ipan inın tajli iwán kichiwa iga mamoyojoyokatikan judiyojmej, iwán yéjwa' in yej ken tzontekon de inomej yej kitokaj Jesús de Nazaret, yej motokawíáj nazarenos. ⁶ Nọ kichijnekiá yej pox ayekti iyijtiko noweyitiopamej de nejemen, inón iga nikıtzkijkej iwán niknekiáj manikjuzgarokan ken kijtowa inón ley yej Moisés nemakakej. ⁷ E' comandante Lisias kala' iwán neteki'tilanilijkej iga nekuilijkej, ⁸ kijtoj iga yej kitełwiáj Pablo mawıtzekın motenoj. Inán tej momatika wel tiktajtani iga xikmati te iga niktelwiáj.

⁹ Iwán judiyojmej yej ompa onoyaj kijtowayaj iga ijkón nokta. ¹⁰ Iwán el gobernador kimanoțza' Pablo iga matajto, iwán Pablo kijtoj:

—Kena, nipaki iga manimotajtowili mo-ıxtaj, nej nikmati iga tej desde ikayay tonó' iga juez ipan inın país. ¹¹ Tej momatika wel titatajtani iga kipiao' doce día iga nasi' Jerusalén iga nikweyimatıltıko noDios. ¹² Iwán ayagaj neasito nimokuesojto' iwán agaj, niga nikuejkuesojtoya la gente, niga ipan weyitiopan, niga ipan itiopamej, niga kanaj ipan altepe'. ¹³ Inimej gente awel mitznexiliáj kan neasitoj nemi nikchiwa inón yej nepantiáj. ¹⁴ E' kena, nikijtowa iga niktoka iyojwi Jesucristo, inón yej yejemej kijtowaj iga ayompa tamachtía. Nikservırowa iDios notajwan iwán nicredowa nochi yej ikuilijto' ipan la ley iwán yej kijkuilijkej profetajmej. ¹⁵ Iwán nikchixto', kensan inimej yej nepantiáj kichixtokej, iga keman Dios yawi ki-ojpa-ixitıj yej miktokej, yej kichijkej yej yekti iwán nọ yej kichijkej yej ayekti. ¹⁶ Inón iga nikneki nochipa maniyolchipaktito iyıxtaj Dios iwán iyıxtaj la gente.

¹⁷ 'Mia' xiwi' ninentinemi' wejwejka, inán niwalaj ipan nopais nikualji' tomın iga nikmakaj yej amotapialiáj iwán nikmakako ofrenda noDios. ¹⁸ Inón nikchijtoya kuą' sekin judiyojmej yej ichamej ipan estado de Asia neasitoj weyitiopan-ıjti', nemi nimochipawa† ken kijtowa iley Moisés, e' ayá' nimiakemej niga ni-oooyojtoyaj. ¹⁹ Inomej judiyojmej katka nigaj maonokan iga manetelwıkan motenoj siga kitakej iga nemi nikchiwa yej ayekti. ²⁰ Siga ayéj ijkón, inimej makijtokan siga neasilijkej tejté yej ayekti kuą' nonoya itenoj yej kimandarowa judiyojmej. ²¹ O anka netelwiáj iga nikijtoj recio iyıxtaj yejemej: “Aman annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.”

²² Kuą' inón kıká' Félix, iga kipoxmati de iyojwi Jesucristo, kijtoj:

—Ijkono' makawi este que maasi in comandante Lisias iga yáwi-o' nepowilıti ken kita' yej ankichijkej.

²³ Iwán Félix kitekimá' capitán iga Pablo ompa makipiakan, e' achi makichiwa ken kinekis wan kuą' asij yej kipaxalowiliáj wel mapanokan iga makiyolchikawakan.

Pablo tajtowa iyıxtaj Félix iwán Drusila

²⁴ Kuą' pánoja achi mia' días, Félix iwán Drusila yej isiwa'pa yej no judío, walkej kan ono' Pablo. Entonces Félix tatıtan iga makinotzatij Pablo iwán kikakikej yej kijtoj iga kén se wel mamocnfiaro ipan

† 24:18 24:18 Hch 21:24

Jesucristo. ²⁵ Tatapowa' ken iga se taga' maye'nemi, iwán ken iga se wel mamoyoltakuawili iga amo makichiwa yey ayekti, iwán ken iga Dios yawi tajuzgaroti keman. Kua' inón kika' Félix, momajtij. Kijtoj:

—Inán xaja. Kua' até nikchijos nimitztatitanilij sej iga xiwiki.

²⁶ Félix kinekiá iga Pablo makimaka tomín iga wel makimajkawa. Inón iga kinotza' mia' vej iga matatapowa iwán. ²⁷ Kua' pánoja ome años kisa'ya Félix iga gobernador iwán kawí' Porcio Festo. E' Félix kinekiá makiye'itan judiyojmej, inón iga kikajtej preso Pablo.

25

Pablo iyixtaj Festo

¹ Festo asi' altepe' Cesarea iga móchija gobernador. Iwán kua' pánoja eyi días kisa' Cesarea iga yákiya Jerusalén. ² Ompa yey ijefejmej sacerdotejmej iwán judiyojmej yey máj tayakantokej yajkiy kan onoya Festo iga kitelwitoj Pablo. ³ Kijlijkej iga achi matatekimaka iga Pablo makiwigakan Jerusalén. Inomej kejlantoyaj iga Pablo makimiktikan ipan ójtisan. ⁴ E' Festo kijtoj iga Pablo presojtito' Cesarea. Iwán kijtoj iga awejkawas imatika yaj ompiga.

⁵ Ijkin kijtoj:

—Mayakan nowan yey mitzmandarowaj, iwán siga inón taga' kichij tejté yey ayekti, ompigaya makitelwikan.

⁶ Festo onoya Jerusalén ken ocho o diez días iwán mokupea' Cesarea. Ipan se'ya día yajki motalito kan tajuzgarowa iwán tatekimá' iga mamokuiti Pablo. ⁷ Kua' asi' Pablo, kiyawalojkej inomej judiyojmej yey walkej Jerusalén. Kijtojkej iga kichij kuajkuantas yey ayekti kansan makimawetziltikan, e' awel nokta kinextijkej iga kichij tejté. ⁸ Pablo ijkin motajtowilij:

—Nej ayá' nemi nikchiwa nité yey ayekti, niga icontraj ileynej judiyojmej, niga icontraj weyitiopan, niga icontraj rey César yey kigobernarowa Roma.

⁹ E' Festo kinekiá makiye'itakan judiyojmej. Entonces kitajtan Pablo:

—¿Ix tiajneki Jerusalén iga ompiga manikita ix ijkonya ken nemi mitzpantiáj?

¹⁰ Pablo kijtoj:

—Nija nono' kan rey César mitztalij iga xitajuzgaro, kajasi iga nigaj manejuzgarokan. Tej tikmati iga judiyojmej ayá' nemi nikchiwiliá yey ayekti. ¹¹ Siga nikchij yey ayekti yey kajasi iga manemiktikan, puej manemiktikan; e' siga nemi nepantiajsan, ijkón ayagaj wel maneyokawiga ipan imamej judiyojmej. Niktajtani iga manejuzgaro imatika rey César.

¹² Festo tajtoj iwán yey tanonotzaj iga makimati te kichiwias, wan kijlij Pablo:

—Tiktajtan iga mamitzjuzgaro rey César, pues nia nimitztitaniti ompiga kan ono' yéj.

Pablo iyixtaj rey Agripa

¹³ Kua' panoj sekin días, rey Agripa* iwán Berenice yey isiwa' yajkiy Cesarea iga kipaxalowilitoj Festo. ¹⁴ Como ompa onoyaj mia' días, Festo kipowilij Agripa te iga Pablo ono' preso, kijlij:

—Nigaj ono' se taga' yey Félix kikajtej preso. ¹⁵ Kua' nonoya Jerusalén ne-itatoj yey kimandarowaj sacerdotejmej iwán ancianojmej† yey kimandarowaj judiyojmej. Netajtaniliayaj iga manikijto iga kajasi iga mamomikti Pablo. ¹⁶ Nej nikilij iga yey mandarowa Roma ayí' tatekimaka

* **25:13** 25:13 Xikita glosario "Herodes". † **25:15** 25:15 Xikita glosario "Anciano".

iga mamomikti agaj siga yej kitelwíaj aya motajtowiliá iyixtaj yej tatelwíaj. ¹⁷ Inón iga kuá' inomej walkej nigaj, ay'ya máj te nikijtoj sino que kuá' tanesi' niajki kan nitajuzgarowa, iwán nitatekimá' iga makiwajligakan inón taga'. ¹⁸ E' kuá' ómpaya onokej yej tatelwíaj, ayá' kijtojkej nité ken nej nikelantoya. ¹⁹ Sino que kitelwíayaj iga kén iga yéj kicredowa Dios, iwán iga se yej itoka' Jesús yej migui'. Iwán Pablo kijtowa iga inín Jesús isato'. ²⁰ E' como nej ay'ya nikmatíá te nikchíwaya, niktajtan Pablo siga kinekiá iga mayawi Jerusalén iga ompiga makijuzgarokan iga inón yej kitelwíaj. ²¹ E' yéj kitajtan iga makijuzgaro el rey César, iwán nitatekimá' iga mapresojtito este kuá' niktitanis iyixtaj César.

²² Iwán Agripa kijtoj:

—Nej no nikakisneki ken iga tatapowa inón taga'.

Iwán Festo kijtoj:

—Mosta tikakis.

²³ Ipan se'ya día asitoj Agripa iwán Berenice iwán sekin yej mandarowaj ipan weyi-altepe' no kitokatiayaj yej kimandarowaj soldadojmej. Kilwichiwilijtiajkij este ijkón kalakkej kan mandarolo. Iwán Festo tatekimá' iga makiwajligakan Pablo. ²⁴ Festo kijtoj:

—Rey Agripa, iwán amejemen yej nij amonokej, nija ono' in inín taga'. Mia' judiyojmej yej de Jerusalén iwán no yej de nigaj Cesarea kitelwijkej iwán este tzajtzikej iga netajtanilijkej iga mamomikti. ²⁵ E' nej anikasilij tejté yej ayékti yej kajasi iga mamomikti, e' como yéj kitajtan iga makijuzgaro rey César Augusto, inón iga nia niktitanilijti yéj. ²⁶ E' como anikasi te nikijkuilowiliá rey César iga anikasiliá nité yej ayékti kichij inín taga', inón iga nimitzwajliguilijkej amejemen. Nimitzwajliguiliá tej nokta Rey Agripa. Tej xikita siga kichij tejté yej ayékti, ijkón welja tejté nikijkuilowilij. ²⁷ Porque akajasi iga maniktitanis se preso siga anikmatí te nokta kichij.

26

Pablo motajtowiliá itenoj el rey Agripa

¹ Iwán Agripa kijlij Pablo:

—Wel ximotajtowili.

Iwán Pablo kajko' ima', iwán pe' tajtoj, kijtoj:

² —Nipaki iga nono' motenoj rey Agripa, iga wel manimotajtowili de inochi yej nepantiáj judiyojmej. ³ Porque tej tikmati nochi ken nochipa kichiwaj judiyojmej iwán no tikixmati ileymej. Inón iga nimitztajtaniliá achó' xinekaki.

Pablo kipowa ken iga nemiá kuá' aya kicredowa Jesucristo

⁴ 'Nochi judiyojmej ne-ixmatij este kuá' aya niyolej. Kimatij ken iga ninemi' ipan nótal wan ipan Jerusalén. ⁵ Iwán kimatij iwán wel kinojma-ijtowaj siga kinekij, iga nejwa' nokta nifariseoj este iga nichokótzino'. Inómejpa fariseojmej yej máj kichiwaj ken nemachtíaj noleymej nejemej nijudiyojmej. ⁶ Inán nigaj nono' iga nejuzgarowaj iga san nikchixto yej Dios kijlij no-ikyapatajwan iga yawi ki-ojpa-ixititi yej miktokej. ⁷ Nonochimej de Israel, nikchixtokej iga yawi mochiwati inón yej kijtoj Dios. Inón iga judiyojmej kiweyimatiltíaj Dios iwán kichiwaj ken yéj kineki, semilwi' iwán senyówal. Inán gobernador Agripa, sekin judiyojmej nej netelwijkej iga nikchixto' no ipan inón yej kijtoj Dios. ⁸ ¿Ix amejemen ayá' ankicredowaj iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej?

Pablo kipowa ken kinknochiwaya yej kitokaj Jesucristo

⁹ 'Nej no ikya nikijtowaya iga manikchiwa nochi yej wel iga maniki-knochiwakan yej moconfiarowaj ipan Jesús de Nazaret. ¹⁰ Iwán ijkón nikchij Jerusalén. Ijefejmej sacerdotejmej kiye'itakej wan kijtojkej iga manikpresojwikan yej kitokaj Jesucristo; iwán kuá' kimiktiayaj no niki-jtowayaj iga mamomikti. ¹¹ Iwán mia' vej nej nikiknochiwayaj kansan makikajtewakan iga moconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón nikchiwaya noyan ipan tiopamej iwán poxsan nikijiyayaj iwán niktemowayaj este ipan altepemej yej onokej ipan se'ya país.

Pablo sej kipowa ken iga kicredoj Jesucristo

¹² 'Iga inón nokta nej niayaj weyi-altepe' Damasco. Niknentiáyaya ama' kan netekimakakej ijefejmej sacerdotejmej ken manikchiwa. ¹³ E' ipan ojti, tej tinorrey, ken tajkodía, nikita' ipan cielo kisa' se ti'ti yej tawia majya sej que tonati', netawij nej iwán yej iwán nisenayaj. ¹⁴ Iwán nisenwetzikej nonochin este talpan, iwán nikagui' se tájtól, nenotza' ipan hebreo; ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa? Tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kuá' se toro kitiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá." ¹⁵ Iwán nej nikijlij: "¿A'yéj in tej, noTeko?" Iwán toTeko kijtoj: "Nej niJesús yej tej nemi tine-iknochiwa. ¹⁶ Inán ximoketza. Nimitzixnextilij iga xikchiwa ken nimitzijliá iwán iga xiknojma-ijto yej inán tikita' iwán yej niao' nimitznextilij. ¹⁷ Kan inán nimitztitani xaj, nia nimitzmanawiti ipan imamej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej. ¹⁸ Nimitztitani kan onokej yejemej iga ken kuá' xixixtapokan iga ayo' manemikan kan takomichkan sino que manemikan ipan tawilpan, iwán ayo' makimandarotokan Tzitzimi', sino que makitokakan Dios; iwán iga mamocnfiarokan ipan nej iwán ijkón nikperdonarowiliáj yej kichiwaj yej ayékti. Ijkón onoskej ken itatki Dios."

Pablo kichiwa ken kita'

¹⁹ 'Inón iga rey Agripa, nej nikchij ken ne-ijlij inón yej nikita' yej wala ipan cielo. ²⁰ Iwán pewa' iga nikpowa' itájtól Dios ipan altepe' Damasco. Después niajki Jerusalén iwán noyan ipan ital Judea. Iwán niktatapowijkej no yej ayéj judiyojmej. Nej nikijlijkej iga makikajtewakan iga kichiwaj yej ayékti, iwán makicredokan Dios, iwán makichiwakanya yej yékti iga manesi iga kipatákeja ividajmej. ²¹ Inón iga judiyojmej nekizkijkej ipan weyitiopan, iwán kinekiáj manemiktikan. ²² E' Dios nepalewij, iwán este inansan niktatapowiáj la gente, yej motapialiáj iwán yej ayá' motapialiáj. Nikpowa kensan kijtojkej profetajmej iwán Moisés iga yawi mochiwati. ²³ Yejemen kijtojkej iga Cristo kinknochiwayaj iwán kimiktiayaj iwán yéj yej achto ojpa-isas, iwán yawi kipowati itájtól yej ken kuá' tetawia iga wel mamosalvarokan judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej.

Pablo kiyolyamanasneki el rey Agripa iga makitoka Cristo

²⁴ Kuá' inón kijtoj Pablo iga motajtowilij, Festo kijtoj recio: —i'Tej, Pablo, anka ay'ya titajlanto'! Iga póxsanya timomachtij, inón iga ay'ya titajlanto'.

²⁵ E' Pablo kijtoj:

—Ayéj iga ay'ya nitajlanto', rey Festo; majwa' nemi nikijtowa yej ayá' nemi niktenchiwa wan yej mela'ciertoj. ²⁶ Nigaj ono' rey Agripa, yéj kimati nochi de inimej, inón iga animajmawi iga nikijtowa iyixtaj iga nikmati iga yéj no kimati nochi, porque inín ayá' mo-ichtakachij. ²⁷ In tej rey Agripa, ¿ix ticredowa yej kijtojkej profetajmej? Nej nikmati iga ticredowa.

²⁸ Agripa kijtoj:

—Alín poliwiá iga tineyolyamana iga nõ maniktoka Cristo.

²⁹ Pablo kijtoj:

—Dios makijto iga alín o komati, amo tejsan, sino que inochi nõ yej nigaj nekaktokej mamochiwakan ken nej, e' amo ma-ilpitokan iga cadena.

³⁰ Kuá' tami' inón kijtoj Pablo, el rey iwán el gobernador iwán Berenice, mokejketztejkej iwán nochi yej ompa ewatoyaj ³¹ iwán yajkij iyokamej iga motatapowitoj, mosepan-ijlijkej:

—Inín taga' ayá' kichij nité yej ayekti yej kajasi iga mamomikti niga mamopresojuwi.

³² Iwán Agripa kijlij Festo:

—Inín taga' wel katka momajkawaya siga ayá' kijtojka iga makijuzgaro rey César.

27

Pablo yawi weyi-áltepe' Roma

¹ Kuá' motajtoltijkeja iga nejtitaniskeja Italia, Pablo iwán sekin presoymej kititankej iwán se capitán yej itoka' Julio yej kimandarowaj sekin isoldadoymej rey César. ² Nitejkajkej ipan weyi ákal kan moketzaj ákalmej, inón áltepe' itoka' Adramitio. Inón weyi ákal némiya kisyaya iga yawi aten Asia. Tejkaj nowamej se yej itoka' Aristarco yej ichan Tesalónica, yej ono' ipan estado de Macedonia. ³ Ipan se'ya día nasikej se áltepe' yej itoka' Sidón kan moketza weyi ákalmej ompa inón capitán yej itoka' Julio, kiyé'ita' Pablo, kimá' permiso iga makipaxalowilíti iyamigoymej, iga yejemej maki-omemawikan. ⁴ Después nikiskej Sidón, iwán nipanojkej na' tajkotal* Chipre iga ompígapa ayá' nikixtajmakaj ejeka' yej paréj tajpalej. ⁵ Nipanojkej ipan lámar, itenoj áltepeymej yej itoka' Cilicia iwán Panfilia. Iwán nasitoj ipan áltepe' yej itoka' Mira yej ono' ipan ital Licia.

⁶ Iwán yej kimandarowa soldadoymej kasi' se weyi ákal de Alejandría yej yawi Italia. Iwán ipan inón nejtejkawiltijkej. ⁷ Mia' días noyolpamej niajkij. Wan nasikej Gnido e' ijkonya í'pasan niajkij iga poxsan ejekataj. E' como nikixnamikiajpa ejeka' inón iga nipanojkej iyixtaj áltepe' Salmón, nikyawalojkej tajkotal yej itoka' Creta. ⁸ Iwán ijkón í'san niajkij, nikweya'kuikej aten este que nasikej ipan se áltepe' yej itoka' Buenos Puertos, yej ono' itenoj áltepe' yej itoka' Lasea.

⁹ E' como nikpolojkej mia' tiempo iga í'san niwalkej ay'ya wel máj niawij ipan weyi ákal iga asitiwí' invierno kuá' poxsan ejekataj. Inón iga Pablo tanonotza', ¹⁰ ijkín kijtoj:

—Nokniwan, nikita siga majsan tiawij, wel motzinkuepa weyi ákal. Poliwis weyi ákal iwán yej kiwiga, iwán wel nõ tejemej ti-amikij.

¹¹ E' capitán yej kimandarowa soldadoymej akitajtolkuilij Pablo, máj kitajtolkuilij yej iteko weyi ákal iwán capitán yej kinentiaya ákal. ¹² Iwán ompa Buenos Puertos kan moketza ákalmej, kitakej iga awel onoskej kuá' pox ejekataj. Iwán nochi kijtojkej iga anka máj yekti iga makisakan ompa iwán mayakan áltepe' Fenice kan moketza weyi ákalmej. Fenice ono' ipan tajkotal Creta wan kipiá ome kan wel kysaj ákalmej, se al noroeste iwán se al suroeste iwán ompa wel kipanoltiskej kuá' ejekataj wan sektaj.

Ejeka' yej pox tajpalej ipan lámar

* **27:4** 27:4 Xikita glosario "Tajkotal o Isla".

13 Iwán nemi pewayá se tonalejekatzin, inón iga kijtojkej welja sej ojkuiaj. Ojkuikej, yajkij aten yej ono' Creta. 14 E' aya wejka yawij kua' tzinti' se ejeka' yej poxsan tajpalej yej itoka' Nordeste wan kitopej akal. 15 Iwán como inón weyi akal kixnamiktiayapa ejeka', ay'ya wel maj niajkij, niákijsan ken iga ejeka' kitopejtia weyi akal. 16 Nipanojkej iyikan se tajkotaltzin yej itoka' Clauda. Ompa weyi akal ayá' poxsan kiwitekiá ejeka'. Weyi akal kitilantiwiztiaya se akaltzin kan se wel momanawia iwán yoli' nikakijkej akaltzin akalijti' iga amo maawetzi akaltzin. 17 Kua' nikakijkeja in inón akaltzin, kitajko-ilpijkej inón weyi akal iga maréjal amo makitapaná. Iwán kitemowilijkej tzotzolmej yej ajko pajpatajtia yaj ipan weyi akal iga amo poxsan makitopewa ejeka' iga majmawikeja iwán iga amo kuakawiti weyi akal ipan xalyoj yej itoka' Sirte. Iwán yajkij san ken inón weyi akal kitopejtiajki ejeka'. 18 Ipan se'ya día, nentoyasan ejeka' yej tajpalej iwán pewa' iga kipajpatanaltijkej ipan lámár yej kiwigaya weyi akal. 19 Ipan eyi días, nejemej nikijkixtilijkej inejkiyomej weyi akal iwán nikpatanaltijkej ipan lámár. 20 Mia' día tamixtzaktoya anikitayajo' tonati' niga sitalimej, iwán ayo' nikmatiaj siga nimomanawia yaj iga póxsanya nentoya ejeka' iwán tiawa'.

21 Kua' kiwigaya mia' días iga ayo' nitakuayaj, Pablo moketza' tajkoyan kan onolo', kijtoj:

—Nokniwan, maséj annecredojkej ken nimitzijlijkej iga amo matikisakan Creta iga san timoknochiwako iwán timotapolowiliko. 22 Inán nimitzijliáj iga amo ximajmawikan, ayagaj yawi mikiti, weyi akal, kena yawi xixitiniti. 23 Pues yowan ne-ixnextilikoya se iyangel Dios, inón Dios yej noTeko yej niktoka. 24 Iwán el ángel ne-ijlij: “Amo ximajmawi Pablo, iga tiati itenoj el rey César, iwán iga tej Dios yawij kimanawitij no inomej yej mowan amonokej ipan weyi akal.” Ijkón ne-ijlij el ángel. 25 Inón iga nimitzijliáj xipakikan, nej nimoconfiarowa ipan Dios iga yawi mochiwati ijkón ken ne-ijlij. 26 E' ejeka' yawi tetajkalitij ipan se tajkotal.

27 Nikuigayaja catorce días iga nemi niawij. Nonoyaj ipan lámár yej itoka' Adriático, nijnijiga newigayaj ejeka'. Tajkoyówal yej tekipanowaj ipan weyi akal kitakej iga na'ya kiwiga talten. 28 Kimotakej ipan lámár yej iga wel makimedirokan iwekatanka; kipiaya treinta y seis metros. Achi maj nejnenkej sej kimedirojkej. Ompa sí kipiayasan veintisiete metro. 29 Iga majmawiaj iga wel motawitekitij ipan te'ti, kimajkawilijkej nawi anclas† itzinkóbapa weyi akal iga ayo' manejnemi. Iwán ijkón majmatoyaj, kichakej este que matanesi. 30 Marinerojmej‡ kinekiáj macholokan. Inón iga pewa' iga kitemowiaj akaltzin kan momanawilo, kichichijtoyaj ken kua' yawij kimajkawitij ancla ikuapan weyi akal. 31 E' Pablo kijlij capitán yej itoka' Julio iwán isoldadojmej:

—Siga marinerojmej ayá' kawiskej ipan weyi akal, amejemen awel anmomanawiskej.

32 Iwán soldadojmej kitekilijkej reatajmej yej iga ilpitoya akaltzin iga mawétziya ipan a'ti.

33 Isajpa kua' tanestiwio', Pablo tanonotza' iga nochi matakukan, kijtoj:
—Kiwigaya catorce días iga anemi ankojij niga ankikuaj nité. 34 Inón iga nimitzijliáj iga xitakuakan, iga ijkón wel anmomanawiskej. Nimitzijliáj iga nisé amotzonkal yawi poliwiti.

† 27:29 27:29 Ancla se tepos yej chijto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliaj reata iwán kimotaj atampa iga kiketaltia akal. ‡ 27:30 27:30 Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtaga' yej kientia yaj akal.

³⁵ Kuḗ' inón kijtoj, Pablo kikui' se pan iwán kimá' gracias Dios iyixtaj yej ompa onokej, kiposte' iwán pe' iga takuaj. ³⁶ Iwán nochi moyolkuikej iwán takuajkej nō. ³⁷ Iga nochi yej nonoyaj ipan weyi ákal doscientos setenta y seis. ³⁸ Kuḗ' ixwíkeja, kimojmotakej trigo lamarijti' iga maajkatiá weyi ákal.

Awetzi weyi ákal

³⁹ Kuḗ' tanesi', marinerojmej ayá' ta-ixtalijkej. Kitakej iga ono' playa kan xomoltito' lám̄ar. Iwán kijtojkej siga ompa wel kinejma'wigayaj weyi ákal. ⁴⁰ Kitekilijkej ancla irreatajyo iga welya mayawi weyi ákal, anclajmej ómpaya kawikej, iwán kikaxanilijkej remojmej yej iga kitenkuepaltiajpa weyi ákal. Kitejkawiltijkej weyi ákal itzotzolyo yej yawi ikuapan. Ijkón iga niktechojtiajkij playa. ⁴¹ Nasitoj kan máj tajpalej iga mosekantiá ome corriente iwán weyi ákal kuakawito itzontekon ipan xalyoj yej ono' atampa. Niga weljo' molin. Iwán yej itzinkóbapa, pe' xixitini' iga tajpalej maréjal. ⁴² Soldadojmej kimiktijnekiáj presojeje iga amo agaj maapatanticholo. ⁴³ E' yej kimandarowa soldadojmej akine' iga makimiktikan Pablo. Inón iga tatekimá' iga amo makimiktikan presojeje, majwa' tatekimá' iga yej wel apatani, yejemen achto mamomotakan a-ijti' iga wel maasikanya ipan tajli. ⁴⁴ Iwán sekin, majkiltijkej ipan tablajmej o ipan itatajkolka weyi ákal. Ijkón nochi asikej ipan taten.

28

Pablo ipan tajkótal Malta

¹ Kuḗ' nonochimej nimomanawijkeja, nikmatikej iga inón tajkótal* itoká' Malta. ² Yej ompa ichamej poxsan neomemawijkej nejemen. Kitálkej ti'ti, iwán ne-ijlijkej iga manimoskokan nonochimej, iga tiawataj iwán sektaj. ³ Iwán Pablo kipejpen kuajkuáwil yej waktō', iwán nemi kakiaya tiko. Ompa kistewa' se kowa' ipan kuajkuáwil iga kimachilij iga nemi totóniá, iwán kimatankuaj Pablo. ⁴ Iwán yej ompa ichamej, kuḗ' kitakej iga kowa' pipilojtiká' ipan imá' Pablo, mojlíkej yejémensan:

—Anka inín taga' tamiktij, malej momanawij ipan lám̄ar, e' anka todios yej tajuzgarowa akineki iga ma-isátoo'.

⁵ E' Pablo kitzejtzeloj imá', iwán kowa' wetzi' tiko wan até kichiwilij. ⁶ Inomej gente kejlantoyaj iga yawi posawayati imá' o miktiwetzis. Kichakej, e' kuḗ' kitakej iga até nemi kichiwiliá, kipatakej ken iga kejlamikiáj wan kijtojkej iga Pablo se dios.

⁷ Ompa kan inón sucederoj, na'san onoya ital se taga' yej itoká' Publio. Yéj yej kimandarowaya inón tajkótal. Neomemawijkej nejemen, iwán niye'onoyaj ichan eyi días. ⁸ Iwán itaj Publio wetztoya iga kawantoya, iwán kimakatoya k̄isalis. Pablo yajki kitato, iwán kuḗ' tami' ki-oradoj, kitálilij imá' iwán kachitiltij. ⁹ Iga inón kichij, walkej nō sekin yej ichamej inón tajkótal yej wetitokej, asikej kan ono' Pablo iwán achitiakej.

Pablo asi altepe' Roma

¹⁰ - ¹¹ Nonoyaj eyi mej ipan inón tajkótal. Iwán pox neye'itakej, iwán kuḗ' niáwija nimajkiltitij, nemajmakakej nochi yej niknekiskej ipan ojtí. Nikuikej weyi ákal yej nō ompa onoya kuḗ' sektaj. Inón weyi ákal walaj altepe' Alejandria wan motokawij Cástor iwán Pólux. ¹² Iwán nasitoj kan moketza ákalmej, itoká' Siracusa, ompa nikawikej eyi día. ¹³ Iwán niajkij

* **28:1** 28:1 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

taten taten este que nasikej kan moketzaj akalmej, ompa itoka' Regio. Ipan se'ya día, nentoya tonalejeka', iwán ipan se'ya día nasitoja ipan altepe' Puteoli. ¹⁴ Ompa nimasikej iwán sekin yej kitokaj Jesucristo. Yejemen ne-ijlijkej iga manikawikan iwamej se semana. Iwán despuéj niájkija Roma. ¹⁵ Yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Roma ne-ixnamikikoj ipan ojti, iga kimatitoyaja iga niawij nasitij. Ne-ixnamikikoj iwamej kan kijliáj Foro de Apio iwán Tres Tabernas. Kua' Pablo kita' tokniwan, pagui' iwán kimá' gracias Dios. ¹⁶ Kua' nasikeja Roma, el capitán kentregaroj presojmej ijefej yej tacuidarowaj. E' Pablo kiyokatijkej, kitálkej sesan soldado yej makitzto.

Pablo kipowiliá itájtól Jesús yej ichamej Roma

¹⁷ Kua' kiwigaya eyi día iga nasikej, Pablo kinechkoj judiyojmej yej ompa ichamej Roma yej máj tayakantokej iwán kijlijkej:

—Nokniwan, malej iga nej ayá' nikchiwilij yej ayekti judiyojmej, niga nikmalijlij ken tamachtiyay to-ikyapatajwan, e' nekitzkijkej Jerusalén iwán nekajtejkej ipan imamej romanojmej. ¹⁸ Iwán kua' netajtatankej, kinekiáj manemajkawakan iga ayá' neasilijkej tejté yej kajasi iga manemiktikan. ¹⁹ E' judiyojmej akinekikej manemajkawakan, inón iga niktajtan, manejuzgaro el rey César, malej iga nej anikpiá nité yej nikiytowa icontraj nogentej. ²⁰ Inón iga nimitznótzkej. Niknekiá manimitzitakan iwán manimitztatapowikan iga tikmatij iga tejemej yej ti-israelitajmej tikchixtokej iga timomanawiskej kua' wi' toTéko, inón nikpowa, iwán inón iga ne-ilpitokej iga cadena.

²¹ Iwán kijlijkej:

—Nejemej ayá' nemi nemakaj nisé ama' yej mawiki de Judea yej matajto iga tej, iwán nisé tokniwan judiyojmej anemi wi' ne-ijlikij iga tikchij yej ayekti. ²² Niknekij manikakikan te tikijtowa tej iga nikmatij iga nóyansan maltajtowaj de inín nuevo grupo yej nemi tikchiwa.

²³ Ijkón iga kitálkej se día iga yawij monechkotij. Iwán poxsan asilo' kan Pablo onoya, iwán desde yowalti' iwán este tiota' tajtojtoya ken iga Dios reinarowa. Kinekiá makiyolyamanakan ipan iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej iga makicredokan Jesús. ²⁴ Iwán sekin kitajtolkuikej Pablo iwán sekin ayá'. ²⁵ Iwán como ayá' sesan iyalmajmej kipiayaj, pewakej iga kijkiskej. Iwán Pablo kijtoj:

—Ómpaya ken el Espíritu Santo kijlij to-ikyapatajwan ipan profeta Isaías, kijtoj:

²⁶ Xaj xikijlijitij inomej gente:

Ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki.

Ankitaskej, e' ayá' ankixmatiskej.

²⁷ Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej,

ayá' ye'takakij,

ijixtzaktokej;

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga matakakikan iga inakasmej,

niga ipan iyalmajmej wel makentenderokan,

niga mawitzekan notenoj iga manikachititikan.

²⁸ Inán sí, xikmatikan iga yawi mopowiliti itájtól Dios iga mamosalvarokan yej ayéj judiyojmej. Yejemen kena yawij kikakitij.

²⁹ Kua' Pablo tami' kijtoj inón, judiyojmej poxsan mosepankuesojtiajkij.

³⁰ Pablo kawí' ome años ipan inón kajli yej kitakejtoya iwán yéj ki-omemawiyaya nochi yej yawi kitatij. ³¹ Iwán ayagaj te kijliaya iga

kipowaya ken iga reinarowa Dios iwán tanextiliaya itájtól toTēko Jesu-
cristo.

Ama' yej kijuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Roma Romanos

Pablo kijuilowiliá tokniwan yej kitokaj Cristo yej ichamej Roma

¹ Nej niPablo, nikchiwa ken netekimaka Jesucristo.* Dios nenotza' iwán netapejpen iga manimochiwa iyapóstol† iga manikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa.

² Dios ipan profetajmej‡ ikuy tamatiltij iga asis inín ye'noticiaj, ijkón ijuilijto' ipan itájtól Dios, ³ ompa pan ye'noticiaj tajtowa de toTéko Jesucristo yej Dios iPiltzín, yej naceroko pan ipilówampa ipilowan el rey David. ⁴ Iwán Dios kijtoj iga Jesucristo yéj iPiltzín iwán kimá' poder, ken iyEspíritoj Dios tanextilij iga ki-ojpa-ixitij kan miktoya. ⁵ Jesucristo netapejpen iga manimochiwa iyapóstol iga manía ipan nochi paismej iga makicredokan, iwán makichiwakan nochi ken Dios kineki. ⁶ Iwán amejemenwa' in sekin de inomej yej Dios kinotza' iga ximochiwakan itatki Jesucristo.

⁷ Nimitzijuilowiliáj amonochin amejemen yej anchantitokej ipan weyi-altepe' Roma. Amejemen yej Dios mitzneki, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Dios yej toTaj wan toTéko Jesucristo mamitzmakakan yej yékti iwán makichíwa iga xonokan tamelá.

Pablo paxaljneki Roma

⁸ Achto nikmaka gracias Dios ipan itoka' Jesucristo iga nochi amejemen, iga noyan mojtowa iga anmoconfiarojtokej ipan Cristo. ⁹ Dios kita iga ayí' nikajtewa iga niktajtaniliá iga mamitzpalewikan amejemen. Nikyolmaka iga nitekipanowa iga Dios iga nikpojto' ye'noticiaj de iPiltzín. ¹⁰ Nochipa niktajtaniliá Dios siga yéj kineki, wel manía manimitzpaxalowilitij. ¹¹ Iga pox nimitzitasnekij iga wel manimitzpalewikan pan Dios itájtól, iga máj ximoconfiarokan pan Dios; ¹² ken tikjtojaw, matimosepan-palewikan iga majya sej matimoconfiarokan ipan toTéko.

¹³ Nokniwan, xikmatikan iga mia' vej nikne' manimitzitatij, e' este inán awelsan nia. Nijneki pan amoaltepe' Roma iga manikpowa itájtól Dios iga makicredokan mia', kensan nikchij kajkan nikpowilij sekin yej ayéj judiyojmej. ¹⁴ Nikmachiliá ken nikdeberowa Dios, inón iga manikuiguili Dios itájtól nochi gente, yej griegojmej iwán yej ayéj, yej tejté iteki o ayá'. ¹⁵ Inán pox nikyolmakato' iga manikpowati ye'noticiaj iga nochi yej anchantitokej Roma.

Itájtól Dios tasalvarowa

¹⁶ Ayá' nipinawa iga nikpowa ye'noticiaj, iga inón tájtól ipoder Dios iga kisalvarowa nochi yej yéj kicredowa; achto judiyojmej iwán no yej ayéj. ¹⁷ Ipan inín ye'noticiaj tenextiliá iga san ticredowaj iwán timoconfiarowaj ipan Cristo, teye'ita Dios. Kan ijuilijto' ijkín kijtowa: "Yej kichíwa ken kineki Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wan yéj."

Tonochimej ayompa tikchitokej

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Cristo". † **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol". ‡ **1:2** 1:2 Xikita glosario "Profeta".

18 Inón iga Dios kinextiá desde ipan cielo iga kikuesowilijto' inomej yej kichijtokej yej ayekti, iga ijkón kichiwaj, kitzakuiliáj iga sekin makixmatikan Dios. 19 Yejemej kimatij yej wel momati de Dios, iga Dios imatika kinextilíjkeja; 20 puej Dios awel tikitaj, e' wel tikixmatij pan yej kichij. Este kuá'san Dios kichij inín tajli, ompa monojma-ita' iga yéj nokta Dios iwán nochi wel kichíwa; inón iga yejemej awel motajtowilíскеj. 21 Puej malej iga kimatiayaj iga ono' Dios, e' ayá' kiweyimatiltijkej ken Dios, niga kimakakej gracias. Majwa' kejlámikij yej ajayekti, iwán yolpoliwikej ken se yej ayá' ye'tajlamiki. 22 Kijtowaj iga nochi kimatij, e' xetoktikej. 23 Kikajtejkej yej mela'Dios, yej nochi wel kichíwa, wán ayi'pa miki, iga kiweyimatiltiáj idolojmej yej tamachíwal. Ono' ídolo yej tacháj ken taga', e' taga' míkisan, ono' ídolo yej tacháj ken toto', ono' ídolo yej tacháj ken yej moelwawatatzowaj iwán ono' ídolo yej tacháj ken yolkamej yej nawí iyikxi.

24 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichiwakan yej pox ayekti, yej kejlámikij iga makichiwakan. Iwán yejemensan mosepanchíwilijkej yej poxsan ajayekti yej este tipinawaj iga tikitaj. 25 Inomej ayá' kikuikej iyojwi Dios, majwa' mokajkayajkej ipan yej ayéj ye'ojti iga kiweyimatiltijkej yej Diospa kichij, en lugar iga makiweyimatiltikan Dios, yej nochi kichij, yej kajasi iga mamoweyimatilti nochipa. Ijkónyawa'.

26 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichiwakan ken kineki iyalmajmej, iga siwatkej ayo' motekayaj iwán taga', iga motekáyaja iwán yej siwa' no iga kichiwaj yej ayekti. 27 Iwán ijkonsan no tajtaga' kikajtejkej iga motekaj iwán siwa', iga motekaj iwán itaga-ikniwán iga kichiwaj yej ayekti. Poxsan moelwijkej se' iwán se', iwán Dios kicastigaroj inomej iga mosepanchíwiliáj yej ayekti.

28 Iwán yejemen ay'ya kinekikej nité wán Dios. Dios kisenkokajtej inomej iga makichiwakan kensan kineki iyalmajmej iga makichiwakan yej ayekti. 29 Nochipa kichiwaj nochi yej ayekti, masij wán yej ayá' íwán namiktitokej, motekaj iwán itaga-ikni, kipoxnekij tomín, namolnemij, ta-ixitaj, tamiktiáj, mokuesowaj, takajkawaj iwán kejlámikij iga kichiwaj yej ayekti. 30 Tapopowaj, tapantiáj, kijiay Dios, taajajwaj, moweyimatij, mokichmatij, pox welitij iga kichiwaj yej ayekti, akichiwaj ken kitekimakaj itajmej. 31 Xetoktikej, kijtowaj tejté iwán akichiwaj, ayéj te-ijiknimej, poxsamej iwán ayá' ta-ikneliáj. 32 Yejemej kimatij yej Dios tatekimaka iga mamochíwa, kimatij iga yej kichiwaj yej ayekti, kajasi iga mamikikan, e' malej ijkón, majsan kichiwaj, wán este kiyé'itaj kuá' kitaj agaj kichíwa yej ayekti.

2

Dios tajuzgarowa ken kajasi

1 Kuá' tikijliá se' iga kichij yej ayekti, mogánajsan timotikomota iga tej no tikchijto' ijkón ken se' nemi tikjuzgarowa. Inón iga ay'ya wel timotajtowilij, a'san nesi in tej. 2 E' tikmatij iga Dios kichíwa ken kajasi kuá' kijuzgarowa inomej yej ijkón kichiwaj. 3 Tej yej tikijliá sekin iga kichiwaj yej ayekti iwán tej no tikchíwa ijkón, tej an tikijtowa anka wel timijanas iyixtaj Dios kuá' tajuzgaroj 4 ¿Anka tikijiya yej Dios mitzmaka iga Dios pox tachokiliá wán ayá' nimanín kuesiwi? ¿Ix atikmati iga pox ta-icneliá iga mitznextiliá iga xikajtewa iga tikchíwa yej ayekti? 5 E' tej timoyoltakuawiliá, iwán ayá' tikneki tikajtewa iga tikchíwa yej ayekti. Inón iga nemi tikuesowa Dios iwán mogánajsan nemi timochíwiliá iga mamitzjuzgarokan kuá' keman

Dios wí' iga tacastigaroki ken kajasi. ⁶ Iwán yawi kixtawati sejsé kensan kichij. ⁷ Ono' yej nochipa kitemowaj iga kichiwaj yej yekti iga Dios makiye'ita. Dios yawi kitaliti inomej iga iyixtaj maye'onokan nochipa iwán nochipa onoskej wan yéj. ⁸ E' Dios kuesiwi iwán yawi kicastigaroti yej ayompa kichijtokej iwán iga ayá' kinekij makichiwakan ken Dios kineki, majwa' kichiwaj yej ayekti. ⁹ Yawij kiknochiwatij iwán yawij moyolmiktij nochi yej kichiwaj yej ayekti; achto judiyojmej iwán no yej ayéj. ¹⁰ Dios yawi kitaliti iga iyixtaj maye'onokan, iwán mapaktokan wan maonokan tamelá nochi yej kichiwaj yej yekti; achto judiyojmej iwán no yej ayéj.

¹¹ Iga Dios ayá' sesan kiye'ita. ¹² Inochi yej kichiwaj yej ayekti, yej ayá' kixmatikej iley Moisés ijkón mikiskej; iwán yej kixmatikej iley Moisés iwán kichiwaskew yej ayekti; iga inón ley yawij kijuzgarotij. ¹³ Iga Dios awel kiye'itas inomej yej iga san kikakij iley Moisés, yéj kiye'ita yej kichiwaj ken kijtowa inón ley. ¹⁴ Kua' inomej gente yej ayéj judiyojmej, kichiwaj ken kijtowa la ley, malej iga ayá' kixmatij inón ley. Yejemensan iseltimej kichiwaj ken la ley tatekimaka; ¹⁵ iga ken nemij kinextiáj iga ikuilijto' se ley ipan iyalmajmej, iwán momachiliáj siga kichijkej yej yekti o ayekti. ¹⁶ Inín mochivas inón día kua' Dios kimakas iga Jesucristo makijuzgaro inewi yej kichtakachijkej nochi tokniwan, kensan kijtowa ye'noticiaj yej nej nikipowa.

Judiyojmej iwán iley Moisés

¹⁷ Tej yej timokichmati iga tijudiyoj, iwán tikchiwa ken kijtowa iley Moisés, iwán timoweyimati iga tiye'ono' iwán Dios. ¹⁸ Tej yej tikijtowa iga tikmati katiá yej Diospa kineki iga mamochiwa, iwán la ley mitznexiliá iga wel tikye'tapejpena katiapa yej yekti. ¹⁹ Timomachiliá iga wel tikye'ojkuiltiá yej ayá' ye'nemij iwán ken tiktawia yej onokej ken kan takomichkan. ²⁰ Tikijtowa iga wel tikmachiá yej ayá' kixmatij itájtol Dios, iwán yej némi-o' pewa kixmati iyojwi Dios, iga san tikpiá la ley iwán timomachiliá iga tej yej wel titamachiá nokta. ²¹ Tej yej tikmachiá se', ¿ix ayá' achto tej ximomachi? Tej titamachiá iga amo matachtekilo, ¿in tej, te iga titachteki? ²² Tej tikijtowa iga ayekti iga yej namiktito' mayawi wan se', ¿in tej, te iga ijkón tikchiwa? Siga tej tikijiya idolojmej, ¿te iga titachteki ipan itiopamej idolojmej? ²³ Timoweyimati iga tikpiá la ley, e' tikajawilmati Dios iga ayá' tikchiwa ken tatekimaka la ley. ²⁴ Yej ígawa' ijkín kijtowa kan ikuilijto': "Amotechko amejemen iga yej ayéj judiyojmej kipopowaj Dios."

²⁵ Mela'wa' siga timocircuncidarowa,* mitzpalewiá achi, e' siga tikchijto'san ken tatekimaka iley Moisés; e' siga ayá' tikchiwa nochi, ken tikita ayá' timocircuncidaroj. ²⁶ Iwán siga yej ayá' ono' circuncidado makichwa ken tatekimaka la ley, inón mo-itas ken tikita yej mocircuncidaroj, malej iga ayá' ono' circuncidado. ²⁷ Iwán yej ayá' ono' circuncidado, iga ayá' tekto' ikajlo', iwán makichwa ken tatekimaka la ley, yéj yawi mitzjuzgaroti iga ayá' tikchiwa ken kijtowaj la ley, malej iga tikpiá la ley iwán tono' circuncidado. ²⁸ Se ayéj judío iga san ijkón nesi, malej se mamocircuncidaro, iga mamoteki ipan ikajlo'. ²⁹ Majwa' yej mela'judiyoj kicredowa Dios este ipan iyalmaj, wan yej ono' circuncidado ayejsan ipan ikajlo' sino que no este ipan iyalmaj, iwán inón awel kichwa la ley, sino que iyEspíritoj Dios. Yej ijkón ono', Dios kiye'ita malej iga tajtaga' ayá' kiye'itaj.

* 2:25 2:25 Xikita glosario "Circuncisión".

3

¹ ¿Te motaniliá siga se majudiyoj?, ¿o te motaniliá siga se maono circuncidado?*

² Poxsan, iwán ono' mia' yej wel nimitznextiliá iga ijkón nokta; achto nimitzijliáj iga Dios kiye'ita' judiyojmej iwán kimá' iley.

³ ¿Te kichij siga sekin de yejemej kikajtewaj iga moconfiarowaj ipan Dios? ¿Ix iga inonsan Dios kikajtewas iga kichiwawas yej kijtoj? ⁴ ¡Ayéj ijkón! Majwa' Dios kichíwa nochi kensan kijtoj, malej iga nochi tajtaga' matakajkawakan; iga kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa: Pan motájtól nesis iga ompay ken tikijtowa, iwán tiktanilij yej mitztelwiskej.

⁵ Kuá' tikchíwaj yej ayékti, tiknextiáj iga Dios kajasi makuesiwi iwán matecastigaró. ¿Ix wel iga inón tikijtowaj iga Dios kichíwa yej ayékti kuá' tecastigarowa? (Nemi nitajtowa ken se taga' tajlamiki.) ⁶ ¡Ayéj ijkón! Siga Dios katka kichíwawa yej ayékti, ¿kén wel kijuzgaroj nochi yej onokej ipan inín tajli?

⁷ Ono' sekin nō yej ayá' ye'tajlamikij yej kijtowaj: “Kuá' nej nitakajkawawa, máj nesi iga kajasi iga Dios mamoweyimatilti iga yéj ayí' takajkawawa. Wel an nikijtowa, ¿te iga Dios mane-ítao' ken se yej ayékti kichíwa?” ⁸ Siga ijkón, ¿te iga ayá' tikijoskej iga matikchíwakan yej ayékti iga mawiki yej yékti? Ken nejemej sekin nepantiáj iga ijkón nitamachtiáj. Inomej yej ijkón nepantiáj, kajasi iga Dios makicastigaró.

Ateyi nisé yej maye'nemi

⁹ ¿Kéntaj? ¿Ix tejemen judiyojmej yej máj tiye'nemij que yejemej? ¡Ayéj ijkón! Nimitznextilijkeja iga kensan judiyojmej kensan yej ayéj, nō kichijtokej yej ayékti. ¹⁰ Kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa:

Ateyi nisé yej ye'nemi, nisé nokta;

¹¹ Ateyi ni agaj yej kimatisneki yej yékti, niga yej kitemowa Dios iga makitoka iyojwi.

¹² Inewi kiskej ipan ye'ojti, iwán inochi momela'pojpolojkej. Ateyi yej kichíwa yej yékti, ateyi nisé nokta.

¹³ Itoskamej ken tikita animajxapo' yej tentapojto'; iga ompa kisasj ken iga takajkawawaj.

Itajtólmej yej kisasj ipan itemej kualo ken tikita kowa' iyayo.

¹⁴ San kijtojtokej yej ajayékti iwán san tayólmiktijtokej.

¹⁵ Nimaninsan kuesiwij este wel tamiktiáj;

¹⁶ san kan iga yawij, tapolowaj iwán tayólmiktiáj,

¹⁷ iwán ayá' kixmatij ojti yej tenextiliá iga matonokan tamelá.

¹⁸ Ni alín ayá' kimajmawiliáj Dios.

¹⁹ Nochi inín ijkuilijto' ipan itájtól Dios. Tikmatij iga yej kipiáj iley Dios makichíwakan ken kijtowa. E', como ayá' kichíwaj, ayagaj wel kijtowa iga ye'nemi, iga ipan inín ley nesi iga tonochin ayompa tinemij wan kajasi iga Dios matecastigaró. ²⁰ Ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga san kichíwa ken kijtowa la ley, iga la ley tenextiliajsan iga tonochin tikchíwaj yej ayékti.

Se wel momanawia iga san moconfiarowa ipan Jesucristo

²¹ E' inán Dios tenextiliá ken iga wel tiye'onoj iyixtaj yéj, ayéj iga tikchíwaj ken kijtowa la ley; inín wel timomachtiáj kan ijkuilijto' pan la ley iwán kan kijkuilojkej profetajmej. ²² Yej moconfiarowa ipan Jesucristo, Dios nochi kiye'ita, a'san nesi yej kicredowaj ipan yéj. ²³ Tonochin tikchijkej yej ayékti iwán inón iga timoyokatijtokej wan Dios. ²⁴ E' Dios

* 3:1 3:1 Xikita glosario “Circuncisión”.

kiyokachij iga matiye'onokan iyixtaj iga san techokiliá. Te-iknelij iwán temañawij iga Jesucristo migui' iga tejemej. ²⁵ Dios kititan iPiltzin iga mikiko; kitoyaj iyesyó iga totechko iga wel mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayekti. Inón teperdonarowiliá iga san ticredowaj ipan Cristo. Ijkón Dios kichij yej yekti iga kiperdonaróy yej ikyay la gente kichijkej yej ayekti. ²⁶ Inán iga Cristo migui' tenextiliá iga nochi yej ayekti kichijkej la gente, kiperdonarowilíjkeja. Iwán momela'mati iga ijkonya nokta ken Dios tajuzgarowa, iga ayo' kejlanto' yej ayekti yej kichijkej yej inán moconfiarowaj ipan Jesucristo.

²⁷ ¿Kántaj kawí iga pox timokichmatij iyixtaj Dios? Támi'ya. ¿Te iga an? Ayéj iga tikchijkej ken kijtowa la ley, majwa' iga ticredójkejsan. ²⁸ Ijkón tikawij; se wel ye'ono iyixtaj Dios iga kicredowa Jesucristo, ayéj iga kichíwa ken kijtowa la ley.

²⁹ ¿In Dios, ix iDiossan judiyojmej? ¿Ix ayéj iDios no yej ayéj judiyojmej? Kena, yejemen no. ³⁰ Iga Dios sesan ono' iwán kichíwas iga nochi maye'onokan iyixtaj yéj iga san moconfiarowaj ipan, até kichij siga judiyojmej o ayéj. ³¹ Iga timoconfiarowaj ipan Cristo, ¿ix ay'ya te iteki la ley? ¡Ayéj ijkón! Majwa' tiknextiáj te nokta iteki la ley.

4

Matimixkuítikan pan yej kichij Abraham

¹ ¿Inán te tikijoskej, te motanilij to-ikyapatajwewej Abraham? ² Siga Dios kiyé'ita' Abraham iga san yej kichij, kajasi iga mamoweyimati, e' Abraham ayí' moweyimati' iyixtaj Dios. ³ Puej ¿te kijtowa kan ijkuilijto' itájtól Dios? “Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayekti iga moconfiaróy ipan Dios.” ⁴ E' siga se tekipanowa, itomín ayá' san kipetzmakaj, majwa' kajasi iga makimakakan iga tatánija. ⁵ E' siga agaj yej niga te kichíwa iga maye'nemi iwán kicredowa ipan Dios iga yéj wel kiyé'itas, Dios kiyé'ita iga san kicredowa ipan yéj. ⁶ Ijkónsan no kijtowa David iga mapaki yej Dios kiyé'ita, malej iga ayá' kichij nité iga makiye'ita. ⁷ David kijtoj:

Yolpaktókeja yej Dios kiperdonarowílija yej kichijkej yej ayekti iwán kelkawílija yej ayompa kichijkej.

⁸ Yolpaktó' taga' yej toTeko ay'ya kejlámikiliá inón yej ayekti kichij.

⁹ ¿Ix yolpaktókej inómejsan yej onokej circuncidado, o no yolpaktókej yej ayá' onokej circuncidado? Tikitákeja iga Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayekti iga moconfiaróysan ipan Dios. ¹⁰ E' ¿keman ijkón kita'? ¿Ix kuá' Abraham onoyay circuncidado, o kuá' aya? Áchtosan, kuá' aya mocircuncidarowa. ¹¹ Iwán Abraham mocircuncidaróy iga manesi iga Dios ki-omemáwija ken se yej ye'nemi, iga san moconfiaróy ipan Dios. Ijkón iga Abraham mochij ken tetajwéj de inochi yej moconfiarowaj ipan Dios, malej iga ayá' onokej circuncidado; ijkón Dios kita nochi inómej ken kuá' ayá' kichijkej yej ayekti. ¹² Abraham no tetajwewej de inómej yej onokej circuncidado, e' yej no moconfiarowaj kensan totajwewej Abraham moconfiaróy kuá' aya onoya circuncidado.

Dios kichíwa yej kijtoj iga se moconfiarówasan ipan

¹³ Pues Dios kijlij Abraham iwán ipilówampa ipilowán iga yejemen yawij kimakatij nochi tajli iga mamochíwa itatkimej. E' inín mochij ayéj iga Abraham kichijtoya ken kijtowa la ley, sino que iga moconfiaróy ipan Dios, iwán Dios kita' Abraham kenkuá' ayá' kichij nité yej ayekti. ¹⁴ Siga katka yejsan kichíwaj ken kijtowa la ley kimakaskej yej Dios kijtoj, báldejsan iga

timoconfiarowaj ipan Dios. Iwán ay'ya valeroj yej Dios kijtoj iga temakas. ¹⁵ Iga atikchiwaj ken kijtowa la ley, kajasi iga matecastigarokan; e' kan ateyi la ley, ayagaj itechko iga akichiwa ken tatekimaka la ley.

¹⁶ Inón iga yej Dios kijlij Abraham iga kimakaskej nochi ipilowan ipilowampa, san kipetzmakaskej iga Abraham moconfiaroj ipan yéj. Ijkón nochi ipilowan ipilowampa Abraham kimatij iga kimakaskej yej Dios kijtoj; ayéj iga yejsan kichiwaj ken kijtowa la ley, sino que no iga nochi yej kicredowaj ken kicredoj Abraham. Yéj mochi tetaj iga nochi tejemej.

¹⁷ Itájtól Dios tajtowa de Abraham: "Tej nimitztalij iga itetajwewej mia' naciomej." Inín itájtól, Dios kimá' Abraham iga Abraham kicredoj ipan Dios yej wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej, iwán iga itájtól kichiwa yej aya teyi.

¹⁸ Malej iga nesía iga isiwa' akitaya ipiltzín, Abraham kicredoj iga mochiwas nochi yej Dios kijlij. Ijkón iga mochi tetaj iga mia' paismej", ijkón ken Dios kijlij: "Poxsan piwis ipilowan mopilowan." ¹⁹ Abraham ayá' kikajtej iga moconfiaroj ipan Dios, malej iga kipiayay ken cien años, iwán yéj kimatiá iga yéj iwán Sara ayo' wejka iga mikiaja wan poxsan yolejkej iga makipiakan ipilowan. ²⁰ Yéj ayá' kijtoj iga akicredowa yej Dios kijlij, majwa' moconfiaroj poxsan ipan itájtól Dios iwán kiweyimatiiltij, ²¹ kimela'mati iga Dios wel kichiwa inewi yej kijlij. ²² Inón iga Dios kita' Abraham ken se yej ye'nemi iyixtaj iga moconfiaroj ipan yéj.

²³ Iwán ayejsan iga Abraham inín mo-ijkuiloj iga Dios kita' ken se yej ye'nemi iyixtaj; ²⁴ sino iga tejemen no. Puej Dios no te-ita ken yej tiye'nemi iyixtaj iga timoconfiarowaj ipan yéj, yej ki-ojpa-ixitij Jesús toTeko. ²⁵ Dios kine' iga makimiktikan Jesús iga yej tikchijkej yej ayekti, iwán ki-ojpa-ixitij iga matiye'onokan iyixtaj yéj.

5

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios

¹ Inán welja teye'ita Dios iga timoconfiarowaj ipan yéj, tonókeja tamelá wan yéj iga yej kichij toTeko Jesucristo iga tejemen. ² Inán iga timoconfiarojkej ipan Cristo, tikmatij iga Dios te-ikneliá iga welya tiye'onoj iyixtaj. Iwán tipakij iga tikmatij iga wí' día kuá' tikitaskkej yej yekti yej Dios temakas. ³ Iwán ayejsan iga inón tipaktokej, sino que no tipakij kuá' te-iknochiwaj, iga tikmatij iga kuá' te-iknochiwaj ompa timomachtiáj ken iga wel matikijyowikan kuá' te-iknochiwaj. ⁴ Iwán iga tikijyowiáj kuá' te-iknochiwaj, Dios teye'ita, iwán siga teye'ita Dios, wel tikmatij iga keman tonoskej íwan. ⁵ Iwán iga tikmatij iga keman tonoskej íwan, ayá' tipinawaj iga tikmatij iga temá' iyEspíritoj yej tenextiliá ken iga yéj tepoxchokiliá.

⁶ Kuá' awel timomanawijaj toganaj, íkuá'wa' in Cristo migui' iga tejemen yej tikchiwaj yej ayekti. ⁷ Ayí' agaj kiyolmaka iga mamiki iga se', niga wel miki iga se yej ye'nemi; anka wel ono se yej wel mamiki iga se yej mela'ye'nemi nokta. ⁸ E', Dios tenextiliá iga tepoxchokiliá iga Cristo migui' iga tejemen, malej iga tikchijtokej yej ayekti. ⁹ Inán Dios teye'ita iga Cristo kitoyaj iyesyó kuá' migui' iga tejemen; majya sej Cristo wel temanawij kuá' Dios kuesiwis wan kicastigaroj yej ayompa nemij. ¹⁰ Siga kuá' tejemej aya teye'itaya Dios, Cristo kichij iga teye'itaya iga mi' iga tejemej, kuantí máj iga inán teye'itaya, no tesalvarowa iga Cristo ojpa-isa' sej. ¹¹ Ayejsan iga inón, sino que no tipaktokej ipan Dios iga ticredowaj pan toTeko Jesucristo, iwán iga Cristo kichij iga matonokan tamelá wan Dios.

Adán iwán Cristo

¹² Ijkón inán, iga itechko se taga' yej akichij ken Dios kine', ómpaya pewa' iga mochiwa yej ayekti ipan inín tajli, inón iga mikilo, iwán inán nochi miki iga nochi kichiwaj yej ayekti. ¹³ Áchtosan kuá' aya onoya ley, mochijtoyay yej ayekti ipan inín tajli; e' kuá' ateyi ley, ayagaj wel kitelwiá iga kichijto' yej ayekti. ¹⁴ Desde iga onoya Adán este iga Dios kimá' ley in Moisés, mikikej nochi gente. Mikikej malej iga ayá' kiyokachijkej yej Dios kijtoj iga amo mamochiwa; Adán, kena, kiyokachij yej Dios kijtoj iga amo mamochiwa.

Wel mojtowa iga Adán achi ijkómpasan ken Cristo. ¹⁵ E' yej kichij Adán awel tikijtowaj iga ijkómpasan iwán inón yej Dios tepetzmakokawij. Iga itechko Adán mia' mikikej, e' majya sej Jesucristo iselti kichij iga Dios mateye'ita iwán temakokawij iga tesalvarowa. ¹⁶ Inón yej Adán kichij yej ayekti, awel tikijtowa iga ijkómpasan ken imakoka Dios yej temaka iga tesalvarowa. Iga se yej Adán kichij yej ayekti, mojtowa iga kajasi iga nochi mamocastigaro; e' imakoka Dios kichijwa iga wel teye'ita, malej iga tikchijkej mia' yej ayekti ¹⁷ Puej siga itechko sesan taga' yej kichij yej ayekti, nochi gente miki; iga yej kichij se' taga' yej itoka' Jesucristo, majya sej wel tepalewiá iga ayí' timikiskej iga Dios te-ikneliá.

¹⁸ Ijkón ken itechko Adán iga kichij yej ayekti, nochi gente mikij, ijkonsan nō iga Cristo yej kichij yej pox yekti, kichij iga Dios makiye'ita nochi gente wan maonokan iwán nochipa. ¹⁹ Ken tikijtowaj igan se taga' ayá' tacredo' iga kichij yej ayekti, nochi kimopa'; ijkonsan nō iga se taga' yej itoka' Jesús tacredo', kichij iga Dios makiye'ita pox miakejmej.

²⁰ Dios kimá' iley Moisés iga matikmatikan iga tikchijwaj yej ayekti. E' malej iga pox nesi iga mochiwa yej ayekti, majya sej Dios kinextij iga te-ikneliá. ²¹ Ijkón iga nochi tejemen tikchijwaj yej ayekti, iwán inón iga nochi timikij; e' inán iga Dios pox te-ikneliá iwán teye'ita iga timoconfiarowaj pan toTeko Jesucristo, nochipa tonoskej wan yéj.

6

Tisenmikíkeja iwán Cristo, ijkonsan nō iwán tisen-ojpa-isaskej

¹ ¿Te tikijtoskej? ¿Ix tikteki'chijoskej yej ayekti iga Dios majo' mateperdonaro? ² ¡Ayá'! Tejemen ken kuá' timikíkeja iga tikajtéjkeja iga tiktekichijwaj yej ayekti; ¿kén weljo' matikchijtokansan yej ayekti? ³ ¿Ix ayá' ankimatij iga yej timobautizarojkej* iga ticredo'kej ipan Cristo Jesús, nō ken kuá' tisenmikíkeja iwán? ⁴ Iga kuá' timobautizarojkej, íkuá' timosentokkej iwán. Ijkón ken toTaj ki-ojpa-ixitij Cristo iga iweyi poder, ijkón inán teojpa-ixitij iga matiye'nemikanya pan iyojwi.

⁵ Siga kuá' timobautizarojkej, tisenmikíkeja iwán Cristo, ijkonsan nō iwán tisen-ojpa-isaskej. ⁶ Tikmatij iga to-ikyapanemilis moclavaroj wan Cristo ipan cruz, iga inón yej teyoltilanaya iga matikchijwakan yej ayekti mamíkiya iga ayo' máj matikchijtokan yej ayekti. ⁷ Yej mi'ya, ayo' kichijwa yej ayekti. ⁸ Siga tisenmikíkeja iwán Cristo, tikmatij nō iga tonoskej iwán. ⁹ Tikmatij iga kuá' Cristo ojpa-isa'ya kan miktoya, ayo' sej mikis nikeman. ¹⁰ Cristo migui' sesan vej iga makiperdonaro nochi yej mochiwa yej ayekti; e' inán iga sej isato', kichijto' ken Dios kineki. ¹¹ Ijkonsan nō amejemen ximomachijikan kenkuá' anmiktókeja iga ayo' wel ankichijwaj yej ayekti, e' xisatokan iga xikchijwakan ken kineki Dios, iga ansetitokej wan Cristo Jesús yej toTeko.

* 6:3 6:3 Xikita glosario "Bautizar".

¹² Amocuɛrpoj kɛman mikis, e' inán mitztekimakasnekij iga xikchiwakan yej ayɛkti, inón iga amo ximoyolyamanakan iga xikchiwakan yej ayɛkti ken mitzyoltilanaj amocuɛrpoj. ¹³ Ni alín amocuɛrpoj amo makichíwa yej ayɛkti. Majwa' xikchiwakan yej Dios kineki iga manesi iga anmikíkeja wan an-ojpa-isákeja sej. Ximomakakan iga nochi amocuɛrpoj makichíwa yej yekti ken Dios kineki. ¹⁴ Ijkón ay'ya wel mitztekimakaj amocuɛrpoj iga xikchiwakan yej ayɛkti iga ayo' mitztekimakatokej la ley, sino que inán amonokej iga Dios mitzikneliáj.

Matimixkuítikan ipan toknimej yej tɛkoyojekej, yej kijliáj esclavo†

¹⁵ ¿Kén tikijoskej? ¿Ix tiawij tikchiwatij yej ayɛkti iga ay'ya tɛtekimaka la ley, iwán iga san Dios te-ikneliáj? ¡Ayéj ijkón! ¹⁶ Amejemen ankimatij siga ankitemowaj iga agaj mamochíwa amotɛko, amonoskej ken iyesclavojmej iwán ankichíwaskej ken yéj mitztekimakaj; siga mitztekimakaj iga xikchiwakan yej ayɛkti, anmikiskej. E' siga ankichíwaskej iga Dios maono iga amoTɛko, ankichíwaj ken yéj kiye'ita. ¹⁷ Nikmaka gracias Dios, malej iga ikyya ankitekichijtoyaj yej ayɛkti, e' inán ankimela'credójkeja iga inochi amoalmaj kensan mitzmachtijkej. ¹⁸ Inán ken kuá' anxitomíkeja iga ay'ya ankichijtokej yej ayɛkti, inán ankichíwaja ken mitztekimakaj amoTɛko Dios. ¹⁹ (Nimitzijkuilowiliáj ijkín iga ximixkuítikan ipan toknimej yej esclavojmej iga amejemen máj wel xikentenderokan nochi.) Ijkón ken ikya ankiyolmakakej iga ankichijkej kuajkuantas yej ayɛkti iga amocuɛrpojmej, ijkón inán ximomakakan iga xiye'nemikan, iwán xonokan petz san iga Dios.

²⁰ Kuá' amejemen an-ilpitóyajo' iga nochipa ankichijtoyaj yej ayɛkti, ayá' katka ankichíwayaj ken kineki Dios; ²¹ e' ¿tɛ anmotanilijkej ipan yej ikya ankichijkej, yej inán mitzpinajtiáj? Nité. Yej nemij ipan inón ojtí, yawij mikitij. ²² E' inán ayo' an-ilpitokej iga ayo' ankitekichijtokej yej ayɛkti, majwa' ankichíwaja ken kineki Dios. Inín sí, mitzpaléwiáj iga inán annemiskej ken kineki Dios, wan después nochipay amonoskej iwán Dios. ²³ Yej kichíwa yej ayɛkti, motaniliá iga mamiki, e' yej temakokatiá Dios, inón iga nochipa matonokan iwán iga tisetitókeja wan Cristo Jesús yej toTɛko.

7

Mixkuítulo ipan yej namiktitokej

¹ Nokniwan yej ankixmatij la ley, ankimátija iga la ley kimandarowa se' miej iga isátogo'. ² Wel timixkuítiáj ipan se' siwa' yej namiktito'; la ley kijtowa iga awel yawi wan se' taga' miej ónogo' iwewej, e' siga miki iwewej, la ley kixitoma iga wel mamonamikti wan se'. ³ Siga se' siwa' kitoka se' taga' miej isátogo' iwewej, kijliskej iga najnamolnemi; e' siga miki iwewej, siwa' xitomi de la ley, iwán wel monamiktiá iwán se' taga' iwán ayá' mojtowa iga najnamolnemi.

⁴ Ijkonsan no amejemen nokniwan, ken ansenmikíkeja wan Cristo, ay' mitzjuzgarowaj la ley. Inán amejemen itatki se'ya, inonwa' toTɛko yej ojpa-isa' kan miktoya, inón iga matikchijtókanya ken Dios kineki. ⁵ Mie'j tikchijtoyaj yej ayompa kensan kinekiá toalmaj, la ley tetajlantiko iga máj tikelewijkej yej ayɛkti iga matikchiwakan iga tocuɛrpoj, iwán ijkón tewiga' kan matimikikan. ⁶ E' inán iga tisenmikikej wan Cristo, ay'ya tejuzgarowa

† 6:14 6:14 Xikita glosario "Esclavo".

la ley. Inán timoyolpatákeja iwán tikchijwaj ken kineki iyEspíritoj Dios, iga ay'ya tonokej ipan ima' inón ley yej ikayay ijkuilijto'.

Ipan nej chantito' yej ayekti

⁷ ¿Tetaj tikijtoskej inán? ¿Ix ayekti in la ley? ¡Ayá! Ayéj ijkón. E' nej ayá' katka nikixmatía yej ayekti siga ayéj iga la ley. Nej ayá' nikmatía siga ayekti iga manikpiasneki yej ayéj notatki siga la ley ayá' ijkín kijtowaya: "Amo xikpiasneki yej ayéj motatki." ⁸ E' el pecado momatij de la ley, iwán itechko yej tatekimaka la ley, pan nej kixitij iga manikyolmaka iga manikchijwa nochi yej ajayekti. Siga ateyi la ley, el pecado ken mikto' iga até wel kichijwa. ⁹ Ikya nej aya nikixmatía la ley wan nitawelonoya; e' kuá' nikixmati' la ley, ken kixitij iga manikchijwa yej ayekti, iwán nimigui' iga neyokatij wan Dios. ¹⁰ Iwán nikasi' iga inonsan ley yej katka manemaka vida, majwa' nemiktij iga neyokatij wan Dios. ¹¹ Iga el pecado momatij de yej tatekimaka la ley, nekajkayaj iwán iga inonsan yej tatekimaka, nemiktij iga neyokatij wan Dios.

¹² Inán tikijtowaj iga la ley nokta wálaj de Dios, iwán nochi yej tatekimaka pox yekti, Dios kiye'ita wan tanextiliá ken iga se maye'nemi. ¹³ La ley yekti, e' inantaj, ¿ix iga itechko la ley iga nimigui'? ¡Ayéj ijkón! Nej notechko iga nimigui' iga nikchij yej ayekti kuá' la ley nenextilij yej yekti; iwán ijkón iga ipan la ley nesi iga yej ayekti nikchijwa, poxsay se yej ayekti nesi.

¹⁴ Tikmatij iga la ley wí' de Dios; e' nej ninakayoj wan nochipa neyoltilana iga nikchijwa yej ayekti. ¹⁵ Nej anikojasi yej nikchijwa, iga ayá' nikchijwa yej nikneki, majwa' nikchijwa yej nikijiya. ¹⁶ Malej iga ayá' nikchijwa yej yekti yej nikchijwasneki, kena, nikmati iga pox yekti la ley. ¹⁷ Ijkón ayo' nej yej nikchijwa, sino que yej ayekti yej chantito' pan noalmaj neyoltilana. ¹⁸ Iwán nej nikmati iga ayá' chantito' yej yekti pan noalmaj, iga nochipa neyoltilana iga manikchijwa yej ayekti; puej nej nikchijwasneki yej yekti, e' awel nikchijwa. ¹⁹ Anikchijwa yej yekti ken nikneki, majwa' nikchijto'san yej anikneki. ²⁰ Iwán siga nikchijwa yej ayá' nikneki, ayo' nej yej nikchijwa, sino que yej ayekti yej chantito' pan noalmaj.

²¹ Ijkón inán nikmati; malej iga nej nikneko' manikchijwa yej yekti, nej nikchijto'san yej ayekti. ²² Ipan noalmaj nikye'ita iley Dios; ²³ e' nikita iga chantito' ipan nej ken tejté yej netekimakato' yej akineki manikchijwa ken nikelamiki; inonwa' yej ayekti yej chantito' pan nej yej nepresojwijto'.

²⁴ ¡Nimoknomati ken nono! ¿A' nemanawij de inín nocuerpoj yej ken míkto'ya? ²⁵ ¡Gracias nikmaka Dios iga toTeko Jesucristo nemanawij!

Ijkón inán, nikneki iga manikchijwa yej kijtowa iley Dios, e' ipan nocuerpoj ono' se' ken tejté yej netekimakato' iwán nechijwaltiá yej ayekti.

8

IyEspíritoj Dios teojmaka

¹ Inón iga, Dios ayí' kicastigaroj yej setitokej wan Cristo Jesús, yej ayo' nemij ken yejemej kinekij, sino que nemij ken kineki iyEspíritoj Dios. ² Iga tisetitokej wan Cristo Jesús, iyEspíritoj Dios temaka vida iga ay'ya tikchijwaj yej ayekti; tesalvaroj iwán ay'ya tetekimaka inón ley yej kijtowa iga timikiskej iga tikchijwaj yej ayekti. ³ Iga Dios kichij iga tejemej yej ileypa Moisés awel kichijwaya. Inón ley awel tepalewiá iga tikchijwaj yej tatekimaka, iga nochipa toalmaj kineki matikchijwakan yej ayekti. Dios kititan iPiltzín yej mochij taga' yej nesiá kensan tejemej, yej ayekti

tikchijawaj,* iga mamiki iga totechko. Dios ipan icuërpoj iPiltzın kipoloj nochi yej ayękti tikchijawaj. ⁴ Inón kichij iga tejemej wel matikchijwakan ken kijtowa la ley, puej ayo' tikchijtokej ken tiknekij tejemej sino que ken kineki iyEspíritoj Dios.

⁵ Puej yej kichijtokej yej kiyoltilantokej yej ayękti, kejlantokej iga kichijawaj ken yej yejémejpa kineki; e' yej kichijtokej ken kineki iyEspíritoj Dios, kejlantokej iga kichijawaj ken kineki Dios. ⁶ Siga matikchijtokan ken teyoltilana yej ayękti, inón temiktiá, e' siga matikchijtokan ken kineki el Espíritu Santo, nochipa tonoskej wan Dios iwán tonoskej tamelá. ⁷ Iga yej kejlamikisan yej ayękti, inómejwa' kijiay Dios; iga akichijawaj ken kineki iley Dios, niga welitij kichijawaj. ⁸ Inón iga, yej kichijtokej yej kiyoltilanaj yej ayękti, Dios awel kiye'ita.

⁹ E' amejemen ay'ya ankichijtokej ken mitzyoltilanaj yej ayękti, sino ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios ono' ipan amejemen. Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Cristo, inón ayéj de Cristo. ¹⁰ Malej iga amocuerpoj mikis iga ankichijawaj yej ayękti, e' siga Cristo chantito' pan amejemej, amoespíritoj isato' iga anye'onokej iyixtaj Dios. ¹¹ Iwán siga chantito' pan amejemej iyEspíritoj Dios, inón yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya; inonsan nọ Dios yej ki-ojpa-ixitij, nọ mitzojpa-ixitiskej iga iyEspíritoj yej chantito' pan amejemej.

¹² Ijkón nokniwan, inán Dios kineki iga matikchijwakan ayéj ken toalmaj kineki iga matikchijwakan yej ayękti. ¹³ Siga amejemen ankichijtokej ken amoalmaj kineki iga xikchijwakan yej ayękti, anyawij anmikitij iga anyokatitoskej de Dios; e' siga iyEspíritoj Dios mitzkawaltiá iga ayo' xikchijwakan yej ayękti, nochipa amonoskej wan Dios.

¹⁴ Ipilowan Dios momakaj iga kitokaj ken kinextiliá iyEspíritoj Dios. ¹⁵ Puej iyEspíritoj Dios yej mitzmakakej, ayéj se espíritu yej mitzesclawojtiliá iga sej ximajmawikan, sino que Espíritu yej kichijwa iga ximochijwakan ipilowan Dios. Iwán inın Espíritu kichijwa iga matikijlikan Dios: ¡Nopáj! ¹⁶ Inınsan Espíritu mosetiliá iwán toespíritoj iwán kijtowa iga tejemen ipilowanya Dios. ¹⁷ Iwán iga tejemen ipilowan Dios, kajasi iga nọ matemakakan yej itatki Dios, yej kijtoj iga temakas, iwán tosentatki mochijwas wan Cristo, siga inán iwán tiksensufrirowaj, wel nọ tonoskej ipan cielo kan ono' yéj.

¹⁸ Puej nikmati iga inán tejemej yej tiksufrirowaj, ni alın ayá' kaxiliá iwán inón, kuá' keman tisen-onoskej wan Jesús. ¹⁹ Inochi yej ono', yej kichij Dios kichixtokej iga magui' maásiya inón día kuá' Dios kichijwas iga manesi aja'yéj ipilowan. ²⁰ Iga inochi yej ono', yej kichij Dios yéj kijtoj iga amo maye'onokan,† ayéj iga kineki, sino iga Dios ijkón kijtoj; e' weljo' sej keman moye'talij ²¹ iga nochi yej kichij Dios ay' yawij mikitij niga palaniskej, wan paktoskej nọ kensan ipilowan Dios. ²² Tikmatij iga inán nochi yej Dios kichij tenatokej iwán kimachiliá ken se siwa' yej pilkualoto' iga taonoltiá. ²³ Iwán ayejsan nochi yej Dios kichij yej kualotokej, sino que tejemen nọ, e' tikpiaja iyEspíritoj Dios yej achto temá'. Iwán tikmatij iga inón kijtojneki iga temákasó' máj. Tikmachiliá iga poxsan tikualotokej, iwán tikchixtokej iga keman techijwas ipilowan Dios, íkuá' timomachiliskej ijkanya iga tikpiaskej sé'paya tocuërpoj. ²⁴ Iga tikchixtokej Dios tikmatij iga timomanawíkejya; e' siga se kichixto' yej kítzto'pa, inón ayo' kichixto'. Yej

* **8:3** 8:3 Ayéj iga Jesús kichij yej ayękti; Heb 4:15 kijtowa iga Jesús ayí' kichij yej ayękti. † **8:20** 8:20 Gn 3:17

se kítzto'ya, ¿téjaso' iga makichixto? ²⁵ E' siga tikchixtokej yej aya tikitaj, mela'wa' iga atisiawij iga tikchixtokej.

²⁶ Ijkonan no iyEspíritoj Dios tepalewiá kua' timosemakasnékija. Iga kua' titajtowaj wan Dios ayá' tikmatij te tiktajtaniliáj, e' iyEspíritoj Dios tetajtowiliá iyixtaj Dios, te ken ténapa iga kijtowa yej tejemej atikojasij kén tikijtowaj. ²⁷ Iwán Dios yej kixmati te tikejlantokej, kimati te nemi kijtowa iyEspíritoj Dios; iga iyEspíritoj Dios kitajtowiliá yej kicredowaj Dios, ijkón iga Dios kineki iga maye'onokan.

Nochipa tiktaniáj iga Cristo tepalewiá

²⁸ Tikmatij iga Dios tekipanowa iga nochi maye'kisa inomej yej kichokiliáj, inomej yej Dios kitapejpen iga mamochiwa ken yéj nochipa kejlanto'. ²⁹ Iga yejemej yej Dios ikayay kixmati', áchtoya no kitapejpen iga mamochiwakan kensan Jesucristo yej iPiltzín Dios, iga Jesucristo mamochiwa tekoko pan nochi tokniwan. ³⁰ Iwán yej desde áchtoya Dios kitapejpen, kinotza' no, iwán yej kinotza', no ki-omemawij, iwán yej ki-omemawij, no kitalij iga maono itenoy yéj.

³¹ Inán, ¿te tikijoskej de inín? Siga Dios de tejémempa, ¿a'yéj yej wel techiwilij yej ayékti? ³² Dios kine' iga mamiki iPiltzín iga nochi tejemej; ¿kén iga ayá' yawi no temakati nochi yej yéj kipiá? ³³ ¿A'yéj wel kitelwij yej Dios kitapejpen? Ayagaj, iga Dioswa' in yej kijtowa a'yéj ye'nemi; ³⁴ ¿A'yéj wel tecastigaroj? Ni agaj, iga Crístojwa' in yej migui' iga tejemen, ayejsan iga inón, sino que ojpa-isa' iwán ono' iladoj iye'ma' Dios iga tetajtowilijto'. ³⁵ ¿A'yéj wel kikawaltij iga Cristo matechokili? Ayagaj, niga nité wel kikawaltij iga Cristo matechokili. ¿Ix wel kua' tecastigarowaj, o kua' tejté teyolmikijto', iwán kua' tetemojtinemij iga matecastigarokan, o kua' apistaj, o kua' ayo' tikpiáj totzótzol, o kua' temiktijnekij? ³⁶ Ken kijtowa kan ikuilijto':

Iga san nimitztokaj, nochipa nemiktijnekij.

Ne-itaj ken borregojmej† yej yawij kimiktij.

³⁷ E' ipan nochi inín, nochipa tiye'kisaj iga tepalewiá Cristo yej techokiliá.

³⁸ Inán nikmela'mati iga ateyi nité yej wel kikawaltij iga Dios matechokili. Niga matemiktikan, niga kua' tisoakej, niga angelejmej,§ niga Tzitzimi' iyangelejmej, niga yej ono' inán, niga yej wí'o', ³⁹ niga yej ajko ono', niga yej ono' taltampa. Nité yej Dios kichij, awel kikawaltia' iga Dios mateneki ken yéj tenextilij ipan Cristo Jesús yej toTeko.

9

Ken iga Dios kitapejpen la gente de Israel

¹ Nej niktoka Cristo, iwán iyEspíritoj Dios nenextiliá pan noalmaj iwán ne-ijliá iga ayá' nemi nitakajkayawa; nemi nimitzijliáj nokta iga ² poxsan nimoknomati, iwán nochipa kualoto' noalmaj. ³ Niknekiá katka manikpalewikan nokniwan israelitajmej yej de nejémempasan. Este katka Dios ayo' maneye'ita iwán manikajtewa iyojwi Cristo, e' siga katka inón kipalewiayaj yejemej iga makina'techokan Dios. ⁴ Yejemej israelitajmej, iwán Dios kitapejpen iga mamochiwakan ipilowan. Dios kinextilij ipoder iga onoya iwamej kua' kichij pacto iwán yejemej. Dios kimá' iley Moisés. Dios kinextilij ken iga makiweyimatiłtikan kua' monechkowaj tiopan, iwán kijlij yej yawi kimakatij. ⁵ Yejemej ipilowan

† 8:36 8:36 Xikita glosario "Borrego". § 8:38 8:38 Xikita glosario "Ángel".

ipilówampa to-ikyapatajwewetkej, ipan inomej wə́laj Cristo, iwán yéj Dios yej kimandarowa nochi, nochipa mamoweyimatĩlti. Ijkónyawa'.

⁶ Ayéj iga Dios ayá' kichij ken kijlij israelitajmej; iga ayéj nochi gente yej israelitajmej imela'pilowan Dios, iga ayá' nochi moconfiarowaj ipan Dios ken iyikyapatajwewejmej Israel* yej nɔ itoká' Jacob. ⁷ Niga nochi ipilowan Abraham ayéj nochi imela'pilowan; sino que Dios ijkín kijlij: "Petz mopiltzin Isaac yawi kipiwiti mopilowan."† ⁸ Inín te-ijlijneki iga ijkón ken Isaac naceroj iga Abraham moconfiaroj ipan yej kijtoj Dios; tejemej nɔ ipilowan Dios ayéj iga tejemej ipilowan Abraham, majwa' iga timoconfiarowaj ipan yej kijtoj Dios. ⁹ Dios kijlij Abraham yej yawi mochiwati: "Se xiwi' sej niwí', iwán íkuá' Sara kítasya se ipiltzin."‡

Dios wel kichíwa ken kiyé'ita

¹⁰ Amo xikelkawakan yej mochij wan kuatejmej yej ipilowan Rebeca wan Isaac yej to-ikyapatajwewej; ¹¹⁻¹³ kuá' aya katka onoyaj kuatejmej, niga kichíjkaja yej yékti niga yej ayékti, e' Dios kijlij Rebeca: "Yej tekoko yawi kichiwati ken kineki tetzoyo'." Inón nɔ senyawí wan se' kan ijkulijto', kijtowa: "Nikne' Jacob, e' Esaú nikijiya'." Ijkón nesi iga Dios wel kitapejpena ken kineki, ayéj iga agaj kichíwa tejté, sino que iga Dios kiyokanotza'.§

¹⁴ Inán ¿té tikijoskej? In Dios, ¿ix kichíwa yej ayékti? ¡Ayéj ijkón!
¹⁵ Iga Dios kijlij Moisés: "Nia nikchokilíti yej nej nikneki manikikneli, iwán nikiknelij yej nej nia nikiknelíti."* ¹⁶ Inón iga ayejsan iga agaj makineki, niga mamoteki'topewa iga makalaki, tájma'wa' Dios yej yéj kikneliá.
¹⁷ Iga kan ijkulijto' kijliá Faraón: "Nimitztalij iga rey iga nimitznextilij nopoder iwán iga ipan inín tajli noyan mane-ixmatikan." ¹⁸ Inón iga Dios kikneliá a'ya iga yéj kiknelijneki, iwán kiyoltakuawiliá, a'ya iga yéj kiyoltakuawilijneki.

¹⁹ Iwán tej tine-ijlij: "Siga ijkón, ¿te iga Dios kijtowa iga itechko taga'? ¿A'yéj wel kijtowa iga amo mamochíwa ken Dios kineki?" ²⁰ ¡E' tej taga! ¿Te moteki in tej iga ximokueso iwán Dios? ¿Ix wel an se komi' makijli yej kichij: "¿Te iga ijkín tinechij?"† ²¹ Pues yej kichíwa komi' wel kichíwa ken yéj kineki, iwán ipan inonsan konsoki' wel nɔ kichíwa yej námol awel kikui, iwán se' yej a'san nesi wel kikui.

²² ¿Iwán te tikijoskej?, Dios kine' matanextili ken tacastigarowa iwán iga nochi makitakan ipoder, inón iga Dios ayá' kikuesowilij yej kajasiá iga makicastigarokan yej onoyaja ga poliwisej. ²³ Ijkón kichij iga kinextij iweyipoder ipan tejemen yej te-iknelij, yej desde áchtosan tetapejpen iga matonokan kan yéj ono'. ²⁴ Dios tenotza', akita siga tijudiyojmej o ayéj.

²⁵ Ken ijkulijto' ipan ama' yej kijkuiloj Oseas:
 Yej ayéj katka nopilowan, nia nikijliti iga nopilowan.
 Yej aniknekiá, niknekis.‡

²⁶ Iwán ompa kan mitzijlijkej: "Amejemen ayéj nopilowan",
 ompa yawij mitzijlij ipilowan Dios yej isato'.§

²⁷ E' iga israelitajmej, Isaías kijtoj ijkín: "Malej iga israelitajmej pox miakej ken tikita xajli yej ono' lamartenoj, petz alín kawiskej yej yawij mosalvarotij. ²⁸ Ayá' wejkatís toTeko yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inín tajli."* ²⁹ Ken Isaías ikya kijtoj:

* 9:6 9:6 Israel; taga' yej nɔ itoká' Jacob. † 9:7 9:7 Gn 21:12 ‡ 9:9 9:9 Gn 18:10 § 9:11-13 9:11 Gn 25:23; Mal 1:2,3 * 9:15 9:15 Ex 33:19 † 9:20 9:20 Is 29:16 ‡ 9:25 9:25 Os 2:23 § 9:26 9:26 Os 1:10 * 9:28 9:28 Is 10:22, 23

Siga toTęko yej nochi wel kichiwa, ayá' katka kikajtęwaya alín toknimej iga tejemej matonokan, tipoliwikaja ken yej chantitoyaj altepe' Sodoma† iwán Gomorra.‡

Judiyojmej akentenderojkej

³⁰ ¿Te tikijoskej? Iga yej ayéj israelitajmej yej ayá' kitemowayaj iga maye'onokan iyixtaj Dios, yejémejwa' in yej máj ye'onokej iyixtaj Dios iga moconfiarowaj. ³¹ E' israelitajmej yej kitokayaj la ley, yej katka maye'onokanya iyixtaj Dios, awel kichijkej ken kijtowa inón ley. ³² ¿Te iga? Iga ayá' kitemojkej iga maye'onokan iyixtaj Dios iga san moconfiarowaj ipan Cristo, majwa' kinekiáj iga Dios makiye'ita yej kichıwayaj. Inón iga ken mokxiwıtekıkej ipan te'ti, iwán inonwa' te'ti kijtojneki Cristo. § ³³ Ken kijtowa kan ijkuilijto':

Nej niktaliá ipan altepe' Sion* se te'ti kan mokxiwıtekilo, se te'ti yej tawetziltiá.

Yej moconfiarowa ipan inón te'ti ayá' mopınajtij. †

10

¹ Nokniwan, noalmaj kineki iga israelitajmej mamosalvarokan, iwán kuá' niktenewiá Dios, inón niktajtaniá. ² Niye'tajtowa iga yejemej, poxsan kiweyimatiltiáj Dios, e' ayá' kimatij ken iga makiye'chıwakan. ³ Iga ayá' kimatij ga Diossan yej kichıwa iga se maye'ono iyixtaj yéj, majwa' yejémęsan kitemowayaj imatikamej iga maye'onokan iyixtaj Dios, e' ayá' kichıwaj ken yéj kijtowa. ⁴ Iga walaj Cristo, kitamıko iley Moisés, inán nochi yej moconfiarowaj pan Cristo ye'onoskej iyixtaj Dios.

⁵ Iga se maye'ono iyixtaj Dios iga kichıwa ken kijtowa la ley, Moisés ijkın kijkuiloj: "Yej kichıwa ken kijtowa la ley, iga inón mosalvaroj."*

⁶ E' yej kisentaliá iyalmaj pan Dios iga maye'ono iyixtaj, ayı' tatajtani: "¿A'yéj tejkawis ipan cielo? —inın kijtojneki iga matiktemowıkan Cristo, ⁷ nıga ayı' tatajtani: ¿A'yéj temoj kan onokej iyalmajmej yej miktokej?" — inın kijtojneki iga matikojpa-ixitıkan sej Cristo ken kuá' mıkto'o'. ⁸ ¿Wan tetaj kijtojneki? "Itájtol Dios monas'an ono', iga ono' ipan moten iwán ipan moalmaj." Inınwa' in itájtol yej ipan matimoconfiarokan, yej nejemej nikpowaj. † ⁹ Siga tikijtowa iga Jesús toTęko, iwán ipan moalmaj ticredowa iga Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, mıtzsalvaroj. ¹⁰ Puej iga toalmaj ticredowaj, iwán ijkón iga tiye'onoj iyixtaj Dios, e' iga toten tiknojma-ıjtowaj iga Jesús toTęko iwán ijkón iga Dios tesalvarowa.

¹¹ Kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa: "Nochi yej kisentaliá iyalmaj pan yéj, ayá' mopınajtij." ‡ ¹² Dios kiye'ita judiyojmej wan yej ayéj judiyojmej; puej tonochın tikpiáj sesan toTęko, iwán a'san nesı kipalewiá yej kitajtaniá. ¹³ Iga ijkın kijtowa itájtol Dios kan ijkuilijto': "Nochi yej kitenewiá itoka' toTęko yawi mosalvaroti." § ¹⁴ E' ¿kén yawij kitenewıtij toTęko Jesucristo siga ayá' nemi kicredowaj ipan yéj? ¿Iwán kén kicredoskej ipan yéj siga aya nemi kikakij de yéj? ¿Iwán kén yawij kikakitij siga ayagaj nemi kitatapowiáj de yéj? ¹⁵ ¿Kén yaskej kipowatij ye'notıciaj siga ayagaj kitıtanij? Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: "ıPox monasaj kuá' asij yej kipowaj ken iga matonokan tamelá, yej tematiltıkoj ye'notıciaj!"*

† 9:29 9:29 Dios kitatij yej chantitoyaj altepemej Sodoma iwán Gomorra iga kichijkej yej ayękti. Gn 19. ‡ 9:29 9:29 Is 1:9 § 9:32 9:32 Is 18:14 * 9:33 9:33 Sion se' itoka' Jerusalén. † 9:33 9:33 Is 28:16 * 10:5 10:5 Lv 18:5 † 10:8 10:8 Dt 30:12-14 ‡ 10:11 10:11 Sal 34:22 § 10:13 10:13 Jl 2:32 * 10:15 10:15 Is 52:7

16 E' ayá' nochi kicredojkej ye'noticiaj. Ken kijtowa profeta Isaías: “NoTeko, ¿ix agaj neťajtolkuilijkej yej nikpojkej?”† 17 Ijkón yej moconfiarowaj ipan Cristo, achto kikakij itájtol. Iga makikakikan, kineki agaj makipowa inón ye'noticiaj.

18 E' nimitztajtani: ¿Ix an kikakikej in itájtol Dios? ¡Kena, kikakikej! Kan icyay ijkuilijto' kijtowa:

Itájtol yejemen mokagui' noyan ipan tajli,
iwán itájtol ási'ya este ipan itajtamiyan inin tajli.‡

19 E' sej nitatajtani: In israelitajmej, ¿ix an aya kimatij? Moisés áchtoya kijtoj:

Nia nikchiwati iga xiyolkuesiwi iga se país yej ayéj niga país;
nikchibas iga ximokuejkuesokan wan se país yej pox yoltakuakti'.§

20 Isaías sej mixewiá iga kijtowa:

Yej ayá' netemowayaj, neasikej;

iwán nikixnextilijkej yej ayá' netemowayaj.*

21 Iwán kuá' tajtowa de israelitajmej, Isaías kijtowa: “Semilwi' nimapatajtoya iga niknotztoyaj yej pox yoltakuaktikej iwán akinekij manetokakan.”†

11

Dios ayá' kisenkokajtej israelitajmej

1 Inán nitatajtani: ¿Ix an Dios kitepo'má' israelitajmej? ¡Ayéj ijkón! Nej no ni-israelitaj yej ipilowampa Abraham ipilowan, iwán itríbuja Benjamín. 2 Dios ayá' nemi kitepo'maka yej yéj kitapejpen, inón yej pox icyay kixmati. ¿Ix ayá' ankimatij kan ijkuilijto' ipan itájtol Dios yej kichij Elías, kén iga yéj kuá' kitenewij Dios kitelwij israelitajmej? Kijtoj: 3 “NoTeko, kimijmiktíjkeja moprofetajmej, inewi moaltar kixixitinkej, iwán nejsan nikawi' noselti, e' nej no nemiktijnékija.”* 4 E' Dios kijlij: “Nikpiao' siete mil tajtaga' yej netokaj, yej ayá' motankuaketzaj iyixtaj ídolo yej kijliáj dios Baal.”† 5 Puej ijkonsan no inán, achó' kawikej sekin israelitajmej yej Dios kiknelij iwán kitapejpen. 6 Iwán siga san kitapejpen iga yéj ijkón kiknelij, ayejwa' iga se kichij yej yékti; porque siga se makichiwapa yej yékti, ayejwa' iga ta-ikneliá Dios.

7 Inán, ¿kén tikijtoskej? Israelitajmej ayá' kasikej yej kitemowayaj, e' yej Dios kitapejpen, kena kasikej. Sekin moyoltakuawilijkej. 8 Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: “Dios kikuatapololtij inomej; kimá' iyixmej, e' kixtzakua' iga amo matachakan iwán kimá' inakasmej, e' ayá' takakij, iwán este inán ijkón onokej.”‡ 9 David no kijtowa:

Kuá' nemi ilwichiwaj, mamawetzikan ken toto' yej kawí ipan kuakakax iga makikitzkikan iga makicastigarokan.§

10 Iyixmej, mapajpachatiakan, iga amo matachakan, matepotzwijkoliwikan iwán ijkón makawikan.*

Kén iga mosalvarowaj yej ayéj judiyojmej

11 Nimitztajtani inán: ¿Ix an mela'wetzikej in israelitajmej wan ayí' moketzaskej? ¡Ayá'!, e' kuá' israelitajmej ayá' kichijkej ken kijtowa Dios, iga inón mosalvarojkej yej ayéj israelitajmej, iga inán mamixkuítikan israelitajmej iga makicredokan no. 12 Iwán siga pan yej ayompa kichijkej

† 10:16 10:16 Is 53:1   ‡ 10:18 10:18 Sal 19:4   § 10:19 10:19 Dt 32:21   * 10:20 10:20 Is 65:1
† 10:21 10:21 Is 65:2   * 11:3 11:3 1 R 19:14   † 11:4 11:4 1 R 19:18   ‡ 11:8 11:8 Is 29:10
§ 11:9 11:9 Sal 69:22   * 11:10 11:10 Sal 69:23

judiyojmej, moye'chijkej nochi tokniwan yej onokej ipan inin tajli, iwán siga kan wetzikej judiyojmej, moye'chijkej yej ayéj judiyojmej, imajya sej moye'chivaskej siga judiyojmej inochimej sej makitokakan Dios!

¹³ E' nimitzijlijneki tejte' amejemen yej ayéj anjudiyojmej. Nej iyapóstol Dios iwán yéj neñitan iga itájtól manikpowili yej ayéj judiyojmej, pox nikye'ita iwán nikyolmaka iga nikchiwa yej netekimakakej. ¹⁴ Nikneki iga tokniwan yej de nejémenpaskan judiyojmej makichivasnekikan yej amejemen ankichiwaj iga ankixmatij Cristo, iwán ijkón wel mamosalvarokan. ¹⁵ Puej siga kuá' judiyojmej moyokatijtoyaj wan Dios, ompa pewa' iga yej ayéj judiyojmej wel moyoltaliáj wan Dios, ¿ix aya'taj majya sej kuá' yejemej mamokuepakán? Iga ijkón kichivaskej, ken ojpa-isaskej sej kan mikttoyaj.

¹⁶ Puej siga agaj kimaka iga ofrenda Dios yej áchtopa pan yej mochiwa iga itixyo trigo, inón kijtojneki iga nochi tixti nō Dios kiye'ita. Iwán siga agaj kimaka iga ofrenda Dios inelwayo se kuawi', nō nochi imajma' inón kuawi' Dios kiye'ita.

¹⁷ Sekin judiyojmej yej ken imela'majma' olivojkuawi',† kima-jmatzontekkej iga Dios ay' kiye'ita'. Iwán tej ken se imajma' olivojkuawi' yej momati ipan kuayoj yej ipan mitzinjertarojkej. Ijkón iga tej tixwato' ipansan inón inelwayo iwán wel tono' iga san inón iyayo. ¹⁸ E' amo ximomachili iga tej majya sej que imela'majma' olivo, yej kitojneki judiyojmej. Siga timomachiliá iga tej majya sej, xikejlamiki iga ayéj mopan ixwato' inelwayo, sino tej tixwato' pan inelwayo mela'olivoj.

¹⁹ Anka tikijtoj: “Kena, e' imajma' kitzojtzontekkej iga nej mane-injertarokan ipan olivojkuawi'.” ²⁰ Ijkón; e' kitzojtzontekkej iga ayá' moconfiarojkej ipan Dios, iwán tej ompa tono' iga san timoconfiaroj ipan Dios. Inón iga amo ximoweyimati, sino que achi xikmajmawili Dios. ²¹ Siga Dios ayá' kiknelij imela'majma' olivo, welsan nō tej ijkón mitzchwilij. ²² Ta' xikita kén iga Dios pox ta-ikneliá, e' nō kikuesowa yej ayá' kichiva ken yéj kijtowa. Ijkón kichij wan inomej yej wetzikej, e' tej pox mitziknelij. Dios mitzikneliao' miej timoconfiarowa ipan yéj; e' siga ayá', tej nō yawij mitzontekitij. ²³ E' siga judiyojmej sej kicredowaj, yejemej sej ki-injertaroskej pan olivojkuawi'; iga Dios kipiá poder iga sej makichiva. ²⁴ Siga tej yej ayéj tijudiyoj, mitzontekkej ipan kuayojolivoj, iwán mitzinjertarojkej ipan ye'olivojkuawi', malej iga tej ayéj de inómbapa kuawi', imajya sej judiyojmej, yej imela'majma' olivojkuawi', yawij ki-injertarotij kan achto onoyaj!

Kén iga yawij mosalvarotij judiyojmej

²⁵ Puej nokniwan, nikneki xikmatikan yej aya momatiá, yej Dios kichivasneki, iga amo ximomachilikan iga poxsan antamatij: israelitajmej ayá' momela'yoltakuawilijkej inochimej, e' ijkón onoskej este que mamasi yej ayéj judiyojmej, yej yawij kicredotij ipan Cristo. ²⁶ Kuá' inón mochiwas, íkuá' nochi israelitajmej mosalvaroskej, puej kan ijkuilijto' kijtowa: Yej tasalvarowa yawi witzeti de Sion,‡

iwán yej ayékti kichijkej israelitajmej, yawij kiperdonarotij.§

²⁷ Iwán inin nikchivas wan yejemen, kuá' nikperdonarowilij yej kichijkej yej ayékti.

²⁸ Iga judiyojmej akicredojkej ye'noticiaj, kijiyakej Dios, ijkón inán mitzojtapowilijkej amejemen yej ayéj anjudiyojmej iga wel xicredokan

† **11:17** 11:17 Xikita glosario “Olivo”. ‡ **11:26** 11:26 Sion se' itoká' Jerusalén. § **11:26** 11:26 Is 59:20,21

ye'noticiaj. E' Dios kinéki-o' in judiyojmej iga Dios kitapejpen iyikyapatajmej. ²⁹ Puej yej Dios temaka, ayo' sej tekuiliá, niga yej kinotza', ayá' ompay kisenkokajtewa. ³⁰ Amejemen ikya ayá' ankichijkej ken kineki Dios, e' iga judiyojmej ayá' kichijkej ken Dios kineki, inón iga inán amejemen Dios mitzikneliáj. ³¹ Ijkonsan no yejemen inán ayá' kichiwaj ken Dios kineki, e' iga san Dios makinextili iga wel kikneliáj yejemen, kensan no amejemen mitziknelijkej. ³² Dios kikajtej nochi iga makichiwakan yej ayekti, iga inán Dios nochi wel makikneli.

³³ ¡Poxsan weyi itamatilis Dios iwán Yéj pox kojasi yej kichíwa! Ayá' wel tikojasij ken yéj kejlámiki, niga wel tikentenderowaj yej yéj kichíwa. ³⁴ Puej, ¿a'yéj kimati yej toTeško kejlámiki? ¿O a'yéj kimachtij? ³⁵ ¿Ix ono' an agaj yej achto kimá' tejté toTeško iga yéj inán kenkua' kixtawa yej kimakakej? ³⁶ Nochi itatki Dios, iga yéj nochi kichij iga yéjsan. ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

12

Xiksentajikan amoalmaj ipan Dios

¹ Nokniwan, Dios te-ikneliá, inón iga nimitztajtaniliáj iga amejemen nochipa xiye'nemikan ipan iyojwi. Iga ijkón ankichiwaj, ken tikita anki-makaj Dios se ofrenda yej isato'. Inón Dios kiye'ita, ijkón nokta kajasi iga matikye'weyimatiltikan. ² Ayo' xikchiwakan ken kichijtokej toknimej yej ayá' kixmatij Dios, majwa' ximomakakan iga Dios mamitzyolpatakan iga se'ya ken antajlamikij, ijkón ankimatiskej yej Dios kineki iga xikchiwakan, yej pox yekti, yej kiye'ita Dios.

³ Nikmati iga Dios poxsan ne-iknelij iga netalij iga iyapóstol, inón iga nimitzijliáj iga sejsé de amejemen, amo agaj mamomachili iga majya sej que se'. Majwa' sejsé de amejemen ximomachilikan kén amonokej, ke'san Dios mitzchiwaltiáj iga ximoconfiarokan ipan yéj. ⁴ Ijkón ken tejemej ayá' tikpiáj petz tokxi wan toma', sino que tikpiajo' máj sekin miembros iwán nochi inomej ayá' sesan itekipanolmej kipiáj, ⁵ ijkonsan no tejemen, malej iga timiakejmej, e' pan Cristo sesan timochiwaj, iwán tonochin tisetitokej ipansan se.

⁶ Dios temá' sese'pa yej wel tikchiwaj, kensan yéj kiye'ita temá'. Siga Dios tetajtolmaka iga matikijtokan itajtól, matikchiwakan san ke' iga timoconfiarowaj pan yéj. ⁷ Siga Dios temá' iga wel matikchiwakan tejté iga agaj, matikye'chiwakan. Siga Dios temá' iga wel titamachtiáj, inón nokta matikchijtokan. ⁸ Siga Dios temá' iga wel titayolchikawaj, inón matikchijtokan. Siga Dios temá' iga wel matitamakokawikan tejté, matikyolmakakan iga tikchiwaj. Yej ono' iga ken tzontekon pan tejté kan Dios kitalij, makiye'chíwa itekipánol; yej kipalewiá yej amotapialiáj, mapaki iga kichíwa.

Kén makichíwa yej kitoka Cristo

⁹ Ximomela'sepanchokilikan wan amoknimej. Xikijiyakan yej ayekti iwán xikchiwakan yej yekti. ¹⁰ Ximosepanchokilikan wan amoknin ken sesan amotaj; xikita moknin majya sej que tej.

¹¹ Amo ximosemakakan, xikyolmakakan yej ankichiwaj, te xiyolpaktokan iga xikchiwakan yej Dios kineki.

¹² Miej ankichixtokej toTeško, xipaktokan. Kua' tejté mitzyolmiktiáj, xikijyowikan iwán amo xikajtewakan iga ankitenewiáj toTeško.

* 11:34 11:34 Is 40:13,14

13 Xikpalewikan tokniwan yej kitokaj Dios yej amotapialiáj. Xikomemawikan wejkachanej yej akipiáj kan kochij.

14 Xiktajtaniłikan Dios iga maye'onokan yej mitziknochiwaj iwán ayá' xikmalijlikan.

15 Xipakikan wan yej paktokej, iwán xisenchokakan wan yej nemi chokaj.

16 Xonokan ken sesan amoalmaj wan amokniwan. Amo ximoweyimatikan, ximomachilikan kensan inomej yej ayá' motapialiáj. Amo pansan amejemen ximomachilikan iga poxsan antamatij.

17 Siga agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amo no ijkón xikchiwilikan. Nochipa xiktemokan yej yekti iga xikchiwilikan nochi tokniwan. 18 Xikchiwakan este kan máj anwelitij iga xonokan tamelá iwán nochi. 19 Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, amo ximomatikan kuá' agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, xikajtewilikan iga Dios makicastigaró yej mitzchiwilijkej yej ayekti; iga ijkín kijtowa kan ijkulijto': "Nejwa' in yej nitacastigarowa; nej nia nimomatiti wan inón yej kichij yej ayekti, kijtowa toTeko."* 20 Iwán no kijtowa: "Siga yej mitzijiya mayana, xiktamaka, siga ataneki, xikamaka; iga inón tikchivas, este xajxaygatatawiás iga pinawas."† 21 Amo ximoyolyamana iga xikchiwa yej ayekti, majwa' xiktanili yej ayekti iga xikchiwa yej yekti.

13

1 Nochi toknin makichywa ken tatekimaka tekiwajmej. Iga ateyi nisé tekiwaj yej ayá' kitalij Dios, iwán yej inán mandarowa, Dios kitalij. 2 Inón iga yej ayá' kichywa ken tatekimaka tekiwajmej, ayá' nemi kichywa ken Dios tatekimaka. Yej akichywa ken tatekimaka tekiwajmej, inón yawij kicastigarotij. 3 Tekiwajmej ayá' onokej iga makimajmajtikan yej kichiwaj yej yekti, yejemen onokej iga yej kichiwaj yej ayekti. Siga ayá' tikneki xikmajmawilijto tekiwajmej, xitawelono, iwán tekiwajmej mitzye'itaskej. 4 Tekiwajmej nemi kichiwaj ken Dios kineki iga xitawelono. E' siga ayá' tiye'nemi, ijkón sí ximajmawi; tekiwaj ayá' baldejsan mandarowa, wel no tacastigarowa. Tekiwaj kichijto' ken Dios kineki iga kicastigarowa yej kichywa yej ayekti. 5 Inón iga matiktajtolkukan tekiwajmej, ayejsan iga amo matecastigaró, sino que tikmatitokej ipan toalmaj iga matiye'nemikan nokta. 6 Inón iga amejemen ankixtawaj yej kijliáj impuestos,* iga Dios ompa kitalij tekiwajmej iga makichiwakan itekipanolmej ken kajasi.

7 Nochi yej mo-ixtawa, xixixtawakan, san katiapa impuesto yej ono', xik-respetarokan nochi yej kajasi.

Matimosepanchokilikan

8 Amo agaj xikdeberokan ni alin, majwa' ximosepanchokilikan; iga yej kichokiliá iyiknin, kichija ken tatekimaka la ley. 9 Ijkín tatekimaka Dios: "Siga tinamiktito', amo xaj wan se'; amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitanamolpanti, amo xikpianeki yej se' itatki"; e' siga "tikchokiliá moknin kensan tej timochokiliá", nemi tikchiwa nochi ken tatekimaka la ley. 10 Yej kichokiliá iyiknin awel kichiwiliá yej ayekti; inón iga, siga tiknekij toknin, pan inón tikchiwaj ken kijtowa nochi la ley.

11 Xikchiwakan nochi inin iga ankimatij na'ya wi' toTeko. Akajasi iga matikochtokan, majwa' matisatokan iga majya na' ono' iga temanawiki Dios que kuá' iga achto ticredojkej itajtöl. 12 Ken tikita pox tayówaya, iwán ayo' wejkáj iga tanesis; inón iga matikajtewakan

* 12:19 12:19 Dt 32:35 † 12:20 12:20 Pr 25:21, 22 * 13:6 13:6 Xikita glosario "Impuestos".

iga tikchiwaj yej ayekti, yej kichiwa yej ayekti ken kuá' ono' kan takomichkan. Matikchiwákanya yej yekti ken kichiwa yej nemi kan tawilpan iwán nochi kita. ¹³ Matiye'nemíkanya ken se nejnemi kuá' tanesto'. Amo matitawanakan niga matiakan ilwitaj kan tawanalo, niga mati-ajapanemikan iwán amo matikchiwakan nité yej ajayekti, amo matitakuejkuesokan, niga matita-ixitakan. ¹⁴ Iga ijkón ankichiwaj, toTeko Jesucristo mitzpalewiáj iga anye'nemij, iwán amo xikejlamikikan iga ankichiwaj yej ayekti ken mitzyoltilanaj amoalmaj.

14

Amo xikpopowa moknín

¹ Siga se aya momela'confiarowa ipan* Cristo, xikomemawikan iwán amo ximotenkitzkikan iwán igasan ayá' kichiwa yej amejemen ankiye'itaj. ² Sekin kijtowaj iga wel kikuaj nochi tákual, e' sekin yej aya momela'confiarowaj ipan Dios, kikuaj petz verdura. ³ Yej kiku nochi, amo makipinajti yej akikua nochi, iwán yej akikua nochi, amo makijto iga ayompa kichijto' yej kiku nochi, iga Dios ijkón kiye'ita inón toknín. ⁴ In tej, ¿te moteki iga tikijtowa iga ayompa kichijto' yej se' itekipanowani? Siga kichij yej yekti o ayekti, inonwa' kimati iteko. Iwán toTeko Dios kena kiye'itas inón toknín, iga Diosan yej wel kichiwa iga matiye'onokan iyixtaj.

⁵ Ono' sekin yej máj kiye'itaj se día† que se' día, iwán sekin kimatij iga nochi día kensan nochi día. Sejsé makimela'matito iga ijkonya ken kejlanto'. ⁶ Yej máj kiye'ita se día que se', inonwa' iga kiweyimatiltiá toTeko; iwán yej ayá' máj kiye'ita nisé día, no kiweyimatiltiá toTeko. Wan yej nochi kiku yej mókuapa, kuá' kiku, kiweyimatiltiá toTeko iga kimaka gracias Dios; wan yej kikuasan petz verdura, akikua naka' iga kiweyimatiltiá toTeko iwán kimaka gracias Dios.

⁷ Ayagaj de tejemej ono' iga yéjsan mamoweyimati, niga agaj mateweyimatilti kuá' timikíkeja. ⁸ Puej siga tisatokej, matonokan iga matikweyimatiltikan toTeko, iwán siga timikij, mamoweyimatilti toTeko. Inón iga siga tisatokej o timiktoskej, tejemej itatki toTeko. ⁹ Inón iga Cristo migui' iwán sej ojpa-isa', iga mochij iTeko yej miktoskej iwán yej isatokej.

¹⁰ In tej, ¿te iga tikijtowa iga ayompa kichijto' moknín? ¿O te iga tikpinajtiá? Tonochin tiawij tonotij iyixtaj Cristo kuá' yéj yawi tejuzgaroti.

¹¹ Kan ikuilijto' itájtól Dios kijtowa ijkín:

Niknojma-ijtowa nokta iga inín mochibas, kijtowa toTeko, iga no-ixtaj yawij motankuaketzatij nochi,

iwán nochi kitenewij notoká' iga yawij kiweyimatiltitij.‡

¹² Inón iga sejsé de tejemej tiawij tikijtotij iyixtaj Dios yej tikchijkej.

Amo xikwetzilti moknín ipan iyojwi Dios

¹³ Inón iga ayo' matikijtokan iga toknín ayompa kichijto'. Majwa' xiksentalikan amoalmajmej iga amo xikchiwakan nité yej makixipolo moknín niga makixixti ipan iyojwi toTeko. ¹⁴ Nej nikmati iga toTeko Jesús nenextilij iga ateyi tákual yej ayá' nokta mokua; e' siga agaj kejlami iga iley Moisés te-ijliao' iga se tákual ayekti iga mokua, amo makikua.

¹⁵ Iwán siga yej tej tikua, iga inón tikyolmikitiá moknín, ayekti tikchiwa

* **14:1** 14:1 Español: "débil en la fe", kijtojneki iga anka némi-o' pewa iga moconfiarowaj ipan Jesucristo yej achto katka judiyoymej iwán awel kikuayaj nochi tákual iga ijkón kijtowa iley Moisés.

† **14:5** 14:5 Judiyoymej motekisewiayaj el sábado wan kipiayaj sekin máj día iga kilwichiwiliayaj Dios, e' ayá' nochi yej kitokayaj Jesús ijkón kichiyawaj. ‡ **14:11** 14:11 Is 45:23

iga ompa ñesi ayo' tikneki moknĭn. Cristo migui' iga inón moknĭn, iwán amo xikchiwakan iga san yej tikua, mapoliwi moknĭn. ¹⁶ Amo xikchiwakan iga mamaltajtol iga inón yej amejemen ankiye'itaj iga ankichiwaj. ¹⁷ Iga inán Dios reinarowa§ pan tejemen, ayéj máj importante tákual niga yej mooniá, majwa' matiye'nemikan, matonokan tamelá iwán matipaktokan. Inón kichiwa iyEspíritoj Dios pan tejemen. ¹⁸ Yej ijkón kichiwa iga kitoka Cristo, Dios kiyé'ita iwán toknimej nō.

¹⁹ Inón iga matiktemokan yej kichiwa iga matonokan tamelá, iga ijkón wel timosepampalewiáj iga máj matimoconfiarokan ipan Cristo. ²⁰ Amo matikawaltikan yej Dios nemi kichiwa ipan se' toknĭn, iga san yej tikua. Nochi tákual yekti, e' siga tikua tákual wan se' mitzita yej kimati iga ayekti mamokua, iga inón tikchiwa, toknĭn tikchiwaltiá yej ayekti. ²¹ Yekti iga amo mamokua naka', niga mamooni vino, nité amo xikchiwa yej moknĭn makichiwalti yej ayekti. Amo matikchiwakan nité yej makixipolo toknĭn ipan iyojwi toTēko. ²² Ken iga timoconfiarojto', tej ijkón xikchijto iyixtaj Dios. ¡Mapakto inón taga' yej kimatito' iga yej nemi kichiwa ijkonya nokta! ²³ E' siga agaj kikua tejté iwán ayá' kimela'mati iga yekti mamokua, yéj itechko siga kichiwa yej ayekti iga kikua, iga ayá' sesan iyalmaj iga kikua. Iwán nochi yej se kichiwa kuá' kimatito' iga amo makichiwakan, inón ayekti nokta.

15

Xikchiwakan ken kiyé'ita amoknĭn

¹ Tejemej yej timoconfiarowaja ipan toTēko, matikpalewikān tokniwan yej aya momela'confiarowaj ipan toTēko. Amo matikchiwakan yejsan tejemej tiknekij. ² Sejsé de tejemej matikchiwilikan yej toknĭn kiyé'ita iga maye'ono, iwán matikpalewikān iga mamocofiaro máj pan Dios. ³ Niga Cristo ayá' kichij yej yéj kine'; majwa' mochij ken kan ijkulijto' Dios itájtōl: "Yej mitzmālijlikej, inán nej nō nemālijlikej."* ⁴ Puej nochi yej ikayay ijkulijto' itájtōl Dios, mo-ijkuloj iga matimomachtikan iwán tepalewiá iga amo matimosemakakan. Inón tájtōl teyolchikawa wan tenextiliá iga kēman Dios temakas yej kijtoj. ⁵ Dioswa' in yej tepalewiá iga amo matimosemakakan iwán teyolchikawa, yéjwa' in yej niktajtaniliá iga mamitzpalewikān iga xikpiakan sesan amoalmaj, ijkón ken kineki Cristo Jesús, ⁶ iga amonochin xisentakuikakan iga xikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTēko Jesucristo.

Mopowiliá ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

⁷ Inón iga ximosepan-omemawikan, ijkón kensan Cristo nō teomemawij, iga ijkón Dios makiweyimatiltikan. ⁸ Puej nimitzijliáj iga Cristo walaj iga makipalewi judiyojmej iga mamochiwa ken Dios ikya kijlij iyikyapatajwan, iga ijkón Dios kinextij iga kichiwa yej kijtoj. ⁹ Cristo walaj nō iga yej ayéj judiyojmej makiweyimatiltikan Dios iga kinkelíáj, ken kijtowa kan ijkulijto' itájtōl Dios:

Inón iga nia nikpowati motájtōl ipan paismej, iwán nimitztakuikilij iga nimitzweyimatiltij.†

¹⁰ Ono' se' kan ijkulijto', kijtowa:

Xisempakikan amejemen yej ayéj anjudiyojmej, xipakikan iwán inomej yej itatki Dios.‡

§ 14:17 14:17 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". * 15:3 15:3 Sal. 69:9 † 15:9 15:9 Sal 18:49 ‡ 15:10 15:10 Dt 32:43

11 Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:
Nochi paismej, xiktakuikilikan toTeko,
iwán nochi xikweyimatiłtikan Dios. §

12 Isaías no kijkuiloj:

Kisas ipan ipilowan ipilowampa Isaí,*
se yej yawi kigobernaroti yej ayéj judiyojmej;
yej ayéj judiyojmej moconfiaroskej ipansan yéj. †

13 Niktajtaniliá Dios yej tepalewiá iga wel timoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas, mamitzjolchikawakan iwán makichíwa iga xonokan tamelá iga pan yéj ankisentalijkej amoalmaj. Inón iga wel máj anmoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas iga mitzpalewiáj iyEspíritoj Dios.

14 Nokniwan nej nikmati iga amejemen poxsan ante-ijiknimej iwán ankimátija itájtol Dios iwán welya anmosepannonotzaj. 15 E' ipan inín ama' nimixewij sej iga nimitzijkuilowilijkej inimej tajtolmej iga amo xikelkawakan. Inín nikchíwa iga Dios ne-iknelij iwán nemá' inín tekípánol 16 iga nej itekipanowani Jesucristo. Nikuiguiliá itájtol Dios yej ayéj judiyojmej iga inón notekipánol. Ijkón yej ayéj judiyojmej Dios makikui iga ofrenda yej makiye'ita. El Espíritu Santo mitztapejpenkej iga xonokan ken ofrenda iga Dios.

17 Iga nej Cristo Jesús netapejpen iwán niyolpaki iga nikchíwa itekipánol Dios. 18 Yej nikijtowa, petz yej Cristo kichij iga nepalewij iga manikchíwa, iwán manikpowa itájtol iga ijkón yej ayéj judiyojmej makichíwakan ken kineki Dios. Yej ayéj judiyojmej kicredojkej yej nikijtoj wan yej nikchij. 19 Yejemen kicredojkej iga kitakej milagro wan yej ayi'pa mo-ita yej mochij iga ipoder iyEspíritoj Dios. Noyan nikpówa'ya itájtol Cristo yej tamanawiá, nipewa' Jerusalén iwán niajka este ipan ital Ilírico. 20 Ijkón nochipa nikne' manikpowa itájtol Dios yej tamanawiá kan aya i' kikakij itoka' Cristo, iga amo manitekipano kan se'ya kipewaltij tekípánol. 21 Majwa', mochij ken kijtowa kan ijkuilijto' Dios itájtol:

Yawij kitatij inomej yej ayi' kimatikej de yéj,
iwán kentenderoskej yej ayi' kikakikej de yéj. ‡

Pablo yajneki Roma

22 Inón iga nokta ayá' nemi nia nimitzpaxalowilítij, malej iga mia' vej niajnekiá. 23 E' inán iga niktámija notekipánol nigaj kan ninemi, ay' te netzakuiliá, iwán icyaya nikneko' iga manono amowan. 24 Kuá' niaj España, niaj nimitzpaxalowilítij. Nikneki iga ompa manipano iga matisenyolpakikan, malej iga nimaninsan, iwán kuá' ni-ójkuisya, nikijtowa iga achi xinepalewikan. 25 Inán nia Jerusalén, nikuiga tomín iga tokniwan yej amotapialiáj yej ompa onokej. 26 Iga yej chantitokej estado de Macedonia iwán Acaya kejlankkej iga kinechkojkej achi tomín iga kititaniliáj tokniwan yej amotapialiáj yej onokej Jerusalén. 27 Kiye'itakej iga kichíwaj inín, iwán yejemej nokta kimatantokej in judiyojmej; iga judiyojmej yej kicredowaj Jesús kimakokatijkej no itájtol Dios yej ayéj judiyojmej, inán yejemej no makipalewikan iga tomín judiyojmej. 28 Inón iga, kuá' tamis nikchíwas inín, iwán nikmakáskeja tomín, niajya España, e' ompa nipanój iga nimitzpaxalowilískej. 29 Nikmati iga kuá' niaj ompiga Roma, ayo' tepoloskej nité iga Cristo tesenyolchikawas.

§ 15:11 15:11 Sal 117:1 * 15:12 15:12 Cristo de la familia de David yej ipiltzín Jesé yej no itoka' Isaí. Mt 1:6, 1 Sam 16:10-13 † 15:12 15:12 Is 11:1,10 ‡ 15:21 15:21 Is 52:15

³⁰ Nokniwan, iga timoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo, iwán iga iyEspíritoj Dios kichíwa iga matimochokilikán, nimitztajtaniliáj iga achi xinepalewikan iga xiktajtanilikán Dios iga nej. ³¹ Xiktajtanilikán Dios iga manemanawí ipan inomej yej akicredowaj Dios yej onokej Judea. Xiktajtanilikán nò iga inín tomín yej nikuiguiliá tokniwan yej onokej Jerusalén wel manewelkuilikán. ³² Iwán siga Dios ijkón kineki, nia nipakti-asiti wan amejemen iga nimitzitaskej, iwán ompay timoyolchikawaskej. ³³ Dios yej kichíwa iga matonokán tamelá, maono wan amejemen. Ijkónyawa'.

16

Pablo tanonotza

¹ Nimitzmatiltiáj iga xikye'itakán la hermana Febe. Yéj kitálkej* iga makipalewi yej kicredowaj Dios yej chantitokej altepe' Cencrea. ² Xikye'omemawikan ken kajasi iga mamochiwili yej tiksentakaj toDios, iwán xikpalewikan siga tejté kipolowa, iga yéj mia'ya kipalewij, iwán nej nò nepalewij.

³ Xikijlikán la hermana Priscila wan el hermano Aquila† iga nikeljamikij; iwamej nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtól Cristo Jesús. ⁴ Yejemej ayá' majmawikej iga mamikikan kuá' nemanawijkej. Inón iga nikmakaj gracias, ayejsan nej, nochi tokniwan kajkán monechkolo yej ayéj judiyojmej, yej kitokaj Dios. ⁵ Ijkonsan nò xikijlikán tokniwan yej monechkowaj chan Priscila iwán Aquila iga nikeljamikij. Nò xikijlikán noamigoj Epeneto iga nikeljamiki, yéj achto yej kicredoj Cristo ipan estado de Acaya. ⁶ Xikijlikán nò María iga nikeljamiki iga yéj poxsan tekipanoj iga amejemen. ⁷ Xikijlikán nò nikeljamiki Andrónico iwán Junias, yejemen nò judiyojmej kensan nej, iwamej nonoyaj carcelijti'. Poxsan kiye'itakej apostolejmej, iwán yejemej máj achto kicredojkej Cristo que nej.

⁸ Xikijlikán nò nikeljamiki Amplias, yéj noamigoj yej nò kitoka toTeko. ⁹ Xikijlikán nò nikeljamiki Urbano, yej iwán nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtól Cristo Jesús, iwán Estaquis yej nikpoxchokiliá. ¹⁰ Xikijlikán nò nikeljamiki Apeles, yej monéxtija iga kisentálijto'ya iyalmaj pan Cristo. Iwán xikijlikán nò nikeljamiki tokniwan yej onokej íchan Aristóbulo. ¹¹ Xikijlikán nò nikeljamiki Herodión yej nò judío kensan nej, iwán yej onokej íchan Narciso, yej kitokaj toTeko. ¹² Xikijlikán nò nikeljamiki Trifena iwán Trifosa, yej tekipanowaj iga kipowaj itájtól toTeko, iwán la hermana Pérsida, yej poxsan tekipanoj ipan iyojwi toTeko. ¹³ Xikijlikán nò nikeljamiki Rufo yej toTeko kitapejpen iwán xikijlikán nò nikeljamiki iye', iye' Rufo ken tikita noye' nò. ¹⁴ Xikijlikán nò nikeljamiki Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes iwán tokniwan yej onokej iwamej. ¹⁵ Xikijlikán nò nikeljamiki Filólogo iwán Julia, Nereo wan isiwa-iknín, iwán Olimpás iwán nochi tokniwan yej kitokaj toTeko yej onokej iwamej.

¹⁶ Ximopipitzokán iga ximosaludarokán ken Dios kiye'ita. Nochi tokniwan yej kitokaj Cristo, nò mitzejlamikij.

¹⁷ Nokniwan, nimitztajtaniliáj iga amo xikwelkuilikán itajtolmej yej tayojoykatiáj iwán tapojpolowaj, iga tamachtíáj ayéj ijkón ken mitzmachtijkej. Amo ximotokakán iwamej, ¹⁸ iga inomej ayá' kichíwaj ken kineki toTeko Jesucristo, majwa' kichíwaj ken kinekij yejemej, iwán kiyolyamanaj tokniwan yej aya kojasiy iyojwi Dios, iga tajtolmej yej te tzojtzopéli'san este teye'asi, e' takajkayawaj. ¹⁹ Nochi kimati iga ankichijkej

* **16:1** 16:1 Español: diaconisa, xikita glosario "Díacono wan diaconisa". † **16:3** 16:3 Hch 18:2

ken mitztekimakakej. Inón iga nipaki iwán nikneki iga xikye'tapejpenakan iga ankichiwaj yej yekti, e' xikajtewakan yej ayekti. ²⁰ Iwán Dios yej kichíwa iga matonokan tamelá ay' ke' poliwi, yawi kitaniliti Tzitzimi' iwán kitalij amokxitan. ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan.

²¹ Mitzejlamikij nō Timoteo yej iwán nisentekipanowa, iwán nō Lucio, Jasón wan Sosípater, yej judiyojmej nō kensan nej.

²² Nej notoka' Tercio, yej nemi nikijkuilowa itajtölmej Pablo pan inín ama', nō nimitzejlamikij ipan itoka' toTeko.

²³ Mitzejlamikij nō Gayo. Nej Pablo nono' íchan Gayo, iwán nij íchan motekinechkowaj nochi tokniwan yej nij kitokaj Cristo. Nō mitzejlamikij Erasto yej kena tomín iga tekiwajmej de inín altepe', iwán mitzejlamikij nō toknín Cuarto.

²⁴ ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan amonochín. Ijkónyawa'.

Pablo kiweyimati toDios

²⁵ Inán matikweyimatiltikan Dios yej kichíwa iga máj ximoconfiarokan ipan yéj. Dios mitzpalewiáj iga ankiçredojkej kuá' nimitzpowilijkej itajtöl Jesucristo yej tamánawiá. Inín ijkonsan ken Dios kinextij yej kichíwasnekiá yej aya momatiá, inón iyantoya este pox ikyay este iga aya ono' inín tajli, ²⁶ e' inán momátiya. Dios yej nochipa ono', tatekimá' iga profetajmej makijkuilokan itajtöl Dios iga mamomátiya ipan nochi paismej iga makicredokan iwán makichíwakán ken yéj kineki.

²⁷ ¡Dios ateyi se' ken yéj, iwán yéj nochi kimati te kichíwa; mamoweyimatilti nochipa iga yej kichíwa Jesucristo! Ijkónyawa'.

Áchtopa ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijekuillowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Nej niPablo, nenotza' Dios iga kine' manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéj nokta kititan. Nej iwán toknin Sóstenes, ² nimitzijkuillowiliáj inín ama' amejemen yej ankitokaj Dios yej amochan altepe' Corinto, yej itátkipa Dios iga ansetitokej iwán Cristo Jesús. Dios mitznótzakej iga xiye'nemikan, kensan yej noyan kitenewiáj itoka' toTeko Jesucristo, yej iTekomej wan toTeko no tejemej. ³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti, iwán xonokan tamelá.

Cristo teyolchikawa

⁴ Nochipa nikmaka gracias Dios iga amejemen, iga Dios mitz-makokawijkej Jesucristo. ⁵ Iga ansetitokej iwán Jesucristo, Dios mitz-makakej nochi yej poxsan yekti, mitzpalewijkej iga ankipowaj itájtól wan ankiye'entenderowaj. ⁶ Inón iga yej mopowa de Jesucristo momela'nextij ipan amejemen. ⁷ Inón iga, miej ankichixtokej iga mawiki toTeko Jesucristo, ayá' mitzpoloskej nité yej Dios temaka. ⁸ Yéj yawi mitzpalewijtotij iga xonokan ipan iyojwi este que yéj mawiki, iga kuá' wí' toTeko Jesucristo amo agaj mamitzijlikan iga ayá' anye'nemij. ⁹ Dios nochipa kichiwa yej kijtowa, iwán yejwa' in yej mitznótzkej iga xonokan iwán toTeko Jesucristo yej iPiltzin Dios.

¿Ix yokatito' in Cristo?

¹⁰ Nokniwan, nimitzijliáj ipan itoka' toTeko Jesucristo iga xikpiakan sesan amotájtól, amo xiyojyokatitokan. Majwa' xonokan tamelá iwán sesan xikejlantokan ken sesan amoalmajmej. ¹¹ Nokniwan, inín nimitzijliáj iga iyikniwan Cloé ne-ijlikej iga anmokuejkuesojtokej. ¹² Inón nikijtojneki iga sejsé de amejemen sese'pa ankiytowaj; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pablo”; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Apolos”; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pedro”; iwán sekin: “Nej niktoka Cristo.” ¹³ ¿Ix yojyokatito' in Cristo? ¿Ix kimiktijkej Pablo ipan cruz iga amejemen? ¿O ix anmobautizarojkej† ipan itoka' Pablo? ¹⁴ Nikmaka gracias Dios iga nisé de amejemen ayá' nikbautizaroj, nikbautizarojsan Crispo iwán Gayo; ¹⁵ ijkón ayagaj wel kijtowa iga mobautizaroj ipan notoka'. ¹⁶ Kena, no nikbautizaroj ifamiliáj Estéfanos, e' ayá' nikelamiki si agaj máj nikbautizaroj. ¹⁷ Iga Cristo ayá' netitan iga manitabautizaro, sino que iga manikpowa itájtól iga mamosalvarolo, e' ayá' nikpowa iga manesi iga poxsan wel nitajtowa, siga nikpowa iga nej maneye'itakan, iwán ayéj Cristo makiye'itakan, ijkón, baldejsan migui' Cristo ipan cruz.

Cristo nochi wel kichiwa

¹⁸ Yej poliwisej akojasij te kijtojneki kuá' mopowa iga Cristo migui' ipan cruz, kijtowaj iga xeto'tájtól; e' iga tejemej yej tiawij timomanawitij, kijtojneki iga Dios nochi wel kichiwa. ¹⁹ Ken kijtowa kan ijkulijto' ipan itájtól Dios:‡

* **1:1** 1:1 Xikita glosario “Apóstol”. † **1:13** 1:13 Xikita glosario “Bautizar”. ‡ **1:19** 1:19 Is 29:14

Nia nikchiwati iga amo mamochiwa yej kejlantokej yej kijtowaj iga tamatij, ayá' niktajtólkuilij yej machtitokej.

²⁰ Ono' yej kijtowaj iga tamatij, ono' yej kimatij iga wel tamachtiáj iwán ono' yej kijtowaj iga nochi kimatij ipan inín tajli, e' Dios kijtowa iga inimej tamatilismej, xeto'tajlamikilis. ²¹ Dios, yej kimati te kichiwa, kichij iga yej onokej ipan inín tajli amo makixmatikan iga itamatilismej; majwa' kine' Dios iga makimanawi yej moconfiarowa ípan iga inón ye'noticiaj yej mopowa, malej iga yej ayá' kicredowaj inón ye'noticiaj, nesi ken xeto'tajtól.

²² Judiyojmej kinekij makitakan milagro, iwán griegojmej kitemowaj tamatilis; ²³ e' nejemej nikpowaj itájtól Jesucristo yej migui' ipan cruz. Inimej tajtólmej ayá' kiye'itaj judiyojmej, iwán yej ayéj judiyojmej kitaj ken xeto'nemilis; ²⁴ e' iga yej Dios kinotza', judiyojmej iwán griegojmej, kimatij iga ipan Cristo monextiá iga Dios nochi kimati iwán nochi wel kichiwa. ²⁵ Malej iga itájtól Dios wel nesi ken xeto'nemilis, e' majya sej tamati que nochi; iwán yej ipan Dios nesi ayá' kipiá poder, inón yej majya sej wel kichiwa que inochi yej kichiwa taga'.

²⁶ Nokniwan, xikmatikan iga Dios mitznótzkej, malej iga ayá' mia' de amejemen yej antamatiáj ken momachtilo ipan inín tajli, iwán ayá' mia' yej anmandarowaj, niga mia' de amejemen ayéj ipilówampa yej motapialiáj. ²⁷ E' Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente nesi iga xetokti' iga makipinajti yej tamatij; Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente ayéj te iteki iga makipinajti yej kipiáj poder. ²⁸ Dios kitapejpen yej ipan inín tajli ayá' te itekimej iwán kipinajtiáj, ken tikijtowaj yej nité nokta itekimej, iga inimej makalimpamatikan yej tayakantokej. ²⁹ Ijkón ayagaj mokichmatis iyixtaj Dios. ³⁰ E' Dios mitzsetilijkej wan Cristo Jesús, iga ipan Cristo wel matikmatikan yej yekti; iwán iga matiye'onokan iyixtaj Dios, tiyokatitókeja iga timochiwaskej itátkipa Dios iwán ayo' te-ilpito' yej ayekti. ³¹ Ijkin ijkulijto': "Siga agaj moweyimatisneki, mamoweyimati iga yej kichij toTeko."

2

Mopowa iga Cristo migui' ipan cruz

¹ Nokniwan, kuá' nimitzitatoyaj iga nimitzpowilijtoj itájtól Dios, ayá' nitajtoj ken se yej pox ye'tajtowa iga manesi iga nipoxtamati. ² Kuá' nonoya iwán amejemen, ayá' nikne' manimitzmatiltikan de se', petz de Jesucristo, inón Jesucristo yej migui' ipan cruz. ³ Kuá' nasi' amotenoj, nikmachilij iga ayá' nitajpalej iwán nikuekuechkatoya iga nimajmawi. ⁴ Iwán kuá' nimitztatapowijkej iga nimitzpowilijkej itájtól Dios, ayá' nikne' manimitzyolyamanakan iga tajtólmej ken tajtowaj yej tajtólmatij. Majwa' iyEspíritoj Dios mitzyolyamankej iga ipoder. ⁵ Iga amo ximoconfiarokan ipan yej kimati tajtaga', majwa' ipan yej Dios wel kichiwa.

Dios monextiá iga iyEspíritoj

⁶ E' kuá' nitatapowaj iwán yej kimela'tókaja iyojwi Dios, nitajtowa ken se yej pox tajtólmati, e' ayéj iga itamatilis námól taga' iwán yej gobernarowaj ipan inín tajli, iga inomej tamatilismej yawij poliwitij. ⁷ Majwa' nitajtowaj de inón tamatilis yej Dios kiyantoya este ikayay kuá' aya kichiwa inín tajli, iwán tenextilij iga wel nochipa matisen-onokan iwán kan tawijto' iweyipoder. ⁸ Nisé yej mandarowaj ipan inín tajli kimatiá inín; siga katka kimatiáj, ayá' kimiktijkaj ipan cruz toTeko yej nochi temakato' vida. ⁹ E', ken kijtowa itájtól Dios:

Iga yej kitokaj iyojwi, Dios kimakas yej ayí' agaj kita iwán yej ayí' mokaki, ni agaj akejlantoya.

¹⁰ Inón Dios tenextilij iga iyEspíritoj, iga iyEspíritoj Dios kita inewi, este no kixmati inewi yej Dios kimati.

¹¹ Iga tajtaga', ¿a'yéj wel kimati yej ono' ipan iyalmaj se' taga'? Petz iyespíritoj san inón taga' kimati. Ijkon san no, petz iyEspíritoj Dios kimati yej kejlanto' Dios. ¹² Iwán tejemen ayá' temakakej espíritu yej ono' ipan inín tajli, majwa' Espíritu yej wí' ipan Dios iga matikmatikan yej Dios temá' iga tepoxchokiliá. ¹³ Nejemej nitajtowaj de inín iga tájtól yej iyEspíritoj Dios nenextilijke, ayéj tajtolmej yej kisa ipansan nejemej. Ijkon iyEspíritoj Dios nepalewiáj iga nikmachiáj yej kipiáj iyEspíritoj Dios.

¹⁴ Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Dios, ayá' kineki yej wí' ipan iyEspíritoj Dios, iga yéj kita ken xeto'nemilis. Iwán no awel kentenderowa, wel kentenderówasan yej kipiá iyEspíritoj Dios. ¹⁵ E' yej kipiá iyEspíritoj Dios wel kijuzgarowa inewi yej mochiwa ipan inín tajli iwán yéj ayagaj wel kijliá: "Tej ayompa tikchijto'." ¹⁶ Pues ipan itájtól Dios kijtowa: "¿A'yéj kimati te kejlanto' toTeko? ¿A'yéj wel kimachiá Dios?" Cristo tepalewiá iga matitajlamikikan ken yéj.

3

Yej sentekipanowaj iga Dios

¹ Nokniwan, awel nimitztatapowijke ken yej kimela'tókaja iyojwi Cristo, sino ken annamolmej, iga kenkuá' aya anyolejke ipan inón ojtí. ² Nimitzmachtijke ken iga máj wel xikentenderokan, ken tikita ankokonemej yej anchíhijo' iga amejemen kenkuá' aya wel antakuayaj. Iwán este inán ijkon amonokej, ³ iga ankichiwajo' ken kineki amoalmaj. Mij anmokuejkuesowajo', anmo-ixitaj, anmoyojoyokatiáj, nemi ankichiwaj ken yej ayá' kixmatij Dios, iga ankichiwaj ken kichíwa namoltaga'. ⁴ Iga kuá' se kijtowa: "Nej niktoka Pablo", iwán se' kijtowa: "Nej niktoka Apolos", iga ijkon nemi ankichiwaj ken kichíwa namoltoknin.

⁵ Puej, ¿a'yejtaj in Pablo? ¿A'yéj in Apolos? Nejemen petz itekipanowanimej Dios yej nimitzpowilijke itájtól toTeko yej anki-credojke. Sejsé de nejemej nikchijke notekipanolmej ken toTeko ne-ijlijke. ⁶ Nej niktoga' iwán Apolos kaapachoj, e' Dioswa' in yej kiweyaltij. ⁷ Inón iga, niga yej kitoka niga yej kaapachowa ayéj té iteki; e' Dioswa' in yej kichíwa nochi, pues yéj kiweyaltia tato'. ⁸ Yej tokaj iwán yej taapachowaj inomej petz tekipanowanimej, iwán Dios kixtawas sejsé de yejemen san ke' kichijke. ⁹ Nejemej nisentekipanowaj iga Dios, iwán amejemen ken tikita inón tajli yej Dios nemi kitekipanowa.

Wel no nikijtowa iga amejemen kenkuá' kajli yej Dios nemi kichíwa. ¹⁰ Nej ken ni-albáñil yej kine' Dios iga maniktali basejmej, iwán se' nemi kalchíwa ipan inón basejmej. E' sejsé makita ken iga kichíwas iga amo ayompa kisas. ¹¹ Ayagaj wel kitaliá se' base kan chíjto'ya, inonwa' Jesucristo nokta; ¹² Iyixko inón base, se wel kichíwa kajli de oro, plata o de te'ti yej mojmónsajti', de kuawi', de saka' o de ojta'.* ¹³ Itekipánol de sejsé nesiti kuá' tajuzgaroj Dios; iga inón día wí' wan ti'ti, iwán ti'ti yawi kinextiti katiábapa tekípánol yej kichij sejsé. ¹⁴ Siga agaj kichij se kajli yej ayá' tatas, yawij kixtawatij. ¹⁵ E' siga inón kajli yej kichij tatas,

* **3:12** 3:12 Inimej yej iga mochiwa kajli ken oro, plata o te'ti yej mojmónsajti', kuawi', saka' o ojta' kijtojneki ken iga kichíwa se iyixtaj Dios, siga valerowa o ayá'.

yawi kipoloti nochi yej kichijka, malej iga yéjsan momanawij kenkuá' se cholojtíkisa ipan tiwelon.

¹⁶ ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen íkal Dios, iwán iyEspíritoj Dios chantito' ipan amejemen? ¹⁷ Siga agaj kixitina íkal Dios, Dios no kipoloj yej taxitina, iga itiopan Dios yéj itatki, iwán inonwa' kajli amejemen.

¹⁸ Amo agaj mamokajkayawa. Siga agaj de amejemen momachiliá iga tamati ipan námol tamatilis de inín tajli, mamomachili ken yej ayá' kimati nité, iga wel makimati yej Dios tanextiliá. ¹⁹ Pues yej toknimej de inín tajli kijtowaj iga pox tamatij, inón Dios kita ken xeto'nemilis. Itájtol Dios kijtowa: "Dios kimawetziliá yej tamatij kuá' kinekij matakajkayawakan."

²⁰ No kijtowa: "ToTéko kimati iga ayá' valerowa ni alín yej kejlantokej yej tamatij." ²¹ Inón iga amo agaj mamoweyimati iga kitoka yej tanextiliá taga'. Nochi yej ono', amejemen amotatki. ²² Pablo, Apolos, Pedro, inín tajli, la vida, la muerte, yej ono' inán iwán yej wi'o', nochi amejemen amotatki. ²³ Iwán amejemen itátkipa Cristo iwán Cristo itatki Dios.

4

Itekipánol apostolejmej

¹ Amejemen xine-itakan nejemej ken yej petz nikpalewiáj Cristo, yej netekimakakej iga manitanextilikán yej iyantoya, yej Dios kejlantoya iga kichiwás. ² Iwán yej kitekimakakej iga makichiwa tejté, manesi iga inón nokta kichiwa. ³ Nej ayá' poxsan nikchiwiliá caso kén iga annejuzgarowaj o kén iga nejuzgarowaj yej mandarowaj pan inín tajli. Niga nej, ayá' nimojuzgarowa. ⁴ Malej iga noalmaj akimati siga nikchij yej ayékti, e' inón ayá' kijtojneki iga niye'óno'ya iyixtaj Dios. ToTékowa' in yej yawi nejuzgaroti. ⁵ Inón iga amo agaj xikjuzgarokán, miej aya asi hora; xikchakan este que mawiki toTéko. Yéj yawi kinextiti yej iyantoya kan takomichkan. ToTéko kinextij yej sejsé kejlanto' ipan iyalmaj. Iwán Dios kixtawas sejsé kensan iga kichij.

⁶ Nokniwan, inín nimitzijliáj iga xiye'onokán, nimitznextiliáj de nej iwán Apolos iga ompa ximixkujtikán iga xikchiwakan ken ijkuilijto' itájtol Dios. Amo xikijtokán iga nej o Apolos majya sej que se'. ⁷ ¿A'yéj kichiwa iga tej majya sej que sekin? Nochi yej tikpiá, ¿ix ayéj Dios mitzmá'? Siga Dios mitzmá' nochi yej tikpiá, ¿te iga timokichmati, iga yej tikpiá kenkuá' moganaj tikasi'?

⁸ Nesi amejemen anmotapialiaja, ankipiaja nochi yej ankinekij. Amomachiliaja ken anreymej, iwán nejemej ayo' anne-itasnekij. ¡Yékti katka iga melá' nokta xonokán iga anreymej iga achi no manisenreinarakán wan amejemen! ⁹ Pues nej nikita iga nejemej yej ni-apostolemej, Dios netalkej ken yej ayá' valerowa. Nonokej ken inomej tajtaga' yej onókeja iga yawij kimiktij iwán kitayawaloltiáj iga makita la gente iwán angelejmej.* ¹⁰ Nejemej ne-itaj ken nixeto'mej iga niktokaj Cristo, miej amejemen ankijtowaj iga poxsan ankimatij de Cristo. Nejemej ne-itaj san nikuękuetanij, e' amejemen pox antajpalejkej. Nejemej pox nepinajtiáj, e' amejemen mitzweyimatij. ¹¹ Este inán nimayantokej, natanekij, anikpiáj notzotzolmej; nemagaj iwán ayá' nikpiáj nokalmej, ¹² iwán nisiawij iga nitekipanowaj iga nitataniáj. Ne-ijjiliáj kuajkuntas, e' nejemej nikye'ijliáj. Nemiktijnekij iwán nejemej nikijyowiáj. ¹³ Kuá' agaj maltajtowa iga

* 4:9 4:9 Xikita glosario "Ángel".

nejemej, nejemej niktawelnɔnɔtzaj. Este inán ne-itaj ken inón tásol yej ayá' moneki, ken tejté yej nochi kitajkali.

¹⁴ Inín nimitzijkuilowiliáj ayéj iga nimitzpınajtiáj, sino que iga nimitznɔnɔtzaj iga ken annopilowan yej pox nimitzchokiliáj. ¹⁵ Pues malej iga xikpiakan diez mil yej mitzmachtiáj ipan itájtɔl Cristo, e' ayá' mia' amotaj ankipiáj, iga nej achto nimitznextilijkej ye'noticiaj yej tamanawia, nej ken amotaj iga anmoconfiarojkej ipan Cristo Jesús. ¹⁶ Inón iga nimitztajtaniliáj iga ximixkuıtıkan ipan yej nej nikchiwa.

¹⁷ Inón iga nimitztıtaniliáj Timoteo yej nikpoxchokiliá ken nopiltzın, yej akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTeko. Yéj yawi mitzejlantıtij kén iga nej ninejnemi ipan iyowı toTeko, ijkón ken nitanextiliá nɔyan kan monechkowaj tokniwan. ¹⁸ Sekin de amejemen anmoweyimatij, ankijtowaj an ay'ya niáj nimitzitatij; ¹⁹ e', siga toTeko kineki, ayá' wejkatis niáj nimitzitatij. Íkuá', nia nikitati te wel kichıwaj yej moweyimatij, amo ígasan matajtokan. ²⁰ Kuá' Dios reinarowa ipan agaj ivıdaj, nesı ipan yej kichıwa, ayéj petz tájtolsan. ²¹ ¿Te ankinekij amejemen? ¿Ix manimitzajawatij o manimitzye'itatij iga nimitzchokiliáj?

5

Sé yej kitoka Cristo kichıwa yej ayekti

¹ Momati iga sé de amejemen moteka iwansan itakpaye'. Inón sí pox ayekti, niga yej ayá' kicredojokej Dios kichıwaj ijkón. ² Iwán amejemen majwa' anmokichmatij. ¡Majwa' katka ximoknɔmatitokan! Taga' yej ijkón kichijto' mamokixti kan anmonechkowaj. ³ Malej iga ayá' ompa nono' amowan, e' nimitzejlantokej kenkuá' ompa nono'. Iwán nikjuzgároja inón yej kichij yej ayekti, kenkuá' ompa nono'. ⁴ Amejemen ximonechkokan ipan itoka' toTeko Jesucristo, xikejlantokan iga kenkuá' nɔ ompa nonos iwán amejemej, iwán toTeko Jesucristo mitznextiliskej te wel ankichıwaj. ⁵ Iwán inón taga' yej moteka iwán itakpaye', xikajtewakan ipan ima' Tzitzimi' iga makicastigaro icuerpoj iga wel mamosalvaro iyalmaj kuá' wı' toTeko Jesucristo.

⁶ Amejemen amo ximoweyimatikan iga yej mochij. ¿Ix ayá' ankimatij yej mojtowa: “Alın levadura* kipoşawaltıá nochi tixti kuá' mochıwa pan”? ⁷ Xikixtıkan inón taga' yej ken tikita ikyapa levadura iga amo mitzmopaskej. Ijkón anmochıwaskej ken pan yej mokua ipan iyilwi la Pascua,† yej mochıwa iga tixti yej akipiá levadura, ijkonwa' nokta in amejemen. Iga Cristo kimiktijkej iga totechko, iga yéj mochij ken Cordero‡ yej kimiktijkej ipan iyilwi la Pascua. ⁸ Inón iga, kuá' tikchıwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua, amo matikuakan pan yej kipiá levadura. Iga inón nikijtojneki iga amo matinamɔlnemikan. Majwa' matikchijtokampa yej yekti wan matikijtokan yej mela'ciertoj, ijkón timochıwaj ken pan yej akipiá ikyapa levadura yej kijtojneki yej tikchıwaj yej ayekti.

⁹ Ipan se' ama' yej nimitzijkuilowilijkej, nimitzijlijkej iga amo ximotokakan iwán yej motekaj wan yej ayá' iwán namiktito'. ¹⁰ Ayá' nikijtojneki iga ximoyokatıkan wan nochi inomej yej ipan inın tajli kichijtokej yej ayekti, ken yej kipoxpiasnekij tomin, yej tachteki, yej kiweyimatıltıáj idolojmej; pues iga ximoyoyokatıkan iwamej, amejemen katka xikısakan ipan inın tajli. ¹¹ Nimitzijlijkejwa' iga amo ximotokakan iwán inomej yej

* **5:6** 5:6 Xikita glosario “Levadura”. † **5:7** 5:7 Xikita glosario “Pascua”. ‡ **5:7** 5:7 Cordero ken tikita borregoıtzın. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

kijtowaj iga kitokaj Cristo iwán kichíwajo' yej ayękti, kipoxpiasnekij tomın, kiweyimatiltiáj idolojmej, tapopowaj, tawánajo', o tachtekij. Iwán inomej niga xitakuakan iwamej. ¹² Iga awel nikijliáj iga kichijtokej yej ayękti yej akitokaj Cristo. Amejemen xikjuzgarokan yejsan no kitokaj Cristo. ¹³ Porque yej akitokaj Cristo, Dios yawi kijuzgaroti inomej. Xikixtikān inon taga' yej kichijto' yej ayękti iga amo xisen-onokan iwān.

6

Amo matiқан iyixtaj juez yej akicredowa Dios

¹ Kua' agaj de amejemen kitelwijneki agaj, ¿te iga motelwitij iná' yej mandarowaj yej ayá' kixmatij Dios, kua'pa wel mayawi iwán tokniwan yej kitokaj Dios? ² ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kitokaj Dios yawij kijuzgarotij nochi yej onokej ipan inın tajli? Siga amejemen anyawij ankijuzgarotij yej onokej ipan inın tajli, ¿ix awel amejemen ankijuzgarowaj kua' achi mokuejkuesolo? ³ ¿Ix ayá' ankimatij iga tejemej no tiawij tikjuzgarotij angelejmej? ¿Te iga yej nij mochiwa awel ankijuzgarowaj? ⁴ Kua' amokuejkuesowaj, ¿te iga anmotelwitij iná' yej ayá' kixmati Dios? ⁵ Nikijtowa inın iga xipinawakan. ¿Ix ateyi nisé de amejemen yej wel makijuzgaro kua' mokuejkuesowaj sekin yej kitokaj Cristo? ⁶ ¿Ix yekti iga se toknın tatelwiá iná' yej tajuzgarowaj yej ayá' kicredojo' Dios?

⁷ E' ayękti nokta iga amejemen ximokuejkuesokan, iga ijkón ankichiwaj anmopojpolowaj. ¿Te iga ayá' matikijyowikan kua' tejté tęchiwiliáj yej ayękti? ¿Te iga ayá' ximomakakan iga mamitzachtekikan? ⁸ E' amejemen, majwa' ankichiwaj yej ayękti, iwán ankitachtekiáj amokniwan.

⁹ ¿Ix ayá' ankimatij iga yej ayá' ye'nemij ayá' kalakiskej kan reinarowa* Dios? Amo mamitzakayawakan; akalakiskej yej motekaj iwán yej ayá' iwān namiktito', akalakiskej yej kiweyimatiltiáj idolojmej, niga yej namiktitokej wan motekajo' wan se', niga tajtaga' yej mosiwatiliáj, niga tajtaga' yej motekaj wansan itaga-iknın yej mosiwatiliá, ¹⁰ niga yej tachtekij, niga yej kipoxpiasnekij tomın, niga yej tawānaja, niga yej tamalijliáj, niga yej taxijxikowaj, inimej ayá' kalakiskej kan reinarowa Dios. ¹¹ Ijkón katka ankichiwayaj sekin de amejemen; e' inán Dios mitzperdonarójeja, mitztapejpenkej iga ximochiwakan ipilowan, iwán anye'onókeja iyixtaj Dios iga yej kichij toTęko Jesucristo iwán iyEspíritoj Dios.

Matinemikan ken kineki Dios

¹² Mojtowa: "Se wel kichíwa yej kineki." Inon sí kena, e' ayá' nochi teye'chíwa. Kena, se wel kichíwa ken kineki, e' nej animomaka iga tejté yej ayękti mane-ilpito. ¹³ Ómpaya ken ankijtowaj, iga tákual iga tojti iwán tojti iga tákual; e' Dios yawi kipoloti iyomexti. E' ayá' tikpiáj tocuerpoj iga se mamoteka wan yej ayá' iwān namiktito'; tocuerpoj tikpiáj iga matikchiwakan ken kineki toTęko, iga tocuerpoj itatki toTęko. ¹⁴ Ijkón ken Dios ki-ojpa-ixitij toTęko, tejemej no yawi teojpa-ixititi iga ipoder.

¹⁵ ¿Ix ayá' ankimatij iga sejsé de amejemen imiembroj icuerpoj Cristo? ¿Awel tikuij tájkol de inon icuerpoj Cristo iga matiksetilikan iwán icuerpoj siwa' yej moteka wan sesé? ¿Amo ijkón matikchiwakan! ¹⁶ ¿Ix amejemen ayá' ankimatij iga kua' se taga' mosekantiliá iwán se siwa' yej moteka wan sesé, inomej omen mochiwaj sesan cuerpo? Pues itájtol Dios

* 6:9 6:9 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

kijtowa: "Iyomextimej mochiwaskej ken sesan cuerpo."† 17 E' kuá' agaj moná'techowa iwán toTeko, sesan mochiwa iwán toTeko ipan iyalmaj.

18 Amo nokta nikeman ximosentekakan wan yey ayá' íwan annamiktitokej. Tejté se' yey mochiwa yey ayekti yey se kichiwa, ayá' iganaj kichiwaltía icuerpoj yey ayekti, e' yey moteka iwán yey ayá' íwan namiktito', inón sí iganaj kichiwaltía icuerpoj yey ayekti. 19 ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen amocuerpoj itiopan iyEspíritoj Dios; inonsan Espíritu yey Dios mitzmakakej iwán yey ono' ipan amejemen? Amejemen ayéj amotatki in amocuerpoj, 20 iga pox patiyoj iga Dios mitzkojkej. Inón iga matikweyimatiltikan Dios iga tocuerpoj iwán iga toespíritoj, iga iyomexti itatki Dios.

7

Nonótzal iga yey monamiktíaj

1 Inán nia nimitzijlitij de inón yey amejemen annetajtankej kuá' anne-ijkulowilijkej. Yekti katka iga taga' amo mamonamikti; 2 e' iga amo agaj mamoteka wan yey ayá' iwán namiktitokej, sejsé taga' makipiá se isiwa', iwán sejsé siwa' makipiá se iwewej. 3 Taga' mamoteka iwán isiwa' ken kitajtani iyalmaj, ijkonsan nō siwa' mamoteka iwán iwéj ken kitajtani iyalmaj. 4 Siwa' icuerpoj ayejsan yéj itatki, nō itatki iwewej. Ijkonsan nō taga' icuerpoj ay' yey yéjsan itatki, sino que nō itatki isiwa'. 5 Amo ximo-iyānilikan amocuerpoj, petz kuá' amomextin ankijoskej iga ayá' amosentekaskej se tiempo iga an-oradojtoskej. Iwán sej ximosentekakan iga amo santá' ayá' ankijyowiskej iwán wel mitztaniliáj Tzitzimi' iga xikchiwakan yey ayekti.

6 Inín nimitzijliáj yey wel xikchiwakan, ayéj iga nimitztekimakaj. 7 Nej niknekiá iga nochi xonokan ken nej iga ayá' ninamiktito'; e' Dios kichij iga ayá' sansé iga tiwalkej, sekin monamiktíaj iwán sekin sej ayá'.

8 Inín nikijliáj yey aya monamiktíaj iwán nō iga yey wewejmikikej, yekti katka yejemej amo mamonamiktikan, ijkón ken nej. 9 E' siga awel kijyowiáj iga iselti onokej, mamonamiktikan, iga máj yekti mamonamiktikan iga amo makichiwakan yey ayekti iga inón san keejlantokej.

10 E' yey namiktítókeja, nitatekimaka iga siwa' amo makikajtewa iwéj. Inín ayéj nej nokta nitatekimaka, sino que toTeko. 11 E' siga siwa' kikajtewa iwéj, yéj ayo' mamonamikti, o sej makitoka iwéj. Iwán ijkonsan nō taga' amo makikajtewa isiwa'.

12 Iwán iga sekin nō nikijliáj, inón sí nej nikijtowa, ayéj toTeko, siga se toknin yey kicredowa toTeko, e' isiwa' ayá' kicredowa toTeko iwán kineki manamiktítoo' íwan, toknin amo makikajtewa isiwa'. 13 Siga se siwa' iwéj ayá' kicredojto' toTeko, iwán yéj kineki manamiktítoo' íwan, yéj amo makikajtewa iwéj. 14 Pues taga' yey ayá' kicredojto' Dios, Dios kiye'íta'ya iga namiktito' iwán siwa' yey kitoka Dios; iwán siwa' yey ayá' kicredojto' Dios, Dios kiye'íta'ya iga namiktito' iwán iwéj yey kitoka Dios. Siga ayéj ijkón, amopilowan mochiwaskej ken ipilowan inomej yey ayá' kicredojtokej Dios, e' inán Dios kiye'ítaja amopilowan. 15 E' siga taga' o siwa' yey ayá' kicredojtokej Dios, kinekij mamokawakan, ijkón makichiwakan. Iga ijkón taga' o siwa' yey kikajtejkej, káwiya iselti, iga Dios tenotza' iga matonokan tamelá. 16 Porque tej siwa', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawij mowéj?, o tej taga', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawij mosiwa'?

† 6:16 6:16 Gn 2:24

¹⁷ Sejsé de amejemen maono ken Dios kimá', ijkón kensan Dios kinotza'. Ijkón nitatekimaka noyan kajkan monechkowaj yej kitokaj Dios. ¹⁸ Siga Dios kinotza agaj yej ono' circuncidado,* inón ijkón maono circuncidado; iwán siga Dios kinotza agaj yej ayá' ono circuncidado, amo mamocircuncidaro. ¹⁹ Até kichij siga ono' circuncidado o ayá'. Inán yej máj moneki, matikchiwakan ken Dios tetekimaka. ²⁰ Sejsé de amejemen maono kensan onoyaj kuá' Dios mitznotzkej. ²¹ Siga ti-esclavoj† kuá' Dios mitznotza' amo xitayokoya; e' siga wel timaxitomi, inón máj yekti. ²² Yej katka esclavo kuá' kicredoj itájtól toTeko, inán xitómi'ya iwán kichíwaya ken kitekimaka toTeko; iwán ijkonsan nō siga se taga' ayéj katka esclavo kuá' Dios kinotza', inán móchija kenkuá' iyesclavoj Cristo, iga kichíwa yej Cristo kineki. ²³ Dios mitzkowa' kuá' Cristo mi' ipan cruz, inón iga amo matimomakakan iga taga' matechiwa iyesclavoj. ²⁴ Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xonokan iyixtaj Dios kensan amonoyaj kuá' Dios mitznotzkej.

²⁵ E' iga inomej yej aya monamiktiáj, ayá' te ne-ijlij toTeko; e' wel nikijtowa tejté, ken se yej ipan wel anmoconfiarowaj iga toTeko ne-iknelij. ²⁶ Nej nikijtowa iga taga' makawi ken iga ono', iga inán nemi tipanowaj ipan kuajkuajtas yej ayekti. ²⁷ Siga tinamiktito' wan mosiwa', amo xikajtewa; siga ayá' tikpiá mosiwa', amo xiktemo. ²⁸ E' siga timonamiktiá, ayá' tikchiwa yej ayekti; siga se takotzin monamiktiá, ayá' nō kichíwa yej ayekti. E' yej monamiktiáj panoskej ipan kuajkuajtas yej kiyolmiktiskej, iwán nej ayá' niknekiá ximoyolmiktikan.

²⁹ Nokniwan, ininwa' in yej nimitzijlijnekij: Ay' ke' poliwi iga wj' toTeko. Inón iga inán yej namiktitokej maonokan ken tikita yej ayá' siwayojkej. ³⁰ Yej chokatokej manemikan ken tikita ayá' chokatokej. Yej nemi ilwimatij mamomachilikan ken kuá' ayá' paktokej, iwán yej takowaj maonokan ken tikita ayéj itatkimej yej kikojkej. ³¹ Yej motapialiáj ipan inin tajli, maonokan ken kuá' akipiáj nité iga ayá' inón kiyoltilanto', iga yej tikitztokej ipan inin tajli ayo' ke' poliwi iga támisya.

³² Nej nikneki amo xitayokoxtokan. Kuá' se taga' aya namiktito', keklamiki iga kichíwa ken kineki toTeko iwán kineki iga maye'ono iyixtaj; ³³ e' kuá' namiktito'ya, tayokoya iga keklamiki yej ono' ipan inin tajli iwán iga makichíwa iga mapakto isiwa'. ³⁴ Siwa' yej namiktito' se'pa iga tajlamiki, iwán yej aya wewejoj se'pa nō iga tajlamiki. Yej aya wewejoj keklamiki iga kichíwa ken kineki toTeko, iga nochí iwidaj yokatito' iga matekipano iga Dios, e' yej wewejoj keklamiki yej ono' ipan inin tajli iwán iga makichíwa iga mapakto iwéj.

³⁵ Nimitzijliáj inin iga xiye'onokan, ayá' nimitztekimakaj iga amo ximonamiktikan, sino que iga xiye'nemikan iwán nochípa xikchijtokan ken kineki toTeko.

³⁶ E' siga agaj kita iga ayekti iga isiwapiltzin yej takotzino' némiya chantakotzintia, makinamikti siga inón máj kiye'ita, makichíwa ken kiye'ita; wel kinamiktiá, iga inón ayá' kichíwa yej ayekti. ³⁷ E' se', ayágajpa kitekimaka, igánajsan kichíwasneki ken yéj kineki, ipan iyalmaj kejlanto' nokta iga isiwapiltzin ayá' yawi monamiktiti, ijkón yekti kichíwa. ³⁸ Inón iga yej kinamiktiá isiwapiltzin, kichíwa yej yekti; e' yej ayá' kinamiktiá, inón máj kichíwa yej yekti.

³⁹ Siwa' yej namiktito', ipan la ley kenkuá' ilpito' miej iwéj ónogo'; e' siga iwewej miki, inón siwa' wel monamiktiá iwán san a' kinekis, yej

* **7:18** 7:18 Xikita glosario "Circuncisión". † **7:21** 7:21 Xikita glosario "Esclavo".

makicredoĵto Dios. ⁴⁰ E' inón máj ye'onos siga ayo' monamikiá. Ijkón nej nikijtowa, iwán nej nikijtowa iga nq nikpiá iyEspíritoj Dios.

8

Tákual yej mochiwa iga idolojmej

¹ Inán nia nimitzijlitij iga tákual yej mochiwa iga yolkamej yej kimiktialiáj idolojmej; melá' iga inín nochi tikmatij, e' kua' se kimati tejté, wel iga inón moweyimati. E' iga matikchokilikán toknimej, máj timopalewiáj ipan iyojwi toTeko. ² Siga agaj momachiliá iga kimati tejté, inón nité aya kimela'mati. ³ E' iga agaj kichokiliá Dios, Dios kixmati yéj.

⁴ E', iga tákual yej kichijkej iga yolkamej yej kimiktijkejpa idolojmej, tikmatij iga ídolo ayá' isato', iwán ono' sesan Dios, ateyi se'. ⁵ Sekin kijtowaj iga ono' yej kijliáj diosmej ipan cielo iwán ipan tajli. Malej iga maono mia' yej kijliajpa idiosmej iwán itekomej, ⁶ iga tejemej ateyi se', ono' sesan Dios, yej toTajpa, yej kichij nochi yej ono', iwán tejemej tonokej iga yéj. Ono' sesan toTeko yej itoka' Jesucristo, iga yéj ono' nochi, este tejemej nq techij.

⁷ E' ayá' nochi kimatij inín. Sekin yej inán kitokaj Dios, kitekiweyimatiltiyaj idolojmej, kikuajo' tákual yej mochiwa iga inakayo yolkamej yej kimiktialiáj idolojmej, iga akimatij katiapa yeĵti iwán katiapa yej ayekti iwán momachiliáj iga ayompa kichiwaj kua' kikuaj. ⁸ Iga san yej tikujaj, ayá' kichywa iga wel tikna'techowaj Dios. Ayá' máj tiye'onoskej iga tikujaj, niga ayo' tiye'onoskej siga ayá' tikujaj.

⁹ Inán iga amejemen ankimatij iga wel ankikuaj nochi, xiye'nemikan iga amo ankichiwaltiskej yej ayekti amokniwan yej aya táwel kentenderowaj inimpa, iga aya motawelconfiarowaj ipan Dios. ¹⁰ Ta' xikaki, siga tej yej tikmátiya inimpa, timotaliá iga tikua tákual yej chijto' iga inakayo yolkamej yej kimiktijkej idolojmej, iwán mitzita se toknín yej aya motawelconfiarowa ipan Dios, inón toknín wel nq mixewiá iga kikua tákual yej kimiktijkej idolojmej, malej iga keĵlamiki iga ayompa kichywa iga kikua. ¹¹ Iwán iga inón tikchiwa tej yej tikmátiya, tikpojpolowa moknín yej aya kimati inimbapa; iwán Cristo nq mi' iga yéj. ¹² Iwán iga ankipojpolowaj tokniwan yej aya motawelconfiarowaj ipan Dios, ijkón nemi ankichiwaj yej ayekti iyixtaj Cristo. ¹³ Inón iga, siga notechko noknín kichywa yej ayekti iga san yej nikua, máj yeĵti amo manikua naka', iga amo agaj manikpojpolo.

9

Yej kajasi iga makimakakan se yej tekipanowa iga Dios

¹ Nej wel nikchiwa ken nikneki. Nej iyapóstol Jesucristo iwán kajasi iga nq mane-itakan ken se apóstol iga nikita' Jesús yej toTeko. Ipan amejemen neŝi yej nikchij iga aneĵajtolkuikej kua' nimitzpowilijkej itájtol toTeko. ² Anka sekin ayá' ne-itaj ken iyapóstol Dios, e' amejemen kajasi iga ijkón xine-itakan; iga amejemen ankitokaj iyojwi toTeko, ompa neŝi notekipánol iga nej iyapóstol Dios.

³ Ijkín nikijliá inomej yej nepopowaj: ⁴ Nej kajasi iga manemakakan tákual iwán yej nikoniá, ⁵ iwán nej kajasi iga manikpiá nosiwa' yej kicredoĵto' Dios iga mayawi nowan kan nipaxaloti, ijkón ken kichiwaj sekin iyapostolejmej Dios, iwán iyiknimej toTeko, iwán Pedro. ⁶ ¿Ix amejemen ankijtowaj iga Bernabé iwán nej, nejemensan nokta yej awel nikajtewaj námol tekipánol iga manikpowakan petz itájtol Dios? ⁷ ¿A'yéj ono' iga

soldado iwán iga itomín kikowa itákual? ¿A'yéj kitoka uva iwán ayá' kikua itakilka? ¿A'yéj kicuidarowa borrejojmej iwán ayá' koniá chichiwalá' yej kixtiliá borrejojmej? ⁸ Iwán amo ankijoskej iga inín nejsan nemi nikijtowa, iga iley Moisés no ijkón kijtowa. ⁹ Ijkin ijkulijto' ipan iley Moisés: “Amo xikten-bosalti toro iga amo matakua kuá' nemi tekipanowa iga kitataksa trigo kuá' nemi koya.” Dios inín kijtoj ayéj iga petz kejlanto' torojmej, ¹⁰ sino que kijtoj iga matimixkuítikan. Inín ley mo-ijkuloj iga matiye'onokan; ijkón ken yej ki-aradowa tajli iwán yej kitataksa trigo iga koya, kimatij iga motaniliskej tejté kuá' támisya itekipánol. ¹¹ Iwán siga nejemen niktokkej itájtól toTéko ipan amoalmajmej, ¿ix awel achi xinemakakan yej nepolowaj, iga ken kuá' achi manitapixkakan? ¹² Siga sekin ankimakaj yej mitztajtaniliáj, nejemen máj kajasi iga xinemakakan.

E' nejemen malej iga kajasi manimitztajtanilikán, e' ayí' nimitztajtanilijkej nité. Majwa' nikijyowiáj kuá' ateyi yej moneki, iga amo nité makitzakuili iga mopowa itájtól Cristo. ¹³ Amejemen ankimatija iga yej tekipanowa weyitiopan,* ompa takuaj. Ken tikijtowaj, yej kimiktiáj yolkamej ipan altar† iga kimakaj Dios iga ofrenda, kikua inakayo inomej yolkamej. ¹⁴ Ijkonsan no, toTéko kijtoj iga yej kipowaj itájtól Jesucristo, ipan inón tekipánol matakua. ¹⁵ E' nej ayí' niktajtan tejté iga nikpowa itájtól Dios, nimitzijkuilowiliáj inín ayéj iga xine-ixtawakan. ¡Máj yékti manimiki que agaj manekawalti ken nikchijto'!

¹⁶ E' nej ayéj iga nimoweyimati iga nikpowa ye'noticiaj yej tamanawiá, iga inón nokta netitankej. ¡Lástima iga nej siga ayá' nikpowa ye'noticiaj! ¹⁷ Inón iga, siga nikchiwa iga nikyolmaka, nia nimotaniliti tejté; e' siga nikpowa iga san netekimakaj, málejsan nokta Dios nemá' inín notekipánol. ¹⁸ ¿Té nimotaniliá? Pues nimotaniliá iga nipaki kuá' nikpowa itájtól Dios iwán ayá' nicobrarrowa nité, malej kajasi manitakua ipan inón tekipánol.

¹⁹ Malej iga nej ayagaj katka iyesclawoj, e' nimochij ken kuá' iyesclawoj inochi iga manikpalewi máj tokniwan iga makitokakan Cristo. ²⁰ Kuá' nono' iwán judiyojmej nimochiwa ken no nijudiyoj, iga wel manikyolyamana yejemej; ken tikijtowaj, yej kichijtokej ken tatekimaka iley Moisés, nej no nikchiwa ken yej kichijwa ken tatekimaka la ley iga manikyolyamanakan yejemej, malej iga la ley ayá' nemandarowa. ²¹ Iwán iga manikpalewi yej ayá' kixmatij ken tatekimaka iley Moisés, no nimochiwa ken yejemej, malej iga iley Dios nemandarowa, puej nej nemandarowa iley Cristo. ²² Kuá' nono' iwán yej aya táwel moconfiarowaj ipan Dios, nimochiwa no ken yejemej, iga wel no manikpalewikán iga mamosalvarokan. Ken tikijtowaj, nej nimochiwa ken sejsé de inomej, iga wel manikmanawi sekin. ²³ Nochi inín nikchiwa iga mamoi-xmati itájtól Dios yej tasalvarowa, iga wel no manikita yej yékti ken kijtowa inín ye'noticiaj.

²⁴ Amejemen ankimatij iga kan motalolo nochi motalowaj, e' sésanwa' in yej kitaniá. Ijkón no amejemen, ximotalokan iga no xiktanikan yej Dios temaka. ²⁵ Nochi yej momachtij iga motaloskej, kikajtejaw nochi yej wel kichiwiliáj yej ayékti. Iwán yejemej kichiwaj inón iga san makitanikan se corona‡ yej chijto' iga iyiswayomej laurel, yej nimanín palani; e' tejemen tiawij tiktanij yej ayí' nokta tamis. ²⁶ Iwán nej ayá' san nimonamoltalowa; ayá' nitamaga ken inón yej san tanajnamolmaga. ²⁷ Majwa', nikiknochijwa nocuerpoj iwán niktekimaka iga makichijwa ken nej nikneki, iga amo

* **9:13** 9:13 Xikita glosario “Weyitiopan”. † **9:13** 9:13 Xikita glosario “Altar”. ‡ **9:25** 9:25 Xikita glosario “Corona”.

santá' nikawis mal iyixtaj Dios, kuá'pa nej nikmachtij sekin ken iga mamocnfiaro ipan toTeko.

10

Tanqonqzalo iga amo matikweyimatiltikan idolo

¹ Nokniwan, nikneki xikmatikan iga to-ikyapatajwan yayaj inochin itampa se mixti, iwán inochin kipatiliykej Tata'lamar. ² Iwán iga inochin senemiáj itampa mixti, iwán iga sempanojkej ipan lamar, ken kuá' mosenbautizarojkej iga makisentokakan Moisés. ³ Iwán inochin kikuayaj tákual yej Dios kimakayaj, ⁴ iwán inochin koniayaj a'ti yej Dios kimakayaj. Iga inochin koniayaj a'ti yej kiasaya ipan inón weyite'ti yey yaya iwamej. Iwán inonwa' weyite'ti, Cristo. ⁵ E' mia' israelitajmej akichijkej ken Dios kineki, iwán inón iga mikikej ipan desierto.

⁶ Inochi inón mochiy iga matimixkujtikan, iga amo matikchiwakan yey ayekti ken yejemen kichijkej. ⁷ Inón iga amejemen amo xikweyimatikan idolojmej, ken sekin de yejemen kichijkej. Kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: "Yejemen motalkej iga takuaj iwán atij, iwán mijtotijkej."*

⁸ Amo matimotekakan wan yey ayá' iwán tinamiktitokej ken sekin de yejemen kichijkej iwán veintitrés mil mikikej ipansan se día. ⁹ Amo matikyokachiwakan yey ayekti kansan matikitakan ke' te-ijyowiá toTeko, ken sekin de yejemen kichijkej, iwán mikikej iga kowa' kitajtankuajkej. ¹⁰ Niga xikpopowakan Dios, ken sekin de yejemen kipopojkej, iwán ipan cielo walaq se ángel yey tamiktiá iwán inochin kimijmiktijkej.

¹¹ Nochi inín yey mochiy iwán to-ikyapatajwan iwán mo-ijkuiloj, iga ompa matimixkujtikan tejemej yey inán tonokej kuá' ayo' wejka wí' toTeko. ¹² Inón iga yey momachiliá iga ye'nemi, mamocuidaro iga amo mawetzi. ¹³ Amejemej ampanowaj ipan inómpasan prueba ken sekin kimachiliáj. Iwán wel anmoconfiarowaj ipan Dios, yéj ayá' kineki iga xikpiakan prueba yey ayá' wel ankijyowiáj. Majwa' Dios mitzpalewiskej iga wel xikisakan ipan prueba.

¹⁴ Inón iga nokniwan, ni alín amo xikejlamikikan iga xikweyimatiltikan idolojmej. ¹⁵ Nimitzijliáj inín iga ankimatij te nemi nimitzijliáj, iwán amejemen wel ankitaj siga yey nikijtowa ómpaya o ayá'. ¹⁶ Kuá' tikoniáj vino ipan vaso iwán tikmakaj gracias Dios iga Cristo kitoyaj iyesyoy iga tejemen, tisen-onokej wan Cristo. Iwán kuá' tiksenkuaj pan yey tiktatajkolowaj, timochiwaj sesan ipan icuerpoj Cristo.† ¹⁷ Malej iga timiakejmej, tonochin tikuj inonsan pan, inón iga timochiwaj ken sesan cuerpo.

¹⁸ Ta' ximixkujtikan ipan país de Israel: yey kikuaj inakayo yolqamej yey kimiktiáj ipan altar iga iyofrendaj Dios, kenkuá' kisenkuaj wan Dios. ¹⁹ Inín nikijtowa, ayéj iga idolo kipiá poder niga inakayo yolka' yey kimiktialiáj idolojmej mochiwa majya sej que námol naka'. ²⁰ Nimitzijliajwa' iga kuá' yey ayá' kixmatij Dios kimiktialiáj yolka' se idolo, inonwa' kimiktialiáj malespíritojmej, ayéj Dios; iwán nej ayá' nikneki iga amejemen xiktokakan malespíritojmej. ²¹ Siga antakuaj iwán amatij kan kilwichiwiliáj malespíritojmej, akajasi iga no xitakuakan iwán xatikan kan kejlamikij iga mi' toTeko Jesucristo iga tejemen.‡ ²² ¿Ix tiknekij matikuejkuesokan toTeko iga se' tikweyimatiltiáj? ¿Ix tejemen máj titajpalejkej que yéj?

* **10:7** 10:7 Ex 32:19 † **10:16** 10:16 Xikita glosario "Santa Cena". ‡ **10:21** 10:21 Xikita glosario "Santa Cena".

Xikchiwakān inewi iga mamoweyimati Dios

²³ Ijkōnya ken mojtowa, iga se wel kichīwa yej kineki, e' ayá' nochi teye'chīwa. Kena, se wel kichīwa yej kineki, e' ayá' nochi tepalewíá iga tiktokaj toTēko. ²⁴ Matikpalewīkān sekin, amo tejémensan matimopalewīkān.

²⁵ Amejemen xikuākān de inochi yej monamaka kān monamaka naka', niga xitatajtani kān iga amo xikeejlantokān siga yekti o ayēkti iga mokua. ²⁶ Iga nochi tajli iwán nochi yej ono' ipan, itatki toTēko.

²⁷ Siga agaj yej ayá' kicredojo to' Dios mitzijliá iga xitakuāti iwán, iwán amejemen anyajnekij, xikuākān nochi yej mitzmakaskej, niga xitatajtani kān iga amo xikeejlantokān siga yekti o ayēkti. ²⁸ E' siga agaj mitzijliáj: "Inón anímal kimiktilijkej idolojmej", inón amo xikuākān, iga amo xikyolmiktikan yej kijtoj, iga yéj kimatito' iga ayēkti. ²⁹ Nemi nitajtowa ken kejlanto' se', ayéj ken tej tikejlanto'.

E' agaj wel tatajtani: "¿Te iga se' mane-ijli iga ayompa nikchiwa kuá' nej nikye'ita?" ³⁰ Siga nikmaka gracias Dios iga yej nikua, ¿te iga nepopowaj iga nikua? ³¹ Puej siga antakuaj o amatij o ankichiwaj tejté iteki, xikchiwakān nochi iga mamoweyimatilti Dios. ³² Amo xikchiwakān tejté iga agaj mamopojpolo: niga judiyojmej, niga yej ayéj judiyojmej, niga yej kitokaj Dios. ³³ Nej nochi yej nikchiwa, nikchiwa iga nochi makiye'ita, ayéj iga nej manimoye'chīwa, sino que iga mia' mamomanawīkān.

11

¹ Amejemen ximixkuītikan ipan nej, ken nej nō nimixkuītíá ipan Cristo.

Ken iga mochīwa kuá' monechkolo tiopan

² Nokniwān, pox yekti ankichiwaj iga nochipa aneejlamikij iwán iga nemi ankichiwaj inochi kensan nimitznexsilijkej. ³ E' nikneki xikmatikan iga Cristo tzontekon iga nochi taga', iwán taga' tzontekon iga siwá', iwán Dios tzontekon iga Cristo. ⁴ Siga kān moweyimatiltíá Dios, se taga' mokuatzakua kuá' nemi tajtowa iwán Dios o kuá' kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón kalimpamati Cristo. ⁵ E' siga se siwá' ayá' mokuatzakua kuá' tatapowa iwán Dios o kuá' nemi kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón kalimpamati itzontekon; inón ken tikita motzonkixtij. ⁶ Siga se siwá' ayá' mokuatzakua, máj yektiwa' mamotzonkixti. E' siga pināwa iga motzonkixtiá, puej mamokuatzákuawa'. ⁷ Taga' amo mamokuatzakua, iga Dios kichij taga' kensan yéj, iga makiweyimati Dios. E' siwá' mochij iga makiweyimati taga'. ⁸ Kuá' Dios kichij taga', ayá' kikixtij ipan siwá', sino que siwá' kisa' ipan taga'. ⁹ Siwá' mochij iga taga', ayéj taga' mochij iga siwá'. ¹⁰ Inón iga siwá' mamokuatzakua iga manesi iga ipan yéj mandarowa taga', iwán iga angelejmej makiye'itakān. ¹¹ E' iga tejemej yej tiktokaj Cristo, awel ono taga' siga ateyi siwá', siga ateyi siwá', ateyi taga'. ¹² Porque ijkón ken achto siwá' kisa' ipan se taga', ijkonsan nochi taga' nacerowa ipan siwá', e' Dios in yej kichij nochi.

¹³ Amejemen xikijtokān siga yekti siwá' makitenewi Dios ikuapetzkan. ¹⁴ Tejémensan timomachiliáj iga se taga' ayá' kajasi makiwejweyalti itzónkal, ¹⁵ e' siwá' kajasi iga makiwejweyalti itzónkal, iga inón itzónkal kipiá nokta iga makuatzakto. ¹⁶ Siga agaj akiye'ita yej nij nikijtoj, makimati que ni nejemej, niga yej kitokaj iyojwi Dios akixmatij se'pa ken niktekichiwaj.

Ayompa kichiwaj kuá' monechkowaj

17 E' iga inín nimitzijkuilowiliáj, awel nimitzye'ijliáj iga nikmati kuá' anmonechkowaj, ayá' anmoye'chiwaj. 18 Ne-ijliáj iga kuá' anmonechkowaj tiopan iga ankiweyimatiltiáj Dios, anmoyojoyokatiáj; iwán anka melá' iga ijkón ankichijtokej. 19 Pues anka yekti iga ximoyojoyokatikan iga manesi katiapa yej kimela'credojto' Dios. 20 Kuá' anmonechkowaj iga ankichiwaj Santa Cena,* ayá' ankichiwaj ken kineki toTeko. 21 Porque kuá' antakuaj, sejsepa machtowiá iga kikua itákual; miej sekin mayantikawij, iwán sekin este tajtawanaj. 22 ¿Ix ayá' anchanejkej iga ompa xitakuakan iwán xatikan? Iwán ijkón ankalimpamatij yej kitokaj iyojwi Dios, iwán ankichiwaj iga mopinajtiáj yej akipiáj nité. ¿Te nimitzijliskej? ¿Ix manimitzye'ijlikan? Iga ijkón ankichiwaj, jawel nimitzye'ijliáj!

Ken iga mamochiwa la Santa Cena yej teejlantiá iga migui' toTeko

23 Inín yej nemi nimitznextiliáj, toTeko nenextilij: inón yówal kuá' Jesús aya kikitziáj, kikui' pan iwán kimá' gracias Dios. 24 Kuá' támi'ya kimá' gracias Dios, kitatajkolaj, iwán kijtoj: “Xikuakan inín; ininwa' nocuerpoj yej motatajkolowa iga amejemen. Xiktekikuakan inín iga amo xine-elkawan.” 25 Kuá' tami' takuajkej, kikui' vaso yej kipiá vino, iwán kijtoj: “Inín vaso kijtojneki iga nikchiwaiga noesyos nuevo pacto wan Dios. Nochipa kuá' ankoniskej, nochipa xineejlantokan.” 26 Inón iga nochipa kuá' ankikuaskej inimpa pan, iwán xikonikan inimpa vino, antanextilijoskej iga migui' toTeko, este que yéj mawiki.

27 Inón iga yej kikua pan o koniá vino yej teejlantiá iga mi' toTeko, e' ayá'pa kimajmawiliá Dios, kichiwa yej ayekti iga kalimpamati icuerpoj iwán iyesyos Jesús. 28 Inón iga sejsé mamomachili siga ayá' kichijto' yej ayekti, miej aya kikua pan iwán aya koniá vino. 29 Dios yawi kicastigaroti agaj yej kikua pan wan koniá vino, siga akimajmawiliá Dios iga inonwa' pan kijtojneki icuerpoj toTeko. 30 Inón iga mia' de amejemen anwetitokej iwán ankuetantokej, iwán no sekin mikikeja. 31 E' siga achto matimomachilikan ken iga tinemij, toTeko ayá' wel tecastigaroj. 32 E' siga toTeko kita iga ayompa tinemij, tecastigarowa, iga matimokajkawan ken tikchijtokej, iga keman amo matecastigarokan iwán inomej yej ayá' kixmatij Dios.

33 Inón iga nokniwan, kuá' anmonechkowaj iga ankichiwaj la santa cena, ximochákano'. 34 Siga agaj mayana, matakua ichan, iga Dios amo mamitzcastigarokan iga ayompa ankichiwaj kuá' anmonechkowaj. Kuá' nasis, niao' nimitzijlitij kén anyawij ankichiwatij yej aya ankimatij.

12

IyEspíritoj Dios tepalewiá sejsé de tejemej

1 Nokniwan nikneki xikmatikan yej aya ankimatij yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de tejemej wel tikchiwaj.

2 Amejemen ankimatij iga kuá' aya ankiaredojtoyaj Dios, mitzchijwaltiayaj iga xikweyimatiltikan idolojmej yej niga wel tajtowaj. 3 Inón iga inán xikmatikan iga yej kimalijliá Jesús, ayá' nemi kitajtolmaka iyEspíritoj Dios. Iwán ayagaj wel kijtowa: “Jesús noTeko” siga ayá' nemi tajtowa iga iyEspíritoj Dios.

4 Ono' sese'pa yej se wel kichiwa iga tekipanowa iga Dios, e' inonsan iyEspíritoj Dios yej tamaka. 5 Ono' sese'pa iga titekipanowaj iga Dios, e' inonsan toTeko yej tiktokaj. 6 Ono' sese'pa yej wel tikchiwaj, e' inonsan Dios

* 11:20 11:20 Xikita glosario “Santa Cena”.

vej tekipanowa ipan nochi tejemej. ⁷ Sejsé de tejemen Dios temachĩlĩtiá iyEspíritoj, iga matikpalewĩkan nochi vej kicredowaj. ⁸ IyEspíritoj Dios kichĩwa iga sekin wel makimatikan te makijtokan vej melá' nokta, iwán sekin iga inonsan Espíritu wel kipalewiá iga se' makentendero vej Dios tanextiliá. ⁹ Sekin iga iyEspíritoj Dios wel moconfiarowaj poxsan ipan Cristo, sekin sej iga inonsan Espíritu kichĩwa iga wel mataachitĩltĩkan. ¹⁰ Sekin sej wel kichĩwaj milagrojmej, iwán sekin wel kijtowaj vej Diospa kimakaj iga makijtokan. Sekin sej wel kimatij katiapa vej iyEspíritoj Dios iwán katiapa vej namolespíritoj. Ipan sekin sej Dios kichĩwa iga wel matajtokan ipan sese'pa tájtol, iwán sekin sej wel kichĩwa iga wel makijtokan vej kijtojkej ipan sese'pa tájtol. ¹¹ E' nochi inĩn kichĩwasan iyEspíritoj Dios vej tamajmaka sese'pa vej wel se kichĩwa, kensan yéj kineki.

Tonochĩn tonokej ipan sesan cuerpo

¹² Ijkón ken tocuerpoj sesan iwán kipiá mia' miembro, e' nochi inomej miembro malej iga mia', mochĩwa sesan ipan se cuerpo, ijkonsan no Cristo. ¹³ Nochi tejemej, judiyojmej o vej ayéj, esclavojmej o vej ayéj, kuá' timobautizarojkej timochijkej ken sesan cuerpo ipan sesan Espíritu, iwán tonochĩn Dios temá' inonsan Espíritu.

¹⁴ Se cuerpo ayá' sesan miembro kipiá, sino que kipiá mia'. ¹⁵ Siga ikxi katka makijto: "Nej ayéj nimayi', inón iga nej ayéj de inón cuerpo", iwán nochi tikmatij iga inón ayá' kikajtewasya iga salijtos ipan inón cuerpo. ¹⁶ Iwán siga nakas makijto: "Nej ayéj niixti inón iga nej ayéj de inón cuerpo", malej ijkón ayá' kikajtewasya iga salijtos ipan inón cuerpo. ¹⁷ Siga noyan ipan tocuerpoj maono petz ixti, ¿kén titakakiskej? Siga tonoyan maono nakas, ¿kén tita-ijnekuiskej? ¹⁸ E' Dios kitálij sese'pa miembro ken yéj kine' iga mamochĩwa se cuerpo. ¹⁹ Awel maono cuerpo siga akipiá mia' miembro. ²⁰ Malej iga tikpiáj mia' tomiembroj, e' sésanwa' in tocuerpoj.

²¹ Ixti awel kijliá mayi': "Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchĩwa nosel̄ti"; niga no tzontekon awel kijliá ikximej: "Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchĩwa nosel̄ti." ²² Majwa' inomej imiembroj tocuerpoj vej máj ayá' tajpalej, máj moneki. ²³ Iwán tomiembroj vej ayá' máj kajasi iga mamó-ita, inón vej máj motzakua iga tzótzol. Iwán tomiembroj vej ayá' tiknekij manesi, inón vej máj moye'tzakua. ²⁴ Tomiembroj vej máj tiknextiáj, inón vej ayá' máj tiktzakua. Ijkón Dios kichij iga tomiembroj vej ayá' máj moye'ita, inón vej máj moneki, ²⁵ iga amo mayojoyokatito ipan tocuerpoj, sino que sejsé tomiembroj mamosepan-itakan wan se'. ²⁶ Siga kanaj ipan tocuerpoj kualo, tonoyan tikmachĩliáj iga kualo; wan siga kanaj ipan tocuerpoj yekti kimachĩliá, yekti tikmachĩliáj tonoyan.

²⁷ Pues amejemen icuerpoj Cristo, iwán amejemen sejsé mochĩwa se imiembroj icuerpoj Cristo. ²⁸ Ijkón Dios kimajmá' itekipanolmej sejsé tokniwan vej kitokaj Cristo: achto apostolejmej; ono' vej kitajtolmaka Dios; de ompa kitoka vej tamachtiáj; de ompa vej kichĩwaj milagro, de ompa vej taachitĩltiáj, vej tapalewiáj, vej tanextiliáj te mamochĩwa iwán vej tajtowaj ipan se'pa tájtol. ²⁹ ¿Ix inochĩn apostolejmej? ¿Ix inochĩn kijtowaj tájtol vej Diospa kimakaj? ¿Ix inochĩn tamachtiáj? ¿Ix inochĩn kichĩwaj milagro? ³⁰ ¿Ix inochĩn wel kachitĩltiáj vej wetitokej? ¿Ix inochĩn wel tajtowaj ipan se'pa tájtol? ¿Ix inochĩn wel kijtowaj te kijtojneki vej mo-ijtoj ipan se'pa tájtol? Ayá'. ³¹ E' amejemen xiktajtanilĩkan Dios iga mamitzwelitĩltĩkan iga xikchĩwakan tejté vej pox yekti. E' nej nia nimitznexitĩltij se ojtĩ vej majya sej yekti.

13

Matiknekikan toknimej

¹ Siga nej katka manitajto ipan mia' tájtɔl ken tajtowaj tajtaga' iwán ken tajtowaj anjelejmej, e' ayá' nikneki noknín, nimochiwa ken wewe' yej san petznawati o campana yej san petztzilini. ² Siga nikijtowa tájtɔl yej Dios nemaka iga manikijto iwán manikmati yej Diossan kimati, iwán manikmati nochi yej taga' tamachtiá, wan pox nimoconfiarowa ipan Dios este wel nikena tepeyoj kan onokej, e' ayá' nikneki noknimej, nej ayéj te noteki. ³ Siga nitamajmaka nochi yej nikpiá, iwán siga nimomaka iga manetatikan, e' ayá' nikneki noknín, iga inón nikchiwa ni alín ayá' nepalewiá.

⁴ Yej kichokiliá iyiknín, ayá' nimanín kuesiwi; pox te-ijiknín, ayá' ta-ixita iwán ayá' moweyimati. ⁵ Ayá' kuajkuantas kijtowa iwán ayá' kineki tejté inochi iga san yéj; ayá' kuesiwi niga ayá' inonya keejlanto' kuá' tejté kichiwiliáj. ⁶ Ayá' paki kuá' mochiwa yej ayékti, petz kipakiliasan yej mela'ciertoj. ⁷ Yej te-ijiknín, ayá' mosemaka iga moconfiarowa ipan Dios, nochi kimati iga Dios kipalewíj, iwán siga kikuejkuesowaj, ayá' kuesiwi.

⁸ Yej te-ijiknín ayí' tami iga kichokiliá iyiknín. Yawi asiti kuá' Dios ayo' agaj kimakas tájtɔl iga makijto, niga tajtɔloj ipan se'pa tájtɔl, nochi yej momati moelkawas. ⁹ Inán aya nochi tikmatij, iwán aya nochi tikpowaj yej Dios tetajtolmaka; ¹⁰ e' kuá' nochi tikmatischej, inón yej inán aya nochi tikmatij, yawi tamiti.

¹¹ Kuá' aya niyolej, nitajtowaya iwán nitajlamikiá ken yej aya yolej; e' kuá' niyolasi', nikajtej nochi yej nikchiwaya kuá' aya niyolej. ¹² Ijkonsan no inán tejemen ayá' tiktawelixmatij Dios; ken tikita itónal yej ayá' tawelnesi ipan teska'; e' íkuá' tikmela'ixmatischej. Inán kakanajsan tikmatij, íkuá' sí nia nikmela'ixmatiti in Dios, ijkón ken yéj nokta ne-ixmati. ¹³ Inán ono' eyi yej matikchiwakan; matimoconfiarokan ipan toTeko, matikchixtokan iga toTeko kichiwawas ken kijtoj iwán matikchokilikan toknín, inimej ayí' tami, e' de inón eyi, yej máj importante, matikchokilikan toknín.

14

Yej tajtowa sé'bapa tájtɔl yej ayá' moentenderowa

¹ Nochipa ximochokilikan, iwán xiktajtanilikan iyEspíritoj Dios iga mamitzmakakan sejsé de amejemen yej wel ankichiwaj, e' máj yékti katka iga xikijtokan yej Dios mitztajtolmakaj. ² Puej yej tajtowa ipan sé'bapa tájtɔl, tajtowa wan Dios, ayéj wan toknimej, iwán ayagaj kentenderowa. Yej yéj kijtowa, kijtowa yej iyEspíritoj Dios kijliá, e' inón ayagaj kimati. ³ E' yej kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón kipowiliá sekin iga máj mamococonfiarokan ipan Dios, kinonotzaj iwán kiyolchikawaj. ⁴ Yej tajtowa ipan se'pa tájtɔl yej ayá' moentenderowa, iséltisan mopalewiá iga máj mamococonfiaro ipan Dios, e' yej kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón sí kipalewiá nochi yej kitokaj Dios.

⁵ Nej niknekiá iga amonochin xitajtokan ipan se'pa tájtɔl yej ayá' anken-tenderowaj; e' yej máj nikneki iga wel xikijtokan yej Dios mitztajtolmakaj; máj yékti iga inín xikchiwakan que iga xitajtokan ipan se'pa tájtɔl, inín no yékti katka, e' siga agaj makijto te kijtojneki yej ankijtowaj. Ijkón yej kitokaj Cristo, máj mamococonfiarokan ipan. ⁶ Siga kuá' nimitzpaxalowiliáj nimitznotzaj ipan se'pa tájtɔl yej ayá' moentenderowa, ni alín ayá' nimitzpalewiáj. Wel nimitzpalewiáj siga manimitzijlikan tejté yej Dios

nenextilij, o manimitznexutilikan tejté yey aya ankimatij, o manimitzijlikan tejté yey Dios netajtölmaka o manimitzmachtikan, inón sí mitzpalewiáj.

⁷ Matimixkuitikan ipan tejté yey iga tocarolo, ken aka o arpa;* siga monanamolpítza o siga monanamoltzotzona ayá' moye'kaki inawatilka. ⁸ Iwán kan momijmiktilo, siga tapítzal ayá' ye'nawati, soldadojmej ayá' moketzaj iga yawij tamijmiktij. ⁹ Ijkonsan no mochiwa wan amejemen, siga antajtowaj ipan tájtöl yey ayá' moentenderowa, ¿kén yawi momatiti te nemi ankijtowaj? ¡Ijkón kenkuá' san antabojbobolotzaj! ¹⁰ Ono' mia' ken iga tajtölo ipan inín tajli, iwán nochi yey tajtowaj kimatij te nemi kijtowaj. ¹¹ E' siga anikaki te nemi kijtowa ipan itájtöl kuá' nemi nenotza, iga ijkón iyixtaj inón toknín nimochiwa ken wejkachanej wan iga nej no inón toknín mochiwa ken wejkachanej. ¹² Inón iga siga amejemen pox ankiyölmakaj iga xikpiakan yey iyEspíritoj Dios temaka, yey sejsé de amejemen wel ankichiwaj, xikpiasnekikan yey wel kipalewiáj yey kitokaj Dios.

¹³ Inón iga yey tajtowa ipan tájtöl yey akixmati, makitajtanili Dios iga makipalewi iga wel makijto te kijtojneki inón tájtöl. ¹⁴ E' siga niktenewiá Dios ipan tájtöl yey anikixmati, melá' iga nemi niktenewiá Dios ipansan noespíritoj, e' ayá' nikentenderowa te nemi nikijtowa. ¹⁵ ¿Tetaj nikchibas? Manitajto wan Dios iga noespíritoj, e' no manikmati te nemi nikijtowa. Manitakuika no iga noespíritoj, e' no manikmati te nemi nikuika. ¹⁶ E' siga tikweyimatiiltijto' Dios ipansan moespíritoj, toknín† yey takakto' awal kijtowa "ijkónyawa" kan nemi titajtowa wan Dios iga tikmaka gracias ipan se'pa tájtöl, iga ayá' kentenderowa. ¹⁷ Anka ómpaya ken tej nemi tikweyimatiiltiá Dios iga tikmaka gracias, e' se' ayá' tikpalewiá iga máj mamocofiaro ipan Dios. ¹⁸ Nikmaka gracias Dios iga wel nitajtowa ipan se'pa tájtöl máj sej que amejemen; ¹⁹ e' kan monechkowaj tokniwan anka yekti manikijtosan cinco tájtöl yey wel mamotentendero que manikijto diez mil tajtölmej ipan tájtöl yey ayá' moentenderowa.

²⁰ Nokniwan, ximochiwakan ken ankökonemey iga yejemej aya kichiwaj yey ayekti, e' amo xitajlamikikan ken yey aya yölej. Xiye'tajlantokan ken yey yöleja yey kimatiya te kichywa. ²¹ Kijtowa kan ijkuilijto' la ley: "Nia niknotzati nogentej de Israel ipan se'pa tajtölmej, nikchibas iga mitznötzaskej yey de se' país, e' malej ijkón ayá' netajtolkuiskej, kijtowa toTeko." ²² Yey tajtowa ipan se'pa tajtölmej yey ayá' moentenderowa, inón kichywa iga mamadmiraðokan yey ayá' kicredowaj Dios, ayéj iga yey kicredojtokeja. ²³ Siga nochi yey kitokaj Dios monechkowaj sékansan, iwán nochi tajtowaj ipan se'pa tájtöl yey ayá' moentenderowa iwán kalakij sekin yey ayá' mitzixmatij o ayá' kicredojtokej Dios, ¿ix ayá' an kijtoskej iga anlokojtiákeja? ²⁴ E' siga se yey aya kicredojto' Dios kalakiti kuá' nemi ankijtowaj yey Dios mitztajtölmakaj, iga inón kikakis, yawi mokuítiti iga kichijto' yey ayekti. ²⁵ Ijkón yey iyanto' ipan iyalmaj yawi kinextiti, iwán yawi motankuaketzati iga kiweyimatiiltij Dios, iwán yawi kijtoti iga Dios, kena ono' iwán amejemen.

Xikchiwakan nochi ken kajasi

²⁶ Iwán inán xikakikan yey nimitzijliáj: Kuá' anmonechkowaj, sekin wel antakuikaj, sekin wel antamachtiáj, o ankijtowaj yey Dios íkuá' mitznexutiliáj, o xitajtokan ipan se'pa tájtöl yey ayá' moentenderowa, o xikijtokan te kijtojneki yey sekin kijtojkej ipan sé'bapa tájtöl; e' nochi inón

* **14:7** 14:7 Xikita glosario "Arpa". † **14:16** 14:16 Anka inín toknín, se yey akentenderowa se'pa tájtöl yey Diospa kimaka.

xikchiwakan iga máj ximoconfiarokan ipan Dios. ²⁷ Kuá' antajtowaj ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa, matájtosan ome o eyi, e' sejsépa matajto; iwán se de amejemen makijto te kijtojneki inón yej kijtojkej. ²⁸ Siga ateyi yej wel kijtowa te kijtojneki inómbapa tájtól, inomej amo matajtokan ipan se'pa tájtól kan anechkatokej, sino que sejsé matatapowa iwán Dios ipansan iyalmaj. ²⁹ Siga ono' yej kijtowa tájtól yej Diospa nemi kimaka, matajtokan este ome o eyi, e' kuá' se de inomej nemi tajtowa, sekin sanmatakakikan iga makitakan siga melá' iga Diospa itájtól o ayéj. ³⁰ Siga se yej ewato', Dios kimaka itájtól iga makijto, inón yej achto tajtojojya, ómpasan matamati iga tajtowa. ³¹ Ijkón amonochin amejemen yej mitztajtolmakaj Dios, wel ankijtowaj itájtól sejsé sejsé iga amonochin ximomachtikan, iwán amonochin ximanimarokan. ³² Inomej yej Dios kimakaj tájtól iga makijtokan, yejemej kimatij te hora yawij tajtotij, ³³ iga Dios ayá' kiyé'ita kuá' nijnijiga oyowalo, sino que yéj kichiwa iga matonokan tamelá.

Matikchiwakan ken kichiwaj noyan ipan tiopamej kan monechkowaj yej kitokaj Dios, ³⁴ siwatkej amo matatapojtokan kuá' nechkatolo' tiopan-ijti', ayekti iga ijkón makichiwakan, sino que makichiwakan ken tatekimaka iley Dios. ³⁵ Siga kinekij makimatikan tejté, makitajtanikan iwewejmej ichamej, iga ayá' kajasi iga siwa' matajto kuá' nechkatolo' tiopan-ijti'.

³⁶ Xikmatikan, iga ayéj amejemen yej achto ankixmatikej itájtól Dios, niga ayéj amejemensan yej mitzpowilijkej. ³⁷ Siga agaj momachiliá iga Dios kitajtolmaka, o momachiliá iga tajtowa iga iyEspíritoj Dios kipaléwiá, makimati iga yej nemi nimitzijuilowiliáj, inonwa' netekimaka toTeko. ³⁸ E' siga ayá' kiyé'ita yej nemi nikijuilowa, amejemen no amo xiktajtolkakikan.

³⁹ Inón iga nokniwan xikyolmakakan iga xikijtokan tájtól yej Dios mitzmakaj, iwán amo xikijtokan iga amo matajtolo ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa. ⁴⁰ E' nochi xikyé'chiwakan ken Dios kiyé'ita.

15

Ojpa-isa Cristo kan miktoya

¹ Inán nokniwan, nikneki xikejlamikikan itájtól Dios yej tasalvarowa yej nimitzpowilijkej; inín ye'noticiaj yej ankređojkej iwán inán ankređojtókejsan. ² No iga inín itájtól Dios anmosalvarowaj, siga ankređojtókejsan ijkón kensan nimitzpowilijkej. Siga ay'ya, báldejsan ankređojkaj.

³ Achto nimitznexutilijkej ye'noticiaj yej nenexutilijkejsan no. Nimitzpowilijkej iga Cristo migui' iga totechko, ijkón kijtowa kan ijuilijto' itájtól Dios. ⁴ Iwán kitokakej, iwán sej ojpa-isa' kuá' asi' eyi días, ijkón kijtowa kan ijuilijto' itájtól Dios; ⁵ iwán achto kixnextilij Pedro, iwán despuéj mixnextij iyixtaj doce apostolejmej. ⁶ Despuéj kixnextilij máj de quinientos tokniwan íkuá'san, iwán mia' de yejemej onókejo', e' sekin mikikeja. ⁷ Después kixnextilij Jacobo, iwán despuéj no kixnextilij nochi iyapostolejmej.

⁸ Iwán nej yej últimoja ne-ixnextilij, nej ken kuá' se xolo' yej naceroj kuá' aya iyonolis. ⁹ Nej nikmachiliá yej máj ni-alimpa de inochi apóstol, iwán anejasi iga mane-ijlikan apóstol, iga nej nicastigarowayaj yej kicređojtokej Dios. ¹⁰ Inán ken iga nono', nono' iga Dios ne-iknelij, iwán ayá' báldejsan iga ne-iknelij, majwa' nitekipanoj máj que sekin apostolejmej; malej iga ayéj nej, sino que ipoder Dios yej nepaléwiá.

11 Ijkón, até kichij siga nej o sekin apostolejmej yej kipojkej itájtɔl Dios; nonochimej nikpojkej itájtɔl Dios yej amejemen ankiçredoijkej.

Ojpa-isaskej yej miktokej

12 E' siga nimitzpowilijkej iga Cristo ojpa-isa' kan miktoya, çte iga sekin de amejemen kijtowaj iga ayá' ojpa-isaskej yej miktokej? 13 Siga ayá' ojpa-isaj yej mikij, Cristo no ayá' ojpa-isa' kan miktoya. 14 Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa' kan miktoya, báldejsanwa' iga nikpowaj itájtɔl, iwán báldejsan no iga anmoconfiarowaj ipan yéj. 15 Siga ijkón, nitakajkayáwajwa' ipan yej Dios kichij, iga nikijtojkej iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Siga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, ayejwa' cierto iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo. 16 Siga yej mikij ay'ya sej ojpa-isaj, niga Cristo no ayá' ojpa-isa'. 17 Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa', báldejsan iga anmoconfiarojtokej ipan yéj, iwán áyasanwa' mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayékti. 18 Siga ijkón, yej mikíkeja iwán no kiçredoijkej Cristo, mela'poliwíkejawa'. 19 Siga timoconfiarowaj ipan Cristo iga matepalewikan petz ipan inín vida, tejemej máj kajasi iga matelastimajmatikan que inochi gente iga ticredoijkej yej ayompa.

20 E' Cristo kena ojpa-isa' kan miktoya, yéj yej achto ojpa-isa' kan miktolo'. 21 Ijkón ken ipan se taga', yej itoka' Adán, pewa' iga mikilo ipan inín tajli, no ipan se taga' pewa' iga ojpa-isalo. 22 Ijkón ken Adán itechko inochi gente mikij, ijkón no inán nochi yej kitokaj Cristo ojpa-isaskej. 23 E' sejsepa iga ojpa-isatiáj: Cristo yej achto ojpa-isa', iwán kua' Cristo mawiki, ojpa-isaskej yej yéj itatki. 24 Iwán tamis nochi yej ono' kua' Cristo kitanilija nochi iyenemigojmej yej espiritojmej yej kipoxpiáj poder. Kua' Cristo inóchiya kimandarowa, inón poder yej Cristo kipiá yawi kipanoltiliti Dios yej toTaj. 25 Iwán Cristo yawi mandarototi, este que makitanili inochi iyenemigojwan, iwán inochi makitaksato; 26 iwán yej útimoja iyenemigoj, yej Cristo yawi kitaniliti, inonwa' mikilis. 27 Dios kitalij Cristo iga makitaksato nochi iyenemigojmej. E' kan ijkuilijto' itájtɔl Dios kijtowa iga Cristo kitaksatos nochi, mamomati iga kua' kijtowa "nochi", ayá' kijtowa iga Cristo no kitaksato' Dios, iga Diçswa' in yej nochi kigobernarowa. 28 Iwán kua' Cristo nóchiya kitaksato' iyenemigojmej, entonces imatika Cristo yej tePiltzin, momakas iga makimandaro Dios, yej kitalij iga Cristo makitaksato nochi iyenemigojmej. Ijkón Dios nóchiya kimandaroj.

29 Achi manitajto de sé'paya, sekin mobautizarowaj ipan itoka' yej miktokej, çte iga ijkón kichiwaj? Siga yej miktokej ayá' ojpa-isaj çtéjastaj mobautizarowaj ipan itoka' yej miktokej?

30 Iwán siga ayá' ojpa-isalo, çte iga nochipa nikijyowiáj yej wel nemiktiáj? 31 Nochipa nemiktijnekij, inón sí melá' nokniwan, kensan melá' no iga nipaki iga ankiçredoijkej toTeko Jesucristo. 32 Ken tikijtowaj nej nimokítzkija iwán tekuanimej ipan altepe' Éfeso; çté nimotanilij iga ijkón nikchij? Siga cierto katka iga yej mikij ay'ya ojpa-isaj, ómpayawa' yej kijtowaj, "Matitakuakan, iwán matatikan, porque kaman tiáwijsan timikitij."

33 Amo ximokajkayawakan. Ken mojtowa: "Siga timotokaj wan yej ayá' ye'nemij, tenextiliáj yej ayékti iwán tikajtewaj iga tikchijtokej yej yékti." 34 Amejemen xiye'tajlamikikan iga wel xiye'nemikan iwán amo xikchiwakan yej ayékti. Nej nikmati iga sekin de amejemen ayá' ankixmatij Dios, inín nikijtowa iga xipinawakan.

Ken iga ojpa-isaskej yej miktokej

³⁵ Anka agaj an tatajtanis: “¿Ix kén an ojpa-isaskej yej miktokej? ¿Ix kémpa an icuerpojmej kipiaskesj?” ³⁶ ¿Xeto'tajlamikilis! Kua' motoka tejté iyol, inón palani nochi inakayo, ixwasan iyix. ³⁷ Yej motoka ayéj yej ixwáto'ya iga maojpa-ixwa, sino que iyol, wel de trigo o de se'pa iyol. ³⁸ Iwán ipan inón iyol, Dios kichíwa ken yej kineki, iwán sejsé yawi nesiti kensan ikuayo. ³⁹ Ayá' nochi cuerpo ijkómpasan; icuerpoj gente se'pa tachá, iwán animalmej se'pa no, iwán de totomej se'pa no, iwán de topojmej se'pa no. ⁴⁰ Ijkónsan no ono' cuerpojmej yej ono' ipan cielo wan yej ono' ipan tajli; e' cuerpojmej yej onokej ipan cielo se'pa iga ye'nesij, ayéj ken yej onokej ipan tajli. ⁴¹ Tonati' se'pa ga tawíá, la luna no se'pa ga tawíá, sítalimej sese'pa no iga tawíá; iwán sejsé sítalin sese'pa iga tawíá. ⁴² Ijkónsan no kua' ojpa-isaskej yej miktokej. Motoka tejté yej palani, iwán ojpa-isa yej ay'ya miki. ⁴³ Motoka cuerpo yej ayá' moye'ita, iwán kua' ojpa-isa, pox monsj. Motoka yej kuetanti', iwán ojpa-isa yej tajpalej. ⁴⁴ Motoka se'pa cuerpo yej nakayoj, e' iga ojpa-isa, se'pay; onos ken kajasi iga maono ipan cielo. Ijkón ken ono' cuerpo yej nakayoj, no ono' cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo.

⁴⁵ Ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: “Yej áchtopa taga', itoka' Adán, kimakakej vida”; ono' se' Adán yej no itoka' Cristo, yej tamaka vida iga nochipa matonokan wan Dios. ⁴⁶ E' ayá' wáraj achto cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo, achto tikpiáj cuerpo yej nakayoj; iwán despuéj yej tikpiaskej ipan cielo. ⁴⁷ Yej achto taga', chijto' de talpínol; iwán se' taga', yej toTeko, wáraj ipan cielo. ⁴⁸ Tonochimej yej tonokej ipan tajli tikpiáj tocuerpoj ken kipiá' Adán, yej chijto' iga tajli. Nochi yej ono' ipan cielo kipiáj cuerpo ken kipiá' Cristo, yej wáraj ipan cielo. ⁴⁹ Ijkón ken tonokej ken inón achto taga' yej chijto' iga tajli, ijkón no tonoskej ken inón yej wáraj ipan cielo.

⁵⁰ Nimitzijlijnekij nokniwan, iga yej nakayoj iwán omiyoj awel kalakij kan reinarowa Dios; iga yej palani awel yawi ipan cielo kan onokej yej nochipa onoskej. ⁵¹ E' nikneki xikmatikan yej ayagaj kimatiá: Ayá' tonochimej timikiskej, e' nochi tiawij timochiwatij sé'paya, ⁵² nimaninsan, ken kua' timichpaj, mopatas ken tonokej. Inín mochíwas kua' mokakis yej último tapitzas. Nawatis tapitzal iwán yej miktokej yawij ojpa-isatij iwán ayo' mikiskej; iwán tejemej timochiwaskej sé'paya. ⁵³ Pues tonakayo yej palani, mopatas iga yej ayí' palanis, iwán tocuerpoj yej miki, mopatas iga yej ayí' mikis. ⁵⁴ Iwán kua' tonakayo mopatas iga yej ayí' palani, iwán kua' tocuerpoj yej miki mopatas iga ay'ya mikis, entonces íkuá'ya mochíwas ken kijtowa kan ijkuilijto': “Ay'ya agaj mikis iga Dios kitánilij yej temiktiá. ⁵⁵ Mikilis ayá' tetániliá. Mikilis até wel techiwiliá.” ⁵⁶ Yej ayompa kichijtokej kajasi iga mamikikan. Kua' atikchíwaj ken tatekimaka la ley, tikmatij iga ayompa tinemij. ⁵⁷ E' poxsan tikmakaj gracias Dios iga yej kichij toTeko Jesucristo, ijkón mikilis ay'ya tetánilij iga Cristo mi' iga tejemen.

⁵⁸ Inón iga nokniwan, nochipa ximoconfiarojtokan, xitekipanojtokan nochipa ipan itekipánol toTeko, iga amejemen ankimatij iga inón tekipánol yej ankichíwaj ayéj báldejsan.

16

Ken iga mamonechko tomín iga makipalewikan tokniwan

¹ Iwán kuá' ankinechkoskej tomín iga toknimej yej kitokaj toTeko, xikchiwakan kensan nikijlijkej makichiwakan tokniwan yej kitokaj Dios yej onokej ipan provincia de Galacia. ² Cada domingo, sejsé de amejemen makana alín tomín según ken iga se kitaniá, iwán makento iga ijkón kuá' nasis ayá' íkuá'o' monechkojtos tomín. ³ Xiktapejpenakan sekin iga mayakan Jerusalén, makiwigakan inón tomín yej ankimakaskej tokniwan yej onokej Jerusalén. Kuá' nasis, nikmakas sejsé iyamamej yejemej iga ijkón toknimej de Jerusalén makimatikan iga amejemen amotatitanimej. ⁴ Siga kajasis iga manía, anka niáj nō iwamej.

Pablo kipaxalowilijneki sekin altepemej

⁵ Kuá' nipaxalotinemis, nipanōj ipan estado de Macedonia, iwán nasisya amoaltepe' Corinto. ⁶ Anka achi nikawis iwán amejemen, o anka ompiga nikpanoltij nochi mej kuá' tasektaj, iwán wel annepalewiskej iga anneojmakaskej. ⁷ Ayá' nikneki san manimitzitztewakan kuá' nipanōj, sino que nikneki maniwejkawa iwán amejemen siga toTeko kineki. ⁸ E' nia nikawiti nigaj Éfeso, este mapano iyilwiyo Pentecostés.* ⁹ Iga nigaj ken kuá' nekaltapowilijkeja iga mia' wel kicredowa itájtōl toTeko kuá' nikpowiliáj, malej ono' mia' yej ne-ijiyaj.

¹⁰ Siga asis ompiga Timoteo, xikitakan iga mayolpakto iwán amejemen, amo te makiyolmikti iga yéj nō tekipanowa iga kipowa itájtōl toTeko ken nej nikchiwa. ¹¹ Inón iga ni agaj amo makalimpamati, majwa' xikpalewikán iga maye'wiki iga mane-itaki, iga nigaj nikchixtokej iwán sekin tokniwan.

¹² Toknín Apolos nikteki'ijlij iga mamitzpaxalowilítij iwán tokniwan, e' inán aya kineki mayawi;† yátiki' kuá' welitis.

Pablo tasaludarowa

¹³ Xisatokán, iwán ximoconfiarojtokán ipan Cristo. Xiye'nejnemikan ipan iyowji Dios iwán amo ximosemakakan. ¹⁴ Nochi yej ankichiwaj, xikchiwakan iga ankichokiliáj amokniwan.

¹⁵ Inán nokniwan, amejemen ankimatij iga Estéfnas ifamíliaj, yejemej achto yej kicredojkej ye'noticiaj ipan estado de Acaya, iwán kipalewiáj tokniwan yej moconfiarowaj ipan toTeko. ¹⁶ Ijkonsan nō nimitztajtaniáj iga xiktajtōlkakikan Estéfnas iwán nochi tokniwan yej tekipanowaj iga toTeko. ¹⁷ Nipaki iga walkej Estéfnas, Fortunato wan Acaico, yejemej nepalewijkej kan amejemen awel ankichijkej iga ayá' nigaj amonokej. ¹⁸ Yejemej neyolchikajkej, kensan amejemen nō mitzyolchikajkej, inón iga yejemej kajasi iga xikye'itakan.

¹⁹ Tokniwan yej kitokaj toTeko yej onokej ipan provincia de Asia mitztitaniliáj saludos. Aquila iwán Priscila iwán inochi yej ichan monechcowaj nō mitztitaniliáj saludos ipan itoka' toTeko. ²⁰ Nō inochi tokniwan yej de nijpa mitztitaniliáj saludos. Ximopipitzokán iga ximosaludarokán ken Dios kiye'ita.

²¹ Nej, Pablo, nimitztitaniliáj inín saludo yej nomatika nikijkuilowa.‡

²² Siga agaj ayá' kichokiliá toTeko Jesucristo, inón Dios yawi kicastigaroti. ¡Mawiki toTeko!

²³ ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan. ²⁴ Amonochin amejemen nimitzchokiliáj iga tisetitokej wan Cristo Jesús. Ijkónyawa'.

* **16:8** 16:8 Xikita glosario "Pentecostés". † **16:12** 16:12 O: e' inán Dios akineki mayawi; yátiki' kuá' welitis. ‡ **16:21** 16:21 Neši iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájtōl imatika, anka se tajkuilowaní kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Ómeya ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijekuillowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Nej niPablo, Dios kine' iga manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéj nokta kititan. Nej iwán Timoteo nimitziykuillowiliáj inín ama' iga amejemen yej amonokej Corinto iwán estado de Acaya yej ankiçredojokej Dios. ² Dios yej tóTajpa iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikajtokan iwán makichiwa iga xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa

³ Matikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo, iga yéj yej teTaj nokta yej te-ikneliá iwán nochipa teyolchikajto'. ⁴ Dios teyolchikawa kua' timoknomatij iga tejemen wel no matikyolchikawakan yej no moknomatij, tikyolchikawaj no yejemen, ijkón kensan Dios teyolchikawa. ⁵ Siga poxsan tiksufrirowaj ijkón ken Cristo kisufriroj, ijkonsan no Cristo poxsan teyolchikawa. ⁶ Niksufrirowaj iga amejemen xiyolchikajtokan iwán iga ximosalvarokan. Siga Dios neyolchikawaj, inón iga amejemen xiyolchikajtokan iwán wel xikijyowikan kua' mitziknochiwaskej ken nejemej ne-iknochiwaj. ⁷ Nimoconfiarowaj ipan amejemen, iwán nikmatij siga amejemen no ankisufrirowaj, no Dios mitzyolchikawaj.

⁸ Nokniwan, niknekij manimitzmatiltikan iga onoya yej neyolmiktijtoyaj kua' nonoyaj ipan provincia de Asia. Nipanojkej ipan se weyi prueba yej este ay'ya wel nikijyowiayaj, iwán nikijtojkej anka niáwija nimikitij. ⁹ Nimomachiliáyaj iga yáwija nemiktij. E' inín yej nikmachilijkej, nenextilikej iga amo manimoconfiarokan ipan nejemej, sino que manimoconfiarokan ipan Dios yej ki-ojpa-ixitiá yej miktokkej. ¹⁰ Dios nemanawijkej iwán nemi nemanawiáj kan nemiktijnekij, iwán nimoconfiarowaj iga nochipa nemanawiskej ¹¹ siga amejemen ankitajtaniliáj Dios iga manepalewikan. Siga mia' oradowaj iga nejemej, mia' no yawij kimakatij gracias Dios iga kichiwa yej motajtaniliá.

Te iga Pablo ayá' yajki Corinto

¹² Nipakij iga nikmatij ipan noalmajmej ayá' nikchijkej yej ayékti iyixtaj la gente, iwán nochipa nikchijkej yej yékti amo-ixtaj, iwán inín ayéj noseltimej nikchijkej, sino que Dios nepalewijkej iwán ayí' nimitzka-jkayajkej. Wel nikchiwaj ijkín ayéj iga niktokakej ken kiyé'ita tajtaga', sino ken Dios ne-iknelijkej. ¹³ Ipan amamej yej nimitziykuillowilijkej ayá' nikijekuilojkej tejté yej awel ankileerowaj iwán awel ankentenderowaj, majwa' niknekij iga xikmela'entenderokan ¹⁴ ijkón ken ankentenderójkeja kakanaj. Ijkón kua' mawiki toTeko Jesús, amejemen ampaktoskej iga nejemen, kensan no nejemen nipaktoskej iga amejemen.

¹⁵ Iga nikmatij iga ijkón anneye'itaj, nej nikelantoya iga achto amejemen niayaj nimitzitatij, iwán ijkón nimitzpaxalowiliayaj ome vej, iga ome vej xipakikan. ¹⁶ Nikejantoya nimitzpaxalowiliayaj kua' némi-o' nia estado de Macedonia, iwán sej kua' némiya sej niwí'. Ijkón amejemen wel annepalewiayaj iga maniá Judea. ¹⁷ ¿Amejemen an ankijtowaj anka ayá'

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

achto nikye'ejlan yej nia nikchiwati? ¿O ix ankijtowaj iga nej ken inomej yej akixmatij Dios, yej kijtowaj, "kena", malej iga ipan iyalmaj kijtojto' iga "ayá'"? ¹⁸ Ayéj ijkón. Dios kimati iga kua' nejemej nikijtowaj, "kena", inón nikchiwaskej. ¹⁹ Porque Cristo Jesús, yej iPiltzín Dios, yej nejemej, Silvano, Timoteo wan nej nimitzpowlilijkej itájtól, ayí' kijtoj "kena" kua' kijtojneki iga "ayá'", iwán nochipa kichiwa yej kijtowa. ²⁰ Nochi yej Dios kijtoj iga kichiwas, Cristo kichiwa. Inón iga, kua' tikweyimatiltiáj Dios ipan itoka' Jesucristo, tikijtowaj, "Inkónyawa".† ²¹ Dios kichij iga amejemen iwán nejemej matimoconfiarojtokan ipan Cristo. Iwán yéj tetapejpen ²² iwán temarcaroj iga manesi iga tejemen imela'tátkiya iwán kitalij iyEspíritu ipan toalmaj, yej kijtojneki iga Dios yáwi-o' temakati máj.

²³ E' si aya nia Corinto ken nikejlantoya, inón nikchij iga nimitzikneliáj, Dios manemikti siga nimitzkajkayawaj. ²⁴ Ayéj iga manimitztekimakakan katiapa yej xicredokan, iga amejemen ankiaredojtókeja ipan Cristo. Niáwijsan nimitzyolchikawatij iga amo ximoknomatikan.

2

¹ Inón iga nikijtoj iga aya manimitzpaxalowilijij iga anikneki ximoknomatikan. ² Porque siga nimitziknomatiltiáj, ¿a'ya yéj yawi kichiwati iga maniyolpakto? Ayagaj máj, petz amejemensan. ³ Inón iga nimitzijkuilowilijkej inón se' ama' ken iga nikchij, porque ayá' niknekiá manía iga san xine-iknomatiltikan amejemen, majwa' amejemen xineyolchikawakan. Nej nikmatiaya siga nej manipaki, amonochin no ampakiskej. ⁴ Kua' nimitzijkuilowilijkej inón ama', poxsan nimoyolmiktijtoya este nichokaya. Iwán nimitzijkuilowilijkej ayéj iga ximoknomatikan, sino que iga xikitakan iga poxsan nimitzchokiliáj.

Kiperdonarowaj yej kichij yej ayékti

⁵ E' siga agaj ne-iknomatiltij, ayejsan nej nechiwilij, amejemen no amonochin, e' ayá' poxsan; nikijtowa "ayá' poxsan" iga anikneki manikpoxjuzgaro. ⁶ E' achonsan ke' ankiknochijkej inón toknín ken anotajtojkej kua' anmonechkojkej, ayo' máj xikiknochiwakan. ⁷ Inán xikperdonarokan iwán xikyolchikawakan, amo santá' poxsan moknomatis iwán menfermaroj iga poxsan moyolmiktia. ⁸ Inón iga nimitztajtaniliáj iga xikojpnextilikan iga ankichokiliáj inón toknín. ⁹ Nimitzijkuilowilijkej iga manikita siga inochi ankichiwaj ken nimitztekimakakej. ¹⁰ Siga amejemen agaj ankiperdonarowiliáj tejté, nej no nikperdonarowiliá. Iwán nikperdonarowiliá, siga kichij nokta tejté yej kinekiá mamoperdonaro, inón nikchij iga nimitzikneliáj amejemen iyixtaj Cristo, ¹¹ ijkón Tzitzimi' ayá' yawi tetaniliti, iga tikmatij yej yéj nochipa kichiwaskineki.

Pablo moyolmiktijtoya kua' onoya Troas

¹² Kua' nasi' ipan weyi-altepe' Troas iga manikpowa ye'noticiaj iga Cristo tasalvarowa, toTeko kichij iga wel ompa manitekipano, ¹³ e' nimoyolmiktijtoya iga ayá' nikasi' toknín Tito. Inón iga niknawatijtewa' tokniwan iwán niajki estado de Macedonia.

Wan Cristo ti-onkisaj ipan nochi

¹⁴ E' gracias a Dios iga nochipa wel tiye'kisaj iga Cristo tepalewiá. Dios tepalewiá iga tikpowaj itájtól iga sekin makixmatikan Cristo, inón ken tikita tejté yej noyan ajwiyaya. ¹⁵ Iga tejemen ken tikita iyajwiyaxka incienso yej Cristo kimaka Dios, iwán kijnekuij yej momanawiskej wan

† 1:20 1:20 "Amén" kijtojneki "ijkónyawa".

vej mopoypolowaj. ¹⁶ Iga vej mopoypolowaj, inín iyajwiyaxka, machá ken vej mikto', e' iga vej momanawiáj, inón iyajwiyaxka incienso kichíwa iga se nochipa maono wan Dios. Ayagaj nokta wel kichíwa inimpa tekípánoł. ¹⁷ Nejemen ayá' niknamakatinemij itájtol Dios, ken kichíwaj sekin; majwa' niknojma-ijtowaj iyixtaj Dios iga nejemen itatítanimej Dios iga nisętitokej iwán Cristo.

3

Ken iga Dios teyę'ita

¹ Kuá' inín nikijtowaj, ¿ix ankikakij iga nemi nimoweyimatij noseltímejsan? Ono' vej kineki ama' vej makijto iga se ye'nemi iga maki-omemawikan, ¿ix ankinekij manimitznętilikan ama' kan nętajtowiliáj o amejemen manimitztajtaniłikan ken sekin kichíwaj? ² Amejemenwa' in annocartajmej, amejemen an-ijkuiljtokej ipan noalmajmej iwán nochi wel kita wan kileerowa. ³ Amejemenwa' ken icartaj Cristo vej nejemen nikijkuilojkej, ayęj iga tinta, sino que iga iyEspíritoj Dios vej isato'; ayá' mo-ijkuiloj ipan patachte'ti, sino que ipan iyalmajmej toknimej.

⁴ Wel nikijtowaj iga melá' nokta nochi inín, iga Cristo nepalewiáj iga nimoconfiarowaj ipan Dios. ⁵ Ayęj iga nimokichmatij iga nomatikamej wel nikchíwaj tejtę, sino que inochi vej nikchíwaj, Dios nepalewiáj. ⁶ Yęj kichij iga wel manitamachtikan ipan nuevo pacto, e' ayęj iga matikchíwakan tejtę vej tatekimaka kan ijkuiljto', majwa' matikchíwakan ken tenętiliá iyEspíritoj Dios. La ley vej ijkuiljto' kijtowa: Siga tikchíwaj vej ayękti, inonsan nokta ley kijtowa iga matimikikan; e' iyEspíritoj Dios temaka vida.

⁷ Siga inín ley vej ijkuiljtoya ipan patachte'ti, walał iwán poder iwán este pepetaniá, este israelitajmej ni alín awel kixaygatachiliayaj Moisés iga poxsan petaniá este ta-ixsewiaya,* malej iga inón vej pepetaniá sewiasan. E' inón ley vej temiktiá kuá' tikchíwaj vej ayękti, walał iwán weyi poder, ⁸ ¡majya sej kipiá poder in ye'noticiaj vej tewajliguiliá iyEspíritoj Dios! ⁹ Siga kipiá' poder iga walał inón ley vej tęcastigarowa kuá' tikchíwaj vej ayękti, ¡majya sej kipiá poder inón vej kichíwa iga tiye'onókeja iyixtaj Dios! ¹⁰ Iwán inón poder vej xotaya ipan ixaya' Moisés ken kuá' ay'ya valerowa ken inón vej inán poxsan kipiá poder, inón vej nuevo pacto. ¹¹ Siga walał iwán weyi poder inón ley vej tamiasan, majya sej kipiá poder inón pacto vej tesalvarowa iwán nochipa onos.

¹² Iwán iga tikmatij iga mela'cięrtoj nochi inín, ayá' timajmawij iga tikpowaj itájtol toTęko. ¹³ Iwán ayá' timoxaygatzakuaj iga se tzótzol ken kichíwaya Moisés iga israelitajmej amo makitakan kén iga sewiá inón vej xotatoya, vej ayá' wel nochipa xotatos. ¹⁴ E' yejemej ayá' kentenderowayaj. Este inansan kuá' kileerowaj inón ikyapa pacto áyasan kentenderowaj, iga kenkuá' kixtzaktokej inón tzótzol. Inón vej kixtzaktokej aya kopęwi, inón kopęwi siga timoconfiarowaj ipan Cristo. ¹⁵ Este inansan kuá' kileerowaj iley Moisés, aya'san kentenderowaj, ken kuá' inón tzótzol kixtzaktokej. ¹⁶ E' kuá' se kicredówaya toTęko, inón tzótzol kopęwiya.† ¹⁷ Porque toTękowa' in Espíritu, iwán kan momati iyEspíritoj toTęko, ay'ya majmawilo. ¹⁸ Inón iga nochi tejemej vej ticredojtokej Cristo, ay'ya ti-ixtzaktokej iga tzótzol iwán nesi ipoder Dios ipan toxaya', toxaya' ken tikita se espejo. Iwán iyEspíritoj toTęko kipatatiá tovidajmej este que timochíwaj kensan Yęj.

* 3:7 3:7 Ex 34:29 † 3:16 3:16 Ex 34:34

4

1 Dios ne-iknelijkej iwán kine' iga manikpowakan itájtol, inón iga ayá' nimosemakaj. 2 Nejemej ayá' nikchiwaj yej mochiwa ichtákasán, yej wel nepinajtiáj; iwán ayagaj nikajkayawasnekij. Niga nitanextiliáj sé'paya itájtol Dios. Majwa' iyixtaj Dios nikijtowaj yej cierto iwán yej ne-ixmatij kimatij iga ayá' nitakajkayawaj. 3 E' siga ye'noticiaj yej tasalvarowa yej nikpowaj, ayá' moentenderowa, inón akentenderowaj yejsan yawij poliwitij. 4 Iga Tzitzimi', yej mandarojto' ipan inín tajli, ken kuá' kixtzaktokej yej akicredowaj itájtol Dios. Iwán ijkón akitaj ken tetawia in ye'noticiaj yej tajtowa de Cristo; Cristo in yej kinextiá ken nokta in Dios. 5 Kuá' nikpowaj itájtol Cristo, ayá' nitajtowaj de nejemej, sino que nikpowaj iga Cristo nokta toTeko. Jesús tepochiliá wán yéj neñitankej iga manimitzpaléwikan. 6 Kuá' Dios pewa' kichij inín tajli, kijtoj: "Maxota ti'ti kan takomichkan."* Yéjsan nō kitálij yej xota ipan toalmaj, iga ijkón matikixmatikan ipoder Dios yej xota ipan ixaya' Jesucristo.

Matinemikan ken yej moconfiarowaj ipan toTeko

7 Inín tájtol yej Dios temá' ken tejté yej pox valerowa, e' tejemen ken tikita námol akomi', iga manesi iga inón poder wí' ipan Dios, ayéj ipan tejemej. 8 Inón iga malej iga ono' yej teyolmiktia, e' inón panówasan; iwán siga timoyolmiktijtokej, e' malej ijkón ayí' timosemakaj. 9 Malej ono' yej temiktijnekij, Dios ayá' tesenkokajtewa. Malej ono' yej tewetziltiáj este talpan, e' ayá' tepolowaj. 10 Kansan tiaskej, nōyansan temiktijnekij ken Jesús kichiwilijkej, iga nō manesi iga ipan tejemej ono' Jesús. 11 Tejemen miej aya timikij nochipa temiktijnekiskej iga ticredojtokej toTeko Jesucristo, iwán ijkón nesi iga Jesucristo ono' ipan tejemej. 12 Ijkón malej ono' yej nemiktijnekij iga nikpowaj itájtol Dios, inón amejemen mitzpaléwiáj iga xonokan nochipa wán toTeko.

13 Kan ijkulijto' itájtol Dios kijtowa: "Nicrodoj itájtol Dios, inón iga nitajtoj." Ijkonsan nō nejemej, nicredowaj wán nikpowaj ye'noticiaj. 14 Porque tikmatij iga Dios yej ki-ojpa-ixitij toTeko Jesús kan miktoya, inón Dios nō teojpa-ixitiskej ken kichij wán Jesús iwán yawi tewigati itenoj. 15 Inochi yej nejemen niksufrirojkej, mochiwa iga amejemen xiye'onokan. Porque miej máj komati de amejemen ankicredowaj Cristo, máj nō miakia yej kimakaj gracias Dios, iwán máj nō kiweyimatiájt Dios.

16 Inón iga ayí' nimosemakaj, malej iga nocuerpojmej nemi wewejtiá, e' noalmajmej cada día nemi máj nuevojtiá. 17 Yej inán tiksufrirowaj pánojsan; e' iga tiksufrirowaj alín, inón ayá' tiketijmatij kuá' tikmatij iga tonoskej se día ipan cielo, iwán nikeman ay'ya timikiskej. 18 Inón iga ayá' tiktachiliáj yej mo-ita, sino que yej awel mo-ita, iga yej mo-ita panówasan, e' yej awel mo-ita, inón nochipa onos.

5

1 Tikmatij iga tocuerpoj ken se kajli kan inán tonokej ipan inín tajli iwán yawisan xitiniti, e' Dios tepialia se kajli yej ayí' xitinis, iwán inón kajli ayéj tamachíwal. 2 Inón iga miej nigaj tonokej ipan inimpa tókal, titenaj; e' tejemenwa' magui' matiákanya ipan inón kajli yej Dios tepialia ipan cielo. 3 Ijkón kuá' tikpiaskej sé'paya tocuerpoj, toespíritoj ayéj iga akipiás icuerpoj, majwa' toespíritoj ken taajakijos iga amo matonokan topetzkan. 4 Miej tonokej ipan inín kajli yej tocuerpoj, titenaj iwán tisiawij, e' ayéj iga tiknekij matimikikan iga tikajtewaj inín tocuerpoj.

* 4:6 4:6 Gn 1:3

Tiknékijwa' matikpiakan inompa tocuerpoj yej nochipa onos. ⁵ Dios inón nokta kichiwás iga makipata tocuerpoj, iwán tema'ya iyEspíritos, ompa tenextiliá iga melá' iga kichiwás iga nochipa tonoskej.

⁶ Inón iga timoconfiarojtokej nochipa. Tikmatij iga miej matonokan nigaj ipan inín tocuerpoj, wejka tonokej iga toTeko. ⁷ Iwán malej awel tikitaj, e' timoconfiarowaj ipan yéj. ⁸ Amo matimoknomatikān, malej iga tiknekij matikajtewákanya katka iga nij tonokej ipan inín tocuerpoj, iga matimochantítija kan ono' toTeko. ⁹ Inón iga nochipa matiktemokan iga tikchijwaj yej toTeko kiye'ita, siga nij tichantitokej o siga tichantitokej kan ono' toTeko. ¹⁰ Porque tonochin tiawij tonotij iyixtaj Cristo kan tajuzgarowa, iga sejsé de tejemen matemakakan yej timotanilijkej, kensan iga tikchijkej ipan inín vida, yej yekti o yej ayekti.

Wel tiye'onoj iyixtaj Dios

¹¹ Inón iga nejemen nikmajmawiliáj wan nikweyimatij toTeko, iwán itájtól nikpowiliáj la gente iga nō makicredokan Dios. Dios nemela'ixmatij nejemen, iwán nikneki iga amejemen nō xine-ixmatikan. ¹² Inín ayéj iga nejemensan nemi nimoweyimatij, sino que niknekij xiyolpakikan iga nejemej. Ijkón xikmatikan te ankijliskej inomej yej moweyimatij iga momachiliáj iga sekin kiye'itaj, malej iga ipan iyalmajmej ateyi yej Dios kiye'ita. ¹³ Siga nesi iga nilokojmej, inón iga nitekipanowaj iga Dios. Iwán siga niye'tajlamikij, inón iga amejemen manimitzpalewikān. ¹⁴ Iga Cristo nechokilij, nikchijwaj ken yéjsan tatekimaka, puej nikmela'matij iga Cristo migui' iga tonochin, inón iga ken tonochin timikikej.* ¹⁵ Iwán Cristo migui' iga tonochin, inón iga yej tonokej ay'ya matonokan iga tejemej, sino que matonokansan iga Cristo, yej migui' iwán ojpa-isa' iga tejemen. ¹⁶ Inón iga nejemej desde inán, ay'ya nikjuzgarowaj ni agaj petz iga ken nesi. Malej iga ikya ijkón nikjuzgarojkej in Cristo, inán ay'ya ijkón nikeljamikij de yéj. ¹⁷ Yej setito' iwán Cristo, ken se'ya toknin mochiwa. Yej ikya kichijtoya, támi'ya; ta' xikita, inán pewa sé'paya vida.

¹⁸ Inochi inín kichiwa Dios iwán teye'ítaya iga migui' Cristo, iwán yéj tenotza' tejemen iga itájtól matikpowilikān nochi yej aya kimatij, iga nō wel maye'onokan iyixtaj Dios. ¹⁹ Ininwa' in yej Dios ne-ijlijkej iga manikpowakan; Dios nemi kichiwa ipan Cristo iga maye'onolo iyixtaj, iwán kiperdonarowiliskej inochi yej ayekti kichijkej. ²⁰ Nejemen itatitanimej Cristo iwán imatika Dios mitznótzaj ipan nejemen. Ipan itokā' Cristo nimitzijliáj xicredokanya iga Dios wel mamitzye'itakan. ²¹ Cristo ayá' kichij nité yej ayekti; e' iga san totechko, Dios kitalij ipan inochi yej tejemej tikchijkej yej ayekti. Ijkón iga tisetitokej wan Cristo wel tonoj iyixtaj Dios ken kuá' ayá' tikchijkej yej ayekti.

6

¹ Nejemen nisentekipanowaj wan Dios, nimitzijliáj iga inán ankimatij iga Dios mitzikneliáj, amo báldejsan xikmatikan. ² Porque Dios kijtowa: Kuá' asi' hora iga manimitzikneli, nimitzkagui'; kuá' nokta tiknektoya iga manimitzmanawi, nimitzpalewij.* Inán Dios kineki mamitzomemawikan; aman wel mitzmanawiáj.

³ Nejemej aniknekij agaj makipopowa notekipanolmej. Inón iga ayá' nikchijwaj nité yej agaj makixixti ipan iyojwi toTeko. ⁴ Majwa' nimomela'nexitiáj iga nejemen itekipanowanimej Dios, nikijyowiáj kuá'

* 5:14 5:14 Ro 6:2-11 * 6:2 6:2 Is 49:8

ne-iknoçhiwaj, kuá' ayá' nikpiáj nité, iwán kuá' ono' tejté yej neyolmiktiaj.
⁵ Nēmagakej iwán nepresojuwikej. Ne-iknoçhijkej kuá' neseseñpolojkej. Poxsan nitekipanowaj, a veces senyówal ayá' nikochij iwán a veces ayá' nitakuaj. ⁶ Malej iga nipanowaj ipan nochi inín, niye'nemij. Nikixmatij itájtōl Dios iwán nikijyowiáj nochi yej neyolmiktiaj. Nite-ijikñimej, iga ipan nejemej ono' iyEspíritoj Dios wān nikmela'çhokiliáj nokta tokñimej. ⁷ Dios nepalewiáj iga nikpowaj ye'noticiaj. Kuá' nimotenkitzkiáj wān agaj, iga nikmanawiáj ye'noticiaj, nikijtowaj yej mela'ciertoj. ⁸ Ono' kan neye'itaj, kanaj nepopowaj, kanaj ye'tajtōlo iga nejemej, kanaj ayá' ye'tajtōlo iga nejemej, kanaj ne-ijliáj iga nitakajkawawaj, malej iga nejemej nikijtowaj petz yej cierto. ⁹ Malej ne-ixmatij, e' ne-itaj ken ayá' ne-ixmatij. Kanaj nemiktijnekij, e' malej ijkón, nonókejo'. Ne-iknoçhiwaj, e' ayá' nemela'miktiaja. ¹⁰ Nésiki' nimoknoçmatij, e' nochipa niyolpaktokoj. Malej animotapialiáj, e' mia'ya ye'onokej iyixtaj toTēko iga nejemej nikpowilijkej de Cristo. Nésiki' ayá' nikpiáj nité, siēmpa nikpiáj nochi.

¹¹ Nokñiwān yej anchantitokoj Corinto, nimitznojma-ijlijkej yej cierto; nochi yej nikpiayaj ipan noalmajmej, ankimátija. ¹² Nejemej ayá' nikajtewaj iga nimitzchokiliáj, e' neñi amejemen ayá' ijkonsan no iga anneçhokiliáj. ¹³ Nimitzteki'tajtaniliáj ken tikita nej amotaj, iga xineçhokilikān kensan nejemen nimitzchokiliáj.

Tejemen ken kuá' itiopan Dios

¹⁴ Amo ximosetilikān iwán yej ayá' kicreðojtokej Cristo. ¿Ix wel sen-onos se yej kichīwa yej yeçti wān se yej kichijto' yej ayçti? ¿o ix wel sen-onos tawilyo' wān takomitilyo'? ¹⁵ ¿Ix Cristo wel moye'ita wān Tzitzimi'? Niga yej kicreðojto' Dios awel kipiá sesan iyalmaj wān yej ayá' kicreðojto' Dios. ¹⁶ Iwán kan itiopan Dios awel no ono idolojmej, porque tejemen ken kuá' itiopan Dios yej isato' iwán yéj kijtoj:

Nia nichantitoti iwán yejemen wān nia ninemiti iwán yejemen;
 nej nimochiwas iDios
 iwán yejemen yawi mochiwatij notatki.

¹⁷ Inón iga ijkīn kijtowa toTēko:
 Xikisakan kan amonokej itzalan yejemej, ximoyokatikan;
 amo xikchijchimikan yej ayçti.
 Iwán nej nia nimitzomemawitij.

¹⁸ Iwán nej nimochiwas amotaj,
 iwán amejemen anmochiwaskej nopilowan.
 Kijtowa toTēko yej nochi wel kichīwa.

7

¹ Nokñiwān, inín yej Dios kijtowa iga kichīwa iga tejemej. Inón iga matikajtewakan yej ayçti ken yej welpa temopa iga tikchīwaj iwán tikejlamikij. Matikchīwakan iga máj matiye'nemikan ken kineki Dios iga tikmajmawiliáj.

Pablo kiye'ita ken kichijkej yej chantitokoj Corinto

² ¡Nejemej nimitztajtaniliáj iga achi xineejlantokān! Ayagaj nemi nikchīwiliáj yej ayçti, niga nikchīwaltiáj yej ayçti, niga ayagaj nemi nikajkawawaj. ³ Inín nikijtowa ayéj iga nemi nimitzijliáj iga ankichijtokej yej ayçti; ken nimitzijlijeja iga nejemej nimitzchokiliáj, malej iga matisen-onokān o matisenmikikan. ⁴ Poxsan nimoconfiarowa ipan amejemen iwán niyolpaki iga amejemen. Poxsan nipaki malej ne-iknoçhiwaj.

⁵ Desde que nasikej estado de Macedonia, ayá' nemi nimosewiáj. Majwa' niksufrirowaj iga nóyansan nikasikej yej ne-ijiyaj iwán nimajmawikej. ⁶ E' Dios yej kiyolchikawa yej mosemakasnekij, neyolchikajkej kuá' asi' Tito. ⁷ Iwán ayejsan iga asi', sino que iga nikmati' iga amejemen poxsan ankiyolchikajkej. Tito ne-ijlijkej iga amejemen poxsan ankinekij xine-itakan, iwán ne-ijlijkej iga anmoknomatij iwán anneyokoyaj, iwán iga inón nikagui', poxsan niyolpagui'.

⁸ Malej iga inón ama' yej nimitzijkuilowilijkej mitziknomatiltijkej, e' inán ayá' nimoyolmiktia' iga nikchij. Achto kena neyolmiktij iga nikita' iga inón yej nimitzijkuilowilijkej poxsan mitziknomatiltijkej, e' pánojsan. ⁹ Inán niyolpaki, ayéj iga anmoknomatikej, sino que iga kuá' anmoknomatikej, kichij iga anmoyolpatakej iga ankejlamikikej ken Dios kineki. Amejemen anmoknomatikej ijkón ken iga kiye'ita Dios. Iwán nejemen ayá' nimitzchwilijkej nité yej ayekti iga ijkón nimitzijkuilowilijkej. ¹⁰ Kuá' se moknmati iwán kichíwa ken Dios kiye'ita, inón kichíwa iga moyolpata iwán ijkón wel mosalvarowa, iwán inón ayá' teyolmiktia'. E' yej moknmati iga tejté yej ono' ipan inín tajli; inón sí, temiktia'. ¹¹ Yektia' iga amejemen anmoknomatikej ken iga Dios kiye'ita, iwán xikitakan inán este kan an-asikej! Inán ankiyolmákaja iga ankichíwaj yej nimitztekimakakej, iwán annetajtowilijkej. Nō ankuesiwikej iga yej mochij yej pox ayekti, wān anmajmawikej. Ankinekij magui' xine-itákanya, wān ankiknochijkej yej kichij yej ayekti. Ijkín ankinextijkej iga amejemen até nemi ankichíwaj yej ayekti. ¹² Inón iga kuá' nimitzijkuilowilijkej inón ama', aya'san nikejlantoya ipan yej kichij yej ayekti, niga ipan yej kichíwilijkej yej ayekti, sino que iga manesi iyixtaj Dios iga anneyokoyaj nejemej. ¹³ Iga inón poxsan anneyolchikajkej nejemej.

E' ayejsan iga anneyolchikajkej, nō nipaki iga Tito yolpacto' iga amejemen ankipalēwijkej iga amo mamoyolmiktijto. ¹⁴ Nej nikijlij kay Tito iga nikye'ita ken ankichíwaj, iwán Tito ijkón nokta kita' iga ankichijtokej. Kensan nochi yej nejemej nimitzijlijkej mela'ciertoj, ijkónsan nō Tito kita' iga nochi yej nikijlij de amejemen, nō mela'ciertoj. ¹⁵ Iwán yéj máj mitzchokiliáj kuá' kejlami iga amejemen amonochin ankichijkej yej mitztajtaniliayaj, iwán kejlami ken iga ankiye'itakej, iwán anki-omemawijkej. ¹⁶ Niyolpaki iga nochipa wel nimoconfiarowa ipan amejemen.

8

Monechkowa tom̄in iga yej amotapialiaj

¹ Inán nokniwān, niknekij manimitzpowilikan ken iga toknimej yej kicredowaj Dios, yej onokej estado de Macedonia kinextilijkej sekin kén iga Dios te-iknelia'. ² Malej iga yejemen pox onoya yej kiyolmiktijkej, e' yejemen poxsan paktokkej; iwán malej iga amotapialiaj, e' kimakaj komati tom̄in iga iyofrendajmej, ken tikita yej motapialiaj. ³ Iwán nej ompa nonoya iwán nikita' iga kimakakej iyofrendajmej iga inochi iyalmajmej este kan máj welitij kimakakej, este inejnewiyoy. ⁴ Nejeteki'ijlijkej igaki' achi manikuigakan tom̄in yej monechkoj iga kinekij nō makipalēwikan tokniwān yej onokej Jerusalén.* ⁵ Iwán kichijkej este póxsanya de lo que nejemen ayá' nikmatitoyaj. Achto kijtojkej iga kichíwaskej ken kineki toTēko iwán nō kijtojkej iga kichíwaskej ken nejemej niknekij. Ijkón kichijkej ken iga Dios kiye'ita. ⁶ Kuá' nikitakej inín yej kichijkej toknimej de Macedonia, nikijlijkej Tito iga manimitztajtanilikan sej iga

* 8:4 8:4 Ro 15:26

xiktamikan iga ankinechkowaj ofrenda yej yéj pe' kinechkoj wan amejemen. ⁷ Amejemen nochi wel ankichiwaj: poxsan anmoconfiarowaj ipan Dios, anye'tajtowaj, anmachtitokej, iwán ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknimej wan annehokiliáj nejemej; ijkonsan no xikyolmakakan iga xikmakakan ofrenda.

⁸ Inín nimitzijliáj ayéj iga nimitztekimakaj; sino que iga xikitakan ken iga sekin toknimej ofrendarowaj iwán iga manesi iga amejemen melá' iga ante-ijiknimej. ⁹ Porque amejemen ankimátija iga toTeko Jesucristo ye'onoya ipan cielo iwán kuá' wálaw pan tajli, mochi ken yej amotapialia iga mitzchokiliáj, iwán iga yéj amotapialij, mochi iga amejemen xiye'onokan ipan cielo.

¹⁰ Inín nimitzijliáj iga amejemen ximoye'chiwakan. Yasexiwi' amejemen achto yej an-ofrendarokej, iwán ankichijkej iga inochi amoalmaj. ¹¹ Ijkón ken ankiyolmakakej kuá' ampejkej iga ankinechkowaj tomín, ijkón xiktamikan inán. Xikmakakan ke'san iga anwelitij. ¹² Porque siga agaj kiyolmakato' iga ofrendaroneki, Dios kikui inón ofrenda yej kimaka ke' iga se kipiá. Dios ayá' kitajtanilia se yej ayá' kipiá.

¹³ Ayéj an iga agaj ankipalewiskej iga tomín, amejemen ay'ya anyawij ankipiatij nité. ¹⁴ Nikijtowa inán amejemen ankipiáj iwán wel ankimakaj achi yejemen; anka kaman se' vej wel amejemen sej ayá' ankipiaskej iwán yejemen sej wel mitzpalewiáj, iwán siga katka ijkón ankichiwaskej, ajachonsan ankipiaskej. ¹⁵ Iga ijkín kijtowa kan ijkulijto' itájtól Dios: "Yej kipejpen máj komati, nochi kitamij; yej alintzin kipejpen, kimá' iga kikuajkej."†

Pablo kijtowa iga makiye'itakan Tito

¹⁶ Nikmaka gracias Dios iga Tito no mitzyokoyayaj kensan no nej nimitzyokoyaj. ¹⁷ Tito kiyolmakatoya iga mamitzpaxalowilikan, inón iga motemá' kuá' niktajtanilij iga mayawi, wan inán yawi mitzpaxalowilitij.

¹⁸ Nimitztitanilia se toknin wan Tito. Inín toknin kiye'itaj inochi yej kicredowaj Cristo iga yéj tekipanowa iga kipowa itájtól Dios yej tasalwarowa. ¹⁹ Iwán tokniwan yej kicredowaj Cristo kitapejpenkej inín toknin iga iwán manisenyakan Jerusalén iga manikuigakan tomín yej kimakakej tokniwan. Inón tomín niawij nikawilitij tokniwan yej onokej Jerusalén. Iga ijkón nikchiwaskej moweyimatiltia toTeko iwán yawi nesiti iga tejemej tikyolmakaj iga titapalewiáj iga tomín. ²⁰ Iga ayá' niknekij agaj manepopowakan iga kén nemi nikchiwaj wan inín komati tomín yej ankinechkokej. ²¹ Niknekij manikchiwakan yej yékti, ayejsan iyixtaj Dios, sino que no iyixtaj nochi.

²² No iwán yejemej nimitztitanilia se' toknin yej nikixmatij iga ye'nemi iyixtaj Dios iwán poxsan kiyolmaka iga tapalewiá. Inán máj kineki mamitzpalewikan iga poxsan moconfiarowa ipan amejemen. ²³ Siga agaj tatajtani iga Tito, xikijlikan iga iwán nisenemi iwán nisentekipanowaj iga manimitzpalewikan amejemen. Siga tatajtani iga inomej omen tokniwan, xikijlikan iga kititankej tokniwan yej kicredowaj Cristo iwán inomej no kiweyimatiltia Cristo. ²⁴ Inón iga xiknextilikan iga ankichokiliáj tokniwan yej yawij asitij, iga manesi te iga nipakij iga amejemen iwán te iga nikijtowaj iga poxsan ante-ijiknimej.

† 8:15 8:15 Ex 16:18

9

Pablo tajkuilowa sej iga monechkowa tom̄in iga yej amotapialiáj

¹ Iga ankimakaskej tom̄in tokn̄imej yej kicredojskekej Cristo, ayo' kajasi manimitzjkuilowilik̄an ² iga nikm̄atiya iga amejemen poxsan ankiyolmakaj iga ankipalewiáj tokn̄imej. Nikíjl̄ija tokn̄iwan yej chantitokej estado de Macedonia iga amejemen yej amonokej estado de Acaya yasexiwi'ya ankiyolmakatokej iga ankit̄itanij tom̄in, yejemen n̄o majan-imaŕojkej iga kikakij ken ankichiwaj. ³ E' malej ijk̄on nimitzt̄itaniliáj Tito wan ome tokn̄imej iga makitak̄an ix ankinechk̄ojkeja tom̄in. Ijk̄on nes̄is iga ompay ken nitajtojkej de amejemen iga poxsan ante-ijikn̄imej. ⁴ Xikejlamikik̄an iga k̄en katka nep̄inajtiayaj, iw̄an amejemen máj amp̄inawayaj siga sekin tokn̄imej de Macedonia mayak̄an nowan iw̄an manimitzasitij aya ankinechkowaj tom̄in. ⁵ In̄on iga nikye'itakej iga mayak̄an yejemen achto que nej. Ijk̄on yejemen wel mitzpalewiáj iga xiknechkok̄an tom̄in. Iw̄an iga ijk̄in ankichiwaskej yawi nes̄iti iga ankimakakej iga inochi amoalmajmej, ayá' ankitejteki'makakej.

⁶ Xikejlamikik̄an in̄in: Yej kitoka al̄in táyol, al̄in kipixka; yej kitoka komati, komati kipixka. ⁷ Sejsé makimaka ke' iga ipan iyalmaj kimachiliá kimakasneki. Amo makimaka siga ayá' kimakasneki, niga makiteki-makákampa. Dios kineki yej pákto'pa kuá' kimaka iyofrendaj. ⁸ Dios wel mitzmakokawíáj nochi yej yekti iga xikpiak̄an nochipa yej ankinekij, este kaw̄i-o' máj iga wel agaj xikpalewik̄an. ⁹ Kijtowa k̄an ijk̄uiljto', k̄an tajtowa iga yej tapalewiá iga tom̄in:

Kimá' komati yej amotapialiáj;

Iw̄an nochipa kichijtos yej yekti.*

¹⁰ Dios temaka semilla yej motoka iw̄an n̄o temaka nochi yej tikuj. Yéj kichiwaj iga piwis yej ankipiáj iga wel xikmakak̄an yej amotapialiáj.

¹¹ Amejemen anmotapialiskej iga wel nochipa xitapalewik̄an. Iw̄an kichiwaj iga tokn̄iwan makimakak̄an gracias Dios kuá' nikentregarowa in̄on tom̄in yej an̄et̄itaniliáj nejemej. ¹² Iga nikuiguiliáj in̄in tom̄in tokn̄iwan, ayéj petz kipalewiskej iga kipiask̄ej yej kipolowaj, sino que kichiwaj iga yejemej máj makimakak̄an gracias Dios. ¹³ Iw̄an yejemej kiweyimat̄ilt̄iskej Dios, puej iga ankipalewiáj ankinextiliáj iga ankichiwaj ken kijtowa itájt̄ol Cristo. N̄o yejemej yawij kiweyimat̄ilt̄itij Dios iga komati ankimakakej yejemej wan iga yej ankimakakej sekin. ¹⁴ N̄o yawij páktotij iga kitenewiskej Dios iga amejemen iga poxsan mitzchokiliáj iw̄an iga Dios poxsan mitzikneliáj. ¹⁵ ¡Matikmakak̄an gracias Dios iga yej temá'. Poxsan yekti este ateyi tájt̄ol iga tikijkuilowaj!

10

Dios kimá' Pablo itekipánol

¹ Nej niPablo nimitztajtaniliáj iga xinekakik̄an. Nimitztajtaniliáj ipan itok̄a' Cristo yej ayá' moweyimati iw̄an t̄echokiliá. Malej sekin kijtowaj iga nej pox nimajmawi iga ayá' nimixewiá iga nimitzajajwaj kuá' nono' wan amejemen, e' ki' nimitzjkuilowiliáj tájt̄ol yej taajajwatiapa kuá' wejka nono'. ² Nikmati iga ono' yej nepopowaj iga nikch̄iwajki' kensan kichiwaj yej ak̄ixmatij Dios. Kuá' nasis anka nikajajwaskej in̄omej, e' amo xikch̄iwak̄an ijk̄on iga n̄o manimitzajajwak̄an. ³ Melá' iga nichantitokej ipan in̄in tajli, e' ayá' nikch̄iwaj ken kichiwaj yej ayá' k̄ixmatij Dios. ⁴ Ayá'

* 9:9 9:9 Sal 112:9

nimomanawiáj iga tejté yej ono' ipan inín tajli, sino que Dios nemakaj yej iga wel nikxixitínaj nochi yej ajayékti, ijkón niktaniliáj yej kijiya itájtól Dios, iwán ijkón tamis iga nepopowaj nejemej. ⁵ Niktenkuepiliáj yej moweyimatij iga makipolokan. Iwán niktaniliáj nochi yej akinekij iga toknimej makixmatikan Dios. Yej ayompa kejlamikij, nikyolyamanaj iga makicredokan Cristo. ⁶ Kua' niktaskej iga amejemen ankichiwaja nochi ken kijtowa Cristo, niawij nicastigarotij nochi yej ayá' tacredowaj.

⁷ Amejemen ankicredowaj yejsan wel ankitaj. Si agaj momela'confiarowa iga kitoka Cristo, makimati no iga nejemej no niktokaj Cristo kensan yéj. ⁸ Anka achi nipanowa kua' nipoxtajtowa iga toTéko nemá' iga manimandaro ipan amejemej. E', inón nemá' iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan ipan Yéj, ayéj iga manimitzpojpolokan. ⁹ Anikneki xikijtokan iga nimitzmajmajtijnekij kua' nimitzijkuilowiliáj. ¹⁰ Sekin kijtowaj iga ipan notajkuilolmej nitaajáwajpa, e' kua' nono' amo-ixtaj nésiki' awel nitaajajwa wan ken iga nitajtowa, ayá'ki' ken yej tajtolmati. ¹¹ Inín makimatitokan inomej toknimej iga kua' niaj nimitzitatij, ijkonsan iga niyoltakuakti' kensan nesi ipan notajkuilolmej yej nimitztitaniliáj este wejka kan nono'.

¹² Nejemej nikeman ayá' nimomachiliskej ken inomej yej moweyimatiltiáj imatikamej. Ayá' ye'tajlamikij iga moweyimatij iseltímejsan, wan mocomparadowaj wan yejémensan. ¹³ Nejemej ayá' nimokichmatij iga yej ayá' nikchijkej. Siga ipan tejté niawij niyolpakitij, niyolpakiskej ipan tekipánol yej Dios nemakakej iga manikchiwakan. Iwán iga inón tekipánol Dios kichij iga manasikan altepe', Corinto te kan amonokej. ¹⁴ Ayá' niawij nimokichmatitij poxsan, sino que ke'san iga nikchijkej. Siga ayéj katka nejemej achto nimitzpaxalowilijkej, awel manimokichmatikan, e' nejemej yej achto nimitzpowilijkej ye'noticiaj de Cristo. ¹⁵ Ayá' no nia nimoweyimatitij iga tekipánol yej sekin kichijkej, majwa' niknekij máj manitekipanokan wan amejemen, según ken iga nemi anmoconfiarojtiawij ipan Dios. Inón yej niknekij manikchiwakan. ¹⁶ No niknekij manikpowakan ye'noticiaj iyikampa Corinto kan aya agaj i' yawi. Ijkón ayagaj wel ne-ijliskej iga nimokichmatitinemij iga se' itekipánol.

¹⁷ Siga agaj kineki mamoweyimati, mamoweyimati iga yej kichij toTéko. ¹⁸ Yej imatika moweyimati akajasi iga mamoye'ita, e' yej toTéko kiye'ita, inón kajasi iga makiweyimatiltikan.

11

Pablo kijtowa iga ono' yej ayéj mela'apostolejmej

¹ Maséj achi xine-ijyowikan, malej anka nesi iga nixetokti'. Ijkonya xine-ijyowijtokan. ² Dios kichij iga manimitzyokoyakan amejemen. Nikneki iga amejemen nochipa xitokakan Cristo; amejemen ken tikita se yej takótzino' yej yawi monamiktiti, yej aya yawi wan se', wan nej ken yej nia nimitznamiktiti wan sesan yej itoka' Cristo. ³ Iwán nimajmawi iga inón kowawéj yej kikajkayaj Eva, wel no mitzkajkayawaj, iwán ay'ya anye'tajlamikiskej iwán ankikajtewaskej iga anmomela'confiarowaj ipan Cristo. ⁴ Amejemen ankitajtolkuij nochi yej asij wan mitztatapowiáj de se' Jesús, ayéj yej nejemej nimitzpowilijkej. Iwán ankikuij se'pa espíritu ayéj iyEspíritoj Dios yej achto ankipiakej, iwán ankiye'kakij se' tájtól, ayéj inón ye'noticiaj yej ankicredojkej achto. ⁵ E' nej, ni alín ayá' nimoalimpamati kua' antajtowaj de inomej apostolejmej yej poxsan moweyimatij. ⁶ Malej

ayá' pox wel nitajtowa ken yejemej, e' nikmati máj que yejemej. Inón amejemen mia' vej nimitznextilijkej.

⁷ Kuá' nimitzpawilijkej ye'noticiaj de Dios iwán ayá' nimitztajtani-
ijkej tomín, ¿ix an nikchij yej ayékti iga nimoalimpamati', iga achi
nitepaltekipanoj iga manitakua, iga ijkón wel nimitzpalawijkej? ⁸ Nikuñij
itomimej se' toknimej yej kitokaj Cristo; ne-ixtawakej iwán iga inón
nimitzpalawijkej. ⁹ Kuá' nonoya wan amejemej wan niknekiá tejté, ayí'
nimitztajtaniijkej iga xinepalawikan. Tokniwan yej walkej estado de
Macedonia newajliguilijkej yej nepolowaya. Nikchij iga amo manimitzkue-
jkuesokan amejemen iwán ijkón nia nikchijtoti. ¹⁰ Nej nicredowa itájtól
Cristo wan yej nikijtowa mela'ciertoj. Ijkón nikijtowa iga ayí' nikuñij
itomimej yej chantitokej estado de Acaya. ¹¹ ¿Té iga ijkón nikijtowa? ¿Ix
iga ayá' nimitzchokiliáj? Dios kimati iga kena nimitzchokiliáj.

¹² Nia nikchijtoti ken nemi nikchiwa iga amo wel mamoweyimatikan
inomej yej ayompa tamachtiáj, ijkón yej moweyimatisnekij, makichiwan
no ken nejemej. ¹³ Iga inimejwa' ayéj mela'apostolejmej, yejemejwa'
tekipanowanimej yej takajkawawaj, mopajpantiáj iga iyapostolejmej Cristo.
¹⁴ Inón momátiya iga ijkón, iga Tzitzimi' wel mochiwa iga manesi
kenya nokta se iyángel* Dios. ¹⁵ Ijkonsan no yej kipalawíáj Tzitzimi',
mopajpantiáj ken yej kichiwaj yej yékti. E' keman kinkochiwaskej iga
kichijkej yej ayékti.

Pablo kinkochiwaj iga iyapóstol toTeko

¹⁶ Sej nimitzijliáj iga amo agaj mane-ijli iga ayá' niye'tajlamiki; iwán
siga ayá' niye'tajlamiki, amejemen ijkón xineomemawikan, iga ijkón
achi manikpowa yej nikchij. ¹⁷ Nia achi nimitzijlijij tejté, e' inin ayéj
toTeko ne-ijlij iga manikijto. Nikmati iga ayá' ye'nesi siga nomatikasan
niye'tajtowa iga nej. ¹⁸ E' ono' mia' yej imatikámejsan ye'tajtowaj
iga yejemej, ¿in nej, te iga awel no ijkón nikchiwa? ¹⁹ Amejemen
poxsan ankuayamanikej, e' anki-omemawíáj yej ayompa tamachtiáj.
²⁰ Este ankiyowíáj yej mitztekimakaj ken an-esclavojmej,† mitzkuiliáj yej
amotatkimej, mitzkajkawawaj, mitzpinajtiáj o este ken mitzxyagatatzinaj
iga mitzijixko-ijliáj. ²¹ Nipinawa iga nikijtowa, e' nejemej ayá' nimixewijkej
iga ijkón manimitzchijwilikan.

E' siga sekin mixewíáj iga moweyimatij, nej no nia nikchiwati, malej
inonwa' xeto'nemilis. ²² ¿In yejemej ix hebreos? Nej no. ¿Ix israelitajmej?
Nej no. ¿Ix yejemej ipilówampa Abraham? Nej no. ²³ ¿Ix tekipanowaj
iga Cristo? Nej máj nitekipanoj que yejemej, malej nemi nitajtowa ken
nixeto'. Nemapakej iga látigo‡ máj que yejemej, nepresojwijkej mia'
vej, iwán nej mia' vej este nemiktijnekiáj. ²⁴ Cinco vej, judiyojmej yej
mandarowaj nemapakej treinta y nueve azotes iga látigo. ²⁵ Eyi vej
nemapakej iga kuawi' iwán se vej netewijkej. Eyi vej awetzi' weyi ákal kan
nemi niaya, iwán alín poliwiá iga ni-amikiá, nipanoj se yówal wan se día
ni-aajkitinemiá ipan tajkolámar. ²⁶ Nej poxsan nijnijiga niajka, kanaj este
ken ni-amikisnekiaya, kanaj este netachtekiynekiaya, no este nemiktijnekiáj
tokniwan yej judiyojmej iwán no yej ayéj. No nemiktijnekiáj ipan
weyi-altepe', ipan ojti iwán ipan lámar. No nemiktijnekiáj yej mopaj-
pantiáj iga kitokaj toTeko. ²⁷ Poxsan nitekipanoj iwán nisiawi'. Mia'

* **11:14** 11:14 Xikita glosario "Ángel". † **11:20** 11:20 Xikita glosario "Esclavo". ‡ **11:23** 11:23
Látigo ken tikita chilillo yej chijto' iga kuetax.

yówal anikochi', nimayana' wan ni-atanegui', nisese'migui' iga ayá' máj nitzotzolyoj.

²⁸ Ayejsan iga ipan inón nipanoj, no nochipa neyolmiktía iga anka ayá' ye'onokej nochi tokniwan yej kitokaj Cristo. ²⁹ Kuá' agaj ayá' tajpalej, nikmachiliá ken kuá' nej no anitajpalej. Iwán nipinawa wan nikuesiwi kuá' agaj kichiwaltía se' iga makichiwa yej ayekti. ³⁰ Iwán siga achi nimokichmatis, nia nimokichmatiti iga nimomachiliá iga nej awel nochi nikchiwa. ³¹ Dios yej iTaj toTeko Jesucristo yej kajasi iga mamoweyimatilti, kimati iga nej ayá' nemi nitakajkayawa. ³² Ipan altepe' Damasco onoya gobernador yej kitalij el rey yej itoka' Aretas. Kuá' ompa nonoya, inón gobernador kitalij yej matakuidaro ipan ipuertajyomej imorojyo weyi-altepe' iga manepresojuwan. ³³ E', sekin netemowijkej ipan panchikiwej, nekixtijkej ipan inventanajyo imorojyo weyi-altepe' iwán ijkón wel nicholaj, iga ken kuá' nonoyay ipan ima' gobernador.

12

Dios kinextiliá Pablo yej ayagaj kimati

¹ Até motaniliá yej igánajsan ye'tajtowa iga yéj, e' nej ijkón nia nikchiwati. Inán nia nimitzpowilitij visiomej yej nikita', iwán yej toTeko Jesucristo nematiltij. ² Nikixmati se' taga' yej kitoka Cristo,* yej kiwigaya catorce años iga kiwigakej ipan tercer cielo kan pox ajko. Anikmati siga yajki wan icuerpoj o ipansan iyespíritoj; Dios kimati. ³ E' nikmati iga inón taga' yajki (anikmati siga wan icuerpoj o ipansan iyespíritoj, Dios kimati), ⁴ iwán kiwigakej kan pox tayekan, iwán ompa kika' tajtolmej yej iyanto', inomej tajtolmej nisé taga' amo makijto. ⁵ Nej wel katka nimokichmatis iga nejwa' in inón taga', e' awel noganaj nimokichmati, san nikijtowa iga nej ken se' námol taga' yej ayá' wel nochi kichiwa. ⁶ Malej siga niknekiá manimokichmati, inón ayéj xeto'nemilis iga nemi nikijtowa yej cierto. E' ay'ya máj niye'tajtoj de nej, iga amo agaj makijto máj de lo que kitaj iga nikchiwa wan kikakij iga nikijtowa.

⁷ Inomej visiomej yej Dios nenextilij este poxsay sej iga nimadmiradoj. Iwán iga amo manimoweyimati, inán nikualo, ken tikita itatitan Tzitzimi' nesolowa iga witzti iga ne-iknochiwa. ⁸ Eyi vej niktajtanilij Dios iga makichiwa iga mapachiwi kan nikualoto', ⁹ e' ne-ijlij: "Iga nimitzikenliá, ayá' mitzpolowa nité; kuá' ay'ya titajpalej, nopoder monextiá ipan tej." Inón iga nimokichmati kuá' ayá' nitajpalej, ijkón ipoder Cristo monextiá ipan nej. ¹⁰ Niyolpaki kuá' nikuëkuetanto', kuá' kuajkuantas ne-ijliáj yej ajayekti, kuá' kuajkuantas nepolowa, kuá' nemiktijnekij, kuá' ono' yej neyolmiktía; nochi inín niksufrirowa iga niktoka Cristo. Niyolpaki kuá' nikuëkuetanto' iga nikmachiliá iga máj nitajpalej.

Pablo moyolmiktía iga yej kitokaj Cristo yej ichamej Corinto

¹¹ Nimochij ken yej xetokti' iga nimokichmati, e' amejemen ken kuá' annetekimakakej iga ijkón manikchiwa. Amejemenwa' katka in xiye'tajtokan iga nej, iga nej achonsan nivalerowa ken inomej apostolejmej yej moweyimatij; malej nejki' ayéj te' noteki. ¹² Kuá' nonoya amowan, nimitznextilijkej iga nej nimela'apóstol iga ankitakej yej nikchij, milagrojmej wan nochi yej mochij iga ipoder Dios wan ayí' nimosemá' niga nikuesiwi'. ¹³ Yej nikchij iga sekin iglesias, no nikchij iga amejemen. Poliwiasan iga

* **12:2** 12:2-5 Kuá' Pablo kijtowa "se' taga' yej kitoka Cristo", nesi ken de yéjsan nemi tajtowa.

manimitztajtaniłikan iga achi xinepalewikan iga tomın. ¡Siga inon iga nimitzyolmiktijkej, achi xineperdonarokan!

¹⁴ Inan nóchiya nikpiá iga niaj nimitzpaxalowilitij, iga inın másisya eyi vej iga nia, iwán inán ayá' nō nimitztajtaniłiskej iga xinepalewikan iga tomın. Nej ayá' niktemowa yej amejemen ankipiáj, sino que amejemen nokta, iga tétajwa' in kinechkowa tomın iga ipilowan, ayéj tepilowan iga tétaj. ¹⁵ Iwán nipaki iga manigastaro yej nikpiá, iwán este nej nemi nitami iga amejemen xiye'onokan. ¿Ix iga máj nimitzchokiliáj, amejemen máj alın annechokiliáj?

¹⁶ Amejemen ankimatij iga ayá' nikneki ximoyolmiktikan iga xinemakakan tomın. Malej ono' sekin yej kijtowaj iga nikyokachij iga nimitzmawetziltijkej ipan trampa. ¹⁷ E' nej ayá' nimitzkajkayajkej kuá' nimitztitaniliijkej toknimej. ¹⁸ Tito niktajtaniłij iga mamitzpaxalowilitij wan se' toknın. ¿Ix mitzkajkayajkej Tito iga mamitzkixtilikan tomın? Amejemen ankimatij iga Tito wan nej sansé iga ninejnemij iwán iga nitajlamikij.

¹⁹ Anka amejemen ankijtowaj iga nejemej nemi nimotajtowiliáj anmo-ixtaj, ayéj ijkón, majwa' nemi nitajtowaj iyixtaj Dios ken yej itátkipa Cristo. Noknimej, nochi yej nikchijkej, nikchijkej iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan ipan Cristo. ²⁰ Nimoyolmiktia iga kuá' niaj nimitzitatij, anka ayá' nimitzasitij ken nej niknekiá, anka amejemen ayá' nō anne-itaskej ken amejemen ankinekij. Nimajmawi iga nimitzasitij anka anmokejkuesojtoskej, o anka anmo-ixitstoskej, ankuejkuesitoskej, anmoy-ojyokatijoskej, anmo-ijistakawijoskej, anmopopojtoskej, anmoweyimati-toskej wan ayá' tamelá amonoskej. ²¹ Nō nimoyolmiktia iga kuá' sej nimitzpaxalowilitij, anka noDios kichiwaw iga manipinawa iwán nichokas iga mia' de amejemej ayá'san ankikajtewaj yej ikyay ankichijtiwalkej yej ayekti, majsan anmotekej wan yej ayá' iwán annamiktitokej. Ankichiwaw iyixtaj tokniwan yej ayekti este ay' ampınawaj.

13

Pablo tanonotza

¹ Iga niaj sej nimitzitatij, masis eyi vejya iga nimitzpaxalowiliáj. Xikejlamikikan ken kijtowa itájtōl toTēko: Iga agaj mamotelwi, kineki ompa maono ome o eyi yej makijtokan iga kitakej yej ayompa mochij.

² Iga sej nimitzpaxalowilitoyaj nimitznōnotzkej iga ayá' nia nimitziknelitij amejemen wan sekin siga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaw yej ayekti. Malej wejka inán nono', sej nimitznōnotzaj ken kuá' nono' amotenoj.

³ Amejemen ankinekij xikitakan siga kuá' nej nitajtowa, melá' iga Cristo netajtolmaka. Cristo ayéj iga awel mitzchiwiliáj tejté iga mamitzcastigarokan, sino que ipan amejemen monextia iga kipiá poder. ⁴ Melá' iga kuá' kiclavarojkej Cristo ipan cruz, ayá' katka tajpalej, e' inán isato' iga ipoder Dios. Ijkonsan nō ken onoya Cristo, nejemej ayá' nitajpalejkej, e' iga nisetitokej wan Cristo, nisatoskej iga ipoder Dios iga manimitzpalewikan amejemen.

⁵ Amejemensan ximomachilikan siga anmoconfiarojtokej ipan toTēko. ¿Ix ayá' ankimatij iga ipan amejemen ono' Jesucristo? Siga ayá' anmomela'confiarojtokej ipan Cristo, ijkón sí anmopojpolójkeja. ⁶ Nejemej nikijtowaj iga ankimela'matij iga nejemej ayá' nemi nimomapolowaj.

⁷ Iwán niktajtaniłiáj Dios iga amejemen iga amo xikchiwakan nité yej

ayekti. Ayéj iga nejemej manimonextikan iga niye'nemij, sino que iga amejemen xikchiwakan yej yekti, malej iga manesi iga nejemej aniwelitiakej. ⁸ Nejemej awel nikchiwaj tejté yej kitzakuiliá iga mamokaki itájtól toTéko, welsan nikchiwaj tejté iga mapíwi itájtól toTéko yej mela'ciertoj. ⁹ Inón iga, si amejemen máj antajpalejkej, nejemej nipakij iga ayá' nitajpalejkej. Iwán ni-oradowaj iga máj xiye'nemikan ipan iyojwi Cristo. ¹⁰ Nimitzijkuilowiliáj inín ama' kuá' aya nia nimitzitatij iga weljo' ximoyolpatakan, ijkón kuá' nasis ayá' nimitzajajwaskej. Dios nemá' iga manimandaro iga manimitzpalewikán ayéj iga manimitzpolokán.

Pablo monawatiá

¹¹ Inonsan nimitzijliáj nokniwan iga nimonawatiá iwán amejemen. Nimitztajtaniliáj iga xipaktokán, xikchiwakan iga máj xiye'nemikan, sesan amoalmajmej wan sekin, iwán xonokán tamelá, iwán Dios yej tepoxchokiliá onos wan amejemen. ¹² Ximopipitzokán iga ximosaludarokán ken Dios kiyé'ita. ¹³ Nochi tokniwan yej kitokaj Cristo mitzejlamikij.

¹⁴ ToTéko Jesucristo mamitziknelikan, Dios mamitzchokilikan iwán iyEspíritos maono wan amejemen. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuiloj iga yej kitokaj Jesucristo yej chantitoyaj Galacia Gálatas

Pablo tasaludarowa

¹ Nej, niPablo, yej itatitan Jesucristo. Netapejpen Jesucristo iwán Dios yej toTaj yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya. Ayá' netapejpen niga netitan taga' iga inín tekípánol. ² Nej iwán nochi tokniwan yej kitokaj Jesucristo yej nij iwán nonokej, nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen yej ankitokaj Jesucristo yej amonokej ipan estado de Galacia. ³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti iga xonokan tamelá. ⁴ Jesucristo kichij ken kine' Dios yej toTaj wan motemá' iga mi' iga totechko, iga matemawani iga ay'ya matikchiwakan yej ayekti ken kitekichiwaj yej onokej inán ipan inín tajli. ⁵ ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

Ateyi se' ye'noticiaj yej tamanawiá

⁶ Anikojasi te iga amejemen nimaninsan ankikajtėjeja Dios yej mitznótzkej iga Cristo mitzikneliáj, iwán nemi ankitokaj sé'paya tamachtilis yejki' tamanawiá. ⁷ Ayéj iga ono' se' ye'noticiaj yej tamanawiá. Nimitzijliáj inín iga ono' sekin yej mitzkuejkuesowaj iwán kipatasnekij ye'noticiaj de Cristo yej tamanawiá. ⁸ E' siga agaj mitzpowiliáj sé'paya ye'noticiaj ayéj ken yej nimitzpowilijkej, inón Dios makiknochiwa nochipa, até kichij siga manimitzpowilikan nejemén o se ángel* yej wi' ipan cielo. ⁹ Ken nikíjtoja sej, inán sej nikijtowa: A'san nesi mitzpowiliáj sé'paya ye'noticiaj, ayéj ken nimitzpowilijkej, inón Dios kiknochiwas kan tawewelkato'.

¹⁰ Kuá' nikijtowa inín, ¿ix iga maneyé'itakan o iga maneyé'ita Dios? Ayá' nikneki maneyé'itakan. Siga niknéki-o' maneyé'ita la gente, nej ayo' katka nikchiwaya ken netekimaka Cristo.

Cristo kitapejpen Pablo iga itatitan

¹¹ Xikmatikan nokniwan iga ye'noticiaj yej tamanawiá yej nikpowa, ayéj tájtól yej kejlánkejpa tajtaga'; ¹² iga nej ayá' nemachtij se taga', niga agaj nenextilij, majwa' Jesucristo imatika nenextilij.

¹³ Amejemen ankimatija ken iga ninemiá kuá' nikchiwaya ken tanextiliáj judiyojmej. Amejemen ankimatij ken iga poxsan nikuejkuesitinemiá kuá' niktemowaya yej kitokaj Dios iga manikpolokan. ¹⁴ Wan nej máj nikchij nochi ken tanextiliáj judiyojmej que sekin yej íkuá'san nimoskaltijkej. Nej nokta yej máj nikchijtoya ken tamachtiayaj no-ikyapatajwewetkej. ¹⁵ E' Dios netapejpen este kuá' netalaxwítogo' noye' iwán nenótza' iga nepoxiknelij. Iwán kuá' yéj ijkón kine', ¹⁶ nej nenextilij iPiltzin iga manikpowa itájtól yej tamanawiá, manikpowili yej ayéj judiyojmej. Wan kuá' inín mochij, ayá' niájkiya niktajtanito agaj, ¹⁷ niga niajki Jerusalén iga manikitatij yej achto Cristo kititan kuá' aya nenótza. Majwa' niajki ipan ital Arabia, iwán niajki sej altepe' Damasco.

¹⁸ Ayá' niajki Jerusalén este que panoj eyi año; iwán ompa nikixmati' Pedro, iwán quince días nisen-onoyaj iwán. ¹⁹ E' ayá' nikita' sekin iyapostolejmej† Jesús, petz Jacobo yej iyiknin toTeko Jesús. ²⁰ Inín yej

* **1:8** 1:8 Xikita glosario "Ángel". † **1:19** 1:19 Xikita glosario "Apóstol".

nemi nimitzjkuilowiliáj, nimitznojma-ijliáj iyixtaj Dios iga ayá' nemi nimitzkajkawawaj.

²¹ Máj máj niajki ipan ítal estado de Siria iwán estado de Cilicia. ²² Iwán tokniwan yej kitokaj Cristo yej onokej ipan ítal Judea aya ne-ixmatiáj, ²³ san kikakiáj iga kijtowaj: “Yej ikya tetemowaya iga te-iknochiwa, inán kipojtinemi ye'noticiaj yej ikya kinekiá mapoliwi.” ²⁴ Iwán kiweyimatiáiyaj Dios iga neyolpata'.

2

Sekin itatitanimej Cristo komemawíaj Pablo

¹ Kuá' panoj catorce año, sej niajki Jerusalén iwán Bernabé iwán nikuiga' nō Tito. ² Niajki iga Dios nenextilij iga manía ompiga. Ompa Jerusalén, nimonechkojkej wan sekin yej momati iga kimachtiayaj yej kitokaj Jesús. Nimonechkojkej noyokámejsan, wan nikijlijkej nokta ken iga nikpowa ye'noticiaj yej tamānawíaj yej nikpowiliá yej ayéj judiyojmej wan yejemej netajtolkuikej. Ijkón nikchij iga amo agaj makijto iga báldejsan tekipánol yej nikchij wan yej nikchijto'. ³ E' yejemej ayá' kitekimakakej iga mamocircuncidaro* Tito malej iga ayéj judío. Tito nō nemiá nowan. ⁴ De inín nitajtojkej iga sekin yej mopajpantiáj iga kitokaj Cristo, ichtakakalakkej kan nonoyaj, wan kinekiáj iga Tito mamocircuncidaro. Inimej kalakkej iga tapipiáj, iga makitakan ken iga Cristo Jesús temānawíaj iga ay'ya te-ilpitokej iley Moisés. Yejemen kinekiáj sej matechīwakan ken esclavojmej† iga matikchīwakan nochi yej kijtowa la ley. ⁵ E' ni alín ayá' niktajtolkuilijkej iga niknekikej iga mela'ye'noticiaj yej mitzmanawíaj nochipa maono wan amejemen.

⁶ Wan yej kixmatij iga tayakantokej, ayá' ne-ijlijkej iga manikpata ken iga nikpowa ye'noticiaj. Malej iga ayá' nikmatisneki te iteki in yejemej, iga Dios ayá' sesan máj kiye'ita. ⁷ Majwa' yejemej até ne-ijlijkej iga kitakej Dios nemá' notekipánol iga manikpowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej, kensan Dios kitekimá' Pedro iga makipowili judiyojmej. ⁸ Iga inonsan Dios yej kititan Pedro iga makipowili ye'noticiaj yej judiyojmej, nej nō netitan iga manikpowili yej ayéj judiyojmej.

⁹ Jacobo, Pedro iwán Juan yej máj tayakantokej, kitakej iga Dios nemá' inín tekipánol, inón iga nemakitzkijkej nej iwán Bernabé. Inín kichijkej iga manesi iga neye'itakej, iga manesi iga nō kiye'itaj iga manikan manitekipanotij kan onokej yej ayéj judiyojmej, miej yejemej yawij tekipanotij wan judiyojmej. ¹⁰ Netajtanilijkejsan iga manikpalewikan yej amotapialíaj, inón nokta yej nochipa nikchijtiwí'.

Pablo kajajwa Pedro

¹¹ E' kuá' Pedro asi' ipan weyi-altepe' Antioquía, nikijixko-ijlij iga ayompa kichijtoya. ¹² Achto Pedro takuaya iwán yej ayéj judiyojmej, e' kuá' asikej sekin yej kititan Jacobo, Pedro moyokatij wan ayo' takuaya iwamej, iga kimajmawiliaya inomej judiyojmej. ¹³ Iwán sekin judiyojmej yej kitokaj Cristo kichijkej ken kichij Pedro malej iga kimatij iga ayompa. Este Bernabé nō kichij ken yejemej iga atakuaya wan yej ayéj judiyojmej. ¹⁴ Kuá' nikita' iga yejemej ayá' nemi kichiwaj ken tatekimaka mela'ye'noticiaj yej tamānawíaj, nikijlij Pedro iyixtaj nochi: “Ken tej tijudiyoj, iwán atikchijtoya ken tatekimaka iley Moisés; ¿te iga tiknextiliá yej ayéj judiyojmej iga makichīwakan yej judiyojmej kitekichīwaj?”

* 2:3 2:3 Xikita glosario “Circuncisión”. † 2:4 2:4 Xikita glosario “Esclavo”.

Welsan timomānawíáj iga timoconfiarowaj ipan Cristo

¹⁵ Tejemej totékiya iga tijudiyojmej, iwán tikijtowaj iga ayá' tikchíwaj yej ayékti ken kichíwaj yej ayéj judiyojmej. ¹⁶ Tikmatij iga ayagaj wel ye'onos iyixtaj Dios iga kichíwa ken tatekimaka iley Moisés. Wel tiye'onoj iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón iga nō tejemej timoconfiarojkej ipan Jesucristo iga matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarówajsan, ayéj iga tikchíwaj ken tatekimaka la ley. Iga ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken tatekimaka la ley.

¹⁷ Inán siga tiknekij matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Cristo, wān timomakaj de cuenta iga tejemej nō tikchíwaj yej ayékti, inón ayá' kijtojneki iga Cristo tēchíwaltiáj yej ayékti. ¡Ayéj ijkón! ¹⁸ Siga nikijtowa iga la ley ayá' nepalewíá iwán sej nimoconfiarowa iga wel nikchíwa ken la ley tatekimaka, iga ijkón nikchíwa nokta yej ayékti. ¹⁹ Kuá' nikchíwasnekiá ken la ley kijtowa, nikita' iga awel nikchíwa ken Dios kiye'ita. Wān iyixtaj la ley nimigui', iga wel manono iga Dios. ²⁰ Nej nimígui'ya pan cruz wān Cristo; inón iga ayo' nej in yej nisato', Cristo isato' nopan, iwán inán iga nono', nono' iga nimoconfiarowa ipan iPiltzjn Dios yej nechokilij iwán migui' iga nej. ²¹ Dios tepoxikneliá malej iga ayá' teajasi iwán awel niktepo'maka, wān siga agaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken kijtowa la ley, báldejsanwa' migui' Cristo.

3

Dios temaka iyEspíritoj iga timoconfiarowaj ipan yéj

¹ ¡Amejemen yej anchantitokej Galacia, ni alín ayá' anye'tajlantokej! ¿A'yéj mitzkajkayajkej iga amo xikchíwakan ken kijtowa ye'noticiaj? Kuá' nimitzpowilijkej ye'noticiaj nimitznojma-ijlijkej ken iga kimiktijkej Jesucristo ipan cruz, ankentenderojkej ken kuá' katka amonoyaj kuá' mochij. ² Ta' xine-ijlikan inín: ¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritoj iga ankichíwaj ken tatekimaka iley Moisés, o iga ankičredojkej kuá' ankikakikej ye'noticiaj? ³ ¿Te iga ayá' anye'tajlantokej? Kuá' ampewakej iga ankitokaj Cristo, mitzpalawijkej iyEspíritoj Dios, ¿inán ix ankinekij amoséltisan xikchíwakan ken kineki Cristo? ⁴ ¿Ix báldejsan ankijyowijkej iga mitziknochijkej iga ankitokaj Cristo? Masej amo katka báldejsan. ⁵ Kuá' Dios mitzmakaj iyEspíritoj iwán kichíwa ipan amejemen yej ayi'pa mo-ita, ¿te iga kichíwa? Ayá' kichíwa iga amejemen ankichíwaj ken la ley tatekimaka, sino que iga ankičredowaj ye'noticiaj yej ankikakikej.

⁶ Xikejlamikikan iga Abraham moconfiaroj ipan Dios, iwán iga moconfiaroj, inón iga Dios kita' ken yej ayá' kichij yej ayékti. ⁷ Inón iga amejemen xikmatikan iga yej moconfiarowaj ipan Dios, inómejwa' in ipilowan Abraham. ⁸ Wān Dios kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl iga kiye'itas yej ayéj judiyojmej iga moconfiarowaj ipan yéj; ikayay ijkín kijlij Abraham inín ye'noticiaj: “Iga tej nochi gente ipan tajli yawij ye'onotij.” ⁹ Ijkón iga yej moconfiarowaj ipan Dios, Dios kichíwas iga maye'onokan ijkón kensan Abraham ye'onoya iga moconfiaroj ipan Dios.

¹⁰ Yej moconfiarowaj iga wel kichíwaj ken tatekimaka iley Moisés, Dios kinknochíwas iga itájtōl kijtowa: “Yej ayá' kichíwa nochi ken tatekimaka iley Moisés, inón Dios kinknochíwas.” ¹¹ Xikmela'matikan iga ayagaj ye'onos iyixtaj Dios iga kichíwa ken tatekimaka la ley; itájtōl Dios kijtowa: “Yej moconfiarowa ipan Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wān yéj.” ¹² Yej kitoka iley Moisés, nochipa makichíwa ken tatekimaka inón ley,

ayéj iga moconfiarowa ipan Dios. Iga itájtɔl Dios kijtowa: “Siga tikneki iga nochipa xono, xikchiwa nochi yej tatekimaka iley Moisés.”

¹³ Malej iga tejemej awel tikchiwaj nochi ken tatekimaka iley Moisés, Cristo temañawij kuá' mi' ipan cruz; kiknochiykej totechko. Ken ijkuilijto' ipan itájtɔl Dios: “Yej miki pipilójtɔ'pa ipan kuawi', inón toknɪn Dios kiye'ita iga kiknochiykej.” ¹⁴ Mi' Cristo iga Dios makichiwa iga wel maye'onokan yej ayéj judiyoymej, ijkón ken kijlij Abraham. Iwán tonochɪn iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús wel matikpiakan iyEspíritoj Dios yej kijtoj iga temakas.

La ley iwán yej Dios kijtoj iga temakas

¹⁵ Nokniwan, nia nimitznextilitij kan ximixkujtikan ipan yej kichiwan tokniwan: Kuá' se taga' motajtoltiá iwán agaj iwán kichiwan se ama' kan nesɪ iga motajtoltiykeja iwán kifmarowaj, ayagaj wel kijtowa iga amo mamochiwa niga wel kitáliliá se' tájtɔl. ¹⁶ Puej Dios kijlij Abraham iwán ipiltzɪn* ipilowampa iga kimakas yej yekti. Kan ijkuilijto' ayá' kijtowa iga “ipilowan ipilowampa” kenkuá' nemi kijliá mia' gente, sino que kijtowa: “ipiltzɪn ipilowampa”, inón kijtojneki sesan, inonwa' Cristo. ¹⁷ Ininwa' in yej nikijtojneki: Dios motajtoltij iwán Abraham iwán Dios kijtoj iga kichiwaj ken motajtoltijkej. Inón iga iley Moisés, yej walaj kuá' pánoja cuatrocientos treinta años, awel kijtowa iga ómpaya matami ken iga motajtoltijkej. Siga ijkón, báldejsan yej Dios kijtoj iga kichiwaj. ¹⁸ Siga Dios temaka yej pox yekti iga tikchiwajsan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj katka iga matimoconfiarokan ipan yej Dios kijtoj. E' yej Dios kimá' Abraham, kimá' iga kijlij iga kimakas, ayéj iga Abraham kitánijpa.

¹⁹ Iwán ¿téjastaj in iley Moisés? Inón kimakakej iga manesi iga mochiwa yej ayekti. Inón ley tami' este que walaj inón “iPiltzɪn” yej Dios kijtoj iga wɪ'. Dios kimá' inón ley angelejmej iga yejemen makimakakan Moisés, wan Moisés kimá' judiyoymej. ²⁰ E' kuá' Dios kijlij Abraham yej kimakas, Dios akitemoj agaj iga makipowili iga imatika nokta kijlij. Dios sesan wan wel kichiwa iséltisan ken kineki.

Tejas in la ley

²¹ ¿In inɪn ix kijtojneki iga iley Moisés ono' icontraj yej Dios kijtoj iga kichiwaj? Ayéj ijkón. E' siga Dios temakaka se ley yej wel kichiwa iga matonokan, ijkón wel tiye'onoyaj iyixtaj Dios iga san tikchiwaj yej tatekimaka la ley. ²² E' ijkuilijto' ipan itájtɔl Dios iga nochi gente ilpito' iga kichijto' yej ayekti; ijkón iga petz yej kicredowa ipan Jesucristo wel makipiá yej Dios kijtoj iga tamakas.

²³ Kuá' aya wɪ' yej ípan timoconfiarowaj, kenkuá' te-ilpitoya la ley, tikchixtoyaj iga matikixmatikan yej ípan matimoconfiarokan. ²⁴ La ley ken se yej teojmá' iga tewiga' kan ono' Cristo, iga mateye'ita Dios iga timoconfiarowajsan ipan Jesucristo. ²⁵ E' inán iga ási'ya yej ípan timoconfiarowaj, ayo' teojmaka la ley.

²⁶ Iga annoconfiarowaj ipan Cristo Jesús, amejemen nochi ipilowan Dios. ²⁷ Nochi amejemen anmosetiliykej iwán Cristo iga anmobautizaroykej.† Inán annémija wan Cristo kenkuá' yéj amotzótzol. ²⁸ Até kichij siga se judío o yej ayéj, esclavo o yej ayéj, taga' o siwa'; iga ansetitoyej iwán Cristo Jesús, kenkuá' sesan amonokej. ²⁹ Siga amejemen itatki Cristo,

* **3:16** 3:16 Ipan griego kijtowa “semilla”, yej wel kijtojneki sesan o mia'. Niga Pablo kijtowa iga kijtojneki Cristo. † **3:27** 3:27 Xikita glosario “Bautizar”.

amejemen ipilowan ipilowampa Abraham, iwán amotatki no mochiwas yey Dios kijlij Abraham iga kimakas.

4

¹ Inín yey nikijtojneki: Mie j aya yolej se tepiltzin yey kimakaskej nochi iga mochiwas itatki, nesi ken se namoltekipanowani yey ono' ichan malej iga yéj nochi itatki. ² Ono' yey kiskaltia inón tepiltzin iwán ono' yey kita nochi yey itatki, este kuá' kijtoj itaj iga kimakas yey kikuis. ³ Ijkonsan no tejemej, kuá' aya tikixmatiáj Cristo, ken kuá' aya tiyolejkej, tikchijtoyaj ken kitekimakaj yey kitokaj yey ayéj mela'diosmej. ⁴ E' kuá' asi' tiempo yey Dios kijtoj, kititan iPiltzin, yey onoko ipan se siwa' iwán kichij ken tatekimaka iley Moisés. ⁵ Walaj iga texitomako kan tatekimakatoya la ley, iga Dios mateomemawi ken ipilowan.

⁶ Iwán inán iga amejemej ipilowanya Dios, kititan iPiltzin iyEspíritoj ipan amoalmajmej; iwán iga iyEspíritoj wel tikijliáj Dios: "¡TinoTaj, noPáj!" ⁷ Inán iga tej ipiltzin Dios, inán ayo' mitztekimaka la ley. Iwán iga tej ipiltzin Dios, yawi mitzmakati yey pox yekti iga ticredowa ipan Cristo.

Pablo kinonotza yey mokuepasnekij iga kichiwaj ken tatekimaka la ley

⁸ E' kuá' amejemen aya ankixmatiáj Dios, an-ilpitoyaj iga ankitokayaj yey ayéj mela'diosmej. ⁹ Inán iga ankixmatij Dios, o matikijtokan, Dios mitzixmatij amejemen, ¿te iga sejo' anmoconfiarojnekij ipan yey ayéj mela'diosmej yey awel te kichiwaj iwán anmotemakaj iga mamitzilpitokan iga ankitokasnekij sej? ¹⁰ Ankinekij iga Dios mamitzye'itakan iga té ankichiwaj ipan sekin día, meses, fecha iwán año. ¹¹ Nimajmawi iga baldejsan nochi yey nimitzmachtijkej.

¹² Nokniwan, nimitzijliáj iga ximochiwakan ken nej, iga nej no nimochij ken amejemen iga ayo' netekimakato' la ley. Amejemen ayá' anechiwilijkej nité yey ayekti. ¹³ Ankimátija, kuá' achto nimitzpow- ilijkej ye'noticiaj yey tamanawia, nikawi' wan amejemen iga ayekti nikmachiliaya. ¹⁴ Iwán iga ayekti nikmachiliaya, amejemen wel katka ayá' anneye'itayaj, e' malej ijkón amejemen ayá' anepinajtijkej niga annesemakakej. Majwa' aneomemawijkej ken se iyángel Dios; ken kuá' nemi ankememawiaj Jesucristo nokta. ¹⁵ ¿Te iga inán ayo' ampakij? Wel nikijtowa inín iga nimitztajtowiliáj, siga wel katka este annemakayaj amoyix. ¹⁶ Iwán inán, ¿ix anne-ijiyaja iga nimitzijlijkej yey ompay nokta?

¹⁷ Yey kinekij iga xikchiwakan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj iga mitzye'ojmakaj. Yejemej kinekij mamitzyokatikan iwán nejemej, iwán yejémejsan xikye'itakan. ¹⁸ Yekti iga xiknekikan iga xikpalewikan sekin, siga yey ankichiwiliáj nokta yey yekti, e' xikchiwakan nochipa, ayéj kuá'san nono' amowan. ¹⁹ Amejemen yey nimitznejekij ken nokta annopilowan, sej nimoknochijto' iga amejemen, ken tikita se teye' kuá' kualoto' iga taonltia; iwán ijkón nia nimoknochijtoti este que xikmela'tokakan Cristo. ²⁰ ¡Niknekiskiyaya magui' sémiya nokta manono amowan iga manimitzt-zojtzopeli'notzakán, puej ayo' nikmati te nikchiwa wan amejemen!

Mamixkuitilo ipan Agar wan Sara

²¹ Amejemen yey ankichiwanekej ken tatekimaka iley Moisés, xine-ijlikan inín: ¿Ix ayí' ankikakikej ken kijtowa inón ley? ²² Kijtowa iga Abraham kipiá' ome isiwa', se yey imela'siwa' yey itoka' Sara, iwán se' yey isirvientaj Sara yey itoka' Agar. Sejsé isiwa' kita' se ipiltzin. ²³ E' ipiltzin sirvienta onoko iga taga' kine', miej ipiltzin yey ayéj sirvienta onoko iga

mochij yej kijtoj Dios. ²⁴ Inón tatapowalis kan mamixkujtilo. Inomej ome siwatkej kijtojneki ome pacto yej Dios kichij. Se de inón pacto mochij ipan tepe' Sinaí, iwán inón tenextiliá de Agar; nochi ipilowan Agar onoj iga esclavojmej iga kipiáj iteko yej la ley. ²⁵ Agar kijtojneki inón tepe' yej itoka' Sinaí yej ono' Arabia, inón kijtojneki Jerusalén yej inán ono' ipan tajli, iga yej ompa chantitokej wan ipilowan kitekimakatokej iley Moisés. ²⁶ E' Sara kijtojneki se' Jerusalén yej ono' ajko ipan cielo, inonwa' ayéj esclava, iwán tejemej ipilowan. ²⁷ Iga itájtol Dios kijtowa:

Xipaki tej siwa' yej ayá' tipilowa;

xitzajtzi iga tipaki, tej yej ayí' tipilkualo.

Iga siwa' yej kikajtejkej yawi kipiati máj ipilowan,

máj que inón siwa' yej wewejyoj.

²⁸ Nokniwan, tejemej ken tikita Isaac yej ipiltzin Sara; tejemej tepilowan yej Dios kijtoj iga onoskej. ²⁹ E' ijkón ken ikya ipiltzin Agar, yej onoko iga taga' kine', kiknochij ipiltzin Sara, yej onoko iga kine' iyEspíritoj Dios; ijkón no inán, yej kichiwaskenij ken tatekimaka iley Moisés, te-iknochiway tejemej yej tonokej iga iyEspíritoj Dios. ³⁰ E', ¿te kijtowa Dios ipan itájtol? Kijtowa: “Xikixti esclava iwán ipiltzin, iga ipiltzin esclava awel kikui yej itakiiyas ipiltzin yej ayéj esclava.” ³¹ Inón iga nokniwan, tejemej ayéj ken ipilowan yej esclava yej kitekimakato' iley Moisés, majwa' tejemej ipilowan yej ayéj esclava iga timoconfiarowaj ipan Cristo.

5

¹ Cristo texiton iga ayo' matetekimakato la ley. Inón iga xixitontokan, iwán ayo' ximotemakakan iga sej mamitztekimakatokan la ley.

² Ta' xinekakikan, nej niPablo, nimitzijliáj siga amejemen anmircuncidarowaj, ayá' mitzpalewiáj iga migui' Cristo. ³ Nimitzijliáj sej iga nochi yej mocircuncidarowa, yawi onoti iga makichiwa nochi ken tatekimaka iley Moisés. ⁴ Amejemen yej ankijtowaj iga anye'onokej iyixtaj Dios iga san ankichiway ken tatekimaka la ley, anmoyokatijkej de Cristo iwán ankikajtejkej Dios yej te-ikneliá. ⁵ E' iga nejemej, iyEspíritoj Dios nenextiliáj iga nejemej niawij niye'onotij iyixtaj Dios iga nimoconfiarowaj ipan Cristo. ⁶ Siga tisetitokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga tonokej circuncidadoj o ayá', monékisan iga matimoconfiarokan ipan Dios, iwán siga timoconfiarowaj, tiknekiskeja tokniwan.

⁷ Amejemen ómpaya ken ankichijtoyaj. ¿A'yéj mitzkawaltijkej iga ayo' xikchiwakan ken kijtowa mela'ye'noticiaj? ⁸ Ayéj Dios yej mitzkawaltijnekij, iga Dios nokta yej mitznótzaj. ⁹ Amo xikelkawakan iga “alín levadura* kipsawayaltia nochi tixti kuá' mochiwa pan.” Ijkón se yej ayompa tamachtiá wel kichikokixtiá komati tokniwan. ¹⁰ Nej nimoconfiarowa ipan toTeko iga amejemen ankitokaskej ken nimitzmachtijkej, e' Dios yawi kicastigaroti yej mitzkuejkuesowaj, a'san nesis.

¹¹ Nokniwan, siga nej katka manitatekimakátoo' iga mamocircuncidarolo, judiyojmej ayá' ne-iknochiwayaj iwán ayá' kikuejkuesowayaj kuá' kikakij iga nikpowa te iga Cristo migui' ipan cruz. ¹² E' inomej yej mitzkuejkuesojtinemij iga ximocircuncidarokan, imasejwa' nochi yejemej mamomela'tekikanya!

¹³ Nokniwan, Dios mitznótzkej iga ayo' mamitztekimakatokan la ley. Malej iga ijkón, amo xikchiwakan ayompa kensan kineki amoalmaj, majwa' ximosepampalewikán iga manesi iga anmonekij. ¹⁴ Iga nochi yej

* 5:9 5:9 Xikita glosario “Levadura”.

tatekimaka la ley wel mochiwa ipan inín yey ijkín kijtowa: “Xikchokili moknín kensan tej timochokiliá.”¹⁵ Nimitzijliáj, siga anmotankuaj iwán anmokuaj amejémensan, anyawij anmosepantamítij.

Matinemikān ken kineki iyEspíritoj Dios

¹⁶ Inín yey nimitzijliáj: Xinemikān ken kineki iyEspíritoj Dios, iwán amo xinemikān ayompa ken kineki amoalmaj. ¹⁷ Iga nochi yey ayēkti tikchīwasnekij, akiye'ita iyEspíritoj Dios, iwán iyEspíritoj Dios akiye'ita yey ayēkti tikchīwasnekij. Iyomextimej ayá' moye'itaj, inón iga amejemej awel ankichīwaj yey ankinekij. ¹⁸ E' siga iyEspíritoj Dios mitzójmakaj, ayo' mitztekimakatokej la ley.

¹⁹ Nésisan yey ayompa kichīwaj ken kinekij iyalmajmej, ijkín kichīwaj: kochij wān yey ayá' íwān namiktitokej, kichīwaj yey pox ayēkti, este ayo' pinawaj iga ayompa kichīwaj, ²⁰ kiweyimatij idolojmej, taachisarowaj, ta-ijiyaj, pox takuejkuesowaj, kikuilijnekij yey se' itatki, pox kuejkuesiwij, kinekij yejémejsan mamoye'chīwakān, moyojoyokatiáj iwán monechkowaj wānsan yey moye'itaj, ²¹ ta-ixitaj, tamiktiáj, sentawānaj kān pox tajtakuj iga ilwichīwaj, iwán kichīwaj sékino' yey ijkómpasan. Nimitznōnotzaj amejemen kensan achto nimitzijlijkej, yey ijkón kichīwaj, ayá' wel kalakiskej kān reinarowa† Dios.

²² E' iyEspíritoj Dios kichīwa ipan toalmaj iga matimochokilikān, matipaktokān, matonokān tamelá, amo nimanín matikuesiwikān, matite-ijiknimej, matikye'chīwilikān sekin, nochipa matikchīwakān ken tikijtowaj iga tikchīwaskej, ²³ matiyoltzopelikmej, iwán matimoyoltakuawilikān kuā' tikchīwasnekij yey ayēkti. Ateyi nisé ley yey tatekimaka iga amo matikchīwakān ijkín. ²⁴ Iwán yey tiktokaj Jesucristo, tikmiktijkej ipan cruz nochi yey ayēkti yey kichīwasneki toalmaj. ²⁵ Ya que iyEspíritoj Dios kichij iga wel matiye'onokān, matikchīwakān nochi ken tenextiliá.

²⁶ Amo matimoweyimatikān, amo matimokuejkuesokān niga matimosepan-ixitakān.

6

Ximosepampalewīkān

¹ Nokniwān, siga ankitaj agaj kichij yey ayēkti, amejemen yey máj anki-matij ken kineki iyEspíritoj Dios, xikpalewīkān iga sej maye'nemi. Tamelá xiknotzakān; amo ximoweyimatikān. Amo santá' tej nō tikchīwasnekis yey ayēkti. ² Ximosepampalewīkān kuā' ay'ya ankojasij ken ankichīwaj ipan tejté yey mitzyolmiktijtokej. Iga ijkón, ankichīwaj ken tatekimaka iley Cristo.

³ Si agaj momachiliá iga kipiá itekiyo kuā' ayéj te iteki, inón igánajsan mokajkayawa. ⁴ Sejsé imatika mamō-ita ken iga nemi, iwán siga kita iga ómpaya ken kichijto', iyálmajsan makimatito iga ye'ono'. E' amo makijto iga yéj máj ye'nemi que se'. ⁵ Puej sejsé kimati te tekipánol Dios kimá' iga makichīwa.

⁶ Yey nemi momachtiá ipan itájtol Dios, yey quipiá, achi makimakokati itamachtiani.

⁷ Amo ximokajkayawakān: ayagaj wel kajawilmati Dios. Yey kichīwiliá agaj tejté, inón yawi mokuepati iyakapan. ⁸ Siga agaj kichīwa yey ajayēkti, iga inón yey kichij yawi mela'poliwiti. E' yey kichīwa yey yēkti ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios yawi kichīwati iga nochipa maono iyixtaj

† 5:21 5:21 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

Dios. ⁹ Inón iga amo matisiawikan iga tikchijawaj yej yekti. Siga ayá' timosemakaskej, wí' día kuá' temakaskej yej teajasi. ¹⁰ Inón iga kuá' wel, matikchijwilikan yej yekti nochi, iwán inón máj matikchijwilikan toknijwan yej nọ moconfiarowaj ipan Cristo.

Pablo tanonotza iwán tanawatiá

¹¹ Ta' xikitakan kejké'pa letrajwewetkej nemi nimitzijkuilowiliáj nomatika. ¹² Inomej yej mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan, kichijawaj iga san makiye'itakan, iwán iga amo makijiyakan iga kitokaj Cristo yej mi' pan cruz. ¹³ E' niga yej onokej circuncidado ayá' kichijawaj nochi ken tatekimaka la ley. E' mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan iga mamokichmatikan iga mitzchijwaltijkej iga ximotekikan. ¹⁴ E' nej iga nité yej nikchijwa ayá' nimoweyimati, petz nimoweyimati iga niktoka toTęko Jesucristo yej mi' ipan cruz. Jesucristo mi' iga nej, ijkón nochi yej ono' ipan inín tajli ay' neyoltilana ken kuá' mıkto'ya iwán nej ken nọ nimıkto'ya iga ay' nikchijwa ken mochijwa pan inín tajli. ¹⁵ Iga tisetitokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga timocircuncidarowaj o ayá', monékisan iga Dios mateyolpata. ¹⁶ Dios makichijwa iga maonokan tamelá iwán makiknelikan nochi yej kichijwa ken nemi nimitzijliáj, inómejwa' nokta in ipilowan Dios.

¹⁷ Inán nikeman anikneki agaj maneyolmikti; ipan nokajlo' neši notákal iga ne-iknochijkej iga niktoka toTęko Jesús.

¹⁸ Noknijwan, niktajtaniliá toTęko Jesucristo iga makichijwa yej yekti ipan amejemen. Ijkónyawa'.

Āma' yej kījkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Éfeso Efesios

Pablo kījkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chantitokej altepe' Éfeso

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikiytowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nimitziykuilowiliáj inin āma' yej ankitokaj Dios iwán ankičredowaj Jesucristo yej anchantitokej altepe' Éfeso. ² Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga pan amoalmaj xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa iga tiktokaj Cristo

³ Matikweyimatiltikan yej iDios iwán iTaj toTeko Jesucristo iga Dios tema'ya ipan toespíritoj nochi yej yekti yej ono' ipan cielo iga tisetitokej iwán Cristo. ⁴ Dios tetapejpen áchtosan, este kuá' aya mochíwaya inin tajli, iga matisetitokan iwán Cristo, iga matimochiwakan de yéjpasan iwán iga matikchitokan iyixtaj yej yéj kineki. ⁵ Dios iga tepoxchokilij, kejlān este ikay iga tetapejpen iwán kititan Jesucristo iga matimochiwakan nokta ipilowan, ijkón Dios kiye'ita. ⁶ Dios poxsan te-iknelij iga teomemawij iga yej kichij ipiltzin yej poxsan kineki, ijkón kajasi iga matikweyimatiltitokan. ⁷ Iga iyesyō Cristo kitoyaj kuá' migui', temānawij iwán teelkawilij yej ayekti tikchijkej, inon kichij iga tepoxiknelij. ⁸ Dios iga tepoxchokiliá, tematiltij yej matikchiwakan iwán iga matikixmatikan iyojwi. ⁹ Tenextilij yej iyantoya, yej yéj kejlantoya iga tejemen, ken yéj kiye'ita' iga ipan Cristo kine' mamochiwa. ¹⁰ Dios yawi kichiwati kuá' yéj nokta kinekis iga kisetilitij nochi yej ono' ipan cielo iwán yej ono' ipan tajli iga Cristo makimandaro.

¹¹ Iwán iga tisetitokej wan Cristo inān timotapialiaja, iga Dios temá' yej yéj itatki, tetapejpentoyay iga Dios ijkón nokta kejlantoya, iga kichíwa ken yéj kiye'ita. ¹² Ijkón Dios kichij iga nejemej nijudiyojmej áchtosan maniksentalikan noalmajmej pan Cristo iwán manikweyimatiltikan. ¹³ Amejemen nō ankikakikej mela'ye'noticiaj yej tasalvarowa iwán ankičredojkej Cristo. Dios mitzmakakej iyEspírito Santo iga manésiya iga amejemen itátkiya yéj, yej ikay kijtoj iga yawi mitzmakatij. ¹⁴ Iga Dios temá' iyEspíritoj, tenextiliá iga yéj yawi temakati majo' yej yéj itatki. Íkuá' kisalvarowa nochi tokniwan yej yejpa itatki iwán nochi kiweyimatiltiáj.

Pablo kitajtaniliá Dios iga makipalewikan yej kitokaj Jesucristo

¹⁵ Inon iga nej, kuá' nikagui' iga amejemen anmoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo iwán anmochokiliáj wan yej kitokaj Dios, ¹⁶ ayá' nikajtewa iga nikmaka gracias Dios iga amejemen. Nochipa nimitzejlamikij kuá' nitajtowa wan Dios. ¹⁷ Niktajtaniliá iDios toTeko Jesucristo, toTaj yej kipoxpiá poder, iga mamitzmakakan iyEspíritoj iga xikmatikan te xikchiwakan iwán xikixmatikan máj Dios. ¹⁸ Nō niktajtaniliá Dios iga mamitztawikan pan amoalmajmej iga xikmatikan te iga mitznōtzkej, iwán xikmatikan nō yej pox yekti yej Dios yawi kimakati inomej yej yéj itatki. ¹⁹ Nikneki xikmatikan iweyi poder yej akipiá kan tanto', inon tepalewiá

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

kua' tiksentalijtokej toalmaj pan Cristo. Ininsan iweyi poder yej Dios kinextij ²⁰ kua' kojpa-ixitij Cristo iga miktoya iwán kitalij iladoj iye'ma' ipan cielo. ²¹ Ompa kitalij Cristo iga máj mamandaro que nochi espiritojmej yej kipiáj poder iwán nochi yej mandarowaj pan cielo, ipan inin tajli yej inán ono' iwán yej wí'o'. ²² Dios kitalij Cristo iga makimandaro nochi, iwán no kitalij iga maono ken tzontekon pan nochi tokniwan yej kitokaj toTeko. ²³ Yej tiktokaj Cristo, tejemej icuerpoj. Yej tiktokaj Cristo atikpolowaj nité iga yéj noyan ono wan nochi kipiá.

2

Dios teyokamanawia

¹ Cristo mitzopja-ixitijkej iga anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankichijtoyaj yej ayekti. ² Inón ankichijtoyaj ikya, kensan kichiwaj yej akixmatij Dios, san ken kineki Tzitzimi' yej mandarowa ipan ejeka', iwán yej no kichiwaltia yej ayekti inomej yej akichiwaj ken kineki Dios. ³ Ikya nochi tejemej ijkón no tinemiáj, tikchíwayaj san ken kinekiá toalmaj, iwán san ken tikejlamikiáj, inón iga teajasiá iga Dios matecastigaro kensan sekin. ⁴ E' Dios pox te-ikneliá iga pox techokiliá, ⁵ malej iga tejemen timiktoyaj iyixtaj Dios iga tikchijtoyaj yej ayekti, Dios teojpa-ixitij wan Cristo. Dios ken temakokawia iga tiye'onoskej wan kiye'ita iga matemanawi. ⁶ Dios teojpa-ixitij wan Cristo Jesús, iwán teewatoltij itenoy kan ono' ipan cielo. ⁷ Ijkón kichij iga makinexti pan mia' xiwi' yej wí'o', iga tepoxye'ita iwán pox te-ikneliá iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús. ⁸ Dios mitzmanawijkej iga mitzchokiliáj iga ipan anmoconfiarojkej; iwán inin ayéj iga amoganaj ankichijkej, sino que Dios mitzyokamakokawijkej. ⁹ Inin ayéj iga tejté tikchijkej iga tiktankej, iga amo agaj mamoweyimati. ¹⁰ Tejemen Dios teojpachij iga matisenemikan wan Cristo Jesús, iga matikchiwakan yej yekti, iga ijkón yéj áchtosan kejlán ken matinemikan.

Tonokej tamelá ipan Cristo

¹¹ Inón iga amo xikelkawakan iga amejemen ayéj anjudiyojmej; judiyojmej mitzijliayaj "incircuncisos"* iga yejemej nochi tajtaga' mojliáj "circuncidados" iga yejemen inón kitekichiwaj. ¹² Íkua' amejemen aya ankixmatiáj Cristo, judiyojmej mitzitatej iga anwejkachanejkej, ayá' ankixmatiáj te motajoltijkej Dios wan israelitajmej niga yej kijtoj iga yawi kichiwati. Amoselti amonoyaj ipan inin tajli iga ayá' ankixmatiáj Dios wan ayá' ankimatiáj siga wel anmomanawiyaj. ¹³ E' inán iga ansenemij wan Cristo Jesús, amejemen yej amonoyaj wejka iga Dios, ankina' techójkeja iga migui' Cristo iga amejemen. ¹⁴ Cristo kichij iga matonókanya tamelá. Yéj kichij iga judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mamochiwakan ken sesan, iga Dios kixixitinya inón yej tayojoyokatijtoya iga mo-ixitayaj. ¹⁵ Kua' mi' Cristo, ompa tami' iley Moisés wan nochi yej tatekimaka. Yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mochij ken sesan taga' iga kisentokaj Cristo. Ijkón kichij iga matonókanya tamelá. ¹⁶ Kua' mi' ipan cruz, Cristo kichij iga matami iga mo-ijiyayaj yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán mochijkej ken sesan taga'. Inán wel tonochimej tonoskej tamelá iyixtaj Dios.

¹⁷ Cristo walaj iwán kipowa' ye'noticiaj ken wel matonokan tamelá iyixtaj Dios tonochimej, yej ayéj judiyojmej yej wejkatitoyaj iga Dios iwán judiyojmej yej ken na'san onoyaj wan Dios. ¹⁸ Iga Jesucristo mi' iga

* **2:11** 2:11 Xikita glosario "Circuncisión".

tejemən, tonochin yej tijudiyojmej iwán yej ayéj, inán wel tasij itənoĵ toTaj iga inonsan iyEspíritoj Dios. ¹⁹ Inón iga inán amejemən ay'ya anwejkachənejkej, niga ayo' amonokej ipan tajli yej ayéj amotatki. Inán ansetiakej iwán inomej yej itatki Dios iwán nō anmochíjkeja ipilowan Dios. ²⁰ Wən amejemən inán ken sē weyi kajli yej taksato' pan yej tenextilij apostolejmej wən profetajmej,† iwán Jesucristo nokta ken tikita achto te'ti kən tajtaksato' inón kajli. ²¹ Iga tisetitokej wən Cristo, ken yoli' yoli' tejkatiá kajli te que yekawi sē tiopan yej yokachijto' iga toTəko. ²² Ijkonsan nō amejemən, iga ansetitokej wən Cristo, anmosenechkowaj iga mamitzchíwakən ken sē kajli kən maono iyEspíritoj Dios.

3

Dios kititani Pablo iga makipowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

¹ Inón iga nej Pablo, nipresoĵtito' iga nikchiwa ken kineki Cristo Jesús; nitekipanowa iga xiye'onokən amejemən yej ayéj anjudiyojmej. ² Ankimátija iga Dios ne-iknelij iga nemá' inín tekipánol iga manimitzpalewikan. ³ Dios nenextilij yej iyantoya iwán nematiltij, ijkón ken nimitzijkuilowilíjkeja achi ipan inín ama'. ⁴ Kua' ankixpowaskej inín, ankimatiskej iga nikmátija yej iyantoya, yej Cristo kichiwako. ⁵ Inón yej to-ikyapatajwən ayá' kimatikej; e' inán Dios, iga iyEspíritoj kinextilij iyapostolejmej iwán iprofetajmej. ⁶ Ininwa' in yej aya momatiá: Jesucristo nō wel kimanawiá yej ayéj judiyojmej iga mamochiwakən sesan wən judiyojmej; iyomextin mochíwaskej ken tikita sesan taga' iga Dios kimakas nochi yej kijlij judiyojmej iga yawi kimakatij.

⁷ Malej iga anejasi, Dios ne-iknelij iwán netalij iga wel manitekipano iga manikpowa ye'noticiaj. ⁸ Nej yej máj até noteki que nochi yej kitapejpen Dios iga itatki; e' yéj kiye'ita iga manikpowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej. Inón ye'noticiaj tematiltiá yej kichij Cristo iga tejemən, yej pox valerowa iwán ayagaj wel kaxiliá ipatiyo. ⁹ Dios, yej kichij nochi yej tikitaj, kine' iga maniknextili nochi gente ken yéj kichíwas, yej desde ikya ayagaj kimatiá. ¹⁰ Ijkón angelejmej* yej onokej ipan cielo iwán espíritojmej yej kipiáj poder, kitaj ipan toknimej yej kitokaj Dios, iga Dios nokta kipoxmati te kichíwa. ¹¹ Dios kichij ijkón kensan kejlantoya pox ikyay, inón kichij iga kititan toTəko Cristo Jesús. ¹² Iga tiktokaj Cristo, inán ayá' tipinawaj iga tikna'techowaj Dios, iga timoconfiarowaj ipan yéj. ¹³ Inón iga nimitzijliáj, amo ximoknoomatikan iga nemi ne-iknochiwaj iga amejemən. Inín iga amejemən xiye'onokən.

Ken iga tepoxchokiliá Cristo

¹⁴ Inón iga nimotankuaketza iyixtaj iTaj toTəko Jesucristo, ¹⁵ yej kimaka vida nochi yej ono' pan cielo iwán pan tajli. ¹⁶ Niktajtaniliá toTaj yej nochi wel kichíwa iga mamitzmakakən amotájpəl iga iyEspíritoj iga amo ximosemakakən ipan iyojwi. ¹⁷ Nō niktajtaniliá Dios iga Cristo maono ipan amejemej iga anmoconfiarowaj ipan yéj, iwán ijkón xikchokilikən Dios wən ximochokilikən iga inochi amoalmajmej. ¹⁸ Ijkón amejemən wən nochi yej kitokaj Dios, wel xikmela'matikan ken iga Cristo tepoxchokiliá. ¹⁹ Niktajtaniliá iga xikmatikan ken iga techokiliá, malej iga ayagaj wel kimati nochi ken iga Cristo techokiliá, ijkón anmomela'confiarojtoskej ipan Dios.

† 2:20 2:20 Xikita glosario "Profeta". * 3:10 3:10 Xikita glosario "Ángel".

²⁰ Mamoweyimatĩlti Dios yey pox wel nochi kichĩwa, kichĩwa majya sej que yey tiktajtaniłiáj. Awel niga tikojasij yey Dios wel kichĩwa ipan tejemej iga tepalewiá. ²¹ ¡Tonochimej yey tiktokaj Cristo Jesús matikweyimatĩltikan Dios nochipa! Ijkónyawa'.

4

IyEspíritoj Dios tepalewiá iga sesan timochiwaj

¹ Inón iga nej nipresojtito' iga niktoka toTeko, nimitztajtaniłiáj iga xiye'nemikan ken kajasi manemikan yey Dios kinotza, kensan mitznotzkej amejemen. ² Ximoalimpamatikan, xite-ijiknimej; amo nimanin xikuesiwikan, ximosepanchokilikan iga anmonekij, ³ xiktemokan nochipa iga xonokan tamelá, sesan amoalmajmej ken kineki iyEspíritoj Dios. ⁴ Tejemen yey tiktokaj Cristo tonokej ken sesan cuerpo, ono' sesan Espíritu, ijkón ken Dios mitznotzkej iga ipan sansé xikchixtokan yey mitzsalvarowaj. ⁵ Ono' sesan toTeko, ipansan sesan kan timoconfiarowaj iwán pan sesan toTeko timobautizarowaj.* ⁶ Ono' se Dios yey nochi iTaj, yéj kimandarowa nochi, nochi kichĩwa yey yéj kineki iwán ono' noyan.

⁷ E' sejsé de tejemej temá' iga wel matikchiwakan totekiyo' kenya iga Cristo kine'. ⁸ Inón iga itájtol Dios kijtowa: Tejkaj ajko, kiwiga' nō presoymej, yey iyenemigoymej, iwán kimakokawij tajtaga' yey yékti.

⁹ ¿Té kijtojneki iga "tejkaj"? Kijtojneki iga achto temoj ipan inin tajli, te iyijtiko yajka. ¹⁰ Yey temojka, yejsan sej tejkaj máj ajko iyixko cielo, inón iga yéj inán noyan ono', ipan cielo iwán pan tajli. ¹¹ Yéjsan kitajlij iga sekin maonokan apostoleymej, sekin yey Dios kitajtolmaka, sekin yey kipowiliáj itájtol Dios yey aya kixmatij, sekin pastormej iwán nō sekin yey tamachtiáj. ¹² Ijkón yéj kichij iga nochi yey kitokaj wel matekipanokan pan itekipanol Dios, iga wel nō makipalewikan tokniwan, ¹³ te que tonochin matimochiwakan sesan ipan Dios iwán iga matikixmatikan iPiltzin. Ijkón ajachi ajachi tiye'tajlantiaskej iwán matiye'nemikan iga tonoskej kensan Cristo. ¹⁴ Ayo' matinemikan ken kokone' yey nijnijiga kiwigaj ejeka' kuá' nejnemij. Ono' nokta yey tamachtiáj iga takajkawawaj iwán kinekij matekajkawawakan iwán matewigakan pan yey ayéj ye'ojti. Amo ijkón matechiwilikan. ¹⁵ Iga timochokiliáj, matikijtokan yey mela'ciertoj, ijkón nochi tikchijtiasekej ken Cristo tenextiliá, iga yéjwa' in totzontekon. ¹⁶ Cristo ken totzontekon nochi yey tiktokaj, wan tejemen ken icuerpoj. Sejsé tikpiáj totekiyo, wan tisen-onokej, tisentekipanowaj wan nemi tikuij totájpai iga timosepanchokiliáj.

Yey kitoka Cristo, se'pay manemi

¹⁷ Inin inán nimitzijliáj iwán nimitztajtaniłiáj ipan itoka' toTeko Jesús iga ay'ya máj xikchijtokan ken kichiwaj yey ayá' kixmatij Dios. Yejemen san kixeto'chijwaj ken kineki iyalmajmej. ¹⁸ Yejemen ayá' ye'tajlamikij iga onokej ken kan takomichkan, yejemen ayá' kipiáj vida yey Dios temaka tejemen iga yoltakuaktikej, inón iga ayá' niga kixmatij. ¹⁹ Yejemen ken ay'ya xaya'yojkej iga ayo' pinawaj, kimela'yolmakákeja iga kichiwaj yey pox ayejyékti iwán inonsan kiyoltilantokej. ²⁰ E' amejemen, kuá' anki-credojkej Cristo, ayéj ijkón mitzmachtijkej, ²¹ siga mela'wa' ankikakikej yey mitzpowilijkej de Jesús, iwán siga mitzmachtijkej kensan Jesús tanextiliá. ²² Xikajtewakanya ken ikya ankichijtoyaj; xikixtikán ipan amoalmaj yey

* 4:5 4:5 Xikita glosario "Bautizar".

mitzjoltilantoyaj iga ankichijtoyaj yej ayekti, inón mitzpojpolojtoyaj iga anmokajkayajtoyaj. ²³ Ximomakákanya iga Dios mamitzjolpatakan wan ken iga antajlamikij, ²⁴ iwán xikchijtokanya yej yekti ken kineki Dios iwán nésisya iga melá' anye'némija.

²⁵ Inón iga ayo' xitakajkawakan, sejsé de amejemen amo makikajkawawa iyiknín, iga tejémempasan iga pansan se cuerpo tisetitokej.

²⁶ Siga ankuesiwij, amo iga inón xikchiwakan yej ayekti iwán amo xikuesitokan semilwi'. ²⁷ Niga ximomakakan iga Tzitzimi' makalaki pan amoalmaj.

²⁸ Yej tachtekiá, ayo' matachteki, mapéwaya ga maye'tekipano iga matatani, iga wel makipalewi yej ayá' motapialia.

²⁹ Amo xikijtokan tájtol yej ajayekti. Majwa' xikijtokan yej ye'tájtol yej makipalewikán yej kitokaj toTeko. ³⁰ Amo xikchiwakan iga mamoknohati Dios iyEspíritoj. Mitzmakakej iyEspíritoj iga manésiya iga amejemen itátkiya yéj este kuá' wí' Cristo iga mitzsalvarokij.

³¹ Amo xiyolchichijtokan iga ankuesiwij, amo xitajtaweltajtokan, amo xiktzatzajzilikan amoknín, niga xikmalijlikan agaj, iwán xikajtewakan nochi yej ayekti. ³² Majwa' xite-ijiknimej, ximo-iknelikan, ximoperdonarowilikan yej anmochiwiliáj, ijkón ken Dios ipan Cristo Jesús mitzperdonawilijkej nochi yej ankichijkej yej ayekti.

5

Ken iga manemikan yej ipilówampa Dios

¹ Amejemen ipilowan Dios yej mitzpoznekij; xiktemokan iga xikchiwakan kensan yéj kichíwa. ² Ximosepanchokilikán, kensan Cristo techokilia, iwán motemá' iga mi' ga tejemen. Kuá' mi' Cristo, Dios kiye'ita' ken kuá' se yolka' kimiktíliaj iwán ajwiya' kuá' tata.

³ Amejemen yej Diospay itatki, ni alín ayo' xikijtokan iga agaj moteka iwán yej ayá' íwan namiktito', niga nokta xikijtokan yej ajayekti, niga xikejlamikikan iga ankipoxpiasnekij kuajkuantas. ⁴ Amo xikijtokan tájtol yej tipinawaj iga tikakij, niga xeto'tajtolmej, niga tajtolmej yej poz ayekti iga mamó-ijto, iga nochi inín ayá' kajasi iga xikijtokan, majwa' xikmakakan gracias Dios. ⁵ Ankimátija siga agaj moteka iwán yej ayá' namiktito', o kichíwa tejté yej ayekti o kipoxpiasneki kuajkuantas, inonwa' kenkuá' kiweyimati ídolo iwán ayá' kajasi iga Cristo iwán Dios marreinaro* ipan yéj. ⁶ Amo agaj mamitzkajkawakan iga xeto'tajtolmej, inón iga Dios yawi kicastigarotij yej ayá' tagatakakij. ⁷ Amejemen amo ximotokakan iwán inomej yej kichíwaj yej ayekti.

⁸ Amejemen ikya amonoyaj kenkuá' kan tamichkan, e' inán amonókeja kan taxotalpan iga ankixmatij toTeko; xinejnemikanya ken yej nemij nokta kan taxotato'. ⁹ Iga yej kipiá iyEspíritoj Dios poz te-ijiknín, ye'nemi, iwán atakajkawawa. ¹⁰ Xikixmatikan yej kiye'ita toTeko. ¹¹ Amo ximotokakan wan yej onokej ken kan takomichkan iga kichíwaj yej ayá' teonkixtiá, majwa' xiknextilikán iga ayompa kichijtokej. ¹² Te tipinawaj iga tikpowaj yej yejemen kichtakachíwaj. ¹³ E' kuá' nóchiya momati, nité ayo' iyantos, iga inón yej kitawia, kinextia siga se ye'nemi o ayá'. ¹⁴ Inón iga mojtowa: Xisa, tej yej tikochto'; xi-ojpa-isa iga timikto', iwán Cristo yawi mitztawiti.

* 5:5 5:5 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

¹⁵ Inón iga ximo-itakan ken iga annemij. Amo xonokan ken yej ayá' kixmati yej yekti, sino que ken yej kimati te mochíwa iga nochi maye'kisa. ¹⁶ Amo xiknempolokan kuá' wel agaj ankichiwiliáj yej yekti, iga inimej día pox ono' yej ayekti kichiwaj. ¹⁷ Amo ximoxeto'tilikán; xikmatikan katiapa yej Dios kineki iga xikchíwakan. ¹⁸ Amo xitawanakan, iga yej tawana mopoipolowa, majwa' ximomakakan iga iyEspíritoj Dios mamitznentikan. ¹⁹ Kuá' anmonechkowaj, xikuikakan yej ijkulijto' ipan salmos, iwán takui' yej kajasi iga mokuikiliá Dios wan tepalewiá iga timoconfiarowaj pan yéj. Xiktakuikilikán iwán xikweyimatilikán toTeko iga nochi amoalmajmej. ²⁰ Nochipa xikmakakan gracias toTaj Dios iga nochi yej temaka, ipan itoka' toTeko Jesucristo.

Ken manemikan yej kitokaj Cristo

²¹ Ximosepancredokan iwán ijkón nesis iga ankimajmawiliáj Dios.

²² Siwá' yej wewejoyoj makicredo iwéj, ijkón kensan kicredowa yej tatekimaka toTeko Jesucristo. ²³ Iga taga' tzontekon iga isiwa', ijkón kensan Cristo tzontekon iga nochi yej kitokaj. Cristo kimanawiá yej kitokaj wan yejemen ken icuerpoj. ²⁴ Ijkón ken yej kitokaj Dios kichiwaj ken kineki Cristo, ijkonsan no siwá' nochipa makichíwa ken kineki iwéj.

²⁵ Taga', xikchokili mosiwa', ijkón ken Cristo kichokilij yej kitokaj Dios iwán mi' iga nochi tejemej. ²⁶ Cristo kichij iga tejemej matimochíwakan itátkisan; tepajpa' iga a'ti wan iga itájtól. ²⁷ Inón kichij iga tejemen yej tiktokaj matonokan ken isiwa' Cristo. Wan mate-ita iga tipoxye'nemij iga atikpiáj nité nokta yej yéj akiye'ita wan tonóskejsan iga yéj. ²⁸ Ijkón no se taga' makichokili isiwa' kensan yéj mochokiliá. Yej kichokiliá isiwa', yéj no mochokiliá. ²⁹ Iga ayagaj mo-ijiya igánajsan, majwa' motamaka iwán mocuidarowa, ken Cristo kichíwa wan yej ípan kicredowaj; ³⁰ iga tejemen yej tiktokaj Cristo, icuerpoj nokta, tejemen inakayo iwán iyomiyomej. ³¹ Ijkin kijtowa itájtól Dios: "Inón iga taga' kikajtewas itaj iwán iye' iga mosetilij iwán isiwa', iwán inón ome mochíwas sesan."† ³² Yej inín temachtíaj, pox valerowa iwán ay' iyanto'; nej nikijtowa iga inín tajtowa de Cristo iwán tejemej yej tiktokaj. ³³ E' no nikijtowa iga xikchokili mosiwa' kensan tej timochokiliá, iwán siwá' makiye'ita iwéj.

6

Pablo kinonotza tetajmej iwán tepilowan

¹ Tepilowan, xitagatakakikan kuá' te mitzijliáj amotaj amoye', xikchíwakan iga toTeko ankitokaj, iga inín sí yekti. ² Ono' diez mandamientos; sekin tenextiliá iga Dios kimakas tejté agaj yej ijkón kichíwa. Yej achto mandamiento yej ijkón tenextiliá, ijkin ijkulijto': "Xikye'ita motaj iwán moye', ³ ijkón tiye'onos, iwán tiwejkawas iga tonos ipan inín tajli."

⁴ Iwán amejemen tetajmej, amo xikuejkuesokan amopilowan, majwa' xiknonotzakán iwán xikojkultikan pan iyojwi toTeko.

⁵ Amejemen yej an-esclavojmej,* xikchíwakan yej mitztekimakaj amoteko yej ono' ipan inín tajli, xikye'itakan, xik-respetarokan iwán amo xikajkayawakan, xitekipanokan ken kuá' nemi antekipanowaj iga Cristo.

⁶ Xitekipanokan iga yejemej aya'san kuá' mitzitztokej iga mamitzye'itakan, xikchíwakan ken kuá' Cristo itekipánol nemi ankichíwaj, xikyolmakakan iga xikchíwakan ken Dios kineki. ⁷ Xiyolpakikan iga

† 5:31 5:31 Gn 2:24 * 6:5 6:5 Xikita glosario "Esclavo".

antekipanowaj ken kuá' nemi antekipanowaj iga toTéko, ayéj iga agaj. ⁸ Ankimátija iga sejsé de amejemen, an-esclavojmej o ayéj, mitzmakaskej toTéko kensan ankichijkej yej yékti.

⁹ Amejemej itekomej esclavojmej, ijkonsan nõ xikchiwakan wan amoesclavojmej, amo xikijtokan: "Nia nimitzmagati siga atikchiwa motekipánol." Xikejlamikikan iga yejemej iTéko, yejsan nõ amejemempa amoTéko yej ono' ipan cielo, yej ayá' sesan kiye'ita.

Ken xikchiwakan iga Tzitzimi' amo mamitztanilikan

¹⁰ Iwán inán nokniwan, ximomela'confiarokan ipan toTéko iga yéj nokta mitzpaléwiáj iga iweyi poder. ¹¹ Ximotaajakikan iga ken armadura yej kakiáj iga momanawíáj yej yawij kan momijmiktilo; e' inimpa ayá' mo-ita, inín ipoder Dios yej mitzmakaj iga amo mamitzkajkawakan Tzitzimi'. ¹² Iga ayá' nemi tikchijawaj iga matiktanilikan agaj yej nakayoj iwán omiyoj, sino que nemi tikchijawaj iga matiktanilikan Tzitzimi' iwán iyangelejmej yej onokej pan cielo, yej mandarowaj ipan inín tajli kan mochijto' yej ayékti. ¹³ Inón iga xikuikanya nochi iga yej amomanawíáj, yej Dios mitzmakaj, iga wel ximomanawikan kuá' Tzitzimi' mitzchijwilijnekij yej ayékti, iwán kuá' nóchiya ankijyowijkej, anye'isatoskej ipan iyojwi Dios. ¹⁴ Xiye'isatokan; nochipa xikijtokan yej mela'ciertoj iwán ijkón kenkuá' antajko-ilpitokej iga anmomanawíáj, iwán nochipa xikchiwakan yej yékti iwán ijkón kenkuá' anmoeltzakuaj iga kuachtí de tepos. ¹⁵ Ken se soldado nochipa kakijto' iga', ijkón nõ amejemen nochipa xikpowakan itájtol Dios yej kichijwa iga maonolo tamelá.

¹⁶ Nõ ximoconfiarokan pan Dios, iga ijkón ken kuá' ankipiáj amoescudoj† iga ximomanawikan kuá' Tzitzimi' kinekis mamitzmimakan iga mitzknochijawaj. ¹⁷ Iwán nõ xikejlantokan pan amoalmaj iga amejemej Diosya mitzmanawijkej, ininwa' ken kuá' se kitaliá ikaskoj ipan itzontekon iga momanawíá. Xiknentikan itájtol Dios pan amoalmaj, inonwa' espada‡ yej iyEspíritoj Dios mitzmakaj. ¹⁸ Nochipa xiktanewikan Dios wan xiktajtanilikan ken iyEspíritoj mitztajtolmakaj. Ijkonsan nochipa xikchijtokan, wan xiktajtanilijtokan Dios iga nochi yej kicredojtokej pan yéj maye'onokan. ¹⁹ Xiktajtanilikan Dios nõ iga nej, iga manetajtolmaka iwán kuá' nitajtowa amo manimajmawi, iwán iga wel manikmati te manikijto kuá' nikpowa ye'noticiaj yej nematiltij. ²⁰ ToTéko netitan iga manikpowa ye'noticiaj, inón iga inán nipresojtito'. Achi xiktajtanilikan Dios iga manepaléwi iga amo manimajmawi iga nikpowa ye'noticiaj ken kajasi.

Pablo tanawatiá

²¹ Tíquico, yej tóknimpa yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga nepaléwiá ipan itekipánol toTéko, yéj yawi mitztatapowitij de nej iwán yej te nemi nikchijwa. ²² Inón iga nimitztitaniliáj Tíquico, iga mamitzijlikan ken nonokej iwán iga mamizyolchikawakan.

²³ Dios yej toTaj iwán toTéko Jesucristo makichijwa iga xiye'onokan iwán xonokan tamelá. ²⁴ Ken iga Dios kiye'ita makichijwa ipan nochi yej ayí' kikajtewaj iga kipoxnekij toTéko Jesucristo. Ijkónyawa'.

† 6:16 6:16 Xikita glosario "Escudo". ‡ 6:17 6:17 Xikita glosario "Espada".

Ama' yej kijuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Filipos Filipenses

Kua' Pablo ono' carcelijti', kijuilowiliá yej kitokaj Cristo yej ichamej Filipos

¹ Nej niPablo iwán tokni Timoteo yej nikchiwaj ken netekimakaj Jesucristo, nimitzijuilowiliáj yej amochan Filipos nochi yej ankitokaj Cristo Jesús, nochi pastorme^{*} wan diaconojmej.† ² ToTaj Dios iwán toTeko Jesucristo mamitziknelikan iwán makichiwakan iga xonokan tamelá.

Pablo kitajtaniá iga yej kitokaj iyojwi Dios

³ Nochipa kua' nimitzejlamikij nikmaka gracias noDios, ⁴ iwán poxsan nipaki kua' niktajtaniá Dios iga amejemen, ⁵ iga nikmati iga este kua' achto ankikakikej ye'noticiaj iwán este inán, annepalewiáj iga ankipowaj inón ye'noticiaj. ⁶ Nej nikmati iga Dios inán kipewaltij iga kichiwa iye'tekipánol ipan amejemen, iga ankitokaj iyojwi, iwán Dios inón ye'tekipánol kichijos este maye'kisa kua' wi' Jesucristo. ⁷ Kajasi iga inón nikijtowa de amejemen iga nimitzpoxchokiliáj. Amejemen annepalewijkej ipan tekipánol yej Dios nemá' iga nikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa, inonsan tekipánol yej nemi nikchiwa nij kan nipresojtito' iga niknextiliáj yej aya kicredowaj iga mela'ciertoj inón ye'noticiaj. ⁸ Dios kimati iga poxsan nimitzitasnekij. Nimitzchokiliáj ijkonsan ken Jesucristo mitzchokiliáj. ⁹ Kua' ni-oradowa iga amejemen, niktajtaniá Dios iga máj ximosepanchokilikan iwán wel nochi nokta xikmatikan ¹⁰ ken iga wel nochipa xiktapejpenakan yej máj ye'kti yej ankichiwaskaj. Ijkón wel anye'nemiskej, iwán ijkón kua' wi' Cristo, ayagaj wel mitzijliskej iga ayompa ankichijkej. ¹¹ Pues amejemej, iga mitzpalawiáj Jesucristo, ankichiwaskaj yej ye'kti iga tokniwan makiweyimatiltikan Dios.

Nej nono' iga manikchiwa ken kineki Cristo

¹² Nokniwan, nikneki xikmatikan iga yej nechiwilijkej yej ayekti, inón tapalewij iga máj mopowa' ye'noticiaj. ¹³ Nochi soldadojmej yej onokej ipan palacio, iwán sekin, kimatij iga nipresojtito' iga niktoka Cristo. ¹⁴ Iwán iga momati iga nipresojtito', mia' tokniwan kipowaj itájtol Dios iga kiyolmakaj, ayá' majmawij, iwán máj moconfiarowaj ipan toTeko.

¹⁵ Melá' iga sekin kipowaj ye'noticiaj de Cristo iga ta-ixitaj iwán kijtowaj iga yejemej máj kimatij que nejemej, e' sekin kipowaj ye'noticiaj iga kiyolmakaj iwán kinekij noyan mamomati. ¹⁶ Sekin kipowaj itájtol Cristo iga san manesi iga no kichiwaj inompa tekipánol, ayéj iga kimela'tokaj Cristo, kinekij maneyolmiktikan iga kimatij nono' preso; ¹⁷ e' sekin kipowaj ye'noticiaj iga nechokiliáj, iga kimatij niktajtowiliá itájtol Cristo yej tamanawia. ¹⁸ E' até kichij siga kiyepowaj o ayá', e' ye'kti iga tajtowaj de Cristo; iga inón kichiwaj, nej niyolpaki.

Iwán majo' nia niyolpakiti ¹⁹ iga nej nikmati iga ipan inochi nia niye'kisati iga amejemen an-oradowaj iga nej, iwán iga nepalewiá iyE-spiritoj Jesucristo. ²⁰ Nej nikneki nokta iga ayí' manikchiwa tejté yej

* **1:1** 1:1 Español "obispos". Xikita glosario "Obispo". † **1:1** 1:1 Xikita glosario "Díacono wan diaconisa".

Cristo akiye'ita, ijkón anipinawas iyixtaj. Majwa' amo manimajmawi iga nikpowa itájtól Cristo iwán nochipa mamonexti ipoder ipan nej, até kichij siga nimikto' o nisato'. ²¹ Siga nono', manikchiwa yej Cristo kineki, iwán siga nimiki, niktaniaya yej nemakas Cristo. ²² E' siga nisato' máj wel nitekipanowa iga toTeko, anikmati katiá niktapejpena. ²³ Iyomextin wel niktapejpena: nikneki magui' manimikiya iga manónoya iwán Cristo, iga nej inón máj yekti katka; ²⁴ e' iga amejemen, máj yekti iga manisato. ²⁵ E' nikmati iga majo' nisatos, nonos iwán amejemen iga nimitzpalewiskej iga máj xikyolmakakan iga ankitokaj toTeko, iwán xiyolpaktokan iga anmoconfiarowaj ipan yéj. ²⁶ Iwán wel sej nonos iwán amejemen iga xiyolpaktokan iga yej kichij Jesucristo iga nepalewij.

²⁷ E' nimitzijliáj iga xiye'nemikan ijkón ken tenextiliá itájtól Cristo. Ijkón siga nimitzitatij o wejka nonos, nikneki manematiltikan iga amejemen ankitokajo' Cristo, iwán sesan amoalmajmej iwán ansentekipanojtokej iga ankipowaj ye'noticiaj yej tamanawiá, ²⁸ iwán amo xikmajmawilikan yej mitzijiyaj. Ijkón nesi iga yejemej yawij poliwitij, e' kinextiá iga amejemen anyawij anmosalvarotij, inonwa' kichiwawas Dios. ²⁹ E' iga ankitokaj Cristo, ayejsan iga ankipetzcredowaj, sino que no mitziknochiwaj iga yéj ankitokaj. ³⁰ Inán wel tisentekipanowaj iga tikpowaj ye'noticiaj. Ankitakej kén iga ne-iknochijkej wan inán ankimatij iga ne-iknochijtokejo'.

2

Matimixkuítikan ipan Cristo iga ayá' moweyimati

¹ Nej nikmati iga Cristo mitzpalewiáj iga wel xikyolchikawakan sekin. IyEspíritoj Dios ono' amowan iga ante-ijiknimej iwán antachokiliáj, ² inón iga nimitztajtaniliáj amonochin iga xikchiwakan iga manipoxpakto iga xonokan ken sesan, iwán ximopoxchokilikan, sesan amoalmaj iwán sesan xikejlantokan. ³ Amo xikchiwakan tejté kansan manesi iga pox anwelitij, niga ximoweyimatikan, majwa' ximoalimpamatikan, iwán xikijtokan: "Se' toknin majya sej que nej." ⁴ Ni agaj makitemo yej yekti iga yéjsan, majwa' makitemo no iga sekin maye'onokan.

⁵ Amejemen xitajlantokan ijkonsan ken Cristo Jesús. ⁶ Cristo, malej iga yéj nochipa ijkonsan ken Dios, ayá' moteki'tilij iga maono ken Dios, ⁷ majwa' kikajtej kan mandarojtoya wan mochij ken se taga' yej tapalewiá iga walaj ken tejemej, ⁸ iwán kua' onoyay ken nochi taga', moalimpamati', iwán kichij kensan Dios kine', motemá' iga makimiktikan, este mi' ipan se cruz. ⁹ Inón iga Dios kitajlij iga poxsan makiweyimatiltikan, iwán kitajlij se itoka' yej ateyi se' ijkompa iga kiweyimatij. ¹⁰ Iga kua' makikakikan itoka' Jesús, nochi mamotankuaketza, yej onokej ipan cielo, pan tajli iwán yej onokej taltampa, ¹¹ iwán nochi makijtokan iga Jesucristo yéj nokta toTeko, iwán mamoweyimatilti Dios yej toTaj.

Yej kitokaj Cristo ken tikita sitalimej

¹² Inón iga nokniwan, ijkón ken amejemen nochipa ankichijkej yej nimitzijlijkej kua' nonoya amowan, inán iga ayá' nono' amowan, máj xikchiwakan yej nimitzijliáj, xikijtokan yej yekti iga manesi iga Dios mitzsalvarójkeja wan ankimajmawiliáj. ¹³ Iga Dioswa' in yej mitzejlantiáj iga xikchiwakan yej yekti, iwán yéj mitzpalewiáj iga xikchiwakan ijkón ken yéj kineki.

¹⁴ Nochi yej ankichiwaj, xikye'chiwakan, e' amo xikteki'chiwakan niga ximokuekuesojtokanpa, ¹⁵ iga amo agaj wel makijto iga ankichijtokej

yej ayekti. W̄an amo ximoweyimatikan, iga amejemen ipilowan Dios, xiye'nemikan iyixtaj la gente yej kipoxchiwaj yej ayekti. Amejemen ken sitalimej yej ankitawiaj yej onokej kan takomichkan ¹⁶ iga ankipowiliaj itajt̄ol Dios yej tanextilia ken iga wel nochipa maonolo w̄an Dios. Ijk̄on kūa' w̄i' Cristo, nej niyolpaktos iga amejemen, iga nikmatis iga ayej balde notekip̄an̄ol iga nimitzpowilijkej ye'noticiaj. ¹⁷ Malej iga katka manemiktikan iga manimochiwa ken ofrenda yej ankimakaj Dios iga ammoconfiarowaj ipan, nej nipaki, iw̄an nikneki n̄o manipaki amowan. ¹⁸ Xipakikan n̄o amejemen, iga matisempakikan.

Timoteo iw̄an Epafrodito

¹⁹ Siga toT̄eko Jesús kineki, ayá' wejkatis ompiga niktitanis Timoteo iga mamitzitaj, iga manipaki iga nikmatis ken amonokej. ²⁰ Iga ateyi se' ken yej yej makejlamiki kensan nej, yej melá' iga kitasneki iga amejemen xiye'onokan; ²¹ iga nochi kitemowaj iga yejémejsan mamoye'chiwakan iw̄an ayá' kiyolmakaj iga makichiwakan yej kineki Cristo Jesús. ²² E' amejemen ankimatija ken iga ye'nemi Timoteo iw̄an ankimatij iga nepalewij iga nikpowaj itajt̄ol Dios, yej nepalewij ken se tepiltz̄in kipalewia itaj. ²³ In̄on iga nia nimitztitanilij Timoteo, e' manikm̄ati-o' siga nik̄isas ipan cárcel, ²⁴ w̄an nimoconfiarowa ipan toT̄eko iga ayá' wejkatis niati nimitzitatij.

²⁵ Yekti iga Epafrodito annetitanilijkej iga manepalewi ipan yej nepolowa. Yej pox tekipanoj nowan iga nikpojkej ye'noticiaj. Yekti in̄an manimitztitanilikan sej. ²⁶ Yej magui' mamitzitakanya amonochin iw̄an yej poxsan mitzejlantokej, iga ankimatekej iga yej wetitoya. ²⁷ Melá'wa' nokta iga wetitoya, este mikisnekiaya; e' Dios kiknelij, ayejsan yej, nej n̄o ne-iknelij iga ayo' pox manimoknomati. ²⁸ In̄on iga nikneki manimitztitanilikan toknin iga xipakikan kūa' sej ankitaskej, iga ayo' máj manimoknomatito. ²⁹ Xikye'omemawikan ken kajasi yej kitoka toT̄eko iw̄an xipakikan. Iw̄an nochipa xikye'itakan yej ijk̄on tekipanowa ken yej ³⁰ iga yej kimiktiayaj iga san kitoka Cristo. Yej kisent̄alij iyalmaj iga mamiki iga san nepalewia, kan amejemen awel annepalewiayaj amomatika.

3

Pablo ye'ono' iyixtaj Dios iga moconfiarowa ipan Cristo

¹ In̄an nokniwan, xipakikan iga ansetitokej w̄an toT̄eko. Nej ayá' nisiawi iga nimitzojpa-ijkuilowiliaj yej ankimatija, iga in̄on wel mitzpalewiaj. ² Amo xiktajt̄olkuikan yej nemij ken pelomej, w̄an yej ayompa kipowaj itajt̄ol Dios, w̄an kinekij mamitzcircuncidarokan.* ³ Tejémejwa' in yej tonokej nokta circuncidado yej tikweyimatiltiaj Dios iga tepalewia iyEsp̄ítoj iw̄an tipakij iga tiktokaj Cristo Jesús, iw̄an ayá' timoconfiarowaj ipan yej tejémejpa tikchiwaj. ⁴ Malej iga nej kajasi n̄o iga manimoconfiaro ipan in̄on. Ayagaj máj kajasi ken nej iga manimoconfiaro ipan yej nikchij; ⁵ iga necircuncidarojkej kūa' kipiá ocho día iga ninaceroj, iga nej ni-israelitaj yej itr̄ibojpa Benjamín, nej nimela'hebreo,† iw̄an nej n̄o katka nifariseo‡ iga nitamachtiaaya ipan iley judiyojmej. ⁶ Poxsan nikchij ken nej nikne', iga nikmatia iga nemi nikchiwa ken tatekimaka iley Moisés, este

* **3:2** 3:2 Xikita glosario "Circuncisión". † **3:5** 3:5 Hebreo: Kūa' mo-ijkuilowij Nuevo Testamento, mo-ijliaya hebreos judiyojmej yej kitokayaj ken ijkuilijto' iley Moisés w̄an nochi yej kitekichwayaj judiyojmej, este n̄o tajtowayaj arameo yej kensan n̄o hebreo. ‡ **3:5** 3:5 Xikita glosario "Fariseo".

niktemowaya yej kitokaj Cristo iga nikiknochiwayaj. Iwán nikmatiá iga niye'nemiá iga nikchijtoya ken kijtowa la ley, este ayagaj wel te ne-ijliaya. ⁷ E' nochi inín yej ikya iga nej pox valerowaya, inán nikita ken yej ay'ya valerowa ni alín iga niktókaya Cristo. ⁸ Ayejsan iga inón, nochi yej nikitaya pox yekti, inán nikita ken yej avalerowa iga máj valerowa iga nikixmátiya Cristo Jesús yej noTeko. Nochi yej nikchiwaya nikájteja iga niktóga'ya Cristo, inón inán níkitaya ken tásol. ⁹ Iwán iga nisetító'ya iwán yéj, ayéj iga niye'nemi iga nikchiwa ken tatekimaka la ley. Niye'ono' iyixtaj Dios iga nimoconfiarowa ipan Cristo. ¹⁰ Nej nikneki máj manikixmati Cristo, nikneki manikmachili inón poder yej kojpa-ixitij Cristo kan miktoya iwán no maniksufriro ken yéj kisufriroj iwán nikneki no manimiki ken yéj, ¹¹ iwán ijkonsan no Dios neojpa-ixitij kan nimiktos.

Pablo kiyolmaka iga kichiwa yej kipolówao'

¹² Ayá' níkiytowa iga nóchiya nikye'chij, niga níkiytowa iga póxsanya niye'nemi; e' ayá' níkajtewa iga níktoka Cristo Jesús iga kēman nēmakas yej yéj kijtoj, iga inón nokta Cristo achto nenotza'. ¹³ Nokniwan, ayá' níkiytowa iga ninémiya ken Cristo kinēki; e' ay'ya níkejlamiki nochi yej pánoja, inán níkyolmaka iga nemi níkiwiya yej nepolówao' ¹⁴ iga wel manasi kan níknēki iwán maniktani yej Dios nēmakas ipan cielo iga nísetito' wan Cristo Jesús.

¹⁵ Nochi yej timomela'confiarojtokej ipan Cristo inón matikejlan tokan. Si agaj se'pa kejlamiki, Dios yawi kitajlantiti no. ¹⁶ E' ijkón ken tinejnentóyaja ipan iyojwi Dios, ómpasan matinemikan iwán matikpiakan sesan toalmaj.

¹⁷ Nokniwan, ximixkuiṭikan nopan, iwán no ximixkuiṭikan ipan inomej yej nemij kensan nimitzmachtijkej. ¹⁸ Nimitzijlijkeja mia' vej, iwán inán sej nimitzijliáj este nichokato', ono' mia' yej kalimpamatij yej Cristo kichij iga mi' ipan cruz. ¹⁹ Kuá' nóchiya tamis, inimej yawij poliwiṭij. Iga yejemej yej kitajtani iyalmajmej mokuēpa ken idiosmej, iwán moweyimatij ipan yej kajasiá iga mapinawakan. Yejemej kejlantókejsan yej ono' ipan inín tajli. ²⁰ E' tejemej tochan ipan cielo, iwán tikchixtokej yej wi' ipan cielo iga temānawiki; inonwa' toTeko Jesucristo ²¹ yej kichiwās iga tocuerpoj yej inán kuētani wan mikisneki, maono kensan yéj icuerpoj yej ayí' mikis. Inón kichiwās Cristo iga yéj nochi wel kichiwa.

4

Nochipa xipakikan iga ansetitokej wan toTeko

¹ Inón iga nokniwan yej nimitzpoxitasnekij, amejemen yej anneyolchikawaj iwán nipoxpaki iga anye'nemij. Xiksentalikan amoalmaj iga ankitokaj toTeko, amejemen yej nimitzpoxchokiliáj.

² Niktajtaniliáj Evodia wan Síntique iga makipiakan sesan iyalmajmej ken kajasi iga kitokaj toTeko. ³ E' tej noknin Sícigo,* yej atikajtewa iga tikchijto' inómpasan tekipánol ken nej, nimitztajtaniliá iga xik-palewi inomej siwatkej yej nepalewijkej kuá' níkpowa' itájtol toTeko yej tasalvarowa. Nepalewijkej no Clemente iwán sekin yej tekipanojkej iwán nej. Itokamej ijkulijto'ya ipan libro kan ono' itokamej yej yawij mosalvarotij.

⁴ Nochipa xipakikan iga ansetitokej wan toTeko. Sej nikojpa-ijtowa: ¡Xipakikan! ⁵ Nochi mamitzixmatikan iga pox ante-ijknimej. ToTeko ay'ya ke' poliwi iga wi'ya.

* 4:3 4:3 Sícigo: tájtol griego yej wel agaj itoká' wan kijtojneki "fiel compañero".

⁶ Nité amo mamitzyołmiktikan, majwa' nochi xiktajtaniłikan Dios yej mitzpolowaj iwán xikmakakan gracias kuą' antajtowaj iwán. ⁷ Ijkón Dios yawi kichiwati iga xonokan tamelá. Ayagaj wel kentenderowa ken Dios kichywa iga matonokan tamelá, iwán kuą' tołmaj ono' tamelá, ay' te kimajmawiliá niga kejlami yej ayękti iga teçuidarowa Cristo Jesús.

Xikejłamikikan yejsan yekti

⁸ Nokniwan, yáwiya tamiti yej nemi nimitzijkuilowiliáj; xikejłamikikan ipansan yej mela'ciertoj, yej kajasi mamoye'ita, nochi yej ómpaya nokta ken mochiwa, nochi yej Dios kiye'ita, nochi yej kiye'asi tołmaj, nochi yej ayagaj wel kipopowa. Xikejłamikikan ipan nochi yej yekti iwán yej kajasi makiweyimatiłikan.

⁹ Xikchiwakan ijkón kensan nimitzmachtijkej. Xikchiwakan ken ankikakikej nikijtoj, iwán ankitakej iga nikchij: xikchiwakan ijkón, iwán toDios yej kichywa iga maonolo tamelá, onos amowan.

Yej ichamej Filipos kipalewijkej Pablo

¹⁰ ToTęko poxsan neyolchikawa iga amejemen sej anneejłamikij. Ayá' nikijtowa iga annełkajtoyaj, e' nikmati iga ayá' wel annepalewiayaj.

¹¹ Ayá' nikijtowa iga poxsan nikneki xinepalewikan, iga nej nochipa nipakto' ke'ya iga nikpiá. ¹² Wel niye'ono kuą' ayá' nimotapialiá iwán wel niye'ono kuą' nimotapialiá. Kensan neši' nipakto', kuą' nixwito' o kuą' nimayanto', kuą' nikpoxpiá iwán kuą' ayá' nikpiá nité. ¹³ Nochi wel nikchiwa iga Crįstojwa' in yej nepalewiá. ¹⁴ E' amejemen ompay ken ankichijkej iga annepalewijkej kuą' nimoyolmiktijtoya iga kuajkuantas nepolowaya.

¹⁵ Amejemen yej anchantitokej Filipos no ankimatij kuą' pęwa' nikpowa' ye'noticiaj yej tasalvarowa, kuą' nikisa' estado de Macedonia, nisé iglesia nepalewij, petz amejemensan iga annetitanilijkej tomin. ¹⁶ Iwán kuą' nonóyao' Tesalónica, amejemen annetitanilijkej tomin. Ayá' sesan vej annepalewijkej pan yej nepolowaya. ¹⁷ Ayéj iga nikejłanto' xinemakakan tejté, ninkékiwa' iga manesi iga ankichijtokej yej yekti iyixtaj Dios. ¹⁸ Pues nej nikpiaya nochi, ay' te nepolowa. Inón tomin yej annetitanilijkej iwán Epafrodito ken tikita incienso yej ajwiya' yej kitatiliáj Dios, iwán Dios inón kipoxye'ita. ¹⁹ Niktajtaniłiá noDios iga mamitzmakakan nochi yej mitzpolowaj. Wel mitzmakaj iga ansetitokej wan Cristo Jesús, puej Dios poxsay sej motapialiá. ²⁰ ¡Nochipa mamoweyimatiłti toTaj Dios! Ijkónyawa'.

Tanawatiá

²¹ Ipan itoka' Jesucristo xikijłikan nochi yej kitokaj iyojwi Dios ga nikejłamikij. Tokniwan yej nigaj iwamej nisen-onokej, kinekij iga xiye'onokan.

²² Nochi yej nigaj onokej yej kitokaj Dios, yej tekipanojtokej çan rey César† de Roma, no mitztitaniliáj saludos.

²³ ToTęko Jesucristo mamitzpalewikan amonochin amejemen. Ijkónyawa'.

† 4:22 4:22 Xikita glosario "César".

Ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Colosas Colosenses

Pablo kijekuillowiliá yej kitokaj Jesús yej chantitokej altepe' Colosas

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nej iwán toknin Timoteo ² nimitzijkuillowiliáj inin ama' amejemen noknimej yej amonokej Colosas yej Dios mitztapejpenkej, iwán ayá' ankikajtewaj iga ankitokaj iyojwi Cristo. Dios yej toTaj mamitzyolchikawakan iwán makichíwa iga xonokan tamelá.

Pablo oradowa iga tokniwan de Colosas yej moconfiarowaj ipan Dios

³ Nochipa kuá' ni-oradowaj iga amejemen, nikmakaj gracias Dios yej itajpa toTeko Jesucristo. ⁴ Iga nematiltijkej iga amejemen anmopoxconfiarowaj ipan Cristo Jesús iwán ankichokiliáj tokniwan yej Dios kitapejpen. ⁵ Ijkón ankichíwaj iga ankimatij iga mitzpialiaja kan keman amonoskej nochipa wan Dios ipan cielo. Inón ankimatikej kuá' mitzpowilijkej itájtól Dios yej ayá' takajkayawa, inón ye'noticiaj yej tasalvarowa. ⁶ Inin ye'noticiaj yej mitzpowilijkej ken tikita kuawi' yej nemi weyá iwán taktiaya, iga nemi momati noyan ipan tajli. Ijkonsan no kuá' amejemen ankimatikej iga mela'ciertoj kuá' mitzpowilijkej ken iga Dios tepoxchokiliá. ⁷ Inin mitznextilijkej toknin yej tikpoxchokiliáj yej itoka' Epafras yej íwan nisentekipanowaj; yéj akikajtewa iga mitzpalewiáj ipan iyojwi Cristo. ⁸ Yéj netatapowijkej de amejemen, ken iga el Espíritu Santo mitznextiliáj iga ximosepanchokilikán.

⁹ Inón iga nejemej, desde que nikmatikej iga anmoconfiarojkej pan Cristo, ayá' nemi nikajtewaj iga niktajtaniliáj Dios iga mamitzpalewikán iga xikmatikan ken nokta yéj kineki, iwán ken iga xiye'nemikan, iwán iga wel xikmela'matikan yej el Espíritu Santo tanextiliá. ¹⁰ Ijkón annemiskej ken kajasi iga manemikan yej kitokaj toTeko iga nochipa ankichíwaj ken yéj kineki, iwán ankichíwaskej nochi yej yékti iwán máj ankixmatitiaskej Dios. ¹¹ Niktajtaniliáj toDios iga iweyipoder mamitztajpalmakakan ipan amoalmajmej, ijkón wel ankijyowiskej nochi yej mitzyolmiktiáj iwán ayá' anmosemakaskej ipan iyojwi Dios. Iwán ampaktoskej kuá' ¹² ankimakaskej gracias toTaj Dios, iga yéj kine' iga matisen-onokan íwan ipan cielo kan yéj reinarowa wan nochi toknimej yej yéj itatki. ¹³ Dios temañawij ipan ipoder Tzitzimi', iwán tewiga' iga matemandaro Dios iPiltzin yej kipoxchokiliá. ¹⁴ Yéj tesalvaroj kuá' migui' ipan cruz iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayékti.

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios iga mi' Jesucristo

¹⁵ Ipan Cristo monextiá ken in Dios yej ayí' mo-ita. Cristo onoyay este kuá' aya onoya inin tajli. ¹⁶ Dios kijtoj iga iPiltzin makichíwa nochi yej ono'. Kichij yej ono' ipan cielo iwán ipan tajli, yej wel mo-ita iwán yej ayá' wel mo-ita. Kichij nochi yej mandarowaj pan tajli iwán espiritojmej yej tatekimakaj iga kipiáj poder. IPiltzin Dios kichij nochi yej ono'. Iwán yej ono', tePiltzin kichij iga makiweyimatiltikan. ¹⁷ Cristo onoyay kuá' aya onoya nité yej inán tikitaj. Iwán iga yéj nochi ojonókejsan. ¹⁸ Cristo ken

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

tikita tzontekon iga tonochin yej timoconfiarowaj ipan yéj, iwán tejemen ken tikita icuerpoj. Yéj onoyay kuá' pewa' iga mochiwa yej ono'. Yéj yej achto ojpa-isa' iga manesi iga yéj nokta yej máj tayakanto'. ¹⁹ Puej Dios kiyé'ita' iga nochi ipoder maono ipan Cristo. ²⁰ Iwán iga yej kichij Jesucristo, inochi yej ono' seja wel maono tamelá wan Dios, yej ono' ipan inin tajli, iwán yej ono' ipan cielo. Inin mochij kuá' Cristo eskisa' iga mi' ipan cruz.

²¹ Ikya amejemen wejka amonoyaj iga Dios iwán ankijiyayaj ipan amoalmajmej iga ankichijtoyaj yej ayekti. E' inán Dios kichija iga yéj mamitzye'itakan ²² iga mi' Cristo kuá' onoya nigaj ipan tajli. Inón kichij iga amejemen xiye'onokan iyixtaj, este anyolchipaktikej ken yej ayí' kichij yej ayekti. ²³ Cristo inin kichibas siga anmoconfiarojtoskej ípan, iwán amo xikajtewakan iga xikchixtokan yej keman mitzmasukkej, inón yej kijtowa inón ye'noticiaj yej tasalvarowa, yej ankikakikej. Ininya in ye'noticiaj yej mopowa noyan, iwán nej Pablo nitekipanowa iga nikpowa inón ye'noticiaj.

Pablo tekipanowa iga mamoximati itajtól Jesucristo

²⁴ Inán nipaki iga ne-iknochiwaj iga amejemen, puej yej iga nej nemi ne-iknochiwaj, iga inón nemi nikmaxitiá yej icuerpoj Cristo kichixwaskej; icuerpoj Cristo kijtojneki nochi tokniwan yej kicredowaj Cristo. ²⁵ Dios netalij iga manikpowa itajtól, iwán yéj nemá' inin tekipanól iga amejemen xiye'onokan, iwán iga noyan mamomati itajtól. ²⁶ Inón ye'noticiaj yej ikayay nokta Dios kiyantoya, inán kimatiltija yej moconfiarowaj ipan yéj. ²⁷ Dios kine' iga makinextilikan yejemej inón tájtól yej kajasi mamoye'ita, inón yej aya kimatiáj yej ayéj judiyojmej. Inón yej aya momatiá, tajtowa de Cristo, yej inán iwán ansetitokej, iwán ankimatij iga anyawij amonotij íwan pan cielo.

²⁸ Nejemen nochi nikpowiliáj itajtól Jesucristo, nitanonotzaj iwán nitaye'machtiáj ken Dios netajlantíáj iga nokta maye'nemilo iga niknekij nochi maye'onokan iyixtaj Dios iga masetitokan wan Cristo. ²⁹ Iga inón nokta nipoxtekipanowa; nochi inin nikchiwa iga Cristo netajpalmaka.

2

¹ Nikneki xikmatikan iga nej poxsan ni-oradowa iga amejemen, iwán iga tokniwan yej chantitokej altepe' Laodicea, iwán iga inochi yej ayí' ne-ita.

² Inin nikchiwa iga xiyolchikajtokan iwán ximosepanchokilikan, ijkón wel xikmela'matikan yej pox yekti, inón yej Dios ayagaj kimatiltiaya, inonwa' Cristo. ³ Ipan yéj ono' inochi itamatilis Dios yej ken tikita tejté yej iyanto' yej pox valerowa. ⁴ Inin nimitzijliáj iga amo agaj mamitzkajkawakan iga tájtól yej wel mitzyolyamanaj. ⁵ Malej iga ayá' nono' iwán amejemen, e' nochipa nimitzejlantokej, iwán nipaki iga nikmati iga anye'nemij iwán iga poxsan anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

⁶ Inón iga, ijkón ken ankicredojkej Jesucristo iga amoTeko, ijkón xinemikan ipan iyojwi. ⁷ Xisetitokan wan Cristo, ken tikita kuawi' yej ye'tokto' ipan tajli. Ximoconfiarojtokan ipan Yéj, ijkón ken nimitznextilijkej, iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

Cristo kipata ken iga tinemij

⁸ Amo agaj mamitzkajkawakan iga inamoltajtolmej tajtaga', inompa tájtól ayá' mitzpaléwiáj. Puej yejemej tamachtiáj ken kitekichiwaj namoltajtaga', iwán ayá' nejnemij iwán Cristo. Inimej tamachtiáj ken tatekimaka Tzitzimi' yej mandarowa ipan inin tajli.

⁹ Cristo, malej iga kipiaya se icuerpoj ken tejémempa, yéjwa' nokta Dios no. ¹⁰ Amejemen até mitzpolowaj iyixtaj Dios iga ansetitokej iwán Cristo. Iwán Cristo kimandarowa nochi espíritujmej yej kipiáj poder iwán mandarowaj. ¹¹ Iga ansetitokej iwán Cristo, amejemen amonokej circuncidado* ipan amoalmajmej; e' ayéj inõmpa circuncisión yej kichiwaj israelitajmej, sino que iga tikajtewaja iga tikchiwaj yej ayekti. Inín circuncisión yej kichywa Cristo. ¹² Kuá' anmobautizarojkej,† ken kuá' anmikikej iwán anmotokkej iwán Cristo. Iwán an-ojpa-isakej iwán Cristo iga anmoconfiarojkej ipan ipoder Dios yej ki-ojpa-ixitij Cristo. ¹³ Ikyá amejemen ken kuá' anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankitekichijtoyaj yej ayekti, iwán ayá' amonoyaj circuncidado ken israelitajmej yej igentejpa Dios. E' inán Dios mitzøjpa-ixitijkej iwán Cristo iwán ipan yéj, Dios teperdonarowilij inochi yej tikchijkej yej ayekti. ¹⁴ Dios kichij iga ayo' matikixtawakan yej tideberowayaj iga ayá' tikchijkej ken ijkuilijto' ipan iley. Inón tamito kuá' Jesús kiclavarojkej ipan cruz. ¹⁵ Cristo kitānij, kitānilij maļespiritójmej yej kipiáj poder iwán mandarowaj, iwán kichij iga makalimpamatikan iyixtaj mia' gente, kuá' Cristo kitānilij maļespiritójmej ipan cruz.

Xikchiwakan ken toTeko kineki

¹⁶ Inón iga amo xiknakasmakakan yej mitzpopowaj iga yej wel ankikuaj o iga yej wel ankoniáj, iwán iga ayá' an-ilwichiwaj ken kichiwaj judiyojmej, o iga ayá' ankilwichiwiliáj kuá' seliá la luna, o yej ankichiwaj ipan día kuá' mosewilo. ¹⁷ Nochi inín tenextilijtoya yej witzia Yao', inõnwa' Cristo nokta. ¹⁸ Amo mamitzkixtikān ipan iyojwi toTeko in inõmej yej takajkawawaj iga kinekij manesi iga ayá' moweyimatij, e' kiweyimatiltiáj angelejmej‡ ken idiosmej. Yejemen kijtowaj iga máj kimatij iga kitaj visiõmej, moweyimatij imatikámejsan, e' báldejsan, iga tajlantokej ken namolmej. ¹⁹ Yejemej ayo' kitokaj Cristo. Crístojwa' in ken tzontekon iga nochi tejemej yej ticredojtokej itájtõl iwán tejémejwa' in icuerpoj iwán yéj ken kuá' tetamakato'. Wān malej iga timiakejmej, yéj kichywa iga sesan toalmaj matikpiacan iwán nemi tikomatiáj ijkõn ken Dios kineki.

²⁰ Amejemen ken kuá' anmikikeja iwán Cristo, iwán ay'ya mitztekimakaj espíritujmej yej mandarowaj ipan inín tajli. ¿Te ígataj ankichiwaj ken yej akicredojtokej Dios iga ankitajtõlkuiliajo' kuá' mitzijliáj ²¹ ken inín: “amo xikui inín, amo xikua inín, amo xikchijchimi inín”? ²² Inewi inimej, tága'pa kijtowa iga mamochiwa, iwán yawi tamiti kensan tami totákual kuá' tikujaj. ²³ Inimej mandamientojmej nésiki' melá' nokta iga yekti iga mamochiwa, iga tamachtíáj kén se makiweyimatilti Dios, iga se amo mamoweyimati iwānki' se makiknochiwa icuerpoj, e' ayá' tepalewiá iga matikajtewakan iga tikchiwaj yej ayekti ken teyõltilāna toalmaj.

3

¹ An-ojpa-isákeja iwán Cristo kan anmiktoyaj, inón iga xiktemokan iga xikchiwakan yej Cristo kiye'ita, yéj ono' ajko ipan cielo, ewato' kan mandarowa ilādoj iye'mā' Dios. ² Xikejlantokan ipan inón yej ono' ajko ipan cielo, amo yej ono' ipan tajli. ³ Iga amejemen kenkuá' anmikikeja, iwán inán ansetitokej iwán Cristo yej ono' iná' Dios. ⁴ Kuá' wí' sej Cristo yej mitzmakakej vida, amejemen nõ ompa amonoskej iwān, ankitztoskej iweyipoder.

* **2:11** 2:11 Xikita glosario “Circuncisión”. † **2:12** 2:12 Xikita glosario “Bautizar”. ‡ **2:18** 2:18 Xikita glosario “Ángel”.

Ansetitokej wən Cristo

⁵ Inón iga amejemen xikawakan iga ankichiwaj nochi yej ayekti, amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito', amo xikchiwakan tejté yej ayekti, iwán amo xikejlamikikan yej ayekti, iwán amo xikpoxpiasnekikan tomín, ijkón kenkuá' nemi ankiweyimatiltiáj ídolo. ⁶ Yej ijkón kichiwaj, Dios poxsan kikuesowiliá iwán kicastigaroj yej ayá' kichíwa ken yéj kinéki. ⁷ Amejemen nō ijkón ankichíwayaj kuá' aya ankixmatiáj itájtōl Dios. ⁸ E' inán xikajtewakan inewi inimej: amo xikuesiwikan, amo agaj xikijiyakan, amo xikchíwakan yej ayekti, niga xikmalijlikan agaj, amo xikijtokan kuajkuantas yej ajayekti. ⁹ Amo ximosepankajkawakan, porque amejemen ankikajtéjkeja ken ikya annemiáj. ¹⁰ Inán amejemen Cristo mitzpatákeja iga se'ya anmonemilimej, iwán Dios, yej achto mitzchijkej, inán mitzchijtiawij iga amonoskej ken yéj. Ijkón ajachi ajachi ankimela'ixmatitiáskej nokta in Dios. ¹¹ Até kichij iga se judío o ayéj, o yej ono' circuncidado o yej ayá', o yej wejkachanej, yej tamiktiyaj,* yej esclavo† o yej ayéj; Crístojwa' in yej tonochin toTēko, iwán ono' iwán nochi tejemej.

¹² Dios mitzpoxxchokiliáj, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Inón iga nochipa xiye'nemikan iwán xita-iknelikan, xite-ijknimej, amo ximoweyimatikan, xiyolyamanikmej iwán amo nimanín xikuesiwikan.

¹³ Siga anmokuejkuesowaj, ximosepan-ijyowikan, iwán ximosepamperdonarokan kuá' tejté anmochiwiliáj, ijkón ken Cristo mitzperdonarokkej, ijkonsan nō amejemen xikchíwakan wən amoknimej. ¹⁴ E' de inochi inimej, máj yekti iga ximopoxchokilikan, ijkón nochipa amonoskej ken kuá' sesan amoalmajmej. ¹⁵ Cristo kichíwa iga xonokan tamelá kuá' ankejlantokej ken iga Cristo kinéki. Inón iga nokta mitztapejpenkej iga xonokan tamelá pan icuerpoj Cristo iga ansetitokej iwán. Iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

¹⁶ Iwán itájtōl Cristo maono nochipa ipan amoalmajmej, ijkón ankimatestikej ken iga anyawij anmosepamachtitij iwán ken iga anmononotzaskej. Xikmakakan gracias Dios iga inewi amoalmajmej, xikuikilikan yej ijkulijto' ipan salmos iwán takuj' yej nō kajasi iga mokujkiliá Dios. ¹⁷ Iwán nochi yej ankichiwaj o yej ankijtowaj, xikchíwakan iga anmoconfiarowaj ipan toTēko Jesús iwán ipan itōka' xikmakakan gracias Dios yej toTaj.

Ken iga manemikan yej kitokaj Cristo

¹⁸ Siwatkej yej anwewejoykeja, xikchíwakan yej mitztekimakaj amowéj, iga ijkón kinéki toTēko. ¹⁹ Tajtaga', xichokilikan amosiwa' iwán amo xikuejkuesinotzakan. ²⁰ Tepilowan, xicredokan amotaj iwán amoye', iga ijkón kiye'ita toTēko. ²¹ Tetajmej iwán teyemej, amo xikpox-ajawakan amopilowan, iga ijkón ankichiwiliáj, ay'ya kiyolmakaj iga kichíwaj yej ankitekimakaj. ²² Esclavojmej, xikchíwakan nochi yej mitztekimakaj amotekomej yej ankipiáj ipan inín tajli, amo kuá'san yejemej mitztachilijtokej iga san mamiztakan iga ankichíwaj yej mitzijliáj, majwa' xikchíwakan kesiá kuá' ayá' mitzitztokej iga ankimajmawiliáj toTēko. ²³ Inewi yej ankichíwaj, xikyolmakakan kuá' ankichíwaj, ken kuá' toTēko nemi ankichiwiliáj, ayéj tajtaga'. ²⁴ Iga ankimatij iga toTēko Dios yawij mitzmakatij yej kimakaskej yej tekipanowaj iga toTēko Cristo. ²⁵ E' yej

* **3:11** 3:11 "Yej tamiktiyaj"; español "escita" yej katka gente yej pox tamiktijkej. † **3:11** 3:11 Xikita glosario "Esclavo".

kichiwaj yej ayękti, yawij kiknochiwatij, iga Dios sansę iga kijuzgarowa a'san neši.

4

¹ Amejemen yej ankipiáj amoesclavojmej, xikye'itakan iwán xikchiwilikan yej yekti amoesclavojmej. Xikejlamikikan iga amejemen nọ ne-iga ipan cielo ankipiáj amoTęko Dios.

² Nochipa xitajtokan wan Dios, iwán xisatokan iga anye'tajlantokej, iwán xikmakatokan gracias Dios. ³ Nọ xiktajtanilikan Dios iga nejemej, iga toTęko makichiwa iga wel maono yej manikpowilikan itajtłl Cristo yej aya momatiá, inón nokta iga nipresojtito'. ⁴ Iwán xiktajtanilikan Dios iga kua' nikpowa itajtłl, nochi wel mane-entenderokan.

⁵ Xiye'nemikan iyixtaj yej aya kixmatij itajtłl Dios. Amo xiknempolokan amotiempoj, majwa' ⁶ xikpowakan itajtłl toTęko. Xiye'tatapowakan iga mamitzkakisnekikan yej nemi ankitatapowiáj, iwán xikmatikan tę anyawij ankijtotij kua' agaj tejtę mitztajtani.

Pablo monawatiá

⁷ Toknın Tıquico yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtęwa iga nepalewiá ipan itekipánłl toTęko, yęj yawi mitzmatiltitij ken nono'. ⁸ Inón nokta iga niktıtani iga mayawi ompiga iga mamitzijlikan ken iga nonokej, iwán mamitzanimarokan. ⁹ Senyati iwán toknın Onésimo yej nikpoxchokiliáj, yej de amejemępasan, yej akikajtęwa iga moconfiarowa ipan toTęko. Yejemej yawij mitzpowilitij yej nijiga sucederowa.

¹⁰ Aristarco, yej nọ presojtito' nowan, mitzejlamikij; kensan Marcos nọ mitzejlamikij, yej iprimoj Bernabé. Mitzijlijeja siga yaj yęj mitz-paxalowilitij, xikomemawikan. ¹¹ Nọ mitzejlamikij Jesús, yej nọ itoka' Justo. De inochi judiyojmej yej kicredojtoker Dios, inımejsan in yej tekipanowaj nowan iga kipowaj ken iga reinarowa* Dios, iwán poxsan neyolchikawaj. ¹² Nọ mitzejlamikij Epafras yej de amejemęmpa, yęj nọ tekipanowa iga kipowa itajtłl Cristo iwán nochipa kua' tajtowa wan Dios, kitajtaniliá iga amejemen amo xikajtęwakan iyojwi Dios, iwán wel xikchijtokan ken nokta Dios kineki. ¹³ Nej nikita kén iga Epafras poxsan mitzyokoyaj iwán nọ kiyokoyaj yej kicredowaj toTęko yej onokej altepe' Laodicea iwán yej onokej altepe' Hierápolis. ¹⁴ Nọ mitzejlamikij Lucas yej médico yej tikpoxchokiliáj, iwán nọ mitzejlamikij Demas.

¹⁵ Xikijlikan tokniwan yej onokej altepe' Laodicea iga nej nikejlamikij. Nọ nikejlamiki Ninfas, iwán tokniwan yej monechkowaj ichan iga kiweyimatiltiáj Dios. ¹⁶ Kua' támi'ya ankileeroskej inın ama' yej nemi nimitzijkuilowiliáj, xiktitanikan altepe' Laodicea iga makileerowilikan tokniwan yej nọ kicredowaj itajtłl Dios iwán se' ama' yej niktitanilij yejemen, amejemen sej xikleerokan. ¹⁷ Ijkin xikijlikan Arquipo: "Amo xikajtęwa motekipánłl yej Dios mitzmá'."

¹⁸ Nej Pablo, nomatika nimitzijkuilowiliáj inımej tájtłl:† Amo xikelkawakan iga nej nipresojtito'. Dios mamitzyolchikawakan. Ijkónyawa'.

* **4:11** 4:11 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". † **4:18** 4:18 Neši iga Pablo kijkuiloj inımejsan tájtłl imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojiajki.

Áchtopa ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo wan yej iwan nemij, kijekulowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Nej niPablo, wan Silvano iwan Timoteo nimitzijekulowiliáj inin ama' amejemen nokniwan yej ankitokaj Dios yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwan toTaj Dios iwan toTeko Jesucristo. Dios yej toTaj iwan toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwan makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kén iga tokniwan de Tesalónica moconfiarowaj ipan toTeko

² Nochipa kua' nejemej ni-oradowaj nimitzejlamikij, iwan nikmakaj gracias Dios iga amejemen. ³ Nikmakaj gracias toTaj Dios iga yej ankichiwaj yej yekti, ijkón anmonextiáj iga anmoconfiarojtokej pan toTeko. Iwan no nikmakaj gracias Dios iga poxsan ante-ijiknimej, ankipalewijkej sekin, iwan iga ankichixtokej toTeko Jesucristo, inón mitzpalewiáj iga nochipa xikchixtokan. ⁴ Nokniwan, Dios mitzpozchokiliáj, iwan nikmatij iga yéj nokta mitztapejpenkej. ⁵ Kua' nejemen nimitzpowilijkej ye'noticiaj yej tasalvarowa, ayejsan iga petz tájtol, sino que iga ipoder iyEspíritoj Dios yej nemakaj, inón yej nimitzpowilijkej melá' nokta. Ankimátija kén ninemikej amo-ixtaj iga amejemen nimitzpalewijkej.

⁶ Amejemen anmixkuítijkej ipan nejemej wan ipan toTeko, iga kua' ankiaredojkej itájtól toTeko, iyEspíritoj Dios mitzyolchikajkej malej iga onoyaj yej mitzijiay iwan poxsan mitziknochijkej.* ⁷ Iwan ijkonsan no ipan amejemen mixkuítijkej tokniwan yej kitokaj Dios yej ichamej estado de Macedonia iwan estado de Acaya. ⁸ Pewa' ipan amejemen iga itájtól toTeko nijnijiga momati'. Ayejsan estado de Macedonia wan Acaya mopowa', sino que nóyanya momati, iwan no noyan momati kén iga amejemen anmoconfiarowaj ipan Dios, inón iga nejemej ay'ya te máj nikijtowaj. ⁹ Majwa', yejémensan nokta tajtowaj iga nimitzpałowiliáj iwan tatapowaj kén iga anneye'omemawijkej, iwan kén iga ankikajtéjkeja iga ankiweyimatiltiáj idolojmej iga ankitókaja Dios iwan ampewakej iga ankichiwaj ken kineki mela'Dios yej isato'. ¹⁰ Yejemej no kipowaj kén iga amejemen ankichixtokej iga mawiki sej ipan cielo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. Yéj nokta yej tesalvaroj kua' kicastigaroj yej kichijtokej yej ayekti.

2

Tekipánol yej Pablo kichij Tesalónica

¹ Nokniwan, amejemen nokta ankimatij iga ayéj baldejsan nimitzpałowilijtoj. ² Amejemen ankimátija iga achto ne-ijijlijkej kuajkuantas yej ajayekti iwan ne-iknochijkej ipan altepe' Filipos, e' Dios nepalewijkej iga ayá' nimajmawikej iga manimitzpowilikan ye'noticiaj yej tasalvarowa, malej iga mia' ne-ijiyaj. ³ Iga kua' nimitzpowilijkej ye'noticiaj ayá' nimitzmachtijkej yej ayekti, niga nimitzkajkayajkej, niga ayá' nitatapojkej

* 1:6 1:6 Hch 17:5-9

iga manimitzpojpolokan. ⁴ Majwa' Dios kiye'ita' yej nikchijkej iwán netalkej iga manikpowakan ye'noticiaj yej tamanawia, ijkón iga nejemej nitatapowaj. Ayéj iga la gente maneyé'itakan, sino que maneyé'itakan Dios, yej kixmati toalmaj. ⁵ Amejemen ankimatij, ayí' nimitztzojtzopeli'notzakej iga manimitzyolyamanakan. Ayá' nikchijkej nité igasan maniktanikan tomjn, kitzto' Dios. ⁶ Ayí' nikchijkej iga maneweyimatiltikan, niga amejemen, niga agaj se'. Malej wel katka nimitztekimakayaj iga nō nimandarowaj iga netitankej Cristo. ⁷ Majwa', amejemen nimitzchokilijkej, nejemej ken se teye' yej kiskaltia iwán kicuidarowa ipilowantzizjn. ⁸ Poxsan nimitzchokiliaj este ayejsan itájtōl Dios wel nimitzmakaj, sino este wel nimikij iga amejemen. Poxsan nimitziknimatij. ⁹ Nokniwan, amejemen ankimatij nokta ken iga pox nisiawikej iga nitekipanojkej iga nitatanijkej iga nitakuajkej. Nitekipanojkej semilwi' wan senyówal, iga amo ni agaj de amejemen manemakakan iga manitakuakan miej nimitzpowiliayaj itájtōl Dios.

¹⁰ Amejemen anne-itakej, iwán Dios nō ne-itakej, iga nikchijkej ken Dios kineki iwán niye'nemiáj amo-ixtaj amejemen yej ankitokaj Dios iga amo agaj makijto iga nikchiwaj yej ayekti. ¹¹ Iwán ankimatij nō kén iga sejsé de amejemen nimitznōnotzkej, iwán nimitzyolchikajkej ken kichiwa se tetaj iwán ipilowan. ¹² Nimitzijlijkej iga xiye'nemikan ken kajasi iga nemij yej kitokaj Dios, yej mitznōtzkej iga xonokan itenoj kan pox tayekan, kan yéj reinarowa.

¹³ Inón iga nochipa nikmakaj gracias Dios, iga kuá' ankikakikej itájtōl Dios yej nejemej nimitzpowilijkej, ankikuikej ken nokta itájtōl Dios, ayéj ken itájtōl tajtaga'. Iga se'pay annemij, nesi iga inón tájtōl tekipanowa pan amejemen yej ankičredowaj. ¹⁴ Nokniwan, ken mitziknochijkej yej ompasan nō chantitokej Tesalónica, ijkonsan nō kichiwilijkej tokniwan yej kitokaj Dios yej onokej Judea yej moconfiarowaj ipan Cristo Jesús. Sekin judiyojmej yej de yejemempasan de Judea kiknochijkej yej kičredowaj Cristo Jesús. ¹⁵ Inomej judiyojmej kimiktijkej toTeko Jesucristo, kensan ikyay sekin judiyojmej kimiktijkej profetajmej,* iwán inán nejemen nō sekin judiyojmej neteki'kixtijkej pan iyaltepemej. Inompa judiyojmej ayá' kichiwaj ken kineki Dios wan kijiay nochí gente. ¹⁶ Iwán ayá' kinekij iga nejemej maniktatapowikan yej ayéj judiyojmej iga nō mamomanawikan. Iwán iga ijkón kichiwaj, máj kichiwaj yej ayekti. Inón iga inán, Dios poxsan kuesiwi' iwamej iwán yáwiya kicastigaroti.

Pablo yajneki sej Tesalónica

¹⁷ Nokniwan, kuá' nekixtijkej kan amejemen amonokej, wejkaj ayá' nimitzitayaj, malej ijkón nochipa nimitzpiayaj pan noalmajmej, iwán poxsan niknekiáj manimitzitatij. ¹⁸ Nijajnekiáj nejemej. Iwán nomatika nej niPablo, mia'ya vej niknekiá iga mania, e' Tzitzimi' nochipa netzakuilijkej. ¹⁹ Nimokichmatij iga amejemen ankičredowaj Cristo wan nipoxpakij iga nikmatij iga amejemen ansen-onoskej nowamej kuá' wi' toTeko Jesucristo. ²⁰ Niyolchikajtokej iwán niyolpaktokej iga amejemen anye'nemij.

3

¹ Iwán como ayo' máj nikijyowijkej iga animitzitatj, nikijtojkej iga ni-omémejsan* manikawikan Atenas ² iwán nimitztitanilijkej toknjn Timoteo iga mamitzitatij, yéj tekipanowa iga Dios iwán nepalewiaj nejemej

* **2:15** 2:15 Xikita glosario "Profeta". * **3:1** 3:1 "Ni-omémejsan"; anka Pablo wan Silas. 1 Ts 1:1

iga nikpowaj ye'noticiaj yej tajtowa de Cristo. Timoteo mitzpalewíaj iga xikmela'sentalikan amoalmaj pan Jesucristo. ³ Ijkón ayagaj makikajtewa iga kitoka Dios iga kuajkuantas yej ayekti nemi mitzchíwiliáj. Puej amejemen ankimatija iga ipan iyojwi toTeko, te-iknochiwaj. ⁴ Kua' tisen-onoyaj, nimitzijlįkeja iga yawij te-iknochiwatij, iwán ijkón mochi ken ankimatitoyaja. ⁵ Inón iga, nej ayo' nikijyowij iga animitzitaj. Iwán niktitan Timoteo iga manikmati ix ankisentalijtokejsan amoalmaj ipan Jesucristo. Nimitzyokoyayaj iga Tzitzimi' wel mitzchíwaltiáj yej ayekti iwán wel báldejsan nitekipanojkej.

⁶ E' inán Timoteo wálaja iga yajka ipan amoaltepe' Tesalónica, iwán nematiltijkej iga ankisentaltokejsan amoalmaj pan Jesucristo iwán anmosepanchokiliáj. Iwán ne-ijlij iga nochipa anneejlamikij iga annechokiliáj, iwánki' poxsan anne-itasnekij, ijkón ken nejemej no nimitzitasnekij. ⁷ Inón iga nokniwan, malej iga nemi tipanowaj pan kuajkuantas yej ayekti iwán te-iknochiwaj, pox anneyolchikawaj kua' nikmatikej iga anmoconfiarojtokejsan pan toTeko Jesucristo. ⁸ Inán iga nikmatija iga anmoconfiarojtokejsan pan toTeko, anneyolchikawaj iga manikyolmakakan ipan notekipanolmej. ⁹ Poxsan nipaktokej iga amejemen, este anikásijo' tájtól iga nikmakaj gracias toDios iga amejemen. ¹⁰ Semilwi' iwán tayowakan niktajtanilijtokej Dios iga wel nomatikamej manimitzitatij, iga achi máj manimitzpalewikan iga ximoconfiarokan pan toTeko.

¹¹ Niktajtaniliáj Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo iga manepalewikan iga wel manimitzpaxalowilij. ¹² Iwán niktajtaniliáj toTeko mamitzpalewikan iga cada vej máj ximosepanchokilikan, iwán ijkón xikchokilikan nochi, ijkón kensan nejemej nimitzchokiliáj amejemen. ¹³ Niktajtaniliáj toTeko Jesús iga mamitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan iga inewi amoalmajmej, iwán iga xiye'nemikan iyixtaj Dios yej toTaj. Ijkón anye'onoskej kua' toTeko Jesús wı' iwán onos iwán nochi yej yéj kitapejpen.

4

Kén iga Dios kineki matinemikan

¹ Nokniwan, manimitzijlikano' tejté; nejemej nimitznexsilįkeja iga xinemikan ken Dios kiye'ita, iwán amejemen ijkonya ankichijtokej, inán ipan itoka' toTeko Jesús nimitzijliáj iga máj xikchijtiakan nochipa yej nimitznexsilįkeja.

² Iwán amejemen ankimatija kén iga nimitznexsilįkej, kensan tatekimá' toTeko Jesús. ³ Dios kineki iga xikchijtokan ken yéj kineki; amo agaj mamoteka wan yej ayá' iwán namiktito'. ⁴ Sejsé makiye'piá isiwa', ken kajasi iga maye'ono, ijkón ken Dios kineki. ⁵ Amo xikchiwakan yej ayekti ken kineki amoalmaj; ken kichiwaj yej akixmatij Dios. ⁶ Amo agaj makixixiko se' toknın, niga makikajkayawa pan nité, iga toTeko yawi kicastigaroti yej ijkón kichıwa, ijkón ken nejemen nimitzijlįkeja. ⁷ Iga Dios ayá' tenotza' iga matikchijtokan yej ayekti, sino que matiye'nemikan iyixtaj yéj. ⁸ Inón iga yej kijiya yej nimitznexsilįkej, inón ayéj taga' kijiya, sino que Dios, yej temá' no iyEspíritu Santo.

⁹ Ayá' kajási-o' iga nimitzijkuilowiliáj iga ximosepanchokilikan iwán amoknimej, iga Dios nokta mitznexsilįkeja ken iga ximochokilikan. ¹⁰ Amejemen ijkón nochipa ankichiwaj wan nochi tokniwan yej ichamej estado de Macedonia yej kitokaj toTeko. Inán nimitzijliáj, nokniwan, iga majya sej ximochokilikan. ¹¹ Xikchiwakan iga xonokan tamelá iwán

xikchijtokan sejsé amotekipánol. Xitekipanokan iga xitatanikan ken nimitzijlijkej, ¹² iga mamitzye'itakan yej akixmatij Dios, iwán iga amo mamitzpolokan nité.

Kén mochiwas kuá' wí' toTeko

¹³ Nokniwan, niknekij xikmatikan te mochiwas wan yej mikij, iga amo ximoknomatikan ken sekin yej ayá' kimatij yej Dios kichiwas. ¹⁴ Ijkón ken ticredowaj iga Jesús migui' iwán ojpa-isa', ijkonsan no ticredowaj iga Dios iwán Jesús yawi ki-ojpa-ixititij inomej yej mikikej iwán kicredojkej ipan yéj.

¹⁵ Inón iga nejemej nimitzijliáj, ken tenextiliá toTeko, iga tejemej yej tonóskejo' te kuá' wí' toTeko, ayá' timachtowiskej iga inomej yej mikikej. ¹⁶ Iga toTeko imatika yawi temoti ipan cielo iwán ipansan itájtól mokakis nokta iga mandarowa, iwán tajtoj se ángel* yej mandarowa, iwán nawatis itapítzal Dios. Iwán yej mikikej iwán kicredojkej Cristo, yejemej achto yawij ojpa-isatij. ¹⁷ Iwán yej tisasoskejo', yawij tesenwigatij iwán yejemej kan ono' mixti iga tikixnamikitij toTeko ipan ejeka'. Iwán ijkón nochipa tonoskej iwán toTeko. ¹⁸ Iga inimej tájtól, ximosepanyolchikawakan.

5

¹ Nokniwan, e' iga kémanya nokta wí' toTeko, ayejo' iga manim-itizijkuilowilikan. ² Amejemen ankimátija nokta iga toTeko asiki kuá' ayá' tikchixtokej, ken kuá' asi yej tachteki tayowakan. ³ Kuá' la gente kijtojoskej: “Tamelaya tonokej iwán tiye'onokej”, íkuá'ya nokta poliwiłoj niga momatitos, inón día asis ijkón ken kuá' se siwa' pilkualotewa. Iwán ayagaj wel choloj kuá' poliwiłoj. ⁴ E' amejemen nokniwan ayo' amonokej ken kan takomichkan,* inón iga toTeko ayá' mitzwejasikij ken kuá' asi se yej tachteki. ⁵ Iga nochi amejemen amonokej ipan tawilyo' iga mitzixtapójeja toTeko itájtól. Ayá' tonokej tayowakan niga kan takomichkan. ⁶ Inón iga amo matikochikan ken sekin, sino que matisatokan iwán matiye'tajlantokan. ⁷ Yej kochij, kochij tayowakan, iwán yej tawanaj, tawanaj tayowakan. ⁸ E' tejemej ayá' tonokej ken kan takomichkan, tonokej ipan tawilyo'. Inón iga nochipa matiye'tajlantokan. Iwán matimoconfiarokan pan Dios iwán matikchokilikan tokniwan; iga tikchiwaj inin, timochiwaj ken tikita se soldado yej kakiá ikuach de tepos iga moeltzakua iga momanawiá. Iwán iga tikmatitokej ipan toalmaj iga Cristo tesalvarowa, iga inón tikejlamikij, ken tikita tiktaliáj se casco yej iga se soldado mokuatzakua. ⁹ Iga Dios ayá' tetapejpen iga mate-iknochiwakan, sino iga toTeko Jesucristo matemawawi. ¹⁰ Jesucristo migui' iga tejemej iga wel matonokan wan yéj, até kichij siga kuá' wí', tisasoskej o timiktoskej. ¹¹ Inón iga ximosepan-animarokan iwán ximosepampalewikan, ijkón ken ankichijtokej.

Pablo kinonotza tokniwan

¹² Nokniwan nimitzijliáj iga xikye'itakan yej tekipanowaj iga Dios iga mitzpalewiáj, yej mitzojkuiltiáj pan iyojwi toTeko wan mitznonotzaj. ¹³ Amejemen poxsan xikye'itakan yejemej iwán xikchokilikan iga inón tekipánol yej kichiwaj. Tamelá xonokan wan amoknin.

¹⁴ Nokniwan no nimitzijliáj iga xiknonotzakan yej atekipanonekij iga kinekij iga san mapankotzotajtokan, xikanimarokan yej mosemakasnékija,

* **4:16** 4:16 Xikita glosario “Ángel”. * **5:4** 5:4 “Takomichkan”: anka kijtojneki kan Tzitzimi' reinarowa.

xikpalewikan yej aya momela'confiarowaj pan toTeko Jesús, iwán xiki-
jyowikan kuá' mitzkuejkuesowaj.

¹⁵ Amo agaj de amejemen mamomati kuá' mitzchiwiliáj yej ayekti. Majwa' nochipa ximosepanchiwilikán yej yekti, ijkón xikchiwakan wan nochi.

¹⁶ Nochipa xiyolpaktokan. ¹⁷ Nochipa xitajtokan wan Dios. ¹⁸ Xikmakakan gracias Dios iga inochi yej mitzpasarowaj, ijkón Dios kineki iga xikchiwakan amejemen yej ankicredojskeje Cristo Jesús.

¹⁹ Amo xikajtewakán iyEspíritos Dios, iga ijkón ken kuá' ankisewiáj yej wewelonto' ipan amoalmaj. ²⁰ Kuá' Dios agaj kitajtolmaka, amo xikalimpamatikan inón tájtól. ²¹ Xikakikan inewi iwán xikitakan siga ómpaya ken kijtowa, iwán xiktapejpenakan yej yekti. ²² Xikajtewakán iga ankichiwaj nochi yej ayekti.

²³ Niktajtaniliáj Dios yej kichíwa iga maonolo tamelá, makichíwa iga xikchijtókán yej yéj kineki. Iwán mamitzpalewikan ipan nochi amovidaj, ipan amoespíritos, ipan amoalmaj iwán amocuerpoj iga kuá' wí' toTeko Jesucristo, ayagaj kijtoj iga ankichiwaj yej ayekti. ²⁴ Yej mitztapejpenkej nochipa kichíwa ken kijtowa, iwán nochi inín kichíwas.

Pablo monawatiá

²⁵ Nokniwan, xiktajtanilikán Dios iga manepalewikan.

²⁶ Ximopipitzokán iga ximosaludarokán ken Dios kiye'ita.

²⁷ Nimitztekimakaj iga inín ama' xikleerowilikán nochi tokniwan yej kitokaj Cristo, iga ijkón kineki toTeko.

²⁸ Niktajtaniliá toTeko Jesucristo iga nochipa maono iwán amejemen. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo iwán yej íwan nemij kijkuilowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Nej niPablo, wan Silvano iwán Timoteo, nimitzijkuilowiliáj amejemen noknimej yej ankitokaj Dios, yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwán toTaj Dios iwán toTeko Jesucristo. ² Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kua' wí' Cristo, Dios yawi kijuzgaroti yej kichijkej yej ayekti

³ Nokniwan, nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, iga ijkón kajasi manikchiwakan, iga nemi máj anmoconfiarowaj pan toTeko iwán sejsé de amejemen majya anmosepanchokiliáj. ⁴ Inón iga inán nejemej niye'tatapowaj iyixtaj tokniwan kajkan monechkowaj yej kitokaj Cristo, kén iga ankijyowiáj kua' mitziknochiwaj iwán yej mitzchiwiliáj kuajkuan-tas yej ayekti, amejemen ayá' anmosemakaj ipan iyojwi toTeko, majwa' anmoconfiarowaj ipan. ⁵ Ompa nesi iga Dios ómpaya ken kichiwa kua' tajuzgarowa, iga mitztapejpenkej iga xikalakikan kan reinarowa yéj, inón iga inán nemi mitziknochiwaj.

⁶ Iwán kajasi iga Dios keman makiknochíwa yej amejemen mitziknochíwaj, ⁷ iwán amejemen yej mitziknochíwaj, támisya iga mitziknochíwaskej kensan nejemej ay' ne-iknochíwaskej. Inín mochiwas kua' ipan cielo wí' toTeko Jesús ipan tiwelon iwán iyangelejmej* yej kipiáj poder. ⁸ ToTeko Jesús kicastigaroki yej ayá' motemakakej iga Dios maki-mandarokan niga kicredowaj ken kijtowa iye'noticiaj toTeko Jesucristo. ⁹ Inomej kicastigaroskej iga mela'poliwiskej iwán ayí' onoskej kan ono' toTeko iga mapakikan wan yéj, niga kitaskej iweyipoder. ¹⁰ Inín mochiwas kua' wí' toTeko. Ipan inón día yej kicredojtokej yawij kiweyimatiltitij wan madmiradoskej. Amejemen ompa nō amonoskej iga nō ankicredojkej itájtōl Dios yej nimitzpowilijkej.

¹¹ Inón iga nejemen nochipa ni-oradowaj iga amejemen, niktajtaniijtokej toDios iga makita iga mitzajasij iga mitztapejpenkej. Iwán nō niktajtaniíáj Dios iga ipoder mamitzpalewikan iga xikchiwakan nochí yej yekti yej ankejlantokej iga anmoconfiarowaj ipan toTeko. ¹² Ijkón itōka' toTeko Jesucristo yawi moweyimatiltiti iga amejemen anye'nemij, iwán toTeko nō mitzweyimatiskej iga ijkón mitzikneliáj toDios iwán toTeko Jesucristo.

2

Taga' yej wí' kichiwaki yej ayekti

¹ Nokniwan, iga kua' wí' toTeko Jesucristo, nimitzmatiltiáj iga Cristo yawij tesenechkotij iga matonokan íwan. Nimitztajtaniíáj ² iga amo imanín ximoyolyamanakan, niga ximomajtikan kua' agaj mitzijliskej iga ási'ya toTeko, niga agaj yej mitzijliáj iga Dios iyEspíritoj kijtoj iga ási'ya toTeko, niga yej pan ama' ijkulijto' yej nésiski' nejemej nikijkuilojkej iga ásisya aman toTeko, amo xiktajtōlkuilikan. ³ Amo mamitzkajkawakan

* 1:7 1:7 Xikita glosario "Ángel".

nikeno' máj. Iga kuá' wí' toTeko, achto sekin tokniwan yej kicredowaj Dios ay' yawij kichiwatij ken kineki Dios, íkuá' yawi mixnextiti inón taga' yej wí' kichiwaki yej ajayekti. Inón óno'ya iga yawij kitatitij. ⁴ Inón taga' kijiya Dios iwán kijiya nochi yej kajasi iga mamoweyimatilti. Iwán yéj, este motaliá itioipan-ijti' Dios wan kijtowa iga yéjya in Dios.

⁵ ¿Ix áyo'taj ankejlamikij kuá' nej nimitztatapowiayaj de inín, kuá' nonóyajo' wan amejemen? ⁶ Inán amejemen ankimatij te iga aya wí' inón taga', iga amo mamixnexti kuá' aya asi itiempoj. ⁷ Inón yej kichtakaejlantoya iga kichiwasneki yej ayekti, némiya kichíwa; inán políwisan iga inón yej ki-ojtzakto' makisa ompa iga mapano inón taga'. ⁸ Kuá' sí yajya, yáwiya mixnextiti inón taga' yej kichíwa pox ayekti, iwán toTeko Jesús keman kimiktij iga san itájtól iwán ijkón nokta kimela'poloj iga itawilyo kuá' wí'. ⁹ Tzitzimi' kipalewíj ga maasi inón taga' yej kichíwas yej ayekti, iwán inón taga' pox kipiás poder iwán kichíwas pox kuajkuantas iwán nō yej ayi'pa mo-íta kichíwas, kansan wel matakajkawawa. ¹⁰ Yawi kichiwati kuajkuantas yej nesis ken yekti kansan makikajkawawa yej yawij poliwitij, iga akiye'itakej iga makicredokan toTeko itájtól yej melá' nokta iga mamosalvarokan. ¹¹ Inón iga, Dios kisenkokajtewas iga mamokajkawawakan ipan yej kichíwas inón taga'. ¹² Ijkón iga Dios nochi yawi kinkochiwati yej ayá' kicredojkej itájtól yej melá' nokta, iga kiye'matikej máj makichiwakan yej ayekti.

Dios mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan

¹³ E' nejemej nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, noknimej yej mitzpoxchokiliáj toTeko, iga Dios poxsan ikayay mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan. IyEspíritoj Dios kichíwa iga xonókansan iga yéj iwán nō mitzpalewíjkej iga ankidredojkej itájtól Dios. ¹⁴ Ijkón Dios mitznotzkej kuá' nimitzpowilijkej ye'notíciay yej tasalvarowa iga wel ansen-onoskej kan reinarowa toTeko Jesucristo iwán ankitaskej iweyipoder.

¹⁵ Inón iga nokniwan ijkón xicredojtokan iwán amo xikelkawakan yej nimitzmachtijkej nomatikamej iwán yej nimitzijkuilowilíjkejpa. ¹⁶ Dios yej tóTajpa techokiliá wan te-ikneliá. Te-ijliá iga tiawij tonotij nochipa wan yéj, iwán tikmatij iga temakaskej yej yekti. Nejemej niktajtaniliáj toTeko Jesucristo iwán Dios yej tóTajpa ¹⁷ iga mamitzjolchikajtokan iwán mamitzpalewíkan iga nochipa xikijtokan iwán xikchíwakan yej yekti.

3

Xi-oradokan iga nejemen

¹ Ininsan inán nimitztajtaniliáj nokniwan, achi xi-oradokan iga nejemej, iga amo mawejkawa iga noyan manikpowakan itájtól toTeko, iwán poxsan makiye'itakan, ijkón ken amejemen ankiye'itakej. ² Xiktajtanilikan toTeko nō iga nejemej amo manechiwilikan tejté inomej tajtaga' yej kichiwaj kuajkuantas yej ayekti, tikmatij iga ayá' nochi kicredowa itájtól toTeko. ³ E' toTeko nochipa kichíwa ken kijtowa, yéj yawi mitzpalewítij iga ximconfiarojtókansan ipan, iwán mitzmanawiskej iga amo mamitzchíwilikan yej ayekti. ⁴ Nejemen niksentaliáj noalmaj pan toTeko iga amejemen ankichiwaj wan ankichijoskej ken nimitztekimakakej. ⁵ ToTeko mamitzpalewíkan iga xikchokilikan toknimej ken Dios techokiliá iwán xikijowíkan kuá' mitziknochíwaj kensan Cristo kiyowíj kuá' kinkochijkej.

Se matekipano

⁶ Nokniwan, nimitztekimakaj ipan itoka' toTeko Jesucristo, iga amo ximotokakan iwán toknín yej ayá' kineki tekipanowa iwán ayá' kichijto' ijkón ken nimitznextilijkej. ⁷ Amejemen ankimátija ken xonokan iga xikchitokan ken nimitznextilijkej kuá' nonoyaj amowan; nejemej nochipa nitekipanowayaj, ⁸ ayí' nikuálijkej agaj itakualmej siga ayá' manixtawakan. Majwa' nitekipanojkej semilwi' iwán senyówal iga amo agaj san manepetztamakatokan. ⁹ Malej iga nejemen katka kajasiá iga manimitztajtanilikan iga xinepalewikan, e' ayá' ijkón nikchijkej, majwa' nitekipanojkej iga ximixkujikan ipan nejemen. ¹⁰ Kuá' nonoyaj iwán amejemen, ijkín nimitztekimakakej: Yej ayá' tekipanojneki, amo matakua. ¹¹ E' nikmatikej iga sekin de amejemen san-onokej, ayá' tekipanowaj, majwa' taajapapojtinemij. ¹² Yej ijkón nemij, niknonotzaj iwán niktekimakaj ipan itoka' toTeko Jesucristo, iga makikuikan iga nochipa matekipanokan iga wel matatanikan.

¹³ E' amejemen, nokniwan, amo xisiawikan iga ankichiwaj yej yekti. ¹⁴ Siga agaj ayá' kiye'ita inín yej nimitzijkuilowilijkej, xikitakan a'yéj, iwán amo ximotokakan iwán iga mapinawa. ¹⁵ E' amo xikijiyakan, majwa' xiknonotzakán ken amoknín.

Pablo monawatiá

¹⁶ Iwán toTeko yej kichíwa iga se maono tamelá, makichíwa iga nochipa xonokan tamelá kansan anyawij. ToTeko maono iwán amejemen.

¹⁷ Nej niPablo nomatika nimitzijkuilowiliáj inimej tájtól* kan nimitzsaludarowaj. Ijkón nochipa nikchíwa kuá' agaj nikijkuilowiliáj. ¹⁸ ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan amonochín. Ijkónyawa'.

* **3:17** 3:17 Neši iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtól imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kitítan, iga ijkón kine' Dios yej tesalvarowa iwán toTeko Jesucristo, yej ípansan wel timoconfiarowaj. ² Timoteo, tej yej ken tinomela'piltzín iga nimitznextilij iga ximoconfiaro ipan Cristo, nimitzijkuilowiliá inín ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTeko Cristo Jesús, mamitzyołchikawa, mamitzikneli iwán makichíwa iga xono tamelá.

Pablo kinonotza Timoteo iga sekin yej ayompa tamachtiáj

³ Ken nimitzijlijté' kua' nikisa' iga niajki estado de Macedonia iga xikawa altepe' Éfeso, iga xikijlikan yej ayompa tamachtiáj iga ay' máj ijkón makichíwakan. ⁴ Niga no makinagasmakakan cuento yej motenchíwapa, niga makiyołtilantokan iga makimatikan itokamej to-ikyapatajwan. Inón tachíwaltiá iga mamokuejkuesolo iwán ayá' tepalewiá iga tikchíwaj ken Dios kineki, inón welsan tikchíwaj iga timoconfiarowaj ípan.

⁵ Nimitztajtaniliá iga xitanextili iga mamomela'sepanchokilikan. Petz yejsan kimatitokej iga kichíwaj yej yekti iwán momela'confiarowaj pan Dios, wel ijkón mochokiliáj. ⁶ Sekin kikajtéjkeja nochi inín wan mopopolójkeja ipan xeto'tajtolmej. ⁷ Kinekij matamachtikan ipan iley Dios, e' niga yejemej ayá' kimatij te kijtojneki yej kijtowaj, niga yej tanextiliáj.

⁸ Tikmatij iga la ley yekti, e' siga tikentenderowaj tejas iga mo-ijkuiloj. ⁹ Matikmatikan iga la ley ayá' ono' iga yej ye'nemij, sino iga inomej yej yoltakuaktikej iwán yej ayá' tacredowaj, iga yej pox kichíwaj yej ayekti, iga yej ayá' kitajtolkuij Dios iwán kimajlijliáj, yej kimiktiá itaj iwán iye', iwán inochi yej tamiktiáj, ¹⁰ iwán iga yej mosenteka iwán yej ayá' iwán namiktito' o moteka iwansan itaga-iknín, iga yej kichteki se toknín iwán kitajtani tomín iga makimajkawa, iga yej tayokakajkayawaj iwán iga yej kijtowaj "kitzto' Padre", malej iga kimatij iga nemi takajkayawaj. La ley no ono' iga nochi yej ayá' kichíwaj ken tanextiliá itájtól Dios. ¹¹ Inín itájtól Dios inonya ye'noticiaj yej tamanawia yej Dios netekimá' iga manikpowa.

Pablo kimaka gracias Dios

¹² Nikmaka gracias toTeko Jesucristo iga neye'ita' iga manikchíwa itekipánol. ¹³ Malej iga nej ikya nimaltajtowaya de Cristo, iwán kuajkuan-tas nikijliaya yej kitokaj Cristo, nikpresojwiayaj iwán nikiknochíwayaj; e' Dios nechokilij iga aya nikmatiá te nikchíwaya iga aya nicredowaya ipan Cristo. ¹⁴ Dios poxsan ne-iknelij iwán nepalewij iga manimoconfiaro ipan Cristo Jesús wan manikneki tokniwan.

¹⁵ Inín yej nia nimitzijlijtij ijkonya nokta iwán kajasi iga inochi gente makicredo: Jesucristo walaj ipan inín tajli iga kimanawiko yej ayompa nemij, e' nejwa' in yej máj ayompa ninemiá. ¹⁶ E' Dios nechokilij iga ipan nej, yej máj ayompa ninemiá, monexitiá iga Jesucristo ayá' nimanín kuesiwi'. Iwán ijkón iga mamixkuitikan ipan nej iwán no mamococonfiarokan ipan Jesucristo, ijkón wel nochipa onoskej itenoj Dios. ¹⁷ Inón iga mamoweyimatilti toDios yej nochipa mandarowa, yej nikeman

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

ayá' miki, yej atikitaj iwán yéjsan iselti Dios yej nochi nokta kimati. Ijkónyawa'.

¹⁸ Timoteo yej ken tinopiltzin, nimitztekimaka iga xikchiwa ken kijtojkej toknimej yej Dios kitajtolmá' iga tej. Siga ijkón tikchiwas, tonos ken se soldado yej ayá' mosemaka pan itekipánol. ¹⁹ Amo xikajtewa iga ximoconfiaro ipan Dios, xikchiwa yej yekti ken mitznexiliá moalmaj. Sekin iga ayá' kichijkej yej yekti ken kimatitoyaj ipan iyalmajmej, kikajtejkej iga moconfiarojkej ipan Dios. ²⁰ Ijkón kichijkej Himeneo iwán Alejandro, yej niktitan ipan ima' Tzitzimi' iga makichiwilikan ken yéj kineki iga makimatikan iga ayekti iga makimalijlikan Dios.

2

Ken iga mamotenewi Dios

¹ Inín yej máj nikneki mamochiwa, nochipa mamotajtanili Dios iga tamelá maonolo, iwán mamomaka gracias Dios. ² Matiktajtanilikan Dios iga inochi reyejmej iwán inochi tekiwajmej, iga matonokan tamelá iwán wel matiye'nemikan iyixtaj Dios iwán wel mateye'ita. ³ Pox yekti iga ijkín tiktenewiáj Dios, inón kipoxye'ita Dios yej temanawiá, ⁴ iga yéj kineki iga nochi mamomanawikan iwán makimela'matikan yej melá' nokta. ⁵ Ono' sesan Dios, iwán ono' sesan yej wel tetajtowiliá itenaj Dios: inonwa' Jesucristo yej taga' ⁶ yej motemá' iga mi' iga nochi toknimej wel mamosalvaro, inín momatiko kuá' nokta Dios kine'. ⁷ Ijkón iga Dios netapejpen iga nikpowa' itájtól, iga inón nokta netitankej iga manikmaktikan yej ayéj judiyojmej iga nō mamocofiarokan ipan yej melá' nokta. Ayá' nitakajkayawa, nikijtowa yej cierto.

⁸ Nikneki iga noyan kan motenewiá Dios, tajtaga' yej ye'nemij makajkokuikan imamej, amo makuesitokan iwán amo agaj íwan mamokuejkuesojtokan. ⁹ Iwán siwatkej iga manesi iga ye'nemij, amo makakikan wípil yej akajasi iga makakikan yej kitokaj toTeko. Amo mamotziytzikujkan kansan póxsanya iga maye'nesikan, iwán amo makitalikan yej xojxota, ken oro niga perla,* ¹⁰ sino que siwatkej makichiwakan yej yekti iga manesi iga ye'nemij ken kineki Dios. ¹¹ Kuá' taga' tamachtiá ipan itájtól Dios, siwa' amo matajto, wan matacredo. ¹² Ayá' nikneki iga siwa' matamachti, niga makimandaro taga'. Sino que san matakakto. ¹³ Iga Dios achto kichij Adán iwán después kichij Eva. ¹⁴ Iwán ayéj Adán yej kikajkayajkej, Évajwa' in yej kikajkayajkej, iwán kichij yej ayekti.† ¹⁵ E' siwa' momanawij siga kiyé'iskaltiá ipilowan, siga moconfiarowa ipan Dios, siga te-ijiknín, siga ye'nemi iyixtaj Dios iwán ayá' kichiwa yej ayekti.

3

Ken iga manemikan pastorme

¹ Siga se taga' mochiwasneki pastor,* inón kena kichiwanekeki ye'tekipánol. ² Yej óno'ya iga pastor maye'nemi iga ijkón awel kipopowaj, makipiá sesan isiwa', nochipa makichiwa yej yekti, maye'tajlanto, makiye'itakan, nochipa ichan maki-omemawi paxalowanimej iwán wel matamachti ipan itájtól Dios. ³ Amo matawana, niga matakuejkueso, niga makineki tomín yej ayompa motaniá, majwa' mate-ijiknín, iwán mayoltzopeli' iwán amo makipoxpiasneki tomín. ⁴ Wel makichiwa iga

* **2:9** 2:9 Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'.

† **2:14** 2:14 Gn 3:1-6 * **3:1** 3:1 Pastor: xikita glosario "Obispo".

maye'nemikan nochi yej onokej ichan; ipilowan matacredokan iwán matamajmawilikan. ⁵ Siga awel kichiwa iga maye'nemikan isiwa' iwán ipilowan, ¿kén wel kichiwás iga maye'nemikan yej yéjpa kicuidarowa, yej kitokaj Dios? ⁶ Awel mochiwas pastor yej kicrédojo' Dios, amo santá' moweyimatis iwán ya'ti kan tawewelkato' kan ya'ti Tzitzimi'. ⁷ No se yej mochiwasneki pastor, maye'tajtokan iga yéj ken iga nemi. Maye'tajtokan no iga yéj yej ayá' kitokaj toTeko iga amo agaj makipopowa, iwán amo mamokxipolo ipan iyojwi toTeko ken kichiwaltijneki Tzitzimi'.

Ken manemikan diaconojmej

⁸ Ijkonsan no diaconojmej† makiye'itakan; amo matakajkayawakan, amo matawanakan, amo makinekikan tachte'tomin. ⁹ Makichijtokan ken kijtowa itajtól Dios, iwán makimatitokan ipan iyalmajmej iga ayo' kichijtokej yej ayékti. ¹⁰ Achto mamó-ita siga ye'nemij, ijkón wel mochiwaskej diácono siga kiye'itaj. ¹¹ Ijkonsan no siwatkej maye'nemikan iga makiye'itakan, amo matapopowakan, iwán amo makichiwakan yej ayékti siga ijkón kineki iyalmajmej iwán nochipa matawelnemikan. ¹² Diaconojmej makipiakan sesan isiwamej, iwán wel makichywa iga maye'nemikan ipilowan iwán nochi yej ono' ichamej. ¹³ Iga diaconojmej yej kiye'chijwaj itekipánol, ye'tajtoskej iga yejemej, iwán sekin máj wel kitajtolkakiskej kua' kipowaskej ken iga moconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

¹⁴ Nimitzijkuilowiliá inín ama'; e' ayá' wejkatis niaj nimitzitati ¹⁵ e' siga awel nimanín nimitzpaxalowilíti, inán tikmátiya ken iga matiye'nemikan tejemej yej ipilowan Dios yej isato'; ken tikijtowaj, nochi yej tiktokaj Dios. Tejemén tikijtowaj iwán tikmanawiáj yej melá' nokta.

Ken mochij kua' onokoya Jesús

¹⁶ Tikmela'matij iga inín yej aya momatiá, yej ticredowaj pox yékti: Dios walaj ken se taga';
IyEspíritoj Dios kinojma-ijtoj iga ayí' kichij yej ayékti,
iwán angelejmej‡ kitakej,
iwán noyan ipan paismej mopowa',
iwán noyan ipan inín tajli kicredojkej,
iwán tejkaj sej ipan cielo.

4

Yej yawij kikajtewatij iga moconfiarowaj ipan Dios

¹ IyEspíritoj Dios kinojma-ijtowa iga kua' ay'ya wejka iga wí' toTeko, sekin yawij kikajtewatij iga kitokaj Dios, iwán kitokaskej malespíritojmej yej takajkayawaj wan yej tamachtíaj ken Tzitzimi' kineki. ² Kitajtolkuiskej yej nésiki' kitokaj Dios, siempa nemi takajkayawaj, este ay'ya momachiliáj ipan iyalmajmej iga ayompa nemij. ³ Yejemén tamachtiskej iga ayéktiki' mamonámiktilo, iwán ay'yaki' mamokua sekin tákual. E' Dios kichij nochi yej wel mokua, iwán matikmakakan gracias iga inón tákual tonochin yej timoconfiarowaj ipan yéj, wan tikixmatij kén nokta tamachtía itajtól. ⁴ Iga nochi yej Dios kichij yékti iwán awel tikijtoskej iga ayékti, sino que wel tikuj, e' achto matikmakakan gracias Dios. ⁵ Iga yej Dios kijtoj iwán iga tikmakaj gracias Dios, yéktiya iga mokua.

Pablo kinonqza Timoteo

† 3:8 3:8 Xikita glosario "Diácono wan diaconisa". ‡ 3:16 3:16 Xikita glosario "Ángel".

⁶ Siga inín tiknextiliá toknimej, tiye'tekipanoj iga Jesucristo, siga timomachtiá wān tikchiwa ken kijtowa ye'tájtōl, inón kenkuā' tiye'takua. ⁷ Amo xiknakasmaka xeto'tatapowalis yej tága'pa kijtowa. Majwa' xikchijto ken Dios kineki. ⁸ Yekti iga xikchiwa ejercicio, e' máj yekti iga xikchijto ken Dios kineki, inón mitzpalēwiá ipan inín tajli iwán nō kuā' tonos kan ono' Dios. ⁹ Inín sí ijkonya nokta, iwán yekti iga inochi makicredo. ¹⁰ Inón iga anisiawij iga titekipanowaj wān te-iknochiwaj iga timoconfiarowaj ipan Dios yej isato' yej kisalvarowa nochi gente, e' máj kisalvarowa yej kicredowaj ipan.

¹¹ Xitanextili inín yej nimitzijlij iwán xitatekimaka iga mamochiwa. ¹² Amo agaj mamitzalimpamati iga aya tiyolej; majwa' wel ipan tej mamixkuítikan ken iga titajtowa, ken iga tinemi, ken iga tite-ijknin, tiyolyamani', ken iga timoconfiarowa pan Dios wān iga ateyi nité yej ayēkti ipan moalmaj. ¹³ Mij násiso' ompiga, xikleerowilijto itájtōl Dios tokniwān, xiknoñotzakān iwán xikmachtikan. ¹⁴ Amo xikelkawa iga pastormeij mitztañilijkej imamej pan motzontekon kuā' Dios kitajtōlmakakej, iwán kijtojkej iga Dios mitzpalēwiá iga xikchiwa motekipánōl.

¹⁵ Nochipa xikchijto yej nimitzijliá, iga nochi makita iga tikchijtiá ken Dios kineki. ¹⁶ Xikita ken iga tinemi iwán ken iga titamachtiá, iwán ijkón xikchijto, siga ijkón tikchiwa, timomanawij, iwán nō momanawiskej yej mitzkakiskej.

5

Kén iga se maye'nemi iyixtaj tokniwān

¹ Se totajwéj yej kicredowa Cristo, siga ayompa kichiwa, amo xikajajwa; majwa' xiknoñotza ken tikchiwaya siga tiknoñotzaya motaj, iwán chokomej xikita ken mokniwān. ² Toy'elamatkej xikita ken moye', iwán takomej ken tikita mosiwa-ikniwān, amo xikejlamikili yej ayēkti.

³ Xikpalēwi siwa' yej mi'ya iwéj, yej ayagaj kipalēwiá. ⁴ E' siga se yej wewejmi'ya, kipiá ipilowān o iniētojmej, inimej achto yej makipalēwikan iyemej, iga ijkón kenkuā' kikuepaj iga moskaltijkej, ijkón yekti iwán kiye'ita Dios. ⁵ E' yej mi'ya iwéj, iwán káwi'ya nokta iselti, inón kisentaliá iyalmaj ipan Dios, semilwi' wān tayowakān kitenewiá Dios. ⁶ E' yej mi'ya iwéj iwán moyōlpolojto' ipan yej kuajkuantas yejsan kineki iyalmaj, inōnwa' kenkuā' mikto' malej iga isato'. ⁷ Inón iga xitanoñotza ipan inimej yej nimitzijlij iga amo agaj makipopowakān. ⁸ Si agaj ayá' kipalēwiá yej de ifamñiajpa, inón ayá' nemi kichiwa ken kijtowa Dios, iwán mochiwa majya sej que yej ayá' kicredojo' Dios.

⁹ Xikijkuilokān ipan ama' itokamej yej mi'ya iwéj, yejsan kipiá sesenta iyañoj o máj, iwán yej sesan iwéj kipiá'.* ¹⁰ Yej momati iga kichij yej yekti, kiye'iskaltij ipilowān, komemawij ichān yej kipaxalowiliáj, kijikxipaga' toknimej yej kicredojo' Dios, kiyōlchikaj yej moknoñomatij iwán kiyōlmá' iga kichij nochi yej yekti.

¹¹ E' yej mi'ya iwéj yej aya kipiá inín edad, amo xikijkuilo itokā', amo santá' ipan iyalmaj kinekis sej mamonamikti, wān ijkón kelkawas iga kitoka Cristo, ¹² iwán ijkón kichiwa yej ayēkti iga kikajtewa ken achto moconfiarowaya ipan Cristo.† ¹³ Iwán nō nentinemi ipan cada kajli, ay' kiyōlmaka te kichiwa, ayéj san iga inón, sino que tapopojtinemi, iwán

* 5:9 5:9 O ayí' kixima' iwéj. † 5:12 5:12 O: iwán ijkón kichiwa yej ayēkti iga kikajtewa ken achto kijtoj iga ay' sej monamiktiá iga kitokasan Cristo, iwán ay' kejlamikis iga wewejyowis.

tatentemowa iwán kijtowa yej ayá' kajasi iga mamó-ijto. ¹⁴ Nikneki iga yej wewejmikikej mamonamiktikan, makipiakan ipilowan, matakuidarokan ichamej, ijkón awel temalijliáj yej te-ijiya. ¹⁵ Sekin viudajmej mopolójkeja iwán kitokákeja iyojwi Tzitzimi'.

¹⁶ Si agaj yej kicredojo' Dios kipiá ichan se isiwa-iknín yej mi'ya iwéj, yéj makimakato te kipolowa, amo tokniwan yej kicredojo'ke' Dios makimakatokan, ijkón tokniwan wel kipalewiáj yej ay'ya nokta kipiá a' kipalewiá.

¹⁷ Pastorme' yej kiye'ojkuiltiáj tokniwan, kajasi iga pox makiye'itakan, mamó-ita ijkón yej tekipanowaj iga kipowaj iwán tamachtiáj ipan itájtól Dios. ¹⁸ Iga ijkón kijtowa itájtól Dios: "Amo xikten-ilpi toro kuá' nemi koya trigo iga iyikxi." Ijkónsan nō: "Yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan."

¹⁹ Amo xiktajtolkuili yej kitelwiá se pastor siga yej tatelwiá ayá' nemi iwán ome o eyi yej nō kinojma-itakej yej mochij. ²⁰ E' siga se pastor kichijto' yej ayekti, xiknonotza iyixtaj toknimej yej kitokaj toTēko iga maye'nemi, iga ijkón sekin nō mamajmawikan iga amo makichiwakan yej ayekti. ²¹ Nimitzijliá iyixtaj Dios, iwán iyixtaj Jesucristo iwán iyixtaj iyangelejmej yej Dios kitapejpen, iga xikchiwa kensan nimitzijlij. Kuá' titajuzgarowa amo sesan xikyē'ita. ²² Kuá' tiktapejpena se taga' iga matekipano iga Dios, amo xiktali moma' ipan itzontekon iga ti-oradowa siga ayá' tikmati ken iga nemi. Amo santá' ayá' ye'nemi, iwán kijoskej iga tikye'ita yej kichijto'. Nochipa xikchiwa yej yekti.

²³ Iga ayá' tiye'ijtiyoj, amo á'tisan xikonito, nō xikoni alín vino.

²⁴ Ono' sekin yej nesi iga kichijtokej yej ayekti malej iga aya agaj kijuzgarowaj, e' ono' sekin yej aya nesi siga kichijtokej yej ayekti, inón nesiti kuá' Dios yawi tajuzgaroti. ²⁵ Ijkónsan nō ono' sekin yej nesi iga kichiwaj yej yekti, e' ono' yej kichijto' yej yekti iwán anesi, e' inón ayá' nochipa iyantos.

6

¹ Inochi tekipanowanimej yej esclavojmej,* makirrespetarokan itekomej, ijkón ayagaj wel kimalijliá Dios niga wel kijoskej iga ayompa tamachtiáj. ² Siga se esclavo kipiá itēko yej kicredojo' Dios, amo iga inón makalimpamati iga nō kitoka Dios. Majwa' makiye'chiwili itekipánol iga inón yej nemi kichiwiliá nō kitoka Dios iwán makichokili ken iyiknín. Inín xikpowa iwán xitamachti.

Yej kitoka iyojwi Dios mayolpakto ke'ya iga kipiá

³ Siga agaj ayompa tamachtiá, ayéj ken tanextiliá itájtól toTēko Jesucristo, niga ayá' tanextiliá iga matiye'nemikan iyixtaj Dios, ⁴ ininwa' moweyimati iwán akimati nité. Ininwa' itekiy iga mopoxkuesowa iga san kikaki tejté; iwán ompa pewa iga ta-ixita, kuejkuesowi iwán kuajkuántasya kijtowa iwán ayá' moconfiarowa ipan agaj, ⁵ mokuejkuesowa iwán sekin, pox ayompa tajlamiki wan ayá' kixmati ken nokta tanextiliá itájtól Dios. Iwán inimej yej ayompa tamachtiáj, kejlamikij siga tamachtiáj ipan itájtól Dios wel matatanikan. Iwán inomejpa amo ximotoka. ⁶ Kena, siga se ye'nemi ipan iyojwi Dios, kenkuá' kasi yej poxsan patiyoj, e' mayolpakto ke'ya iga kipiá. ⁷ Iga nité ayá' tikua'ligakej ipan inín tajli, iwán nité ayá' tikua'gaskej kuá' timikiskej. ⁸ Siga tikpiáj totzótzol iwán tikpiáj te tikua', matiyolpaktókanya. ⁹ Iga yej motapialijnekij, akijyowiáj kuá' Tzitzimi' kinextiliáj iga makichiwakan yej ayekti, wan wetzij ipan

* **6:1** 6:1 Xikita glosario "Esclavo".

itrampaj. Kiyoltilanaj xeto'nemilis yej tapojpolowa, iwán ipan inón mia' mopoipolowaj. ¹⁰ Kua' se kipoxpiasneki tomín, ómpaya pewa iga kichíwa mia' yej ajayékti. Iwán ono' sekin iga kipoxpiasnekij tomín, kikajtéwaja iyojwi Dios, iwán imatikámejsan pox moknoçhíwaj.

Amo mamosemaka yej kitoka Cristo

¹¹ E' tej Timoteo yej tiktoka Dios, amo ijkón xikchíwa. Xiye'nemi, xikchíwa ken Dios kineki, ximoconfiaro ipan Dios, xite-ijknín, amo nimanín xikuesiwi iwán xiyolyamani'. ¹² Xiktanili nochi yej mitztzakuiiá iga xikchíwa ken kineki Dios. Amo xiknempolo yej Dios temaka iga nochipa tonoskej iwán. Inón iga nokta mitznótza' Dios iwán mia' mitzkakikej kua' tikijtoj iga tiktokas Cristo. ¹³ Nimitztekimaka iyixtaj Dios yej kimaka vida nochi yej ono', iwán iyixtaj Jesucristo yej kinojma-ijtoj te itekiyo iná' Poncio Pilato, ¹⁴ iga xikchíwa nochi kensan nimitztekimaka iga ni agaj amo mamaltajto iga tej. Ijkón xikchijto este mawiki Jesucristo. ¹⁵ Jesucristo yawi witzeti kua' Dios kijtoj. Dios kichíwas inín, iga yéjsan yej Dios yej poxsan kipiá poder. Iwán yéj irrey inochi reymej iwán iteko nochi yej mandarowa. ¹⁶ Yéjsan yej ayí' miki iwán ono' kan taxotalpan kan ayagaj wel kalaki. Ni agaj ayí' kita' niga wel kita. Yéj nochipa mamoweyimatílti wan nochipa marreinaro. Ijkónyawa'.

¹⁷ Xikijli yej motapialiáj ipan inín tajli iga amo mamoweyimatikan, iwán amo mamocofiarokan ipan yej kipiáj iga inonwa' támisan. Majwa' mamocofiarokan ipan Dios yej isato', yej tepoxmaka yej tepolowa iga matiye'onokan. ¹⁸ Xikijlikan iga makichíwakan yej yekti, iga ijkón kichíwaskej, majya sej que iga makipiakan tomín. Iwán kua' agaj kitajtaniliáj tejté inomej yej motapialiáj, mapakikan iga wel kipalewiáj iyikniwan. Iwán yej itatkimej, achi makimajmakakan sekin. ¹⁹ Iga ijkón kipalewiáj iyiknimej, Dios no kipalewíj yejemej iwán onoskej nochipa iwán.

Pablo monawatiá wan Timoteo

²⁰ Timoteo, xikchíwa yej Dios mitztekimá'. Amo xiknakasmaka xeto'tajtol yej ayá' mitzpalewiá, amo ximotenkitzkikan iwán inomej yej momachiliáj iga poxsan tajtolmatij, iga yejemej akimatij nité. ²¹ Sekin yej kitokaj inompa tamatilis kikajtéwaj iyojwi Dios.

Dios mamitzyolchikawa. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kitítan, iga ijkón kine' Dios. Yéj kítoja iga tesalvarowa iga tisetitokej iwán Cristo Jesús. ² Timoteo yej ken tinopiltzín, nimitzpozneki, nimitzijkuilowiliá inín ama' iwán nikneki xiye'ono. Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzikne'li iwán makichíwa iga xono tamelá.

Mopowa itájtól Cristo

³ Nochipa kuá' nitajtowa wán Dios pan día iwán tayowakan, niktajtaniliá iga mamitzpalewi. Nikmaka gracias Dios, yej niktoka ken kitokaya no-ikyapatajmej, iwán nikmatito' ipan noalmaj iga ayá' nikchijto' yej ayekti. ⁴ Nikejlamiki kuá' tichoga'. Poxsan nimitzitasneki iga maniyolpaki. ⁵ Nikejlamiki ken iga timomela'confiarowa ipan Dios ken achto moconfiarojkej moy'elamaj Loida iwán moye' Eunice, iwán nej nikmati iga tej ijkonsan no timoconfiarowa ipan Dios.

⁶ Inón iga nimitznonotza iga amo masejto inón yej Dios mitzmá' kuá' nimitztalilij noma', iga inón tikchíwas, ken kuá' tikyakatijtos ti'ti. ⁷ Porque Dios ayá' temá' iyEspíritoj iga matimajmawikan, sino que iga nochí wel matikchíwakan, iga wel matikchokilikán toknimej iwán wel matiktapejpenakan iga tikchíwaj yej yekti. ⁸ Amo xipinawa iga tikpowa itájtól toTeko Jesucristo, amo no xipinawa de nej iga nono' preso iga niktoka toTeko, majwa' xikijyowi kuá' mitziknochíwaskej iga tikpowa itájtól toTeko, iga Dios wel mitzpalewij. ⁹ Dios tesalvaroj iwán tenotza' iga matiye'nemikan iyixtaj, ayéj iga tikchijkej yej yekti, sino que teyokanotza' iga matisetitokan iwán Cristo Jesús. Dios techokilij este kuá' aya kichíwaya tajli, ¹⁰ e' mela'nesi' iga tepoxchokiliá iga kitítan toTeko Jesucristo yej tesalvaroko, yéj kuá' ojpa-isa' kitánilij mikílisti, iwán iga ye'noticiaj tenextiliá iga wel matonokan nochipa wán Dios.

¹¹ Dios netalij iga manimochíwa itatítan iga manikmachi yej ayéj judiy-ojmej inín ye'noticiaj yej tasalvarowa. ¹² Inón iga nokta ne-iknochíwaj. E' ayá' nipinawa, iga nikmati ipan ayéj nimoconfiarowa iwán nikmati iga yéj wel neomemawijtos miej nikchíwa yej netekimá', este inón día kuá' wí' toTeko tajuzgaroki.

¹³ Xikchijto ijkón ken nimitznextilij, ken tanextiliá itájtól Dios. Amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan Dios iwán xite-ijknin iga tisetitokej ipan Jesucristo. ¹⁴ IyEspíritoj Dios yej ono' towan mamitzpalewi iga xitamachi kensan kijtowa itájtól Dios.

¹⁵ Tikmátiya iga inochi toknimej de estado de Asia nekajkajtéjkeja, sekin de yejemej, Figelo iwán Hermógenes. ¹⁶ Dios makikne'li Onesíforo, isiwa' iwán ipilowan, iga yéj mia' vej neyolchikawako iwán ayá' pinawa' iga nipresojtito'. ¹⁷ Majwa' kuá' asi' nigaj Roma, netemowaya noyan este kan ne-asi'. ¹⁸ ToTeko makikne'li Onesíforo inón día kuá' toTeko tajuzgaroj. Tej tikmátiya iga Onesíforo poxsan tepalewij kuá' tonoyaj altepe' Éfeso.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

2

Sę yej kitoka Jesucristo mamochiwa ken ye'soldadoj

¹ Timoteo yej ken tinopiltzin,* xikejlamiki iga mitzikneliá Cristo Jesús iga tisetito' íwan, iwán mitzpalewiá iga amo ximosemaka ipan iyojwi. ² Ken tiká' kua' nitamachtij pan itájtól Dios iyixtaj mia' tokniwan, ijkonsan no xikmacti sekin yej tikita iga ye'nemij, yej wel no makimachtikan sekin.

³ Inón iga xikijyowi kua' mitziknochiwaj iga tiktoka Jesucristo, ken kichiwa se ye'soldadoj kua' tekipanowa. ⁴ Iga se soldado kua' tekipanojto', awel kichiwa se' tekipánol, iga kineki makichijto yejsan kitekimakaj. ⁵ Ijkonsan no se yej motalowa, awel kitaniá siga ayá' kichiwa ken ono' pan reglamento iga motalolo. ⁶ No yej pox tekipanowa ipan mijli, kajasi iga yéj achto makikua yej kipixka. ⁷ Xikejlanto inín yej nimitzijlij, iwán toTeko yawi mitzpalewiti iga xikmati te kijtjneki.

⁸ Ayí' xikelkawa Jesucristo yej walaj ipan tetajwewej ikyapa rey David. Jesucristo ojpa-isa' sej kan miktoya; inónyawa' in ye'noticiaj yej nikpowa noyan. ⁹ Iga nikpowa inín ye'noticiaj, ne-iknochiwaj iwán inán nilpito' iga cadena ken se yej tamiktij; e' itájtól Dios ayá' ilpito' iga cadena. ¹⁰ Inón iga nikijyowiá kua' ne-iknochiwaj iga nikchokiliá inomej yej Dios kitapejpen. Ijkón yejemej no mamosalvarokan iga setitokej ipan Cristo Jesús iga nochipa maonokan iná' Dios.

¹¹ Ininwa' melá' nokta:

Siga timikíkeja wan Cristo, no tiawij tisen-onotij wan yéj.

¹² Siga te-iknochiwaj, tisenreinaroskej íwan.

Siga tikijtowaj iga ayá' tikixmatij Jesús, yéj no yawi kijtoti iyixtaj Dios iga ayá' te-ixmati.

¹³ Siga tikajtwaj iga tiktokaj Dios, yéj nochipa kichiwas yej kijtowa, iga Dios awel motajtolpata.

Sę tekipanowani yej kiye'chiwa itekipánol

¹⁴ Xikejlantikan tokniwan yej nimitzijkuilowilij. Iwán iyixtaj toTeko xikijli iga ayo' mamokuejkuesojtokan itechko tajtolmej, inón ayagaj kipalewiá, majwa' kipojpolowa yej kikakij. ¹⁵ Xikchiwa iga Dios mamitzita iga tiye'tekipanowa, yej ayagaj wel mitzpinajtiá, yej tiye'tamachtiá ipan itájtól Dios. ¹⁶ Amo xiknakasmaka xeto'tajtolmej yej atepalewiá, iga yej ijkón tajtowaj, poxsan kichijtiawij komati yej ayekti. ¹⁷ Iga ijkón tanextiliáj mochiwa ken se kókol yej ayí' pajtis. Ijkón kichijkej Himeneo iwán Fileto. ¹⁸ Yejemen kikajtéjkeja yej nokta tanextiliá itájtól Dios iwán kijtowaj iga yej miktokej ojpa-isákeja. Iwán sekin yej kicredowaj inimej, ay'ya kojasi kén iga mamocofiarokan ipan Cristo. ¹⁹ E' itájtól Dios ayá' mopata, ken se weyi te' yej ayá' molina, iwán ompa ijkín ijkulijto': "ToTeko kixmati nochí yej yéj itatki"; wan: "Nochi yej kiweyimatiltiá itoka' Cristo, makikajtewa iga kichiwa yej ayekti."

²⁰ Ipan se weyi kajli ayá' óno'san traste de oro iwán plata, no ono' de kuawi' iwán de konsoki', e' yej máj patioj mochijchimi kua'san witzej yej paxalowaj, iwán ono' traste yej nochipa mochijchinto'. ²¹ Siga tejemej ayá' tikchiwaj yej ayekti, tonoskej ken tejté yej pox patioj yej toTeko wel kitapejpena, wan wel tekuis iga makichiwa wan tejemej ken yéj kiye'ita.

²² Nikeman amo mamitzyoltilana iga xikchiwa yej ayekti, yej ken chokomej kinekij makichiwakan. Xiktoka ye'oiti, ximoconfiaro ipan Dios,

* 2:1 2:1 Pablo kita Timoteo ken kua' ipiltzin iga kinextilij ken iga mamocofiaro ipan Cristo.

xikchokili tokniwan, iwán xono tamelá. Xiksenweyimatiltikan toTeko iwán inomej yej yolchipaktikej. ²³ Amo xiknakasmaka xeto'tájtól yej atepalewiá, tikmátiya iga ómpaya pewa iga mokuejkuesolo. ²⁴ Yej tekipanowa iga toTeko Dios awel mamokuesojtinemi, majwa' mate-ijiknín, wel matamachti iwán amo nimanín makuejkuesiwi. ²⁵ Tamelá xiknonotza yej ayompa tamachtiáj, anka ijkón, siga Dios kineki, wel moyolpataskej iwán kimatiskej ken nokta tanextiliá itájtól Dios. ²⁶ Tzitzimi' ken kilpitokej yejemen iga kichijtokej yej ayekti ken yéj kineki, e' Dios wel kipalewiáj iga maxitomikan.

3

Kén nemiskej la gente kuá' ay'ya wejka iga wí' toTeko

¹ No xikmati iga kuá' ay'ya wejka wí' toTeko, poxsan mochiwas yej ayekti. ² Onoskej yej imatikámejsan monekij, onoskej yej kinekij makipoxpiakan tomin, onoskej yej moweyimatij iwán mokichmatij. Onoskej yej kimalijliskej Dios, onoskej yej akichiwaskaj ken kitekimakaj itajmej, onoskej yej ayá' taagradeceroskej iwán yej akicredoskej Dios. ³ Onoskej yej ayá' ta-ikneliskej niga tachokiliskej, onoskej yej tapopowaskej, onoskej yej awel kikajtewaskej iga kichiwaj yej ayekti, onoskej yej pox ta-ijiyaskej iwán kiyiyaskej yej yekti. ⁴ Onoskej yej kikajkayawaskej iyamigojmej, onoskej yej atamajmawiliskaj, onoskej yej moweyimatiskej, onoskej yej máj kichiwaskiskej ken yejemej kinekij, ayejpa yej Dios kineki. ⁵ Onoskej yej nésiski' moconfiarowaj ipan Dios, e' ken iga nemiskej anesi siga kitokaj Dios.

Iwán inomej amo timotokas. ⁶ Inomej tajtaga' paxalojtinemij iwán kikajkayawaj siwatkej yej ayá' ye'nemij. Inomej siwatkej kiyoltilantokej iga kichiwaskiskej yej ajayekti, ⁷ nochipa kikakisnekij yej se'pa iga tamachtiáj, e' ayí' kimela'matij ken tanextiliá itájtól Dios. ⁸ Kensan Janes iwán Jambres yej brojojmej yej yajkij icontraj Moisés,* ijkonsan no inimej yej ayompa tamachtiáj onokej icontraj ken nokta tanextiliá itájtól Dios. Ipan iyalmajmej kejlantókejsan iga kichiwaj yej ayekti iwán ay'ya kajasij iga matamachtikan itájtól Dios. ⁹ E' awel máj takajkayajtoskej, porque nochi yawi kimatiti iga yejemej ayompa kichijtokej, ijkón ken momati' iga Janes iwán Jambres takajkayajkej.

Pablo kijliá Timoteo yej makichiwa

¹⁰ E' tej tikchiwa kensan timixkuítij pan nej, ken nitamachtiá, ken ninemi, yej nikchiwasneki, ken iga nimoconfiarowa ipan Cristo, ken iga ayá' nimanín nikuesiwi, ken iga nikchokiliá tokniwan iwán ken iga nochi nikijyowiá ¹¹ kuá' nepresojiwayaj iga ne-iknochiwaj. Tikmati ken iga ne-iknochijkej ipan altepemej Antioquia, Iconio iwán Listra;† e' toTeko noyan nemanawij. ¹² Nochi yej kinekij maye'nemikan ken kineki Cristo Jesús, yawij kiknochiwatij. ¹³ E' yej kichiwaj yej ayekti iwán ayompa tamachtiáj, ayá' ye'kisaskej, iga kuá' takajkayawaj, yejemen no mokajkayawaj.

¹⁴ E' tej, xikchijto ijkón ken mitznextilijkej iwán ticredoj. Tej tikmati a'yéj mitzmachtij, ¹⁵ iwán tikixmati' itájtól Dios este kuá' aya tiyolej. Inon tájtól wel tenextiliá ken iga wel timosalvarowaj iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús. ¹⁶ Inochi itájtól Dios, inonwa' Dios nokta kitajtolmá' yej kijkuilojkej, iwán wel iga titamachtiáj, wel titanonotzaj, iwán wel tiknextiliáj sekin iga

* 3:8 3:8 Ex 7:11 † 3:11 3:11 Hch 14:19

mamoyolpatakan iwán tenextiliá ken iga matiye'nemikan.‡ 17 Ijkón, siga se yej kitoka Dios momachtiá itájtol wan kichíwa ken kijtowa, wel kichíwa inochi yej Dios kineki, nochi nokta yej yekti.

4

1 Nimitztekimaka iyixtaj Dios iwán toTeko Jesucristo yej wí' ken se rey iga kijuzgaroqi yej isatokej iwán yej miktokej, 2 iga xikpowa inín ye'noticiaj de Jesucristo; xikpowili yej mitzkakisnekij, e' nq xikpowili yej ayá' mitzkakisnekij. Xikyolyamana yej ayompa nemi, xikijli iga mamoyolpata. Xitanonotza tamelá iwán xitamachti itájtol Dios. 3 Iga yawi wítzeti kuá' ay'ya kikakisnekiskej ye'tamachtilis; majwa' kitemoskej mia' yej tamachtiáj iga makimachtikan ken yejémejpa kikakisnekij. 4 Kikajtewaskej ken nokta tenextiliá itájtol Dios iwán kinakasmakaskej namolkuentojmej. 5 E' tej nochipa xiye'tajlanto. Xikijyowi kuá' mitziknochiwaj. Xikpojtó ye'noticiaj kén iga Jesucristo tasalvarowa iwán xikye'chíwa motekipánol yej toTeko mitzmá'.

6 Nej ay'ya ke' poliwi iga yáwija nemiktítij; nimochíwas ken tikita se ofrenda iga Dios. 7 Niktanilij nochi yej netzakuiiaya iga manikchíwa ken kineki Dios. Támi'ya notekipánol ipan iyojwi Dios. Ayá' nikajtej iga nimoconfiaroj ipan Cristo. 8 Nikmati iga ipan cielo toTeko nemakas yej yekti* iga nikchij ken yéj netekimá'. Nemakas toTeko yej taye'juzgarowa inón día kuá' tajuzgaroj. E' ayéj nejsan nemakas, nq kimakaskej yej kichixtokej iga maguí' mawíkiya.

Pablo kijliá Timoteo yej makichíwa

9 Amo mawejkati iga xine-itaki, 10 iga Demas nekajtej iga máj kine' yej ono' ipan inín tajli, iwán yajki altepe' Tesalónica. Crescente yajki ipan estado de Galacia, Tito yajki ipan estado de Dalmacia. 11 Iselti Lucas nigaj ono' nowan. Kuá' tiwí', xiktemo Marcos iga mawíki nq, porque wel nepalewíj ipan notekipánol. 12 Tíquico niktítan altepe' Éfeso. 13 Kuá' tiwí', achi ompa xinewajliguili nokapaj de tzótzol yej nikajtej altepe' Troas chan Carpo; nq xinewajliguili kimilolamamej† kan ijijkuilijto' itájtol Dios, e' máj nikneki kimilolkuetaxmej kan ijijkuilijto' itájtol Dios.

14 Alejandro, yej tekipanowa iga kichíwa kuajkuantas iga tepos, poxsan nechíwili yej ayekti, e' kensan nechíwili, yawi kitati iwán toTeko. 15 Kuidáj nq Alejandro mitzchíwiliá tejté, iga yéj kijiya kén iga nejemen nitamachtijkej itájtol Dios.

16 Kuá' achto nimotajtowilij iyixtaj tekiwajmej, ayagaj netajtowilij; nochi nesenkokajtejkej. Malej ijkón, Dios makiknelikan yej nesenkokajtejkej. 17 E' toTeko nepalewíj iwán neyolchikaj, ijkón iga wel nikpowa' inín ye'noticiaj yej tasalvarowa, iga makikakikan inomej yej ayéj judiyojmej. Iwán Dios nemanawij iga amo manekua tekuani. 18 ToTeko nemanawij ipan inochi yej ayekti, iwán newigas kan yéj ono' ipan cielo. ¡ToTeko mamoweyimatilti nochipa! Ijkónyawa'.

Pablo monawatiá iwán kitajtaniliá toTeko iga maye'onolo

19 Ompa xinesaludarowili Prisca, Aquila iwán Onesíforo, isiwa' iwán ipilowan. 20 Erasto kawí' altepe' Corinto, iwán Trófimo menfermaroj wan nikajtej altepe' Mileto. 21 Nikneki xiwíki kuá' aya sektajtiá.

‡ 3:16 3:16 2 Ped 1:21 * 4:8 4:8 "Yej yekti"; español "corona". Xikita glosario "Corona". † 4:13 4:13 Xikita glosario "Kimilolama".

Mitzsaludarowaj Eubulo, Pudente, Lino, Claudia iwán inochi tokniwán yej kicredo²²tokej Cristo.

²² ToTęko Jesucristo maono mowán, iwán Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Tito

Pablo kijkuilowiliá Tito

¹ Nej niPablo, itekipanowani Dios iwán nej nõ iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kitítan. Neítan iga manikpowili itájtõl inomej yej yéj kitapejpen iga mamocnfiarokan ipan yej iwán makimela'ixmatikan iyojwi toTeko. ² Ijkón makimatikan iga keman wel nochipa onoskej wan Dios. Dios ayá' takajkayawa, iwán este kua' aya ono' inin tajli, kįtoja iga yej moconfiarowaj ipan yéj, nochipa onoskej iwán. ³ Inán nokta, kua' Dios yej tesalvarowa kine', nenextilij itájtõl iwán netekimá' iga manikpowa. ⁴ Tito, yej ken tinomela'piltzin iga nõ timocnfiarowa ipan Dios, nimitzijkuilowiliá inin ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo yej tesalvarowa, mamitzjolchikawa, mamitzikneli iwán makichıwa iga xono tamelá.

Tekipánõl yej Tito makichıwa Creta

⁵ Nimitzkajtej ipan tajkótal† yej itoka' Creta iga xikchıwa yej aya mochıwaya, iwán iga xiktapejpena ipan sejsé altepe' tajtaga' iga xiktali iga mamochıwakán ancianojmej,‡ ijkón ken nimitzijlij. ⁶ Se anciano maye'nemi iga amo makipopowakan. Makipiá sesan isiwa', iwán ipilowan makicredoxtokan Dios iwán nochi makimatikan iga ye'nemij wan tacredowaj. ⁷ Se pastor§ Dios kitaliá iga makitzto iga maye'onokan yej kitokaj Cristo. Inón pastor maye'nemi, amo mayoltakuakti', amo makuejkuesiwi, amo matawana, amo matakuejkueso iwán amo makineki tomın yej ayompa motaniá. ⁸ Majwa' nochipa makomemawi ichan yej kipaxalowiliáj, makichıwa yej yekti, makimati katiapa yej yekti iwán yej ayekti, maye'nemi, amo makichıwa yej ayekti, wel mamoyoltakuawili iga amo makichıwa yej ayekti. ⁹ Nochipa makichıwa ken tanextiliá itájtõl Dios kensan nejemen niknextilijkej. Ijkón wel makipalewi sekin iga kimachtıá inón tájtõl, iwán makiyolyamana yej kimalıjliá itájtõl Dios.

¹⁰ Porque ono' mia' yej ayá' tacredowaj, ken sekin judiyojmej* yej ayompa tamachtıáj iwán takajkayawaj. ¹¹ Inomej xikijlikan iga ay' matamachtikan. Iga tamachtıáj kansan makitanikan tomın iwán este kipojpolowaj mia' tetajmej, teyemej wan tepilowan.

¹² Se yej chantitoya ipansan inón tajkótal Creta yej kiprofetajmatij,† ijkın kijlij yej de yejéjpasan: "Yej ichamej Creta pox takajkayawaj, malojmej, pox takuaj iwán até kichıwaj." ¹³ Iwán ómpaya ken kijtoj; inón iga poxsan xikajawakan yej ayompa tamachtıá iga maye'nemikan ipan iyojwi Dios. ¹⁴ Amo makikakisnekikan cuento yej motenchıwapa yej sekin judiyojmej tanextiliáj, niga xikchıwakán ken tatekimakaj inomej yej ayá' kichıwaj ken kijtowa itájtõl Dios.

¹⁵ Se yej ayı' kejlanto' yej ajayekti, iga yéj nochi yekti; e' iga yej ayá' kicredowa Cristo iwán kuajkuantas yej ayekti kejlanto', iga yéj ateyi nité yej

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol". † **1:5** 1:5 Xikita glosario "Tajkótal o Isla". ‡ **1:5** 1:5 Xikita glosario "Anciano". § **1:7** 1:7 Pastor: xikita glosario "Obispo". * **1:10** 1:10 Anka inımej judiyojmej tamachtıayaj iga yej kitoka Cristo nõ mamocircuncidaro, yejemen kijliayaj "el partido de la circuncisión". Xikita glosario "Circuncisión". † **1:12** 1:12 Xikita glosario "Profeta".

yękti, iga ipan itzontekon kejlánto'san yej ajayękti, este ay'ya momachiliá ipan iyalmaj iga ayompa nemi. ¹⁶ Kijtowaj iga kixmatij Dios, e' ken iga nemij nesij iga ayá' kicredojtokej Dios, iga ta-ijiyaj, ayá' tacredowaj, iwán awel kichiwaj yej yękti.

2

Kén iga matamachti Tito

¹ Tito, xitamachti ijkonsan ken tanęxtiliá itájtol Dios. ² Węwetkej maye'tajlantokan, maye'nemikan iga sekin makiye'itakan iwán makimatikan katiá yej yękti wán katiá yej ayękti, mamofiarojtokan ipan Dios, mate-ijikniwán iwán amo nimanín makuesiwikan. ³ Ijkonsan nọ toy'elamatkej, maye'nemikan, amo matapopojtinemikan niga matawanakan. Wel ipan yejemen mamixkujikan sekin, ⁴ iga makinęxtilikan siwatkej yej aya ilamatkej ken iga makinekikan iwewejmej iwán ipilowan. ⁵ Nọ makinęxtilikan iga maye'tajlantokan, maye'nemikan, mataye'cuidarokan ichamej, mate-ijikniwán, makicredokan iwewejmej, iga amo agaj mamaltajto iga itájtol Dios.

⁶ Ijkonsan nọ xiknonotza chokomej iwán takomej iga maye'tajlantokan iga amo makichiwakan yej ayękti. ⁷ Ipan tej nochi mamixkujikan ipan yej tikchiwa. Kuá' titamachtiá, manesi iga yej nemi tikijtowa melá' nokta iga tikhijto' ken tikijtowa. ⁸ Xiye'tatapowa iga amo agaj makijto iga ayompa titamachtiá. Ijkón siga agaj mitzpopowa, mopinajtij iwán awel temalijliskej.

⁹ Xiknonotza yej esclavojmej* iga makichiwakan ken kitekimakaj itekomej; mate-ijiknimej iwán amo matatenkuepilikan. ¹⁰ Amo mat-achtekikan, majwa' maye'nemikan, iga ipan yejemej nochi makita iga yej titamachtiáj kén iga Dios tesalvarowa, poxsan yękti.

¹¹ Iga Dios tenęxtilij iga poxsan teneki, iwán kisalvaroko nochi gente. ¹² Dios tenęxtiliá iga matikajtewakan nochi yej ayękti iwán yej teyoltilana ipan inín tajli, iwán matiye'tajlantokan, matiye'nemikan wán nochipa matiktemokan Dios miej tonokej ipan inín tajli. ¹³ Nọ tenęxtiliá iga matipaktokan iga tikchixtokej mamochiwa yej Dios kijtoj iga kichiwás, iga wí' toDios yej poxsan kipiá poder, Jesucristo yej tesalvarowa. ¹⁴ Yéj motemá' iga mi' iga tejemej iga tesalvaroj iga tikchijtoyaj inochi yej ayękti, iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayękti, iga matimochiwakan itatki, iwán nochipa matikchijtokan yej yękti.

¹⁵ Ininwa' in yej xitanęxtili. Xikanimaro yej mosemakasneki iwán xikajajwa yej ayompa nemi, iga mitztalkej iga ximandaro. Amo xikchiwa yej ayękti iga amo agaj mamitzalimpamati.

3

Ken makichiwakan yej kitokaj Cristo

¹ Xikejlantikan toknimej iga makichiwakan ken tatekimakaj nochi tekiwajmej kajkan mandarowaj, iwán makiyolmakatokan iga makichiwakan nochi yej yękti. ² Toknimej ni agaj amo matapopowa, tamelá manemikan iwán mate-ijiknimej, amo mamoweyimatikan kuá' agaj iwán tatapowaj.

³ Tejemej nọ kuá' aya tiktokayaj Cristo ijkón nọ tikchiwayaj, ayompa titajlamikiáj, ayá' tikchiwayaj ken tetekimakayaj, iwán tiktekichijtoyaj nochi yej teyoltilana yej ayękti iwán yej kiye'matiltiá toalmaj. Tikchijtoyaj

* 2:9 2:9 Xikita glosario "Esclavo".

vej ayękti iwán tita-ixitayaj. Te-ijiyayaj iwán timosepan-ijiyayaj. ⁴ E' Dios vej tasalvarowa tenęxtilij iga te-iknelij iwán kichokiliá nochi gente. ⁵ Dios tesalvaroj, ayéj iga tikchijkej tejté vej yękti, sino que iga te-iknelij. Kuá' tesalvaroj, teęwiltilij vej tikchijkej vej ayękti iga wel mati-ojpanacerokan, iwán iyEspíritoj Dios kichij iga wel matipewakan iga matinemikan ipan iyojwi. ⁶ Dios kititan Jesucristo vej iPiltzın vej tesalvarowa iga nochipa matikpiakan iyEspíritoj. ⁷ Dios techokilij wan teye'ita malej iga kajasi iga matecastigaró. Inán tikmatij iga tiawij tonotij nochipa wan Dios.

⁸ Inın tájtól sí, melá' nokta. Nikneki poxsan xiktekimachtikan vej kicredojokej Dios iga ijkón makichijtokan vej yękti. Inımej tájtól sí, pox yękti iwán kipalewiá nochi. ⁹ E' amo xiknakasmaka namoltájtól vej atepalewiá, niga tatapowalis vej tajtowa de to-ikyapatajmej. Iwán amo ximotenkitzki iga anmokuejkuesowaj iga san iley Moisés, inón atepalewiá ni alın.

¹⁰ Siga agaj kiyoyokatiá tokniwan vej kitokaj Dios, xiknonotza, se o ome vej, iwán siga ayá' kipata ken iga nemi, xikixti iga ayo' ximonechkokan iwán. ¹¹ Ijkón tikmati iga inón taga' kitekichijto' vej ayękti iwán igánajsan monęxtiá iga ayá' ye'nemi.

Pablo kijliá Tito te makichıwa

¹² Nia nimitztitanilıti toknın Artemas o Tıquico. Kuá' asis, xikchıwa iga nimanın xine-itati ipan altepe' Nicópolis, iga ompa nia nikawiti kuá' sektaj.

¹³ Xikpalewi Zenas vej tamachtiá pan la ley iwán no xikpalewi Apolos, xikmakakan nochi vej kinekiskej ipan ojti iga amo nité makichıwilikan falta. ¹⁴ Toknımej vej kitokaj Cristo makimatikan no iga makichıwakan vej yękti iwán makipalewikan toknımej vej kichıwiliáj falta tejté, ijkón ayá' san petz tachıxtokej.

Pablo monawatiá

¹⁵ Nochi vej onokej nowan mitzsaludarowaj. Xiksaludaro toknımej vej techokiliá, vej kitokaj Dios. Dios mamitzyolchikawakan amonochın. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Filemón

Pablo kijkuilowiliá Filemón

¹ Nej niPablo yej nipresojtito' iga nikpowa itájtol Jesucristo, nimitzikuilowiliáj inín ama' iwán toknín Timoteo. Noknín Filemón yej nimitzpozchokiliáj, nimitzikuilowiliáj tej yej nō tikpowa itájtol Dios. ² Nō nikijkuilowiliáj inochi tokniwan yej monechkowaj močan iga ankiweyimatiáj Dios, wan nō la hermana Apia iwán toknín Arquipo yej nō tepalewiá iga tikpowaj itájtol toTēko. ³ Dios yej toTaj iwán toTēko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti iga xonokan tamelá.

Kén iga Filemón te-ijknín wan moconfiarowa ipan Jesús

⁴ Nochipa kuá' nitajtowa wan Dios nimitzejlami wan nikmaka gracias iga tej, ⁵ iga nematiájkej iga timoconfiarowa iwán tikpoxneki toTēko Jesús iwán iga tikchokiliá inochi yej moconfiarowaj ipan Dios. ⁶ Niktajtaniliá Dios iga amo xikajtewa iga tikpowa itájtol Dios, iga máj xikye'entendero inochi yej yekti yej tikpiáj ipan Cristo Jesús. ⁷ Nipoxpakto' iwán tineyolchikawa iga tipoxte-ijknín, gracias iga tej noknín, yolchikajtokej inochi yej kicredojtokej Dios.

Pablo kitajtowiliá Onésimo

⁸ Malej anka wel katka nimitztekimakaya te tikchiwas iga nej se itatitan Cristo, ⁹ e' máj yekti manimitztajtanili iga san timochokiliáj. Nej Pablo, niwéweja iwán inán nipresojtito' iga nikpowa itájtol Cristo Jesús, ¹⁰ achi manimitztajtanili se favor iga Onésimo. Onésimo nikita ken nopiltzin iga nigaj kan nipresojtito' niknextilij iga mamoconfiaro ipan Cristo.

¹¹ Anka ikya, Onésimo moesclavoj* katka yej ayá' mitzpalēwiaya, e' inán kena teservirowa, tej wel mitzpalēwij iwán nej nō nepalēwijto'. ¹² Inón iga inán nimitztitaniliá; xikomemawi ken kuá' nej nemi tineomemawiá. ¹³ Nej niknekiá iga makawi nigaj nowan, iga manepalēwi ken kuá' tej nemi tinepalēwiá, ken inán iga nipresojtito' iga nikpowa itájtol Dios. ¹⁴ E' ayá' nikneki manikchiwa nité siga ayá' achto tej tikijtowa, iga inón yej nimitztajtaniliá amo manimitztekimácapa, sino que xikchiwa mogana. ¹⁵ Anka Onésimo mitzchollowilijka se tiempo, e' inán nochípaya yawi onoti mowan, ¹⁶ e' ay'ya ken se esclavo, sino que majya sej que se esclavo; inán kenya se toknín yej tikpoxchokiliáj. Nej poxsan nikchokiliá, e' tej máj xikpoxchokili ken agaj yej nō kitoka toTēko, amo xikita ken se petz námol toknín.

¹⁷ Siga nej tine-iknínmati iga timoconfiarowaj ipan toTēko, xikomemawiwa' ken kuá' nej nemi tineomemawiá. ¹⁸ Siga tejté mitzchijwilij o siga tejté mitzchitekilij, nej xinecoabraro. ¹⁹ Nej Pablo nikijkuilowa nomatika inimej tájtol: “Nej nia nimitzixtawati”,† e' anka wel nō nimitzejlantiá iga tej nō tineberowa iga nimitznextilij iga tikixmati' Cristo. ²⁰ Noknín, xinechijwili inín favor yej nimitztajtaniliá; xineyolchikawa iga nej moknín iga tiksentakaj Cristo.

* **1:11** 1:11 Xikita glosario “Esclavo”. † **1:19** 1:19 Neši iga Pablo kijkuilowilij inimejsan tájtol imatika, anka se tajkuilowani kijkuilowilij ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiájki.

²¹ Nimitzijkuilowiliá inín ama' wán nikmati iga tinęcređoj iwán tikchıwas majya sej que yej nimitztajtanilij. ²² Nọ nimitzijliá iga xitaye'tali ipan se cuarto iga nej, porque nej nikmati iga Dios yawi kichıwati yej ankitajtaniliáj, iwán Yéj kichıwas iga nej manιά manimitzitatij.

Pablo monawatiá

²³ Epafra mitzijliá iga xiye'ono, yéj nọ nigaj ono' ipan cárcel iga kikitzkijkej iga kipowa itájtol Cristo Jesús. ²⁴ Nọ mitzijliá iga xiye'ono, Marcos, Aristarco, Demas iwán Lucas yej nepalewiáj iga nikpowaj itájtol Dios.

²⁵ Niktajtaniliá toTęko Jesucristo iga mamitziknełikan. Ijkónyawa'.

Ama' yej mo-ijkuiloj iga judiyojmej yej kitokaj Jesucristo Hebreos

Dios tenotza ipan iPiltzin

¹ Ikyá Dios kitajtólmá' profetajmej* mia' vej iga makinotzakān to-ikyapatajwān, iwán ayá' nochipa iga tájtól kinotzkej, sino de sese'pa. ² E' inán iga ayo' wejka iga nochi tamis, Dios tenotza' ipan Jesús yej iPiltzin. Dios kijtoj iga iPiltzin makichīwa nochi yej ono' pan inín tajli iwán yej ono' ajko, iwán ijkōn Jesús nochi nokta itatki iga Dios kitatkimá'. ³ Ipan Jesús mo-ita ipoder Dios iwán ipan nesi ken nokta in Dios, iwán iga ipoder itájtól kichīwa iga nochi yej ono' wel maonokān. Kuā' Jesús kichija iga Dios wel teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayēkti, motalij ilādoj iye'mā' Dios kan mandarowa ipan cielo.

TePiltzin máj kipiá poder que angelejmej

⁴ IPiltzin Dios majya sej que angelejmej,† iga Dios kimá' itōka' yej máj kajasi iga mamoweyimati. ⁵ Iwán Dios ayí' kijlij nisé ángel:

Tej tinopiltzin;

aman nej nimitzmá' movidaj;

iwán se' vej kijtoj:

Nej nimochīwas tetaj iga yéj;

iwán yéj mochīwas tepiltzin iga nej.

⁶ E' kuā' kititan isentepiltzin ipan inín tajli, kijtoj:

Nochi iyangelejmej Dios, makiweyimatilti Jesús.

⁷ Iwán iga iyangelejmej, Dios kijtoj:

Nikchīwa ken ejeka' noangelejmej,

iwán notekipanowanimej wel nikchīwa ken tiwelōn.

⁸ E' Dios kijlij iPiltzin:

Tej tiDios iwán ayí' tamis iga timandarowa;

iwán tej nochi tikye'chīwa iga tirreinarowa.

⁹ Tej tikye'ita yej yēkti iwán tikijiya yej ayēkti;

inōn iga Dios, yej moDios, mitztapejpen iga xitagobernaro,

iwán kichij iga máj xiyolpakto que sekin mokniwān.

¹⁰ Nō kijtoj:

Tej, noTēko, kuā' pēwa' tikchij tajli, tiktalij kajkán mataksato,

iwán nō tikchij cielo iga momā'.

¹¹ Cielo wān tajli tamiskej, e' tej tonos nochipa.

Nochi inōmej wewejtiaskej ken tzótzol;

¹² inōmej tikokolochoj ken se tzótzol yej iga timotaajakiáj,

iwán mopatas ijkōn ken kuā' agaj motapajpata.

E' tej kensan nochipa tonos,

iga ayí' timikis.

¹³ Dios, nisé ángel ayí' kijlij:

Ximotali ilādoj noye'mā' kan nimandarowa, este que maniktali mokxita-mpa yej mitzijiyaj.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Profeta". † 1:4 1:4 Xikita glosario "Ángel".

14 Nochi angelejmej espirotojmej iwán tekipanowaj iga Dios. Dios kititani iga makipalewikan yej yawij mosalvarotij.

2

Nochipa matikejlan tokan iga Dios temanawia

1 Inón iga nochipa matikejlan tokan ye'noticiaj yej tikakikej iga amo santá' tikisaskej ajachi ajachi ipan ye'oiti. 2 Ikyá Dios kitajtól má' angelejmej iga makijlikan la gente ken makichiwakan iwán ijkón nokta mochij. Tikmatij iga yej akichijkej ken angelejmej kijtojkej, kinkochijkej ken kajasij. 3 ¿Iwán tejemej?, ¿kén iga ayá' te-iknochiwaskkej siga tiknempolowaj yej pox yékti yej tekajtewilij toTeko iga timomanawiaj? ToTeko Jesús áchtosan kipowa' ken iga temanawia, iwán yej kikakikej, kitakej iga ompay nokta iwán teojpapowilijkej. 4 Iwán Dios imatika tanextilij ipan yejemen ga manesi iga melá' yej kipojkej. Dios tanextilij ipan kuajkuantas yej este tamajmájtilsan wan de sese'pa milagrojmej, wan no kimajmakakej tokniwan iyEspiritoj Santo kensan yéj kiyé'ita'.

Jesucristo yej temanawia

5 Dios ayá' kitajlij angelejmej iga mamandarokan keman ipan inón sé'paya tajli yej onos, de inón yej nemi titajtowaj. 6 Majwa' ijkuilijto' itajtol Dios, kan a'pa ijkín kijtowa:

¿Té iteki in taga' iga yéj xikejlamiki?

¿Té iteki ipiltzín taga' iga tikneki xikita iga maye'ono?

7 Tikchij iga ayá' wejka iga mamoałimpamatito máj que angelejmej;

e' tej tikchij iga mamoweyimatilti ken rey,

iwán yéj tiktajlij iga makimandaro nochi yej tikchij iga moma'.

8 Iwán nochi yej ono' tiktajlij iyikxitan iga makimandaro.

Iwán iga Dios nochi kitajlij iyikxitan, ayá' kikajtej nité yej amo makimandaro. E' aya asi kua' tiktaskej iga inochi ónosya iyikxitan yéj.

9 E' tikitaj Jesús; Dios kichij iga ayá' wejka iga kalimpamatikej máj que angelejmej. Iwán Dios iga tepoxchokiliá, kichij iga Jesús mamiki iga nochi tejemen. Inón iga inán moweyimatiltiá ken rey.

10 Nochi yej tikitaj, itatki Dios, iwán yéj kichij nochi yej ono' iwán kine' iga mia' ipilowan maonokan kan yéj ono'. Inón iga Dios kiyé'ita' iga Jesús inewi makichywa* kua' kinkochijkej, iga ijkón wel yéj matemawini tonochin. 11 Jesús kichywa iga se toknin wel maye'ono iyixtaj Dios. Nochi yej ye'onokej iyixtaj Dios, sesan mochiwaj wan Jesús iga Dios isenTajmej. Iwán Jesús ayá' pinawa iga kijtowa iga iyiknimej yejemen, 12 Ijkín Jesús kijlij Dios:

Nikpowilij noknimej a'yéj in tej,

iwán nimitztakuikilij tatajkoyan kan monechkolo.

13 Iwán no kijtoj:

Nej nimoconfiaroj ipan Dios.

Iwán sej kijtoj:

Nigaj nono' iwán nopilowan yej Dios nemá'.

14 Tejemen tikpiáj toesyó iwán tonakayo; ijkonsan no Jesús, nakayo iwán esyoj ken tejemen. Inón iga kua' mi', kitanilij Tzitzimi' yej wel katka tamiktiaya. 15 Kua' Jesús mi', kimawij nochi yej nochipaya moknomatitoyaj iga majmatoyaj iga yawij mikitij. 16 Jesuwa' nokta ayá' walaj kipalewiko angelejmej, majwa' walaj kimawikoj ipilowampa

* 2:10 2:10 Kua' Jesús mi' ipan cruz kixtaj inewi yej tikchijkej yej ayékti. Jn 19:30

Abraham. ¹⁷ Inón iga mochij kensan nokta tejemej, iga wel makichíwa ken Dios kineki iwán mamochíwa ijefej sacerdotejmej yej mata-ikneli iwán mamiki iga ijkón wel kiperdonarowa nochi yej ayékti yej kichíwa la gente. ¹⁸ Iwán ken Jesús kinkochijkej, iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichíwa yej ayékti, inán Jesús wel tepalewiá iwán ijkón tiye'kisaskej kuá' Tzitzimi' te-ijliá iga matikchíwakán yej ayékti.

3

Jesús máj mamoweyimatílti que Moisés

¹ Inón iga nokniwán yej mitztapejpenkej Dios iga ximochíwakán itatki, xikejlamikikán a'yéj Cristo Jesús: Yéj ijefej sacerdotejmej, itatitan Dios, yej ípan tiksentalijtokej toalmaj. ² Jesús nochi kichij kensan Dios kine', iwán Dios kitajlij iga mamochíwa sacerdote iga makichíwa itekipánol. Kensan nó Moisés yej kipaléwij nochi israelitajmej iga kichij kensan Dios kitekimá'. ³ E' Jesús kajasi iga mamoweyimatílti máj que Moisés, kensan yej kichíwa kajli kajasi iga mamoweyimatílti máj que kajli. ⁴ Nochi kajli agaj kichíwa, e' Dios kichij kuajkuantas, nochi yej ono' pan tajli iwán yej ono' ajko. ⁵ Iwán Moisés yej itekipanowáni Dios kichij kensan kitekimakakej iwán kipowilij israelitajmej yej Dios yawi kijliti kuá' panoj mia' año. ⁶ E' Cristo, yej ipíltzimpa Dios, mandarowa ípan íkal Dios. Tejémejwa' in inón kajli siga timoconfiarowaj ípan yéj iwán siga tipakij miej tikchixtokej iga kēman temānawikij.

Mosewiáj ipilowán Dios

⁷ Inón iga ijkín kijtowa iyEspíritoj Dios kan ijkulijto': Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj, ⁸ amo ximoyoltakuawilikán ken amo-ikyapatajwán yej kichijkej yej ayékti iga ayá' kitajtolkuikej Dios iga neyokakuejkuesojkej pan desierto. ⁹ Ompa neyokakuejkuesojkej amo-ikyapatajwán, malej iga kitakej nochi yej nikchijtoya cuarenta años iga yejemen. ¹⁰ Inón iga yejemej poxsan nekuesojkej, iwán nikijtoj: "Nochipa yolpolijtinemij, iwán ayá' kinekikej makichíwakán ken nikmachtijkej." ¹¹ Inón iga kuá' nikuejkuesitoya, niknojma-ijtoj: "Ayá' kalakiskej kan mosewiskej nowán." ¹² Nokniwán, amo maono nisé de amejemen yej kiyoltilana yej ayékti iwán makikajtewa iga moconfiarowa ípan Dios yej ayí' mikis. ¹³ Majwa', nochipa ximosepannotzakán miej aman weljo', iga amo agaj mamotemaka iga mokajkayawa ípan yej ayékti. ¹⁴ Siga timoconfiarojtoskej kensan achto kuá' timoconfiarojkej este que matimikikán, ijkón sí tisen-onokej iwán Cristo. ¹⁵ Ijkín kijtowa itájtol Dios: Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj, amo ximoyoltakuawilikán ken amo-ikyapatajwán yej kichijkej yej ayékti iga ayá' kitajtolkuikej Dios iga kiyokakuejkuesojkej Dios ípan desierto. ¹⁶ ¿A'yéj in inomej yej kikakikej itájtol Dios iwán ayá' kitajtolkuikej? Nochi yej Moisés kikixtij Egipto. ¹⁷ ¿A' iwán kuejkuesitoya Dios cuarenta años? Inómejsan yej kichijkej yej ayékti iwán mikikej ípan desierto. ¹⁸ ¿Iwán a'yéj Dios kinojma-ijlij iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan íwan? Inómejsan

nə yej ayá' kichijkej ken Dios kitekimakakej. ¹⁹ Ijkón tikitaj iga ayá' kalakkej kan mamosewikan iga ayá' momela'confiarojkej ipan Dios.

4

¹ Inón iga, miej weljo' tikalakij kan Dios kijtoj iga tiawij timosewitij íwan, achi matitamajmawilikan, amosanta' agaj de amejemen ayá' kalakis.

² Iga ijkonsan nə tejemej tepowilijkej ye'noticiaj kensan ikyapamej, e' yejemej ayá' moconfiarojkej ipan yej kikakikej, wan ijkón inón tájtól ayá' kipaləwijkej yej kikakikej. ³ E' tejemej yej ticredojkej, tikalakikej kan mosewilo, kensan Dios kijtoj, e' iga yej ayá' kicredojkej, kijtoj:

Inón iga kuə' nikuejkuesitoya, nikmela'ijtoj

iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan nowan.

Malej iga Dioswa' kitamij itekipánól kuə'san kichij inín tajli; ⁴ iwán kanaj kan ijkulijto' tajtowa del día siete:

Dios mosewij ipan día siete kuə' tami' nochi itekipánól.

⁵ Iwán sej kijtowa kan ijkulijto':

Ayá' kalakiskej iga mosewiskej nowan.

⁶ Inomej yej achto kikakikej ye'noticiaj ayá' kalakkej kan mosewilo iga ayá' kinekikej makichiwakan ken kijlijkej, e' políwi-o' sekin iga makalakikan.

⁷ Inón iga Dios sej kitapejpen se día: inón día aman. Ken kijtoj sej kuə' mia' años despuéj kitajtól má' Dios David kan ijkulijto' yej tikitákeja:

Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,

amo ximoyoltakuawilikan.

⁸ Ijkón nesí iga inón tajli kan mosewilo, yej Dios kijlij israelitajmej iga kimakayaj, ayéj tajli de Canaán kan Josué kiwiga' israelitajmej. Inón ikyay panoj, e' Dios tajtówao' de se' día kuə' mamosewilo. ⁹ Inón iga, ónogo' kan wel mosewiáj ipilowan Dios. ¹⁰ Yej kalaki iga mosewiá wan

Dios, mosewiá iga tami' itekipánól, kensan Dios nə mosewij kuə' tami' itekipánól. ¹¹ Matimotejteki'wikan iga matikalakikan kan mosewilo, iga amo santá' agaj mixkuítij ipan inomej yej ayá' kalakkej iga ayá' kichijkej

ken kijtoj Dios.

¹² Dioswa' itájtól isato' iwán nochi wel kichíwa. Iwán máj tateki que inochi espada yej kipiá ome iten, iwán wel kalaki este kitajkoteki toalmaj iwán toespíritoj, iwán kajkan salijto' toomiyomej iwán totótanojyo; iwán kinextiá te tikejlantokej iwán te tikchíwasnekij. ¹³ Ateyi nité yej Dios kichij yej wel mamiyana iyixtaj; Dios nochi kitas nokta ken ono', iwán iyixtaj yéj kəman tiawij tikijlitij nochi yej tikchijkej.

Jesús kichij iga wel matikna'techokan Dios

¹⁴ Jesús, yej iPiltzin Dios, yej nokta ijəfej sacerdotejmej yej máj mandarowa, yéj yákiya itenoj Dios ipan cielo. Inón iga amo matikajtewakən iga timoconfiarowaj ipan yéj. ¹⁵ Jesús tosacerdotej yej ijəfejpa sacerdotejmej, yéj wel tepaləwiá iga amo matikchíwakən kuə' tikchíwasnekij yej ayəkti; iga Tzitzimi' kichíwaltijnekiá Jesús nə yej ayəkti ken kineki tejemej nə matikchíwakən; e' Jesús nikəman ayí' kichij yej ayəkti. ¹⁶ Inón iga amo matimajmawikan iga matiktechokən kan ewato' Dios yej tepoxchokiliá, iwán te-ikneliá wan tepaləwiá kuə' nokta nemi tiknekij.

5

¹ Nochipa kuə' kitaliáj se ijəfej sacerdotejmej, kitapejpenaj iga makipaləwi israelitajmej iga maye'onokən iyixtaj Dios. Inón sacerdote

kimaka ofrenda* iwán kimiktiá yolkamej iga Dios, iga Dios makiperdonaro la gente yey kichij yey ayekti. ² Iwán se sacerdote kimati iga kichiwao' nō yey ayekti, inón iga kikneliá yey akimatij siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij. ³ Iwán iga sacerdote nō kichíwa yey ayekti, kimiktiá se yolka' iga Dios makiperdonarowili yey kichij yey ayekti, iwán kimiktiá se yolka' nō iga Dios makiperdonarowili la gente.

⁴ Ni agaj iséltisan moyokatáliá iga mamochíwa ijefej sacerdotejmej, sino que inonwa' Dios kitapejpena iwán kimaka inón ye'tekipánol, ijkón ken kichij wān Aarón. ⁵ Ijkonsan nō Cristo, ayá' igánajsan mochij ijefej sacerdotejmej, sino que Dios kijlij:

Tej tinopiltzín;

aman nej nimochij motaj.†

⁶ Nō kanaj ijkín ijkuiijto' itájtōl Dios:

Tej nochipa tonos iga sacerdote,

ijkón kensan Melquisedec.

⁷ Kuá' Cristo onoya ipan tajli este choga' iga kitajtanilij Dios iga makimanawí iga amo mamiki. Iwán Dios kitajtolkagui' Cristo iga nochipa kichij ken Dios kineki. ⁸ Inón iga Cristo, malej iga iPiltzín Dios, kuá' kiknochikey, kimati' iga kuá' nemi kiknochiwaj, nemi kichíwa ken kineki Dios. ⁹ Iwán iga Cristo nóchiya kichij yey kineki Dios, pan Cristo nochi inán wel momanawíá yey kichíwa ken yéj kijtowa. ¹⁰ Iwán Dios kitalij iga Cristo mamochíwa ijefej sacerdotejmej ken katka Melquisedec.

Amo xikajtewakan iyojwi Dios

¹¹ De inín yey majo' wel katka manimitzijklíkan, e' nikmati iga pox difícil iga manimitzijklíkan inewi, iga amejemen ayá' ankinekij xikentenderokan.

¹² Ikyay anmomachtijtokej itájtōl Dios, welja katka xitamachtíkan; e' ankinékijo' sej mamitzmachtíkan itájtōl Dios ken se yey péwao' iga kitoka Cristo. Amochijkej sej ken anselikmej, ken kuá' aya wel antakuaj, ankinekij sej xikoníkan chíchíwala'. ¹³ Iwán yey chíchi-o', aya kimati siga kichíwa yey yekti o yey ayekti iga xóloo'. ¹⁴ Yey welja kitapejpenaj yey kichíwaj katiapa yey yekti iwán katiapa yey ayekti, inonwa' ken tikita yey welja takuaj iga yoléjkeja.

6

¹ Inón iga ajachi ajachi máj matiyolasíkan ipan iyojwi Cristo. Ay' matimoojpamachtíkan ken achto tikchijtiwitzíaj kuá' pewa' iga timomachtijkej itájtōl Cristo iga amo sej matipewakan ipan yey achto tenextilijkej. Tenextilijkej ken iga matimoyolpatakan iga tikajtewaj iga tikchíwaj yey ayekti iga inón temiktiá, iwán ken iga matimoconfiarokan ipan Dios, ² yey tenextilijkej te iga mobautizarolo,* ken iga se kitáliá imá' ipan agaj iga ki-oradowiliá,† iwán iga ojpa-isaj yey miktokej iwán iga kēman kuá' támisya nochi, Dios tajuzgaroj. ³ Ajachi ajachi máj matiye'nemikan iga tiktokaj Cristo, siga ijkón Dios kinekis.

⁴ Kuá' agaj kikajtewa iyojwi toTēko, ay' wel tikuepaltiáj, malej iga kíta'ya iga yekti yey Dios temaka iwán nō kipiá' iyEspíritoj Dios, ⁵ iwán kita' iga

* **5:1** 5:1 Nij tajtowa ken ónogo' weyitiopan Jerusalén, iwán ken ompa sacerdotejmej kimiktíjkejo' yolkamej iga iyofrendaj Dios. Ipan año 70, soldadojmej de Roma kixitínkej weyitiopan Jerusalén, wān ay' máj wel ompa sacerdotejmej kimiktíliáj yolkamej iga Dios. Inín kijtojneki iga mo-ijkuiioj Hebreos kuá' aya asi año 70. Inán ay' kanaj ono' ni se sacerdote judío yey kimiktíliáj yolkamej iga iyofrendaj Dios. (Num 15) † **5:5** 5:5 Sal 2:7 * **6:2** 6:2 Xikita glosario "Bautizar". † **6:2** 6:2 1 Ti 4:14, 5:22, 2 Ti 1:6

pox yękti in itájtoł Dios, nọ kimati' ken iga Dios wel tegobernarowa, ⁶ iwán siga kikajtęwa iyojwi Dios, ay'ya wel sej tikchiwaltiaj iga mamokuepa; iga ken kuą' nemi sej kimiktiá ipan cruz iPiltzın Dios iwán ijkón kipınajtiá Cristo iyixtaj la gente. ⁷ Tejemęn ken tikita tajli yej kichichina tiawaayo' nochipa kuą' wetzi; siga ipan inón tajli mopoxchiwa yej motoka, ompa neši iga Dios kiye'ita. ⁸ E' siga ipan inón tajli ixwa witzyoj iwán kochkiyoj, ay' agaj kinekis iwán Dios ay'ya kiye'itas iwán inón yawi motatiti.

Matiye'nemikan iga tikmatij yej wi'o'

⁹ Malej iga ijkón nimitznոոtzkej nejemej, nokniwan yej nimitzchokiliáj, e' nejemen nikmatij iga ankichitokej yej yękti iwán Dios mitzsalvaroskej. ¹⁰ Iga Dios nochipa kichiwa yej yękti iwán ayá' kelkawa yej ankichijkej, ankipalewijkej tokniwan yej moconfiarowaj ipan Dios kensan inán ankichitokej. Ompa ankinextiaj iga ankinekij Dios. ¹¹ E' niknekij iga sejsé de amejemen ijkón xikyolmakatokan este que mawiki toTęko iga wel xikpiakan nochi yej Dios mitzmasukkej. ¹² Aniknekij xiflojotiakan, sino que ximixkuítikan ipan inomej yej moconfiarowaj ipan Dios iwán ayá' siawij, ijkón Dios mitzmasukaj yej kijtoj.

Yej Dios kijtowa, nochipa mochiwa

¹³ Kuą' Dios kinotza' Abraham iga kijlij yej yawi kimakati, yejsan imatika motęnewij iga ateyá se' yej máj tayakanto' que Dios, ¹⁴ iwán kijlij: “Nej nia nimitzmakati inochi iga xiye'ono, iwán nia nimitzpoxpıwıti.” ¹⁵ Iwán Abraham ayá' siawi' iga kichá' yej Dios kijtoj iga kimakas, iwán ijkón kipiá' nochi yej Dios kijlij. ¹⁶ Kuą' tajtaga' motajtoltiaj agaj iwán, kijtowaj iyixtaj agaj yej máj tayakanto', iwán kuą' mójtoja iyixtaj yej máj tayakanto', inón yej motajtoltijkej yawi mochiwati kensan kijtojkej. ¹⁷ Inón iga Dios kine' makiye'nęxtili inomej iga yawi kimakati yej kiprometeroj, iga Dios awel motajtolpata. Inón iga kinojma-ijtoj iga yawi kichiwati inón yej kiprometeroj. ¹⁸ Inın yej Dios kijtoj iwán kiprometeroj; awel kipata iga Dios ayá' takajkayawa. Poxsan matimoyolchikawakan tejemej yej timoconfiarowaj ipan toTęko iga tikmatij iga Dios yawi kichiwati nochi yej kijtoj. ¹⁹ Ken se ákal kipiá ancla‡ iga amo makiwiga maréjal kanaj, ijkón nọ tejemej setiá toalmaj iga tikmatitokej iga Dios ayá' tekajkayawa. Iwán inón teejlantiá iga tiawij iyıkampa cortina§ ipan cielo, ²⁰ kan kala' Jesús iga teojtapowilij. Ijkón yęj mochiwaj iga nochipa maono ijęfej sacerdotęjmej kensan katka Melquisedec.

7

Jesús, sacerdote kensan Melquisedec

¹ Melquisedec rey katka ipan weyi-áltepe' yej itoka' Salem iwán nọ katka isacerdotęj Dios yej ono' pox ajko. Iwán yęj yej yajki kixnamikito Abraham kuą' némiya asiá iga yajka kan momijmiktijkej. Abraham kitaniłij mia' reyejmej iwán Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham maye'ono. ² Iwán Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez yej kitaniłij kan momijmiktijkej wan reyejmej. Melquisedec itoka' kijtojneki “rey yej kichiwa yej yękti”. Iwán yęj nọ rey de Salem, yej kijtojneki “rey yej kichiwa iga maonolo tamelá”. ³ Ayagaj kimati a'yęj itaj Melquisedec, niga a'yęj iye', niga iyikyapatajwęwetkej, amomati kęman onoko, niga kęman migui'. Ijkonsan

‡ 6:19 6:19 Ancla se tepos yej chijto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketziatia ákal. § 6:19 6:19 Xikita glosario “Cortina”.

nɔ tɛnɛxtiliá ken ono' iPiltzɪn Dios, sɛ sacerdote yɛj nochipa onos, iga ayá' mikis.

⁴ Ta' xikitakən; Melquisedec máj tayakantoya que to-ikyapatajwewɛj Abraham, iga Abraham kimá' Melquisedec sɛ de cada diez nochi yɛj kikuilij inɔmej reyɛjmej yɛj kitənilij.* ⁵ Ijkón kensan kijtowa iley Moisés iga sacerdotɛjmej, petz kitapejpenkej ipilówampa Leví iwán kajasi iga israelitajmej makimakakən sɛ de cada diez de inochi yɛj kitəniáj, malej iga yɛjmej nɔ ipilówampa Abraham. ⁶ E' Melquisedec malej iga ayéj de ipilówampa Leví,† kikui' yɛj kimá' Abraham, sɛ de cada diez nochi yɛj Abraham kikuilij reyɛjmej. Iwán Melquisedec kitajtənilij Dios iga Abraham mayɛ'ono, malej iga Dios kɪljija Abraham iga yawi kiye'chɪwati. ⁷ Nochi tikmatij iga yɛj kitajtənilíá Dios iga agaj mayɛ'ono, yɛj tatajtənilíá máj tayakənto' que inón se'. ⁸ Ámampa sacerdotɛjmej yɛj ipilówampa Leví kikuij sɛ de cada diez de nochi yɛj kitəniáj israelitajmej; iwán sacerdotɛjmej mikijsan; e' kən ikuilijto' itájtɔl Dios kən tajtowa de Melquisedec, tajtowa de yéj ken sɛ yɛj isátogo'. ⁹ Inán sacerdotɛjmej yɛj de ipilówampa Leví kikuij sɛ de cada diez yɛj kitəniáj israelitajmej. Wel tikjtowaj kuə' Abraham kimá' Melquisedec sɛ de cada diez, ken kuə' Leví nɔ kimá' Melquisedec sɛ de cada diez. ¹⁰ Iga Leví nokta sɛ de ipilówampa Abraham, wən kuə' Melquisedec kɪxnəmikito Abraham, Abraham kenkuə' ipan iyɛsyo kinɛntiayay ipilowən, malej iga aya onoyaj.

¹¹ Iwán tikmatij iga iley Dios yɛj kimá' israelitajmej, kijtowa iga nochi sacerdotɛjmej mamochiwa de ipilówampa Leví. E' ayagaj wel yɛ'ono iyixtaj Dios iga yɛj kichɪwaj sacerdotɛjmej, inón iga Dios kitapejpen se' sacerdote kensan Melquisedec, ayéj ken Aarón. ¹² Siga mopata' ken kitapejpenaj sacerdotɛjmej, nɔ kinɛki mamopata la ley. ¹³ Inín nikijtowa de Jesús iga yéj de se' tribu‡ iwán ipan inón tribu akisa' nisé sacerdote. ¹⁴ Iwán nochi kimati iga toTɛko kisa' ipan itribuj Judá, iwán ipan iley Moisés ayá' kijtoj iga ipan inín tribu makisa sacerdotɛjmej.

¹⁵ Iwán inán majya tikmela'itaj iga onoko se' sacerdote yɛj kensan Melquisedec, ¹⁶ ayá' mochij sacerdote ken kijtowa la ley, yɛj kijtowa de katiapa tribu wel kisa sacerdote, sino que Jesús mochij sacerdote iga yéj nochipa ono' iwán ayí' mikis. ¹⁷ Porque ijkɪn kijtowa Dios iga Jesús: Tej nochipa tonos sacerdote, kensan Melquisedec.

¹⁸ Inón iga yɛj ikyapa ley políwi'ya iga awel tɛsalvarowa niga wel tɛpaləwiá. ¹⁹ Iley Moisés awel kichij iga agaj wel mayɛ'ono iyixtaj Dios, e' inán tikpiáj ipatka yɛj ípan wel timoconfiarowaj wən pan yéj wel tiknə'techowaj Dios.

²⁰ Iwán Dios kinojma-ijtoj nokta iga Jesús maono iga sacerdote. ²¹ Kuə' sekin sacerdotɛjmej kitəlkej, Dios ayá' kijtoj nité, e' kuə' Jesús mochij sacerdote, Dios kinojma-ijtoj ijkɪn kən ikuilijto':

ToTɛko kɪjtoja iwán ayí' kipatas itájtɔl:

“Tej nochipa tonos sacerdote kensan Melquisedec.”§

* **7:4** 7:4 Gn 14:18-20 † **7:6** 7:6,7 Israelitajmej kimatij iga nochi sacerdotɛjmej ipilówampa Leví. Num 18:26 kijtowa iga israelitajmej kimakayaj sɛ de cada diez nochi yɛj kitəniáj, iga sacerdotɛjmej ayá' mɪlchɪwaj iga kipiaya se' tekipánɔl iyixtaj Dios. Nɔ kimatij iga Abraham itajwéj in Leví. Ijkɪn kinɛxtiá iga Melquisedec majya sej que námɔl sacerdote. ‡ **7:13** 7:13 Xikita glosario “Tribu”.

§ **7:21** 7:21 Sal 110:4

22 Inón iga, Jesús nokta kichij iga maono se' pacto yey máj yękti que yey achto kichij Moisés. 23 Panojkej mia' sacerđotejmej iwán mikikej iga awel nochipa onoj, 24 e' inín Jesús ayá' miki, inón iga yéj nochipa onos iga sacerđote. 25 Inón iga Jesús wel nochipa kisalvarowa yey ípan kiná'techowaj Dios, iga Jesús nochipa ono' iga kitajtowiliá iyixtaj Dios yey kitokaj.

26 Jesús nokta in ijefej sacerđotejmej yey máj wel tepalewiá. Yéj Dios kiyę'ita', ayí' kichij yey ayękti, ayá' kichíwa ken inomej yey ayompa nemij. Iwán Jesús kitálkej máj ajko que nochi yey ono' ípan cielo. 27 Ayéj ken sekin sacerđotejmej yey cada día kimiktiáj* yolkamej iga kitatiliáj Dios, se yolka' kitatiá iga yejemej iga ayompa nemij, iwán se' iga ayompa nemi la gente. E' Jesús sesan vej migui' iga nochi, kuá' imatika motemá' iga mamiki. 28 Iley Moisés kitaliá iga ijefejmej sacerđotejmej, tajtaga' malej iga awel nochipa ye'nemij; e' despuéj iga Dios kimá' la ley, yéj kinojma-ijtoj iga iPiltzín maono iga ijefej sacerđotejmej. Inín Jesús ayá' kichij yey ayękti iwán nochipa onos.

8

Jesús tetajtowiliá iyixtaj Dios

1 Ininwa' in yey majya sej yękti yey nemi nimitzijliáj: iga tikpiáj tosacerđotej yey ijefejpa sacerđotejmej yey ewato' iládojpa iye'ma' Dios kan mandarowa ne-iga pan cielo. 2 Iwán kichijto' itekiyo sacerđote ípan mela'tiopan yey ono' ípan cielo yey kichij toTęko, ayéj tajtaga' kichij. 3 Nochi sacerđote kitaliáj iga kimaka ofrenda iwán kimiktiáj* yolka' iga kitatiliá Dios. Nọ kajasi iga Jesús makipiá tejté iga makimaka Dios. 4 Siga Jesús onoya katka nigaj ípan tajli ayá' mochiwaya sacerđote, iga onókejo' sacerđotejmej yey kimakaj iyofrendaj Dios ken tatekimaka iley Moisés. 5 E' inimej sacerđotejmej iga kichiwaj itekipanolmej, tenextiliá ken tikita itasejkanyo yey mochiwa ne-iga ípan cielo. Iga kuá' Moisés kijlijkej iga makichíwa kuetaxtiopan,† Dios kijlij: "Ta' xikita, tia tikchíwati ijkómpasan ken nimitznętilij ípan tepe".‡ 6 E' itekiyo Jesús yey inán ijefejpa sacerđotejmej, majya sej yękti que yey kichíwa sacerđote§ ken yey tatekimá' Moisés. Iga inón pacto yey kichij, wel tetajtowiliá iyixtaj Dios. Iwán inín mochiwas iga Dios kįjtoja iga temakas yey majya sej teye'chíwas.

7 Siga katka inón pacto yey áchtoya onoya akipolowaya nité, ayejo' katka iga mamochíwa se' pacto. 8 E' Dios kita' iga yey kitokayaj achto pacto, ayá' ye'nemiáj, ijkín kijtoj de yejemej kan ikuilijto':

ToTęko kijtowa: Keman asis día kuá'

nikchíwas se' pacto wan ipilówampa Israel iwán ipilówampa Judá.

9 Ayéj ken inón pacto yey nikchij iwán iyikyapatajwan

kuá' nikmakitzkijkej iga nikixtijkej Egipto;

iwán ayá' kichijkej ken kijtowa inón pacto yey nikchij iwamej,

inón iga niksenkokajtejkej, kijtowa toTęko.

10 Inón iga, inín pacto yey nikchíwas wan israelitajmej, keman kuá' asis idíaj, kijtowa toTęko:

Nikchíwas iga noley nochipa makimatitokan,

iwán ikuilijtos ípan iyalmajmej.

Wan nej nimochíwas iDios,

* 7:27 7:27 Xikita nota Heb 5:1

* 8:3 8:3 Xikita nota Heb 5:1

† 8:5 8:5 Xikita glosario

"Kuetaxtiopan". ‡ 8:5 8:5 Ex 25:40

§ 8:6 8:6 Xikita nota verso 3.

iwán yejemej yawij mochíwatij notatki.

¹¹ Ayagaj yawi kimachtiti se', niga yej iwán motoka, niga iyikn̄in iga makijli: “Xikixmatikan toTeko”, iga nochi yawij ne-ixmatitij, este yej aya yolej iwán este yej majya yolej.

¹² Wan nej nia nikperdonarowilitij yej kichijkej yej ayekti, iwán nikeman máj ayo' nikeljamikis yej kichijkej yej ayekti.

¹³ Kua' Dios kijtowa iga mochíwa se' pacto, inón kijtojneki iga yej achto mochij, ayo' valerowa. Yej ikypa pacto ayo' ke' poliwi iga yawi poliwiti.

9

Tiopan yej ono' ipan tajli wan tiopan yej ono' ipan cielo

¹ Ipan yej áchtopa pacto ijkulijtoya ken iga mamoweyimatilti Dios ipan tiopan yej onoya ipan in̄in tajli. ² Inón kuetaxtiopan ijk̄in onoya: kan tikalakij, tipanowaj pan áchtopa cortina, iwán ompa kijliáj “Kan yokachijto' iga Dios”,* ompa onoya candelabro yej kipiaya siete ima' kan xojxota ti'ti iwán n̄o onoya mesa kan onoya pan yej ofrenda iga Dios. ³ Iwán iyikampa se' cortina,† kijliayaj “Kan Dios nokta ono'”.‡ ⁴ Ompa onoya altar yej chijto' iga oro kan motatiá incienso iwán n̄o onoya yej ken baúl yej al̄tito' iga oro inoyan yej kijliáj arca del pacto.§ Ipan inón yej ken baúl onoya se akomi' de oro yej kipiaya maná* iwán n̄o onoya ibaston Aarón yej xochowa' iwán ompa n̄o onoya ome patachte'ti kan ijkulijto' el pacto. ⁵ Iyixko inón yej ken baúl onoyaj angelejmej yej tachíwalpa yej kijliáj querubines yej kinextiaya iga ompa ono' Dios, iwán iga iyastakapalmej kitzaktoyaj itentzakka yej ken baúl, iwán ompa mochíwaya iga moperdonarowaya yej kichíwayaj yej ayekti, e' inán de in̄in awel nimitzijliáj inochi.

⁶ Ijkón onoya nochi iyijtiko kuetaxtiopan, iwán sacerdotejmej nochipa kalakij ipan yej achto cuarto iga kichíwaj itekiyomej. ⁷ E' ipan se' cuarto kalákisan petz ijefej sacerdotejmej, se vej al año; iwán kua' kalaki ompa, kiwiga iyesyoyolkamej iga ofrenda iga Dios. Ijefej sacerdotejmej kiwiga iga yéjpa iga kichij yej ayekti iwán iga la gente n̄o yej kichijkej yej ayekti, malej iga ayá' kimatij siga kichijkej tejté yej ayekti. ⁸ Iga in̄in, iyEspíritoj Dios tenextiliá iga miej onoya cortina yej tatajkozaktoya ipan kuetaxtiopan, námol ayá' wel panowa ipan se' cuarto, ken tikijtowaj, awel asi kan Dios nokta ono'. ⁹ Inán nochi inón tenextiliá iga inomej ofrenda iwán yolkamej yej motatiliá Dios ipan weyitiopan, awel kichíwa iga maye'ono iyixtaj Dios se tokn̄in yej ijkón kiweyimatiltiá. ¹⁰ Ompa tenextiliajsan de tákual, te mooniá iwán kén iga se moewiltiá iga makina'techo Dios. Inón ni al̄in ayá' kewiltiá toalmaj, e' valerowaya miej Dios aya kichíwa se' pacto.

¹¹ E' inán Cristo wálkaya, iwán inán yéj ijefej sacerdotejmej iga tejemej inán matiye'onokan. Inón tiopan kan yéj kichíwa itekiyo, máj yekti iwán máj ye'ono' iwán ayéj tajtaga' kichij, matikijtokan ayéj de in̄in tajli. ¹² E' Cristo kala' kan Dios nokta ono', ayéj iga taajzelwito iga iyesyoychivomej† niga torojtzitzin, sino que kimá' yéj iyesyoy iga ofrenda. Kala' sesan vej iwán kichij iga nochipa matiye'onokan iyixtaj Dios. ¹³ Iley Moisés kijtowa

* 9:2 9:2 “Kan yokachijto' iga Dios”; español “Lugar Santo”. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. † 9:3 9:3 Xikita glosario “Cortina”. ‡ 9:3 9:3 “Kan Dios nokta ono'”; español “Lugar Santísimo” Lev 16:2. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. § 9:4 9:4 Xikita glosario “Arca del pacto”. * 9:4 9:4 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan kua' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16 † 9:12 9:12 Xikita glosario “Chivo”.

iga inomej yej ayá' kajasi makina'techokan Dios, siga sacerdote ki-ajtzelwia iga iyeyo torojmej wan chivojmej, iwán iga inexyo becerra, ijkón wel kina'techowaj Dios. ¹⁴ E' Cristo iyeyo majya sej kipiá poder que iyeyo yolcamej. Iwán iyEspíritoj Dios yej nochipa ono' kipalewij Cristo iga wel motemá' iga makimiktikan, sinke tejté makichíwa yej ayékti, iwán iyeyo teewiltij iga ay' matikejlantokan iga tikchíwaj yej ayékti yej temiktiá, iga wel matikchíwakán yej kineki Dios yej isato'.

¹⁵ Inón iga, Jesucristo kichij se' pacto iga wel matetajtowili iyixtaj Dios. Cristo migui' iga wel Dios makiperdonarowili yej la gente kichíwayaj yej ayékti iga awel kichíwayaj yej kijtowaya achto pacto. Iwán yej Dios tetapejpen wel matikpiakan yej Dios temakokatij, yej ayí' tamis, ijkón ken yéj kijtoj. ¹⁶ Kuá' miki agaj, kikajtewa ama' yej kijliáj testamento.‡ Iga se testamento mavaléroya, achto mamiki yej kichij inón testamento. ¹⁷ Se testamento ayá' valerowa siga aya miki yej kichij, valerówaya kuá' mi'ya. ¹⁸ Inón iga ipan áchtopa pacto mochij wan esti iga kimiktijkej yolcamej. ¹⁹ Moisés kimatiltij nochi israelitajmej iga mamochíwa ken kijtowa la ley. Iwán Moisés kikui' alín itzojmiyo borrego§ yej kichijkej iga machiliwi iwán se ima' chichí'kuaxiwi' iwán kapachoj iga iyeyo torojtzitzin iwán chivojtzitzin, kisetilijkej wan a'ti iwán kajtzelwij ama' kan ijkuilijto' la ley, iwán no kajtzelwij la gente. ²⁰ Iwán kijtoj: "Inín esti tanextiliá iga Dios kichij pacto wan amejemen." ²¹ Iwán Moisés no kajtzelwij kuetaxtiopan iga inón esti, iwán no kajtzelwij nochi yej ompa moneki. ²² La ley tatekimaka iga nochi mamoaajtzelwi iga esti iga se maye'ono iyixtaj Dios, iwán awel agaj kiperdonarowiliáj yej kichij yej ayékti siga até miki iga makitoyawa iyeyo.

Iga migui' Cristo teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayékti

²³ Nochi inimej ken copia de yej ono' ipan cielo. Inón iga mamoaajtzelwi iga esti iga Dios makiye'ita. E' yej ono' ipan cielo kineki iga mamiki yej máj valerowa que yolcamej. ²⁴ Porque Cristo ayá' kala' tiopan yej tága'pa kichij. Yej nijpa tiopan tenextilijtoya iga ono' se' mela'tiopan ajko pan cielo, Cristo yajki ompiga kan inán ono' itenoy Dios iga tetajtowilijto'. ²⁵ Yej ijefej isacerdotejmej israelitajmej kalaki cada año* kan Dios nokta ono', iga taajtzelwij iga yolka' iyeyo. E' Cristo sesan vej kichij, ayéj mia' vej. ²⁶ Siga cada año katka makichíwa Cristo, mia' vej mikiá desde kuá' mochij inín tajli. E' inán, kuá' alín kipolowa iga poliwiwoj, Cristo walaj mikiko sesan vej iga nochi mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayékti. ²⁷ Tonochimej tiawij timikitij sesan vej, iwán despuéj Dios yawi tejuzgaroti. ²⁸ Ijkón no Cristo motemá' iga migui' sesan vej, iga yéj kiwiga' nochi yej kichijkej yej ayékti mia' tokniwan. Después wí' sej, e' ayejo' iga teperdonarowilijki yej tikchijkej yej ayékti; sino que wí' iga kisalvarókiya yej kichixtokej.

10

Iley Moisés awel tepalewia iga matiye'onokan iyixtaj Dios

¹ Iley Moisés ken tikita petz itasejkanjo' inón yej yawi witzéti-o', yej máj teye'chíwas. Iley Moisés áchisan yej tenextiliá; inón iga iley Moisés ayá' wel kichíwa iga maye'ono inomej yej kitemowaj Dios iga kimiktiajpa yolcamej cada año weyitiopan. ² Siga katka la ley wel makiperdonaro yej kichijkej yej ayékti, ay'ya katka agaj momachilij ipan iyalmaj iga kichij

‡ **9:16** 9:16 Testamento se ama' kan ijkuilijto' a'yéj kikuis itatkimej yej mi'. § **9:19** 9:19 Xikita glosario "Borrego". * **9:25** 9:25 Xikita nota Heb 5:1

vej ayękti, iwán ay'ya monekis mamomikti yolkamej. ³ E' yolkamej vej kimiktiliáj* Dios, inonwa' iga san cada año kejlámikij iga kitekichiwaj vej ayękti. ⁴ Iga iyesyoto rojmej iwán chivojmej awel kiperdonarowa vej tikchijkej vej ayękti.

⁵ Inón iga Cristo, kuá' wálawaj ipan tajli, kijlij Dios: Ayá' tikne' mamitzmiktilikan yolkamej niga se'pa ofrenda mamitzmakakan, sino que tikchij iga nej manikpiá nocuerpoj ken taga' iga manikchiwa ken tikneki.

⁶ Tej atikneki iga mamitzmiktilikan yolkamej, niga ofrenda iga wel xikperdonarowili toknijmej vej kichijkej vej ayękti.

⁷ Inón iga nikijtoj: "Nigaj nono', iga manikchiwa ken tej tikneki noDios, ijkón ken ijkulijto' de nej ipan ama'."

⁸ Achto Cristo kijlij Dios: "Ayá' tikye'ita iga mamitzmiktilikan yolkamej niga mamitzmakakan ofrenda, niga yolkamej iga mamitztatilikampa iga xikperdonaro vej mochi vej ayękti, malej iga la ley ijkón tatekimaka."

⁹ Iwán Cristo no kijtowa: "Niwalaj iga nikchiwako ken tej tikneki noDios." Inón kijtojneki iga ay'ya máj mamomikti yolkamej ken achto, iga inán Cristo motemá' iga mi'. ¹⁰ Dios téchija itatki, iga Jesucristo kichija ken Dios kineki iga momaga' iga mamiki sesan vej, ayí' sej mikis.

¹¹ Cada día iga tekipanowaj sacerdotejmej, kitatijtókejsan yolkamej iga kimakaj ofrenda Dios, malej iga inón awel kiperdonarowa vej se kichiwa vej ayękti. ¹² E' Jesucristo sesan vej migui', motemá' iga mamiki iga totechko wan ay' sej monekis iga agaj mamiki, iwán Jesucristo motalij iladoj iye'ma' Dios. ¹³ Iwán Cristo ompay kawí' iga kichixto' keman Dios makichiwa iga makitanili vej kijiya. ¹⁴ Sesan vej Cristo migui' iga mochi ofrenda, iwán iga inón kichij iga maye'onokan iyixtaj Dios nochi vej yéj kitapejpen iga mochiwaskej itatki. ¹⁵ Iwán el Espíritu Santo tenojma-ijliá kan ijkín kijtowa:

¹⁶ Ijkín nia nimotajtoliti iwamej inomej día, kijtowa toTęko:

Noley nia niktaliti ipan iyalmajmej, iwán nochipa kejlantoskej.

¹⁷ Iwán kijtoj no:

Ayí' máj nikejlamikiliskej vej ayompa kichijkej iwán vej pox ajayękti.

¹⁸ Inón iga, siga teperdonarowilijkeja vej tikchijkej vej ayękti, ay'ya kineki máj ofrenda iga inón.

Matikna'techokan Dios

¹⁹ Inón iga nokniwan, inán iga iyesyoto Jesucristo vej kitoyaj kuá' mi' iga tejemej, ay'ya te tetzakuiliá iga tikalakij kan Dios nokta ono'. ²⁰ Tikalakij pan nuęvojoti, iga Jesucristo tetapowilij cortina† vej tetzakuilijtoya iga amo matikna'techokan Dios. Inón oti Jesucristo kitapoj iga migui' iga tejemej iga wel matisatokan. ²¹ Jesucristo tosacerdotej vej ijéfejpa sacerdotejmej vej mandarowa ipan íkal Dios. ²² Inón iga inán matikna'techokan Dios iwán matikmela'sentalikan toalmaj iwán matimoconfiarokan iga techokiliá. Iwán ayo' matikejlantokan vej ayękti vej tikchijkej iwán matikmatitokan iga yéj tepájpa'ya iga mela'yęka'.‡ ²³ Matiksentalijtokan toalmaj iga ticredowaj iga mochiwas vej tikchixtokej. Tikmatij iga Dios kichiwaj vej kijtoj iwán nochipa matikpowilikan tokniwan iga ticredowaj Dios.

* **10:3** 10:3 Xikita nota Heb 5:1 † **10:20** 10:20 Xikita glosario "Cortina". ‡ **10:22** 10:22 "Tepájpa'ya iga mela'yęka'": anka tajtowa de ken kichijkej sacerdotejmej (Ex 29:4) wan no iga mobautizarolo.

²⁴ Matimosepan-ejlan̄tikan̄ iga máj matimochokil̄ikan̄ iwán matikchiwakan̄ yej yek̄ti. ²⁵ Sekin ay' asij kan̄ monechkowaj iga kiweyimatīltiáj Dios, ayek̄ti ijkón. Majwa' matimosepan-animarokan̄, inán máj iga tikmátijya iga ay'ya wejkwawas iga wí' toTeko.

²⁶ Siga tikyokachijtoskej yej ayek̄ti kuá' tikmátijya itájtol Dios, Cristo ay'ya wel sej mikis iga Dios mateperdonarowili yej tikchiwaj yej ayek̄ti. ²⁷ Siga ijkón katka, tikcháyajsan inón ti'ti yej tikmajmawilijtokej yej kēman iga Dios kitatij iyenemigojmej ipan tiwelon. ²⁸ Kuá' agaj ayá' kichiwaya ken kijtowa iley Moisés, iwán ono' ome o eyi yej kita' iga akichij, inón tokn̄in ay'ya kikneliayaj sino que kimela'miktiáyaja. ²⁹ Iwán amejemej inán ita' xikitakan̄!, ¿Ix ayá' majya sej kajasi iga poxsan makicastigarokan̄ yej kitataksaj iPiltz̄in Dios, iwán kijiayaj iyesyó iwán kimalijliáj iyEspíritu Dios yej tepoxikneliá? Inón esti kinextiá iga ono' se pacto, iwán iga inón esti, techij itatki Dios. ³⁰ Tikmatij iga toTeko ijkín kijtoj: "Nejwa' in yej nia nicastigaroti yej ayompa kichijkej; nej yej nia xixitawati kensan iga se kichij." Iwán nō kijtoj: "ToTeko kijuzgaroj igentej." ³¹ ¡Este tamajmájt̄ilsan kuá' Dios yej isato' agaj kicastigarowa!

³² Amejemen̄ xikejlamikikan̄ ken ikya ankijyowijkej kuá' poxsan mitzknochiwajaj kuá' pēwa' ankixmatikej Dios. ³³ Sekin de amejemen̄ mitzijixko-ijlijkej kuajkuantas, iwán mitzknochijkej iyixtaj la gente, iwán a veces amejemen̄ ankipalēwijkej sekin yej kiknochijkej. ³⁴ Amejemen̄ ankiknelijkej yej onoyaj carcelijti'. Iwán malej iga tekiwajmej mitzkuilijkej yej amotatki, ampakikej iga ankimatij iga ankipiáj yej Dios kijtoj iga mitzmakaskej, yej máj yek̄ti, yej ayá' nokta tamis. ³⁵ Inón iga amo xikajtewakan̄ iga anmoconfiarowaj pan Dios, ijkón anyawij ankipiatij yej poxsan yek̄ti. ³⁶ Inón iga amejemej yek̄ti iga xikijyowikan̄ kuá' mitzknochiwaj iga wel xikchiwakan̄ ken Dios kineki, ijkón ankipiaskej yej Dios kijtoj iga yawi mitzmakatij. ³⁷ Kan̄ ijkulijto' itájtol Dios kijtowa:

Ay' ke' poliwi,

yéj yawi w̄tzeti, w̄'ya, ay'ya wejkwawas.

³⁸ Nikye'ita inomej yej moconfiarowaj ipan nej, iwán nochipa onoskej nowan,

e' siga kikajtewaj iga moconfiarowaj pan nej, ay'ya nikye'itas.

³⁹ Tejemen̄ ayéj ken inomej yej kikajtewaj iga kitokaj Dios, inómejwa' yawij poliwitij. Tejemej inómejpa yej tiawij timosalvarotij iga timoconfiarowaj ipan toTeko.

11

Matimixkūitikan̄ ipan inomej yej moconfiarojkej ipan Dios

¹ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, kijtojneki iga tikmela'matij iga yawi temakati yej tikchixtokej; iwán ticredowaj iga óno'ya yej ayá' tikitaj. ² Dios kiye'ita' to-ikyapatajwan̄ iga moconfiarojkej ipan yéj.

³ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, tikmatij iga Dios iga san itájtol kichij noch̄i tajli iwán yej ono' ajko. Inón iga yej inán tikitaj, Dios kichij iga tejté yej awel mo-itaya.

⁴ Iga Abel moconfiaroj ipan Dios, kimiktij se borrejojt̄z̄in iga kitatili Dios, inón máj kiye'ita' Dios que yej kitajlij Caín iga ofrenda. Inón iga Dios kiye'ita' iwán kiye'kuilij yej kimá' Abel. Ijkón, malej Abel mikto'ya, e' mopówasan ken iga yéj moconfiaroj pan Dios.

⁵ Iga Enoc moconfiaroj ipan Dios, kiwigakej ipan cielo iga amo mamiki, iwán kuá' kitemojkej ay'ya kasikej iga kiwíga'ya Dios. E' kan̄ ijkulijto'

itájtɔl Dios kijtowa iga kuá' Enoc aya kiwigaj ipan cielo, kichij ken Dios kiye'ita. ⁶ Awel teye'itas Dios siga ayá' timoconfiarowaj ípan. Yej kineki makina'techo Dios, makicredo iga Dios ono', iwán makicredo iga Dios kimaka yej yekti yej kitemowa.

⁷ Iga Noé moconfiaroj ipan Dios, kicredoj yej kijtoj Dios iga yawi wítzeti yej aya kita' iwán kichij se weyi ákal iga amo maamiki isiwa' wan ipilowan. Iwán iga yéj moconfiaroj ipan Dios, amikikej yej ayompa nemiáj, e' Dios kiye'ita' Noé iga moconfiaroj ipan Dios.

⁸ Iga Abraham moconfiaroj pan yej kijlij Dios, kisa' kan onoya iwán yajki kan Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochíwas itatki, malej iga akimatiá kan nokta yawi. ⁹ Iwán iga yéj moconfiaroj, chantitoya ken wejkachanej ipan inón tajli yej Dios kijlij iga yawi kimakati. Chantitoya ipan kuetaxkajli, kensan Isaac iwán Jacob chantitoyaj; Dios no kijlij yejemej iga yawi kimakatij inón tajli. ¹⁰ Abraham kichixtoya iga keman kitas inón weyi-áltepe' kan ono' kajlimej yej ayí' xitíniskej yej Diospa kichij kensan keñan.

¹¹ Wan iga Sara no moconfiaroj ipan Dios, malej iga ayá' kitaya ipiltzin iwán ilámaja, wel mochij teye' iwán kita' se ipiltzin iga kicredoj iga Dios yawi kichiwati yej kijtoj. ¹² Ijkón Abraham, malej iga aya pilwaj kuá' alín poliwiá iga mikiáy iga wéweja, e' pox piwikej ipilówampa. Pox komatiakej ken tikita sítalimej iwán ken xajli yej ono' lamartenoj, este awel momati ke' ono'.

¹³ Nochi inimej yej moconfiarojkej ipan Dios, mikikej, e' aya kipiakej yej Dios kijtoj iga yawi kimakatij. E' iga moconfiarojkej ipan Dios, ken kuá' kitakej yej Dios yawi kichiwati iwán kicredojkej iga Dios kichíwas yej kijtoj, wan pakikej iga ken kuá' kitachilijkej yej Dios kichíwaso'. Iwán yejemej momachilijkej ken wejkachanejmej yej san panowaj ipan inín tajli.

¹⁴ Iwán yej kijtowaj iga ayéj imela'chamej ipan inín tajli, nesi iga nemi kitemowaj italmej kan mamomela'chantikan. ¹⁵ Iwán siga yejemej katka kejlantoyaj inón tajli kan kiskej, wel sej katka mokuipayaj. ¹⁶ E' yejemej kinekiáj maonokan ipan tajli kan máj tayekan, iwán inón ono' ipan cielo. Inón iga Dios ayá' pinawa iga yéj iDios inomej gente, inón iga kichij se weyi-áltepe' kan yejemej chantitoskej.

¹⁷ Kuá' Dios kitanekiá siga Abraham kimela'credoja ípan, Dios kitajtanilij Abraham iga makikui ipiltzin yej itoka' Isaac iga makimikti iga iyofrendaj Dios. Abraham kisentelij iyalmaj iga kimiktiá iselpiltzin, ¹⁸ malej iga Dios áchtosan ijkín kijlij: "Mopiltzin Isaac pox yawi mitzpiwiti." ¹⁹ Abraham kimatiá iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej; inón iga wel tikijtowaj iga Dios sej kikuepilij ipiltzin Abraham iga ayá' mi'.

²⁰ Iga moconfiaroj Isaac ipan Dios, kijlij ipilowan yej itoka' Jacob iwán Esaú, iga Dios keman kichíwas iga maye'onokan. ²¹ Iga moconfiaroj Jacob ipan Dios, kuá' mikisnékiya, kitajtanilij Dios iga maye'onokan sejsé ipilowan José, iwán mobastóntijpa iga moketza' iga kiweyimatiltij Dios. ²² Iga moconfiaroj José ipan Dios, kuá' na'ya iga yawi mikiti iga wéweja', kijtoj iga israelitajmej keman yawij kisasatij Egipto. Iwán kijtoj iga kuá' kisaskej, no makiwiguilikan iyomiyomej.

²³ Iga moconfiarojkej itaj wan iye' Moisés ipan Dios, kuá' Moisés séligo', kiyantoyaj eyi mej iga kitakej este monsjati' in inón xolo', iwán ayá' majmawikej malej iga el rey tatekimá' iga mamomijmikti seli'choochichin.

²⁴ Iga moconfiaroj Moisés ipan Dios, kuá' yóleja ay'ya kine' iga mamoi-ijli ipiltzin isiwapiltzin rey faraón; ²⁵ majwa' kine' iga makiknochiwakan

kensan israelitajmej yej ipilowan Dios que iga mapakto alin tiempo iga makichijto yej ayekti. ²⁶ Moisés máj kiye'ita iga makiknochiwakan kensan kinkochijkej Cristo que iga makipiá yej poxsan valerowa yej ono' Egipto, iga yéj kimatitoya yej Dios yawi kimakati. ²⁷ Iga Moisés moconfiaroj pan Dios, kisa' Egipto iwán malej iga el rey kuesiwi', e' ayá' kimajmawilij. Iwán Moisés kiyolmakatoya nokta iga asisnekiá kan yawi, ken kuá' kitztoyay Dios yej atikitaj.

²⁸ Iga moconfiaroj Moisés pan Dios, kichij ilwi' yej kijliáj Pascua* iwán tatekimá' iga mataajtzewelikan iga esti ipan ikaltemej israelitajmej iga el ángel yej tamiktiá amo makimikti ikopompilowan israelitajmej. ²⁹ Iga moconfiarojkej israelitajmej pan Dios, wel kipatilijkej Tata'lámár kenkuá' nemi nejnemij ipan wá'tal. E' kuá' egipciojmej nõ kinekiáj ijkón makichiwakan, amikikej.

³⁰ Iga israelitajmej moconfiarojkej pan Dios, wetzi' yej iga tekolaltitoya Jericó kuá' israelitajmej siete día kiyayawalojkej inón weyi-altepe'. ³¹ Iwán iga moconfiaroj pan Dios, se siwa' yej itoká' Rahab yej najnamolnemiá, ayá' migui' wan inomej yej ayá' kicredojkej Dios, iga Rahab ki-omemawij israelitajmej yej tapipiatoyaj.

³² Majo' wel nimitzijliayaj, e' awel inán manimitztatapowikan de Gedeón, de Barac, de Sansón, de Jefe, de David, de Samuel iwán de profetajmej.† ³³ Iga moconfiarojkej pan Dios wel kitanilijkej reyejmej iwán wel taye' juzgarojkej, iwán kimakakej yej Dios kijtoj. Iwán tekuanimej kikamatzakkej iga amo wel makikuakan yejemej. ³⁴ Iwán kisewijkej tiwelon iwán cholojkej kuá' kimiktiayaj iga espada iwán Dios kimá' itajpalmej kuá' kuékuetantóyaja iwán wel kitanilijkej iyenemigojmej iwán israelitajmej wel tatalochtijkej. ³⁵ Iwán sekin siwatkej iga moconfiarojkej pan Dios, ojpa-isakej ifamiliarmej yej miktóyaja.

Onoya toknimej yej moconfiarojkej ipan Dios, wan yej kijiay Dios kikitkijkej inomej toknimej iwán kimagakej kansan makijtokan iga ay' kitokaj Dios. E' toknimej ayá' kinekikej iga makimajkawakan, majwa' motemakakej iga makimiktikan que iga makikajtewakan Dios, kimatikej iga keman wel ye'onoskej kuá' ojpa-isaskej. ³⁶ Sekin kipinajtijkej iwán kimagakej, sekin kilpijkej iga cadena iwán kakijkej ipan cárcel. ³⁷ Sekin kitemiktijkej, sekin kitajkotekkej iga sierroj, sekin kichiwaltijkej kuajkuan-tas iga ompa mamonextikan siga nokta kicredowaj Dios, sekin kimiktijkej iga espada iwán sekin nijnijiga yayaj iga cholojtinemiáj iwán motaajakiayaj iga ikuetaxyo borrego iwán chivo iga ay' katka tzotzolyojkej, iwán ay'ya motapialiayaj, kiyolmiktijkej iwán poxsan kinkochijkej. ³⁸ Inomej poxsan ye'nemiáj, akajasiáj iga maonokan iwán yej namolnemij, e' cholojtinemikej ipan desierto, ipan tepeyoj iwán mochantijkej ipan texapomej iwán pan talxapowewetkej. ³⁹ Dios kiye'ita' nochi inomej iga mopoxconfiarojkej ipan, e' malej ijkón, kuá' mikikej, aya kipiakej yej Dios kijtoj iga kimakayaj. ⁴⁰ Dios tepialiaya yej máj yekti iga nõ teeljantoya, inón iga Dios akine' iga yejémejsan maasikan iná' Dios, sino que matisenye'onokan iwamej iyixtaj yéj.

12

Matimixkuitikan ipan Jesús

* **11:28** 11:28 Xikita glosario "Pascua". † **11:32** 11:32 Xikita glosario "Profeta".

¹ Tejemey ken tikita teyawalojtokej mia' toknimej yej momela'nextijkej iga moconfiarojkej ipan Dios, inón iga matikajtewakān nochi yej ayá' tepalewiá iga wel matiye'nemikan. Iwán matikajtewakān iga tikchiway yej ayekti yej te-ikximaniajtiá iwán matimotalokān ken ijkan iga tiktokaj iyojwi Dios ke' iga tepolowao'. ² Matimixkuiṭikan ipan Jesús, iga yéj yej achto tenextilij iga matimoconfiarokān pan Dios iwán nochipa tepalewiá iga máj matimoconfiarokān. Jesús kinknochijkej ipan cruz iwán yéj ayá' piná' iga ompa migui', iga kimatiá iga despuéj iga mikis yawi pakiti iwán motalij iladoj iye'ma' Dios kan mandarowa.

³ Inón iga xikejlamikikan yej Jesús kichij kuá' kinknochijkej inomej yej ayá' ye'nemij iwán ximixkuiṭikan ipan Jesús, iwán amo xisiawikan niga amo ximosemakakan. ⁴ Kuá' anmomanawiaj iga mitzkizkijnekij yej ayompa nemij, ni se de amejemen aya mitzmiktiáj. ⁵ ¿Ix ankelkájkeja ken Dios mitznōntzaj amejemen ken ipilowan? Ijkín mitzijliáj kan ijkuilijto' itájtōl:

Nopiltzín, xiktajtōlkui toTēko kuá' mitznagastilana iga ayéj ijkón ken nemi tikchiwa,

iwán amo xikajtewa iyojwi Dios, kuá' yéj mitzajajwa.

⁶ ToTēko yej yéj kipoxchokiliá, kinagastilana

iwán kinknochiwa nochi inón yej yéj kíkuiya iga ipiltzín.

⁷ Amejemey xikijyowikan kuá' Dios mitzajajwaj, ijkón Dios mitzkuij iga ipilowan. ¿Katiá tetaj yej ayá' kajajwa ipiltzín? ⁸ E' siga Dios ayá' mitzajajwaj ken kajajwaj nochi ipilowan, kijtojneki iga amejemen ayéj imela'pilowan Dios. ⁹ Kuá' aya tiyolejkej, totajmej yej tikpiáj ipan inín tajli nō teajajwayaj iwán tikchiwayaj yej te-ijliayaj. ¿Te iga ayá' tikchiway ken te-ijliá toTaj yej ono' ipan cielo iga kēman wel nochipa matonokān wan yéj? ¹⁰ Totajmej yej tikpiáj ipan inín tajli teajajwayaj kuá' aya tiyolejkej ken yejemej kiye'itayaj, e' Dios tenōntza iga matiye'nemikan, iga matikchijtokān yej yekti, kensan yéj kichiwa. ¹¹ Melá' iga kuá' nemi te-iknochiway, inón ayagaj kiye'ita, majwa' timoknōmatij, e' siga se mixkuiṭiá pan yej Dios kinextiá, yawi onoti tamelá iwán ye'nemis.

Ayekti iga amo matiktajtōlkakikan Dios

¹² Inón iga amo xisiawikan iga anmotakizkiáj ipan ima' toTēko iwán amo makuetāni amotankuá' iga annemij ipan iyojwi toTēko. ¹³ Xiyē'nemikan iyixtaj toTēko. Iwán xikpalewikan yej sennemij amowan ipan toTēko iyojwi yej ken kōxomej iga aya momela'confiarowaj ipan Dios, xikpalewikan iga wel mayē'nemikan.

¹⁴ Tamelá xonokān iwán inochin, iwán xikchiwakān ken kineki Dios, siga se ayá' ye'nemi, awal kitas toTēko. ¹⁵ Amo agaj makalimpamati iga Dios techokiliá. Yej ijkón kichiwa wel tanextiliá iga sekin nō ayompa manemikan iwán mokuēpa ken se yej yolchichixto' yej kimopa toknimej. ¹⁶ Amo agaj mamoteka wan yej ayá' iwán namiktito', niga makalimpamati yej kiye'ita Dios; ijkón kichij Esaú kuá' kinamá' iga se tákual iherenciaj yej kimakaya itaj iga yéj kopon. ¹⁷ Amejemēn ankimatij iga kuá' Esaú kinekiao' sej iga itaj makimaka iherenciaj, itaj kijtoj iga ay'ya wel. Iwán malej poxsan choga' in Esaú ay'san wel te kichij.

¹⁸ Amejemēn ayéj ken israelitajmej yej kitechojkej tepe' Sinaí,* yej wel mochijchimi iwán weweloniá, takomitiá iwán onoya ejeka' este tatikuini; ¹⁹ niga ankikakikej iga nawati' trompeta, niga ankikakikej iga tajtoj Dios. Yej kikakikej iga tajtoj Dios, kijlijkej Moisés iga makijli Dios iga ayo' máj

* 12:18 12:18 Ex 19

matajto iwamej, ²⁰ iga kimajmawilijkej ken Dios tatekimá', ijkín kijtoj: "A'san nesi yej taksas pan tepe', makitemiktikan o makimimakan, ijkón makichiwilikan kesiá yolka'." ²¹ Israelitajmej poxsan kimajmawiliayaj yej kitztoyaj. Este Moisés no kijtoj: "Nikuekuechkáto'ya iga nimajmawi."

²² Amejemen ayá' ankitechojkej inón tepe' Sinaí, majwa' ken kua' ankitechojkej se' tepe' yej ono' ipan cielo yej itoka' Sion kan chijto' iweyi-altepe' Dios yej isato', inonwa' Jerusalén† yej ono' ipan cielo, ompa onokej pox mia' angelejmej yej kiweyimatiá Dios. ²³ Iwán no ompa nechkatokkej nochi yej Dios kita ken ipilowan nokta, yej itokamej ijkulijto' ipan cielo. Iwán kan no onokej iyepiritojmej toknimej yej Dios kiye'íta'ya iwán kichija iga maye'onokan. No ankitechojkej kan ono' Dios yej nochi yawi kijuzgaroti ²⁴ iwán ankitechojkej Jesús yej tetajtowiliá iga inón nuevo pacto yej kichij iga iyesyoy. Iga iyesyoy tepajpa' iga mapoliwi yej tikchijkej yej ayekti iwán tenextiliá yej majya sej que iyesyoy Abel.‡

²⁵ Inón iga matiktajtolkuikan yej tenotza. Pues siga inomej yej ayá' kitajtolkuikkej Dios kua' kinotzkej nigaj ipan tajli ayá' momanawijkej, tejemej awel nokta timomanawiskej siga ayá' tiktajtolkuik Dios kua' tenotza este ipan cielo. ²⁶ Iwán kua' tajtoj Dios este kuekuechka' tajli, e' inán kijtowa: "Nia sej nikuekuechkalti tajli; e' ayéj petz tajli sino este cielo." ²⁷ Kua' kijtowa "sej" tikejlamikij iga yawi poliwiti nochi yej Dios kichij yej wel moqlina, iwán kawissan yej ayá' wel moqlina. ²⁸ Matikmakakan gracias Dios iga tonokejya kan ayá' wel moqlina, kan reinarowa Dios. Iwán matiye'tajtokan iga yéj wan matikmajmawilikan iga amo matikchiwakan yej Dios akiye'ita; ²⁹ iga toDios ken tikita ti'ti yej nochi wel kipolowa.

13

Ken iga manemi yej kitoka Cristo

¹ Nochipa ximochokilikan iga manesi iga amokninmatij. ² Amo xikelkawakan iga xikomemawikan yej mitzpaxalowiliáj, sekin yej ijkón kichijkej niga kimatikej mataj komemawijkejwa' angelejmej.

³ Xikejlamikikan yej onokej preso, ximomachilikan kenkua' no ampresojtitokej iwamej. Xikejlamikikan no yej kwalotokej iga kimagakej, kenkua' amejemen ijkón no mitziknochijawaj.

⁴ Nochi makiye'ita iga se namiktito' iwán amo mayawi wan se'; iga Dios yawi kicastigaroti yej masi iwán yej ayá' iwán namiktito', iwán nochi yej mo-ichtakapiáj.

⁵ Amo xikpoxpiasnekikan tomin; xiye'onókanya ke'ya iga ankipiáj, iga Dios kijtoj: "Ayí' nimitzkajtewas niga nimitzsemakas." ⁶ Iwán wel tiknojma-ijtowaj:

ToTeko nepalewiá;

inón iga ayá' nimajmawi siga tejté nechijwilijneki agaj.

⁷ Xikejlamikikan amopastorme yej mitzpowilijkej itajtol Dios. Xikejlamikikan ken iga yemikej iwán ximixkujikan ijkón ken yejemen moconfiarojkej ipan Dios.

⁸ Jesucristo ayí' mopata, inonsan yej onoya ikya, iwán yej ono' inán iwán yej nochipa onos. ⁹ Amo mamitzkajkawakan inomej yej ayompa tamachtiáj. Sé'paya tamachtiáj ayéj ken Cristo tamachtiaya. Máj yekti matimanarokan iga tikmatij iga Dios tepoxchokiliá, que iga matiktokakan

† 12:22 12:22 Altepe' Jerusalén mochij ipan tepe' yej itoka' Sion. ‡ 12:24 12:24 Gn 4:1-16. Caín wan Abel ipilowan Adán wan Eva. Caín kimiktij Abel, wan ipan Gn 4:10 kijtowa iga iyesyoy Abel "tzajtzi". Iyesyoy Jesús tenextiliáj iga wel teperdonarowa.

inomej yej tanex̄tiliáj de te wel mokua, puej ken iga yejemej tanex̄tiliáj ni alín ayá' kipalewijkej.

¹⁰ Sacerdotejmej yej kitókajo' iley Moisés awel wan tejemen tik-senna'techowaj toTeko iga aya kimatij iga Cristo mi' ipan cruz iga tonochin yej tikchijkej yej ayekti.* ¹¹ Puej ijefej sacerdotejmej kiwiga† tiopan iyesyo yolka' iga ofrenda, iga nochi gente maye'onokan iyixtaj Dios, e' icuerpoj inomej yolka'mej kitatiayaj ayéj pan altepe'. ¹² Ijkón nō Jesús kimiktijkej ayéj ipan altepe'. Mi' iga nochi gente maye'ono iyixtaj Dios. Inón iga kitoyaj iyesyo. ¹³ Nō ken kuá' matikisakan ipan altepe' iwán matiakan kan ono' Jesús iwán nō matikmachilikan ken yéj kipijpinajtijkej. ¹⁴ Ipan inín tajli ateyi se altepe' yej nochipa onos; e' tejemej tiktemojtiawij inón altepe' yej yawi onoti. ¹⁵ Inón iga nochipa matikweyimatiltikan Dios ipan itoka' Jesús. Iga tiktakuikiliáj, tikmakaj Dios yej yéj kajasi iga matikmakakan. Iga tiktakuikiliáj, timonex̄tiaj iga yéj toTeko. ¹⁶ Amo xikelkawakan iga xikchiwakan yej yekti iwán xikmakakan achi yej ankipiáj yej amotapialiáj, porque ijkón tikmakaj Dios yej yéj kiye'ita.

¹⁷ Xikchiwakan ken mitzijliáj amopastorme, xicredokan; porque yejemej nochipa kitztokej iga amo xipojpoliwikan. Yejemen kimatij iga keman yawij asitij itenoj Dios iga kijoskej nochi yej kichijkej. Nochipa xiye'nemikan iga amo xikyolmiktikan amopastorme, porque siga ayá' ijkón ankichiwaj amejemen, ayá' anye'kisaskej.

¹⁸ Xiktajtaniarikan Dios iga manepalewikan. Nikmatij iga ayagaj wel kijtowa iga nikchijkej yej ayekti, nejemej niknekij maniye'nemikan nochipa. ¹⁹ Nimitztajtaniáliáj iga xiktajtaniarikan Dios iga amo mawejkati wel sej manimitzpaxalowilitij.

Monawatiá

²⁰ Dios kichiwa iga wel matonokan tamelá. Yéj ki-ojpa-ixitij toTeko Jesucristo kan miktoya. Iga iyesyo Jesús, Dios kichij se' pacto iga wel nochipa teye'ita. Inán Jesús tecuidarowa ken se pastor kicuidarowa iborregojmej, yéj nokta ijefej nochi pastorme. ²¹ Dios makichiwa iga amejemen wel xiye'nemikan iwán nochipa xikchiwakan yej yekti kén yéj kineki. Iwán nō Jesucristo makichiwa ipan nejemej ken yéj kineki. ¡Nochipa mamoweyimatilti Cristo! Ijkónyawa'.

²² Nokniwan, nimitztajtaniáliáj iga xinetajtolkakikan kén iga nimitznontzaj ipan inín ama' yej alín nimitzijkuilowilijkej. ²³ Xikmatikan iga toknin Timoteo ayo' presojtito', siga nimanín asis, íwan niaj nimitzitatij.

²⁴ Xiksaludarokan inochi amopastorme iwán inochi yej kitokaj Dios. Tokniwan yej chantitokej Italia mitztitaniliáj saludos.

²⁵ Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

* **13:10** 13:10 Versión literal: Tikpiá se altar kan awel takuaj sacerdotejmej yej tekipanowaj ipan kuetaxtiopan. † **13:11** 13:11 Xikita nota Heb 5:1

Ama' yej kijkuiloj Santiago

Ama' yej kijkuiloj Santiago

¹ Nej niSantiago, yej nikchijto' ken kineki Dios iwán toTeko Jesucristo, nimitzsaludarowaj amonochin yej ankitokaj Dios yej ampapayintokej noyan ipan inin tajli.

Dios tenextiliá te matikchiwakan

² Nokniwan, amejemen xipoxpakikan kuá' kuajkuantas wetzi amoyakapan. ³ Puej ankimátija siga ayá' ankikajtewaj iga anmoconfiarowaj ipan Dios, máj anmomachtiáj iga ankijyowiáj yej wetzi amoyakapan. ⁴ E' xikmejla'ijyowikan iga manesi iga anye'nemij iwán anye'tajlantokej iwán amo te mamitzpolokan.

⁵ Siga agaj de amejemen ayá' kimati te kichiwa, makitajtanili Dios, iwán Dios kinextilij, puej yéj tenextiliá nochi yej tikmatisnekij iwán ayá' teajajwa. ⁶ E' kuá' kitajtani, mamoonfiarojto iga Dios kimakas, amo makijto iga ayá' kimakas, iga yej ijkón kichiwa, ken tikita maréjal yej nijnijiga kiwiga ejeka'. ⁷ Yej ijkón kichiwa, amo makejlanto iga toTeko yawi kimakati tejté. ⁸ Yej ayá' sesan iyalmaj, nijnijiga yawi.

⁹ Siga se toknin ayá' motapialiá, mapaki iga Dios kiweyimatis. ¹⁰ Iwán yej motapialiá mapaki kuá' moalimpamati. Porque yej motapialiá ken tikita ixochiyo kochki', iga panówasan. ¹¹ Kuá' kisa tonati' iwán tadotonitiá, kochki' waki, iwán ixochiyo xini, iwán imonsajyo ómpaya tami'. Ijkón no yej motapialiá mopoipolowa kuá' kejlanto' iga máj matatani.

Matikijyowikan inochi yej teyolmiktia

¹² Pakto' yej kijyowiá inochi yej kiyolmiktijto', iga kuá' pánoja, Dios kimakas yej pox yekti iwán pox mōnsajti' iga onos nochipa wan Dios, ijkón ken Dios kijlij nochi yej kichokiliáj. ¹³ Kuá' agaj kichiwasneki yej ayekti, amo makijto iga Dios nemi kichiwiliá, iga Dios ayá' kichiwasneki yej ayekti, niga agaj kichiwaltia yej ayekti. ¹⁴ Ayéj ijkón, kuá' se kichiwasneki yej ayekti, yejsan mochiwiliá iga kiyoltilana yej iyalmaj kineki makichiwa iga kejlanto' yej ayekti. ¹⁵ Ipan inón yej ayekti yej se kejlanto' ipan iyalmaj pewa iga se kichiwa yej ayekti, iwán kuá' se kichijto' yej ayekti, nochipa miktos.

¹⁶ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo ximokajkawakan; ¹⁷ nochi yej temakaj yej yekti iwán mōnsajti', inón temaka Dios yej kichij nochi yej xota ipan cielo. Dios nochipa ono' iwán ayí' mopata, niga kichiwa iga matonokan kan takomichkan. ¹⁸ Iga itájtol Dios sej tinacerojkej iga matonokan ken áchtopa ipilowan iga ijkón yéj kine'.

Matikchiwakan ken kijtowa itájtol Dios

¹⁹ Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xikakikan yej moknin mitzijlijnekij, amo nimanin xitajtokan iwán amo nimanin xikuesiwikan, ²⁰ porque yej kuesiwi, ayá' kichiwa ken Dios kineki. ²¹ Inón iga xikajtewakan nochi yej ayekti yej inán mopoxchijto' iwán ximoalimpamatikan iga xikye'kakikan tájtol yej mitznextilijkej yej wel mitzmanawiskej.

²² E' ayéj iga san xikakikan itájtol Dios, sino que xikchiwakan, puej siga ayá' ankichiwaj san petz anmokajkawajtoskej. ²³ Yej san kipetzkaki itájtol

Dios, iwán ayá' kichíwa, ken tikita se taga' yej kita ixaya' ipan espejo. ²⁴ Motachiliá igánajsan, e' kuá' yáwiya, kelkawa ken iga tachá. ²⁵ Majwa' siga amejemen ankiye'tachiliáj itájtól Dios iwán nochipa ankichiwaj ken kijtowa, ampaktoskej nochipa noyan kan annemij. Porque itájtól Dios pox yekti wan texitoma kan ken tilpitokej iga tikchijtokej yej ayekti. E' yej ayá' kelkawa yej kikaki, sino que kejlanto' ipan inón ley yej yekti, inón ley yej texitoma, iwán nochipa kichíwa ken tatekimaka inón ley, paktos iga ijkón kichijos.

²⁶ Siga agaj kijtowa iga kitoka Dios, iwán ayá' motentilana, mokajkayawa igánajsan iwán báldejsan iga kijtowa iga kitoka Dios. ²⁷ Yej kimela'toka iyojwi Dios iwán ye'nemi iyixtaj toTeko, inín kichíwa: kipalewiá iknokej, iwán viudajmej kuá' tayokoxtokej, no kikajtewa kuajkuantas yej ayekti yej mochiwa ipan inín tajli.

2

Amo sesan matikye'itakan

¹ Nokniwan yej anmoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo yej nochi wel kichíwa, amo sesan xikye'itakan. ² Porque siga kan anmonechkowaj kalaki se taga' yej kiwajliga anillo de oro ipan imájpil, iwán kakijtiwí' ye'tzótzol, iwán kalaki no se yej ayá' motapialiá yej kakijtiwí' tzotzolsósol, ³ iwán máj anki-omemawíáj yej ye'taajakijto' iwán ankijliskej: "Tejwa' yekti iga nij ximotali", iwán yej ayá' motapialiá ankijliskej: "Tejwa' ómpao' xejkato o ximotali nigaj talpan." ⁴ Ijkónwa' nesi iga ayá' nochi ankiye'itaj iwán ayompa antajuzgarowaj.

⁵ Nokniwan ta' xikakikan: Dios kitapejpen yej ayá' motapialiáj ipan inín tajli iga mamocnfiarokan ipan yéj, iga maonokan kan yéj reinarowa ken yéj kijtoj iga ye'onoskej yej kichokiliáj. ⁶ E' amejemen ankipinajtiáj yej ayá' motapialiáj. ¿Ix ayejtaj yej motapialiáj in yej mitzkuijkuiliáj yej amotatki iwán mitzwawatatzowaj iga mitzwigaj itenoj yej mandarowaj? ⁷ ¿Ix ayejtaj yejemej yej maltajtowaj iga imonsajtoka' toTeko yej ankitenewiáj?

⁸ Amejemen siga melá' iga ankichiwaj yej iley Dios, kenya nokta kijtowa kan ijkuijto': "Xikchokili moknín kensan tej timochokiliá", ankichiwaj yej yekti. ⁹ E' siga ankinékijsan yej ankiye'itaj, iga ijkón ankichiwaj yej ayekti iwán mitzjuzgarowaj iley toDios. ¹⁰ Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, e' siga kikajtewa se, kenkuá' akichij nisé. Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, iwán kikajtewa se, iga itechko inón kinkochiwaskkej. Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, e' kikajtewa se, kinkochiwaskkej iga ken kuá' nochi kikajtej. ¹¹ Porque Dios kijtoj: "Amo ximoteka wan yej ayá' íwan tinamiktito'", kijtoj no: "Amo xitamikti", iwán siga ayá' moteka wan yej ayá' íwan namiktito', e' tamiktiá, kichija yej ayekti. ¹² Dios yawi mitzjuzgarotij iga inón ley yej texitomaki, ijkón amejemen xitajtokan iwán xinemikan iga ankimatij iga mitzjuzgaroskej. ¹³ Yej ayá' tachokiliá, ayá' no yawij kichokilitij kuá' yawij kijuzgarotij; e' yej ta-ikneliá, onkisas kuá' Dios tajuzgaroj.

Ígasan iga se moconfiarowa e' akichíwa nité

¹⁴ Nokniwan, ¿te motaniliá siga se kijtowa iga moconfiarowa, e' ayá' kichíwa yej yekti? ¿Ix wel momanawij iga moconfiarówasan? ¹⁵ Ken matikijtokan, siga agaj ayá' kipiá itzótzol niga te kikua; ¹⁶ siga se de amejemen kijlij: "Xiye'yawi; ximotaajaki iwán xitakua", e' ayá' kimaka

vej kineki; ¿ix kipalewíj? ¹⁷ Ijkón nọ vej moconfiarowa, siga ayá' neši iga kichíwa vej yełti, inonwa' ígasan iga moconfiarowa iga kenkuá' mikto'.

¹⁸ E' agaj kijtoj: "Tej timoconfiarowa ipan Dios iwán nej nikchíwa vej Diospa kineki." Siga ayá' tikchíwa ken Dios kineki, aneši iga timoconfiarowa, e' siga nikchíwa ken Dios kineki, kena neši iga nimoconfiarowa ipan yéj. ¹⁹ Tej ticredowa iga Dios sesan, iwán iga ijkón ticredowa tikchíwa vej yełti, e' malespíritojmej nọ kimatij iga Dios ono' iwán kuekuechkaj iga majmawij. ²⁰ Amo xipáchtol, ¿ix atikmati siga se moconfiarowa wán ayá' kichíwa ken kineki Dios, inón ígasan iga moconfiarowa? ²¹ Dios kiyé'ita' Abraham vej to-ikyapatajwéj iga vej kichij, kuá' kimiktiaya Isaac vej ipiltzín iga iyofrendaj Dios. ²² Ankitaj iga Abraham moconfiaroj ipan Dios iga kinextij ipan vej kichij, iwán iga kichij ken kineki Dios neši' iga momela'confiaroj ipan toTeko ²³ Ijkón mochij ken kijtowa itájtol Dios kan kijtowa: "Abraham moconfiaroj ipan Dios iwán iga moconfiaroj, Dios kiyé'ita'." Iwán Abraham mochij iyamígoj Dios.

²⁴ Ankitaj amejemen iga Dios nọ komemawía inón vej kichíwa vej yełti, ayá' iga mopetzconfiarowa. ²⁵ Ijkón nọ kichij Rahab, se siwa' vej najnamolnemiá; Dios kiyé'ita' iga kichij vej yełti, iga ki-omemawij vej tapípiatoj iwán kipalewíjkej iga kojmakakej ipan se' ojtí. ²⁶ Ijkón ken se cuerpo vej ayá' kipiá iyespíritoj, inonwa' mikto', ijkonsan nọ vej moconfiarowa, vej ayá' kichíwa vej yełti, inonwa' kenkuá' mikto'.

3

Tolenguaj

¹ Nokniwan, amo amonochin xitamachtijnekikan, ankimátija iga vej titamachtíaj, Dios máj yawi tejuzgarotij. ² Tonochin tikchíwaj mia' vej ayekti; e' siga agaj ayá' namoltajtowa, inón ye'nemi iwán ayá' kichíwa vej ayekti ken kitajtani iyalmaj. ³ Kuá' kawayoj tiktaliliáj freno iga matecredo, welja tikuigaj kan tejemej tiknekij. ⁴ Ta'ki' xikitakan, akal nọ malej iga wejweyi iwán kitopewa vej pox recio ejeka', e' vej kinejentiá wel kiwiga kan kineki iga se tepostzin. ⁵ Ijkonsan nọ tolenguaj; inón nọ alimpatzin, e' wel kijtowa kuajkuantas, ken tikita se titzin vej wel kitatiá weyi akawalyoj. ⁶ Tolenguaj ken tikita ti'ti iwán wel kijtowa komati vej ajayekti iwán temopa tosempan, iwán Tzitzimi' kichijto' iga tolenguaj ken kuá' wewelkato', iwán wel tewiga kan ayí' sewi ti'ti.

⁷ Wel tikmansojtiliáj nochi animal, totomej, kowamej, iwán vej momati lamarijti'; ⁸ e' ayagaj wel motentilana. Tolenguaj ayagaj wel kimansojtiliá iwán kipiá ken tikita veneno vej tamiktiá. ⁹ Iga tolenguaj tikweyimatiltiáj toTaj Dios iwán tikmalijliáj toknimej vej Dios kichij kensan yéj. ¹⁰ Ipan sansé toten kisa ye'tájtol iwán vej ayekti. Nokniwan, amo ijkón matikchíwakān. ¹¹ ¿Ix wel ipan se atzontekon kisa yeķa' iwán chichíka'? ¹² Nokniwan, ¿ix ipan amakuawi' wel ono nantzín, o ipan xoxokomeka' wel moteki itakilka amakuawi'?'* Nọ ipan se atzontekon awel kisa yeķa' iwán vej poye'.

Yej wel kentenderowaj ken Dios kineki

¹³ Siga agaj de amejemen kixmati itájtol Dios iwán nochi kentenderowa, maneši iga ye'nemi iwán mamoałimpamati. ¹⁴ E' siga amejemen anta-ixítajo' iwán ankitemowaj iga amejemejsan xiye'onokan, entonces

* **3:12** 3:12 "Amakuawi'" achi ken "higuerajuawi'". Xikita glosario "Higo". "Nantzín", español "aceitunas" vej itakilka kuawi' vej itoķa' olivo. Xikita glosario "Olivo".

amo ximoweyimatikan iga ankixmatij itájtɔl Dios, ijkón ayá' nemi ankichiwaj yej yekti. ¹⁵ Porque inɔmpa tamatilis ayá' wj' de Dios, sino que de inín tajli, de taga' iwán de tzitzimi'. ¹⁶ Kan ta-ixitalo iwán kan kinekij nochí iga yejémejsan, ompa ayá' tawelonolo' iwán ompa mochiyto' nochí yej ayekti. ¹⁷ E' yej wel kentenderowaj ken Dios kineki, ye'nemij iwán ayá' takuejkuesowaj; iwán pox te-ijiknimej, iwán ye'tajlantokej. Iwán ta-ikneliáj iwán kichiwaj yej yekti iwán ayá' takajkayawaj. ¹⁸ Yej kinekij iga maonolo tamelá kimopaj sekin iga maonokan tamelá iga maye'nemikan.

4

Amo matiktokakan yej ayompa nemij

¹ ¿Ankimatij te iga anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj? Inón kisa ipan amoalmaj kan ono' kuajkuantas yej mitzyɔltılanaj iga xikchiwakan yej ayekti. ² Ankipiasnekij tejté iwán como awel ankipiáj, antamiktiáj, anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj iga anta-ixitaj. Awel ankipiáj yej ankinekij iga ayá' ankitajtaniliáj Dios. ³ Iwán siga ankitajtaniliáj Dios, ayá' mitzmakaj iga ayompa ankitajtaniliáj iga ankinekij xiknaɔmɔltamikan. ⁴ ¿Amejemen yej ayompa annemij! ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kiye'ita yej ayompa mochiwa ipan inín tajli, Dios kijiya inón? Yej kichiwanekei yej ayompa mochiwa ipan inín tajli, kichíwa iga Dios makijiya. ⁵ Inón iga itájtɔl Dios kijtowa: “IyEspíritoj Dios yej ono' topan tepoxchokiliá iwán akineki se' matiktokakan.” ⁶ E' Dios máj tepalewiá iga tepoxchokiliá; itájtɔl Dios kijtowa: “Dios ayá' kipalewiá yej moweyimatij, e' kikneliá yej moalimpamatij.” ⁷ Xikchiwakan yej Dios kineki iwán amo xikchiwakan ken kineki Tzitzimi' iwán yéj mitzchollowiliskej. ⁸ Xikna'techokan Dios iwán yéj mitzna'techoskej. Amejemen yej ankichiwaj yej ayekti ayo' máj xikchiwakan yej ayekti. Amejemen yejki' ankitokasnekij Dios iwán nɔ ankichiwaj yej ayekti yej mochiwa ipan inín tajli, xiksentalikansan amoalmaj ipan Dios. ⁹ Ximoyolyamanakan, xichokakan iga anmomachiliáj iga ankichijtokej yej ayekti. Siga anwetzkatokaj, xichokakan; siga ampaktokej, ximoknomatikan. ¹⁰ Ximoalimpamatikan iyixtaj toTeko, iwán yéj yawi mitzweyimatiltitij.

Amo xikpopowa moknín

¹¹ Nokniwan amo ximopopowakan. Yej kipopowa iyiknín, iwán kijuzgarowa iyiknín, iga ijkón kimalijliá iwán kijuzgarowa iley Dios yej tenextiliá iga matikhokilikan toknín. Siga tikjuzgarowa la ley, tej ayá' tikchíwa ken kijtowa la ley iga timomachiliá iga máj tiye'nemi. ¹² Petz Dios yej temá' iley wel tejuzgarowa, inón yej wel tamanawiá o tapolowa; ¿in tej, te moteki iga xikjuzgaro se'?

Amo matimoweyimatikan

¹³ Inán xikakikan inín, amejemen yej ankijtowaj: “Aman o mosta niatij ipan inepa altepe', ompa nonoskej se año iga nitanamakatoskej iwán niktantoskej tomín”, ¹⁴ iwán niga ankimatij yej mostapa yawi mochiwati. ¿Kéntaj an in tejemej iga tonokej? Ken tikita se apo' yej nesiki iwán imanín poliwi sej. ¹⁵ Ijkinwa' in xikijtokan: “Siga toTeko kineki, tonoskej iwán tikchíwaskej inín o inepa.” ¹⁶ Welán anmoweyimatij iga ankijtowaj yej ankichíwaskej, iwán ayekti iga se moweyimati. ¹⁷ Yej kimati te iteki yej yekti iwán ayá' kichíwa, ayompa kichíwa.

5

Yej motapialiáj wán ayá' ta-ikneliáj

¹ Xikakikan amejemen yej anmotapialiáj! Xichokakan iwán xitzajtzikan iga yawij mitzknöchiwatij. ² Amotomimej poxkatokej; amotzotzolmej kixajxapoyótija chijki. ³ Amo oro iwán amoplataj misotatokej iwán iga misotato', inón mitznexstiskej iga anyawij ampoliwitij iwán ken tikita ti'ti yawij mitztatitij. Poxsan ankinechkojkej amotomín inán kuá' na'ya iga Dios yawi tajuzgaroti. ⁴ Ayá' ankixtajkej yej tekipanojkej ipan amómil iwán toTeko yej nochi wel kichíwa kiká' yej yejemej kitajtantokej. Inón tomín yej ayá' ankixtajkej ken kuá' tzajtzi iyixtaj Dios amocntraj. ⁵ Iga ipan inín tajli amejemen anye'onoyaj, ankichíwayaj yej ankinekij, anmochikajtokej ken ganado; iwán yawi asiti kuá' yawij mitzmiktítij.

⁶ Amejemen ankijtojkej iga mamikikan yej ayá' kichijkej yej ayekti iwán ankimiktijkej iwán yejemej awel momanawijkej.

Matimixkuítikan ipan Job

⁷ Inón iga nokniwán xiktawelchixtokan este kuá' wí' toTeko. Ximixkuítikan ipan yej tekipanowa ipan mijli, yej kitawelchá este mamochíwa yej kitoga', iwán kitawelchá iga mawetzi tiawa'. ⁸ Amejemen nõ xiktawelchakan iwán amo ximosemakakan, iga ayo' wejka iga wí' toTeko. ⁹ Nokniwán amo ximosepantejtelwikan, iga amo mamitzjuzgarokan, iga Dios yej tajuzgarowa wí' nékiya. ¹⁰ Nokniwán, ximixkuítikan ipan profetajmej* yej kipojkej itájtól toTeko iga kijyowijkej kuá' kknöchijkej. ¹¹ Puej tejemen tikye'itaj yej kijyowiáj kuá' kknöchiwaj. Amejemen ankikakíkeja kén iga Job nochi kijyowij, iwán ankimatij kén iga máj máj toTeko kipalewíj, iga toTeko pox tachokiliá iwán ta-ikneliá.

Ken iga matinemikan

¹² Nokniwán, amo xikijtokan “kitzto' Paj”, niga “kitzto' cielo”, niga “kitzto' tajli”, iwán nité nokta. Kuá' ankijtowaj “kena” ijkón mamochíwa; kuá' ankijtowaj iga “ayá'” ijkón mamochíwa, iga Dios amo mamitzjuzgarokan.

¹³ Siga agaj de amejemen nemi kknöchiwaj, matajto wán Dios. Siga agaj pakto', makitakuikili Dios. ¹⁴ Siga agaj wetito', makinotza ancianojmej† yej monechkowaj tiopan iga maoradokan iga yéj, iwán ipan itoka' toTeko makitalilikan aceite. ¹⁵ Iwán kuá' antajtowaj wán Dios, ximoconfiarokan ipan yéj, toTeko mitztajtolkakiskej iwán yej wetito' yektiás; iwán siga kichij yej ayekti Dios yawi kelkawilíti. ¹⁶ Inón iga ximotexxitomakan sewo' iwán se' yej ankichijkej yej ayekti, iwán sejsé de amejemen xiktajtanilikan Dios iga makachitiali toknimej. Kuá' se yej ye'nemi tajtowa iwán Dios, Dios wel poxsan kichíwa yej quitajtaniliá. ¹⁷ Profeta yej itoka' Elías taga' katka kensan tejemen, iwán kuá' kitajtanilij Dios iga amo mawetzi tiawa', ayá' wetzi' ipan tajli ipan eyi año wán tajko. ¹⁸ Kuá' sej kitajtanilij Dios, wetzi' sej tiawa' iwán ipan tajli poxsan mochij yej motoga'.

¹⁹ Nokniwán, siga agaj de amejemen mopojpolowa iga kikajtewa iyojwi Dios, iwán sewo' sej kiye'ojkuiltiá, ²⁰ xikmatikan amejemen siga agaj makiye'ojkuilti yej ayompa nemi, kimanawiá iga mikiá iwán kichíwas iga toTeko wel kelkawiliá mia' yej kichij yej ayekti.

* **5:10** 5:10 Xikita glosario “Profeta”. † **5:14** 5:14 Xikita glosario “Anciano”.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Pedro

Pedro kijuilowiliá yej kitokaj Cristo yej nijijiga chantitokej

¹ Nej niPedro iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kititan. Nimitzijkuilowiliáj nokniwan yej mitzkixtijkej† ipan amopaismej iwán inán anchantitokej ipan estadojmej yej itokamej, Ponto, Galacia, Capadocia, Asia iwán Bitinia. ² Amejemen yej mitztapejpenkej ken ikuyay kejlantoya toTaj Dios. Iwán el Espíritu Santo kichij iga xiye'nemikan iwán xikchiwakan ken kineki Jesucristo yej mitzperdonarokkej iga iyeyo yej kitoyaj kuá' mi'.‡ Mamitzpaléwikan Dios iwán yéj makichíwa iga nochipa xonokan tamelá.

Mamoweyimatilti Dios

³ Matikweyimatiltikan Dios yej íTajpa toTeko Jesucristo, iga poxsan te-iknelij. Kuá' ojpa-isa' Jesucristo kan miktoya, kichij iga mati-ojpanacerokan sej iga wel matikmatikan iga nochipa tonoskej iwán. ⁴ Dios temakas yej yekti, yej anto' ajko ipan cielo, yej ayí' tamis, niga nempoliwis, niga palanis ken nochi yej tikixmatij ipan tajli. ⁵ Iga anmoconfiarojtokej ipan Dios, yéj mitzpaléwiáj iga ipoder este que mitzsalvaroskej kuá' asis hora iga yéj yawi tajuzgaroti.

⁶ Iga inín amejemen poxsan xipakikan, malej iga amejemen achi alín tiempo ankiufriroskej iga kuajkuantas mitzchiwiliskej. ⁷ Iga anmoconfiarowaj pan Dios, inón poxsan valerowa ken tikita oro. Iga oro manesi iga mela'oroj, moprobatarowa pan ti'ti. Ijkonsan nō iga manesi iga anmomela'confiarowaj ipan toTeko kuajkuantas mitzpasaroskej iwán mela'nesis siga ankijyowiskej kuá' ankiufriroskej. Iga anmoconfiarowaj ipan Dios inón majya sej valerowa que oro; iga oro támisan kēman. Ijkón, kuá' nesiki Jesucristo, ye'tajtoj iga amejemen iga anmoconfiarowaj ipan toTeko, mitzweyimatiltiskej iga ankijyowijkej yej mitzchiwilijkej.

⁸ Amejemen ankichokiliáj Jesucristo malej ayí' ankitaj; iwán malej iga aya ankitaj, ankicredowaj yéj. Ampoxpakij, este awel ankijtowaj iga tájtōl ken iga nochipa ampoxpakij. ⁹ Ampakij iga ankimátija iga toTeko mitzsalvaroskej iga anmoconfiarokkej ipan yéj.

¹⁰ Ikyay profetajmej§ momachtijkej iwán tatajantinenkej iga makimatikan ken iga mosalvaroloj, iwán kijtojkej iga Dios tesalvaroj iga tepoxchokiliá. ¹¹ Ikyá kuá' Cristo aya witzíá ipan tajli, profetajmej kinekiáj makimatikan a'yéj an kichíwas iga mamosalvarolo iwán kēman mochiwas. IyEspíritos Cristo kimatiltiaya profetajmej kén iga Cristo yawij kinkochiwatij, iwán kén Cristo yawij kiweyimatiltitij. ¹² E' Dios kimatiltij inomej profetajmej iga yej yejemej kijtojkej ayéj iga yejemej, sino iga amejemen xiye'onokan. Inán Dios kititan el Espíritu Santo, kisa' ipan cielo iga makipaléwi inomej yej kipowaj itájtōl Dios iga amejemen xikmatikan inín ye'noticiaj yej aya ankimatiáj, yej angelejmej* nō kinekij magui' makimatikanya.

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol". † **1:1** 1:1 Kikixtijkej iga moconfiarokkej ipan Jesucristo. Ipan Hch 8:1 tikitaj ken iga pe' mochij ijkón. ‡ **1:2** 1:2 Ipan griego tajtowa iga kajzelwiá iga iyeyo Jesucristo. Anka Pedro kejlamikiá ken kichíwayaj ikya judiyojmej iga maye'onokan iyixtaj Dios. Ex 24:8, Heb 9:19, Ex 29:22, Heb 10:22, Lv 14:6-7 y Lc 5:14 § **1:10** 1:10 Xikita glosario "Profeta".

* **1:12** 1:12 Xikita glosario "Ángel".

Dios tenotza iga matiye'nemikan

¹³ Inón iga xikitakan ken iga annemij, xiye'tajlantokan iwán nochipa ximoconfiarojtokan ipan Dios iga yéj yawi mitzsalvarotij kuá' nesiki Jesucristo. ¹⁴ Xinemikan ken inomej tepilowan yej kichiwaj nochi yej kitekimakaj, amo xikchijtokan yej ayekti ken ankichijwayaj kuá' aya ankixmatiáj Dios. ¹⁵ Majwa' xiye'nemikan, ijkón ken kajasi iga manemikan yej kitokaj toTeko, porque Dios yej mitznotzkej, ayí' kichijwa yej ayekti. ¹⁶ Porque kan ijkulijto' itájtól Dios, ijkín kijtowa: "Amo xikchijwakan yej ayekti; porque nej ayí' nikchijwa yej ayekti."†

¹⁷ Amejemen ankijliáj iga "amoTaj" in Dios, yej kijuzgarowa kensan iga se kichijwa, yéj ayá' sesan kiyé'ita. Nochipa ximoalimpamatikan iyixtaj Dios miej amonókejo' ipan inín tajli. ¹⁸ Ankimátija iga amejemen Dios mitzxitonkej kan ikya ken an-ilpitoyaj iga ankichijtoyaj yej ayá' mitzpaléwiáj, kensan kichijtoyaj amo-ikyapatajwan. Dios iga mitzxitonkej ayá' kixtaj iga oro o plata, ¹⁹ sino que iga Jesucristo iyesyo yej pox valerowa. Jesucristo kimiktijkej ken se borregoitzin‡ yej yektito', yej ayí' kichij yej ayekti.§ ²⁰ Cristo inonya nokta iga onoya este kuá' aya mochiwaya inín tajli, e' inán nesiko kuá' ay'ya wejka iga tajuzgaroki toTeko. Nesiko iga amejemen xiye'onokan. ²¹ Kuá' walaj Jesucristo, yéj mitznexsilijkej kén iga ankicredowaj Dios yej ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Iwán Dios kichij iga Cristo poxsan makiweyimatiłtikán. Inón iga amejemen anmoconfiarojkej ipan Dios iwán ankimela'matitokej iga Dios kichijwas ken kijtoj.

²² Inán amejemen iga ankichijwaj ken kijtowa itájtól Dios, ay'ya ankejlantokej yej ayekti iwán welja ankimela'chokiliáj tokniwan. Inón iga poxsan ximosepanchokilikán sewo' iwán se' iga inochi amoalmajmej.

²³ Porque amejemen sej an-ojpanacerojkej;* e' amotaj ayejo' yej miki, sino que mitzmakakej vida Dios iga itájtól yej isato' iwán nochipa onos.

²⁴ Porque itájtól Dios kijtowa:

Nochi gente ken tikita kochki',

iwán nochi yej motapialia moweyimati, iwán inón yej kipiá, ken tikita ixochiyo kochki'.

Kochki' waki iwán xini ixochiyo;

²⁵ e' itájtól toTeko nochipa onos.

Iwán inín tájtól inón ye'noticiaj yej tasalvarowa yej amejemen mitzpowilijkej.

2

¹ Xikajtewakanya iga ankichijwaj nochi yej ajayekti, ayo' xitakajkawakan, amo san ximopajpantikan iga anye'nemij, amo xita-ixitakan iwán amo xitapopowakan. ² Ximochiwakan ken seli'kokone' yej atanekij iga kinectokej chichiwala', iwán inonwa' chichiwala' kijtojneki itájtól Dios yej pox yekti iwán tepalewiá iga wel máj matimoconfiarokan ipan yéj iwán wel tesalvarowa. ³ Amejemen ankimátija iga toTeko poxsan te-ikneliá.

Cristo, te'ti yej isato'

⁴ Inón iga xikna'techokan toTeko Jesucristo, yéjwa' ken tikita se te'ti yej isato', yej la gente kitajkalkej, e' inón te'ti Dios kitapejpen iwán poxsan valerowa. ⁵ Amejemen no ken antemej yej isatokej, iwán iga inomej te'ti Dios nemi kichijwa tiopan kan onos iyEspíritoj, iwán amejemen ansacerdotejmej yej ankichijwaj ken kineki Dios, iwán Jesucristo

† **1:16** 1:16 Lv 11:44-45; 19:2 ‡ **1:19** 1:19 Xikita glosario "Borrego". § **1:19** 1:19 Ex 12:3,5

* **1:23** 1:23 Jn 3:3

mitzpalēwiáj iga ankimakaj iyofrendaj Dios yej poxsan kiye'ita. ⁶ Nō ijkín ijkulijto' itájtōl Dios:

Nej niktaliá se te'ti ipan Jerusalén,* inón te'ti kan pēwa iga mochiwa kajli, iwán inón te'ti Dios kitapejpen iga poxsan valerowa, yej ipan moconfiarowa ayá' mopinajtij.

⁷ Iga amejemen yej ankičredowaj, inón te'ti poxsan valerowa, e' iga inomej yej ayá' kicredowaj, mocumplirowa kan ijkulijto' pan itájtōl Dios:

Yej kalchijwaj kitajkalkej inón te'ti, e' inón te'ti majya sej valerowa iga kitapejpenkej iga ipan mataksato kajli yej nemi mochiwa.

⁸ Nō mochi yej ijkín ijkulijto':

Te'ti kan mokxiwitekilo iwán te'ti yej tawetziltiá.

Yejemej mokxiwitekij iga ayá' kicredowaj itájtōl Jesucristo, inomej inonya nokta iga walkej.

Amejemen itatki Dios

⁹ E' amejemen gente yej Dios mitztapejpenkej, ansacerdotejmej yej antekipanowaj iga yéj. Amejemen gente yej anye'nemij iyixtaj, iwán mitznōtzkej iga xikpowakan yej Dios kichij yej ayagaj máj wel kichiwa. Dios mitzkixtijkej kan ankichijtoyaj yej ayekti iga inán xikchiwakan yej yekti ken yéj kineki. ¹⁰ Ikyá amejemen ayéj te amoteki iyixtaj Dios, e' inán amejemen gente yej itátkiya Dios. Ikyá ayagaj mitzikneliayaj, e' inán mitzikneliaja Dios.

Xinemikan ken Dios kineki

¹¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, yej ken anwejkachanejkej iwán yej ken ampanówajsan pan inín tajli,† nimitztajtaniliáj iga amo xikchiwakan yej ayekti yej mitzyoltilanaj, wan amo xikchiwakan yej ayá' mitzpalēwiáj iga ankitokaj iyojwi toTeko. ¹² Xiye'nemikan iyixtaj yej ayá' kicredowaj Dios. Ijkón yejemej, malej iga amejemen mitzijiliáj iga ankichiwaj yej ayekti, yejemen kitaskej iga ankichiwaj yej yekti iwán kiweyimatiltiskej Dios kuá' yéj wí' tajuzgarōki.

¹³ Iga ankitokaj toTeko, xiktajtōlkakikan yej mandarowaj ipan inín tajli: ken el rey César‡ iga yéj máj mandarowa, ¹⁴ iwán gobernadormej iga kititani el rey iga makicastigarōkan yej kichiwaj yej ayekti iwán maye'tajtokan iga yej kichijtokej yej yekti. ¹⁵ Porque Dios kineki iga amejemej xikchiwakan yej yekti iga ay'ya mamitzpopowakan inomej yej xejxeto'nemij yej akixmatij itájtōl toTeko.

¹⁶ Xinemikan ken yej wel ankichiwaj ken ankinekij iga ayagaj mitzpiáj ken esclavo,§ e' malej iga wel ankichiwaj ken ankinekij, amo iga inonya xikchiwakan yej ayekti. Xinemikan ken iyesclavojmej Dios iga ankichiwaj ken yéj kineki. ¹⁷ Xitarrespetarōkan, xikchokilikān tokniwan, xikmajmawilikān Dios iwán xik-respetarōkan rey César.

Matimixkuitikān pan Cristo ken iga kisufriroj

¹⁸ Amejemen yej an-esclavojmej, xikchiwakan ken mitztekimakaj amotekomej. Siga te-ijiknimej o malej ayá' o siga mitziknochijwaj. ¹⁹ Dios mitzye'itaj siga ankijyowiáj malej iga amotekomej mitzyokacastigarowaj iga ankichiwaj ken Dios kineki. ²⁰ E' siga mitziknochijwaj iga ankichiwaj yej ayekti, ay'ya agaj wel kijtowa iga mitzyoka-iknochijwaj; e' siga ankichiwaj

* **2:6** 2:6 O "Sion" yej itōka' tepe' kan mochi altepe' Jerusalén. † **2:11** 2:11 Anka kijtojneki iga yej kitoka Cristo imela'čan ipan cielo. ‡ **2:13** 2:13 Xikita glosario "César". § **2:16** 2:16 Xikita glosario "Esclavo".

yej yekti iwán mitziknochiwaj iwán ankijyowiáj, Dios kiye'ita. ²¹ Iga inón nokta mitztapejpenkej Dios; iga Cristo no kinknochiwej iga totechko, inón iga matikchiwakan ken yéj kichij. ²² Cristo ayí' kichij yej ayekti iwán ayí' takajkayaj. ²³ Kuá' kuajkuantas yej ajayekti kijliayaj, Cristo ayá' tatenkuepiliaya iwán kuá' kimagakej, yéj ayá' momakuepa' sino que kisentaliaya iyalmaj pan Dios yej taye'juzgarowa. ²⁴ Cristo migui' ipan cruz iga totechko, iga inán tejemej matikajtewakan iga tikchijtokej yej ayekti, iwán welja matiyenemikan. Cristo kimagakej este pox eskisa', iga amejemen xi-achitikan. ²⁵ Porque ikya amejemen ken tikita anborregojmej yej pojpolijtinemiáj, e' inán ayo' ampojpolijtinemij iga ankitókaja Cristo yej nochipa mitzcuidarowaj.

3

Ken makichiwakan yej namiktitokej

¹ Ijkonsan no amejemen siwatkej yej anwewejyojkej, xikchiwakan ken kijtowa amowéj, ijkón sejsé de yejemej yej ayá' kicredowaj itájtól Jesucristo, wel no makicredokan, malej iga ayá' ankipowiliáj, ² iga yejemej kitaskej iga anye'nemij iwán antarrespetarowaj. ³ Iga anmomonsajtiliáj, ayá' ono' iga kén anmotzijzikuiáj iga mapoxye'nesi amotzónkal, o iga xiktalikan yej de oro, o iga xiknentikan amotzótzol yej pox patiyoj. ⁴ Majwa' anyoltzopelikmej, iga ijkompa monsajtilis nikeman atamis, iwán ompa nesí iga amejemen ante-ijiknimej iwán ankichiwaj iga xonokan tamelá, inonwa' kipoxye'ita Dios. ⁵ Ijkón yoltzopelikmej siwatkej yej ikyapamej yej ye'nemiáj. Yejemej moconfiarowayaj ipan Dios iwán kicredowayaj iwewejmej. ⁶ Ijkón kichij Sara, yéj kicredoj iwéj yej itoka' Abraham. Kuá' Sara tajtowaya wan iwéj, kijliaya "noteko". Iwán amejemen anmochiwaskej ken kuá' ipilowan Sara, siga ankichiwaj yej yekti iwán ayá' ankimajmawiliáj nité.

⁷ Amejemen tajtaga' yej annamiktitokej, xikye'itakan sejsé amosiwa'. Yejemej kajasi iga xik-respetarokan porque siwatkej ayá' máj tajyowiáj que tajtaga'; yejemej no mosalvaroskej kensan amejemej iga Dios mitzikneliáj. Ijkón xikchiwakan iga nité amo mamitzzakuilikan kuá' antajtowaj wan Dios.

Yej kinknochiwaj iga kichiwaj yej yekti

⁸ Inín nimitzijliáj, xonokan ken kuá' sesan amoalmajmej, xita-iknelikan iwán ximosepanchokilikan. Xite-ijikniwan iwán amo ximoweyimatikan. ⁹ Siga agaj mitzchiwiliáj tejté yej ayekti, amo no xikchiwilikan ijkón. Siga agaj mitzijliáj kuajkuantas yej ajayekti, amo xiktenkuepilikan. Majwa' xiktajtanilikan Dios iga makipalewikan yejemej, porque Dios mitztapejpenkej iga mamitzye'chiwakan. ¹⁰ Iga ijkín kijtowa itájtól Dios:

Yej kineki maye'ono iwán mapakto,
amo makijijto yej ayekti
niga matakajkayawa.

¹¹ Amo makichiwa yej ayekti, makichiwa yej yekti.

Makichiwa iga nochipa maono tamelá wan nochí toknimej.

¹² Iga Dios kipalewiá yej ye'nemij,
iwán kitajtolkui kuá' oradowaj,
e' ayá' kiye'ita yej kichiwaj yej ayekti.

¹³ ¿A' wel mitzchiwiliskej yej ayekti siga amejemen nochipa ankichiwaj yej yekti? ¹⁴ Siga agaj mitzchiwiliáj tejté iga ankichijtokej yej yekti,

amejemen xipakikan. Amo xikmajmawilikan ni agaj, niga ximajmatokan. ¹⁵ Majwa' ipan amoalmaj xikweyimatiltikan Cristo iga yéj amoTeko. Nochipa xikmatitókanya te ankijliskej nochi yej mitztajtaniy de inón yej amejemen ankichixtokej iga anmoconfiarowaj ipan toTeko. ¹⁶ E' kua' antajtowaj, amo ximoweyimatikan iwán xitarrespetarokan. Yej amoalmaj mitzijliáj iga yekti, inón xikchiwakan, iga yej mitzmalijliáj iga ankicredojukej Cristo, mamopinajtikán iga san tajtajtojkej. ¹⁷ Máj yekti, siga Dios kineki, mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej yekti, que iga mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej ayekti.

¹⁸ Porque Cristo no kinkochijkej kua' kimiktijkej iga yej ayekti tikchijkej. Mi' sesan vej iga totechko iwán ay' kajasi sej iga mamiki iga tejemej. Yéj ayá' kichij yej ayekti; e' migui' iga yej kichiwaj yej ayekti wel maonokan itenoy Dios. Migui' icuerpoj iwán iyEspíritoj Dios ki-ojpa-ixitij. ¹⁹ Iwán iyEspíritoj Cristo yajki kitatapowito inomej espiritojmej yej presojukej. ²⁰ Inomej yej pox ikya ayá' kicredojukej yej kijtoj Noé, kua' Dios kiyowilijtoya iga kichixtoya iga mamoyolpatakan inomej miej Noé nemi kichiwaj weyi ákal. Ocho toknimej momanawijkej ipan weyi ákal, inomej ayá' amikikej. ²¹ Inón a'ti kijtojneki yej ken iga mobautizarolo* inán, yej iga timosalvarojkej. Iga se mobautizarowa, ayéj iga maewi ikajlo', sino que iga se makitajtanili Dios iga makiperdonaro yej kichiwa yej ayekti. Iwán timosalvarowaj iga Jesucristo ojpa-isa' kan miktoya. ²² Yéj yajki ipan cielo iwán ewato' iladoj iye'ma'† Dios iwán yéj kimandarowa angelejmej iwán nochi yej mandarowaj iwán kipiáj poder.

4

Matikchiwakan ken Dios kineki

¹ Ijkón ken Cristo kinkochijkej, ijkón no amejemen xiksentalikan amoalmajmej iga mamitziknochiwacan. Yej kiyowia iga kinkochiwaj ken Cristo, kikájteja iga kichiwa yej ayekti. ² Ijkón kitekichijos nochipa ken kineki Dios, ayá' kichijos ken kiyoltilana yej ayekti. ³ Ikya no amejemen ankichijtoyaj ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios, amejemen anmotejayaj wan yej ayá' iwán annamiktitokej, ankichijtoyaj yej mitzyoltilanayaj yej ayekti, antawanayaj, nochipa ansentawanayaj kan pox antajtakuyaj iga an-ilwichiwajaj, iwán ankiweyimatiltiyaj idolojmej. Iwán Dios kijiya nochi idolojmej. ⁴ E' inán yejemej ay' kojasiy te iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej kichiwaj, iwán mitzpopowaja. ⁵ Yejemen se dia yawij asitij itenoy Dios yej kijuzgarowa yej isatokej iwán yej miktokej, iwán yejemen kijtoskej nochi yej kichijkej. ⁶ Porque yej inán miktókeja no ikayay kipowilijkej ye'noticiaj iga iyepiritojmej wel isatoskej nochipa wan Dios. Iga Dios kijtoja iga nochi gente miki.

⁷ Ay'ya ke' poliwi iga yáwiya tamiti nochi. Inón iga amejemen xiktapejpenakan iga xikchiwakan yej yekti iwán nochipa xitajtokan wan Dios. ⁸ E' yej máj yekti, amejemen ximopoxchokilikán porque iga anmopoxchokiliáj wel anmoelkawiliáj siga agaj mitzchiwiliáj yej ayekti. ⁹ Xitaomemawikan kua' mitzpaalowiliáj yej akipiáj kan kawij, amo te xikijtokan. ¹⁰ E' ijkón ken Dios sejsé mitzmakekej yej wel ankichiwaj, inón xikuikan iga xikpalewikan sekin. ¹¹ Siga agaj wel ye'tajtowa, makipowa itájtól Dios. Siga agaj wel kipaewia se' toknin, makichiwa iga itájpál yej Dios kimaka. Nochi yej

* **3:21** 3:21 Xikita glosario "Bautizar". † **3:22** 3:22 Yej ewato' iladoj iye'ma' se rey, no mandarowa. Ijkón Jesús senmandarowa wan iTaj.

ankichiwaj, xikchiwakan iga mamoweyimatilti Dios ipan itoka' Jesucristo, porque yéj iga iweyi poder nochipa mandarowa. Ijkónyawa'.

Kiknochiwaj iga kitokaj Cristo

¹² Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, amo ximomajtikan kua' ankisufrirowaj iga kuajkuantas mitzchiwiliáj iga anmoconfiarowaj ipan Cristo, inón ankimatitokeja. ¹³ Majwa' xipakikan kua' mitziknochiwaj kensan Cristo no kiknochiwaj, iga no xipakikan kua' wí' iwán iweyi poder. ¹⁴ Xipakikan kua' mitzijliáj kuajkuantas iga ankitokaj Cristo, iga iyEspíritoj Dios yej nochi kimandarowa, ono' wan amejemen. Yejemej kimalijliáj Dios, e' amejemen ankiweyimatiltiáj. ¹⁵ Siga agaj de amejemen kiknochiwaj, ayejpa iga antamiktijkej, niga antachtekkej, niga ankichijkej yej ayékti o niga anyokayawij antajtoj kan ayá' kajasi xitajtokan. ¹⁶ E' siga mitziknochiwaj iga ankitokaj Cristo, amo xipinawakan, majwa' xikweyimatiltikan Dios iga inón mitzchiwiliáj.

¹⁷ Ási'ya hora iga Dios yawi tajuzgaroti, e' pewa ipan ipilowan Dios. Siga pewa ipan tejemej, ¿kan kimakatij in inomej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtól Dios? ¹⁸ Siga yej ye'nemi ayéj fácil iga mosalvarowa, ¿kan kimakati yej kichijto' yej ayékti? ¹⁹ Inón iga yej kisufrirowaj iga ijkón kineki Dios, máj makichiwakan yej yékti iwán makisentalikan iyalmajmej ipan Dios yej tēchij, pues Dios nochipa kichywa yej kijtowa.

5

Pedro kinonotza yej kitokaj toTēko

¹ Achi manimitznonotzakān amejemen ancianojmej* yej ankidirigirowaj tokniwan yej kitokaj Cristo. Nej no ni-ancianoj kensan amejemen, iwán nej nikita' ken kiknochiwaj Cristo. Nej no nisen-onos wan toTēko kua' kinextij iweyipoder. ² Xikitakan tokniwan yej Dios mitzmakekej iga xicuidarokan. Xicuidarokan ken se yej kicuidarowa yolkamej. Xikyolmakakan iga xikchiwakan ken Dios kineki, iwán amo xikteki'chiwakan. Ayéj iga tomjn mamitzyoiltanakan. ³ Amo xiktekimakakan ken kua' amotatki tokniwan yej ankicuidarowaj, majwa' mamixkujtikan ipan amejemen iga anye'nemij. ⁴ Ijkón kua' nesiki Jesucristo yej kimandarowa nochi pastorme, amejemen mitzmakekej amocoronaj† yej este monsahti' yej ayí' tamis.

⁵ Ijkonsan no amejemen chokomej, xikchiwakan ken mitzijliáj ancianojmej. Ximoalimpamatikan iga wel ximosepancredokan iga ijkín kijtowa itájtól Dios:

Dios ayá' kiye'ita yej moweyimati,
e' kipalewiá yej moalimpamati.‡

⁶ Ximoalimpamatikan iyixtaj Dios yej kipiá poder, iga yéj wel mamitzweyimatikan kua' nokta kinekis. ⁷ Xikijlikan Dios nochi yej amejemen mitzyolmiktijtokej, iga yéj kineki mamitzpalewikān.

⁸ Xitajlantokan, amo ken kua' xikochtokan; iga Tzitzimi' mitzijiyaj iwán yéj ken tikita tēkuani yej tzajtzitinemi iga kitemowa yej yawi kikuati.

⁹ Ximoconfiarojtokan ipan toTēko iga wel xiktanilikān Tzitzimi'. Ankimatij iga ijkonsan no tokniwan yej onokej noyan ipan tajli, no nemi kiknochiwaj.

¹⁰ E' kua' achā mitziknochiwaj, Dios kichiwās iga anye'onoskej, iwán iga amejemen ayí' xikajtewakan iga anmoconfiarowaj ipan yéj; mitz-palewiskej iga amo xikajtewakan iyojwi. Dios no mitzpalewiskej iga

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Anciano". † 5:4 5:4 Xikita glosario "Corona". ‡ 5:5 5:5 Pr 3:34

xikmela'matitokan yej ankiçredowaj. Dios tepoxchokiliá iwán tenotza' iga matisen-onokan wan Jesucristo kan nochipa mandarojto'. ¹¹ Yéj nochipa makipiá poder. Ijkónyawa'.

Monawatiá

¹² Toknín Silvano, yej akikajtewa iyojwi toTeko, nepalewij iga nimitzi-jkuilowilijkej inín ama' iga nimitznonotzaj iwán iga xikmatikan iga nochi yej mitzpasarojkej mitznexiliáj iga Dios mitzpoxchokiliáj. Iwán inín amo xikelkawakan.

¹³ Tokniwan yej Dios nō kitapejpen kensan amejemey yej onokej Babilonia,§ mitztitaniliáj saludos. Marcos yej nikita ken nopiltzin nō mitztitaniliáj saludos. ¹⁴ Ximosaludarokan se' iwán se' iwán ximopip-itzokan iga anmochokiliáj iga amejemen ipilowan Dios.

Xonokan tamelá, amejemen yej ansetitokej wan Jesucristo. Ijkónyawa'.

---

§ 5:13 5:13 Anka Babilonia kijtojneki altepe' Roma.

Ómeya ama' yej kijekuiloj San Pedro

Pedro kijekuillowiliá yej kitokaj Cristo

¹ Nej niPedro iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kititan. Nimitzijkuillowiliáj inín ama' amejemen yej poxsan anmoconfiarowaj ipan toTeko kensan nejemej, iga toDios Jesucristo yej tesalvarowa nochipa kichíwa yej yékti. ² Poxsan xiye'onokan iwán tamelá xonokan iga ankixmatij Dios iwán Jesucristo yej toTeko.

Dios tenotza iga matiye'nemikan

³ Iga ipoder Dios temá' nochi yej tiknekij iga wel matonokan ken yéj kiye'ita. Yéj kichij iga matikixmatikan Jesucristo yej tenotza' iga iweyi poder iwán nochi yej yéj kiye'chij. ⁴ Yéj iga inón iweyi poder temá' yej poxsan valerowa yej teprometerowilij, iga inón amejemen wel xonokan ken yéj ono' iwán xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayékti yej mitzyoltilanaj iwán tapojpolowa, ken kitekichiwasken yej akixmatij Dios. ⁵ Iga anmoconfiarowaja ipan Dios, inán xiktemokan iga xiye'nemikan, xikmatikan katiapa yej yékti, ⁶ iwán amomatikasan ximoyoltakuawilikan iga amo xikchiwakan yej ayékti, iwán ayá' nimanín xikuesiwikan, iwán nochipa xiktemokan Dios, ⁷ iwán pox xite-ijiknimej wan yej no kitokaj Cristo, iwán poxsan xikchokilikan nochi toknimej.

⁸ Siga amejemen nochi inín ankichijtokej, ayá' san ampetz-onoskej, ijkón ayéj báldejsan ankixmatikej toTeko Jesucristo. ⁹ E' yej ayá' kichíwa ijkín, inón ken tikita pacha o yej ayá' wejka tachá, kélkaja iga Dios kiperdonaroja yej ikya kichij yej ayékti. ¹⁰ Inón iga nokniwan, nochipa xikchijtokan inimej yej nimitzijlikej iga manesi iga Dios mitznótzkej iwán mitztapejpenkej. Siga ijkón ankichijtoskej, ayí' anmopojpoloskej. ¹¹ Ijkón toTeko Cristo Jesús yej tesalvarowa mitzijliskej iga xiye'asikan kan yéj nochipa mandarowa.

Itájtól toTeko yej melá' nokta

¹² Inón iga nochipa nimitzejlantijoskej nochi inimej yej nimitzijlikej, malej iga ankimatija iwán malej iga ankicredohtokej itájtól Dios yej mitznexsilijkej. ¹³ Mij nej nóngo', kajasi iga manimitztekinoxzakán ijkín. ¹⁴ ToTeko Jesucristo nematiltij iga ay'ya ke' poliwi iga nia nimikiti. ¹⁵ E' nemi nikchíwa nochi yej wel iga kuá' nimi'ya amo xikelkawakan inín yej nimitzijlikej.

¹⁶ Yej nimitznexsilijkej de ipoder toTeko Jesucristo iwán iga yéj yawi wítzeti sej, ayéj namoltatapowalis yej san nikténchijkej, pues nejemej niknojma-itakej iweyipoder toTeko. ¹⁷ Nikitakej kuá' Dios yej toTaj kiweyimatiltij iwán moká' inín monsahtájtól, kijtoj: "Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, yej niktapejpen." ¹⁸ Nejemej nokta nikakikej in inón yej tajtoj ipan cielo kuá' nonoyaj iwán toTeko ipan inón tepe' yej kitapejpen Dios.

¹⁹ Wel nokta timoconfiarowaj ipan yej kijtojkej profetajmej† iwán pox yékti iga amejemen inón xiktajtólkuikan. Inón tájtól ankitaj ken se cándil yej tawíá kan takomichkan, este que matanesi, ken kuá' Cristo tawíá ipan amoalmajmej, ijkón ken sítalin yej kijliáj lucero de la mañana tawíá kuá'

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Apóstol". † **1:19** 1:19 Xikita glosario "Profeta".

tanestíwī'ya. ²⁰ E' xikmatikan inín: ayagaj wel iséltisan kijtowa te kijtjneki se profecía yej ikuilijto' ipan itájtól Dios. ²¹ Profetajmej ayí' kiyoka-ijtojkej tejté yej yejémejpa kinekij; yejemej kijtowa'ayaj yej Diospa kijli'ayaj iga makijto'kan, san ken kijli'ayaj el Espíritu Santo.

2

Yej takajkawaj kuá' tamachtíaj

¹ Onoya no ipan iyáltepemej israelitajmej yej ayompa tamachtíayaj, yej ayéj mela'profetajmej; ijkonsan no onoskej sekin de amejémempa yej mitzkajkawáskejpa iga mitzmachtíaj. Yejemej yawij mitzmachtítij, malej iga tatzatzalan mitzmachtiskej tajtolmej yej tapojpolowa, iwán kijoskej iga Cristo ay'ya yej itekomej yejemej, malej iga Cristo inomej kikowa' iga iyeyso. Inomejwa' imatikamejsan motemowiliáj iga nimanín mapoliwikán. ² Iwán mia' kitokaskej ken yejemej poxsan ayompa nemij, iwán itechko yejemej ay'ya ye'tajtoloj de iyowwi toTeko yej melá' nokta. ³ Iga kipoxpiasnekij tomín, yawij mitzkajkawawatij iga namoltájtól kansan mamitzkixtilikan tomín, e' ikayay Dios kijtoj iga yawi kicastigaroti, iwán yejemej awel cholowaj.

⁴ Dios ayá' kiperdonarój angelejmej* yej kichijkej yej ayekti, sino que kipatanaltijkej pan texapowéj kan takomichkan iwán kijilpij iga cadena, ompa onoskej este kuá' Dios yawi kijuzgaroti nochi. ⁵ Dios no ayá' kiperdonarój ikypamej yej kichijkej yej ayekti kuá' onoya Noé, sino que kititan tiawá' yej poxsan recio ipan inomej gente yej kichijkej yej ayekti, iwán kisalvaroj Noé yej kipowa' itájtól Dios iga maye'nemilo. Iwán no kisalvaroj se' siete toknimej. ⁶ Dios no kitatij altepemej yej itoká' Sodoma iwán Gomorra, kawí' néxtisan iga ompa mamixkuútilo iga yej ayá' ye'nemij, ijkón yawij kichiwilítij. ⁷ E' Dios kimanawij Lot yej ye'nemi', yéj moyolmiktíaya ken iga kichíwayaj inomej gente yej ayá' ye'nemij. ⁸ Lot yej ye'nemi, chantitoya ipan altepe' kan chantitoyaj inomej yej ayá' ye'nemij, iwán poxsan moyolmiktíaya iga nochipa kitztoya iwán kikakiá yej inomej kichijtoyaj yej ayekti.

⁹ Inín tenextiliá iga toTeko wel kimanawia' yej moconfiarowa ípan kuá' nemi panowaj ipan prueba, iwán iga kēman toTeko yawi kicastigarotij yej kichijtokej yej ayekti kuá' yéj yawi kijuzgaroti nochi.

¹⁰ ToTeko máj yawi kicastigaroti yejsan keejlantokej iwán kichijtokej yej ayekti iwán ayá' kimajmawiliáj ken yéj tatekimaka. Inomej yej ayompa tamachtíaj ayá' majmawij iga kuajkuantas kijliáj yej mandarowaj ipan cielo. ¹¹ Angelejmej malej iga máj kipiáj poder iwán máj mandarowaj, ayá' mixewiáj iga iyixtaj toTeko kimalijliáj inomej yej mandarowaj ipan cielo.

¹² Inomej yej ayompa tamachtíaj ken tikita animálmej iga ayá' tajlamikij. Yejemej walkej nokta iga yawij kikitizkitij iwán yawij kimiktítij. E' yejemej kimalijliáj tejté yej ayá' kentenderowaj; e' yejemej yawij mikitij ken tikita animálmej. ¹³ Dios kinkochiwas in inomej kensan yejemej ta-iknochijkej. Yejemej pakij iga iyixtaj la gente kichíway yej ayekti ken iyalmajmej kinekij. Kuá' anmonechkowaj iga an-ilwichíway iga ankejlamikij toTeko Jesús, inimej yej ayompa tamachtíaj no asij wan sentakuaj wan amejemen, e' pinawalo iga mo-ita ken kichíway. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan ye'tzótzol.

* 2:4 2:4 Xikita glosario "Ángel".

¹⁴ Yejemej kuꝥ' kitaj se siwa' magui' mamasíkanya iwán. Iwán ayá' siawij iga kichijtokej yej ayekti. Kikajkayawaj yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko. Yejemej nochipa kejlámikij iga majo' mamotapialikán. Iwán inomej óno'ya iga Dios yawi kicastigaroti. ¹⁵ Yejemej pojpoliwikeja iga ay'ya kichiwaj ken kijtowa itájtól Dios. Yejemej kichiwaj ken kichij profeta Balaam yej ipiltzín Beor. Balaam poxsan kine' tomín yej ayompa motaniá. ¹⁶ Iwán se burra tajtoj ken tikita gente, kinonotza' Balaam iwán kijlij iga ayompa nemi kichíwa, wan Balaam ay'ya kichij ken kinekiá.

¹⁷ Inomej yej ayompa tamachtiáj ken tikita wa'pozomej, iwán ken tikita mixti yej kiwiga ejeka'; yejemej onokeja iga yatij kan pox takomichkan iwán ompa nochipa onoskej. ¹⁸ Kuꝥ' tamachtiáj kijtowaj tzojtzopeli'tájtól, e' inomej tájtól ayagaj kipalewiá. Iga tamachtiáj iga se wel kichíwa yej ayekti ken kiyoltilana, kikajkayawaj sekin yej kikajtéjkejo' iga kichiwaj yej ayekti. ¹⁹ Kijtowaj iga se wel kichíwa ken kineki iyalmaj iga ay' agaj kitekimaka, e' yejemen awel kikajtewaj iga kichijtokej yej ayekti. Siga agaj awel kikajtewa iga kitekichijto' yej ayekti, inón ono' ken esclavo. ²⁰ Yej kixmatikeja toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán kimela'kajtéjkeja iga kichiwaj yej ajayekti, e' sejo' kichiwaj, inón mochíwaj majya sej que iga achto onoyaj. ²¹ Máj yekti katka yejemej amo makixmatikan iyojwi toTeko que iga makixmatikan iwán makikajtewakan sej iga kichiwaj ken iga itájtól tatekimaka. ²² E' ipan yejemej mocumpliroy ken mojtowa: "Pelo kikua sej yej kisota', iwán siwakoyame' yej máltijo', sej momimimilowa ipan soki'."

3

Kuꝥ' wí' sej toTeko

¹ Noknímej yej nimitzpoxchokiliáj, iga inín ómeya ama' yej nimitzikuilowiliáj. Ipan iyomexti ama' nikne' manimitznonotzakan iga xikejlamikikan iga xikchíwakan yej yekti. ² Xikejlamikikan yej kijtojkej profetajmej yej Dios kitapejpen, iwán ken tatekimá' toTeko yej tesalvarowa, yej apostolejmej mitznextilijkej.

³ Xikejlamikikan inín: kuꝥ' ay' wejka iga wí' sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichíwaskej yej ayekti san ken kineki iyalmajmej. ⁴ Tatajtaniskej: "¿Te iga áyasan wí' Cristo ken iga kijtoj? Mikikeja totajwan iwán nochi ijkonsan ono' desde iga mochij inín tajli." ⁵ Yejemej akikakisnekij iga este íkyaya Dios iga san itájtól kichij cielo iwán tajli. Iga san tatekimá' kisa' tajli ipan a'ti iwán nochi ono' iga a'ti. ⁶ Iwán iga a'ti ikya poliwiło'. ⁷ E' cielo iwán tajli yej inán ono', no yawij poliwitij. Onokej iga yawij tatatij kuꝥ' Dios yawi tajuzgaroti. Íkuꝥ' yawij no kipolotij inomej yej ayá' kitajtolkuij toTeko.

⁸ E' amejemen nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga toTeko se día kita ken mil años iwán mil años kita ken se día. ⁹ ToTeko ayá' wejkawas iga kichíwas yej kijtoj, ken sekin kijtowaj iga pox wejkaja; e' yéj techixtogo' iga ayá' kineki mapoliwi ni agaj, sino que yéj kineki iga nochi mamoyolpatakan.

¹⁰ E' kuꝥ' yawi witzeti toTeko ayagaj kimatitos, ken tikita kuꝥ' asi yej tachteki tayowakan; íkuꝥ' ipan cielo poxsan tatikuinis iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. Ijkonsan no tajli iwán yej ipan onokej, nochi yawi tatatij.

¹¹ Puej siga inimej nochi yawij poliwitij, inón iga amejemen poxsan xiye'nemikan iwán xixtokakan toTeko! ¹² Xixchixtokan iga maásiya inón día kuꝥ' Dios yawi tajuzgaroti iwán xikchíwakan yej yekti iga máj nimanín

maasi. Íkuá' cielo wewelónis iga tatas iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. ¹³ E' tejemej tikchixtokej kensan Dios kijtoj iga yawi temakati se'ya cielo iwán se'ya tajli kan nochi kichiwaj yej yékti.

¹⁴ Inón iga nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, miej inón ankichixtokej, xikitakan iga ayo' xikchijtokan yej ayékti iga amo mamitzkuesowilikan Dios, majwa' xonokan tamelá iwán. ¹⁵ Xikmatikan, toTéko tēchixto'san iga kineki matimosalvarokan. Ijkinsan nō mitziykuilowilijkej toknín Pablo yej tikpoxchokiliáj, ijkón kensan Dios kinextilij. ¹⁶ Ipan nochi ama' yej Pablo mitziykuilowilijkej, ijkinsan mitznonotzkej malej iga kakanaj atikojasij tē kijtojneki. Iwán sekin yej ayá' ki-entenderowaj iwán ayá' poxsan moconfiarowaj ipan Cristo, ay' ompa kijtowaj ken tamachtiá Pablo. Ijkonsan nō kakanaj kan ijkulijto' itájtōl Dios yejemej ayompa tamachtiáj, iwán inomej imatikámejsan nemi motemowiliáj iga yawij poliwitij.

¹⁷ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, ankimátija nochi inín yej nimitzjlijkej, inón iga xikitakan ken iga annemij iga amo mamitzkajkawakan yej ayompa tamachtiáj iga wel mitzkixtiáj ipan ye'ojti iwán wel mitzppolowaj. ¹⁸ E' amejemen majwa' xikixmatikan toTéko Jesucristo yej tesalvarowa iwán xikmatikan iga tēchokiliá. ¡Yéjsan mamoweyimatilti, inán iwán nochipa! Ijkónyawa'.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Juan

Tájtól yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios

¹ Nejemej nimitzijkuilowiliáj de inón yej onoyay este kuá' pewa' inochi, iwán yej nikakikej iwán ken iga niknojma-itakej iga noyixmej. Iwán nikchijchimikej iga nomamej. Nemi nimitztatapowiáj de inón Tájtól yej kichíwa iga wel matisatokan.* ² Inonwa' Tájtól Jesucristo yej kichíwa iga wel matisatokan, monextij. Iwán nejemen nikitakej iwán noyan nikpowakej; iwán nimitzpowiliáj no amejemen de inín yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios. Inín Tájtól onoya iwán toTaj iwán yéj ne-ixnextilijkej. ³ Nimitzpowiliáj kensan nikitakej iwán kensan nikakikej, iga wel matisetitokan kensan nejemen nisetitokej iwán Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzin Dios. ⁴ Nejemej nimitzijkuilowiliáj inín iga pox matiyolpaktokan.

Dios teperdonarowiliá iga tikchijkej yej ayekti

⁵ Ininwa' in ye'noticiaj yej Jesucristo nenextilijkej yej nejemej nimitzpowiliáj amejemen: Dios ayí' kichíwa yej ayekti, iga yéjwa' nokta tawilyo', kan yéj ono' ayá' takomichkan. ⁶ Siga tikjtowaj iga tisetitokej iwán, iwán tikchíwajo' yej ayekti iga tonókejo' ken kan takomichkan, titakajkayawaj iga atikchíwaj ken itájtól Dios tanextiliá. ⁷ E' siga tinemij kan tawilpan, ijkón ken Dios ono' kan tawilpan, ijkón tisetitokej iwán nochi yej kicredowaj Cristo; iwán iyesyó Jesucristo yej iPiltzin Dios tepajpakiliá nochi yej tikchíwaj yej ayekti.

⁸ Siga tikjtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayekti, toganájmejsan timokajkayawaj, iwán ayá' tikjtowaj yej melá' nokta. ⁹ E' siga timotenxitomaj iga tikchijkej yej ayekti, Dios nochipa kichíwa ken kijtowa iwán yéjsan kajasi iga teelkawiliá iga tikchijkej yej ayekti, iwán wel teewiltiliá yej ayompa tikchijkej. ¹⁰ Siga tikjtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayekti, nemi tikjtowaj iga Dios takajkayawa, iwán ijkón nesi iga ayá' nemi tiktajtolkuij Dios.

2

Cristo yej tetajtowiliá

¹ Amejemen yej nimitzitataj ken nopilowan, nimitzijkuilowiliáj inín iga amo xikchíwakan yej ayekti. E' siga agaj kichija' yej ayekti, tikpiáj se yej tetajtowiliá iyixtaj toTaj, inonwa' Jesucristo. Yéj ayí' kichíwa yej ayekti. ² Jesucristo motemá' iga mi' iga tejemej iga mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayekti, ayejsan iga tejemej, no iga inochi gente yej ono' ipan inín tajli.

³ Siga tikchíwaj ken Dios tatekimaka, ijkón tikmatij iga tikixmátija Dios. ⁴ E' siga agaj kijtowa: "Nej nikixmati Dios", iwán ayá' kichíwa ken yéj tatekimaka, inonwa' takajkayawa, ayompa tajlamiki. ⁵ E' kuá' tikchíwaj ken Dios tatekimaka, ompa monextiá iga tikchokiliáj nokta in Dios; iwán ijkón tikmatij iga tisetitokej iwán yéj. ⁶ Yej kijtowa iga setito' iwán Dios, manemi ken nemiá Jesucristo.

* 1:1 1:1 "Matisatokan" o matonokan nochipa wan Dios.

Se'pay tetekimaka Dios

⁷ Nokniwan, inin yej nimitzijkuilowiliáj iga xikchiwakan, ayéj se'pay yej tetekimaka Dios: inonsan yej amejemen ikay mitztekimakakej iga xikchiwakan. Inin yej ikay mitztekimakakej, amejemen ankikakikeja. ⁸ E' malej ijkón, nimitzijkuilowiliáj se'pay iga nimitztekimakaj, wel tikijtowaj iga inin aya i' mokaki, iwán ankimatij iga ijkón nokta tamachtij Cristo iwán monextiá nō pan amejemen. Iga nōyanya nemi momati inin tájtōl, ken kuá' némiya tawia nōyan iwán takomitilyo' nemi pojpoliwi.

⁹ Siga agaj kijtowa iga ono' ipan tawilyo', iwán kijiya iyiknin, inón ónogo' kan takomichkan. ¹⁰ Yej kichokiliá iyiknin, inón ono' pan tawilyo', iwán akichiwaltia iga se' makichiwa yej ayekti. ¹¹ E' yej kijiya iyiknin inón ono' kan takomichkan iwán nemi kan takomichkan iwán ayá' kimati kan yawi, iga takomitilyo' ken kixtzakto'.

¹² Nopilowan, nimitzijkuilowiliáj iga Dios mitzperdonarowilijkeja nochi yej ankichijkej yej ayekti, iga Cristo mi' iga amejemen. ¹³ Tetajwan, nimitzijkuilowiliáj amejemen porque ankixmatija Cristo yej onoyaya este kuá' aya onoya nité. Chokomej iwán takomej nimitzijkuilowiliáj amejemen iga ankitanilijkej Tzitzimi'.

Nimitzijkuilowiliáj amejemen yej nimitzitaj ken nopilowantzitzin iga ankixmatikej toTaj. ¹⁴ Tetajwan, mitzijkuilowilijkej amejemen porque ankixmatij Cristo yej onoyaya kuá' aya onoya nité. Nimitzijkuilowilijkej amejemen chokomej iwán takomej iga ankijowiliáj iga annemij ipan iyojwi toTeko, iwán ipan amoalmajmej ankicredojskej itájtōl Dios, iwán ankitanilijkej Tzitzimi'.

¹⁵ Amo xikyolmakakan iga xikchiwakan ken kichiwaj yej akixmatij Dios, niga mamizyoltilanakan yej ono' ipan inin tajli. Siga tej tikyolmakato' iga tikchiwa yej ayekti yej ono' ipan inin tajli, awal tikchokiliá toTaj. ¹⁶ Iga nochi yej ayekti yej tenextilia yej kichiwaj yej akixmatij Dios, yej mochíwa ipan inin tajli: ken yej teyoltilana yej ayekti, yej tikitaj wan tikpiasnekij, iwán iga timoweyimatij iga nochi yej tikpiáj. Nochi inin ayá' tenextilia toTaj Dios. ¹⁷ E' inin tajli iwán nochi yej ono' yej ajayekti yej teyoltilana, yawisan tamiti. E' yej kichijto' ken kineki Dios yawi onoti nochipa.

Wi'ya taga' yej kijiya Cristo

¹⁸ Nopilowan, ay'ya ke' poliwi kuá' toTeko wi' tajuzgaroki. Amejemen ankikakikej iga wi' yej kijiya Cristo, iwán inán nesikoj mia' yej kijiya Cristo. Inón iga tikmatij iga ay'ya ke' poliwi iga wi' toTeko. ¹⁹ Inimej yej kijiya Cristo, de tejémempasan katka yej tiktokaj Cristo, e' kjskej iga ayéj katka de tejémempa. Porque siga de tejémejpa katka kawiaj iwán tejemej, e' ijkón mochij iga manesi iga ayéj nochi de tejemej.

²⁰ Cristo mitzmakej el Espíritu Santo, iwán amonochin amejemen ankixmatija itájtōl Dios. ²¹ Nimitzijkuilowiliáj ayéj iga ayá' ankixmatij itájtōl Dios yej melá' nokta, sino que iga ankixmatij, iwán amejemen ankimatij iga ni agaj awal takajkawawa yej kitoka itájtōl Dios yej melá' nokta.

²² ¿Ayéj in yej takajkawawa? Inón yej kijtowa iga Jesús ayéj nokta Cristo, inonwa' in yej kijiya Cristo iga ono' icontraj ken kijtowa toTaj iwán tepiltzin. ²³ Yej ayá' kijtowa iga Jesús iPiltzin Dios, ayá' sennemi wan toTaj. E' yej kijtowa iga Jesús iPiltzin Dios, inón sennemi wan toTaj.

²⁴ Inón iga amejemen xikchijtokan kensan yej ikay mitznextilijkej ye'noticiaj, iwán siga ankichijoskej ken kijtowa ye'noticiaj yej ikay

ankikakikej, ansetitoskej w̄an tēPiltz̄in iw̄an toTaj. ²⁵ In̄inya in yej te-ijlij Cristo: Iga nochipa tonoskej w̄an yéj.

²⁶ In̄in nimitzijkuilowilijkej iga amo xiktajt̄olkuikañ in̄omej yej takajkawaj. ²⁷ E' amejemen ankipiáj el Espiritu Santo yej Jesucristo mitzmakakej, iw̄an ay' ankinekij iga se' mamitzmachtikañ, porque el Espiritu mitznex̄tiliáj nochi iw̄an yej yéj mitznex̄tiliáj ijk̄onya nokta. Xisetitokañ iw̄an Cristo ijk̄on ken el Espiritu mitznex̄tilijkej.

²⁸ In̄an nopilowañ, xisetitokañ iw̄an Cristo iga ijk̄on ayá' timajmawiskej kuá' yéj nesiki, ayá' timopinajt̄iskej kuá' w̄i'. ²⁹ Iga amejemej ankimatij iga Jesucristo nochipa kich̄iwa yej yékti, iw̄an xikmatikañ iga nochi yej kich̄iwaj yej yékti in̄omej sí, ipilowañ Dios.

3

Ipilowañ Dios

¹ Xikitakañ ken iga tepoxchokiliá Dios yej toTaj, iga te-ijliá iga tejemej ipilowañ yéj, melá' iga ijk̄on. In̄on iga, yej ayá' kitokaj toTēko iyojwi, ayá' te-ix̄matij iga ayá' kix̄matij Dios. ² Nokniw̄an yej nimitzpoxchokiliáj, in̄an tejemej ipilówanya Dios, malej iga aya tikmatij kenya tonoskej in̄on yej. E' tikmatij iga kuá' nesiki Cristo timoch̄iwaskej ken yéj, porque tikitaskej ken nokta in yéj. ³ Iw̄an nochi yej kich̄ix̄to' iga Dios in̄on kich̄iwas, kitemowa iga makich̄iwa yej Dios kineki, ijk̄on ken Cristo nochipa kich̄iwa yej yékti.

⁴ E' nochi yej kich̄iwa yej ayékti, akich̄iwa ken kijtowa iley Dios porque yej kich̄iwa yej ayékti ayá' kitoka iley Dios. ⁵ Amejemen ankimatij iga Jesucristo w̄alaj ipan in̄in tajli iga teperdonarowiliko yej tikchijkej yej ayékti, iw̄an yéj ayí' kichij yej ayékti. ⁶ In̄on iga nochi yej nochipa setito' iw̄an yéj, ay' wel kichijtos yej ayékti; e' nochi yej kich̄iwa yej ayékti, akicredowa Cristo, niga kix̄mati. ⁷ Nopilowañ, amo agaj mamitzkajkawakan; yej kichijto' yej yékti, in̄on ye'nemi, kensan Jesús kich̄iwa yej yékti. ⁸ Yej kichijto' yej ayékti in̄onwa' kitoka Tzitzimi', iga Tzitzimi' este ik̄yay pewa' iga kichijto' yej ayékti. E' iPiltz̄in Dios w̄alaj nokta iga makipolo yej kichijto' Tzitzimi'.

⁹ Ni agaj yej ipilówampa Dios kichijto'san yej ayékti, iga kichijto'ya ken kijtowa itájt̄ol Dios, iw̄an awel kichijtos yej ayékti, iga Diosya ipiltz̄in. ¹⁰ Momati a'yéj in ipilowañ Dios iw̄an a'yéj in ipilowañ Tzitzimi', iga nochi yej ayá' kichijto' yej yékti iw̄an ayá' kichokiliá iyikn̄in, in̄on ayéj ipiltz̄in Dios.

Matimosepanchokilikañ

¹¹ In̄inwa' in ye'not̄iciaj yej ik̄yay ankikaktiw̄tzej: iga matimosepanchokilikañ. ¹² Amo matikch̄iwakan ken Caín iga yéj kichij ken kineki Tzitzimi' iw̄an kimiktij iyikn̄in. ¿Iw̄an te íga kimiktij? Iga Caín ayompa nemiá, iw̄an iyikn̄in ye'nemiá.

¹³ Nokniw̄an, siga mitzijiyaj yej akitokaj iyojwi Dios, in̄on amo xikitakañ ken tejté yej aya ankimatij. ¹⁴ Tejemej timiktóyaja iw̄an ti-ojpa-isákeja; in̄on tikmatij iga tikchokiliáj tokniw̄an. Yej ayá' kichokiliá iyikn̄in, in̄on ken kuá' míktogo'. ¹⁵ Nochi yej kijiya iyikn̄in, in̄onwa' ken kuá' tamiktiá, iw̄an amejemej ankimatij iga nochi yej tamiktiá, in̄on ayí' wel onos w̄an Dios. ¹⁶ Tikmatij ken iga matimochokilikañ, ken Jesucristo tenex̄tilij kuá' migui' iga tejemej. Ijk̄onsan n̄o tejemej, matikchokilikañ tokniw̄an este wel matimikikañ iga yejemej. ¹⁷ Siga se tokn̄in motapialiá w̄an kita se tokn̄in yej kineki iga mamopalewi, iw̄an siga in̄on yej motapialiá ayá' kipalewiá,

¿kén wel kijtoj iga tachokiliá ken kichíwa Dios? ¹⁸ Nopilowan, amo matikijtokansan iga timochokiliáj, sino que mamela'nesi iga timochokiliáj.

Wel tikna'techowaj Dios

¹⁹ Ijkón iga tikchokiliáj toknimej, wel tikmatij iga ómpaya ken tinemij, iwán wel tikmatij iga tiye'onokej iyixtaj Dios. ²⁰ E' siga toalmaj te-ijliá iga tikchijkej yej ayekti, Dios máj kimati que toalmaj, iga yéj nochi kimati. ²¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, siga toalmaj te-ijliá iga ayá' tikchijtokej yej ayekti, atimajmawij iga tikna'techowaj Dios. ²² Iwán yéj temakas nochi yej tiktajtaniliáj, iga tikchijwaj ken yéj tatekimaka iwán tikchijwaj yej yéjpa kiye'ita. ²³ Dios tetekimaka iga maticredokan Jesucristo yej iPiltzimpa iwán matimosepanchokilikan ken yéj tatekimaka. ²⁴ Siga tikchijwaj ken yéj tetekimaka, tisetitoskej wan Dios, iwán Dios no setitos wan tejemen. Ijkin tikmatij iga tisetitokej wan Dios: iga iyEspíritoj yej yéj temá'.

4

Amo mamitzkajkawakan yej kijtówajki' iga Dios kimaka tájtól iga makijto

¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, amo xicredokan nochi inomej yej kijtowaj iga iyEspíritoj Dios kitajtolmakaj, sino que xikitakan siga inón espíritu yej ono' ipan yejemej, wi' de Dios o ayéj. Iga ipan inín tajli poxsan nemi piwiy yej takajkawawaj, inomej yej ayéj mela'profetajmej* yej kijtowaj iga Dioski' tajtowa pan yejemen. ² Ijkón amejemen wel ankimatiskej a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios: nochi yej kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' wálka ipan tajli, inón kipiá iyEspíritoj Dios. ³ Nochi yej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' wálka ipan tajli, inón ayá' kipiá iyEspíritoj Dios; sino que kipiá iyEspíritoj yej ayéj mela'Crísto; yej amejemen ankimátija iga inón espíritu yawi witzeti, iwán inán óno'ya ipan inín tajli.

⁴ Nopilowan, amejemen itatki Dios iwán ankitanilíjkeja inomej yej ayéj mela'profetajmej, yej takajkawawaj, iga inón iyEspíritoj Dios yej ono' ipan amejemen máj weliti que inón espíritu yej ono' ipan inomej yej ayá' kichijwaj ken kineki toTeko. ⁵ Inomej yej takajkawawaj de inomejpa yej akitokaj toTeko, takajkawawaj kensan motekichíwa ipan inín tajli, inón iga sekin yej no akitokaj toTeko kitajtolkakij inomej yej ayéj mela'profetajmej. ⁶ E' tejemej itatki Dios. Yej kixmati Dios, tetajtolkaki, e' yej ayéj itatki Dios ayá' tetajtolkakij. Ijkón wel tikmatij a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios yej atakajkawawa iwán a'yéj kipiá espíritu yej takajkawawa.

Dios nochipa techokiliá

⁷ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, matimosepanchokilikan, iga Dios kichíwa iga wel matikchokilikan tokniwan. Nochi yej kichokiliá iyiknin, inón ipiltzin Dios iwán kixmati Dios. ⁸ E' yej ayá' kichokiliá iyiknin, inón ayá' kixmati Dios, iga Dios nochipa techokiliá. ⁹ Dios kinextij iga tepoxchokiliá kuá' kititan iselPiltzin ipan inín tajli, iga timoconfiarowaj pan yéj, nochipa tonoskej wan Dios. ¹⁰ Ipan inín nesi iga techokiliá: ayéj iga tejemej tikpoxnekikej Dios, sino que yéj techokilij iwán kititan iPiltzin iga yéj mamiki iga tejemej iga wel mateperdonarowili yej tejemej tikchijkej yej ayekti.

¹¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, siga Dios ijkon techokilij, tejemej no matimochokilikan. ¹² Dios ayagaj kita' nikeman; e' siga timosepanchokiliáj,

* 4:1 4:1 Xikita glosario "Profeta".

Dios setito' iwán tejemej iwán tejemej tisetitokej wān yéj, iwán ijkón momela'nextiá ken iga Dios tepoxchokiliá. ¹³ Ijkín tikmatij iga tisetitokej wān Dios iwán Dios setito' wān tejemej: iga iyEspíritoj yej yéj temá'. ¹⁴ Iwán nejemej nikitakej iwán niknojma-ijtowaj iga toTaj kititan iPiltzín iga makisalvaro nochi gente. ¹⁵ Dios setito' wān nochi yej kinojma-ijtowa iga Jesús nokta iPiltzín Dios. Ijkón wel tisetitoskej wān Dios iwán Dios wān tejemej.

¹⁶ Tikmatij wān ticredowaj iga Dios tēchokiliá. Dios tēchokiliá, iwán yej kichokiliá iyiknīn, setito' wān Dios, iwán Dios setito' wān yéj. ¹⁷ Siga melá' tikchokiliáj tokniwān iwán tikchīwaj ken kichij Jesucristo kuá' onoya ipan inín tajli, timochīwaskej kensan yéj ken iga tēchokiliá, iwán ayá' timajmawiskej kuá' Dios tajuzgaroj. ¹⁸ Yej kimati iga Dios kichokiliá, ayá' majmawi. Kuá' tikmatij iga Dios tepoxchokiliá, ni alín atimajmawij. Iga yej majmawi kimati iga Dios yawi kicastigaroti. Inón iga, si agaj majmawi, aya kimela'mati iga Dios kipoxchokiliá.

¹⁹ Tejemej tikchokiliáj Dios iwán tikchokiliáj tokniwān iga Dios achto tenegui'. ²⁰ Siga agaj kijtowa: “Nej nikchokiliá Dios”, e' kijiya iyiknīn, inón takajkayawa. Pues siga ayá' kichokiliá iyiknīn yej wel kita, awel kichokiliá Dios yej ayá' kita. ²¹ Jesucristo ijkín te-ijliá iga matikchīwakān: Yej kichokiliá Dios, nō makichokili iyiknīn.

5

Amo matikchīwakān ken yej akitokaj iyojwi toTēko

¹ Nochi yej kijtowa iga Jesús nokta in Cristo,* inón yej ijkón kijtowa ipiltzín Dios; iwán yej kichokiliá toTaj, nō kichokiliá ipilowān toTaj. ² Siga tiknekij Dios iwán tikchīwaj yej yéj kijtowa, tikmatij iga nō tikchokiliáj ipilowān Dios. ³ Yej kichokiliá toTaj, kichīwa ken toTaj tatekimaka iwán yej toTaj tētekimaka iga matikchīwakān, ayéj ken yej awel mochīwa. ⁴ Nochi yej ipilowāmpa Dios kitāniliá yej tēyoltilāna yej ayekti yej mochīwa pan inín tajli. Iga timoconfiarowaj ipan Jesús, ayá' tikchīwaj yej ayekti ken kichīwaj yej ayá' kitokaj iyojwi toTēko. ⁵ Yej kicredowa iga Jesús iPiltzín Dios, inón kitāniliá yej tēyoltilāna yej ayekti yej mochīwa pan inín tajli, ken kichīwaj yej akitokaj iyojwi toTēko.

IyEspíritoj Dios kijtowa yej melá' nokta

⁶ Kuá' Jesucristo wālka ipan inín tajli, kibautizarojkej† pan a'ti, iwán kisa' iyesyō kuá' mi' ipan cruz. IyEspíritoj Dios tēnojma-ijliá nochi inín, wān inín Espíritu kijtowa yej melá' nokta. ⁷ Eyímejwa' in yej onokej ipan cielo in yej tēnojma-ijliáj: toTaj, Tájtol wān el Espíritu Santo, iwán iyeyixtimej sansé kijtowaj. ⁸ Eyímejwa' in yej onokej ipan tajli in yej tēnojma-ijliáj: el Espíritu, a'ti iwán esti, iwán iyeyixtimej sansé kijtowaj. ⁹ Siga wel ticredowaj yej kijtowaj tajtaga', majya sej valerowa yej kijtowa Dios, porque Dios kijtowa yej kichij iPiltzín. ¹⁰ Yej moconfiarowa ipan iPiltzín Dios ipan iyalmaj kicredowa yej Dios kijtowa; e' yej ayá' kicredowa Dios, inón kipantiá iga Dios takajkayawa, iga ayá' kicredowa yej Dios kijtoj de iPiltzín. ¹¹ Inīnwa' in yej kijtoj Dios: iga yéj kichīwas iga nochipa tonoskej íwān, siga ticredowaj ipan Cristo wel nokta nochipa tonoskej íwān. ¹² Yej setito' wān iPiltzín Dios, yawi onoti nochipa íwān ipan cielo; e' yej ayá' setito' wān iPiltzín Dios, ayá' onos nochipa íwān.

* **5:1** 5:1 Xikita glosario “Cristo”. † **5:6** 5:6 Xikita glosario “Bautizar”.

Te iga mo-ijkuiloj inín ama'

¹³ Nimitzijkuilowiliá inín ama' amejemej yej ankiçredowaj ipan iPiltzın Dios, iga xikmatıkanya iga nochipa amonoskej iwán yéj ipan cielo.

¹⁴ Timoconfiarowaj ipan Dios iga tikmatij iga kuá' tiktajtaniliáj yej yejpa kiye'ita, yéj tetajtolkaki. ¹⁵ Iwán tejemej tikmatij nokta iga Dios tekaki kuá' titajtowaj iwán; inón iga tikmatij iga tikpiaja yej tiktajtanilijkej.

¹⁶ Siga agaj kita iga iyiknın kichijto' yej ayekti, yej weljo' moperdonarowa, makitajtanili Dios iga makipalewi, iwán Dios kichıwas iga inón toknın nochipa maono iwán ipan cielo. Nikijtowa inón siga kichij yej ayekti yej weljo' moperdonarowa, iga ono' nokta yej moçıwa yej ayekti yej aweljo' moperdonarowa, iga inompa ayá' nikijtowa iga xiktajtanilikın Dios iga makipalewi. ¹⁷ Nochi yej moçıwa yej Dios ayá' kiye'ita, inonwa' ayekti; e' ono' yej moçıwa yej ayekti yej weljo' moperdonarowa.

¹⁸ Tikmatij iga yej ipilówampa Dios ayo' kichijoskej yej ayekti. Porque iPiltzın Dios kicuidarowaj, iwán Tzitzimi' awel te kichıwiliáj.

¹⁹ Tikmatij iga tejemej tiktokaj Dios, e' no tikmatij iga yej ayá' kitokasnekij Dios, nochi yejemej Tzitzimi' kitekimakaj.

²⁰ No tikmatij iga iPiltzın Dios wálka, iwán yéj tenextilij iga matik-mela'ixmatikan yej mela'Dios. Iwán tejemej tikixmatij iga tisen-onokej iwán Jesucristo yej iPiltzın. Yejwa' in mela'Dios yej kichıwa iga wel matonokın nochipa iwán. ²¹ Nopilowan, amo xiktokakın yej ayéj mela'Dios. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijekuloj San Juan

Matinemikan ken tenextiliá itájtol Dios

¹ Nej niJuan yej ni-ancianoj,* nimitzijkuilowiliáj amejemen yej Diospa mitztapejpenkej† yej ompa anmonechkowaj yej nimitzpozchokiliáj, ayejsan nej sino que no mitzchokiliáj nochi yej kixmatij itájtol Dios yej melá' nokta. ² Nimitzpozchokiliáj amejemen iga tiksempiáj itájtol Dios yej melá' nokta ipan toalmaj, iwán nochipa tikpiaskej. ³ Niktajtaniliá Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzin Dios, iga mamitzyolchikawakan, mamitziknelikan, iwán makichiwakan iga xonokan tamelá, xicredohtokan itájtol Dios yej melá' nokta iwán ximochokilikan.

⁴ Nipaki iga nikmati iga sekin de amejemen annemij ken tenextiliá itájtol Dios, ijkón ken Dios yej toTajpa te-ijliá iga matikchiwakan. ⁵ Inán nokniwan, nimitzijliáj iga matimosepanchokilikan. Inín yej nimitzijkuilowiliáj, ayéj ken yej aya mitztekimakakej iga xikchiwakan, sino que inonsan yej ikayay tikmatikej. ⁶ Iga matikchokilikan tokniwan, kineki iga matinemikan ken Dios tetekimaka; iwán inón yej Dios te-ijliá iga matikchiwakan, ikayay ankimatitokej iwán tetekimaka iga matikchokilikan tokniwan.

Yej takajkawawaj

⁷ Ipan inín tajli ono' mia' yej takajkawajtinemij. Yejemej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga'. Yej ijkón kijtowa, inonwa' takajkawawa iwán kijiya Cristo. ⁸ Xikitakan nokta ken iga annemij, iga amo ankinempoloskej yej ankichijkej, sino que Dios mamitzmakakan ke' kajasi yej iga ankichijkej.

⁹ Siga agaj tamachtia yej Cristo ayá' tamachtij, inón ayá' kixmati Dios; e' yej kichijto' ken Cristo tamachtij inón sí sennemi wan toTaj iwán tePiltzin. ¹⁰ Siga agaj mitzpaxalowiliáj iwán ayá' ijkín mitznexiliáj, amo xikomemawikan amochan niga xikijlikan "xiye'asiya", ¹¹ porque yej ki-omemawia yej ayompa tamachtia, inonwa' ken kua' íwan ayompa sentamachtiaj.

Monawatiá

¹² Ónogo' komati yej wel katka manimitzijlikan; e' ayá' nikneki manimitzijkuilowilikampa ipan ama', iga niájneki nomatika nimitzitatij iga wel matisentatapowakan iwán matisempakikan.

¹³ Tokniwan yej nij onokej yej no kitapejpen Dios, kinekij xiye'onokan. Ijkónyawa'.

* **1:1** 1:1 Xikita glosario "Anciano". † **1:1** 1:1 Ipan griego tajtowa de siwa' yej Dios kitapejpen wan ipilowan; inón kijtójneki "la iglesia elegida y a sus miembros" (Nueva Versión Internacional)

Éyiya ama' yej kijuiloj San Juan

Juan ye'tajtowa iga Gayo

¹ Nej niJuan yej ni-ancianoj,* nimitzijkuilowiliá inín ama' tej tinoamigoj yej motoka' Gayo. Nimitzchokiliá iga tiksentakaj yej melá' nokta.

² Noknĭn yej nimitzpozchokiliá, niktajtaniliá Dios iga ijkón ken tiye'nemi ipan iyojwi Dios, ijkón nō nochi yej tikchiwa maye'kĭsa, iwán amo ximenfermaro. ³ Poxsan nipagui' kua' sekin tokniwan walkej, iwán nepowilijkej iga tej nochipa tikchijto' ken kĭjtowa itájtōl Dios yej melá' nokta. ⁴ Poxsan niyolchikajto' kua' nikmati' iga nopilowan kichijtokej ken kĭjtowa itájtōl Dios yej melá' nokta.

⁵ Noknĭn yej nimitzpozchokiliá, nemi tikchiwa ijkonya nokta ken kineki toTeko iga tikpalewiá tokniwan yej kitokaj Cristo, malej ayá' tikijixmati iga witzej ipan se' altepemej. ⁶ Inimej tokniwan yej kipowaj ye'notĭciaj, kĭjtojkej iyĭxtaj tokniwan yej kicredowaj Dios kan nechkatoyaj iga poxsan tikchokiliá yejemej. Achi xikojmakakan tokniwan kan nemi yawij; ijkón ken kajasi xikpalewikān yej tekipanowaj iga Dios. ⁷ Porque yejemej pewakeja iga kipojtinemij itájtōl Jesucristo, iwán yejemej ayá' nemi kikuij nitē yej kimakasnekij namolmej yej akixmatij Dios. ⁸ Inón iga tejemej matikpalewikān iga wel makipowakan itájtōl Dios.

Diótrfes ayá' ye'nemi

⁹ Nej nimitzijkuilowilijkeja se ama' iga mamoleero kan anmonechkowaj yej ankitokaj Cristo; e' Diótrfes, yej nochipa kineki mamitzmandarokān, ayá' nekui. ¹⁰ Inón iga, siga nia, nikajajwas iga nepopowa iwán iga ne-ijiya. Iwán ayejsan iga inón, ni alín ayá' komemawíá tokniwan yej kipowaj ye'notĭciaj. Iwán yej kinekij mataomemawikān, ayá' kimakaltíá lugar iga mataomemawikān iwán ay'ya kimakaltíá lugar iga maasikan kan monechkowaj tokniwan.

¹¹ Noknĭn yej nimitzpozchokiliá, amo ximixkuiti ipan yej kichĭwa yej ayekti, xikchĭwasan yej yekti. Yej kichĭwa yej yekti, inón kitoka Dios; e' yej kichĭwa yej ayekti, inón ayí' kita' Dios.

Wel mixkuitulo ipan Demetrio

¹² Nochi ye'tajtowa iga Demetrio, iwán ken iga nemi neſi iga kixmati yej melá' nokta. Nejemen nō niye'tajtowaj iga yéj, iwán tikmátiya iga yej nejemen nikĭjtowaj ayá' nitakajkawaj.

Monawatiá

¹³ Ónogo' komati yej wel katka manimitzijli; e' ayá' nikneki manimitzijkuilowilipa ipan ama', ¹⁴ iga niájneki nomatika nimitzitati iga wel matisentapowakan.

¹⁵ Dios makichĭwa iga xono tamelá. Moamigojwan yej nigaj onokej kinekij iga xiye'ono. Xiksaludaro sejsé de toamigojmej yej ompiga onokej mowan.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Anciano".

Ama' yej kijkuiloj San Judas

Judas kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús

¹ Nej ni Judas, itekipanowani Jesucristo, nej iyikniñ Santiago, nimitz-ijkuilowiliáj inin ama' yej toTaj Dios mitzchokiliáj, mitznotzkej iwán mitztapejpenkej iwán yej Jesucristo mitzomemawiaáj iga ansetitokej iwán. ² Dios poxsan mamitziknelikan iwán makichíwa iga xonokan tamelá iwán máj mamitzchokilikan Dios.

Yej takajkayáwajpa kuá' tamachtiáj

³ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, poxsan nimitzijkuilowilijnekiáj iga kén iga Dios tesalvarowa. E' inán nemi nimitzijkuilowiliáj iga manimitzijlikan iga amo ni alín xikajtewakan yej ankiçredoijkej, yej sesan vej toTeko tenextilij kén iga tesalvarowa tejemej yej tetapejpen. ⁴ Porque sekin tajtaga' yej takajkayajtinemij, yokaasij kan anmonechkowaj iwán mitznamolmachtiáj iga Dios nochipa te-ikneliá iwán ijkón kijtowaj iga se welki' ayompa nemi iga kimatito' iga Dios yawi kiperdonaroti. Ayo' nq kichíwaj ken tetekimaka toTeko Jesucristo, yejsan yej kajasi iga matemandaró. Desde íkyaya Dios kijtoj iga inomej yawij kicastigarotij.

⁵ Malej ankimatija, amo xikelkawakan yej kipasaróijkej israelitamej kuá' toTeko kikixtij inomej kan esclavojtitoyaj Egipto; yej ayá' kichijkej ken Dios kijtowa, kimijmiktij. ⁶ Nq xikejlamikikan angelejmej* yej akichijkej itekipanolmej yej Dios kimakakaj iwán kiyokakajtejkej kan katka ichamej. Iwán Dios kipresojwij inomej angelejmej kan takomichkan iwán ompa ilpitoskej este kuá' Dios yawi tajuzgaroti. ⁷ Ijkonsan nq xikejlamikikan yej chantitoyaj ipan altepemej Sodoma iwán Gomorra iwán sekin altepe' yej najna'san onokej; yejemej kitekichijtoyaj yej ayekti iga motekayaj wan a'san nesi iwán kichíwayaj yej ayá' kajasi. Inón iga Dios kicastigaró inomej iga ti'ti yej ayí' sewi, iga ipan yejemen nochi mamixkujtikan.

⁸ Malej ijkón kimatitokej in inimej yej takajkayajtinemij, e' yejemej kijtowaj iga Dioski' kitemiktiáj iga wel kichíwaj yej ayekti iga icuerpojmej. Iwán ayá' kichíwaj ken kijtowa toTeko, iwán maltajtowaj iga angelejmej yej onokej ipan cielo. ⁹ Niga Miguel, yej el ángel yej máj mandarowa, kuá' mokuejkuesojtoyaj iwán Tzitzimi' iga Tzitzimi' kikuisnekiá icuerpoj Moisés, Miguel ayá' mixewij iga kimalijlij Tzitzimi', sino que kijtoj: "NoTeko mamitzcastigaró." ¹⁰ E' inomej tajtaga' maltajtowaj iga angelejmej yej ayá' kixmatij. Yejemej ken tikita animalmey yej awel tajlamikij iga kichíwaj kensan kineki iyalmajmej, e' iga inón kichíwaj yawij poliwitij.

¹¹ Yejemej yawij kisufrirotij iga kichíwaj ken kichij Caín.† Iwán kichíwaj yej ayekti iga kipiásnékijsan tomín kensan Balaam.‡ Nq mopoypolóskej kensan Coré§ iga akichíwasnekij ken toTeko tatekimaka.

¹² Kuá' anmonechkowaj iga an-ilwichíwaj iga ankejlamikij toTeko Jesús,* inimej yej ayompa tamachtiáj nq asij wan sentakuaj wan amejemen, e' akimajmawiliáj Dios. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan ye'tzótzol. Yejemej ken pastormeje yej yejemensan mocuidarowaj. Yejemej

* **1:6** 1:6 Xikita glosario "Ángel". † **1:11** 1:11 Caín kimiktij iyikniñ. Gn 4:8 ‡ **1:11** 1:11 Num 22:1-35 § **1:11** 1:11 Coré katka rebelde icontraj Moisés. Num 16:1-35, 26:9,10 * **1:12** 1:12 Xikita glosario "Santa Cena".

ken tikita mixti yej kiwiga ejeka', e' ni alín akimaga tiawa'. Iwán yejemej ken tikita kuawimej yej ayá' takij, mela'miktókeja iga kiwiwitákeja este inelwayo. ¹³ Yejemej ken tikita inón maréjal yej poxsan mopapalakachowa, iwán yej kichijtokej, ken tikita iposonka maréjal. Iwán yejemej ken tikita sitalimej† yej ay'ya kimatij kan yawij iwán onókeja iga yawij kicastigarotij kan paréj takomichkan, kan nochipa onoskej.

¹⁴ Enoc onoko kua' pánoja siete tetaj yej ipilówampa ipilowan Adán. Enoc ijkín kijtoj kensan Dios kitajtolmá': "Nikita' toTeko wí' iwán poxsan komati iyangelejmej ¹⁵ iga kijuzgaroki nochi, iwán iga kicastigaroki nochi yej ayá' ye'nemikej, iga kichijkej yej ayekti iwán iga inochi tajtolmej yej iga kimalijlikej Dios." ¹⁶ Yejemej poxsan tapopowaj, ayí' onoj tamelá, iwán yejemej kinekij makichiwakan yejsan kineki iyalmajmej. Poxsan moweyimatij. Iwán siga monenekij agaj ípan, kansan mamoye'chiwakan.

Judas tanonotza iga maye'nemikan

¹⁷ E' amejemen, noknimej yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga apostolejmej‡ yej kititan Jesucristo ¹⁸ mitzijlijeja: "Kua' ay'ya wejka iga wí' sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichiwaskkej yej ayekti san ken kineki iyalmajmej." ¹⁹ Inómejwa' in yej kitemowaj iga amo xonokan sesan ipan iyojwi Dios. Yejemej kichiwaj ken yejemej kinekij iwán ayá' kipiáj iyEspíritoj Dios.

²⁰ E' amejemen, nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, ximosepanmachtikan itájtol Dios yej ankređojkej. El Espíritu Santo mamitzpalewikan kua' antajtowaj wan Dios. ²¹ Ayí' xikelkawakan iga Dios mitzchokiliáj, iwán xikchixtokan inón día kua' toTeko Jesucristo yej te-ikneliá, kichiwask iga nochipa matonokan iwán yéj.

²² Xikpalewikan iwán xikyolyamanakan inomej yej ayá' kitawelcredowaj. ²³ Iwán sekin xikpowilikan itájtol Dios iga no mamosalvarokan iga amo matatakan pan tiwelon; iwán sekin xikiknelikan, e' ximocuidarokan de yejemej, iwán este itzotzolmej yej kakijtinemij iga kichiwaj yej ayekti, xikijiyilikan.

Mamoweyimati Dios

²⁴ Dios wel tepalewiá iga amo matikajtewakan iyojwi. Iwán wel tewiga iyixtaj este tipaktoskej, tonoskej ken tikita ayá' tikchijkej yej ayekti. ²⁵ Yéjsan iselti Dios, yéj yej wel tesalvarowa iga amo matecastigarokan iga tikchijkej yej ayekti. ToTeko Jesucristo makichywa iga la gente makiweyimatiltikan Dios, yéjsan yej wel kichywa nochi nokta, yéj ikayay onoya, inán ono' iwán nochipa onos. Ijkónyawa'.

† **1:13** 1:13 Anka xi'tzimej. ‡ **1:17** 1:17 Xikita glosario "Apóstol".

Yej Jesucristo kinextilij San Juan El Apocalipsis

Yej Jesucristo tanextiliá

¹ Inín yey na'ya wí' yey yawi mochiwati, yey Dios kinextilij Jesucristo iga yéj sej makinextili yey kitokaj. Iwán Jesucristo kititan iyáñgel* iga inimej tajtolmej manematiltiki, nej niJuan yey itatitampa. ² Niknojma-ijtowa nochi yey nikita', yey Dios nenextilij wan yey Jesucristo nepowilij wan kichij.

³ Paki yey kileerowa inimej tajtolmej, iwán pakij no yey kikakij kuá' nemi moleerowa inimej tajtolmej yey kititan Dios iwán kichiwaj kensan ijkulijto', iga ay'ya ke' poliwi iga yáwiya mochiwati kensan nigaj ijkulijto'.

Juan kijklowiliáj las siete iglesias

⁴ Nej niJuan nikijklowiliá las siete iglesias yey ono' ipan estado de Asia. Dios yey nochipa ono', yey onóyaya iwán yawi witzeti, mamitzyolchikawakan iwán makichiwa iga xonokan tamelá. Iwán inomej siete espíritojmej† yey onokej itenoj kan ewato', kan reinarojto' Dios, no mamitzyolchikajtokan. ⁵ No mamitzyolchikawakan Jesucristo yey kimela'mati inewi yey yawi mochiwati, yey achto ojpa-isa' kan miktoya, yey kimandarowa inochi yey mandarowaj ipan tajli. Cristo techokiliá iwán tepájpá'ya iga iyeyso, inón iga te-ita ken atikchijkej yey ayékti.

⁶ Iwán Jesús techij iga matimochiwakan tirreyejmej iwán tisacerdotejmej iga matitekipanokan iga iDios yey iTaj. ¡Iwán Jesús mamoweyimatilti iga yéj ayí' tamis iga mandarowa! Ijkónyawa'.

⁷ ¡Ta' xikakikan, Cristo yawi witzeti ipan mixti! Iwán nochi yawij kitatij, este yey kimiktijkej Cristo no yawij kitatij; iwán inochi toknimej yey onokej ipan tajli yawij chokatij kuá' yawij kitatij. Ijkón yawi mochiwati.

⁸ Ijkín kijtoj toTeko yey noyan mandarowa, yey inán ono' iwán yey onoyay iwán yáwiya witzeti, “Nej yey nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega.”‡

Juan kita iga Cristo tawía

⁹ Nej niJuan yey amoknin, ne-iknochiwaj kensan no amejemen mitziknochiwaj. ToTeko reinarowa ipan nej kensan no reinarowa ipan amejemen. Iwán tikijyowiáj kuá' te-iknochiwaj iga ijkón tepalewiá Jesús. Nonoya preso ipan tajkótal§ yey itoka' Patmos iga san nikpowa itájtól Dios yey Jesucristo nenextilij. ¹⁰ Iwán inín ipan inón día kuá' moweyimatiltiá toTeko, Dios iyEspíritoj asi' noyakapan iga manikchiwa ken yéj kinekiá, iwán notepotztaj nikagui' se tájtól poxsan recio, ken tikakij inawatilka trompeta. ¹¹ Iwán ne-ijlij:

—Nej yey nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega. Xikijklulo ipan ama' yey tikita, iwán xiktitanili las siete iglesias yey onokej ipan estado de Asia, ken tikijtowaj ipan altepemej, Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia iwán Laodicea.

¹² Iwán nimokuepa' iga manikixmati a'yéj nemi nenotza; iwán kuá' nimokuépa'ya, nikita' siete mechonwewetkej de oro. ¹³ Iwán itajkoyan

* **1:1** 1:1 Xikita glosario “Ángel”. † **1:4** 1:4 “Siete espíritojmej” kijtojneki el Espíritu Santo.

‡ **1:8** 1:8 Alfa, letra kan pewa alfabeto griego. Omega, letra kan tami alfabeto griego. § **1:9** 1:9 Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

iga anmoconfiarowaj ipan Dios, yawij mitziknochiwatij diez días. E' amo ximosemakakan este que ximikikan iwán nej nikchiwas iga nochipa xonokan wan Dios iga ankitanilijkej Tzitzimi'. ¹¹ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej kitanilij Tzitzimi', la segunda muerte† até kichiwilij."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Pérgamo yej kitokaj Cristo

¹² 'Ijkín no xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Pérgamo: "Ijkín nikijtowa yej nikpiá espada yej tempitzakti' iwán tentito' iyomexti iten. ¹³ Nej nikmati inewi yej ankichiwaj, iwán nikmati iga anchantitokej kan gobernarrowa Tzitzimi', e' amejemen annemela'tokaj. Iwán ayá' nemi ankikajtejawaj iga annetokaj, malej iga ankitakej iga kimiktijkej Antipas inón yej nochipa kipowa' notájtól, kimiktijkej ipan amoaltepe' kan chantito' Tzitzimi'. ¹⁴ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga ankipiáj ompa ipan amoaltepe' Pérgamo sekin yej ayá' kinekij kikajtejawaj yej tanextilij Balaam,‡ inón yej kijlij Balac iga makinextili israelitajmej iga makichiwakan yej ayekti iwán iga makikuakan tákual yej kichiwilijkej idolojmej iga kiweyimatiltiáj iwán iga motekaj wan yej ayá' iwán namiktitokej. ¹⁵ Ankipiáj ompa no sekin yej ayá' kinekij makikajtewakán ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás iwán inón nej nikijiya. ¹⁶ Inón iga xikajtewakán iga ankichiwaj yej ayekti; siga ayá' ankikajtejawaj, niati kan amonokej iwán nia nicastigaroti yej kitokaj Nicolás iga espada§ yej kisa ipan noten. ¹⁷ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej yawi kitanilij Tzitzimi', nia nikmakati iga makikua maná* yej iyanto'; nia no nikmakati se tetzin yej este ichkati'san, iwán ipan tetzin yawi ijkulijtoti se nuevo toka' yej ayagaj kixmati, yawisan kixmatiti petz yejsan yawi kipiati inón tetzin."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Tiatira yej kitokaj Cristo

¹⁸ 'Xikijkuilowili no el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Tiatira: "Ijkín nikijtowa nej yej iPiltzin Dios, yej nikpiá noyix ken tikita tiwelon iwán yej nikpiá nokxi yej ken de bronce yej este xota iga xolakti': ¹⁹ Nej nikmati inewi yej ankichiwaj; nikmati iga ante-ijknimej iwán nochipa anmoconfiarojtokej nopan iwán ampoxtekipanowaj, nochi ankijyowiáj, iwán nikmati iga inán máj nemi ankichiwaj yej yekti que kuá' achto annetokakej. ²⁰ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga amejemen ayá' te ankijliáj inón siwá' yej itoka' Jesabel, yej kijtowa iga Dios kitajtolmaka, e' kikajkayajtokej yej necredojokej, iga kinejnextiliáj iga manajnamolnemikan iwán iga makikuakan tákual yej kichiwilijkej idolojmej iga kiweyimatiltiá. ²¹ Nej nikcha'ya iga makipata ken nemi, e' ayá' kineki makikajtewa iga tejtēpalnemi. ²² Iwán este nia nikchantekati iwán no nia nikiknochiwatij yej najnamolnemij iwanya inón siwá', ²³ iwán ipilowan inón siwá' nochi nia nikmiktilijti. Iwán ijkón inochi yej necredojokej yawij kimatitij iga nej nikmati inochi yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej; iwán sejsé de amejemen nimitzmaskesj san ken ankichijkej. ²⁴ E' sekin de amejemen yej amonokej Tiatira, ayá' ankichiwaj yej tanextiliá inón siwá', iwán ayá' ankixmatij yej yejemen kijliáj "yej ichtákan tanextiliá itamatilis Tzitzimi'". Nimitzijliáj iga amejemen ayá' nia nimitztekimakatij iga xikchiwakan se' tejté. ²⁵ E'

† 2:11 2:11 "Segunda muerte": Ap 20:14,15; 21:8 ‡ 2:14 2:14 Nm 31:16 § 2:16 2:16 "Espada" kijtojneki itájtól Jesús. * 2:17 2:17 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan, kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

xikchijtokañ ken nemi ankichiwaj, te que nej maniwiki. ²⁶ Yej yawi kitaniliti Tzitzimi' iwán nochipa makichijto yej nej nikneki, nia niktaliti iga wel makimandaro inochi paismej, ²⁷ ijkón ken noTaj netalij iga wel manimandaro; ijkón no yejemen yawij kimandarotij paismej, iwán pox wel tamandaroskej, ayagaj wel kitenkuepiliskej; kitanilij iyenemigojmej ken tikita kuá' se kixamana akomi' iga weya'tepos. ²⁸ Iwán nikmakaskej sitalin yej tawia yowalti'. ²⁹ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

3

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Sardis yej kitokaj Cristo

¹ 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Sardis: "Ijkín kijtowa yej kipiá siete iyEspíritoj Dios iwán siete sitalin: Nej nikmati inochi yej ankichiwaj, momati iga anemela'credowaj, e' amejemen ken anmiktokej no-ixtaj iga ay' annetokaj. ² Xisakan iga ken anmiktokej wan amo ximosemakakan iwán xinecredokan malej iga nesi iga ay' anncredowaj; nikita'ya iga ayá' ankichiwaj ken noDios kiye'ita. ³ Xikejlamikikan yej mitznextilijkej iwán xikchiwakan, iwán ay'ya xikchiwakan yej ayekti. Siga ayá' ankipataj ken iga annemij, niati kan amonokej, niga ankimatiskej keman, niati ken tikita inón yej tachteki. ⁴ Iwán ompa Sardis, onókejo' sekin yej ayá' nemi kisokiwiáj itzotzolmej,* iwán nemiskej nowan, kajakijtinemiskej iyista'tzotzolmej, iga ijkón kajasij iga manemikan. ⁵ Yej yawij kitanilitij Tzitzimi' yawij kajakijtotij iyista'tzotzolmej, iwán ayá' nia nikpoloti itokamej ipan ama' kan ijkulijto' itokamej yej nochipa onoskej iwán Dios, sino que nia nikijlitij noTaj wan iyangelejmej iga inimej yej nemela'tokaj. ⁶ Xiye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Filadelfia yej kitokaj Cristo

⁷ 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Filadelfia: "Ijkín kijtowa yej ayí' kichywa yej ayekti iwán ayí' takajkayawa, yej kipiá illavej el rey David, yej kuá' kitapowa kalten ayagaj wel kitzakua, iwán kuá' kitzakua, ayagaj wel kitapowa: ⁸ Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nimitztapowilijkeja se kalten yej ayagaj wel kitzakua; malej iga ayá' ampoxtajpalejkej, ankichijkej ken kijtowa notajtól, iwán ayá' nemi ankijtowaj iga ayá' anne-ixmatij. ⁹ Nej nikchivas iga mamotankuaketzatij motenoj inomej yej kitokaj iyojwi Tzitzimi', yej takajkayawaj iga kijtowaj iga judiyojmej, e' ayéj ijkón, iga makimatikan iga nej nimitzchokiliáj. ¹⁰ Ankichijkej ken nej nikijtowa iga nochi xikijyowikan, inón iga nimitzmanawiskej kuá' wí' iga tacastigaroloj noyan ipan tajli. Ijkón nesis a'yéj moconfiarowaj ipan nej. ¹¹ Ay'ya wejkatís iga niwí'. Xikchijtokañ ken nemi ankichiwaj iga ni agaj amo mamitzkuilikan yej Dios mitzmasaskej. ¹² Yej yawi kitaniliti Tzitzimi', nej nia nikchiwati iga máj matayakanto ipan itiopan Dios, iwán ompa nikeman ayá' yawij kisatij; iwán ipan yejemen nia nikijkuiloti itoka' noDios iwán itoka' iweyi-altepe' noDios, inón yej itoka' nueva Jerusalén yej Dios kititanis, iwán no nia nikijkuiloti iyakapamej se'ya notoka'. ¹³ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Laodicea yej kitokaj Cristo

* 3:4 3:4 Tzótzol yej sokioj kijtojneki iga se ayá' ye'nemi.

14 'Nq xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej neɬokaj yej ichamej Laodicea: "Ijkin nikijtowa nej yej ayí' nitakajkayawa, iwán yej nochipa nikijtowa yej melá', nej nikpewaltij inochi yej Dios kichij: 15 Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nikmati iga anjokoxmej, ayá' antotonikej niga ansese'mej. ¡Masej katka ansese'mej o antotonikej! 16 E' como anjokoxmej iwán ayéj ansese'mej niga antotonikej, nimisotas iwán amejemen ankisaskej ipan noten iga ayá' annemela'tokaj. 17 Amejemen ankijtowaj iga anmotapialiáj, anye'onokej iga ayá' mitzpolowaj nité; e' amejemen ayá' anmo-itaj iga ayá' ankipiáj nité, ampetzpobrejmej, ampachamej iwán amonokej amopetzkan. 18 Inón iga nimitzijliáj, manimitznamakiltikan ye'oro yej pánoja pan ti'ti iga ximomela'tapialikan, iwán tzótzol yej ista' iga ximotaajakikan iga amo xipinawakan iga amopetzkan amonokej iwán xiktalilikan yej mitzpajtiliáj amoyix iga xitachakan. 19 Nej nikajajwa iwán niknextiliá kén iga maye'nemi nochi yej nikneki. Inón iga inán poxsan xikyolmakakan iga xiktokakan iyojwi Dios. 20 Ta' xinekaki, nej nono' ipan mokalten iga nimitznótzto'; siga tinekaki iwán tinekaltapowiliá, nej nikalakis mokalijti' iwán tisentakuaskej. 21 Yej kitaniliskej Tzitzimi', nia niktaliti' noná' iga ijkón nq marreinarokan ken nej newato' iga nirreinarowa, ijkón ken nej nq niktanilij Tzitzimi' iwán nimotálija iwán noTaj kan yéj ewato' iga reinarowa. 22 Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej neɬokaj."

4

Ken iga moweyimati Dios ipan cielo

1 Kuá' tami' inín, nikita' se puerta tapojto' ipan cielo; iwán inón yej achto neɬotza', yej tajtoj ken tikita inawatilka trompeta, sej ne-ijlij:

—Xitejkawi nijiga, iwán nia nimitznextiliti yej mochivas kuá' pánoja nochi yej tikita'.

2 Iwán íkuá' iyEspíritoj Dios walaj noyakapan, iwán nikita' se trono,* ono' ipan cielo iwán ipan inón trono, a'pa yej ewatoya. 3 Iwán yej ewatoya ipan trono nesía ken tikita se te'ti de jaspe† yej este xótasan o cornalina,‡ iwán inón trono, kiyawalojtoya se akosamalq' yej petaniá ken tikita tepayaktzin yej itoká' esmeralda.§ 4 Iwán inón trono kiyawalojtoya se' veinticuatro tronos iwán ipan inón veinticuatro tronos ejewatoyaj veinticuatro ancianojmej,* inochimej ijista' itzotzolmej, iwán ipan itzontekomej kipiayaj icoronajmej† puro de oro. 5 Iwán ipan trono tapetaniá, tawopaya iwán tatikuiniá; iyixtaj inón trono onoya siete ti'ti yej wejwelontoyaj, iwán inón siete tiwelon inonwa' siete iyEspíritoj Dios. 6 Iyixtaj inón trono onoya ken tikita lámaz yej poxsan chipakti' iwán wel tachalo noyan atampa.

Iwán inón trono yej ono' tajkoyan kiyawalojtoya nawi ken animal, kipiayaj trojaj iyixmej iyixtajpamej iwán itepotztajpamej. 7 Yej áchtopa de inimej animalmej nesía ken tekuani; iwán se' nesía ken torojtzin, iwán sewo' nesía ken taga'; iwán sewo' nesía ken águila yej patanto'. 8 Inawixtimej inomej animalmej kipiayaj seis iyastakapalmej, iwán iyakapamej pepechijtoyaj ixtimej iwán este itampa iyastakapalmej; iwán semilwi' iwán senyówal ijkin kijtojtoyaj:

Kajasi iga mamopoxweyimatilti

* 4:2 4:2 "Trono" asiento kan motaliá rey iga mandarowa. † 4:3 4:3 Jaspe te'ti yej xoxokti'.

‡ 4:3 4:3 Cornalina te'ti yej chilti'. § 4:3 4:3 Esmeralda se' te'ti yej xoxokti'. * 4:4 4:4 Español: "ancianos"; anka angelejmej. † 4:4 4:4 Xikita glosario "Corona".

toTeko Dios yej nochi wel kich_iwa,
yej ikyay onoya, óno'san inán iwán yáwiya witzeti sej.

⁹ Kuá' inomej animálmej kiweyimatiltiayaj iwán kimakayaj gracias Dios yej ewato' ipan trono, inón yej ono' nochipa iwán ayí' mikis, ¹⁰ inomej veinticuatro ancianojmej motankuáketzaj iyixtaj Dios yej kiweyimatiltiáj yej nochipa ono' iwán ayí' mikis; iwán kitemowiáj icoronajmej iwán kitaliáj iyixtaj kan ewato' Dios, iwán ijkín kijtowaj:

¹¹ Annoteko iwán annoDios, tej mitzajasi iga mamitzweyimatiltikan, iga nochi wel tikchiwa; iga tej tikchij inochi yej ono', onókejsan iga tej tikne' iga maonokan.

5

Ama' yej ayagaj wel kitapowa

¹ Iwán nikita' iga inón yej ewato' ipan trono, iga iye'ma' kikitzkijto' se kimilolama',* ikuilijto' ta-íjti'pa iwán itepotztájbapa iwán ye'tzacto' iga siete sello.† ² Iwán nikita' se ángel yej poxsan kipiá poder, ijkín tajtoj recio:

—¿A'yéj kajasi makipostekili isellojyo iwán makitapo inín kimilolama'?

³ E' ayagaj wel kitapowaya inón kimilolama' niga wel agaj kitachiliaya, niga yej ono' ipan cielo, niga yej ono' ipan tajli, niga yej ono' taltampa.

⁴ Iwán nej nichokaya poxsan, iga ayagaj wel kitapowa inón kimilolama', niga ayagaj wel kileerowaya, niga agaj wel kitachiliaya. ⁵ Iwán se de inomej ancianojmej ne-ijlij:

—Amo xichoka; inón yej kijliáj “León”‡ yej reinarowa yej irrázajpa Judá, yej ipiltzín ipilówampa rey David, kitánija iga wel makitapo inón kimilolama' iwán iga makipostekili inón siete isellojyo yej kipiá.

⁶ Iná' trono iwán tatajkoyan inomej nawí animálmej, iwán tatajkoyan inomej ancianojmej, nikita' se Cordero§ yej nesi iga kimiktíjkaja. Ejkatoya iwán kipiaya siete ikuakua iwán siete iyix; iwán inón siete ixmej kijtojneki siete iyEspíritoj Dios yej kititan noyan ipan tajli. ⁷ Inón Cordero kikuiko inón kimilolama' yej kikitzkijtoya iga iye'ma' inón yej ewato' ipan trono. ⁸ Kuá' kíkui'ya inón kimilolama', inawixtimej inomej animálmej iwán inomej veinticuatro ancianojmej motankuáketzkej iyixtaj inón Cordero. Sejsé de inomej ancianojmej kipiayaj se arpa,* iwán kipiayaj wajkalmej de oro, e' tentokej iga incienso,† inón incienso kijtojneki iyoraciomej yej kicredojskej Dios. ⁹ Iwán kikuikayaj inín nuevo takuj':

Tej mitzajasi nokta iga xikui inón kimilolama' iwán iga xikpostekili isellojyo;

iga mitzmiktijkej, iwán iga moesyó anekojkej iga manimochiwakan itatki Dios,

nejemej de inochi raza, yej de sese'pa iga tajtowaj, de inochi altepemej iwán de inochi paismej.

¹⁰ Tikchij iga manimochiwakan reyejmej iwán sacerdotejmej iga toDios, iwán niawij nimandarotij ipan tajli.

* **5:1** 5:1 Xikita glosario “Kimilolama’”. † **5:1** 5:1 Sello kitáliliayaj ama' iga matzacto iga a'san nesi amo makileero, petz yej kititaniliáj. ‡ **5:5** 5:5 León ken tikita tekuani wan kijtojneki Jesucristo. Gn 49:9 § **5:6** 5:6 Cordero ken tikita borregojszín wan kijtojneki Jesucristo. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”. Xikita no Ex 12:3,5. * **5:8** 5:8 Xikita glosario “Arpa”. † **5:8** 5:8 Incienso ken kópal yej kitatiayaj kuá' kiweyimatiltiayaj Dios. Lv 16:12

¹¹ Iwán nikita', iwán nikagui' itajtólmeĵ mia' angelejmej yeĵ kiyawalo-
jttojaj trono, iwán inomeĵ animálmeĵ iwán inomeĵ ancianoĵmej. Inomeĵ
angelejmej onoyaj poxsan komatimeĵ,† ¹² iwán iĵkín kijtowaĵaj recio:

In Cordero yeĵ kimiktijĵaj,
kajasi iga mamoweyimatĩlti iga nochi wel kichĩwa wañ nochi itatki,
nochi kimati wañ pox tajpaleĵ,
iwán kajasi iga yeĵ mamoye'ita wañ mamoweyimatĩlti iwán yeĵsan
mamotakuĩkili.

¹³ Iwán nikagui' nō iga inochi yeĵ isatokeĵ yeĵ Dios kichij, yeĵ onokeĵ ipan
cielo, yeĵ onokeĵ talpan iwán yeĵ onokeĵ talampa iwán yeĵ onokeĵ ipan
lámar, kijtowaĵaj:

Kajasi iga Dios yeĵ ono' ipan trono wañ el Cordero
nochipa mamotakuĩkili, mamoweyimatĩlti,
iwán nochipa marreinārokan.

¹⁴ Iwán inawixtimeĵ inomeĵ animálmeĵ, iĵkín kijtowaĵaj:
—iĵkón mamochĩwa!

Iwán inomeĵ veinticuatro ancianoĵmej motankuāketzkeĵ iwán kiweyi-
matĩltiĵkeĵ yeĵ nochipa ono' iwán nochipa onos.

6

Siete sello

¹ Iwán nikita' iga inón Cordero kipostekilij se de inomeĵ iseyojyo iga
kitapoj kimilolama', iwán nikagui' se de inomeĵ nawi yeĵ ken animálmeĵ
este toskatikuĩni' ken teyo' iga kijttoj:

—iĵiwiki iwán xitachá!

² Nitachá' iwán nikita' se ista'kawayoj, wañ yeĵ kiteĵkawilijtinemiá
kikĩtzkijttojya se tawĩjtól. Kimakakeĵ se corona,* iwán kitānĩlija iyen-
emĩgoĵmej wañ ĵisa' iga matatanili iwán iga nochipa matatanilijto.

³ Kuā' el Cordero kipostekilij se' sello, níká' iga se' yolka' yeĵ ken torojtzin
kijttoj:

—iĵiwiki iwán xitachaki!

⁴ Iwán ĵisako se' máĵ kawayoj yeĵ este chĩlti' ken tiwelon. Iwán yeĵ
kiteĵkawilijtinemiá, kimakakeĵ iga wel makichĩwa iga amo maonolo tamelá
noyan ipan tajli, sino que mamosepanmijmiktilo; iwán kimakakeĵ se weyi
espada.

⁵ Kuā' inón Cordero kipostekilija tercer sello, nikagui' se'ya máĵ yolka'
yeĵ ixaya' ken taga', kijttoj:

—iĵiwiki iwán xitachá!

Iwán nikita' se ĵisti'kawayoj, iwán yeĵ kiteĵkawilijtinemiá kikĩtzkijttojya
se balanza. ⁶ Iwán nikagui' se tájtól tataĵkoyan inón nawi animálmeĵ,
kijttojya:

—Monamaka se kilo trigo yeĵ ipatĩ' ke' kitaniá se iga tekipanowa
semilwi', achonsan nō iga mokowa eyi kilo cebada; e' amo xikpetznempolo
aceite wañ vino.

⁷ Kuā' inón Cordero kipostekilij cuarto sello, nikagui' se' anímal yeĵ ken
águila yeĵ patānto', kijttoj:

—iĵiwiki iwán xitachá!

⁸ Nitachá', iwán nikita' se kosti'kawayoj, iwán yeĵ kiteĵkawilijtinemiá
itōka' Mikĩlisti, iwán itepotztaj yaya se' yeĵ itōka' Hades yeĵ kijttojneki kan
onokeĵ yeĵ miktokeĵ. Inimeĵ omen wel kichĩwaj iga ipan cuarta parte de

† 5:11 5:11 “Poxsan komatimeĵ” o millones de millones. * 6:2 6:2 Xikita glosario “Corona”.

inín tajli mamomijmiktilo iga espada, mamayamikilo, makojkokolismikilo iwán matamijmiktikan tekuanimej wan sekin animajmej.

⁹ Kuá' inón Cordero kipostekilij quinto sello, nikita' itampa altar toknimej yej kimijmiktijkej iga kipowakej itájtól Dios iwán iga momela'nextijkej iga ye'nemiáj iyixtaj Dios. ¹⁰ Iwán kitenewiayaj Dios te tzajtziaypa iga kijtowayaj:

—NoTeko tej yej atikchiwa yej ayekti iwán ayí' titakajkayawa, ¿este keman timomatij iga xikitalti inomej yej onokej ipan tajli, yej nejemen nemiktijkej?

¹¹ Entonces kimakakej itzotzolmej yej ijista', iwán kijlijkej iga mamochákano' se' alín tiempo, este que mamási-o' nochi yej kicredojokeje Cristo yej yáwijo' nō mikitij kensan yejemen.

¹² Nikita' kuá' inón Cordero kipostekilija isexto sello kimilólama', pewa' iga pox molin tajli. Tonati' mochij este chapóti'san ken tikita tzótzol yej moakiá kuá' mikilo, iwán la luna mochij este chilti'san ken tikita esti.

¹³ Iwán sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetzikej ipan tajli, ken tikita kuá' ejeka' yej pox tajpalej kixixxiniliá se kuawi' itakilka.

¹⁴ Cielo poliwi' ken tikita kuá' se ama' mokokolochowa, iwán inochi tepemej iwán inochi tajkotajmejt mopatakej kan ojonoyaj. ¹⁵ Iwán reyejmej yej onokej ipan tajli, iwán yej paréj tayakantokej iwán yej motapialiáj, iwán ijefejmej soldadojmej, iwán yej pox mandarowaj, iwán esclavojmejt iwán yej ayéj esclavojmej, miyankej ipan texapomej iwán itzalan tewewetkej.

¹⁶ Kijliayaj tepemej iwán tewewetkej:

—Xiwetzikan noyakapamej iga xine-iyanakan iyixtaj inón yej ewato' ipan trono iwán xine-iyanakan iyixtaj el Cordero iga amo manecastigarokan; ¹⁷ iga asi'ya día kuá' poxsan yawi tacastigaroti iwán ayagaj yawi kijyowiti.

7

Dios kimawanawia yej itatki

¹ Kuá' tami' inín nikita', nikita' nawi angelejmej ejejkatokej ipan nawi inakastan inín tajli, yej kitzakuilijtokej nawi ejeka' iga amo makipitzakan tajli, niga lámaz, niga se kuawi'. ² Nō nikita' se' ángel yej witziaaya ikisáyampa tonati' iwán kipiaya iselloj* Dios yej nochipa onos. Inín ángel kitzajtzilij recio inón nawi angelejmej yej Dios kimá' iga wel makichiwilikan tejté yej ayekti tajli wan lámaz, ³ iwán kijtoj:

—Amo xikchiwilikan nité yej ayekti in tajli, niga lámaz, niga kuawimej miej aya niksellarowaj pan iyixkuá' yej kicredojokeje Dios.

⁴ Iwán nikagui' ke' kiselarojkej: iga inóchiya masi' ciento cuarenta y cuatro mil yej israelitájmejpa. ⁵ Yej ipilowan ipilowampa Judá doce mil sellado, iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Rubén iwán yej ipilowan ipilowampa Gad doce mil sellado, ⁶ yej ipilowan ipilowampa Aser doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Neftalí doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Manasés doce mil sellado, ⁷ yej ipilowan ipilowampa Simeón doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Leví doce mil sellado iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Isacar. ⁸ Iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Zabulón, doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa José iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Benjamín.

† 6:14 6:14 Xikita glosario “Tajkótaj o Isla”. ‡ 6:15 6:15 Xikita glosario “Esclavo”. * 7:2 7:2 Inín sello iga momarçarowa toknimej iga manesi iga Dios itatki.

Mia' yej ijichkáti'san itzótzol

⁹ Kuá' tami' inín, nikita' iga pox onolo', inewi paismej, raza, tajtolmej iwán inochi altepemej onoyaj iyixtaj trono iwán iyixtaj el Cordero; poxsan komatimej este ay'ya moojasi ke' onokej, este ijichkáti'san itzotzolmej iwán kikijkitzkijtoyaj soya'. ¹⁰ Inochimej ijkín kijtowa'ayaj recio:

Temānawij toDios,

yej ewato' pan trono,

iwán temānawij iPiltzín yej kijliáj Cordero.

¹¹ Iwán inochi angelejmej ejejkatoyaj iga kiyawalojtoyaj trono, iwán ancianojmej, iwán inón nawi animālmej, motankuāketzkej itenoj trono iwán motzojtzompilojkej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios, ¹² kijtojtoyaj: ¡Ijkónyawa'!

Kajasi iga matikweyimatiltikan toDios, tikmatij iga Dios pox bueno, yéj nochi kimati, matikmakakan gracias, matikye'itakan iga yéj nochi wel kichíwa iwán pox tajpalej, ijkón mamochiwili nochipa. Ijkónyawa'.

¹³ Iwán se de inomej ancianojmej netajtan:

—¿A'yéj in inimej yej este ijichkáti'san itzotzolmej? ¿Kan wálkej?

¹⁴ Iwán nikijlij:

—NoTeko, tej tikmati.

Iwán yéj ne-ijlij:

—Inimej yej poxsan kiknochijkej, iwán kipakkej itzotzolmej iwán kistay-altijkej iga iyesyó el Cordero. ¹⁵ Inón iga onokej itenoj trono kan ewato' Dios iwán semilwi' iwán senyówal kiweyimatiltijtokej ipan weyitiopan;† iwán yej ewato' ipan trono ki-omemawij inomej iga sen-onoskej. ¹⁶ Ay'ya semi mayanaskej iwán nikeman ay'ya atanekiskej, iwán ay'ya tonatataskej iwán niga tadotomikiskej, ¹⁷ iga Jesucristo yej kijliáj Cordero yej ewato' tajko trono yawi kicuidaroti inomej ken tikita borregojmej. Iwán Jesucristo yawi kiwigati kan ono' atzontekon iwán yawij konitij a'ti yej kichíwas iga nochipa maonolo; iwán Dios yawi kipojpowilíti iyixamej.

8*Yej sesan sello kawi*

¹ Kuá' inón Cordero kipóste'ya sello siete yej kipiá kimilolama', santakampoliytikawi' ipan cielo ken media hora. ² Iwán nikita' siete angelejmej ejejkatokej iyixtaj Dios, iwán kimakakej sejsé de yejemen se trompeta. ³ Iwán nikita' se' ángel, kikitzkijto' se tikaxaktzín de oro, iwán moketza' itenoj altar; iwán kimakakej komati incienso iga makisenetili wan iyoraciomej yej kicredojtokej Dios iga makitatikan ipan altar de oro yej ono' iyixtaj trono. ⁴ Iwán ipokyo incienso yej kitatijtoya el ángel kisenetili wan iyoraciomej yej kicredojkej Dios asi' este kan ono' Dios. ⁵ Iwán inón ángel kikui' tikaxaktzín iwán kitemij iga tékol yej xojxotátato' yej onoya ipan altar iwán kipatanaltij pan tajli; iwán tatikuini', mokagui' tawopaya, tapetani' iwán kuekuechka' tajli.

Trompetajmej

⁶ Iwán inomej siete angelejmej kikuikej itrompetajmej iga yawij tapitzatij.

⁷ Kuá' yej achto ángel kipitza' itrompetaj, wetzi' pan tajli tiawa' yej de hielo iwán ti'ti yej setito' wan esti. Iwán de cada eyi parte tajli, tata'

† 7:15 7:15 Xikita glosario "Weyitiopan".

se parte. Iwán de cada eyi kuawi', tata' nō se kuawi'. Iwán nochi yej ixwatokej yej te xojxoxokti', tata'.

⁸ Iwán el segundo ángel nō kipitza' itrompetaj, iwán momōta' tepa iteki ipan lám̄ar ken tikita se weyi tepe' welontiya; iwán de cada eyi parte lám̄ar, se parte mochij esti. ⁹ Iwán migui' se de cada eyi yej momati lamarijti'. Iwán se de cada eyi wejweyi akalmej xixit̄inikej.

¹⁰ Iwán kua' éyiya ángel nō kipitza' itrompetaj, se weyi s̄italin ken tikita mechōn wewelontiwaj ipan cielo, iwán wetzito ipan se parte de inōn eyi parte weyamej iwán pan atzontekomej. ¹¹ Inōn s̄italin itōka' Chich̄i'; iwán de cada eyi weyamej, se weya' chich̄iya' iwán mia' tokn̄imej mikikej iga konijkej chich̄ika'.

¹² Kua' cuarto ángel kipitza' itrompetaj, xit̄ini' tōnat̄i', metzti* iwán s̄italimej iwán ay'ya xōtakej se parte de eyi parte. Ijkōn iga nawi horas tōnat̄i' atawiaja iwán tayowakan nawi horas ayá' taweltamet̄ztonaya niga s̄italimej ayá' taweltawiajay.

¹³ Iwán nikita', wan nikagui' iga se ángel† patantiya tajko cielo, ijk̄n kijtojtiya recio:

—¡Poxsan, poxsan mokatzajt̄iloj ipan tajli! ¡Poxsan tamajm̄ajt̄il iga éyi-o' ángel poliwi iga yawij kipit̄zati itrompetajmej!

9

¹ Kua' quinto ángel kipitza' trompeta, nikita' iga wétzi'ya se s̄italin ipan tajli, iwán inōn s̄italin kimakakej llave yej iga motapowa xapo' yej pox wejkatan kan entokej malesp̄iritojmej. ² Iwán kitapoj inōn wejkatanxapo', iwán popoga' ken yej k̄isa ipan se pox weyi tiwelōn iwán ipokyo kitakompachoj tōnat̄i' iwán ejeka'. ³ Iwán ipan inōn pokti kiskej chapolimej iwán sempatanikej noyan ipan tajli; iwán inōmej chapolimej kitekimakakej iga wel matatankuakan ken tikita kolōmej. ⁴ Iwán kitekimakakej iga amo makikuakan tato' yej ono' ipan tajli, nit̄e yej xojxokti' iwán nis̄e kuawi' amo makikuak̄ikan iyiswayo, petz makitankuakan tokn̄imejsan yej ayá' kipiáj inōn marca pan iyixkua' iga manesi iga itatki Dios. ⁵ E' kitekimakakej iga amo makimikt̄ikan tokn̄imej, sino que san matatankuajtōkan cinco meses; iwán kua' tatankuaj inōmpa chapolimej kualoj ken tikita kua' tatankua kolō'. ⁶ Íkua' tokn̄imej yawij kinekitij mamikikan, e' awel mikiskej; malej kinekiskej magui' mamikikanya, e' ayá' wel mikiskej.

⁷ Inōmej chapolimej ken tikita kawayojmej yej machtitokej iga wel mayakan kan tamijmiktilo; iwán ipan itzontekomej kipiáj ken tikita corona* de oro, iwán inochimej kipiayaj ixaya' ken tikita taga'. ⁸ Itzonkalmej ken tikita siwa' itzónkal, iwán itanmej ken tikita tekuani itan. ⁹ Iwán iyel̄ixmej tzaktoyaj iga ken tikita kuacht̄i de tepos, iwán kua' patanij, iyastakapalmej nawatij ken tikita kuacarr̄etajmej yej kitilana kawayoj yej yawij kan tamijmikt̄itij. ¹⁰ Ipan ikuitap̄ilmej kipiáj itzin̄m̄imayomej ken tikita kolō'. Iwán iga inōn ta-iknōchijoskej cinco mej. ¹¹ Inōmej chapolimej kipiáj se ijefejmej yej itōka' el Ángel yej itēko wejkatanxapo'; in̄n ángel en hebreo† itōka' Abadón iwán ipan griego kijliáj Apoliōn, yej nō kitojneki yej tax̄ixit̄ina.

¹² Ijkōn panoj yej áchtopa yej pox tamajm̄ajt̄il, e' poliwi-o' se' ome yej pox tamajm̄ajt̄il.

* **8:12** 8:12 Metzti: luna. † **8:13** 8:13 O águila o mōxi. * **9:7** 9:7 Xikita glosario "Corona".
† **9:11** 9:11 Xikita glosario "Hebreo".

¹³ Kuá' sexto ángel kipítza' itrompetaj, nikagui' se tájtól kīsaya tata-jkoyan inomej nawi ikuakua inón altar de oro yey ono' iyixtaj Dios, ¹⁴ kijlij inón ángel yey kikitzkijtoya trompeta:

—Xikxitoma inón nawi angelejmej yey ijilpitokej itenoj weya' Eufrates.

¹⁵ Ijkón iga kimajkajkej inón nawi angelejmej iga makimijmiktikan se toknín de cada eyi de nochi toknimej. Inomej angelejmej Dios kipreparadoj nokta iga inonsan hora y fecha matamijmiktikan. ¹⁶ Iwán nikagui' iga ono' 200 millones soldadojmej yey nemij ipan kawayojmej.

¹⁷ Ijkón nikita' kawayojmej, iwán yey kitejkawilijtinemiáj moeltzaktinemiáj iga tepos yey chílti' ken tiwelón, este azulti' wán kosti'. Iwán kawayojmej kipiayaj itzontekomej ken tikita itzontekon tekuani, iwán ipan iten kīsaya ti'ti, pokti iwán azufre. ¹⁸ Iwán se toknín de cada eyi de nochi toknimej mikikej iga ti'ti, pokti iwán azufre yey kīsayaj ipan iten kawayojmej. ¹⁹ Porque inomej kawayojmej tamiktiayaj iga itenmej iwán iga ikuitapilmej, porque ikuitapilmej nesíá ken tikita kowa' iwán iga inón tamiktiayaj.

²⁰ E' yey ayá' mikikej iga inimej yey kīsa' ipan iten kawayojmej, ayá' mokajkajkej iga kichiwaj yey ayekti, niga mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj malespīritojmej iwán ayá' nō mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj kuatosantojmej yey de oro, plata, bronce, de te'ti iwán yey de kuawi'. (Inomej kuatosantojmej ayá' tacháj, iwán niga takakij iwán niga wel nejnemij.) ²¹ Ayá' nō mokajkajkej iga tamiktiáj, niga nō mokajkajkej iga taachisarowaj, niga mokajkajkej iga namolnemij wán yey ayá' iwán namiktitokej, iwán niga nō mokajkajkej iga tachtekij.

10

Ángel yey kipiá kimilolamatzin

¹ Iwán nikita' se' ángel yey poxsan tajpalej, temotiwitziá ipan cielo e' witziaaya ipan mixti, iwán pan itzontekon onoya akosamaló'. Ixaya' ken tonati' iwán iyikxi ken ome takétzal yey wewelonto'. ² Se kimilolamatzin* kipatajtoya ipan imá', iwán iga iye'ikxi taksa' ipan lámár, iwán iga iyopoch-ikxi taksa' ipan tajli. ³ Iwán kuá' tajtoj, mokagui' ken kuá' tzajtzi tekuani, iwán kuá' tzajtzi', mokagui' siete teyo' itajtólmej. ⁴ Kuá' támi'ya tajtojkej inomej siete teyo', nikijkuilowayay yey kijtojkej, e' nikagui' se tájtól yey wálay ipan cielo, iwán ne-ijlij:

—Tejsan xikichtakamatito yey kijtojkej inimej siete teyo' iwán amo xikijkuilo.

⁵ Iwán inón ángel yey nikita' taksato' ipan lámár iwán ipan tajli, kajko' iye'má' cielojkóbapa, ⁶ iwán kijtoj:

—Niknojma-ijtowa iyixtaj Dios yey nochipa isato', yey kichij cielo, tajli, lámár iwán nochi yey ipan onokej, iga ay'ya wejkatis iga mochīwas yey Dios kijtoj. ⁷ Kuá' asis iga siéteja ángel kipítzas itrompetaj, inón vej mochīwasya yey Dios kejlanto', san ken kijtojkej profetajmej,† yey itekipanowanimejpa Dios.

⁸ Inón tájtól yey nikagui' ipan cielo, sej nenotza' iwán ne-ijlij:

—Xaj iwán xikui inón kimilolamatzin yey kitapojto' inepa ángel yey se iyikxi taksato' ipan lámár iwán se' iyikxi pan tajli.

⁹ Iwán niajki kan ono' inón ángel iwán niktajtanilij iga manemaka inón kimilolamatzin, iwán yéj ne-ijlij:

* **10:2** 10:2 Xikita glosario "Kimilolama". † **10:7** 10:7 Xikita glosario "Profeta".

—Xíkuiwa' iwán xikua. Iwán ipan moten tikmachilij este tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' asis mojtiko chichiyas.

¹⁰ Iwán nikuilij inón kimilolamatzin kan kikitzkijtoya iwán nikua; iwán kuá' nemi nikua, nikmachilij jake tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' támi'ya nikua; nojtiko chichiya'. ¹¹ Iwán yéj ne-ijlij:

—Yékti iga sej xikojpapowilikan yej Dios kijtowa iga yawi mochiwati. Xikojpapowilikan inochi toknimej yej onokej ipan inochi altepemej, inochi paismej, san kén itajtölmej wan xikojpapowilikan inochi reyejmej.

11

¹ Iwán nemakakej se ojta' ken tikita inõmpa kuawi' yej iga tamedirolo, iwán ne-ijlijkej:

—Ximoketza, iwán xikmediro itiõpan Dios iwán nõ xikmediro altar yej ono' tiõpan-ijti', iwán nõ xikita ke'mej ompa onokej yej kiweyimatiltijtokej Dios. ² E' ipatiojyo tiõpan amo xikmediro, iga inón patio kimakakej yej ayá' kixmatij Dios iwán yejemen yawij kitataksatij nõyan Jerusalén iga ompa mandaroskej cuarenta y dos meses yej masi mil doscientos sesenta días. ³ Iwán nia niktitaniti õme yej notatítampa iga makijtokan yej nej nikijtowa, iwán inõmej yawij kipojtotij mil doscientos sesenta días, e' yawij kajakijtotij itzotzolmej inõmpa yej moakiá kuá' mikilo.

⁴ Inimej õme tatitan kijtojneki inón õme olivo* iwán inõnsan nõ kijtojneki inón õme mechõnwewetkej yej ono' itenõj Dios yej iteko tajli. ⁵ Siga agaj kineki makichiwili tejté yej ayekti, yejemen kikixtiáj ti'ti ipan itenmej iga kimela'tatiáj nokta iyenemigojwan; ijkõn yawi mikiti agaj yej makineki makichiwili tejté. ⁶ Inimej õme tajtaga' wel kitzakuaj cielo iga amo mawiki tiawa' miej yejemen kipowaj tájtöl yej Dios kimaka; iwán wel nõ kichiwaj iga a'ti mamochiwa esti iwán iga kiknochiwaj la gente iga plaga este ke' iga yejemej kinekiskej. ⁷ E' kuá' inimej kitamijkeja itekipanõlmej, weyi animäl yawi kiasati pan wejkatanaxpo' iwán yawi kimajmagatij iyõmextin, kitãniliskej iwán yawij kimiktiti. ⁸ Iwán inõmej animajmej yawij wetztikawitij ipan icallejmej Jerusalén kan toteko Jesucristo kimiktijkej ipan kuacruz, inón weyi-altepe' kitojneki ken kuá' altepe' Sodoma iwán país de Egipto. ⁹ Iwán eyi días iwán tajko, inewi gente de nochi altepemej, de sese'pa raza, de inochi tajtölmej, yawij kitatij animajmej kan miktokej iwán akimakaskej lugar iga makitokakan. ¹⁰ Yej chantitokej ipan tajli yawij pakitij iga mikikeja, póxsanya nokta yawij pakitij, este yawij mossepantitanilitij regalo; porque inõmej gente poxsan kijiya; inón õmen yej Dios kimakaya tájtöl iga makipowakan. Inõmej gente poxsan moknochwayaj iga yej kichwayaj inón õmen. ¹¹ E' kuá' pánoja eyi días iwán tajko, Dios ki-ojõpa-ixitij sej iwán sej moketzkej, iwán inochi gente yej kitakej poxsan momajtijkej. ¹² Iwán iyõmexti inõmej tajtaga' kikakikej ipan cielo se tájtöl yej poxsan recio, ijkín kijlijkej:

—Xitejkawikan nijiga.

Iwán tejkajkej ipan cielo ipan se mixti, iwán iyenemigojwan kitztoyaj.

¹³ Iwán ikua' poxsan molin tajli, iwán se tájkol de cada diez de inón weyi-altepe' xixitijikej kajlimej iwán mikikej siete mil gente. Iwán la gente yej ayá' mikikej, poxsan momajtijkej iwán kiweyimatiltijkej Dios yej ono' ipan cielo.

¹⁴ Inin yajki el segundo yej pox tamajmãjtíl, e' na'ya wi' se'.

Siete trompeta

* 11:4 11:4 Xikita glosario "Olivo".

¹⁵ Iwán kuá' ási'ya pan siete ángel iga kipítza' itrompetaj, mokagui' tajtolmej yej recio ipan cielo, kijtowayaj:
Inán toTeko Dios iwán Cristo yej iPiltzín;
nochipa yawij mandarotij ipan tajli
wan ayí' tamis iga mandarowaj.

¹⁶ Entonces inomej veinticuatro ancianojmej yej ejewatoyaj ipan itranojmej iyixtaj Dios, motzojtzontokakej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios,

¹⁷ kijtojtoyaj:

Nimitzmakaj gracias, noTeko,
Dios yej nochi wel tikchiwa,
tej yej ikyay tonó' iwán inán tonó' iwán tiaya tiwítzeti,
iga nochi wel tikchiwa wan
tipéwa'ya iga tirreinarowa.

¹⁸ La gente yej ayá' mitzixmatij, kuejkuesiwikej,
e' asi' día iga tia titacastigaroti,
wan no asi' día iga tia tikjuzgaroti yej miktokej,
iwán tia no tikmakati yej yekti yej mitzcredojtokej, yej kipojkej motájtól,
iwán yej mitzweyimatiltijkej tia tikmakati yej yekti,
kesiá yej tejté iteki iwán yej até iteki,
iwán tia tikpoloti inomej yej kisosolowaj tajli.

¹⁹ Entonces tapowi' itiopan Dios yej ono' ipan cielo, iwán tiopan-ijti' nestoya se ken baúl† kan entoya diez mandamiento. Iwán tapetani' iwán mokagui' tawopaya, tatikuini', molin tajli iwán wetzi' tiawa' de hielo.

12

Siwa' wan kuakuakowawéj

¹ Iwán ijkín nesiko ipan cielo ken tepa iteki yej paréj weyi: se siwa' tzaktoya iga tonati' iwán la luna onoya iyikxitan iwán kitálijtoya se corona* yej kipiá doce sítalin. ² Inín siwa' tatalaxwijtoya, iwán tzajtziá iga pilkualowaya iga yáwiya taonoltiti. ³ Iwán nesiko se' yej monextij ipan cielo: se kuakuakowawéj yej tatá' yej kipiaya siete itzontekon, diez ikuakua iwán se corona ipan sejsé itzontekon. ⁴ Iwán iga ikuitápil kiwawatatzoj se de cada eyi sítalimej yej onokej ipan cielo iwán kipajpatanaltij talpan. Inín kuakuakowawéj moketza' iyixtaj siwa' yej yáwiya taonoltiti, iga makikuáli ipiltzín kuá' maki-onolti. ⁵ Iwán inón siwa' kita' se iyokichpiltzín, iwán iga ibastón de tepos yawi kimandaroti inochi gente. Después Dios kikuilij ipiltzín iwán kiwiga' no kan ono' yéj iga no mamotali ipan itranoj. ⁶ Iwán inón siwa' yajki ipan desierto, kan Dios nokta kichij iga ompa makitamakatokan mil doscientos sesenta días.

⁷ Máj máj momijmiktilo' ipan cielo, iga Miguel iwán iyangelejmej momijmiktijkej wan inón kuakuakowawéj. Kuakuakowawéj iwán iyangelejmej no lucharojkej, ⁸ e' kipolojkej, iwán yejemen kikixtijkej iga ayo' maonokan ipan cielo. ⁹ Iwán kikixtijkej inón kuakuakowawéj, inonsan ikyapakowa' yej itoká' Tzitzimi' yej kikajkayawa inochi gente, kipatanijkej talpan wan iyangelejmej.

¹⁰ Iwán nikagui' se tájtól yej recio ipan cielo, kijtoj:

—Dios kimanáwija igentej; kinextij iga nochi wel kichiwa iwán yéjsan reinarowa. Inán Cristo noyan reinarowa iga kipatanijkej talpan Tzitzimi' yej kitelwiaya tokniwan, kitelwiaya semilwi' iwán senyówal iyixtaj Dios.

† 11:19 11:19 Xikita glosario “Arca del pacto”. * 12:1 12:1 Xikita glosario “Corona”.

11 Tokniwān tatanilijkej iga iyesyō el Cordero iwān iga itájtōl Dios yej yejemen kipowakej; yejemen ayá' majmawikej iga yawij kimiktítij, majwa' kisentalkej iyalmajmej iga mamikikan. 12 Xipakikan ciēlojmej iwān yej ípan amonokej. E', jlástimajsan yej chantitokej ípan tajli iwān yej chantitokej ípan lámār! Iga Tzitzimi' kuejkuesitiajki kan anchantitokej, iga kimati iga alín kipolowa iga políwisya.

13 Kuā' inón kuakuakowawéj kita' iga óno'ya talpan, kitalohtij siwā' yej kita' ipiltzín. 14 E' inón siwā' kimakakej ome yej wejweyi iyastakápal águila, iga wel mapatāni iga mayawi ípan desierto, kan kitamakatoskej tres años y medio, ompa ay'ya wel casis inón kuakuakowawéj. 15 E' inón kuakuakowawéj kikixtij trojaj a'ti ípan iten iga kichíwa se weya', iga siwā' makiwiga arresomoj. 16 E' tajli kipalēwij inón siwā', iga tajli tapowi' iwān inochi kitoloj in inón a'ti yej inón kuakuakowawéj kikixtijtoya ípan iten. 17 Iwān iga san inón, kuakuakowawéj paréj kikuesowilij inón siwā', iwān yajki kimijmiktito ipilówampa inón siwā', ken tikijtowaj inomej yej kichíwaj kensan tatekimaka Dios iwān kichíwaj ken tenextiliá Jesús. 18 Iwān inón kuakuakowawéj moketza' lamartēnoj.

13

Ome wejweyi anímāl yej tamajmajtiáj

1 Nimoketza' ípan xajli yej ono' lamartēnoj. Iwān nikita' iga nemi kisa ípan lámār se weyi anímāl yej kipiá siete itzontekon, iwān diez ikuakua iwān ípan sejsé ikuakua kipiaya se icoronaj,* iwān ípan sejsé itzontekon ijkuilijto' tokamej yej Dios kikuesowa. 2 Inín weyi anímāl yej nikita' ken tikita tekuāni,† iwān iyiximej ken tikita oso iyixi, iwān kipiaya iten ken tikita tekuāniwéj.‡ Iwān kuakuakowawéj kimá' iga wel mamandaro, iwān kitalij ípan weyi asientoj kan tatekimakas. 3 Se de itzontekon inín weyi anímāl nešía kan tzontektōya yej este wel miki, e' inín kan tzontektōya pajti', iwān nochi gente yej onokej ípan inín tajli madmiradokej iwān kitokakej inín weyi anímāl. 4 Iwān kiweyimatiltijkej inón kuakuakowawéj iga kimá' poder inón weyi anímāl; nō kiweyimatikej weyi anímāl, kijtōwayaj la gente:

—Ateyi se' ken inín weyi anímāl, ayagaj wel momatía iga íwān mamomijmikti.

5 Nō kimakaltijkej iga inón weyi anímāl makijto tajtolmej yej iga imatika mokichmati, iwān kimālijliá Dios; iwān kitalkej iga mamandarojto cuarenta y dos meses. 6 Iwān ijkón kichij, kimālijlij Dios, kimālijlij itōkā' Dios, kimālijlij íkal Dios iwān kimālijlij yej onokej ípan cielo. 7 Nō kimakaltijkej iga makimijmikti yej kitokaj iyojwi Dios, este que makitanilikan; iwān kimakakej iga wel makimandaro inochi raza, ípan inochi altepe', ípan inochi tajtolmej iwān ípan inochi nación. 8 Yej chantitokej ípan tajli poxsan kiweyimatiltijkej inón weyi anímāl, petz yej ayá' ijkuilijto' itokamej ípan iyama' el Cordero. Iga kuā' mochij inín tajli, mo-ijkuiloj itokamej yej nochipa onoskej wān Dios ípan ama' yej kipiá el Cordero yej mikika.

9 Si agaj wel takaki, makiye'kaki. 10 Yej yawij kipresojuwítij yej kitokaj Dios, yejemej nō yawij kipresojuwítij. Iwān yej yawij kimiktítij iga espada yej kitokaj Dios, nō yawij kimiktítij iga espada. Inón iga yej kitokaj iyojwi Dios makijyowikan iwān mamonfiarokan pan Dios.

* 13:1 13:1 Xikita glosario "Corona". † 13:2 13:2 "Ken tikita tekuāni": leopardo. ‡ 13:2 13:2 "Ken tikita tekuāni": león.

¹¹ Máj máj nikita' se' anímaj nemi kisa ipan tajli. Inín kipiaya ome ikuakua ken tikita borregoitzin, e' tajtowaya ken kuakuakowawéj. ¹² Kipiaya poder kensan yej áhtopa weyi anímaj wan tekipanowaya iga yéj, iwán kichij iga inochi gente yej ono' ipan tajli makiweyimatiltikan yej áhtopa weyi anímaj yej pajti' kan tzontektoya malej iga inón katka mamíktoya. ¹³ Nq kichiwaya milagroymej iga manesi iga ayéj námol, este ipan cielo kiwetziltij ti'ti ipan tajli iyixtaj la gente. ¹⁴ Inón kichij milagroymej iga kimaka poder yej áhtopa weyi anímaj, kikajkayaj inochi toknimej yej ono' ipan tajli. Iwán kitekimá' iga makichiwakan se iyimagen inón áhtopa anímaj yej kitzontekkaj iga espada iwán ayá' migui'. ¹⁵ Iwán inón segundo weyi anímaj kimakakej poder iga makimaka vida inón imagen iwán iga makitajtolti. Iwán yej ayá' yawi kiweyimatitij inón imagen yawij kimiktitij. ¹⁶ Iwán kichij iga inochi gente, yej kipiá itekiyo iwán yej ayá', yej kipiá tomín iwán yej akipiá tomín, esclavojmej iwán yej ayéj esclavojmej, makitalilikan se marca ipan iye'ma' o pan iyixkuá'. ¹⁷ Iwán ni agaj awel takowa niga tanamaka, siga ayá' kipiá la marca o itoka' inón anímaj o inumerojyo itoka'. ¹⁸ Iga se mamomachti inín, kineki poxsan matajlamiki; si agaj kentenderowa makimati te kijtojneki inumerojyo anímaj, tága'pa inumeroj. Inón número seiscientos sesenta y seis.

14

Kitakuikiliáj Cristo

¹ Después nitachá' iwán nikita' el Cordero onoya iyixko tepe' yej itoka' Sion. Sen-onoyaj iwán inón Cordero ciento cuarenta y cuatro mil tokniwan yej pan iyixkuá' ikuilijto' itoka' el Cordero iwán itoka' iTaj. ² Iwán níká' se tájtol yej wáraj ipan cielo ken a'ti kuá' poxsan wopa, ken kuá' poxsan tatikuini, inón tájtol ken tikita kuá' nemi kitzotzonaj mia' arpa.* ³ Iwán kikuikttoyaj se nuevo takui' iyixtaj trono, iwán iyixtaj inomej nawí animajmej iwán iyixtaj ancianojmej. Iwán ayagaj wel kimati inín takui' petz inomej ciento cuarenta y cuatro mil yej Dios kimanawij kan onolo' ipan inín tajli. ⁴ Inimej yej ayí' nokta motekkej wan siwa',† sino que ye'nemikej, iwán kitokaj el Cordero kansan yawi. El Cordero kikowa' inimej iga iyesyo, kitapejpen yej áhtopa mochijkej itátkipa Dios iwán el Cordero, inimej momakaj iga makichiwakan ken kineki Dios. ⁵ Iwán ayí' takajkayajkej iga ye'nemij iyixtaj Dios.

Eyi ángel kipowaj itajtolmej

⁶ Iwán nikita' se' ángel patantinemi tajko cielo yej kinentiá ye'noticiaj yej ayí' tamis, yej mamopowili inochi gente yej ono' ipan tajli, inochi naciomej, raza iwán de nochi altepemej san ken tajtowaj. ⁷ Iwán kijtowa recio:

—Xikmajmawilikan Dios iwán xikweyimatiltikan, pues ási'ya hora iga yéj yawi tajuzgaroti; iwán xikweyimatikan inón yej kichij cielojmej iwán tajli, lámaj, iwán inochi atzontekomej.

⁸ Iwán se' ángel nq kijtoj recio:

—Xixitini'ya in Babilonia yej weyi-altepe', iga kinextilijtoya mia' naciones iga makiweyimatiltikan idolojmej, iga inón kichiwaj kenkuá' tawanaj iga vino iwán yawij wan sesé.

⁹ Wan se' tercer ángel del cielo kijtoj recio:

* **14:2** 14:2 Xikita glosario "Arpa". † **14:4** 14:4 Anka inín kijtojneki iga ayá' kiweyimatiltijkej idolojmej.

—Siga agaj kiweyimati anímal wān iyimagen iwán siga motemaka iga makipiá imarčaj pan iyixkuá' o ipan ima', ¹⁰ Dios kipoxkuesowilij iwán yawi kicastigaroti iwán yawij kiknochijtotij ipan ti'ti iwán azufre, kiknochiwas iyixtaj iyangelejmej Dios iwán iyixtaj el Cordero. ¹¹ Iwán nochipa popoktos ti'ti iga kicastigarojtoskej semilwi' iwán senyówal yej kiweyimati anímal iwán iyimagen, wān yej kipiáj marca yej itōka' inón anímal. ¹² Ijkón yej kicređojtokej Dios iwán kichiwaj ken ga tatekimaka, amo mamosemakakan iga kitokaj iyojwi Jesús.

¹³ Niká' se tájtōl ipan cielo yej ne-ijlij:

—Xikijkuilo yej nia nimitzijliti: “Mayolpakikan desde inán yej mikij ipan iyojwi toTēko.” El Espíritu Santo kijtowa iga inomej yáwija mosewítij, áyo'ya tekipanoskej. Inochi yej kichijkej yej yēkti, ya'ti iwamej.

Dios kijuzgarowa nochi yej ono' ipan tajli

¹⁴ Después nitachá', iwán nikita' se mixti este ista' iwán iyixko mixti ewato' a'pa yéj tachá ken tikita iPiltzín Taga'. Kitālijtoya se corona‡ de oro iwán kikitzkijtoya se ken machete yej pox tateki yej iga motékupa trigo. ¹⁵ Iwán kisa' ipan weyitiopan se' ángel iwán kitzajtzilij recio yej ewato' iyixko mixti:

—Iga momachetej xiktékiya trigo; iga ási'ya itiempoj iga mamoteki, iwán la cosecha yej ono' ipan tajli chika'ya.

¹⁶ Iwán yej ewatoya ipan mixti kipanoltij imachetej ipan tajli iwán kitegui' yej chika'ya.

¹⁷ Iwán kisa' se' ángel ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, nō kikitzkijtoya imachetej yej pox tateki. ¹⁸ Iwán kisa' ipan altar se' ángel yej kipiá poder iga tapolowa iga ti'ti, iwán kitzajtzilij recio yej kikitzkijtoya machete yej pox tateki, kijlij:

—Xiktékiya iga momachetej yej pox tateki inomej racimójmej de uva yej ono' ipan tajli iga yojyoksitókeja.

¹⁹ Iwán el ángel kipanoltij imachetej ipan uvajyoj,§ iwán kitegui' uvajmej yej ono' ipan tajli, iwán kakij kan yawi mopatzkati, inón kijtojneki weyi castigo yej Dios kititanis. ²⁰ Uvajmej kipatzkakej kan ay'yéj altepe' iwán kan mopatzka' uva kisa' esti, tejkaj este ipan iten kawayojmej, inón esti motaloy trescientos kilómetros.

15

Angelejmej wān siete plaga iga ta-iknochiwaj

¹ Nō nikita' ipan cielo se yej este temajtiá yej ayi'pa mo-ita: siete angelejmej yej kiwajligayaj siete plaga yej iga tacastigarowa. Kuá' tamis inochi inimej, Dios ay'ya kuesitos.

² Iwán nō nikita' lámān ken tikita vidrio nelijto' iwán ti'ti. Iwán nikita' nō ejejkatokej ipan lámān inomej yej kitanilijkej weyi anímal iwán iyimagen iwán imarčaj inón weyi anímal. Nochi inimej gente, Dios kimá' sejsé iyarpajmej.* ³ Iwán kikuikakej yej itaku' Moisés yej tekipanowaya iga Dios, yej itaku'pa nō el Cordero, kijtowayaj:

Tej tinoTēko, nochi wel tikchiwa.

Weyi iwán pox monsj yej tej tikchiwa.

Yēkti iwán melá' inochi yej tikijtowa iga mamochiwa.

Tej yej tikmandarowa nochi yej ono' ipan tajli.

‡ 14:14 14:14 Xikita glosario “Corona”. § 14:19 14:19 Xikita glosario “Uva”. * 15:2 15:2 Xikita glosario “Arpa”.

4 NoTeko, ¿a'yéj ayá' mamitzmajmawili?
 ¿A'yéj ayá' mamitzweyimatilti?
 Tejsan moselti yej ayí' tikchíwa yej ayékti,
 iwán inochi naciomej wítzetij iwán mitzweyimatiltiskej,
 iga inochi kitakej yej tej tikchíwa poxsan yékti.

5 Wan nikita' iga tapowi' tiopan ipan cielo, inón kuetaxtiopan† kan moenayaj patachte'timej kan ijkuilijto' iley Dios yej kimá' Moisés. 6 Iwán ipan inón kuetaxtiopan kiskej inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete plagajmej, kakijtokej ye'tzótzol yej chijto' iga lino‡ este pepetani, iwán kitajlijtoyaj icintoromej de oro este iyelixtenojmej. 7 Iwán se de inomej nawi animajmej yej onoya iyixtaj Dios, kimá' sejsé de inomej siete angelejmej se wájkal yej chijto' iga oro yej tento' iga yej Dios yawi tacastigaroti; Dios yej nochipa onos wan ayí' mikis. 8 Inón weyitiopan temi' iga pokti yej wítziaya ipan iweyipoder Dios, iwán ayagaj wel kalaki ipan inón weyitiopan, este que mapano inón siete plaga yej kipiayaj inomej siete angelejmej.

16

Wajkalmey yej kipiapiá yej iga Dios tacastigarowa

1 Iwán nikagui' se tájtól recio kısıaya ipan weyitiopan, ijkín kijliaya inomej siete angelejmej:

—Xakan ipan tajli iga xikawatij inón siete wájkal yej kipiapiá yej iga Dios tacastigarowa.

2 Iwán yej áchtopa ángel yajki, iwán kitoyaj ipan tajli yej onoya ipan iwájkal, iwán inochi gente yej kipiayaj imarcaj weyi animaj iwán kiweyimatiáj iyimagen, kisa' iyakapamej kókol yej pox kualo.

3 In segundo ángel kitoyaj ipan lámar yej kipiaya ipan iwájkal, iwán lámar mochij ken tikita iyesyó yej mikto', iwán migui' inochi yej onoya ipan lámar.

4 In tercer ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal, ipan a'timej iwán ipan atzontekomej iwán mochij esti. 5 Iwán nikagui' ijkín kijtoj inón ángel yej kicuidarowa a'timej:

—Tej noTeko yej nochipa tonoya iwán nochipa tonos, tej ómpaya ken tikchíwa iwán kajasi iga ijkín titacastigarowa. 6 Iga yejemej kimiktijkej yej moconfiarowaj ipan tej, iwán kimiktijkej moprofetajmej, iwán inán tej tikchij iga makonikan esti, puej ijkón kajasi.

7 Iwán nikagui' se' tájtól yej kisa' itenoj altar, kijtowa:

—NoTeko Dios yej nochi wel tikchíwa, ken tej titajuzgarowa ómpaya nokta.

8 Iwán el cuarto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan tonati', iwán kichij iga tonati' wel makimela'tati la gente iga tiwelón. 9 Iwán inochi este tátaya ikajlomej iga pox totóni' tiwelón. E' malej ijkón ayagaj kipata' ken iga nemi iga makiná'techo Dios niga kiweyimatiltijkej. Majwa' kimajlijijkej Dios yej kititani inimej yej tacastigarowa.

10 In quinto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan itronoj weyi animaj iwán kan mandarowa inón weyi animaj tamichkantitikawi', iwán yej kiweyimati inón weyi animaj molenguajtankuayaj iga kualowayaj.

11 Iwán kimajlijijkej Dios yej ono' ipan cielo. Maltajtowayaj iga kwalotoyaj iga kipiayaj ikokolmej. E' ayá' kikajtejkej iga kichíwaj yej ayékti.

† 15:5 15:5 Hch 7:44. Nq xikita glosario "Kuetaxtiopan". ‡ 15:6 15:6 Lino achi ken ichka', e' chijto' iga se'pa planta.

¹² Iwán in sexto ángel kitoyaj nō yej kipiaya ipan iwájkal ipan weya' yej itōka' Eufates; iwán wagui' in weya' iga wel mapanōkan inomej reyejmej yej witzej ikisáyampa tōnati'.

¹³ Wān nikita' iga kisa' eyi yej ayéj ye'espíritoj, ken tikita kalamej. Se kisa' ipan iten kuakuakowawéj, se ipan iten weyi anímal iwán se ipan iten yej ayéj mela'profetaj. ¹⁴ Inímejwa' iyepíritojmej tzitzimimej yej kichiwaj milagro. Iwán kinechkoskej inochi reyejmej yej onokej ipan inín tajli iga mamomijmiktikan kuā' Dios yawi tajuzgarōti.

¹⁵ ToTeko kijtowa:

—Ta' xikitakan, nej niwī' kuā' ayá' momati, ken se yej tachteki. Poxsan paktos yej kichijtos ken Dios kineki iwán iga ijkón kichijtos kenkuā' taajakijtos, ayá' nemis ipetzkan iwán ayá' pinawas.

¹⁶ Iwán inomej espíritojmej yej maļojmej kinechkoj reyejmej kan itōka' Armagedón ipan tájtōl Hebreo.*

¹⁷ Iwán ángel número siete kitoyaj iwájkal ipan ejeka'. Iwán ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, Dios tajtoj recio, kijtoj:

—Níkchija nochi.

¹⁸ Íkuā'san tapetani', tawopa' iwán tatikuini' iwán kuekuechka' tajli, inón talōlīn poxsan recio, nikeman ayi' panoj ijkōmpa talōlīn desde kuā' onolo' ipan tajli. ¹⁹ Iwán weyi-āltepe' yej itōka' Babilonia, tzatzayani' tajli, éyiya mochij. Iwán āltepemej yej ono' ipan inewi tajli xixitīnikej. Ijkón Dios kejlān inón weyi-āltepe' Babilonia iga kichijtokej yej ayēkti, inón iga poxsan kicastigarōj. ²⁰ Inochi tajkotālmēj† iwán tepemej, poliwikiēj. ²¹ Nō wāļaj ipan cielo weyi granizo yej wetzi' ipan la gente. Inomej granizo iyetika ken cuarenta kilo. Iwán tajtaga' kimalijlijkej Dios iga wetzi' inón granizo, iga poxsan tapoloj inón granizo iga Dios tacastigarōj.

17

Siwā' yej najnamōlnemi

¹ Iwán wāļaj se de inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete wajkalmej, iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi iwán nia nimitznēxtilīti ken iga Dios yawi kicastigarōti inón siwā' yej najnamōlnemi yej ewato' itenoj mia' weyamej. ² Reyejmej, iwán la gente de inewi āltepemej kichijkej yej ajayēkti iwán inón siwā' yej najnamōlnemi yej kinēxtilijkej iga makiweyimatiļtikān idolojmej.

³ Iwán iyEspíritoj Dios asi' noyakapan iwán el ángel newiga' ipan se desierto. Ompa nikita' se siwā' ewato' ipan weyi anímal yej chīlti', iyakapan ikuilijto' tajtōlmej yej Dios kijiya, inón anímal kipiaya siete itzontekon iwán diez ikuakua. ⁴ Siwā' kakijto' itzótzol yej axokoti' iwán chīlti', kitālijtoya oro, te'ti ken diamante iwán perlas.* Kikītzkijtoya se wajkaltzīn de oro tentoya iga vino, inón vino kijtojnēkij iga kichij yej pox ajayēkti iwán tanēxtilij iga mamoweyimati idolojmej. ⁵ Ipan iyixkuā' siwā' ikuilijto' tōka' yej ayá' momati te kijtojnēki, kijtowa: “WeyiBabilōniaj yej tanēxtiliá iga siwatkej manajnamōlnemikan, iwán inochi yej mochīwa yej ayēkti ipan inín tajli.” ⁶ Iwán nikita' iga inón siwā' tawān iga konij iyesyomej yej moconfiarowaj ipan Dios yej kimiktijkej iga kipowaj itájtōl Jesucristo. Kuā' inón nikita', este nimadmirādoj. ⁷ Iwán inón ángel ne-ijlij:

* **16:16** 16:16 Xikita glosario “Hebreo”. † **16:20** 16:20 Xikita glosario “Tajkotāl o Isla”. * **17:4** 17:4 Perla pox valerowa, ken tikita tetzīn ke'pa ajayo' wān iga perla wel mochīwa kōska'.

—¿Te iga timadmiradowa? Nia nimitznextiliti te kijtojneki inón siwa' iwán inón weyi anímal kan ewato' siwa', inón weyi anímal yey kipiá siete itzontekon iwán diez ikuakua. ⁸ Weyi anímal yey tikita', onoya iwán inán ay' teyi. Yawi kisati ipan wejkatanxapo', e' iga san yawi mela'poliwiti. Desde kuá' mochij inín tajli, Dios kijkuiloj itokamej ipan ama' kan nesí aja'yéj nochipa onoskej iwán Dios. Yey chantitokej ipan tajli, inomej yey itokamej ayá' ijkulijto' ipan inón ama', yawij majmawitij kuá' kitaskej inón weyi anímal yey onoya iwán inán áyo'ya teyi, e' wí'o' sej.

⁹ 'Inín iga yejsan ye'tajlamiki wel kimatis te kijtojneki: Inón siete itzontekon anímal, kijtojneki siete tepe'† kan ewato' siwa'. ¹⁰ No kijtojneki siete reyejmej. Cinco de inomej reyejmej wetzikeja, el sexto rey mandarotj' inán, iwán el séptimo aya teyi inán. Kuá' wí', ayá' wejkatis iga mandarotj. ¹¹ Weyi anímal yey chilti' yey onoyaw wán inán ay' teyi, yéj se de inomejpa siete reyejmej; inonwa' mokuepas iga inón másisya ocho rey; e' yawi mela'mikítiya.

¹² 'Inomej diez kuakuamej, inón kijtojneki diez reyejmej yey aya mandarowaj; e' yawij gobernrotj iwán weyi anímal petz se hora. ¹³ Inimej diez reyejmej sansé iyalmajmej kipiáj iga yawij kipalewitij iga inón weyi anímal mamandaro. ¹⁴ Yawij momijmiktij iwán el Cordero, e' el Cordero yawi tataniliti iga yéj nokta iTeko nochi tekomej wán Rey iga nochi reyejmej. Iwán el Cordero sen-onoskej iwán yey Dios kinotzkej iwán kitapejpenkej iwán moconfiarowaj nochipa ipan yéj.

¹⁵ El ángel no ne-ijlij:

—Inomej a'timej yey tikita' kan ewato' inón siwa' yey najnamolnemi, inómejwa' kijtojnekij yey chantitokej ipan altepemej yey onokej ipan nochi nación san katiapay itajtolmej. ¹⁶ Inomej diez kuakuamej yey tikita' kipiá weyi anímal, yawij kijiyatij inón siwa' yey najnamolnemi, yawij kikajtewatij iselti iwán ipetzkan, yawij kikualitij inakayo siwa' iwán yawij kitatitij ipan ti'ti. ¹⁷ Dios kitajlij ipan iyalmajmej inomej reyejmej iga makichiwakan ken Dios kineki, iga kipiakej sesan iyalmajmej iga kipalewijkej iga weyi anímal wel mamandaro este que mamochiwa ken kijtoj Dios. ¹⁸ Inón siwa' yey tikita', inonwa' kijtojneki weyi-altepe' yey irrey tatekimaka ipan nochi reyejmej yey onokej ipan tajli.

18

Tata altepe' Babilonia

¹ Iwán nikita' se' ángel wáraj ipan cielo yey kipoxpiá poder. Kitawij tajli iga itiyó. ² Iwán ijkín kijtoj recio:

—Xixitíni'ya, xixitíni'ya weyi-altepe' Babilonia, iwán inán móchija kan mochantiáj tiztimimej, ompa íchanya inochi malespírotjmej iwán kan moxeketiáj totomej yey ayá' mokua iwán mo-ijiya. ³ Iga inochi paismej kichijkej yey ayékti ken kichiwaj yey ichamej Babilonia iga kiweyimatiltijkej idolojmej. Iwán inochi reyejmej de inín tajli ijkonsan kichijkej. Iwán tanamakanimej kipoxpiakej tomín iga yey chantitokej Babilonia kikojkej nochi yey kiyoltilanayaj.

⁴ Iwán nikagui' se tájtól ipan cielo kijtowa:

—Xikisakan ipan inón weyi-altepe' Babilonia, amejemej yey nimitztapejpenkej, amo no tewán xichiwakan yey ayékti iga amo no mamitzcastigarokan. ⁵ Ási'ya iyixtaj Dios iga inomej yey onokej Babilonia kichijtokej

† 17:9 17:9 Siete tepe' anka kijtojneki altepe' Roma.

vej ajayekti, iwán Dios ayá' nemi kelkawa. ⁶ Makichiwilikán Babilonia kensan kichiwilij sekin; makicastigarokan ome vej ke' yéj kicastigaroj sekin. Makichiwilikán ome vej vej mitzchiwilijkej iga no makimachili ken iga kualo. ⁷ Achonsan no xicastigarokan ke'san yéj moweyimati' iwán ke'san kichij vej ayekti. Yéj moweyimati' iwán kijtoj ipan iyalmaj: "Nej nigaj newato' iga nej nochi nikmandarowa; nej ayéj ken se lástima siwa' vej mi' iwéj wan akipiá vej kipalewiá, nej nikeman ayá' nimoknomatitos." ⁸ Inón iga ipan sansé día yawi wetziti iyakapan inimej vej tacastigarowa: mikílisti, chokalis iwán apis, iwán yawij kitatitij iga ti'ti, iga toTeko Dios vej nochi wel kichiwa kijtoj iga ijkón kajasi iga makicastigarokan Babilonia.

⁹ Reyejmej de inewi tajli vej kichijtoyaj vej poxsan ayekti, kensan kichiwa weyi-altepe' Babilonia iga kiweyimatiiltijkej idolojmej iwán kichijkej nochi vej kiyoltilanayaj, yawij chokatij iwán moknomatiskej kuá' kítaskej iga inón weyi-altepe' popókto'ya iga nemi tata. ¹⁰ Wéjkan kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, iwán kijtoskej:

—¡Ay! ¡Q'xan Babilonia vej tiweyi-altepe', tej vej nochi tikmandarowaya! Inán nimaninsan titata'.

¹¹ Nochi tanamakanimej chokaj iga moknomatij iga inón weyi-altepe', iga ay'ya teyis kan tanamakaskej. ¹² Ayagaj kikowas vej kinamaka vej chijto' iga oro, plata, te'ti vej mojmonsajti', perlas, tzótzol de lino vej pox tzotakti', de seda vej axokoti' iwán chilti', no inochi kuawimej vej ajwiya'pa, marfil,* kuawimej vej mojmonsajti', bronce, tepos, mármol;† ¹³ canela, especias vej ajwiya', incienso, mirra, perfumes, vino, aceite, harina vej kuechti', trigo; yolkamej vej motamamaltia, borregojmej, kawayojmej, kuacarretajmej, iwán este toknimej vej kikuij iga esclavo. ¹⁴ Kijliskej inón weyi-altepe':

—Ay'ya tikpiá vej tikpiaya vej tikpoxpiasnekiá, tikpóloja. Nikeman ay' tikpiás sej nochi vej pox patiyoj iwán vej mojmonsajti' vej tikpiaya.

¹⁵ Vej ompa tanamakatojaj, pox tataniijkej iga vej kinamakayaj pan inón weyi-altepe', e' kuá' kítaskej iga nemi tata, pox wejka kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, chokaskej wan moknomatiskej. ¹⁶ Iwán kijtoskej:

—¡Pobre inón weyi-altepe'! Onoya ken tikita katka se siwa' vej kakijto' itzótzol de lino vej pox tzotakti' iwán tzótzol vej axokoti' iwán chilti', kitajlijoja oro, te'ti vej mojmonsajti' iwán perlas. ¹⁷ ¡Ipansan se hora tata' komati vej poxsan patiyoj!

Ikapitamej akalmej, la gente vej yaya ipan akalmej, marinerojmej‡ iwán inochi vej tekipanowayaj ipan lámár, wejka moketzaskej. ¹⁸ Kuá' kítaskej pokti iga nemi tata inón weyi-altepe', tzajtziskej:

—¿Kan tiawij tikasitij se' weyi-altepe' ken inín?

¹⁹ Iwán motaliliskej tajli ipan itzontekomej iwán tzajtziskej:

—¡Lástima, lástima; inín weyi-altepe'! Iga itomín rícojtiakej inochi vej kipiayaj akal ipan lámár; inán nimaninsan poliwi'!

²⁰ E' tej cielo xipaki, iwán no mapakikan profetajmej, apostolejmej iwán inochi vej kitokaj Dios, iga Dios kicastigaroj inón weyi-altepe' iga ijkón kajasi iga nochi vej mitzchiwilijkej.

²¹ Iwán se ángel vej pox tajpalej kikui' se te'ti vej pox eti', iwán kipatanaltij ipan lámár, iwán kijtoj:

* **18:12** 18:12 Marfil: elefante kipiá ome ken itan vej weyakti' vej kijas itampa iya', inón chijto' iga marfil. † **18:12** 18:12 Mármol te'ti vej mōnsajti' vej wel motzotawa. ‡ **18:17** 18:17 Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtaga' vej kinentiayaj akal.

—Ijkón yawi poliwiiti inón weyi-altepe' yej itoká' Babilonia iwán nikeman máj ayá' mo-itas. ²² Inawatilka arpa, § flauta, iwán trompeta, ay'ya máj mokakis ipan mocallej. Ateyis nisé tekipanowaní yej kichíwa tejté. Iwán inawatilka molino ay'ya máj mokakis. ²³ Ay'ya máj xotas ti'ti, ay'ya mokakis ilwi' kan monamiktilo. Malej iga motanamakanimej poxsan kipiayaj tomín ipan inín tajli, iwán tikajkayaj inochi paismej iga moachisoj, tia timela'poliwiti. ²⁴ Dios kicastigaroj Babilonia iga itechko mikikej profetajmej wan yej moconfiaroj ipan Cristo; nochi yej tamiktijkej mixkuítijkej pan Babilonia.

19

¹ Iwán nikagui' ipan cielo itajtölmej mia' gente, kijtowaj:

¡Mamoweyimatilti toTeko Dios iga tesalvarowa!
Kajasi iga mamomajmawili iga nochi wel kichíwa.

² Yéj taye' juzgarowa wan nochipa ómpaya ken kichíwa.

Kicastigároja inón siwá' yej najnamolnemi,
yej tanextiliaya iga la gente makiweyimatiltikan idolojmej;
Dios momatij ipan yej chantitokej ipan inón weyi-altepe' iga kimijmiktijkej yej kipowaj itajtöl.

³ Iwán se' vej kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti toTeko! Iga nochipa popoktos inón weyi-altepe' iga nemi tata.

⁴ Iwán inomej veinticuatro ancianojmej iwán inomej nawí animálmej, motankuaketzkej iwán este motzontokakej ipan tajli iga kiweyimatiltijkej Dios yej ewato' ipan weyi asiento kan mandarowa, kijtojkej:

—¡Ijkónyawa! ¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

⁵ Iwán kan ewato' Dios, moká' se tájtöl, kijtowa:

Xikweyimatiltikan toDios,
amonochimej yej ankichíwaj ken yéj kineki
iwán ankimajmawiliáj,
yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

Iyilwiyo kuá' monamiktia el Cordero

⁶ Nikagui' nō ken tikita itajtöl mia' gente, ken kuá' wopa a'ti iwán ken kuá' tatikuini, kijtowa:

¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

Yéj nochi wel kichíwa iwán péwa'ya iga reinarowa.

⁷ Matipakikan iwán matiyolpaktokan iwán matikweyimatiltikan,
iga así'ya hora iga monamiktia el Cordero.

Takotzin* taajakijto'ya;

⁸ kajakija itzótzol de lino yej pox tzotakti', ejto' iwán este pepetani.

Inonwa' lino kijtojneki yej kichijkej yej yékti yej moconfiarowaj ipan Dios.

⁹ Iwán el ángel ne-ijlij:

—Ijkín xikijkuilo: “Mapaktokan yej onoskej ken te-ikniwan iga yawij motalitij kan takualo kuá' monamiktij el Cordero.”

Iwán ne-ijlij:

—Ininwa' itajtölmej nokta Dios yej ayá' takajkayawa.

¹⁰ Iwán nimotankuaketz'a iyikxitenoj inón ángel iga nikweyimatiltiaya,
e' yej ne-ijlij:

§ 18:22 18:22 Xikita glosario “Arpa”. * 19:7 19:7 “Takotzin” kijtojneki nochi yej kitokaj Dios. Ipan itajtöl Dios kanaj tikitaj iga Dios iwán yej kitokaj mocomparadowa ken se chokotzin yej namiktito' wan takotzin.

—Amo ximotankuaketza notenoj; iga nej no niktoka Dios kensan tej iwán ken inochi mokniwan yej moconfiarowaj ipan tájtól yej Jesús kipowa'. Xikweyimatilti Dios.

Iga yej kipowaj yej kichij Jesús, inómejwa' el Espíritu kitajtólmakaj.

Kawayoj yej ista'

¹¹ Iwán nikita' tapojto' cielo, iwán nikita' se kawayoj yej ista', iwán yej kitejkawilijtinemiá itoka' "Nochipa kichiwa yej kijtowa iwán ayi' takajkayawa." Yéj taye'juzgarowa iwán kichiwa yej yekti kuá' kitaniliá iyenemigojwan. ¹² Iyixmej ken tikita tiwelon iwán kitajlijoya mia' coronamej,† iwán ijkulijtoya se toka' yej yéjsan kimatiá. ¹³ Iwán kakijto' itzótzol yej kajkakalijto' esti, iwán itoka': Itajtól Dios. ¹⁴ Iwán kitokaj soldadojmej yej onokej ipan cielo. Kakijtinemij itzotzolmej de lino yej tzotakti' iwán ijista', este ejejto', iwán tejkatinemij ipan ikawayojmej yej ijista'. ¹⁵ Ipan iten kisaya se espada yej pox tateki, iga inón espada yawi kicastigaroti inochi paismej; iwán yawi kimandaroti iga se vara de tepos. Yéj kichiwás iga iyenemigojmej makitakan ken iga kuesiwi Dios. Yéj kitataksas iyenemigojmej ken se yej kitataksa uva iga kipatzka. Ijkón iga Dios yej nochi wel kichiwa yawi kicastigaroti inochi gente. ¹⁶ Iwán ipan itzótzol iwán imaxá'bapa ijkulijto' inin toka': "Rey yej kimandarowa inochi reyejmej iwán iTeko inochi tekomej."

¹⁷ Después nikita' se' ángel ejkato' ipan tonati', iwán kitzajtzilij recio inochi totomej yej patantinemij ipan cielo, kijlij:

—Xiwitzekán iga xikuakij yej Dios mitzmakaj. ¹⁸ Xikuakán inakayomej reyejmej, kapitamej, soldadojmej iwán inakayo tajtaga' yej pox tamiktiáj, iwán inakayo kawayojmej iwán yej kitejkawilijtinemij, iwán inochi inakayo la gente yej ayéj esclavojmej, iwán yej esclavojmej, yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

¹⁹ Iwán nikita' weyi anímal iwán inochi reyejmej de inewi tajli iwán isoldadojmej monechkojkej iga yawij momijmiktij iwán inón yej tejkato' ipan iyista'kawayoj iwán inochi isoldadojmej. ²⁰ Inón weyi anímal kitempresojwijkej iwán inón yej ayéj mela'profetaj yej kichijtoya kuajkuantas yej ayi'pa mo-ita iyixtaj inón weyi anímal. Iga kichij kuajkuantas yej ayi'pa mo-ita in inón yej ayéj mela'profetaj, kikajkayaj inomej yej motemakakej iga kitajlijkej imarcas inón weyi anímal iwán kiweyimatikej iyimagen. Iwán weyi anímal iwán yej ayéj mela'profetaj kimotakej ipan tiwelon kan nemi tata azufre. ²¹ Iwán sekin kimiktijkej iga inón espada yej kisaya ipan iten yej tejkato' ipan kawayoj, iwán nochi totomej ixwikej iga kikuajkej inimej inakayomej.

20

Mil años

¹ Nikita' se ángel temoj ipan cielo, kikitzkijto' se llave iga kitapowa wejkatanzapo', iwán kikitzkijto' se weyi cadena. ² Inin ángel kilpij kuakuakowawéj, inón ikyapakowa' yej no kitokawiyaj Tzitzimi' kilpij iga cadena mil años. ³ Kimota' ipan wejkatanzapo', iwán kiye'tentzakua' iwán kitajlij tejté iga amo agaj makitapo iga ay'ya máj makikajkayawa tokniwan yej onokej ipan paismej, este que maasi mil años. Kuá' ásisya mil años yawij kimajkawatij, e' ayá' wejkawas iga majkajtos.

† 19:12 19:12 Xikita glosario "Corona".

⁴ Iwán nikita' weyi asientojmej kan motaliáj yej mandarowaj, ipan inón motalkej yej kimakakej poder iga matajuzgarokan. No nikita' iyalmajmej yej kikechtekkej iga kipowakej yej kichij Jesús wan itájtól Dios. Yejemej ayá' kiweyimatikej weyi anímal niga kiweyimatikej iyimagen weyi anímal iwán ayá' motemakakej iga makitalilikan imarcej pan iyixkua' niga ipan imamej. Nikita iga inimej ojpa-isakej iwán reinarojkej iwán Cristo mil años. ⁵ E' sekin yej no miktokkej aya ojpa-isakej, inimej ojpa-isaskej este que maasi mil años. Inín yej áchtopa iga ojpa-isaloj. ⁶ ¡Mapaktokan yej ye'nemikey iyixtaj Dios, inomej yej yawij ojpa-isatij kua' achto ojpa-isaloj! Iga ipan la segunda muerte ay'ya yawij mikitij, sino que mochiwaskej sacerdotejmej de Dios iwán de Cristo. Iwán reinaroskej mil años wan Cristo.

⁷ Kua' ásisya mil años, Tzitzimi' yawi xitomiti kan presojtito'. ⁸ Iwán kisas iga kikajkayawas paismej Gog iwán Magog yej kijtojneki nochi paismej yej ono' ipan tajli. Wan Tzitzimi' kinechkoj nochi soldadojmej de inimej paismej. Pox komati soldadojmej ken tikita xajli yej ono' ipan lamarten iga yawij tamijmiktitij. ⁹ Iwán noyan payiniskej ipan tajli iwán kiyawaloskej inón weyi-altepe' yej Dios kipoxchokiliá, kan onokej yej kitokaj Dios. E' Dios kititanis ti'ti yej wí' ipan cielo, iwán inochi kitatıskej. ¹⁰ Iwán Tzitzimi' yej takajkayajtoya kimotaskej ipan tiwelon kan nemi tata azufre, kan no kimotakej weyi anímal iwán yej ayéj mela'profetaj. Iwán ompa nochipa kinkochijoskej semilwi' iwán senyówal.

Dios tajuzgarowa

¹¹ Iwán nikita' weyi asiento yej este ista', kan motaliá Dios iwán yéj ompa ewato'. Iyixtaj yéj, tajli iwán cielo mela'poliwikej, akawi' nité. ¹² Iwán nikita' yej miktókeja, ejejkatokkej iyixtaj Dios, onoyaj yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'. Iwán tapowikej amamej, iwán se' ama' no tapowi' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej iwán Dios. Iwán Dios kijuzgaroj yej miktókeja kensan ijkuilijto' ipan amamej, kensan yejemej kichijkej. ¹³ Yej mikikej ipan lámara wan yej mikikej ipan tajli kısakej kan miktoyaj wan monextijkej iyixtaj Dios, iwán sejsé kijuzgarojkej ijkón kensan yejemej kichijkej. ¹⁴ Iwán mikilisti iwán kan ono' yej miktokkej kimotakej ipan laguna yej wewelkato', iga inín ome veja iga mikiloj. ¹⁵ Iwán yej ayá' ijkuilijos itoká' ipan ama' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej iyixtaj Dios no kimotaskej ipan inón laguna yej wewelkato'.

21

Se'ya cielo wan se'ya tajli

¹ Iwán nikita' se'ya cielo iwán se'ya tajli; iga yej áchtopa cielo iwán tajli iwán lámara yej onoyaj poliwiķeja. ² Nej, niJuan nikita' inón weyi-altepe' yej Dios itatki yej kijliáj nueva Jerusalén, nikita iga nemi temowa ipan cielo iyixtaj Dios. Pox monsjati' ken tikita takotzin yej taajakijto'ya iga monamiktiá iwán iwéj. ³ Iwán nikagui' se tájtól recio yej wiziaya ipan cielo kijtowa:

—¡Xikita, Dios chantito' kan onolo'! Yéj yawi chantitoti iwamej, yejemej mochiwaskej igentej, iwán Dios onos iwamej. Yéj iséltisan onos Dios iga inomej. ⁴ Dios ta-ixpojpawas iga chokatolo', iwán ay'ya mikiloj, niga chokaloj, ay'ya agaj tenatos iga kwalotos, iga inochi yej onoya, pánoja.

⁵ Iwán yej ewatoya ipan weyi asiento kijtoj:

—Xikita, nej nikchiwa nuevo inochi yej ono'.

No ne-ijlij:

—Xikijkuilo; iga inimej tajtolmej melá' nokta iwán wel timoconfiarowa ípan.

⁶ Iwán ne-ijlij:

—Chíjto'ya. Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ípan A iwán tami ípan Z. Yej atanekis nej nikmakas a'ti yej kisa ípan atzontekon yej tamaka vida, ayá' yawi kikowátipa. ⁷ Inón nia nikmakati yej kitanilij Tzitzimi'; iwán nej iDios, iwán yéj nopiltzín. ⁸ E' yej kikajtewaj iga kitokaj iyojwi Dios, iwán yej ayá' kicredowaj itájtól Dios, iwán yej kejlantokej yej ayékti, yej tamiktiáj, iwán yej kichiwaj yej ayékti iga yawij wan yej ayá' íwan namiktito', iwán yej taachisarowaj, iwán yej kiweyimatij idolojmej iwán inochi yej takajkawaj yawij kimotatij ípan laguna yej wewelkato' iga nemi tata azufre. Inín kijliáj la segunda muerte.

Se'ya Jerusalén

⁹ Iwán walaj se de inomej siete angelejmej yej kikitzkijtoyaj siete wajkalmej yej kipiayaj siete plagajmej iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi, nia nimitznextiliti takotzín yej mochíwas isiwa' el Cordero.

¹⁰ IyEspíritoj Dios asi' noyakapan wan newiga' ípan se tepe' yej weyi iwán wejkapan, iwán nenextilij se weyi-altepe' yej Dios itatki, yej itoka' Jerusalén, nikita' iga nemi temowa ípan cielo iyixtaj Dios. ¹¹ Inón weyi-altepe' tawiaya iga iweyipoder Dios. Tawia ken tikita se te'ti yej pox monsjati' ken te'ti de jaspe* ken tikita vidrio. ¹² Inón weyi-altepe' kolaltitoya iga muro yej weyi iwán wejkapan, kipiá doce puerta; iwán onoya se ángel ípan sejsé kalten, iwán ípan sejsé puerta ijkuilijtoya itoka' se tribu† de inomej doce tribu de Israel. ¹³ Onoya eyi ipuertajyo iladoj norte, eyi ipuertajyo al sur, eyi ipuertajyo ikisáyampa tonati', iwán se' eyi ipuertajyo ikalakíyampa tonati'. ¹⁴ Imurojyo inón weyi-altepe' kipiá doce weyite'ti kan taksato', iwán ípan sejsé de inomej weyite'ti ijkuilijto' se itoka' de sejsé de inomej doce iyapostolejmej el Cordero.

¹⁵ El ángel yej nowan tatapojtoya kikitzkijtoya se ojta' yej chijto' de oro iga kimedírowa weyi-altepe', ipuertajyomej iwán imurojyo. ¹⁶ Inón weyi-altepe' onoya cuadrado, achonsan medírowaya iweyajka iwán ikoyajka. El ángel kimedíroj weyi-altepe' iga ivaraj de oro, medíroj dos mil doscientos kilómetros; achonsan medírowa iweyajka, iwejkapanka iwán ikoyajka. ¹⁷ Iwán kimedíroj iwejkapanka imurojyo, medíroj sesenta y cuatro metro, el ángel tamedíroj iga inómpasan medida yej iga taga' tamedírowa.

¹⁸ Muro chijtoya iga te'ti de jaspe, iwán weyi-altepe' chijtoya iga mela'oroy yej este xota ken vidrio. ¹⁹ Iwán ibasejyomej kan taksato' imurojyo inón weyi-altepe' ye'tachaya iga kipiaya sese'pa te'ti‡ yej mojmónsjati'. Yej áchtopa ibasejyo kipiaya te'ti yej kijliáj jaspe, el segundo zafiro, el tercero ágata, se' kipiaya esmeralda; ²⁰ se' kipiaya ónice, se' kipiaya cornalina; se' kipiaya crisólito, se' kipiaya berilo, se' kipiaya topacio, se' kipiaya crisopraso; se' kipiaya jacinto iwán se' kipiaya amatista. Ijkón masi' doce ibasejyo. ²¹ Ono' doce puerta; sejsé chijto' iga sesan perla. § Iwán pata'ohti yej panowa tajkoaltepe' chijtoya iga mela'oroy yej este xota ken vidrio.

* **21:11** 21:11 Jaspe te'ti yej xoxokti'. † **21:12** 21:12 Xikita glosario "Tribu". ‡ **21:19** 21:19 Inimej temej yej iga chijtokej doce base este xotaj wan sejsé kipiá icoloryo. § **21:21** 21:21 Perla pox valerowa, ken tikita tetzín ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochíwa koska'. Inán momati iga alímpatzín, nij nesi pox weyi.

²² Iwán ayá' nikita' nisé tiopan ipan inón weyi-altepe', iga toTeko Dios yej kipoxpía poder iwán el Cordero onokej iga tiopan ipan inón weyi-altepe'.
²³ Ompa ayá' moneki tónati' niga luna iga matawi, iga Dios itawilka tawia iwán el Cordero kitawij inón weyi-altepe'.
²⁴ La gente de inochi paismej yej mosalvaroskej nejnemiskej ipan itawilyo inón weyi-altepe', iwán reyejmej de inochi tajli kiwajliguiliskej yej patiyoj yej kipiáj.
²⁵ Ipuertajyomej nochipa tapojtos, iga ompa ateyiti yówal.
²⁶ Iwán inochi paismej kiwigaskej nochí yej valerowa wán kiweyimatiskej inón weyi-altepe'.
²⁷ Ipan inón weyi-altepe' ayá' kalakis nité yej ayekti iyixtaj Dios, niga yej kichiwaj yej ayekti niga yej takajkawaj. Kalakis petz yejsan ikuilijto' itoká' ipan ama' yej kipiá el Cordero kan nesi itokamej yej nochipa onoskej wán Dios.

22

¹ Iwán el ángel nenextilij se weya' yej tamaka vida, este chipakti' ken tikita cristal. Inón weya' kiasaya ipan iweyi asiento kan motaliá Dios iwán el Cordero.
² Inón a'ti motalowa itajko pata'ojti de inón weyi-altepe', iwán itejtempan inón weya' onoyaj kuawimej yej tamakaj vida. Takij cada mes iwán iyiswayomej inomej kuawimej kikuij iga moachitailto.
³ Iwán ompa ay'ya teyis yej Dios akiye'ita. Ipan inón weyi-altepe' Dios iwán el Cordero motaliáj ipan iweyi asientojmej wán yej kitokaj Dios kiweyimatiłtiskej.
⁴ Iwán kinojma-itztoskej nokta Dios, iwán itoká' Dios ikuilijtos pan iyixkua'.
⁵ Ompa ay'ya tayowatis iwán yej ompa onokej ay'ya kinekiskej ti'ti niga tónati', iga Dios yej toTeko kitawij yejemen wán nochipa reinaroskej iwán.

Na'ya iga wi' Jesucristo

⁶ El ángel ne-ijlij:

—Inimej tajtolmej, melá' nokta iwán wel moconfiarolo ípan. Iwán toTeko, yej inonsan Dios yej kitajtolmá' profetajmej, kititan iyángel iga makinextili yej kitokaj yej ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati.

⁷ Ijkin mitzijliáj Jesús:

—¡Xikakikan! ¡Ay'ya wejkatis iga niwi'! ¡Mapaki yej kicredoj yej ikuilijto' ipan inín ama', yej yawi mochiwati!

⁸ Nej niJuan, yej nikagui' iwán nikita' nochi inín. Iwán kua' tami' nikagui' iwán nikita', nimotankuaketza' iyikxitenoj el ángel iga nikweyimati'.
⁹ E' yéj ne-ijlij:

—Amo ijkón xikchiwa; puej nej nō niktoka Dios kensan tej iwán kensan inochi moknimej yej kipowaj itájtōl Dios, iwán inochi yej kichiwaj ken ikuilijto' ipan inín ama'. Xikweyimatiłti Dios.

¹⁰ Nō ne-ijlij:

—Amo xikiyana inín ye'noticiaj de Dios yej ikuilijto' ipan inín ama'; iga ay'ya ke' poliwi iga yawi mochiwati.
¹¹ Yej kichiwa yej ayekti, kama makichiwa yej ayekti; yej kejlami yej ayekti, máj makejlamiki yej ayekti; e' yej kichiwa yej yekti máj makichiwa yej yekti; yej nokta kichiwa ken Dios kineki, amo mamosemaka.

Jesús nō kijtoj:

¹² —Kena, nej ay'ya wejka iga niwi'. Iwán nikuajligas ipremioj yej nia nikmakati sejsé kensan iga kichij.
¹³ Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z.

¹⁴ Mapaktokan yej kipaƙaj itzotzolmej* iwán wel makikuakan itakilka inón kuawi' yej tamaka vida iwán wel makalakikan ipan ipuertajyo weyi-áltepe'. ¹⁵ E' ƙawitij jueraj yej kichiwaj yej ayekti; yej taachisarowaj, yej najnamolnemij, yej tamiktiáj, yej kiweyimatij idolojmej, iwán yej kiyolmakaj iga takajkayajtokej.

¹⁶ —Nej, niJesús, niktitan noángel iga makinextili yej netokaj inochi inín. Nej ipiltzin ipilówampa rey David; nej imaselkayo rey David iwán nej inón sitalin yej xota yowalti'.

¹⁷ El Espíritu iwán isiwa' el Cordero kijtowaj:

—Xiwiki.

Iwán yej kikaki, makijto:

—Xiwiki.

Iwán yej ataneki mawiki iwán makoni a'ti yej tamaka vida, yej ayá' monamakiltiá.

¹⁸ Inochi yej kikaki inín itájtol Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama', nikijliáj inín: Siga agaj kitálio' se' tejté ipan inimej tajtolmej yej ijkuilijto'ya, Dios yawi kitáiti iyakapan kokolis yej kinkochiwas, kensan ijkuilijto' ipan inín ama'. ¹⁹ Siga agaj kikuiliá tejté yej ijkuilijto' ipan inín ama' yej Dios kinextij, Dios yawi kiborraroti itoka' ipan ama' kan nesí a'yéj onos íwan nochipa, iwán yawi kitzakuilíti iga amo makalaki ipan iweyi-áltepe' Dios iwán akítas yej yekti yej ijkuilijto' ipan inín ama'.

²⁰ Yej kijtoj ijkín, kijtowa:

—Ay'ya wejkatís iga niwí'.

Ijkónyawa'. ¡Xiwiki noTéko Jesús!

²¹ ToTéko Jesucristo, mamitzyolchikawakan amonochimej. Ijkónyawa'.

---

* **22:14** 22:14 “Yej kipaƙaj itzotzolmej” anka kijtojneki yej ye'nemij iga Dios kiperdonaroja yej kichijkej yej ayekti.